de Conuentu Parisiensi FF. Minimorum.

ITINERARIVM HIEROSOLYMITANVM ET SYRIACVM,

381175

IN QVO VARIARVM GENTIVM MORES ET INSTITVTA; Insularum, Regionum, Vrbium situs, vnà ex prisci recentioris q. seculi vsu; vnà cum euentis, quæ Auctori terrà marique acciderunt, diuersè recensentur.

Accessit Synopsis Reipublicæ Venetę

AVCTORE

IOANNE COTOVICO

Vltraiectino I. V. D. & Milit. Hierosolymitano.

BIBLIOTECA DE VILLAFRANCA DEL PENEDÈS

ANTVERPIÆ,
Apud Hieronymum Verdussium, in via vulgò de Cammerstraet, sub signo rubri Leonis. M. D C. X I X.

Digitized by Google

D. IOANNI COTOVICO IVRIS V. DOCTORI EQVITI HIEROSOLYMITANO.

Hodœporicon ſuum edenti

GERARDVS SANDELIN NOB. BAT. ET IC.

Diuitias alius fuluo vt ſibi congerat auro,
Et niteat celebri cincta adamante manus
Carpit iter, ſulcátue fretum: nec territus Auſtro
Currit ad Eoos, currit ad Heſperios.
Alter, Pellæo Iuuene immoderatior ipſo,
Armis pacatum nil ſinit eſſe ſuis;
Et populos mouet innumeros, gentesque peragrat,
Non vno vt regni terminet Orbe decus.
Mole graui ſic vana paret dum præmia feruor
Improbus, infami deficit exodio.
Diſpare tu multum ſtudio COTVICE relinquis
Excîtus patriæ gaudia tuta plagæ:
Illuſtrem Italiam luſtrans, vrbeſq; Pelaſgas,
Et pia SACRATI tot monumenta SOLI.
Quàm iuuat adſpectus STABVLI, quod Diua ſubiuit,
Virgo parens hominis; Virgo parensq; Dei!
Quàm ſtupet ad Sacri Montis ſignacula ſenſus,
Quo terræ exangui palluit ore SALVS!
Trux licet ipſe Schytes duris nutritus in armis,
Huic tamen indulget flectere genua loco.
O nimium tanti fælix COTVICE laboris!
Nuſquam alibi longæ præmia plura viæ.
Quæ modo ne ſeros lateant obſcura nepotes,
Adjicis æterno perpetuare ſtylo:
Ergo & Opus NOMENQVE tuum tantum vſque valebunt,
Quanto Auro & ſceptris celſior eſt Pietas.

Digitized by Google

ADMODVM REVERENDO
DOMINO

ARSENIO SCHAYCK,

PRIMARII BELGICÆ
MONASTERII S. PETRI
ARCHIMANDRITÆ.

QVANTI prisco æuo, ac nostro etiam sæculo fuerit R^me. D. peregrinatio, & quæ laus ex eâ semper promanârit, nouit R. P. V. nouerunt prudẽtes omnes magnorũ & doctissimorum hominum exemplis edocti: qui non contenti scientiâ & domesticâ eruditione, aliam apud exteros quæsiuerunt; quâ multis remotissimis barbarorum prouincijs perlustratis, exculti, celebriores apud suos reuersi haberentur, & variarum nationum moribus ac studijs imbuti, suæ reipublicæ ac patriæ magis prodessent. Neque enim longè peregrinandum est vt cœlum solùm quis mutet,

Ceu grus, quæ Strymona pennis.
Quod fuerat, tranat, quod fueratq; redit.

Sed vt solertior euadat, Vlyssis exemplo: quem poëtarum princeps non sine causa πολύτροπον appellat, & quod multorum mores & oppida viderit, vehementer commendat. Nec immeritò. Prudentiam namque & iudicium non vulgaria diuersa illa gentium instituta, ritus, moresq; hominum, & formæ ciuitatum, diligenti indagatori, ac peregrinanti sagaci cõciliant: maximè si non per nebulam visa, & libata leuiter, sed

Digitized by Google

in animum seriò admissa, retenta, & iusta quadam examinis lance inter se collata fuerint. Tunc enim ex ijs, ceu apes ex diuersis floribus mel sugunt, quid maximè reipublicæ profuturum sit, colliget. Adde quòd ritè instituta peregrinatio hominem cautum, circumspectum, gratum, benevolum omnibus reddit. Quæ omnia cùm de profana peregrinatione verè dici, & prædicari possint, quis non plus emolumenti & fructus ex sacra HIEROSOLYMITANA PEREGRINATIONE exspectari debere libens asserat? quâ non solùm gentium multarum ritus discuntur, monumenta heroum ac veterum Regũ sepulchra conspiciuntur; sed summi illius Motoris, ac Seruatoris nostri IESV CHRISTI Incunabula, sacra plantarum vestigia, & Sepulchrum eius; quo nihil celebrius, nihil antiquius vsquam locorum esse potest, oculis objiciuntur. Videre adhęc loca illa, vnde salutis nostræ primordia emanarũt, terram illam, quam nudis pedibus Dominus IESVS calcatam proprio profuso sanguine consecrauit, Vrbem illam toto terrarum orbe clarissimam, fama & multorum scriptis inclytam Israheliticę quondam gentis Dei electione sedem eximiam, tot miraculis, tot tantisque mysterijs celebratam, tantorum denique Regum patria dominio, gloria & in primis Seruatoris nostri prædicatione, conuersatione, morte, resurrectione, & ad cœlos adscensione illustrem, quis non inde priscę historiæ, & sacris codicibus intelligendis maximam lucem addi libens fateatur? quis nõ his visis delectetur? quis in laudem omnipotentis Dei non erumpat? summam eius benignitatem, & erga genus humanũ amorem non admiretur, & prędicet? Siue ergo quis sacra spectet, siue profana respiciat, habet hic viator quo animum pariter pascat, & oculos.

Nam vt cætera omittam, facile est in hac sacra HIEROSOLYMITANA PEREGRINATIONE variarum gentiũ Venetorum, Illyricorum, Albanensium, Græcorum, Mauro-

rum,

Digitized by Google

rum, Turcarum, atque Arabum mores, ritus, ſtudia, & inſtituta inueſtigare, ac perſcrutari. Quorum omnium notitia quantum ad acquirendam ſcientiam politicam, rerum agendarum peritiam, reipublicæ adminiſtrationem iuuet, promoueatque, nemo eſt qui neſcit: Illi certè nouerunt, quibus conſtans & vera ſemper fuit opinió, nihil vtilius, nihilque optatius in publicâ adminiſtratione eſſe poſſe, quàm ſcire quâ religione, quibus moribus, quâ regiminis forma, quibus denique legibus, inſtitutiſque alię per orbem nationes viuant. Profectò ſi quis rectè iudicet, omnem politicam ſcientiam in rerum vſu conſiſtere, nullamque Philoſophiæ aut politiæ regulam fore certiorem, quàm quæ vſu & experimentis addiſcitur, mecum fateri cogetur. Cui rei vel maximè fidem facit Antigoni Regis, imperatorijs artibus, & rei bellicæ cognitione inſtructiſſimi, ac longo vſu & rerum experientia docti, celebre exemplum. Is enim cùm librum de re militari à quodam Philoſopho ſibi oblatum benignè excepiſſet, ſic eum alloquutus eſt: *Ego* præceptis tuis nihil egeo: multis enim magniſque rebus geſtis rei militaris vſum iamdudum explicaui. Quare etiam qui rerum experientiam longâ peregrinatione ſibi collegerunt, non immeritò omni ætate aptiores ad rerum grauium tractationẽ habiti ſunt, quàm illi, qui extra primos vrbis aut patriæ ſuæ agros ad ſecundum vix lapidem vnquam peruenerunt; quantumuis alioqui iudicio, facundiâ, ſolertiâ, alijſque *fortunæ ac naturæ* dotibus longè alios antecedant, & præpolleant.

Quod ad me attinet, fateor ingenuè animum meum ab ineunte ætate ardore peregrinandi accenſum fuiſſe, nec quicquam magis in votis habuiſſe, quàm diuerſas orbis prouincias perluſtrare. Quod certè re ipſa adultus iam præſtiti. Nam & vniuerſam Italiam, Galliam, Germaniam, Angliam, Dalmatiam, Croatiam, Epirum, adiacenteſque mari Adriatico

& Mediterraneo insulas, Corcyram, Zacynthum, Cephaleniam, Cretam, Cyprum, aliasque, atque omnem ferè Syriam peruasi. quo fructu, non dixerim, iudicent alij, desideraui saltem: magno, si labor omnis & studium responderit, benè mecum actum putabo, sin minus, sustinebo. Verum vt sit, post tot sali pericula, tot soli incommoda, tot exhaustos labores, cùm ad paterna limina redijssem, præteritarum çrumnarum iucunda recordatione illectus (iucundi enim sunt acti labores) quæcunque potissimùm in itinere Hierosolymitano præclara & relatu digna iudicaui, in ordinem concinnare visum fuit, vt esset mihi aliquando laborum anteactorum aliquod inde oblectamentum, & periculorum ac molestiarum præteritarum dulcis recordatio, aut saltem non ingrata memoria, haberemque præ manibus, quo amicis satisfacerem, & cum ijs tolerata olim pericula conferrem. Et certè dormitabat ac in tenebris iacebat hæc à me relicta Hierosolymitani & Syriaci itineris descriptio; quando amici vrserunt, & perfecerunt, vt eam prelo mandarem, arbitrantes me posteritati etiam aliquo modo profuturum. Quorum precibus hanc qualemcunque opellam, ac verè magis, quàm comptè descriptam in lucem protuli, vt quæ hactenus in obliuione iacuerant in assidua esse commemoratione possint.

Quia verò constans vsus nec illaudatus omnino iamdudũ inoleuit, vt scripta aliqua edituri de Principe aliquo viro, patronóve, cui ea dedicent, circumspiciant: ego eundem sequutus morem, de R.P.V. patrocinio cogitandum existimaui, ne incauti hominis, aut planè desipientis notam incurrisse videar. Quis enim non putet eum temerè audere, qui omni prorsus tutelâ destitutus in hominum lucem adspectumque quid promat? *Nam qui scribit* (vt ait Hieronymus) *multos iudices sumit: si non adsit qui defendat, qui patrocinetur, labitur scriptoris fama.* Quare statim R^me. D. mentis aciem & obtutum in R.P. V. direxi,

Digitized by Google

V. direxi, nihilque satius esse duxi, quàm vt hosce libellos meos tui nominis auctoritate munirem, quo magis hi te velut redemptore sarti tecti habeantur, ac tanquam suspensa hederâ commẽdabiliores prostare queant. Quod si impetro, tam sanè præsidij satis paratum eis esse cognoscam; eoque tutus nullos aduersos flatus, nullas maledicorum linguas pertimescã. Sub amplissimi itaque Nominis tui tutela opellam hãc meam in lucem prodeuntem R. P. V. consecratum, tuoque patrocinio commendatum venio; nec enim alibi auspicatiùs, quàm sub tui Nominis præsidio hanc euulgaturum spero. Tu enim es qui Patriâ vrbe à prima adolescentia Religionis ac Peregrinationis sacratioris intuitu relictâ, in Cliuijs, Vbijs, Grudijs, Aduaticis, Gallijs, Hesperijs, studiorum arcanis diligenter excultis, ac instar antiqui *Arsenij*, aulâ, tametsi piâ, desertâ, ad tutissimum Montis Blandinij Benedictinorum cœnobium, ex consilio Belgij Principum tandem es delatus: ibidemque dictorum Dynastarum fauore Abbatiæ culmen conscendisti: vnde non solum Flandriæ Pietatis lumine irradiares; sed etiam Patriæ nostrę splendori & decori existeres. Verè Peregrinationis laudatæ Admirator eximius, adeoque Cultor obseruatorque primarius: qui tametsi Spartam Sponsamque quam nactus es, egregiè adornes: Hierosolymitanam tamen peregrinationem animo maximè deuoto non rarò visitas, ac frequentas: quam ad oculum hoc nouo nostro conatu, ac opere sæpiùs repetere poteris, more Maiorum: qui ex omni ordine Traiectinorum eandem piissimè frequentarunt; quos ne omnino silentio præteream, iuuat hîc honoris causâ nominare *D. Reinoldum de Bredenrode, D. Suederum de Culenburgo DD. Ioannem, Ludouicum, & VVilhelmum de Montfoort, D. Ioannem de Suylen, DD. Henricum, & Stephanum de Niuelt, D. Ioannem de Reneße, & D. Iacobum Taes ab Amerongen*, Viros & nominis claritate eximios, & equestri dignitate illustres. Omitto cęteros,

teros, quorum nomina hîc velle recenſere, longum foret. Id ſaltem omnibus conſtat, nullam in totâ ditione Traiectenſi eſſe vrbem, nullum oppidum, quod ciues non habeat HIEROSOLYMITANA PEREGRINATIONE inſignes. Cùm verò R. V. P. quã maximè inter ciues ſuos eluceat ac ſplendore nominis ſui Patriam illuſtret; quis non videat hoc tibi munus meritò deberi. Opto itaque vt gratum ſit; precorque vt hunc meum laborem, tibi tot nominibus debitum, apud te eſſe patiaris, ac patrocinio nominis tui ampliſſimo tuearis; meq; inter Clientes admittas. Traiecti ad Rhenum Kalend. Martijs. CIↃ. IↃC XIX.

Digitized by Google

vti liceat; aut si locus non erit, capsæ alicuius vsum redimas, quo cubare desuper, ac morari interdiu noctuque liberum tibi sit. id enim nisi feceris, nullibi locus tutus erit; & tu acceptus nemini. Exulat quippe apud nautas plerumque omnis humanitas; nec vel tantillum commoditatis Peregrinanti concedendum putant, nisi pecuniâ redemerit. Si verò capsam nullam habeas, locus tibi à nautâ conducendus erit, quo collocare culcitram, illiusque capsâ condere cæteras res tuas, ac cubare desuper possis. Gausapinam seu stragulum habeas, quo te nocturno præsertim tempore tegas, & aduersus frigus noctisq; incommoda tuearis. Etsi enim in aditu ob Solis ardorem, æstumque nimium, vix eo indigeas; in reditu tamen, qui Hyeme plerumque contingere solet, carere eo nequaquam commodum erit: cùm frigus, pluuia, ventique vbique ingruant: & nisi habeas quo te aduersus tot ærumnosi sæli incommoda tuteris, facilem in morbum incides. Si cum Gallica naui Tripolim perrexeris, Venetæ siquidem hoc tempore raro eam vrbem petunt, etiamsi in aditu comparare tibi Gausapinam neglexeris, poteris iam eâ in vrbe eam tibi mercari, & Massiliæ cum lucro venundare.

Vestis superior sit vilis, sordida, ac pannosa planè; aut si placet, obsoleta, stricta, non laxa, & ad talos vsque demissa, coloris cineracei, quo plerique Seraphici vtuntur. Cinctura etiam, ac capitis tegmen eiusdem conditionis. Ab interiori quoque, subligaculis puta, thorace, caligisque absit omnis ornatus, siue sericus, siue argenteus, aut aureus: omnia rudia sint, & vilia. Si enim ornatum aliquem vestium Turcæ, Mauríve animaduertant, principem te virum, aut diuitem rati, insidijs & auanijs Turcicis obruent, quærentq; quo noceãt, & pecuniã extorqueant. Vti verò in naui quibusvis vti vestibus liceat, cùm tamen adsint plerumque Armenij, Græci, Turcæ, aut Hebræi, qui ex vestium ornatu occasionem captare possent, vt te criminis alicuius apud iudices *insimulent*; inuident siquidem, atque odio habent Orientis populi vt plurimùm Occidentales) nequaquam è re tuâ futurum arbitreris ornatum aliquem vestium admittere: quinimò quo humiliùs, vestiaris, quóve sordidioribus vtaris pannis, securiùs iter perages, minusque periculi tibi conciliabis. Viridis verò coloris vestimentis, limbis, fulcimentisve nequaquam vtaris: eiusmodi enim vestiri Christianos nefas esse putant Turcæ; cùm solis Mahometæis, qui genus ad Mahometem referant, quíve Mechanam Peregrinationem peregerint, id liceat.

Arma nulla tecum feras: cultello apud Turcas Maurósve in publico non vtaris; nam si ab ijs cum cultro conspectus fueris, per vim tibi eã auferent; & si recuses, resistásve, verberibus, pugnisq; te excipiẽt.

Digitized by Google

Pecuniam ſecretò loco conde: quãtum habeas indices nemini: nec niſi noto, aut, quem tibi redditurum certò ſcias, pecuniam mutuò des; aliàs enim & amicum, & pecuniam perdes.

Teſſeras collybiſticas, vulgò literas cambij, vel ſaltem cõmendatitias, ad mercatorem aliquem ſiue Italũ, ſiue Gallum, aut Anglũ. Arnicæ vel Tripoli cõmorãtem, tibi procura: quibus, ſi res exigat, vti queas: ſi nullis indigeas, oneri ſaltem, nec damno vlli tibi futuras exiſtimâ.

Vbi iam Venetâ exceſſum naui, atq; in Cyprũ ventum erit, de nauigio, quo in Paleſtinam transfreteris; ſuſcipienda cura eſt. Hîc Lectorẽ admonitũ velim, ſi plures fuerint itineris comites, aliquem vt eligant, qui acri iudicio ſit, Græcũ item, Italicúmve idíoma calleat. Is ſi deſit, qui ingenio ac rerum experientiâ præſtet cæteris; quò rebus gerendis aptior eſſe poſſit. Si verò ſolus ferendo oneri par eſſe nequeat, collega illi detur, qui conſilio iuuet, & operâ. His pecuniâ expendenda cõmittatur: Hi acceptum ferant, & expenſum referant: eâ ratione ne Turcæ, Mauríve, ac cæteri Orientales, ſi ſingulos in marſupiũ immittere manus videant, pecunioſos arbitrentur; adeoq; Turcicis auanijs vexent, pecuniã ſcilicet vt extorqueant. Mahometæi ſiquidẽ, atq; Orientales ferè omnes Occidentaliũ pecuniæ inhiant: ſtudentq; per fas & nefas eorũ euacuare crumenas. Electus præterea Iudiciariũ cõſulem, ſiue Venetũ, ſiue Gallũ adeat, ac Minoritarũ cõmendatione eius patrocinio in cõducẽdo nauigio vtatur. Is enim cũ auctoritate eniteat, atq; omnibus & Chriſtianis, & Mahometæis notus ſit, de Nauarchi & nauigij cõditione ſecuriùs inquiret & facilius de pretio nauli cũ nauiculario cõueniet. Animaduertat autẽ Peregrinans, ne cũ Græco nauarcho cõtrahat, cũ fidẽ pleriq; fallant, & Latinis in primis inſenſi ſint; ſed cũ Syro potiùs, aut Mauro, Cõſuli noto: qui ſi Italicã calleat linguã, vti pleriq; ſolent, pro interprete eſſe poterit: ſin minus, interpres adhibendus erit, qui in itinere, quouſq; in Cyprũ, vel Tripolim redieris, comitetur, rebus cæteris opem ferat, neceſſaria procuret, ſingula diligenter cõponat, cũ Caſſararijs paciſcatur, & omnium nomine, vbi opus fuerit, reſpondeat.

Pactum cum Nauarcho hac conditione fieri conſueuit, vt peregrinantibus Iaffam deductis, ipſe in portu eorum reditum in diem decimum ſeptimũ, aut decimum octauum exſpectet: ſi in plures reditum differant, in ſingnlos dies Cechinũ Venetum exſoluere habeant: Reuerſus cum rebus omnibus incolumes eò reducere, vnde eduxerat, teneatur; aut ſi quod damnum acceptum ſit, ſuâ id culpâ non accidiſſe probare: quâ de re etiam fideiuſſorem dare, & inſtrumento iudiciario obligare ſe ante profectionem nonnunquam ſolet.

Nauli dimidium, vbi Iaffam ventum eſt: Nauarcho ſoluitur; reliquum cùm eò reuerſus erit, vnde ſoluerat; niſi cum eo egeris, vt te Iaffam

Digitized by Google

fam solùm vehat: tunc enim integra solutio præstanda est. Nauli ratione expeditâ, cibaria si desint, aut non sufficiant, ab Electo in quindecim dies pro numero comitum comparanda sunt. puta carnis salsamenta, lucanicæ, oua, cocta omnia: nam coquere in nauigio nihil licet. Oleum item & acetum, vinum quoque, & aqua recens, dulciſq;, ac fructus recentes. Etsi verò Iaffæ portus à Salinarum statione, vnde plerumque onerariâ naui exceditur, ducentis tantum miliaribus, aut eo circiter distet, si rectà nauiges; nonnunquam tamen, nisi secundo vento vela facias, decem, quindecim, viginti, aut pluribus diebus captare terram non licebit. cùm non rectâ viâ altum petere, sed obliquâ ire necesse sit. In Cypro siquidem æstiuis temporibus vt plurimùm Corus & Africus dominantur: quapropter retrocedendum est ad Caput Celium, seu Gauata promontorium vsque, si tutò Iaffam nauigare velis.

Annonam omnem, ne à nautis absumatur, capsę inclusam, & reliquas res in itinere vsui futuras, nauiculæ inferri Electus curet: maximè si cum Nauarcho pactum sit vt te reducat, vnde eduxerat. Cætera verò quibus ad necessitatem non indigeas, nec vsui tibi futura putaueris, comitum capsis (si tua nauigio illata sit) includere poteris: capsam tamẽ non in naui, etiamsi cum eâ te in Europam rediturum speres, sed apud Minoritas (apud quos cum in aditu, tum in reditu morari, victum emere, domicilio vti licet) relinquere tutiùs erit.

Caueas autem, cùm alicubi stubsistis, ne fructibus te ingurgites: nam damnosi sunt, & dysenteriam generant; ficus præsertim, anguriæ, & pepones: modicè autem sumpti non officiunt; maximè si hauſtum vini superaddas. Ab aquæ etiam nimio potu, Tripoli præsertim, itemque vini, omnino abstineas: nihil enim in his regionibus est periculosius. Itaque si saluti tuæ consultum velis, sobrium assiduò te exhibe, atque omnem cibi potusque excessum caue.

Itineri iam accinctus, præter annonam & summè necessaria, vt *indusium* vnum atque alterum, cum collarijs aliquot, & sudariolis, *nihil cura*: nam si plurimis onustus sis rebus, summam in terrestri itinere senties molestiam. Hîc demum te præmonitum velim, innumera ferè in maritimo itinere, quo Iaffam pergitur, toleranda fore incommoda: præter nauis enim agitationem, quæ nauseam parit, ac cibos potumque stomachum continuò fastidire cogit, sub dio interdiu noctuq; cubare necessum est. Nulla hîc quies, nulla commoditas, nullum solatium: dolor, labor, & horror iugiter adstãt: sentinæ grauis putor, vomitantiũ & ructantium fœtor, ac postico crepitantiũ malus odor spiritũ tibi præfocant; æstus diei, soliſq; ardor vehementissimus, frigus item, ros, humiditas nocturna te excruciant. Nauticum genus, asperũ

Digitized by Google

nimis & rigidum, neque ægris aut languidis amicum, sed inhumanum prorsus assiduò te vexat, affligit, opprimit. Immanes namq; barbari, & immites planè, quantumuis præ ægritudine loco te vix mouere queas; attamen modò huc modò illuc discursitare, ac mutare sessionis locum sæpiùs compellunt: in imam carinam nonnunquam detrudunt, pedibus calcant, cõuicijs & iniurijs lacessunt, deridẽt, cibaria etiam te inuito absumunt, & deglutiunt: quæ omnia æquo animo sustineas oportet.

Iaffam vbi veneris, in portu hærendum erit, donec Ramensis accedat interpres: qui si absit, Bethleëmiticus aliquis aduocetur, linguæ Italicæ peritus, qui è nauigio te educat: quo nondum præsente, caue exeas, ne Maurorum, Arabúmve insidijs (quorum plurimi in vicino littore iugiter hærent, & quotidie suas exercent mercaturas) te temerè cõmittas. Facilè enim, si non adsit, linguæ Arabicæ gnarus, qui te comitetur, laboranti opem ferat, reprimatq; barbarorum insultus, in discrimen incidas, quo te difficulter exemeris. Interpres hîc Mucharos (hoc est, asinorum atque animalium sarcinariorum actores) itemque milites qui te Ramam vsque comitentur, adducit, de Caffarrorum solutione, deq; cæteris in itinere obeundis curam gerit, eoq; comitante terrestre carpitur iter. Quisq; Peregrinantium asino hîc vehitur: pedibus incedere nulli licet. Asinis nulli sunt stapedes, nullum frænum, nullæ habenæ, nec sella, sed clitellæ tantùm prorsus incõmodæ: stapedes igitur sibi quisque conficiat, qui plerumq; ex asseribus fune adaptatis cõponuntur: quos asino non accõmodet quis nisi adscensurus iam: & vbi descenderit, receptos custodiat: id enim si negligat, surrepturos Mucharos, neque reddituros nouerit. Mucharis præter vecturæ pretium, quemadmodum & nautis, qui te Iaffam vsque deduxerint, gratuitum donum (vulgò corteſiam vocant) vltrò præstandũ est: quod si quis recuset, vel inuitum fustibus cogent vt soluat. Eadem & cæteris Mucharis (quorũ operâ posteà in conducendis asinis, in Bethaniâ, Bethleëmâ, alijsque vbi circũiacentibus locis inuisendis veteris) ratio est. Caue autem ne in itinere à reliquo comitatu longiùs te disiungas, néve præcedas: sed ducem, vel interpretem sequaris, eiusq; adhæreas lateri. Mahometæorũ quoq; cœmiteria equitando ne transeas. Santono aut Seripho obuio in itinere ex asino descendens honorem exibeas. Vrbem equo aut asino insidens ne ingrediaris, nisi vapulare à barbaris malis. Hoc præterea moneo, hoc amicè obtestor, humilẽ, modestum, cautũ circumspectum vbiq; te exhibeas. Hierosolymis, aut alibi Turcarum in ditione solus ne incedas, aut diuageris, sed comitem tibi adhibeas Arabicæ linguæ gnarum, qui te vbique gradientem defendat, instruat, atq; opem ferat. De Christianâ religione cum Mahometæo nequaquã disputes; nec in eos eorúmve sectam inueharis; nullũ verberes; si

res; frilli te, vindictam ne sumito, sed æquo fer animo: secus enim si faxis, manifestum vitæ periculũ incurres, aut magnâ pecuniâ salutem redimes. Nullum deride: cauillari cum aliquo caue: iocos & sales fuge; ad contumeliam enim omnia accipiunt, magis quàm ad leporem, vel vrbanitatem. Neminem aperto capite saluta; sed vulgarem illorum in salutando morem obserua; capite ad ventrem inclinato, manibusq; ad pectus appositis reuerentiam honestioribus exhibe. Messitas eorũ non ingredere: fœminarum consortiũ vita; easq; vel publicè incedentes, vel subdialibus sese pauimentis cõtinentes, nequaquam saluta, aut diligentiùs obserua: nictare etiam, aut eas notare digitis omnino caue. Si quos ebrios obuios habeas, de viâ decede. Curiosius mœnia, arces, munitiones, locaque publica lustrare noli: pedem nullibi firma, vt denotes aut describas quicquam quod publici iuris sit; suspiciosi enim cùm sint Turcæ, Mauriq́ue, emissitium te rati in vincula illicò rapient. Tripudijs, festisve eorum publicis ne te intermisce, nisi Genizaro comite. Conditionem tuam nulli Orientalium aperi; præsertim si nobilis, aut diues sis; sed plebeium vbique hominem te simula: seruum si tecum adduxeris, tanquam fratre & comite vtaris; nec vllam operam ab eo in publico exigas. Liberalius nummos ne eroges: pecuniam enim profundere in partibus illis cumprimis periculosum est. Nam si quis id faxit; illi Turcę cæteriq́ue Orientales spe lucri (cui vel maximè inhiant) magis insidiantur. Hispanum Germanúmve, aut Italum ne te dixeris: sed si Italicam calleas linguam Venetum: si Gallicam, Gallum: si Anglicam, Anglum. Hos enim ferunt; reliquos non item. Hinc etiam vel maximè tibi cauendum puta ab Hebræorum cõsortio, ne ex loquelâ tuâ cuias sis cõiiciant: nam cùm varijs imbuti sint linguis, & Christiani nominis osores maximi, facilè fiet, si te nec Gallũ, nec Anglum, nec Venetũ sentiant, vt te pro coriphæo, & Osmannidarum hoste pessimi delatores suo cum emolumto denuncient. *Venetis, Gallis, Angliq́ue*, in onerariâ si adsint, beneuolum te præbe: quorum verò magis arridet conditio, quósve in itinere profuturos tibi arbitreris, horum amicitiam demerere, ac fide, officio, humanitate tibi deuinci. Orientis etiam Christicolis, si qui fortè in naui fuerint, vt plerumq́ue contingit, facilem & benignum te exibe: neminem eorũ iniurijs lacesse, aut opprobrijs irrita. In eorum quoque contemptũ de religione, ritibusq́ue eorum sermonem ne misceas, ne quandoque tibi vbi in Cyprum, aut Syriam veneris, par pari referant, deq; illatâ iniuriâ acrem vindictam quærant: quinimò eorum potiùs tibi conciliare animos, ac captare beneuolentiam modis omnibus stude; vt si auxilio, aut adiumento tibi esse nequeant, damnum saltem non inferant, aut aliquo modo noceant. Orientalium Christianorum familiaritate in

Digitized by Google

Cypro aut Paleſtinâ licitè, quidem vti poteris; nequaquam tamen eorum te fidei temerè committas, eorúmve ſuaſionibus facilè ne pareas; & ſi vt Turcarum templa adeas, vrbium mœnia munitionéſve luſtres, extra vrbem deambules, ſuadeant, hortentúrve, nequaquam obtempera: ſubdola ſiquidem gens eſt, & ad fallendum nota atque aſtu plerumque id faciunt, vt vitæ Peregrinantium inſidientur, incautos obruant, criminis apud iudices inſimulent, deferantque innocentes; pecuniam ſcilicet vt eliciant, & aliorum malo lucrentur. Fateor quidem non omnes eſſe eiuſdem conditionis: ſunt enim qui faueant Occidentalibus, qui iuuent conſilio, quique vbi opus eſſe cognouerint, opitulentur aduenis: vt plurimùm tamen inhumani ſunt, & infidi, barbaro potiùs, quàm Chriſtiano nomine digni.

Quod ſi vniuerſam Palæſtinam, Syriamque luſtrare, atque vnà cum Chriſticolis Orientis ſacra inuiſere loca, & in primis Paſchalis feſti ceremonias, Orientalibus conſuetas obſeruare, varijsque eorum ſacris, ritibuſque eccleſiaſticis interceſſe deſideres, in Auguſtum differre abitum licebit, nec opus eſt vt cum primâ diſcedas naui, quæ in Syriam nauiget. Cùm verò Venetæ pleræque onerariæ Alexandriam Syriæ in ſinu Iſſico ſitam vrbem petant, ibidemq; merces ſuas exonerent, illuc te conferas: inde verò terreſtri itinere Genizaris comitantibus Aleppum pergas: quâ in vrbe hiemandum eſt, atque in proximum quadrageſimale tempus differendus abitus. eo namque tempore innumeri pænè Orientales vndequaque Aleppum confluunt, ſacro ſeſe vt accingant itineri, ac Hieroſolymam pergant; Paſcha ibidem ſuo quiſque ritu celebraturi, eo præſertim intuitu, vt ignem ſophiſticum cœleſtem ab Orientalibus creditum, à Græcorum Patriarchâ enundinentur. Quo quidem comitatu tutò proficiſceris, ſi habitu mutato, Armeniorum vel Syrorum more veſtiaris, Armenioque vel fido alicui Maronitæ, qui tutelam tui patrociniumque ſuſcipiat, commenderis. Syriæ præcipuæ vrbes hoc itinere, Apamia, Emeſa, Damaſcus, aliæque, ac Palæſtinæ regiones omnes, viginti plerumque dierum ſpatio luſtrantur. Vbi Hieroſolymam eo comitatu veneris, tribus vltimis ſacræ hebdomadæ diebus Dominici Sepulchri Templum, aliaque vrbis Hieroſolymæ ſacra loca pènetrare, & inuiſere vlla abſque tributi ſolutione licitum erit: quinimo ad ripam Iordanis fluuij, in quo Chriſtus à Ioanne baptizatus eſt, cõcurrentibus vndiq; Chriſtianis Orientalibus, liberè accedere poteris, cùm aliàs ſine maximis impẽſis, & Genizarorum comitatu nequaquã liceat. His ad ſua redeuntibus, Aleppum repetere cõmodè licebit. Eodem pænè modo, & tempore, ſi cum Gallicâ naui, aut Venetâ

è Cy-

Digitized by Google

è Cypro Tripolim accedas, terreſtri inde paritèr itinere in Orientalium Chriſtianorum comitatu Hieroſolymam pergere; eademque quâ ventum eſt viâ, redire Tripolim commodè poteris. Si verò hîc comitatus tibi non arrideat, nec è re tuâ futurum arbitreris, Orientalium fidei te committere, primam è Veneto portu Alexandriam Syrię nauigandi occaſionem ne negligas: inde verò Alapiam pergas: mox reliquum terreſtre Hieroſolymam vſque abſoluturus iter. Solus tamen viam ne ingrediaris: ſed Genizaros tibi adhibe comites, qui te ducant, reducantque. Hi nocturno plerumque tempore, Arabum graſſationes æſtumque diei veriti, iter hoc conficiunt: quod quidem maximè diſpendioſum eſt, & periculis plenum, Arabumque excurſionibus (quorum manus rarò equidem effugere datur) in primis infeſtum. Hæc ſunt, Amice Lector, quorum te præcipuè admonitum volui: quæ æqui bonique conſulas. Plura adferre potuiſſem: ſed ne nimius videar cætera tibi indaganda relinquo. Vale.

IOAN-

Digitized by Google

Digitized by Google

ITINERARIVM HIEROSOLYMITANVM ET SYRIACVM,

IN QVO VARIARVM GENTIVM MORES ET INSTITVTA: Insularum, Regionum, Vrbium situs, vnà ex prisci recentioris q; seculi vsu; vnà cum Euentis, quæ Auctori terrâ mariq; acciderunt, dilucidè recensentur.

Accessit Synopsis Reipublicæ Venetę.

AVCTORE

IOANNE COTOVICO

Vltraiectino I.V.D. & Milit. Hierosolymitano.

ANTVERPIÆ,

Apud Hieronymum Verdussium.

M. D C. X I X.

Digitized by Google

ELENCHVS EORVM

Quæ hoc volumine in quinque libros diuiſo continentur.

PRÆFATIO ad Beneuolum Lectorem.

AD Lectorem peregrinantem PARÆNESIS.

PRIMVS *Liber maritimum iter à Venetis Iaffam vſque continet, in quo Inſulæ cùm maris Adriatici, tum Mediterranei obiter deſcribuntur.*

SECVNDVS *Palæſtinam regionem & precipuè Hieroſolymitanam plagam, eiq; vicina loca.*

TERTIVS *Syriacam profectionem ab Hieroſolymis Alapiam vſque. In quâ Iudæa, Samaria, vtraque Galilæa, Traconitis, Syria, Damaſcena, Caleſyria, & Comagena prouincia variè illuſtrantur.*

QVARTVS *Sacra, mores, habitus, & conſuetudines Mahumateorum, Alapiæ obſeruata comprehendit.*

QVINTVS *Antiochiæ & Alexandriæ Syriæ vrbium luſtrationem; itemq; reditum per mare in Italiam, ac Venetam vrbem, eiuſq; breuem deſcriptionem complectitur.*

QVÆ omnia ab AVCTORE luſtrata ſunt, & ad priſci recentioriſque ſæculi vſum explicata.

Digitized by Google

AD LECTOREM PEREGRINANTEM

PARÆNESIS.

THEOCRITI consilium est optimũ sanè ac salubre, ne quis nudis pedibus montem perrepat, qui rubis tribulisque sit obsitus. Quo exemplo haud obscurè admonet, nihil temerè aggrediendum: sed eum qui vel genus aliquod vitæ nouum suscipere, vel rem arduam aggredi proponit, armatum esse debere aduersus occursura incommoda: ea ratione, ne postea suscepti eum laboris pœniteat, néve in opere deficiat. Eodem quoque pertinent exempla à Christo adducta, quibus insipientiæ eum tacitè arguit, qui vel turrim Luc. 14.
volens ædificare, non prius sumptus computet ad perficiendum opus necessarios, vel qui bellum inturus aduersus inuadentem se cum viginti millibus, non priùs cogitet an cum decem ei occurrere possit. Sanè quemadmodum temerè illum audere iure dixeris, qui imparatus cum parato, inermis cum armato congredi audeat: sic eum quoque temeritatis notam incidere non negaueris, qui illotis (vt aiunt) manibus, nullis acceptis admonitionibus, nullis instructus rebus necessarijs, aut ignarus prorsus eorum, quæ sibi vel vitanda, vel sequenda fuerint, *Hierosolymitanum iter*, varijs casibus & difficultatibus obnoxium ingrediatur. Hac igitur in re vt Peregrinanti aliquo modo prosim, consilioque eum iuuem, operæpretium duxi, priùs quam itineris nostri rationem atque ordinem prosequar, pleraque eorum hîc recensere, quæ ad *profectionem Hierosolymitanam* instituendam cognitu necessaria putauerim: rem illi non ingratam me facturum arbitratus, si quæ vitare, quæ curare, de quibus sibi prospicere debeat præmittam: vt æquiori animo, quæ occurrunt pericula, incommoditates, labores & molestias ferre, euadere, superare, aut ex ijs sese extricare commodiùs possit, adeoque faciliùs itineris sui scopum attingere, & ad finem optatum institutam profectionem perducere queat. Nam si quis viam inturus priùs secum meditetur, quo pacto aduersam ærumnam ferat, occursura incommoda superet, normamque sibi præscribat, quâ se in rebus gerendis regat, atque etiam se plurimis periculis, ærumnis, necessitatibus fore obnoxium sibi certò persuadeat, quæcunque tandem euenerint, imò quemcumque casum fortuna inuexerit, quietè atque æquo animo feret: nihilque ei inopinatum, nihil nouum erit: certè minori cum angore & molestiâ omnia sustinebit, quàm si horum ignarus, ac planè securus ea sibi ex improuiso

Digitized by Google

uiso ingruere sentiat: reque ipsa demum experietur, verum esse quod vulgò fertur, iacula præuisa minùs ferire: & quod ille ait:

Prospice qui veniunt hos casus esse ferendos:
Nam leuiùs ladit quicquid præuideris ante.

Illud autem in primis itineranti scire oportunum fuerit, quo portu soluendum, atque vnde maritimum iter aggrediendum sit: quod vt explicem, hæc præmittenda erunt. Solent Christicolæ *Hierosolymam* profecturi quotannis circa dominici Corporis festum ex omni ferè Occidente Venetias confluere, ac feruore spiritus rapti; neglectis omnibus, suaq; vitæ periculis contemptis, concito gradu turmatim accedere, vt inde sacram profectionem, pietatis intuitu inchoatam, maritimo itinere peragerent. Veneti enim Christiano quodam zelo in peregrinantium commodum & vtilitatem, pro eorundem copiâ triremes circa idem tempus expedire consueuerant, quibus recto expeditoque itinere ire, redire, atque ipsam peregrinationem facili negotio absoluere omnibus dabatur. Verum annis abhinc circiter triginta, ereptâ illis ab Amurathe Cypro insulâ, à tam salutari instituto destiterunt: ea fortassis (vt opinor) ratione, quòd nullos ferè posthac, aut paucos sacro huic sese accingere itineri cognoscrent. Quare qui nunc Venetias veniunt, non statim nauem Iaffam Palæstinæ portum nauigaturam inueniunt: sed onerariæ se committunt, quæ vel in Cyprum, vel Alexandriam Ægypti, aut Alexandriam Syriæ, in sinu Issico positam vrbem, vulgò *Alexandretam*, vel Tripolim nauiget: postea altero nauigio conducto, reliquum iter ad Iaffæ portum absoluunt, & *Hierosolymâ*, ac circumiacentibus locis perlustratis, eodem nauigio ad locum vbi illud conduxerint, reuertuntur; vbi quandoque in tertium & quartum mensem sedere debent, dum onerariâ naue oblatâ in Europam renauigent. Hinc sumptus hac tempestate ampliores, caffarra Turcis Mauriſque soluenda, accętera vectigalia auctiora sunt: quinimò molestiæ, labores, & difficultates grauiores; quibus omnibus plurimi ab itinere deterrentur. Quem verò huiusmodi causæ non morantur, sed iam firmiter decreuerit viam ipsam ingredi, cogitet in primis non profanum, non voluptuarium, sed sacrum ingressurum se iter. non lucri, non vanæ gloriæ, nec ambitionis causâ suscipiendum: sed solo pietatis intuitu, gratum diuino numini obsequium vt præstet, & Crucem cum Christo ferat. Antequam verò se in viam det, res suas domi disponat, testamentum condat, vxori & liberis (si quos habet) de necessarijs prospiciat: denique ita se habeat, quasi nunquam ad proprios lares rediturus. Vbi Venetias venerit, nauem non conscendat, nisi animæ viatico munitus totum se diuinæ custodiæ commiserit, & veniam proficiscendi à Pontificis Legato Venetijs commorante obtinuerit.

Digitized by Google

nuerit. Nam Pontifex pœnâ anathematis decreuit, ne quis eo inconsulto illuc proficiscatur: à quo anathemate, nisi ab ipso Pontifice, vel eius Vicario aliquo, vel Guardiano Hierosolymitano nemo absolui potest. Legatus autem veniam liberè impartitur, literas etiam testimoniales, quas secum ferat, concedit. Solet is peregrinantem interrogare, an sumptibus itineris ferendis par sit; qui nisi centum aureos vt minimùm se habere iurauerit, ad profectionem non admittetur: quod ea ratione institutum arbitror, ne quis temerè itineri huic sumptuoso sese committat, néve, cum in Palæstinam venerit, Franciscanorum monasterio (cui potiùs emolumento esse debeat) damno & nocumento sit. Minoritæ enim, aut itineris comites, si quis vacuâ crumenâ Palæstinam accedat, ac consueta vectigalia, seu caffarra, Hierosolymis & Ramæ solui solita, pensitare nequeat, illius supplere vicem, atque eius nomine solutionem Turcis præstare coguntur. Suo itaque quisque se pede moduloq; metiatur, antequam itineri sese accingat: videatque in primis anne tantum sibi pecuniæ suppetat, quâ necessarijs satisfacere sumptibus queat. Sanè si commodè proficisci quis, nec incommodare alijs velit, minori nequaquam summâ, quàm centum aureorum tutò confici maritimum id iter posse certò sciat, atque hac in re experto credendum haud dubitet.

Vt verò Lectori præcipui sumptus innotescant ordine eos hoc loco recensere non absonum visum est.

Pro naulo in primis Cyprum vsque, aut Alexandriam Syriæ, aliáve, quæ suprà memorauimus loca, quisque sex soluat oportet ducatos Venetos argenteos, vel ad minus quinque.

Pro victu menstruo, si Nauarchi mensa frui quis velit, Ducati decem; si Architriclini, sex soluendi sunt.

Pro naulo actuariæ nauis, quâ Cypro Iaffam nauigatur, Cechinos aureos triginta, aut quadraginta, plus minusve expendere necessum est. Ad quam summam singuli ratam suam portionem, pro numero peregrinantium, conferre debent.

Pro caffarris Iaffæ Maidini triginta quinque, aut quadraginta; & Mucharis pro vecturâ asinorum Maidini totidem persoluendi sunt.

Ramensi Subassio pro commeatu, aut saluo conductu, vt vocant,

Digitized by Google

Hierosolymam vsque, Cechinos sex aut septem: Pro introitu vrbis Hierosolymæ Cechinos duos: Pro ingressu basilicæ Sepulchri Dominici Cechinos nouem: Pro cereis sesquicechinum: Pro iuribus Curialium semicechinum quisque pensitare cogitur.

Si quis verò secundò ingredi Sepulchrum Dominicum expetat, siue vnus, siue plures fuerint, duos Cechinos soluant oportet.

In reditu Ramensi Subassio, Caffararijs Iaffæ, ac Mucharis tantumdem soluendum est, quantum in aditu quis soluerit.

Interpretibus Cyprio, Ramensi, & Hierosolymitano, quod quisque pactus fuerit, præstandum est.

Minutulæ expensæ Arnicæ, Iaffæ, Hierosolymis, & reliquis in locis terrâ, marique, vel victus, vel vecturæ occasione, vel liberalitatis ergò fieri solitæ, quæque ab Arabibus itinera obsidentibus exiguntur, cum incertæ sint, exprimi hîc nequeunt. Hierosolymis, Bethleëmæ, atque Arnicæ, vel Tripoli Minoritarum monasterijs victus occasione eleëmosinæ fiunt, pro cuiusque conditione, vel arbitrio liberæ. Cæteras expensas, terrâ marique extra ordinem fieri solitas, vel victus, vel valetudinis ergò, aut vestium, aliarumq; rerum necessariarũ causâ, vti incertas discreto Lectori indagandas relinquimus. Cæterùm de Cechini Ducatiq; Venetorum valore, deque Turcicæ monetæ æstimatione posteà suo loco dicemus.

Animæ verò, cæterarumque rerum quas diximus, curâ habitâ, corporis nequaquâm negligenda est: quinimò vel maximè eius procuranda sunt commoda, ne in itinere viator deficiat, aut quo minus voti cõpos fiat, impediatur Primò itaque vnde commodiùs maritimum hoc iter inchoetur explicabimus Sunt qui Massiliam Galliæ vrbem maritimam eligant, atque inde Tripolim Syriæ vrbem adnauigent: sunt qui Venetias accedant, atque illinc Cyprum, vel Alexandriam Syriæ petant. Ego etsi Massiliam præcipuum Galliæ portum sciam, Gallis in primis cõmodissimũ, nauibusq; instructum, quibus cum in Cyprum, & Tripolim præsertim tutò nauigetur: Venetiarum tamen portum, vt longè frequentiorem, cõmodiorem, & vtiliorem altero, deligendum suaserim. Consultiùs enim Peregrinanti fore nemo negauerit, si eam adeat vrbem, in qua maiori comitum frui copiâ datur. Cõmodiùs siquidem multis quàm paucis comitibus nauigamus. Curet itaque Viator, si salutis, si crumenæ consultũ velit, vt circa finem Aprilis, vel Maij initium Venetias se conferat: eò namque tempore, qui iter illud instituere

Digitized by Google

tuere proponant, confluere illuc solent. cum his se coniungat: quanto enim plures fuerint itineris comites, tanto securiùs minoríque dispendio iter instituetur. Caueat autem ne leuioris conditionis onerariam, aut malè cõpactam, aut veterem adscendat, sed ex maioribus benè instructam, cui præsit Nauarchus non imperitus, quæque rectà Cyprum, vel Tripolim, aut Alexandriam Syriæ petat: alioqui vel maximè verendũ est, ne naufragio obnoxium se reddat, vel in piratas incidens (qui maria illa hac maximè tempestate summopere infestant) vitæ suæ periculum incurrat; atque ita priùs vitam quàm viam finiat: néve si merces alicubi exonerentur, & Nauclerus suis negotijs impeditus tardiùs soluat, nauigandi oportunitatem perdat, maioribusque se dispendijs oneret. Hac autem in re vel Minoritæ, Procuratoris Terræ Sanctæ nuncupati, Venetijs in monasterio Diui Francisci (cui cognomen à Vinea est) plerumq; degentis, vel mercatoris alicuius operâ consilioq; vtatur. Vbi verò onerariam pro voto nactus fuerit, cum eius tabellione seu scribâ agat. Huic enim mercium recipiendarum, & à vectoribus nauli exigẽdi cura cõmissa est. Nauem tamen non adscendat, nisi scribam in procinctu esse comperiat, ne ante tempus nauis incommoditatibus se exponat Solent etenim Nauarchi, etsi asserant se proximo quoque die vela facturos, differre abitum in plurimos dies. Mox cum Nauarcho de victu conueniat: propriâ namque viuere quadrâ, nisi plures simul victitent, eademque vtantur mensâ, permolestum est. Præter hanc victus rationem de cęteris in itinere necessarijs sibi prospiciat; eaque in primis curet, quæ contra nauseam, & vomitum ex maris agitatione oboriri solitum, atque ad corporis sordes & immunditias euitandas, aut depellendas, aliaque effugienda incommoda, vel maximè requiruntur. Non enim temerè, vel imparatè, aut neglectis ijs, quibus indigere quis posset, iter hoc, tot periculis, tantisque laboribus & incommodis obnoxium, instituendum quis putet. *Nam quantamcunque etiam adhibuerit quis in perquirendo diligentiam, re ipsâ demùm comperiet semper sibi aliquid deesse, quo vel maximè indigeat:* cognoscetque nequaquam sibi pro voto satisfactum esse. Vt verò Peregrinanti consilij optimi copiam faciam, eumque rectè instruam, pleraque eorum quæ scitu necessaria putauerim, recensebo, ad minutias & leuissima quæque etiam deueniens.

Culcitram igitur, quisquis es, si commodè proficisci velis, corporis tui longitudini conuenientem, lanâ vel floccis fultam, cum ceruicali binisque linteis: capsam item ligneam, ac serâ munitam, longam pedes sex latam tres. cui vt fulcro culcitram imponas, quæq; cęteris tuis recipiendis rebus sufficiat, mercari ne negligas. Quatuor adhęc vel sena tecum feras indusia, absque collarijs, aut si nauis, simplicibus tantum

Digitized by Google

tum nequaquam rugatis. Tegumentum capitis, quo in naui vtaris, laneum sit more nautico. Duo item linea, duoque lanea paria caligarum; duo calceorum: sudariola quoq;, linteola, mappulæ, & mantilia aliquot haud negligenda sunt: quo faciliùs aduersus pediculos, aliasque sordes tueri te possis; quæ si semel adhæserint, non facilè excuties. Saponis etiam libram vnam atque alteram emito; quo ipse, si opus fuerit, lauare induſia, linteolaque cętera possis. Etsi verò victum à Nauarcho emeris, nisi habeas quo stomacho fastidienti quandoque cibos, opituleris, non est quod ab eo aliove exspectes quicquam, qui laboranti tibi subueniat: quisque enim hîc quæ sua sunt quærit, sibique commodare mauult, quàm alteri. Proinde biscocti panis optimi libras viginti, vasculum vini melioris, quod stomacho conducat, liba aliquot Veneta, vulgò *Bozzelai* dicta: cinamomi, gingiberis conditi vncias duas, aut tres, nuces myristicas, caryophylla aliquot, aliaque stomachũ corroborantia emere ne omittas: ijsque necessitate tantùm exigente vtendũ scias. Punica quoque mala, aurantia, citrea (quæ in Corcyrâ. Zacyntho, Cretâ, Cypro, ac Tripoli abundè proueniũt, atq; ad sitim extinguendã in primis oportuna sunt) cõpares. Quia verò sępenumerò nauigationi non assuetis, & maximè cœliacis, ex ventre laborare contingit, huic morbo nisi in tempore medelã quis adhibeat, in vitæ discrimen ne incidat vel maximè verendũ est: necesse igitur erit, vt de pharmacis, quæ aluũ mouent, tibi prospicias. In primis verò Saccari libra vnam, vuarum passularum, quas pharmacopoei Veneti ad laxandũ aluum cõponere solent, libras duas, itemq; iolapij violati vncias tres, aut quatuor, quod aquâ mixtum aduersus febres, atq; æstum solis corpori summoperè conducit, coëmas: quę quidem omnia in arcâ tuâ condere poteris. Vinum tamen architriclino, si fidum putaueris, committere licebit. Capsam verò vel scribæ vel nauarchi operâ loco commodo collocari curabis: quam naui egressus, siue Tripoli, siue Arnicæ, Minoritarum custodiæ relinquere tutum erit. Cum enim reliquum itineris Iaffam vsque actuariâ naui conficiatur, capsâ nihil opus est: sed vbi in Cyprũ, vel Tripolim redieris, relictam in nauem inferre licebit. Quia tamen Venetæ pleræque naues in reditu vt plurimum adeò mercibus onustæ sunt, vt vix Peregrinanti commodus pateat locus, ideoq; in patulo ipsi quandoque hærendum sit, è re tuâ futurum puta, si Arnicæ capsam venundes; aut si in nauem recipi mauis, te duplo plus soluturum scias, quàm antea solueras: quinimò à nautis (quorum singuli destinata & præscripta habent in nauibus loca, quibus ipsi proprias capsas collocant) locum aliquem, quo capsam reponas, conducas necessum erit: eâ conditione, vt eâ tibi ad libitum vti li-

Digitized by Google

PRAEFATIO
ad Beneuolum Lectorem.

VRgebar iamdudum, Beneuole Lector, crebris & quasi violentis amicorũ precibus, & suasionibus, vt PEREGRINATIONIS meæ HIEROSOLYMITANÆ tenuem fructum, & qualemcunque laborem in lucem proferrem, atque in commune consulens, literis, memoriaq; mandarem. Id cùm diu, multúmque recusassem, veritus ne quos ingratiore scriptione offenderem, plus tandem iustæ eorum (sic enim ipsis videbatur) preces valuerunt, quàm seuera mea tergiuersatio. Inuidorum quidem tela perhorresco, & eruditorum limam timeo; amicorum tamen fomentis erectus, malui eorum petitionibus obsequi, quàm inhumanitatis vitio culpari; nec volui propter paucorum sugillationes desinere bene agere. Profectionis itaque exemplaria archetypa, quæ lituris obsita in angulum abieceram, tanquam rem nudè compactam, nec debitè elimatam, aut excultam, nunc tandem in lucem reuocaui, in quinque libros distributa: in quibus quæ terrá mariq; à me conspecta, & obseruata, quæ præclara, quæ item rara, vel notatu digna mihi visa sunt, quæq; in ipso itinere acciderunt, breuiter attigi. His pauculaquædam addidi, quæ ad sacram profanamq; historiam accommoda putaui. Fateor, longior esse potuissem, sed nolui longiore oratione pium Lectorem onerare: viam aperui, reliqua ab authoribus petat, aut per se inuestiget. Genere porrò scriptionis vsus sum facili, humili, & ad rerum narrandarũ vsum accommodo, nec dedi operam vt reconditis verborum sententiis narrationem obscurarem, vel ad ostentationem stylum exornarem; sed præcipuam curam in scribendo duxi, vt ab omnibus, qui vel linguam Latinam à limine salutauerint, intelligar, prosimq; potiùs plurimis quàm paucis. Nõ enim vt laudem aliquam aucuper, susceptus est à me hic labor: sed eo dũtaxat animo, vt quod Patriæ, Pietati, Catholicæ religioni officium debebam, id quoquo possem modo dissoluerem. Caterùm vereor maximè fore nonnullos, quibus hæc mea non satis arridebunt, quod sacra Romana, rituq; fastidiant. Sed meminerint me hoc Fidei meæ debuisse, nec decuisse celari, quod eiusdem antiquitatem non parum confirmaret, Lectoremq; certiorem redderet, quid per vniuersum Orbem sparsæ Ecclesiæ, etiam Romano Pontifici non subiectæ, in negocio religionis sentiant. Scio etiam his obloquuturos plurimos, & religiosum hoc iter superstitionis damnaturos: quibus ego nihil respondeo, sed ad Sanctorum Patrum monumenta & exempla remitto. Constat enim à multis iam seculis, atq; omniferè ætate, ex Oriente & Occidente, immo ex remotissimis Orbis partibus infinitos Christianos feruore spiritus ductos in Palæstinam abijsse, vt veneranda loca inuiserent, & in ijs Deum Seruatorem suum adorarent: in quibus ste-

Epist ad Desider: bus steterunt pedes eius. Adorasse enim (*ait D. Hieronymus*) vbi steterunt pedes Domini, pars est Fidei, & quasi recentia Passionis & Crucis vidisse vestigia. *Et Paulinus:* Non aliter (*inquit*) affectus hominum ad Hierosolymam rapit, nisi vt loca in quibus corporaliter præsens fuit Christus, videant, & contingant. *Quod statim à Christi adscensu infinitos Christianos factitasse testis est idem Hieron.* Longum est (*inquiens*) nunc ab adscensu Domini vsq; ad præsentem diem per singulas ætates currere, qui Episcoporum, qui Martyrum, qui eloquentium in doctrina ecclesiastica virorum venerint Hierosolymam, putantes minus se religionis, minus habere scientiæ, nec summam (vt dicitur) manum accepisse virtutum, nisi Christum in iis adorassent locis, in quibus primùm Euangelium de patibulo coruscauerat. *Nec immeritò: Oculi namq; viatori soli & nudi sæpè ad scientiam non vulgarem, immo ad sacram & diuinarum rerum notitiam duces existunt; maximè si ad mentem & salutē ea quæ viderit referat; quod vel maximè peregrinanti commodum fore nemo negauerit ijs in partibus, in quibus nusquam non quod sit admirandum omnibus, venerandumq;, immo oculorū lacrymis rigandum, sese offerat. Hîc enim Christi Incunabula cōspicias, illic vbi cælos adscendit, alibi vbi voluntariæ mortis sese dedit, vbi sepulchro conditus est; adhæc vbi educatus, vbi transfiguratus, necnon vbi captus, vestibus exutus, carceri mancipatus, flagellis & alapis dirè cæsus, iniuriis & contumeliis affectus, spinis coronatus, Crucis pōdere oppressus, baiulans ad mentē Caluariæ perrexit. Omitto cætera, quæ ferè innumera sese offerunt loca, Christi oratione, frequentatione, miraculis, mysteriisq; diuinis illustrata. Quanti verò & quàm arcani gaudij, quantæq; consolationis ista sit visio, illi imprimis norunt, quibus ea videre datum est: cùm non animo solùm, sed pænè oculis sese inferant hîc à Christo celebrata mysteria: quæ mirâ sanè luce mentem lustrantium perfundunt, & rapidantes q; per Hebræorū scripta, ac sacros codices, cum veteris tum nouæ Legis ducunt, docent, atq; erigunt: quinimmo & animus ipse tantarum rerum, & sacrorum locorum adspectu attollitur, & grandior seipso fit. Quis verò vana Cæsarum ethnicorum sepulchra, ac Regū monumenta, breui collapsura, templa, theatra, arcus, porticus, & quæ quidā maximi faciunt, rebus his sacris postponenda non ducat? Fatuus profectò sit, aut ethnicus, qui contra sentiat; maximè cùm hæc hominū mortalium, Deumq; nescientium, illa ipsius Dei & hominis, vniuersi conditoris, ac humani generis Redemptoris, eiusq; Matris sanctissimæ, atque inter mulieres maximæ, memoriam referant: quæ vel ideò intuentium oculos in stupore rapiunt, quòd summam & ineffabilem Dei misericordiam, & in nos mortales amorem vel maximè testentur; adeoq; præsentes, eaq; conspicantes pæana Altissimo concinere, laudibusq; diuinum celebrare numen cogant; ita vt visa saluti hominum quodammodo proficiant. Sanè qui mentis oculis sacra hæc loca rectè cernat, voluatq; animo, quanta hîc Deus pro homine passus est, ad altiora & cælestia adspiret, terrena hæc, verè terrea spernat, despiciat, abijciat, anheletq;*

Epist. 11. ad Seuerum.

Epist. ad Marcell.

Digitized by Google

anheletq; totus ad supernam illam sedem, & beatorum spirituum patriam necesse est. Atqui hac non sic ex aliorum lacorũ intuitu & peragratione posse consequi quisque prudens facile mecum arbitrabitur. Vtique si prudentiam, scientiam, aliaq; commoda consideremus, quæ tacitâ quadam vi ac viâ ex profanâ peregrinatione nasci constat, minora sanè, nec conferenda cum his, quæ HIEROSOLYMITANA PEREGRINATIO pariat, fatebimur. Hæc siquidem non solùm prudentiam humanam, quæ plerumque cæcutit, & stultitia est apud Deum, sed diuinam generat, Fidem instruit, nutantes confirmat, pietatem & charitatem in Deum ac proximum adauget, vitia dissuadet, suadet virtutes. Quod si ita est, vt reuerà est, merito HIEROSOLYMITANAM PEREGRINATIONEM longè aliis anteferimus, atque illum beatum dicimus, cui illa loca adire, atque id videre datum est, quod hoc præsertim sæculo adeò paucis contingit. Neque hæc à me dicuntur vt laudem inde aliquam aucuper, laboremq; meum magnoperè extollam, vel meipsum prædicem; sed solummodò vt peregrinationum comparatione quantum inter illas intersit, patefaciam, ostendamq; toto eos errare cœlo qui Peregrinationem Hierosolymitanam iniuriâ damnant. Nam (vt cætera præteream) offert etiam HIEROSOLYMITANA PEREGRINATIO per commodam occasionem multas Europæ peragrandi prouincias, nominis claritate eximias, & rerum gestarũ gloriâ inclytas, insulas item & Maris Adriatici, & Mediterranei, veterum scriptis vel maximè illustratas, & celeberrimas, opibus item, atque omnium rerum copiâ affluentes: quarum omnium cognitionum plurimum lucis veterum historiarum lectioni adferre neminem esse puto qui dubitet. Absque locorum enim cognitione cæca est omnis historia. Hinc verè Hieron. Quomodo Græcorum (inquit) historias magis intelligunt, qui Athenas viderint; & tertium Virgilij librum, qui à Troade per Leucatem, & Acroceraunia ad Siciliam, inde ad ostium Tiberis nauigarint; ita sanctam scripturam lucidiùs intuebitur, qui Iudæam oculis contemplatus sit; & antiquarum vrbium memorias, locorúmque vel eadem vocabula, vel mutata cognouerit. Non mirum igitur, si Catholici zelo fidei & feruore spiritus ducti in Palæstinam abeant, venerãda loca inuisant, & in ijs Deum Seruatorem suum adorent, in quibus stetisse pedes eius Christiana religio docet; vt inde vel beneuolam animi propensionem & studium erga suum Seruatorem ostendant, vel discendi desiderio se ardere demonstrent. In eo quidem errant plurimi, qui ideo à Catholicis ad loca sancta peregrinationes suscipi credunt, quòd ipsi Diuinitatem certo loco circumscriptam putent, cùm Deum de se dixisse sciant, Cœlum & terram ego impleo: Et de Deo Prophetam: Domini est terra, & plenitudo eius: orbis terrarum, & vniuersi qui habitant in eo. Sciunt in omni loco Deum adorari, vbique orantium preces ab eo audiri: corda hominum eum intueri, non loca respicere. Scriptum est enim à Ioanne: Veri adoratores in spiritu adorabunt Patrem in omni loco. Et à Paulo ad Timotheum: Volo viros orare in omni loco, leuantes puras manus

In Præfat. ad lib. Paralip. ad Dom. & Rogat.

Hier. c. 23. Psalm. 23.

Cap. 4.

1. Cap. 2.

Digitized by Google

manus sine irâ & disceptatione. *Volunt his laboribus & itinerum difficultatibus dignos pœnitentiæ fructus facere, Deo grati animi obsequium præstare, Crucis & Passionis vestigia lambere, suum erga Deum amorẽ testari, oculos re adamatâ pascere, nec animum solùm oblectare. Est enim amantium ingenium, non solum eius, quem amant, contemplatione frui, sed & domum, vestes, calceamenta, & si quæ minutiora sunt, cum admiratione spectare. Futurum quoque auguror, vt simulatq; nasutior aliquos viderit hos* ITINERARII HIEROSOLYMITANI *libros, tetricâ & corrugatâ fronte eos aspernetur, repentem stylum accuset, & me bonas horas malè collocasse subsannet, quod ijs describẽdis tempus consumpserim, quæ alij fœcundiori ac facundiori stylo descripserint. His vulgato isto respondeo*

οὐ πᾶσιν παντὸς ἐστὶ δέχνυσθαι καλῶς.

Condire scitè non cuilibet datum est.

Scripsi pro meo modulo quæ viderim, obseruauerim, experimento didicerim, addidi pauca ex aliorum relatu: quæ singula à nullo authore hactenus tradita, vel scriptis mandata, aut obseruata putauerim: an verum dicam, candidus Lector iudicet. Esto quoque, sint scripta ab alijs, multa tamen rerum vicissitudine, vetustate, ac bellorum turbinibus mutata, sublata, mutari, ac sustolli indies plurima nemo non nouit. Quare, quod æquus iudex minimè negaturus est, illorum scripta nouo delectu relatuq; quandóque indigere necesse est. Non damnandus igitur, aut arguendus acrius, qui aliorum scriptis, obuarias rerum metamorphoses, aliquid addat, aut amplixt, vel ea nouo aliquo scripto elucidet. Interim cum Momis, & obtrectatoribus, veluti scorpijs, venenata linguæ arcuato vulnere contra me insurgentibus, nihil mihi negotij est. Nasutorum quoque satyricos sales nihil vereor; modò pijs & beneuolis opellam hanc meam non sentiam sordere: quibus si satisfaciam, si grata fuerit arriserit q; mea scriptio, bono euentui me litasse existimabo. Cæterùm Beneuole Lector, si quid in hoc meo HODOEPORICO *boni reperias, si commodum aliquod ex eo percipias, nam*

——— cuncta legenti

Forsitan occurret, vacuas quod mulceat aures,
Pœniteatq; minus suscepti in fine laboris.

Deo (à quo omne datum optimum) acceptum feras: si quid verò neglectum, perperam, aut minus cultè dictum offendas, humanæ imbecillitati adscribas, piè corrigas, ac veniam largiaris. Nosti vetus illud: Molâ litat salsâ, qui thura non habet. *Accipe igitur hunc meum qualemcúnque laborem fronte exporrectâ, & quâ soles humanitate complectere; & si pius es, lege, fruere, boni consule, ac vale.*

Digitized by Google

INDEX CAPITVM

LIBRORVM QVINQVE HODOEPORICI HIEROSOLYMITANI.

LIBER PRIMVS.

Maritimum iter à Venetijs Iaffam vsque continens, habet capita viginti.

CAPVT I. Ex Venetijs discessus. Primum mari discrimen maximum. In onerariam adscensus: eiusque conditio, ac horrida nox procella. pag. 1

II. Istriæ prouinciæ, vrbiumque in ea & oppidorum descriptio. 4

III. Phanatici sinus, Vscochæ gentis, insularumq; in Adriatico mari occurrentiũ, nec non & vrbium marimitarum Illyricæ oræ ad Venetos spectantiũ descriptio. 11

IV. Vrbis Raguſiæ, eiusque Reipublicæ breuis descriptio. 16

V. Castri noui, Cathari, Butuæ, aliarumque Illyrici vrbium maritimarum, necnon totius Illyridis breuis delineatio. 19

VI. Albania, eiusque vrbes, Ceraunij montes, atque accolarum eorundem ad Turcas defectio: insulæque & scopuli Corcyræ adiacentes describuntur. 23

VII. Corcyræ insulæ descriptio. 26

VIII. Epiri regionis, adiacentiumque insularum descriptio. 40

IX. Ithacę, Cephaleniæ, & Echinadum Ionij maris insularum descriptio. 44

X. Zacynthi insulæ, & sepulchri Ciceronis ibidem reperti descriptio, & breuis elucidatio. 48

XI. Peloponnesi, eiusque Littoralis tractus cum insulis adiacentibus, Plotis, Cythera, aliisque breuis descriptio. 56

XII. In Cretam è naui descensus; ibidem mora: ac Candidæ vrbis, eiusque magistratuum descriptio. 64

XIII. Cretæ insulæ vlterior descriptio: & Cretensium mores. 72

XIV. E Creta discessus. Insularum Rhodi & Carpathi descriptio: In Cyprũ appulsus, eius ad Meridiem littoralis tractus delineatio. 85

XV. E naui in Cyprum descensus; ibique mora. Cõmercij & Arnicæ oppidorum, Vallisque salinarum descriptio. 94

XVI. Cypri insulæ descriptio. 99

XVII. Nauigium ex genere Caramussalinorum conductum. Discedendi venia cum difficultate ab Emino obtenta. Ex insula discessus, & ad nauigium mari reditus: inibi cum nauarcho litigium, eiusdẽq; exactio. Libani montis conspectus; & ad littus Phœnices appulsus. 113

XVIII. Vrbis Sidonis descriptio: in portum Tyri appulsus: ibidem mora & trepidatio: ac vicinorum Arabum in littore tripudia & lotio. 116

XIX. Vrbis Tyri descriptio. 119

XX. E portu Turiensi discessus: nouæ nauarchi insidiæ. Ptolemaidis, Caiphatis, Cęsarææ Palæstinę, aliarumque maritimarum vrbium, ac totius Palæstinæ littorales tractus, Ioppen vsque descriptio. In portum Ioppensem appulsus, atque ibidem mora. 124

LIBER SECVNDVS.

Peregrinationem enarrans in Palæstinam, capita habet viginti.

CAPVT I. E naui in littus Iaffense descensus. Iaffæ seu Ioppes descriptio. Iter Ramam vsque: & vrbis Ramæ delineatio. 132

II. Rama discessus. Crebræ Arabum vexationes. Per montana Iudeæ iter: & ad vrbem Hierosolymam appulsus. 142

III. In vrbem Hierosolymam ingressus: Benigna admodum apud Minoritas omnium nostrum receptio. Monasterij & templi sancti Saluatoris descriptio Deq; ceremoniis in aduentu Peregrinorum à Minoritis fieri solitis; eorundemque Minoritarũ conditione & numero, 150

IV. Sacr

Digitized by Google

IV. Sacri Monumenti Dominici Basilicæ introitus: eiusdemque ac Templi montis Caluariæ descriptio, solemnis item processionis ibidem habitæ, sacrorumq; locorum inibi existentium narratio. 154.

V. Regiorum aliquot sepulchrorum Regum nempe Hierosolymitanorum posterioris æui in Golgothano delubro existentium descriptio: deque eorundem Regum serie, gestis atque obitu breuis enarratio. 188

VI. Diuersarum Orientis nationum Christum colentium, in Hierosolymitana vrbe ac in Resurrectionis Dominicæ fano continuò degentium consuetudines, ritus, ceremoniæ, & hæreses. 194.

VII. Ritus & ceremoniæ in creandis militib. Hierosolymit. obseruari soliti. 213

VIII. Variæ antiquitates in itinere Bethlemitico conspectæ. Bethleëmæ situs, tractus, conditio. Delubri ampliſſimi, ac Monasterij contigui descriptio. 122

IX. Variæ iuxta Bethlehem lustratæ antiquitates: Fontis signati, Piscinarum & horti concluſi Salomonis, nec non vallis Mãbre, & oppidi Hebron descriptio. 240

X. Ad montana Iudææ profectio: in qua Sepulchrum Rachelis, Ioannis Baptistæ Eremus, eiusque incunabula: Vallis Raphaim, Fons Nephtoa, aliæque perlustratæ antiquitates & oppida. 244.

XI. Variarum antiquitatum, locorumque sacratiorum, tam intra quàm extra Sacræ vrbis mœnia exstantium, eorum maximè quæ illi ab ortu adiacent, descriptio. 253

XII. Aliæ rursum quam plurimæ ad diuersæ lustratæ antiquitates; ac inter eas loca sacris mysteriis memoranda, tam in vrbe Hierosolyma, quàm in suburbanis locis existentia. 279

XIII. Monumentum B. Mariæ virginis secundò inuisum. Ædes D. D. Ioachimi & Annæ parentum Mariæ, Arx Antonia, Porta speciosa templi Salomonis, aliaque antiquitatis lustratæ vestigia. 300

XIV. Sepulchrum Regum Iuda, ac specus threnorum Hieremiæ extra vrbem Hierosolymitanam exstantium descriptio. Bombycum item in Oriente natura, ac earundem pastura. 303

XV. Arcus Ecce homo, & ædium Herodis descriptio. Deque supremi Chiecagiæ in vrbem Hierosolymitanam aduentu. 306

XVI. Mira quædam de Mahometanis Peregrinis natione Indis, eorumque precibus in Minoritarum templo habitis. Itẽ de Mahometæorum opinione de Christo, saluatore nostro, eiusque matre Maria. 308

XVII. Peregrinationis in Hiericho, ac montem Quadrantanam siue Quarantenã, aliaque circumuicina loca descriptio. 310

XVIII. In Dominici Monumenti Basilicam secundò admissi cum Primate quodam Turca, plurimis eum comitãtibus Hoggiis & Santonis, seu Mahometanæ sectæ religiosis, 313

XIX. Emaus castelli, Ramatha, Sophia, Maçhabæorum Modin, locorumq; circumuicinorum lustratio, & descriptio. 314.

XX. Hierosolymæ vrbis breuis descriptio: & ab ea discessus. 318

LIBER TERTIVS.

Syriacam profectionem Alapiam vsque elucidans, capita habet viginti quinque.

CAPVT I. Syriæ (quæ Italis Soria est) descriptio. 326

II. Hierosolymis discessus. Mora in Bira pago: eius loci, ac Chani vicini, aliorumque Chanorum, & Imarathorum Turcicorum descriptio. 331

III. Discessus ex Macmas. Difficilis eo die profectio. Silo mons, Lebna, Campus Iacob, & in eo Puteus Samaritanæ, aliaque notatu digna. 335

IV. In Sichem ingressus: ibidem mora eiusdemque oppidi situs, & descriptio. 338

V. Ex Sichem discessus, Sebastes vrbis situs & conditio. Maurorum ibidem cum nostris Muchatis litigium, & discrimen nostrum maximum. Ad oppidum Gilin seu Chilin appulsus, eiusque descriptio. 344.

VI. Salem, Naimque oppida, Montes Gelboe, & Hermon. Nazareth oppidũ, eius-

Digitized by Google

eiusque situs & conditio. Variæ ibidem toleratæ à Mauris ducibusque itineris contumeliæ, iniuriæ, exactiones. 346
VII. Ad montem Thabor profectio: difficillimus eius adscensus, situs & cõditio; quæque ex vertice eius collustrata à nobis sint. 354
VIII. Turcarum Carauanæ: Horum proficiscendi mos; itemque orandi. Ad mare Tiberiadis descensus: eiusque ac locorum circumiacentium descriptio. 357
IX. Iordanis amnis fons seu origo, itemque occubitus. Pons Iacob illi impositus. Aquæ Maron: & Traconitidis regio. 361
X. Ingressus in Damascum: ibidem mora, & varij casus. 364
XI. Damasci vrbis, eiusque suburbanorum descriptio. 372
XII. Discessus ex Damasco: & Libani montis descriptio. 379
XIII. In Resta pago mora & pernoctatio. Bassæ Cairensis comitatus amplissimus. Genizarorum Damascenorum tyrannis, instituta, mores. 381
XIV. Doume Sardinaia, & Hadra pagi: eorumque situs; ac circumiacentium agrorum conditio. 386
XV. Per loca deserta iter, & in ijs varia Chana; eorumque descriptio. 388
XVI. Semsini siue Chemsij oppidi situs. Ab Arabibus discrimen: eorumque conditio, vita, mores, instituta. 389
XVII. De Truscorum siue Drusorum conditione, moribus, & vitæ genere. 395
XVIII. Emesę siue Hũsi vrbis descriptio. 397
XIX. Ex Emesa discessus. A Cadio iniurię: eiusque ac Turcarum superstitiosi ritus. Rostel & Haman vrbium situs, & descriptio. 399
XX. Ex Haman vrbe discessus. Cairensis Bassæ Carauana cum nostra coniunctio. Eius castrensia tentoria. Iuxta Sechon Chan Turcarum castrametatio. Coquẽdi modus & victus parcitas. 402
XXI. Carr elus quid animalis. Genera horum duo, eorumq; conditio. 403
XXII. Varij peragrati pagi, eorumque situs & in vrbem Alepum ingressus. 405
XXIII. Alepi vrbis encomion, situs, natura loci, merces, fructus, & incolarum conditio. 406
XXIV. De mercatoribus Occidentalibus, Alepi commorantibus: eorumque consulibus iudiciariis. Item de mira columbarum industria, & conditione. 413
XXV. Alepinæ vrbis incolæ, eiusque magistratus primarij. Bassæ in vrbem cum solemni pompa introitus, ac publicæ præces, eiusdemque in administranda republica conditio & cura. 415

LIBER QVARTVS.

Sacra, ritus, mores, & instituta, habitus, & consuetudines Mahometæorum, *itemq; Christianorum in Syria commorantium comprehendens, Capita habent nouendecim.*

CAPVT I. Trimestris in vrbe Alepo mora. Turcarum seu Mahometæorum sectæ origo, atque inde nata hæresis Persarum. 420
II. De varijs Mahometæę Legis cultoribus, eorumque (& præsertim Turcarum) conditione varia. 425
III. Mahometæę Legis præcepta, ritus ceremoniæ, superstitiones. Varia item de Deo, de Christo, eius matre Maria, de salute hominum, sacris Biblijs, vltimo Iudicio, Paradiso, Inferno, Angelis & Dæmonijs opinione. 428
IV. De Turcarum varijs lotionibus & balneis; deque balneorum apud eos forma & vsu. 435
V. Templa Mahometæorum: precandi ritus & ceremoniæ: conciones & superstitiones. 437
VI. Ramadam siue Ieiunium menstruum, quotannis apud Turcas aliosque Mahometæos celebrari solitum. Festa annua, & superstitiosæ Turcarum obseruationes circa lunæ incrementum & decrementum. 443
VII. De varijs Mahometæę legis ecclesiasticis viris; eorum muneribus, conditione, & vitæ genere. 445
VIII. Mira quædam de Santono quodam Mahometæo, vulgò pro sancto habito. eius mores, conditio, ex vrbe Alepo discessu, & in Palæstinam peregrinatio. Deq; Peregrinantium ad Mahometis sepulchrum

Digitized by Google

chrum numerosissima caravana. 440
IX. De varijs Mahometęæ Legis religiosis. Eorum mores, vitæ genus, & vitia. 453
X. Senis Mahometæi vulgò pro sancto habiti ridiculi mores, vita & condicio. 455
XI. De religiosis Sacquatijs nomine, aquam cuilibet obuio offerētibus. De studio Turcarum in exstruendis Imarathis, Chanis, siue Caravansaraijs, Pontibus, alijq; publicis ædificiis. Deq; variis Mahometæorū eleëmosynis, votis, & piis operibus. 453
XII. Agonizantium Mahometęorum status & conditio, eorum testamēta. Mira quædam somnia de animarum statu in diem vsque Iudicii. Mos item sepeliendi mortuos. Eorum cœmiteria. Vulgarium sepulchrorum formę, & Primatum monumenta, itemque parentulia. Necnon Christianorum & Hebræorum cœmiteria & sepulchra. 460
XIII. De Bassis, Saniacchis, & Subassiis, supremis Turcarum magistratibus, eorumque munere, moribus, & conditione. Deque variis Turcarum militibus, nec non atrocium criminum pœnis. 464
XIV. Varia quædam circa Syriæ indigenarum mores & conditionem, tam Mahometæorum, quàm Christianorum. 471
XV. Variæ Turcarum monetæ, earumque genera & pretia. 478
XVI. Priuatorum in Syria ædes, & habitacula. Varia in iis supellex, & circa domestica cultus. 480
XVII. Varia apud Turcas ciborum genera, & coquēdi modus: ac potiones variæ. 482
XVIII. Vestes Turcarū Maurorumq;, itēq; Christianorū & Hebræorum habitus: & in quibus ab inuicem secernantur. 484
XIX. Turcicarum ac cæterarum in Syria fœminarum habitus, ornatus, ac mores. 487

LIBER QVINTVS.

Antiochiæ, aliarumq; Syriæ vrbium lustrationem, ac reditum per mare in Italiam, vrbisq; Venetæ breuem descriptionem continens, Capita habet quindecim.

CAPVT I. Genizarorum in vrbe Alepina seditiones, & aduersus Bassam, Castriacosque milites motus. 491
II. Ex Alepo discessus. Iter Antiochiam vsque: & Antiochenæ vallis lacusque descriptio. 493
III. In vrbem Antiochiam ingressus. Discrimen à Genizaris Damascenis, Cadij intercessione sedati milites. In vrbe mora, eiusque lustrationes. 496
IV. Descriptio vrbis Antiochiæ. 498
V. Ex Antiochia discessus. In montem Amanum adscensus; eius conditio, & situs; ac Bailani Chani omnium maximi descriptio. 501
VI. Iter Alexandretam versus. Eius situs, ac tam veteris quàm nouæ descriptio, ibidemque mora. 502
VII. Ex Alexandreta discessus. In nauem adscensus. Horrida mox in ipsa statione tempestas, & discrimen maximum. Sinus Issici descriptio; & in Cyprum appulsus. 504
VIII. E naui descensus. In Cypro mora; & in ea lustratæ vrbes. 506
IX. E Cypro discessus. Iterum mari discrimen maximum, & procella horrenda. Nautæ obitus, & sepultura. Methone tandem conspecta. 507
X. Maris discrimen tertium. Raguseæ nauis occursus: nautarum mutua salutatio. Piraticæ nauis nos insequētis effugium, aut prægressio. Malacia maris. 509
XI. Pueri in mare casus, & interitus. Delphinorum conspecta copia. Belluæque eius descriptio. 510
XII. Insularum Strophadum descriptio. 511
XIII. E naui Zacynthum descensus: ibidem mora; atque abitus. Aduersi venti, antaque demum fælix. Cephaleniæ, & Corcyræ, totiusque tractus maris Adriatici, Quarnarium vsque nauigatio. 512
XIV. Ad portum Ruigni appulsus, atque aliâ conductâ naue Venetias vsque nauigatio. 514
XV. Venetę vrbis breuis descriptio. 515

Accessit in Calce Synopsis Reip. Venetæ.

FINIS.

Digitized by Google

IOANNIS COTOVICI VLTRAIECTINI ITINERARII HIEROSOLYMITANI ET SYRIACI

LIBER PRIMVS.

Maritimum iter à Venetis Iaffam vsque continens.

CAPVT I.

Ex Venetijs discessus. Primùm mari discrimen maximum. In onerariam adscensus; eiusq; conditio, ac horrida mox procella.

ANNO à partu Virgineo CIↃ.IↃ.XCVIII. quarto Nonarum Sextilium, qui dies erat Dominicus, summo manè, cœlestibus primum refectus dapibus, & salutari sumpto in Diui Marci Basilicâ Viatico, ex vrbe discessi Venetâ; cymbamque meritoriam, vulgò *Gondolam* vocant, quatuor instructam remis, conscendi, quæ ad onerariam duceret, quâ cum Cyprũ petere proprosueram. Hæc (cui nomen *Nanafarra*) inter cęteras maxima, quippe quæ cuparum sexcentarum supra mille pondus deportare asserebatur: cupas vero singulas ponderis mille librarum computant Veneti, Cyprum & Alexandretam Syriæ profectura, Metamanci portum non ita pridem exierat, atque anchoras iecerat in statione, quam vulgus Italûm *Pel'orosso* appellat. Distat is locus à portu circiter sex millia passuum: vbi omnes præcipuę magnitudinis naues, quò commodius mercibus onerari queant, statiuum locum habent. Diui itaque Nicolai portu, aliàs à duabus arcibus vtrimque positis Castrorum dicto, egressi, vbi ad quartum milliare ventum fuit, iam vicini onerariæ naui: ecce vehementi eoque subitario ex aduerso prorum-

Digitized by Google

pente vento, progredi vlterius prohibemur. Obluctantur nautæ, aeve inuitis ventis pergere, ac iter cœptum perficere conantur. Vbi verò iam nimium intumescentibus vndis frustra desudare se vident, nec quicquam proficere; cedere tandem, & auersa prora portum repetere, non sine summo discrimine sunt coacti. Terrebat nonnihil infaustum adeò principium: neque tamen despondebam animum; quinimo meliora sperans, diuinoque confisus numini, quærebam occasionem maioris nauigij, quo rursũ me mari committerem, ne incassum eo die tererem tempus. Cogebar tamen per horam vnam atque alteram, cum ventorum interim fremitus furiosus augeretur, nec esset qui se aduersantibus ventis committere auderet, in portu subsistere. Tandem lembo (Peotam dicunt Veneti) octo instructo remis, atque ad onerariam properanti, me credidi: de naulo cũ Nauarcho cõueni; rebusque meis è cymbâ in nauigium transpositis, remis iterum portu egredimur. Vix autem miliario à portu peracto, dum furibundo obnitimur Æolo, tumentesque sulcamus vndas, in nouum discrimen incidimus: rupto namque præ nimio ventorum fremitu ferro temonis, fluctibus pene obruimur: tantumque haurimus aquæ, deficiente gubernaculo, vt vix euadendi naufragium superesse spes videretur; ac nisi summâ industriâ & diligẽtiâ temonem iam quasi amissum nautæ recuperassent, actum erat de nobis. Perterriti idcirco nautæ de reditu cogitant, ferri in primis reficiendi causa: temonem interim funibus ligant, & firmant, aquam exhauriunt; ventoque in puppim capto, portum secundò repetimus: Vbi toto eo die, ventis interim furẽtibus, & impedientibus abitum, hærendum fuit. Mediâ verò nocte subsequenti, cum iam ventus aliquantulum conquiesceret, tranquillumque se redderet mare; rursum iter suscipimus, ac remis mare ingredimur, fęliciori quidem euentu: sub ipsum namque diei crepusculum ad onerariam peruenimus.

Erat Nauarchus (quem Patronum Veneti nominãt) *Baptista Tagierus*: tabellio autem seu scriba *Alphonsus Zilius*, vterque Venetus. Scribæ quidem apud Venetos merces omnes assignantur, qui eas in codicem redigit; de naulo mercium, ac nauigantium respondet, estque secundus à Nauarcho, eoque inuito nemo in nauem recipitur. Hic igitur statim, vbi nauem conscendi, de naulo quærit; vt soluam expetit: ego quantum alij se daturos promiserant, soluturum polliceor. Ille verò nil mihi cum cęteris, velle se decem Cechinos aureos, quos nisi pendam, naui exire iubet: putabat etenim, quòd alienigena essem, me metu concussum, iniquæ suæ obtemperaturum exactioni; sua tamen ipsum fefellit opinio: syngraphum siquidem, quod à Clarissimo viro IOANNE NANO nauis auctore seu domino acceperam, quo cum antea de naulo sex ducatorum Venetorum conueneram, ipsi obtuli: id vbi vidit, obstpuit; mirum sibi videri tam vilipretio me pepigisse ait: dominũ quidẽ donare suum

Digitized by Google

ſuumcuilibet poſſe: ſibi autem hoc non licere. Ego verò è re meâ futurum ratus, ſi me homini inſinuarem, verbis eum demulcendum ſtatui: captare id circo beneuolentiam, addere officia, & prædicare ipſius fidem cœpi: quippe quem ſuo functum munere, nec humanitatis prætermiſiſſe officium, ac ſui heri, non aliorum inuigilare commodis oportuiſſe dicerem. Hiſce alijſque blandis verbis hominem adeò deuinxi, vt benignum deinceps & beneuolum omnino ſe mihi toto itinere exhibuerit; ſtatimque loco ſatis commodo capſam, meaſque res omnes à nautis collocari iuſſerit.

Primum atque illuxit dies, qui tertius Nonarum Sextilium erat, Peregrini, vt ex habitu me itineris comitem futurum cognôrunt (tunicâ etenim cinerea ad talos vſque pendente indutus eram) gratulati aduẽtum, ſalutarunt humaniter. Præter Franciſcanos numero decem, duo aderant Peregrini, viri religioſi, alter Luſitanus præſbyter, alter Italus, ex Marcâ Anconitanâ, ordinis Eremitarum Diui Hieronymi monachus. Cum Luſitano ante aliquot dies forte fortuna Venetijs in Marciano foro mihi obuio amicitiam contraxeram: cęteri ignoti prorſus, excepto Vicario Hieroſolymitano, Minoritarum duce: qui vt erat vir ſummæ humanitatis, de rebus in itinere neceſſarijs paulo ante benignè admodum me inſtruxerat. Aderant quoque in naui præter Italos, & Dalmatas, ac nautarum cateruam numeroſam, variarum gentium mercatores plurimi, Turcæ, Perſæ, Syri, Armenij, Indi Græcique: dixiſſes te vrbem non nauem videre; tanta quippe aderat hominũ multitudo, tanta gentiũ diuerſitas. Videre ibi erat & viros, & fœminas nobiles, & plebeios, ſenes, & pueros, ſua quemque lingua ſermocinantes, in varias claſſes & cubicula diuiſos.

Hæſimus autem ea in ſtatione toto biduo, Venetos quoſdam patritij ordinis in Cretam magiſtratus ineundi cauſa à Senatu ablegatos, expectantes. His tertio demum die in nauem receptis; nautarumque *mox habita* recenſione, cum ſol iam ad occaſum vergeret, vela præparari iuſſit Nauarchus: ventus ſiquidem ſe noſtro itineri non alienum exhibere videbatur.

Horâ itaque primâ antelucanâ inſequentis diei, ipſis nempe nonis Sextilibus, anchoras eruimus, vela ventis damus; ac ſpumas ſalis naue ſecantes, iter aggredimur, flãteque Vulturno altum petimus. Ad quintam tamen inde horam tanta repentè malacia extitit (quam nautæ *Bonazzam* vocant) vt in alterum nos vſque diem retineret ocioſos; vix enim quicquam proficitur, placidum ventis cum ſtet mare. A Meridie rurſus Euro auſterà prorâ inſurgit: vnde non ſine ingẽti moleſtia obliquãdo curſum, reliquum diei, noctemque proximam tranſegimus. Orto iam ſole, Pyranum Iſtriæ oppidum eminus ſe nobis conſpiciendum prębet. Nautæ ſe nihil aduerſantibus ventis poſſe proficere cum

Digitized by Google

viderent, Istriam versus iter capiunt; haud procul à Pyrano anchoras iaciunt: ibidemque per noctem (cum ventus magis ac magis intumesceret) subsistimus. Interim ex Franciscanis quidã febre correptus, scaphâ in Continentem trajicitur, & ne aliis impedimento sit, ac suæ magis saluti consulat, in proximum Istriæ monasterium, vt se conferat, à Vicario, literis additis, iubetur. Primo diluculo sublatis anchoris velorum iterum pandimus alas; ac zephyro leniter spirante, Istriæ littus legimus; ventoque licet exiguo, secundo tamen, velificamus.

Sexto Id, Sextil. Ciuitatem Nouam, & Parentium, Istriæ vrbes maritimas, itemque Orsarium oppidum, vento vtcunque placido prætergredimur. Mediâ nocte subsequenti horrida procella oboritur: erumpunt nimbi, tonitrua, fulmina: aberamus autem à continenti non plus vndecim millibus passuum: vnde & maius instare periculum videbatur. Verebamur enim, ne vis procellæ ex improuiso subortæ in vada cæca, scopulosque propinquos impelleret nauem: & nisi summâ celeritate vsi fuissent nautæ, vix vela collegissent. Sæuiebant ab alto rabidi fluctus, mugiebat à profundo pelagus, vndarum cumuli spondas interdum superabant; modo à puppi, modo à prorâ tumidissimâ procellarum rabie concutiebamur; omnia plena metu, horrenda omnia. Nauis quoque, licet velis contractis & demissis, adeò vi ventorum in latus dextrum ferebatur, in quam partem etiam malus procumbebat, vt nonnunquam à tumescentibus vndis superari videretur: quapropter Nauarchus veritus ne ventorum rabie malus disrumperetur, atque inuerteretur nauis, secures præparari à nautis iussit, quo instanti periculo præsto essent, & si opus foret, malum præciderent. Quartâ tandem horâ, langvescente paulatim vento, periculum euasimus: velis tamen demissis, totâ eâ nocte nauigauimus. Dura quidem hæc nobis nauigandi visa initia: verum spes diuini auxilij nos pascens, ad hæc & maiora ferenda & subeunda accendebat animos.

Postero die pleno sulcantes æquora velo, ventis vbique propitijs, Ruignum, Polam, & extremos Istriæ meridionales scopulos, vulgò Phanatica promontoria à tergo reliquimus: totoque Istriæ littore abraso, Phanaticum ingredimur sinum. Priusquam tamen institutum prosequamur iter, paucula, quæ de Istriæ situ, fertilitate, & conditione nobis innotuêre, cum aliàs eam perlustrauerimus, annotare non absonum duximus.

CAPVT. II.

Istriæ Prouinciæ, vrbiumq; in eâ & oppidorum descriptio.

EST Istria Italiæ Prouincia. Plinio decima, à Neotericis decima nona & postrema habita, ab Istro duce, à Iano Italiæ rege illuc missо.

vt

Digitized by Google

vt auctor est Cato, vel vt alij volunt, Plinium sequuti ab Istro flumine hodie Danubio, nomen sortita. Incipit à Formione amne *Risanum* hodie vocant Itali, pertinetque vsque ad Arsiam flumen, & tanquam peninsula, inter duos posita sinus, Tergestinum, & Phanaticum, in Adriaticum excurrit mare. Latitudo, auctore Plinio 40000. passuum, ambitus 122000. continet, à septentrione habet Iapides, seu Alpes; quæ diuidunt Carniam & Pannoniam ab Italia: ab occasu Firmio est, & pars maris Adriatici: à meridie finitur Adriatico: ab oriente Illyrico iungitur; à quo Arsiâ flumine dirimitur; qui in Phanaticum sinum, hodie à multitudine cadauerum, quòd frequentibus ibi tempestatibus plurimi submergantur, Carnarium vel Quarnerium dictum, labitur. Venetæ reipublicæ maiori ex parte subdita est; pars Austriacis paret. Quæ Veneti iuris est, annuis magistratibus, à magno Consilio (vt appellant) eò missis, administratur. Regio est fertilissima, in vberes amœnosq; colles, ac mitia montana, planitiesque amplas culturæ aptissimas distincta. Siluis quoque cæduis, maximè apud S. Vincentium, copiosa. Ferax vini, & olei, vtriusque præstantissimi præsertim olei, quod cum Venafrano, vel quocunque alio laudatissimo conferri possit: pascuis vberrima, & armentis diues. Fructuum hic omnis generis maxima copia. Mare etiam piscibus abundat; cùm maritimæ oræ sinuosissimæ, & tourtuosæ pleræque sint. Sal quoque magna quantitate in maritimis colligitur, non modico reipubhcæ emolumento. Frumentum non omnino nascitur multum, vtrum soli naturâ, an hominum negligentiâ, atque incuriâ, certi quicquam quod asseram, non habeo; putauerim tamen hominũ inertiæ, vel infrequentiæ potius, quam soli conditioni adscribendum; vel eo magis, quod inculta pleraque & deserta iaceant maritima præsertim loca, amœna licet & feracia. Incolæ in aëris intemperiem, continuos morbos, & febres, quibus debilitari se aiunt, quo minus agriculturæ operam dare valeant, rejiciunt. Id quidem re ipsâ comperi, *cum illic agerem*, omnes ferè, maximè maritimos, liuidos, pallidos, ac macilentos breui tempore effici, ac subeunte morbo maturiùs extingui. Accepi etiam à viris fide dignis, Senatum Venetum exteris quibusque, Reipublicæ tamen subditis, qui colendæ telluris voluntate ducantur, sedem in Istriâ, atque agros ad colendum concedere, & cõcessisse iamdudum gratis: nullos tamen, quod aliorum periculis terrerentur, præter Cyprios, Græcosque perpaucos, conditionem acceptasse: maluisse enim his emolumẽtis carere, quàm immaturæ mortis præsentissimo periculo se objicere. Multa oppida ac ciuitates continet prouincia; infrequẽtes pænè omnes, præsertim maritimas. idque ob aëris intemperiem, & inclementiam, vt memorauimus. Præstat cæteris Iustinopolis, totius Istriæ primaria, & caput, à Formione distans quinque millibus passuum, quam Istri populi, Illyrico tumultu, ex

Lib. 3. ca. 18.

Lib. 3. ca. 17

Lib. 3. ca. 18.

Digitized by Google

Continenti in iusulam olim Ægidam, postea Caprariam, vel vt alij volunt Pullariam nomine, fugientes, condidere, & in gratiam Iustini secundi Imperatoris Iustinopolim dixere. Cuius rei vel maximè fidem facit insigne vetustatis monumentum in memoriam Iustini Imperatoris marmori, inciſum, his verbis:

D. N. CÆSAR IVSTINVS P. SAL. PIVS FOELIX VICTOR AC TRIVMPHATOR SEMPER AVGVST. PONT. MAX. FRANC. MAX. GOTH. MAX. COS. IIII TRIB. VII IMPERATOR V. CONSPICVAM HANC ÆGIDIS INSVLAM INTIMI MARIS ADRIATICI COMMODISS. INTERIECTAM VENERANDÆ PALVDIS SACRARIVM QVONDAM ET COLCHIDVM ARGONAVTARVM PERSECVTORVM QVIETEM OB GLORIAM PROPAGANDAM IMP. S. C. IN VRBEM SVI NOMINIS EXCELLENTISS. NVNCVPANDAM HONESTISS. P PP DESIGNAVIT FVNDAVIT C.R.P.Q. ET GENTE HONESTISS. REFERTAM.

HOdie vrbs *Capo d'Istria* vulgò appellatur, & ligneo ponte Continenti iuncta, arce *Leonina* nomine mediocriter munitur. In ea magistratus Venetus titulo Prætoris, quem Potestatem Veneti appellant, residet: estque ciuitas vtcunque frequens, & episcopali sede insignis. Post hanc Pola, dein Parentium, tum Ciuitas Noua, maritimæ omnes, & episcopatu nobiles Harum vetustissima & nobilissima est Pola, Istriæ, & Italiæ vrbium postrema; à Colchis (vt multi putant) condita. Hæc Romana facta colonia, & Pietas Iulia appellata, vt Plinius notat, in eum modum posteæ excreuit, vt inter primarias Italiæ vrbes annumeraretur: cuius rei testimonium facilè etiamnum præbent præclara multa & illustria antiquitatis monumenta; quæ temporis iniuriâ haudquaquam consumi potuere. Extat omnium, quæ in Italia sunt, pulcherrimum Amphiteatrum, integrum prope & illæsum, solis deficientibus gradibus, quos ligneos olim fuisse multorum opinio est. Vetustissimi item Theatri ampla vestigia, epigraphæ, & epitaphia frequentissima, ac peruetusta: è quibus vnum atque alterum in studiosorum antiquitatis gratiam hic adjicere placuit. Prope Rattam vrbis portum arcus visitur triumphalis, ordinis Corinthij; in cuius fronte supra absidem in ipso nempe zophoro, cui A. pro signo dedi, hæc legitur pedalibus literis inscriptio.

Strabolib 5. Lib. 4. c. 18

SALVIA POSTVMA SERGI DE SVA PECVNIA.

Singulis item pedestallis siue stilobatis superioribus sequentes insculptæ sunt inscriptiones, in dextro nimirum B. litera notato.

L. SERGIVS C. F. ÆD. II. VIR.

L. SER

Digitized by Google

In medio C. litera signato,

L. SERGIVS L. F. LEPIDVS ÆD.
TRI. MIL. LEG. XXIX.

In sinistro, cui litera D. pro nota est,

C. SERGIVS C. F. ÆD. II. VIR QVINQVE.

Iuxta Amphiteatrum sepulchrum visitur tali inscriptione.

MANILIA PAVL. DE PATRIMONIO SVO SIBI ET AV RELIO COMPATRI SVO DOMVM ÆTERNAM POSVIT.

Aliud ibidem.

VLPIÆ ATHENIA DVL. HERACLI. PA. SOCR. B. M. P.

Iuxta ædes Pontificias.

IMPERATORI CAES. PIO FELICI INVICTO AVG.

In cathedrali Ecclesia.

MBARVIVS SOTER BAR. ASCLEPIADORÆ FILIÆ PIENTISSIME.

Apud S. Ioannem.

MARCO LVRIO HIALISSO PATRONO ET LVRIAE LIB. ET M. LVRIO ZOSIMO M. LVRIVS ZOSIMVS LIB. F.

In sacello Octauiani Augusti.

ROMAE ET AVG. CAES. INVIC. F. PAT. PAT.

Apud S. Germanum.

I. O. M.

C. IVLIVS CHRYSOGONVS EX VOTO FECIT.

Apud

Digitized by Google

Apud S. Vitum.

AVR. SOTER ET AVR. STEPHANVS AVR. SOTIRIÆ MATRIPIENTISS. RELIG. LVCIF. METVENTI.

In horto apud S. Stephanum.

AVID. MAXIMINA DOMVM ÆTER. V. S. P. SI QVIS ALIVD CORPVS SVPERPONAT DET FISCO CCC. MILL.

In æde diui Matthæi.

POLÆ SEX. PALPELIO P.F. VEL HISTRO LEG. TIB. CLAVDII CÆS. AVG. PROCON.

Iuxta ædem diui Matthæi.

C. HELVIVS IVLIANVS IVLIAE FORTVNATÆ CONIVGI CASTISS. ET INCOMPARABILI SPLENDIDISS. ORDO AQVILEIENSIVM.

Apud S. Martinum.

IVLIÆ CHRYSANTIDI ANN. XXX. MEN. III. D. XXXIX. LVSIDIENVS NESTOR AVG. POL. CON. INCOMPARABILI CVM QVA VIXIT ANN. XVI. SINE VLLA QVERELA B. M.

Iuxta ædes Pontificias.

MAX. TRIB. P. VI. CON. II. P M. AVRELIVS MENOPHILVS ORNATVS IVDICIO EIVS EQVO PVBL. SACERDOS TVSCVLANVS ÆDIL. POLEN. CVM MENOPHILO PATRE LIB. AVG. N. N. EX PROCVRAT. INDVLGENTISS. L. DDD.

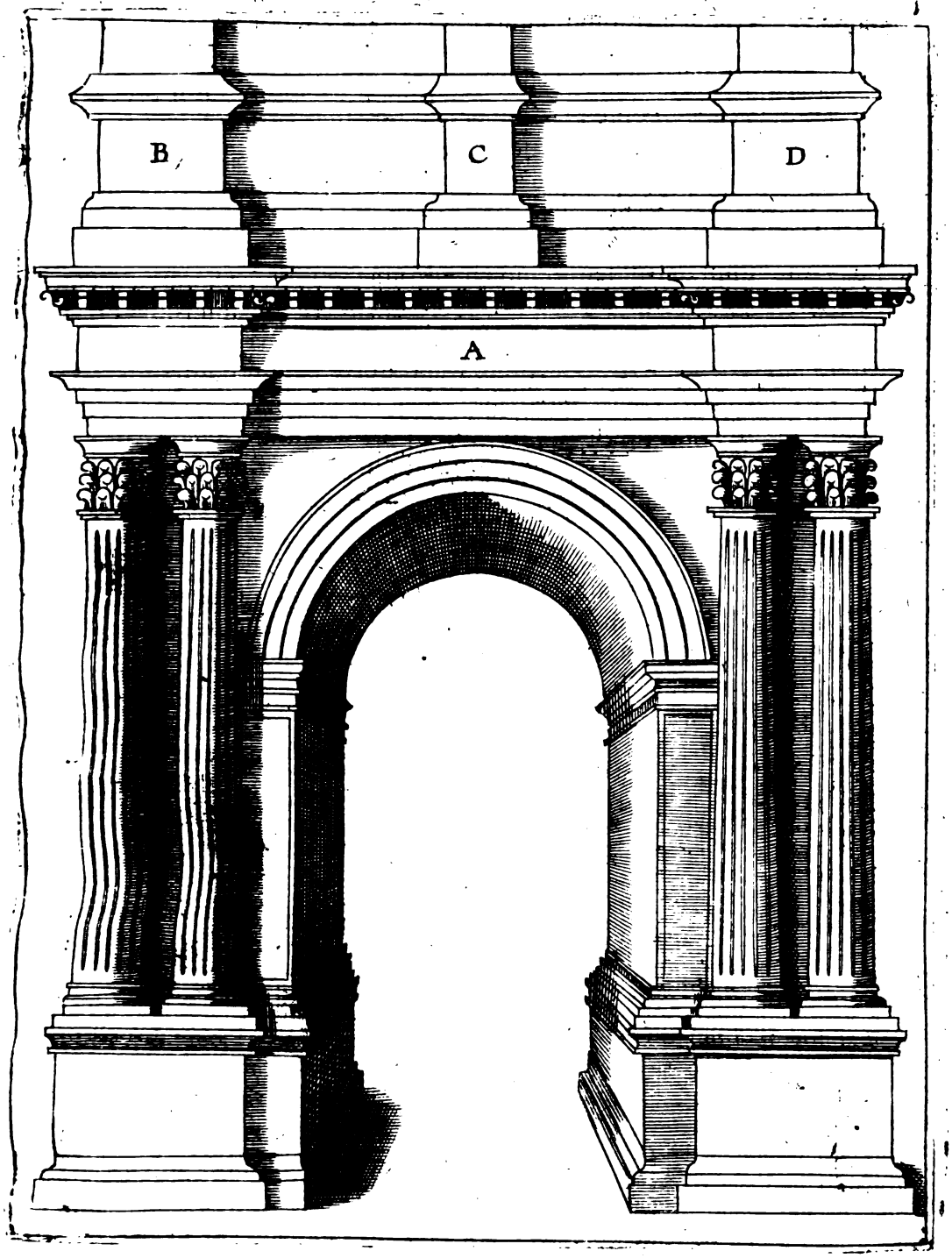
Apud Pratum magnum.

DONAT. AVG. LIB. ET ANNIA PRIMITIVA HANC SEDEM FRVCTVM LABORIS SVI VIVI SIBI POSVERVNT.

His addidimus & faciem arcus triumphalis, vt inde eius forma lectori magis innoteſcat.

Alia

Digitized by Google

Digitized by Google

ALia præterea multa vetuſtatis indicia, inſcriptiones varias, ac priſci ſeculi monumenta conſpicias, pleraque vel vetuſtate cõumpta, vel confracta; quæ ſtudio, ne tædio Lectori ſim, præteo. Cęterum vrbs ipſa Pola ſitu licet peramœna, promontorio, & ſinu ditata, qui portum efficit latitudinis mille, longitudinis duorum millium paſſuum: ob cœli tamẽ inclementiam infrequens eſt, ædes vacuæ, viæ quoque publicæ grámine paſſim obductæ: quæ deſolationem facilè teſtantur. Sæpius autem direptionem & excidium paſſa, ab Attilâ fundítùs diruta, à Genuenſibus aliquoties direpta, à Venetis incendio pænè abſumpta, ab iiſdem denique reſtituta in eam formam, quâ nunc cernitur, redacta eſt. Parentium vulgo *Parenzo* vrbs antiquiſsima, hac ætate perexigua, portu gaudet ſatis amplo, & ſecuro; ventis licet meridionalibus obiecto. Aquæ ad hominis potum indigens, nec habitatoribus frequens eſt, ob aëris intemperiem. Ciuitas Noua vulgo *Citta noua* olim Æmonia, prope quam Nauporti ſunt oſtia, nunc Quieti, in quem ex Alpibus exorientem, Argon nauim fuiſſe dimiſſam narrat Plinius. Vrbs eſt nequaquam tuta, nec frequens: cœlo namq; ſubiacet iniquo & inclementi. Hinc incolæ plerique morboſi.

Petr. Iuſtin. Miſſ. Vin. li. 5

Lib. 3. ca. 17.

Inter oppida maritima Arupinum, hodie Ruignum, *Ruigno* & Vmagum cæteris pręſtant, cùm clementiori cœlo, tum hominum frequẽtiâ. In Arupino agro marmor exciditur, vulgo Iſtrianum dictum, in multo apud Italos, præſertim Venetos, pretio. Huius oppidi fœminę, quod naturæ arcanum arbitror, ferè omnes claudicant. Accedit adhæc Piranum, cuius ſupra meminimus, itemque Orſarium, vnicum eâ in prouinciâ Pontificij iuris oppidum, cùm reliqua maritima Venetis pareãt. Id exiguum admodùm & anguſtum habet territorium, cœlo gaudet ſatis benigno, & præſidio munitur, Pontificis magiſtratu Præfecti titulo in eo ius dicente, & rempublicam adminiſtrante.

In mediterraneis ſunt Buleæ, & Montona, amœna & frequentia ſatis loca, aëris clementiâ, nec non rerum omnium copiâ valdè præſtantia. Relinquo Digranum, Griſignanum, Primontium, Portulã, & Raſpum ſeu Raſponum, non ſpernenda oppidula. Excellit vbertate ſoli, & nominis celebritate Raſpum; præſertim opimos ob prouentus magiſtratus Veneti, qui titulo Prouiſoris ſingulis biennijs à Veneto Senatu illuc mittitur, & quotannis tria millia ducatorum aureorum lucrari dicitur. Hinc prouectæ ætatis viris, & ſenatorij ordinis patritijs, atque optimè de Republicâ meritis, tenuioris tamẽ fortunæ, quo rem auctiorem reddant, magiſtratum hunc conferunt. Sdrigna quoque oppidum in interioribus habetur, quod multi Stridonem putant, Diui Hieronymi patriam: alij tamen negant, cum Stridonem non Iſtriæ, ſed Dalmatiæ oppidum fuiſſe velint: quorum opinionem Blondus acriter impugnat. Ruigno paruæ aliquot inſulæ adiacent, Brionides appellatæ, lapidum fodi-

Blond. illuſtr.

Digitized by Google

fodinis percelebres: qui Istriani dicti, ingentes excuduntur, & Venetias delati, ad publica & priuata exstruenda ædificia, in maximum ciuium vsum, & Reipublicæ commodum cedunt.

Tres præcipuos habet Istria fluuios, Formionem, Arsiam & Nauportum. Formio nunc Risanus, iuxta Piranum, Nauportus, qui & Ister hodie Quietus, prope Ciuitatem Nouam in Adriaticam excurrunt mare. Arsia vltimus Italiæ terminus, in Fanaticum sinum se exonerat.

Inter Istriæ montes famâ & nominis claritate antecellit Mons maior vulgò dictus, altitudine nubes scindens, & naufragantibus longè conspicuus, rarisq; simplicibus, seu medicæ virtutis herbis percelebris.

Istrorum ingenia mirum in modum mitia, atque ad humanitatem maximè prona sunt, ad literas quasi à naturâ facta, & nisi vt plurimum paupertas obstaret, summi & præclari viri inde prodirent: nam ad quodcunque literarum genus se conuerterint, summam in eo laudem & gloriam consequuntur. Venetis autem legibus viuunt; & à magistratibus Venetis per vrbes atque oppida dispersis reguntur. Crebra eorum apud historicos fit mentio. Liuius gentem feram appellat, & durata laboribus corpora, eorundémque tolerantissima. Lucius Florus castris C. Manlium exuisse tradit: sed dum prædæ opimæ incubarent, vinoque sepulti in ludos verterentur, iam partam victoriam cum sanguine & vino reuomuisse. Strabo pugnaces vocat, & ab Augusto Cæsare tandem expugnatos ad vnum omnes scribit. Sabellicus multa olim cùm aduersus Romanas legiones, tùm Venetos forti & excelso animo gessisse narrat. Sed iam satis de Istria: Iter nostrum prosequamur. *Lib. 2.* *Lib. 7.*

CAPVT III.

Phanatici sinus, Vscochæ gentis, insularumq; in Adriatico mari occurrentium, nec non & vrbium maritimarum Illyricæ oræ ad Venetos spectantium descriptio.

PHANATICVS siue Phlanaticus sinus à Phlanatibus Illytici populis, vt Plinius autumat, nomẽ habet, Melæ Polaticus hodie *Culphus Quarnerius* vel *Carnarius* à cadauerum multitudine dictus: cui priscum nomen respondere aliqui putant, quasi à tempestatum frequentiâ, atq; (vt ita dixerim) insaniâ *Fanaticus* appellatus fuerit. Est siquidem procellis & tempestatibus valde obnoxius, ac nautis idcirco vel maximè formidabilis: longitudine sexaginta millia passuum, latitudine quadraginta continens. Eum vix eramus ingressi: ecce aduerso murmure mox intonant venti: dumque renitimur, & nunc sursum, nunc deorsum iactamur gurgite vasto, vix tertio demum die periculosissimum illum maris tractum non sine ingenti molestiâ & tædio traiecimus. Interim insulas Niam, & Sansegum, Chersum, item & Orsarum, antiquis Crepsam. *Lib. 2. cap. 10.* *Strab. lib. 7.*

Digitized by Google

Plin. lib. 3. ca. 25. pſam, & Apſorum, vel vt alij volunt Abſyrtides, ab Abſyrto Medeæ fratre crudeliter ibi ab eâ necato, appellatas, præterlabimur.

Sunt hæ inſulæ Veneti iuris omnes: quarũ duæ priores deſertæ omnino, & inhabitatæ, ac pecoribus magis quàm hominibus frequentatę, pro paſcuis vſui ſunt. Reliquæ duæ & frequentiores & cultiores, ſibi contiguæ hærent, ſolâ foſsâ eaque manu factâ diremptę, ponte ligneo vtramque inſulam coniungente. Circuitus centum quadraginta millium paſſuum eſt. Diues vtraque vberrimis paſcuis. Abundant propterea carnibus, lacticinijs, & lanâ: vini etiam vtcunque feraces, ac ſyluis cæduis copioſæ: ex quibus materies ad fabricandas triremes commodè Venetias aſportatur. Frumento tamen (vti & reliquæ Adriatici maris Inſulæ) omnino indigent. Duas tantum continent vrbes, ſic ſatis munitas, eiuſdẽ, cuius & inſulæ, nominis. Oſſarum ob populi frequentiam, & cœli clementiam Epiſcopali eminet ſede, vtriusq; licet vtatur Antiſtes titulo.

Tertio id. Sextilis, vento in puppim flante præternauigamus inſulas Vetiam, ſeu Vegiam, vel Veglam, veteribus Curcitam vel Curictam, Arbam item, & Pagum, rupemque altiſſimam à formâ Pomum nuncupatam, falconibus celebrem. Hæc in medio maris Adriatici ſita, æquali vtrimque diſtat ſpatio. Sunt & hæ inſulæ Venetis ſubiectæ, ſitu amœno, vino, leguminibus, & armentis abundantes, frumento non itẽ. Cæteris frequentior eſt Vegla, cuius ambitus octoginta milliaria complectitur; habetque vrbem cognominem, & portum ſatis commodum, Notho licet ſubiectum.

Arba triginta milliarium circuitus eſt: continetq; oppidum ſic ſatis frequens, portu verò caret.

Pagus centum & decem millia paſſuum ambitu ſuo continere dicitur, ſitu oblonga & ſtricta. Oppidum habet non ita frequens. Salis autem copiâ (qui in ipſo littore colligitur) abundat.

Singulis hiſce inſulis magiſtratus Venetus Comitis titulo in iure dicundo præeſt. Quod verò infrequentiores ſint, ex eo maximè cauſari multi putant, quod continuis piratarum deprędationibus obnoxiæ habeantur, & inprimis quotidianis ferè Vſcochorum excurſionibus infeſtentur. Sunt autem Vſcochi diuerſis ex nationibus collecti, Haidones, Morlachi, Marteloſſij, Chimaritæ vel Chimariotæ à Dalmatis appellati. agreſte admodum, & ferox genus hominum, ſyluis & nemoribus prædandi cauſa aſſuetum, durum & velox, indomitique vigoris, aduerſus omnes cœli iniurias, & in omne belli facinus paratum. Nudis pedibus, aut tantùm carbatinis, (Itali *Opanchos* vocãt) per rupes & cautes confragoſarum vallium, aſperrimorumque montium crepidines, caprearum more, mirâ celeritate diſcurrunt. Sagittis & fundis, aut ſclopetis eminus, cominus autem præpilatis quibuſdam ſparis, paruiſque

Digitized by Google

paruisque securibus in hostes vtuntur. Morlachiæ montes & Dalmatiæ scopulos passim inhabitant. Nobiliores tamen & ditiores (quò securiores sint) Seniam Illyrici continentis vrbem, Austriacis parentem, velut tutissimum contra hostes propugnaculum incolunt: in quâ & præcipuam belli sedem hactenus fixere. Piraticam præterea exercent, suisque myoparonibus vltrò citroque vagantur, ac prædationibus pelagus omne vicinum, insulasque adiacentes infestant, Turcis & Iudæis in primis infensi, nec Christianis quandoque parcentes, maximè Venetis.

Insulis hisce, scopulisque Sancti Stephani, Coronatâ, Liguri, Soltâ, alijsque superatis, Iaderam quoque, & Sicum, seu Sebenicum Illyrici continentis vrbes, Venetis pariter parentes fascibus, eo die præteruecti sumus.

Est autem Iadera (Veneti *Zaram* vocant) ciuitas vetustissima, Dalmatiæ metropolis, in littore maris sita, formâ oblongâ quadrangulari, muris lapideis & propugnaculis munitissima, marinis fluctibus vndequaque cincta, & sublicio tantùm ponte, quà Orientem spectat, fossâ fibrus labente, continenti iuncta; habitatoribus frequens, solo opimo, & fertili, ac præ cæteris Dalmatiæ vrbibus rerum omnium copiâ abundans. Venetus magistratus Comitis titulo in eâ sedem habet, atque incolis ius dicit, & præscriptis legibus iustitiam administrat. Beati Simeonis prophetæ, qui Christum in vlnas suas Euangelij testimonio accepit, & benedixit, reliquijs in primis clara est: quæ in Cathedrali Ecclesiâ honorificè conditæ, in maximâ ab omnibus veneratione habentur. Huius sancti viri corpus (vt à Iadertinis accepimus) insigni Dei beneficio, nullo medicamento fucatum, illæsum planè & integrum in hunc vsque diem permansit. Iohelis quoque prophetæ corpus sub aræ maximâ summi templi hîc conditum ferunt. Vrbs hæc post septennam à Venetis ad Pannonas defectionem, à Ladislao tãdem Rege, Ludouici Pannoniæ regis ex Carolo filio nepote, dum pecuniarum *indigus* bellum in Neapolitanos pararet, centum aureorum nummûm millibus, vnà cum toto agro, ac pelago & insulis, quæ ad eius fines pertinerent, Venetis vendita est: atque sic tandem omnis belli motu sedato, ciuibusque in officio detentis, maritima nauigantium securitas reddita est. *Petr. Iustin. hist. Ven. lib. 6.*

Siccum, Plinio Sicum, hodie *Sebenicum*, insignis Dalmatiæ vrbs est, in intimo Sardonici sinus secessu, ad radices eminentis cliui posita, muris turribusque lapideis cincta. Arx in summo monte vrbi imminet, sic satis firma, & præsidio munita. Ambitus vrbis milliarij Italici. frequens populo, & rerum omnium copiâ affluens. Agrum habet fertilem, oleo suaui, vinoque præstantissimo abundantem. Sinus, itemque portus, piscibus optimis, auratis præsertim copiosus. *Lib. 3. ca. 25.*

Digitized by Google

Ad huius sinus ostium Arx iacet, muris & propugnaculis ad omnem vim hostilem depellendã, & portũ defendendũ munitissima, aptissimaque; quæ mari circumcincta, à D. Nicolao nomen habet. Præsidiarius in eâ miles publicis Venetorum stipendijs alitur: estque omni annonâ & bellico apparatu instructissima. Præest incolis, accolisq; in iure dicundo, Veneto nomine vnicus magistratus, Comitis titulo clarus, prescriptis legibus rempublicam administrans.

Vtriusq; vrbis incolæ homines sunt ad omnes & necessarios vsus accommodatissimi, laboris etiam patientissimi, & mirificè præ cæteris illius tractus indigenis ad percipiendas disciplinas naturâ duce instructi. Cæterùm Illyrici omnes (vt author est Strabo) latrocinijs olim admodum dediti, hodie etsi paulò mansuetiores, & humaniores effecti, bellicosi tamen & pugnacissimi sunt, ac durum in armis genus hominum. Hinc plurimos semper & strenuos præclarosq; duces, armisque gerendis idoneos aluit prouincia. Christianæ inprimis libertatis contra Turcas terra mariq; propugnatores acerrimos: qui fidelem sæpius & insignem Venetis contra communem Christiani nominis hostem operam nauarunt.

Lib. 7.

Inclinante iam die Lissam insulam, quę & Issa, vitium, optimiq; vini feracissimam, pręterlabimur. Nocte subsequenti ventis secundis Phariam insulam, quæ Plinio Pharos est, Demetrij (vt quidam volunt) patriam, hodie Lysnam vel *Liesenam* ab Italis nuncupatam præterimus. Hæc omnium maxima quæ in Adriatico existunt mari, centum quippe & quinquaginta millia passuum suo ambitu continet: infrequens tamen, & parum fertilis, ob scopulosum solum. Distat à Continenti mille circiter passus, Salonæ Dalmatiæ vrbi Diocletiani Imperatoris patriæ opposita. Portu ditata est capacissimo, ac satis tuto. Piscium quoque mirâ copiâ abundat. Arx haud procul à portu, milite præsidiario, multisq; alijs modis munitissima, eminenti sita loco, suburbio proximo imminet, portumq; ab hostibus commodè tutatur. Eius cura custodiaque magistratui Veneto ex ordine patritiorum Castellani titulo demandata est. Præest præterea insulanis in iure dicundo Venetorum nomine (ad quos insula pertinet) magistratus, titulo Prouisoris. Is in suburbio domicilium habet, & insigni apparatu, plurimis stipatus doryphoris in publicum prodit, ac summæ auctoritatis est.

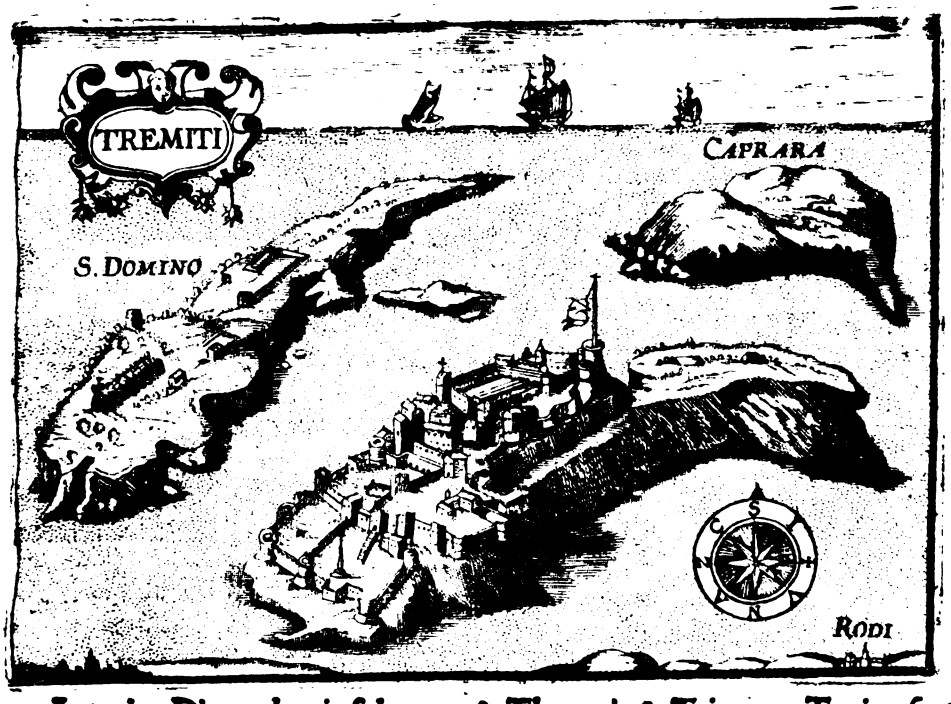
Lib. 3. ca 20. Appian. lib. 2. bel. ciu. c 2 Flor. l. 1. c 6.

Primâ luce insequentis diei Curzulam insulam, antiquis Corcyram Melenam, *id est* Nigram, quinquaginta milliarium circuitu, vento flante leniter, mox Meliten, siue Melitusam, vel Meligenam, hodie Meledam insulam, primâ quasi postmeridianâ horâ præteruehimur. Illa Veneto paret imperio, & exiguum habet oppidum, habitatore frequens, terram vberem, & in primis vini optimi feracem. Hæc verò Raguseæ subiecta Reipublicæ, obscura omnino, & infrequens, olim (vt fer-

Digitized by Google

(vt fertur) catellis, qui feminis in delitijs fuere, clara fuit.

Postero die tanta tranquillitas maris (quam vulgus nautarum *Bonazzam* vocat) subitò oborta est, & in serum vsque vesperum durauit, vt nihil ferè eo die proficeremus: quo demum die inclinante, atque ad Euro-austrum vergente vento, nobis omnino cõtrario, in peius incidimus: intonantibus enim aduerso murmure ventis, iactamur vndis, ventisque proram vertentes obluctamur toto triduo.

Interim Diomedeæ insulæ, quæ & Theueria & Trimerus Taeito, se nostro præbuere conspectui. Hæ vulgò hodie *Tremiti* appellatæ & cõtra *Apuliam* sitæ, haud procul à Gargano monte numero tres sunt; à Diomede rege Tydei Ætoliæ regis filio Diomedeæ olim dictæ; quem ibi casu appulsum sedem fixisse, & è vitâ excessisse, ac sepultum narrant historici: cuius item sepulchrum, eiusq; vxoris, & filij etiamnum iuxta castrum ostendi memorant incolæ. Ad Lateranenses autẽ Canonicos, vulgò regulares dictos, pertinent: qui arcem altâ in rupe & inaccessâ munitissimã, militeq; præsidiario custoditam, inhabitant: in qua cœnobium est, & templum Diuæ Virgini sacrũ, miraculis percelebre, suntq; cœnobitæ (vt ferunt) non tam in insulanos, quàm adnauigantes omnes officiosi & perhumani. Aues insula nutrit fulicarũ similes, Diomedeas vulgò dictas, quas nusquam gentium, præterquam ibi enasci fama est. His color candidus, ignei oculi, ora dentata: noctu volitant, clamoremque edunt humanæ voci persimilẽ. de quibus mira narrant authores. *Strab. lib. 6.* *Solin. c 7.* *Plin. lib. 10. cap. 44.*

Digitized by Google

Tertio demum die Dalmatiæ rursum orã conspicimus. Nauarchus vbi se nihil proficere animaduertit, terram portumq; peti vicinum imperat. Ventum itaque in puppim capimus, ac terram versus nauigamus: dumque turgidis velis rapidas sulcamus vndas, Angustam Ragusæi iuris insulam, vini atque olei feracem, ac sardellarum piscatione nobilem, à læua reliquimus. Mox ad insulam cognomento Mediam, Ragusæis item subditam vela dirigimus: ad quam tandem sole medio hærente cœlo appulimus.

Hæc Continenti vicina portum efficit satis tutum, & capacem; in quo iactis anchoris in tertium vsque diem substitimus. Etsi verò solum habeat vtplurimum scopulosum, & sterile; arte tamen & incolarum industriâ adeò cultum & elaboratum euasit, vt nihil cultius, elegantiúsve spectari vsquam detur. Plurima namque & magnifica sanè hic visuntur ædificia: horti item & viridaria varia omnis ferè generis arboribus referta, & in primis Ficubus, Lauris, Oleis, Citreis, Aureisq; malis cultissima. Nec desunt vineæ, nobilissimi vini feraces. Sepes ibidem videre est passim ex myrtis nullo ramusculorum discrimine artificiosissimè concinnatas. Charnubi hîc quoque, quarum fructus siliquas, vulgò panem Diui Ioannis nuncupant, mirum in modum dulces, copiosè proueniunt. Vicinum mare, portusque piscibus abundant.

Ventis obstantibus toto triduo è portu soluere non licuit: quam nacti occasionem, plurimi è nostris commeatus in primis comparandi causa Ragusiam se contulere, ad duodecimum à portu sitam lapidẽ: quam cùm aliàs ipse quoque perlustrauerim, libet obiter quæ de vrbe hac claritissimâ, eiusque situ, formâ regiminis, alijsq; notatu dignis obseruauerim, breuibus adjicere.

CAPVT IIII.

Vrbis Ragusiæ, eiusq; Reipublicæ breuis descriptio.

EST Ragusia à Turcis Dobronica appellata: Epidaurum dixere veteres; celeberrimum & nobilissimum totius Dalmatiæ emporium: Vrbs frequentissima, muris, turribus, portis, atque arce validâ munita, ad littus posita, partim plana, partim cliuosa. à littore enim paulatim per dorsum collis assurgit, formamque refert quasi triangularem: ædificijs verò cùm publicis, tum priuatis, fontibusque limpidissimis, & frigidissimis ornatissima, vt opulenta, ita luxui, libidini, & fastui dedita. Portum habet tutissimum, sed manufactum, nec multum amplum: quem ferrea cathena vtrimque extensa noctu præsertim munit, vt nauibus vel triremibus exteris liber aditus præcludatur, & in expedito sit, quas velint naues vel admittere, vel excludere. Haud procul

Digitized by Google

procul à portu è regione arcis scopulus iacet, *Chiroma* vulgò dictus, ad Venetos (vt volunt) pertinens, vrbi portuique multùm infestus; quem maximo pretio à Venetis comparare sæpius Ragusæi, sed frustra, tentauerunt. Eo quippe frenum ijs Veneti injiciunt, prohibentque ne limites extendant, vrbémve munitiorem reddant. eaque de causa venditionem illius recusasse fama est, ne scilicet vrbis lociique munitione confisi, ipsis vnquam insultare audeant, aut arcem in eo, si ad illos pertineret, inexpugnabilem construant: id enim si contingeret, non solum vrbem ipsam munitiorem fieri, sed nec classe cingi, aut pati obsidionem, tormentisve bellicis à littore quati, vel lædi vllo modo posse vulgò persuasum est. Territorium vrbis perexiguum est, saxosum, & naturâ sterile, longitudine viginti quinque, latitudine sex, aut octo ad summum millia passuum continens; gentis tamen mirâ industriâ atq; arte adeò excultum, atque ad eam fertilitatem, venustatem, & elegantiam redactum, vt præternauigantium & spectantium oculos in admirationem rapiat, atque detineat. Amœna enim tota ea littoris ora vltrà citraque colles, cuiusvis generis arboribus vestitos, vineis & viridarijs expolitos exhibet: in quibus myrteta, rosaria, laureta, Hesperidumque plantas nobilissimas, miro odore fragrantes cernas. In excolendis autem cautibus hunc fere obseruant modum. Saxa ingentia excauant, atque in quadratam adaptant formam, ædificijs construendis percommodam; minutias relinquunt, easque, terrâ inter saxa erutâ, & egestâ, obruunt, montesque seu colles graduum instar componunt, saxisque pro fulcimento adhibitis, terram ingerunt aliunde asportatam, quam nauibus saburræ loco impositam aduehunt, & in ipso littore exonerât, adeoque alienâ tellure paternum solum colunt. Mirum sane & iucundum visu inter vastissimas illas rupes cautesque squalidas arte excogitatum quod natura negauerit. Tot enim egregiæ vndiq; conspiciuntur villæ, superbis exornatæ ædificijs, vineis, atque viridariis, cuiusvis generis arboribus cultissimæ, vt nihil vacuum reperias: quinimo ob situs elegantiam, ædificiorum pulchritudinem, variumque ornatum, ac pulcherrimum prospectum, miram denique omnigenium fructuum copiam, atque eximiam hortorum culturam, odorumq; fragrantiam, nympharum sedem (vt in fabulis est) meritò dixeris. Præter Continentis oram paruæ aliquot insulæ Ragusino parent imperio; Angusta nempe, Meleda, & Media, quarum supra meminimus. His adde & quartam, cui à Diuo Petro nomen est, iam dictis non inferiorem, est namque situ amœna, culturâ, & nobilium ædificijs, villisq; nitidissima. Sunt autem omnes, Meledâ exceptâ, frequentes admodum, nec minùs ac reliquum Continentis territorium, pulcherrimis ædificijs, vineis, hortisque excultæ, ac omni rerum copiâ abundantes. Inter cæteras Continentis oras plurimum emicat pagus littoralis *Cranosa*

Digitized by Google

vulgò appellatus; portu namque ditatus ampliſſimo, tutiſſimoque, hemicycli formam referente, ducentarum & amplius triremium capaci, cui à ſalutari Cruce nomen inditum eſt; fontibus quoque irriguus, & ſplendidis, magnificiſque nobilium primatumque palatijs conſpicuus; hortis inſuper & viridarijs cultiſſimus, ac populo frequens, ſitu, ornatu, frequentiâ, & rerum omnium copiâ reliquos pagos longè ſuperat, vt primas ſibi partes iure vendicare videatur.

Vrbis Raguſiæ ciues incolæque vt plurimùm opulenti, & mercaturæ in primis dediti, vltra centum & viginti onerarias naues ealque caueatas, ſexcentorum cadorum aut eo circiter capaces, præter minora nauigia poſſidere dicuntur. Solertis ingenij homines, ad omnes neceſſarios vſus, & præſertim negotiationem, ac nauigationem aptiſſimi, atque ad percipiendas doctrinas naturâ inſtructi: molles tamen, & effœminati, luxuque nimio diffluentes. Illyrico ſeu Dalmatico more plerique veſtiuntur: penulæ crurum tenus aliam ſuper induunt veſtem paulò longiorem, laxis medijsq; manicis, quam vulgò *Croatam* appellant: interiorem zonâ ſericâ vel goſſypinâ cingunt leuiter, exteriorem incinctam pro pallio ferunt. Nobiles & honeſtiores ciues Venetum imitantur amictum, tunicâ & pallio, non togâ. Nobiles matronæ gemmis, auroque nitentes, comptæ admodùm & ornatæ incedunt, nudo pleræq; pectore, Venetarum more; ſuntque proceræ vt plurimum, formâ venuſtâ, facie, & pectore candidiſſimis. Idiomate omnes vtuntur Slauonico; Italicam quoque callent linguam, nobiles præſertim & honeſtiores ciues, ſed vocabulis corruptam, & omnino impolitam ac horridam. Liberâ autem ciuitate fruuntur, nulliusq; parent imperio, ſed ſub tutelâ Pontificis Romani (cui ſe crediderunt) viuunt immunes, exiguo contenti diſtrictu, limites extendere non ſtudent: Malunt enim cum nullius iniuria ſuos tueri limites, quam cum multorum fraude alienos inuadere. Hinc ab armis ſecuram & quietam ducunt vitam: quo verò terrâ mariq; ſecuriores ſint, Turcarum Imperatori viginti millia, Venetis decem millia aureorum tributi loco annuatim penſitare dicuntur. Proprijs legibus viuunt, optimatibus Rempublicam adminiſtrantibus, Iuniores vbi vigeſimum quartum annum attigerint in patritiorum numerum adſciſcuntur. Hi Conſilium rogatorum ſuffragijs conſtituunt, quod ex centum Senatoribus conſtat, penes quos omnis Reipublicæ cura & ſumma rerum conſiſtit. Magiſtratus ſiquidem creant, officia muniaque cætera diſtribuunt, Ducem eligunt, reliquaque & belli & pacis negotia expediunt. Dux, qui ſupremus eſt Reipublicæ magiſtratus, principemq; locum tenet, ſingulis bimeſtribus vti (& cæteri magiſtratus) ſucceſſorem habet. Veſte Ducali purpureâ, ſeu coccineâ, manicis laxioribus, pileoq; holoſerico rubro in publicum prodit; duodenis com-

Digitized by Google

comitatus Senatoribus; penes quos summa est auctoritas; Duci enim in gubernandâ Republicâ assident, sententias dicunt, vnaque iustitiam administrant, & comitijs præsident. Publicis autem aluntur impensis, & in prætorio durante magistratu degunt: neque vrbe excedere liberum est: quod eâ ratione constitutum est, vt occasione postulante omnibus horis præsto esse, & subuenire Reipublicæ necessitatibus tutiùs, ac commodiùs possint. Arci vrbi contiguæ, quæ & portui imminet, nouus indies præfectus (*Castellanus* vulgò dictus) præficitur, mirâ quâdam obseruatione. A solis enim Senatoribus, seu supremis illis consiliarijs eligitur; electus inclinante die, publicis ministris ad id destinatis secretò denunciatur, iubeturque, vt quantocyùs hominem, etiam per vim, si renitatur, in arcem pertrahant: quem illi quocunque in loco inuentum, pallio capite obuolutum, in arcem rapiunt: quâ egredi in alterum vsque vesperum sub pœnâ capitis vetitum est: interim tamen victus illi suppeditatur è publico: postero autem die accepto stipendio dimittitur, atque alius rursum in eius locum subrogatur. Cæterùm vrbs ipsa Archiepiscopatu nobilis, inter Illyrici metropolitanas sedes primas tenet. Metropolita plures sub se habet Episcopos, Stagnensem, Rossonensem, Bossonensem, Tribunensem, Catharensem, Bracensem, Rosensem, & Bidnanensem. In vrbe verò iuxta Ædem primariam Diuo Triphoni sacram domicilium habet, & ritu Romano sacra peragit, moribusque Romanis viuit. Haud procul ab vrbe ortum versus vetus Ragusia, Epidaurus olim dicta, visitur, deserta penè, & ædificijs infrequens. Hæc à Gothis deuastata, & diruta, nunquam hactenus restituta est: è cuius ruinis noua Ragusia ædificata dicitur. Hæc de Ragusia, eiusque Republica, & territorio dicta sufficiant: Iter nostrum prosequamur.

CAPVT V.

Castri noui, Cathari, Butuæ, aliarumq; Illyrici vrbium maritimarum, nec non totius Illyridis breuis deliniatio.

TERTIO demum die, qui decimus Kal. Septembris erat, primâ luce subductis anchoris è portu soluimus, ac flatu secundo vela damus læti, mox turgentibus velis Ragusiam, Castrum Nouum, itemque Butuam, siue Buduam, vel (vt alij volunt) Buluam, Illyrici continentis oppida maritima, eo die præterlabimur. De Ragusiâ iam diximus: de reliquis oppidis, quo ordine in itinere occurrerunt, aliqua referemus; & primo loco de Castro Nouo.

Id Turcici iuris oppidum, validis propugnaculis, firmoque Turcarum præsidio munitissimum, ad fauces Rhizonici, seu Rhizici, aut Rhizeorum sinus in sinistro ostij cliuo ad Occasum positum est, eâ formâ *Strab. lib.*

Digitized by Google

& naturâ, vt tutissimum & ingentem præbeat portum. turritam verò instar arcis munitionem habet, & per dorsum collis, ædificia ab infimâ oppidi parte, quæ mari alluitur, assurgunt: in summo castellum naturâ & arte munitum sedet. Cherſego Dalmatiæ quondam regulo à Turcis ademptum, postea ab Hispanis, Venetisque Andreæ Doriæ & Vincentij Capelli ducum auspicijs Turcis ereptum; denique ab Ahenobarba seu Barbarossa archipirata & Turcarum supremo duce circa annum à Christo nato 1538. Hispanis denuo ablatum (qui duce Sarmiento viro impigro in eius expugnatione ad vnum ferè omnes conciderunt) in Turcarum permansit potestate. Sinum ipsum hodie Culphum Cathareum (*Golfo di Catharo*) Itali indigitant, ab vrbe Catharo, cui Ascriuium & Rhizinium & Rhiso olim nomen fuisse putatur. Eius ostium præcludere Turcæ sæpius conati sunt, vt Venetis aditum ad interioris sinus vrbem Catharum prohiberēt: frustrati tamen conatu ab opere destiterunt.

Est autem Catharum in intimo Rhizonici sinus secessu oppidum, Veneto imperio subditum, firmum aduersus Turcas præsidium, validis fortissimisq; propugnaculis & munitionibus, ac milite præsidiario munitum: quod mare ad Orientem sese intorquens placidè alluit. Regio vicina apricis cultisque collibus peramœna est: sed Catharum obstantes ad dextram montes ita opacum reddunt, vt incolæ brumali tempore paucis horis videant solem. Hinc cœlo inclementiori, & assiduis pluuijs obnoxium est.

Butua siue Bulua extremum Illyrici Continentis, quod ad Venetos pertinet, oppidum maritimum, exiguum quidem, nec multū frequens est, muris, turribusque non admodum firmis, agrum habet amœnum, & feracem, vitibus in primis cultissimum. Fœminæ ob summam constantiam, animique fortitudinem passim commendantur. Hæ siquidem vltimo contra Turcas bello, viris omnibus Turcicæ classis in propinquâ statione hærentis metu oppido effugientibus, arreptis armis, mœnia, patriamque aduersus barbarorum iniurias fortiter tuentes, perpetuum muliebris fortitudinis, atque inauditæ audaciæ exemplum posteris reliquerunt.

Sole ad occasum vergente, Antibarim vrbem vel Antibarrum vulgò *Antiuari* Archiepiscopatu quondam nobilem, infrequentem tamen hodie, & parum munitam ventis secundis præterlabimur. Hæc Venetis adempta, & à Turcis vltimo contra Venetos bello capta etiamnum Ottomamici iuris est.

Mediâ nocte subsequenti rursus segnes nos adoriuntur venti, ludūt, ac detinent, & tranquillitatis lentissimo tædio lassant toto biduo.

Tandem lento pede secundum littus nauigantes, Olchinium superamus. Id Romanorum olim oppidum, antea Colchinium à Colchis

eius

Digitized by Google

eius conditoribus(vt Plinius vult) appellatum, hodie Dulcinium, *Dolcigno* ab Italis appellatur; eſtque ad ſinus Lodrini ſitum oſtium, quondam Venetis, nunc Turcis ſubiectum, à Selimo ſecundo vltimo contra Venetos bello armis expugnatũ; infrequens hodie & immunitũ. *Lib.3.ca.21.*

Olchinio à tergis relicto ſinum ingredimur, cui vulgò culphi Lodrini nomen eſt, *Golfo di Lodrin* in quem Boliana & Drino amnes, Scodram oppidum præterfluentes, atque ambientes, influunt.

Eſt autem Scodra inſigne Illyrici oppidum, hodie *Scutari* ab Italis appellatum, Romanorum quondam colonia, Venetis poſtea ſubditum, nunc Turcici iuris, naturâ munitiſſimum. Sedet enim arduo montis ſupercilio, circumque exeſæ & præcipites rupes; in proximo habet lacum vulgò *de Penta* nomine, octuaginta millium paſſuum circuitus, ex quo Boliana amnis oritur, oppidum ab auſtro alluens, à quo ortum verſus haud procul abeſt Drino. Inter hos amnes planicies latiſſima iacet, campique miræ feracitatis, vbi tam læta ſunt paſcua, vt ab his pecora depelli quandoque neceſſe ſit, ne nimiâ ſaginâ pereant. Cæduas item ad maritimam oram iuxta Drini oſtium ſiluas habet, ex quibus materies ad fabricandas naues commodè exportatur.

Hic vltimus Illyrici ab Ortu terminus eſt. Tota ſiquidẽ regio (vt author eſt Ptolomæus) ab Hiſtria, ſeu Arſia flumine ad Macedoniæ vſque confinia, ſecundum maris littora iuxta Scardum montem, ac Drinum, ſeu Drinonem, vel Drilonem fluuium producitur. Mediterranea eius ad Pannones, & Miſiam ſuperiorem, hodie Boſſinam, ſeſe pandunt. Pomponius Mela tamen & Dionyſius Alexandrinus multo ampliorem eam ſtatuunt. Totam enim maris Adriatici oram à Tergeſto Hiſtriæ oppido ad Ceraunios vſque montes Illyrijs adſcribunt, eoſque vltra Danubium habitare docent. Contrà Plinius eam inter Arſiam & Titium fluuios conſtringit. Hodie Illyricum communi vocabulo *Sclauonia* vocitatur, à gente Sclauonia, Germaniæ olim populo, nunc Boëmos appellamus; qui (vti Blondus refert) eam expulſis indigenis occuparunt, diuiditurque à Neotericis in Dalmatiam, Albaniæ conterminam, & Liburniam, ſiue Croatiam; quam alio nomine Comitatum Iaderæ nuncupant. Sunt tamen qui Illyricum in Sclauoniam, Dalmatiam, & Albaniam diuidunt, conſtituuntque Sclauoniam ad Occidentem, Albaniam ad Orientem, mediamque inter eas Dalmatiam. Longitudo iuxta *Ptolomæi* eiuſque ſequacium opinionem ab Arſiâ ad Drinum, vel Bolianam amnes 480. millia paſſuum colligit, latitudo 120. millia: cùm alij contrà eius latitudinem 325. millium paſſuum ſtatuant, longitudinem ad 800. millia extendant. Vniuerſus autem oræ Illyricæ curſus maritimus plurimos portus habet, optimos & capaciſſimos; quod ex ſinuoſo eius littore, frequentibusque & adiacentibus inſulis (quas ſupra numerum millenarium adſcendere narrat Plinius) *Lib.2. Geograph. c.17.* *Lib.2.c.3.* *Lib.3.c.20.* *Lib. Ital. illuſtr.*

Digitized by Google

Lib. 3. c. 25. euenit. Sinuum Illyricorum Virgilius meminit.

Antenor potuit mediis elapsus Achiuis
Illyricos penetrare sinus.

Quia verò (vt diximus) Illyrici maritimæ oræ sinuosissimę, & tortuosæ pleræq; sunt; mare idcirco, portusque omnes, & sinus optimis piscibus abundant, & Sardellarum in primis piscatione celebrantur. Regio omnis Illyrici calida est, vt Italia, & (vt Strabo scribit) frugifera, bonisq;
Lib. 7. feraciſſima fructibus, oliuetis, vinetisque speciosa; nisi sicubi horridæ & asperæ rupes iacent. Lacubus quoque & fluuijs irrigua, ac pascuis vberrima, minuta licet producat animalia. Quæ supra hanc sita est regio, montosa est, tota frigida, & niuosa, maximè qua ad septentrionem vergit. Ciuitates Illyricum habet plurimas, & insignes: præstant cæteris Iadera, & Ragusia, quarum suprà meminimus. Maritima regio populo frequens est, cuius vrbes vt plurimum Venetis parent, Seniâ flumine & Bucari exceptis, quę Austriaci iuris sunt; itemque Scardonâ Salonâ, Castro Nouo, Scodrâ, Antibari, & Olchinio, quæ ad Turcas pertinẽt, & infrequentiores sunt. Quatuor in eâ numerantur Archiepiscopatus: Iadrensis, Ragusinus, Antibarensis, & Spalatrensis. Iadrensis, & Spalatrensis ad Venetos spectant, Ragusinus ad Ragusæos, Antibarensis sub Turca latet: quibus singulis plurimi subsunt Episcopi.

Augustus Cæsar hanc primus bello afflixit, armisque domitam Ro-
Strab. lib. 7. mano Imperio adiecit: in qua quidem expeditione duo ipse vulnera accepit, vnâ acie dextrum genu lapide ictus, alterâ autem & crus, & vtrumque brachium ruinâ pontis sauciatus. Plurima verò oppida in eâ pessum dedit, & funditus diruit. Nec minorem postea cladem, vrbiumque depopulationem, & excidium à Gothis passa est. Nostrâ hac tempestate ab armis necdum libera, sed assiduis quotidianisque Turcarum, & Vscochorum excursionibus, & deprædationibus obnoxia.

Incolæ Illyrici latrocinijs olim supra modum dediti, atque ex raptu viuere soliti à Liuio idcirco gens fera, & latrocinijs infamis; à Strabone
Lib. 7. quoq; agreste genus hominum, gensq; piratica appellantur. Primi etenim naues Liburnicas, siue myoparones, Italis hodie *Fregatas* appellatas, mirum in modum veloces, ac leues, ideoque piraticæ exercendæ aptissimas, inuenere. Nostrâ ætate paulo mansuetiores effecti, ligneis plerique habitant ædificijs, culmo contectis, præter paucas littorales vrbes, in quibus humanius degunt: suntque omnes Latinorum sacris imbuti, & Romanæ Ecclesiæ obseruantissimi. Corporis autem staturâ proceri vt plurimum, tam viri, quàm fœminæ, neruosi, quoq; robusti, & laborum tolerantissimi, atque durum in armis genus hominum, nauigationi vel maximè assuetum, & ad omnia accommodatissimum. Latissimè eorum idioma patet, quod vulgò Sclauonicum appellatur: ab Adriatico enim pelago ad mare vsque septẽtrionale extenditur, vtunturque

turque eo Bossinenses, Poloni, Boëmi, Lituani, Russi, & Bulgari. His de Illyrico dictis, ad institutum reuertamur iter.

CAPVT VI.

Albania, eiusq; vrbes, Ceraunij montes, atq; accolarum eorundem ad Turcas defectio; insulaq;, & scopuli Corcyræ adiacentes describuntur.

DECIMOQVINTO Kal. Septembris circa vesperum fera eximprouiso cum nimbo impetuoso procella oboritur: mox venti voluunt mare, magnaque surgunt æquora, & inhorruit vnda tenebris. Vela idcirco quantocyus contrahunt, ne vis procellæ nauem in vada cæca impelleret, néve contra votum aliquò abriperemur. Adeo verò validi fluctus, ingentesque procellæ intumescebant, vt nauem sæpenumerò supergressi operirent vasa. Quassati igitur hoc modo insanis vndarum cumulis, totam insequentem noctem duximus insomnem. Postridie tandem ventorum cessante rabie, quietum paulatim se reddidit mare. Circa tertiam diei horam in puppim leniter vento insurgente, fæliciter progredimur, fluctusq; Adriaticos commodè sulcamus, relictis eo die à tergis Lisso, Epidamno, & Aulonâ oppidis maritimis, itemque Saxone, siue Sasone scopulo, coralli piscatione celebri, ac piraticâ statione (vt Plinius scribit) noto. *Lib. 3. ca. 25.*

Hucusq; Hadriaticum mare, quod & Adrianum, & Superum, hodie Culfus Venetiarum (*Golfo di Venetia* id est Sinus Venetus) appellatur, extendi autores volunt: totumq; eum maris tractum à Venetijs Sasonẽ vsque, & Hydruntem Italiæ oppidũ maritimũ, quod è regione est, 646. millib. passuũ dimetiuntur. Latitudinẽ variã statuunt: maior ducentorũ millib. passuũ censetur. Hoc autẽ loco minor & angustior est hic Sinus, quàm alibi vspiam: nam sexaginta tantum millia passuum cõplectitur.

Google

Lib. 3. c. 10. Freti huius anguſtias (vt ſcribit Plinius) pedeſtri continuare tranſitu, quo Græcia Italiæ iungeretur, pontibus iactis primùm Pyrrhus Epiri Rex cogitauit, poſt eum M. Varro; cum claſſi Pompeij piratico bello præeſſet: vterque tamen opus infectum reliquit.

Iacet autem Saſonis ſcopulus ad fauces ſinus Aulonam vrbem alluentis, habetque ab Ortu Aulonam, ab Occaſu Hydruntem, à Septentrione Dyrrachium, ad Meridiem Acroceraunium promontoriũ, Albaniam ab Epiro dirimens. Albania namque, quæ pars Macedoniæ eſt, & Illyrico atque Epiro contermina, ab amne Drino vſque Ceraunios montes ſecundum maris littora extenditur, ab Ortu ſtrateos, & Camelos montes, à Meridie Epirum, ab Occaſu Adriaticum, ab Aquilone Illyricum habet. Inſigniores maritimæ vrbes Epidamnus, ſiue Dyrrachium, Aulon, Liſſus, mediterraneæ Apollonia, hodie Pyrgo, & Croia. Regio partim montoſa, partim plana, ferax frumenti, vini, & olei. Incolæ bellicoſiſſimi, originem à Scythis ducere dicuntur, proprioque vtuntur idiomate, à Græco & Illyrico planè differenti. De vrbibus, oppidiſque, prout in itinere occurrerunt, pauca addere placuit.

Liſſum oppidum ad Drini ripam iuxta littus maris ſitum, Romanorum quondam colonia, hodie Sancti Alexij, *Aleſſio* nomen habet: eſtq; locus exiguus, & infrequens, celebre tamen ob Alexandri reguli, vulgò *Scanderbegi*, patriam; qui peritiâ armorum clarus, & Turcarum hoſtis acerrimus, res præclaras bello geſſit, ac paruâ ſæpe manu ingentes barbarorum copias fudit; cuius martia virtus multorum ſcriptis celebratur.

Lib. 7. *Epidamnus* ad littus maris oppidum à Corcyræis (vt Strabo vult) vel Lib. 2. ab Epidanno barbarorum rege (vt Appianus cenſet) à quo & nomen ſumpſit, conditum, antiquitate & nominis claritate percelebre, Romanorum poſtea colonia, propter inauſpicatum nomen Epidamni, Lib. 3. ca 22. Lib. 7. quaſi à damno dictum, à Romanis (vt Plinius ſcribit) Dyrrachium, appellari cœpit. Strabo ab Cherſoneſo, vbi ſitum eſt, ſic dictum putat. Fame Cæſaris contra Pompeium pugnaturi, & Ciceronis exilio inprimis clarum. Hodie exiguum, ſemidirutum, & parum frequentem refert locum.

Lib. 3. ca. 22. *Aulonia*, quam veteres Aulonem dixêre, Plinius Oricum vocat, à Colchis condita, ab Italis hodie *La Vallona* appellata, celeberrima Albaniæ vrbs eſt, in littore maris ad interioris ſinus ſeceſſus ad radices altiſſimorum montium poſita, duplicique arce firmiſſima, quarum altera *Canina* dicta, eminenti rupi impoſita, vrbem ab omni parte optimè tuetur, altera in ipſo littore extructa, vulgò *Il Torrazzo* dicta, portum nauiumque ſtationem ſic ſatis ſecuram reddit. Picis abundantiâ, ſaliſq; fodinis, quibus vicini ſcatent montes, ditiſſima, & habitatore Turcâ Hebræoque vtcunque frequens.

Croia

Digitized by Google

Croia vrbs quæ & Antigona olim in montis crepidine, iugis, aquæ fontibus illustris, inexpugnabilem situm habet; Lisano amne iuxta fluente: estque totius Albaniæ regia, quondam Clarissimi Principis Scanderbegi sedes, qui duas, easque arctissimas, in eâ perpessus obsidiones, contra potentissimos infensissimosque Christiani nominis hostes Amurathem, & Mahumetem secundum, strenuò vrbem tutatus est; eamque prius quàm vitâ excederet, sponte Venetis donauit, ne tantæ Reipublicæ destituta præsidio Turcarum in manus mox à morte suâ veniret: qui haud multo post eam tertiò oppugnatam, tandem fame acerbâ domiti, amisere, & in hunc vsque diem Turcis reliquere. Ab hac vrbe Croiæ familiæ Belgij proceres nobilissimos nomen tulisse, eamque aliquando possedisse quidam putant. Paucula hæc de Albania sufficiant: nunc iter prosequamur.

Nocte proxima, aurâ secundâ crebrescente, felicissimo sanè cursu, turgidisque velis, Ceraunia, seu Acroceraunios montes (quos vulgus Italûm *La Cimera* vocat) Merleras, Corcyram, Paxum, & Antipaxum insulas superauimus. Pargam quoque Epiri oppidum à tergo reliquimus, ac tantum eo die profecimus, quantum antea nunquam. Coro etenim spirante (quem vulgus Italûm *Maestrale* vocat) nil nobis felicius, nil optatiùs accidere poterat: cùm in Orientem nauigantibus omnium secundissimus habeatur.

Sunt autem Ceraunia siue Acroceraunij vulgò *di Chimara* vel *Cimera* montes Epiri altissimi, à crebris sic dicti fulminibus: qui à littore maris vasti & præcipites attolluntur, & protensi ab Occidente in Orientem, continuo & longissimo tractu Epirum intersecant, ac longè lateq; in mediterranea sese extendunt. Circa hos Adriatici maris finem, & principium Ionij Strabo ponit: cum tamen Ptolomæus contrà sentiat, & à monte Gargano Ionium mare initium sumere scribat. *Plin. lib. 4. cap. 21.* *Lib. 7. Lib. Geographi. 3. c. 1.*

Horum montium accolæ Cimeriaci vel Cimeritæ vulgò *Chimariotæ* appellantur, agreste & ferox genus hominum, rapinis & latrocinijs assuetum, nomine tenus Christiani, ac Græcæ Ecclesiæ subditi: qui licet Christianis studiosiores sint, quàm Turcis, ac re ipsâ compertum sit, vltimo præsertim Turcarum contra Venetos bello, Turcis, non Venetis fuisse infestos, tamen vbi prædæ occasio se offert, parcunt nemini. Etsi verò liberi hactenus fuerint, adeoq; nec Venetos, nec Turcâ, quamuis vicinum, & potentiâ formidabilẽ, aut quemuis alium (rupium asperitate confisi) dignati fuerint dominũ, tandẽ tamen anno à Christo nato 1590. (quo Corcyræ eram) Turcico iugo colla dare sunt coacti. Grassante siquidẽ tunc tẽporis per vicinas circũquaq; regiones fame, & peste, cũ eorũ plurimi fame ferè enecati Corcyrã fruges emendi causa

Digitized by Google

(vti consueuerant) confluerent, non solùm fruges denegatæ, sed & portu prohibiti, & à triremibus Venetis profligati sunt: publico addito magistratuum edicto, nè quis Corcyrensium Cimeritam aliquem sub pœnâ capitis in insulam admitteret, reciperétve. Veriti enim magistratus ne insulam contagione pestiferâ infectarent, vt publicæ saluti consulerent, omnino arcendos eos statuerunt: quocirca miseri hac spe frustrati, omniq; ope destituti, Turcis sese vltrò dediderunt, datis obsidibus, pactoque inito cum Saniacco Epiri, vt cuique eorum Osmannidarum vti solo, & per vicinam regionem annonæ comparandæ causâ excurrere tutò liceret.

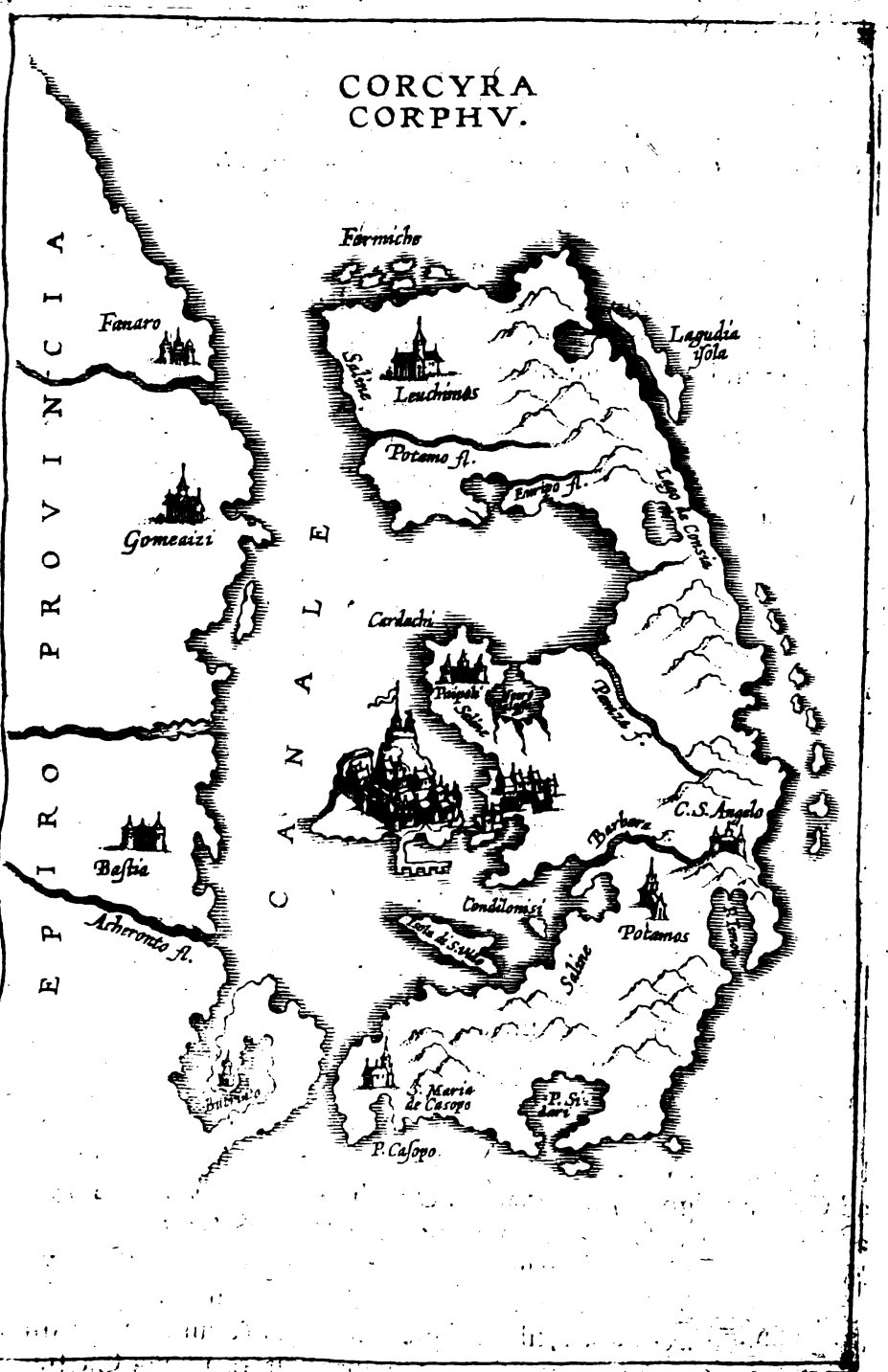
In cursu lateris aquilonaris adiacent Corcyræ octo paruæ insulæ, Merleræ communi nomine appellatæ: quarum nomina antiquitus
Lib. 4. c. 12. fuere (vt Plinius scribit) Ericusa, Marathe, Elaphusa, Malthace, Trachia, Pytionia, Ptichia, Taracia. Distãt autem à septentrionali Corcyræo angulo seu Cassiopæo promontorio millibus passuum decem & octo, vbertate soli vel maximè commendabiles, & pascendis gregibus aptissimæ: hodie tamen desertæ omnino, commodam piratis stationem & latibula præbent.

CAPVT VII.

Corcyræ insulæ descriptio.

Plin. lib. 4. cap. 12. CORCYRA in Ionio mari sita, vicina Adriatico Epiro adiacet, nomen pro temporum diuersitate nacta varium, Corcyra namque dicta ab vna ex filiabus Asopi, ibi sepulta; quam Neptunus rapuit, & in hanc detulisse scribit Diodorus: ex quâ natus est Phæacus, Alcinoi iustissimi Phæacum regis pater, à quo deinde Phæaciæ nomen obti-
Odyss. lib. 6. nuit, cùm prius Scheria, Homero testo, diceretur, hodie *Corfu* ab Italis, Græcisq; appellatur. Hanc alij Ephyrã, & Corsiniũ, nec non Corinthũ à Corinthijs nuncupatã volunt: nam & Corinthiorum & Samiorum aliquando colonia fuit. Nominis occasionem dedisse fertur Bacchiadum familia: quæ à Corinthijs in exilium acta, pars Siciliam, pars Corcyram duce Chersicrate adnauigauit, eamque pulsis indigenis occu-
Strab. lib. 6. pauit. Vlyssis naufragio, & Alcinoi hortis pendulis, qui biferi fuisse
Odyss. lib. 7. putantur, eiusque magnificentissimâ, regiâ auro & argento fulgente apud Homerum vel maximè celebratur. Distat autem à Continenti, freto Corcyræo nomine interiacente, ferè duodecim millibus passuũ: quâ tamen Butrotum Epiri regiam spectat, duobus tantum abest milliaribus. Formam habet oblongam, & obliquam, instar falcis, vnde etiã Drepanum (vt Callimachus vult) dixere veteres: quod quidem nomen ante-

Digitized by Google

Digitized by Google

antequam Corcyrâ diceretur sortita est, atque à falce quâ Iupiter Saturno patri virilia amputasse, & in insulam proiecisse legitur, originem cœpit, licet alij ab illâ falce, qua Saturnus Cœlo patri genitalia abscidit, nomen sumpsisse putent. Meminit huius falcis Apollonius:

Lib. 4. Argonaut.

Insula cæruleo nemorosa Ceraunia ponto
Cingitur, hæc celat falcem (mihi parcite Musæ
Inuitus nam prisca cano hæc) vt fama, parentis
Saturnus quâ olim genitalia membra cecidit.

Ambitus secundum quosdam 150. millia passuum continet. Alij 120. quidam 97. nonnulli 80. tantùm milliaria computant. Diuersimodè etiam de longitudine sentiunt, variantq; authores. Plinius passuum 97. millium statuit, neoterici 54. milliaribus constare dicunt. Maior latitudo (quæ ab vrbe veteri Epirum spectante ad Angelocastrum, in vltetiori situm littore protenditur) viginti quatuor millia passuum complectitur. Quà Italiam respicit, vt plurimum montosa est, ab Ortu verò quà Epirum spectat, & in mediterraneis in fertilissimos pulcherrimosq; distincta colles vallesq;, amœnissima est. Benignitate soli nulli terrarũ secunda, vini & olei feracissima: densæ etenim oleis syluæ nullâ ferè cultorum operâ proueniunt, & propagantur; citreis, aureis, alijsq; varij generis arboribus abundat: melle quoq; & cerâ copiosa est: frumento non item. Vastata siquidẽ anno 1537. à Chiradino Ahenobarbâ Turcarum archipiratâ immanissimo, ac sexdecim & eo ampliùs omnis sexus & ætatis hominum millibus in captiuitatem abductis, ita infrequens reddita est, vt longo post annorum curriculo deserta & inculta magna ex parte iacuerit. Fluuius in ea nauigabilis nullus, sed quatuor duntaxat riuuli seu torrentes potiùs, vulgò *Paniza*, *Barbara*, *Euripos*, & *Potamos* dicti. Vnicus lacus, *Corizi*, nomine, duorum millium passuum circuitus, atque optimis anguillis abundans. Portubus insuper plurimis *Cipsoo*, *Cassiopeo*, *Sidareo*, *Timoneo*, & *Euripo* accommoda est. *Sidareus* & *Timoneus* ad occiduum insulæ latus Italiam spectant, reliqui in interiori sinu seu freto contra Epirum iacent. Vrsos autẽ aut lupos nequaquam producit; feras tamen syluestres, apros, damas, ceruos, lepores, cuniculosq; alit quamplurimos: omnis quoq; generis volucrũ copiam habet. In quatuor verò regiones (*Baronias* vulgò vocant, quarum tituli ad nobiles quosdam Venetos pertinent) tota insula diuiditur. Harum prima ad Ortum vulgò *Leuchimos*, altera Occiduum spectans *Argiros*, reliquæ ad Meridiem & Septentrionem positæ *Mesos* & *Loros* appellantur: habentq; singulæ octo sibi subiectos pagos (quos vulgus *Casalia* vocat) infrequentes pænè omnes, & ignobiles. Planities seu valles præ cęteris duas habet præcipuas, fertilissimâ glebâ insignes, & culturæ aptissimas; derelictas tamen hactenus, & incultas: quarũ altęra à Diuâ Catharinâ, altera

altera à Diuo Georgio nomẽ ſumpſit. Hanc anno à nato Chriſto 1591. cùm Corcyræ degerẽ, Itali aliquot ex Marcâ Anconitanâ Senatus Venetiauctoritate, auſpiciisq; Illuſtris viri Guidi Aſcanij, ex Marchionibus Montis S. Mariæ, qui tunc temporis militum præſidiariorum nouæ arcis Corcyreæ præfectum ſeu gubernatorem agebat, ad culturam redegerunt. Lacum ſiquidem, qui in mediâ erat valle, atq; aërem ab cœnoſos vapores inclementiorẽ reddebat, deductâ ad mare vſque per abruptas crepidines perq; confragoſas rupes foſſâ, exſiccarunt, vallemq; totam ſalubriorem reddiderunt: quam demum omni extirpatâ zizaniâ, ſoloq; aratro ſciſſo, frumento conſueuerunt, Pagum etiam in eiuſdem vallis ad ortum cliuo condiderũt, cui Caſtri Franci (quaſi à Francis, quo nomine Italos Græci denotant, conditum) nomen inditũ eſt: quem & vineis, & hortis, viridarijsq; breui tempore excoluerunt. Anno verò ſequẽti vberrimâ & copioſâ collectâ meſſe, in publicę letitiæ ſignũ gratũ populo edidêre ſpectaculũ. Quotquot enim huic agriculturæ initium dederant, atq; operam nauauerant, ruſticis inſtructi inſtrumentis, ad ſonitum tympani ordine militari ſummâ ciuium incolarumq; congratulatione ac plauſu vrbem intrârunt: cẽturio falcem, ſignifer pro vexillo ſpicarũ falcem geſtabat, ac varia reliqui: eoq; ordine totam circũeuntes vbẽ incolas omnes rei nouitate & inſolito ſpectaculo detentos, mirũ in modum exhilarârunt. Oppida ſeu caſtella muris cincta duo in inſula viſuntur: quorum vnũ haud procul à littore, iuxta aquilonare promontorium colli inſidet non multum eminenti, Butrotũ Epiri olim regiam ſpectãs. Id Caſſiope veteribus appellatũ, & Iouis Caſſij templo inſigne, hodie collapſum planè, deſertum, & ruinis plenum, nil præter muros, turresq; aliquot ſemidirutas oſtẽdit, diciturq; vulgò *Caſopo*: à quo haud procul abeſt vetuſti operis templum, muſſiuo opere ornatũ, D. Virgini ſacrum, & votis percelebre; quod ab oppido vicino S. Mariam Caſopæam vulgò nominant. Templum vnà cum oppido à Turcarũ piratâ Ahenobarbâ, dum inſulam deuaſtaret, ac dẽpopularetur, flammis abſumptum & dirutũ, multo tempore ſqualidũ, collapſum, & ruinoſum iacuit: donec tandem opere & ære Ioannis Paſqualici viri Clariſſimi ac Veneto nomine maris Adriatici quondam præfecti anno ſalutis 1598. inſtauratũ, & reſtitutũ fuerit, monaſterio addito ſic ſatis cõmodo, quod muro vndiq; ſeptum (quo tutior cõtra prædonum & piratarũ incurſiones eſſet locus) Calogeris Græci ritus monachis, ſecurum præſtat habitaculum, ac nauibus, & triremibus, vicinũ portum Caſopęum nomine, appellẽtibus, ſummo vſui eſt. Promontoriũ, quod in proximo eſſe diximus, à vicinâ ſyrti, ſeu arenarũ cumulo, qui velut anguis in aquis lãtitat, vulgò Serpæ nomen obtinuit: eſt namq; mare ibidẽ vadoſum, nec ſupra 5. aut 6. pedes profundũ: ideoq; nauiganti bus vel maximè periculoſum,

Digitized by Google

vt non incongruenter ab angue latente nomen sumpserit. Alterum huius insulæ oppidum seu castellum ad occiduum positum latus, Italiam respicit, Angelo-castrum vulgò dictum. Id arcis speciem præ se ferens, in rupe eminenti, atque vndiq́ue præcipiti fundatum, situ munitissimum, & loci asperitate inaccessum, contra piratarum depræda-tiones, & hostium insultus tutum insulanis præstat refugium. Vnicam præterea insula vrbem cognominem habet, ad interius littus (quâ Bastiam Epiri vicum non ignobilem spectat) sitam, & duabus arcibus præaltis in rupibus positis, quas mare circumfluit, non solum situ, sed etiam opere munitissimam, nihil (vt equidem viderim) aduersus omnẽ vim hostilem firmius, nihil inexpugnabilius: quæ vt lectori magis innotescant, paucula hæc à me de situ earũ obseruata subnectere visum est. Tota machina in quinque arces, seu distinctas munitiones diuiditur. Inferior, quæ cæteras suo ambitu ac mœnibus complectitur, formã ferè triangularem efficit, constatq́ue (præsertim qua mare spectat) ex asperrimis, & altissimis rupibus, quas mare alluit. His nihilominus validissimæ munitiones, & propugnacula superstructa, ab ea parte inexpugnabilem reddunt. quà verò vrbem respicit, duo muniunt vasta propugnacula, *Bellouarda* ab Italis nuncupata, fossis profundissimis, latissimisq́; septa. Muri crassitudinis stupendæ fulciunt aggeres latissimos, & meatibus concameratis peruios. Tres hæc continet portas, quarum vna, quà ad mare itur, & meridiem spectat, vulgò *Portella Castradi* dicitur: altera quæ ex opposito latere pariter ad mare ducit, à proximâ triremium statione *Mandrachij* porta appellatur; tertia quæ ad vrbem ponte sublicio accessum præbet, vulgò Regię nomen habet. Cùm autem, vt diximus, tota arx solidis rupibus imposita sit, duo rupiũ cacumina cæteris altiùs eminent, quæ singula arcem continent: quarum altera mare, altera vrbem spectat, vtraque longè lateq́ue in vicinum omne solum ac mare dominante. Priusquam verò ad supremas has arces detur accessus, altera atque in ordine secunda in ipso rupis adscensu occurrit arx, quæ medias ferè rupes occupat, vulgò *Cittadella* dicta, munitionibus & propugnaculis adeò munita, vt nihil ad eius defensionem desideretur. Hæc vnicâ portâ ab arce inferiori separata, arctâ angustaq́; semitâ aditum admittit. Arce mediâ superatâ, ad summitatem rupium supremarum arcium sedem peruenitur. Res equidem visu admiranda, tormenta bellica inusitatæ magnitudinis in eam altitudinem, præruptasq́; rupes (penè dixerim) inaccessas, inuecta esse. Adeò enim arcta est semita, quà ad summitatem itur, vt vix singulis per gradus rupi incisos pateat adscẽsus: quẽ vel duo milites tuto tueri possint. Harum vna quæ mare spectat, diuiditurq́; ab alterâ quasi centum passuum interuallo, scalâ ligneâ, eaq́ue angustâ aditum præbet, & assiduis

Digitized by Google

assiduis militum vigilijs custoditur. Tormentario quippe puluere referta, qui in abdito eius ventre reconditur, atque ad nouem millia cadorum adscēdere dicitur, quasi tota pensilis est. Ad hanc nulli hominū, siue ciuis sit, siue inquilinus, aut alienigena, datur aditus, solis exceptis magistratibus, militumque præfectis, ac cohortium centurionibus, cæterisque præsidiarijs militibus; quorum fidei concredita est; qui quotidianas inibi agentes excubias, alternis diebus mutantur, ac mutuâ vicissitudine sibi succedunt. Altera quæ vrbem respicit, cæterisque supereminet, ac tanquam regina caput inter nubila cōdit, aërea idcirco à Virgilio non immeritò appellata, omni apparatu bellico, ac militę præsidiario instructissima est. Ex eâ rursum ab occasu scalâ subterraneâ rupi incisâ, ad quintam descenditur munitionem; quæ vrbi opposita, à formâ, Semiluna, vulgò *Melaluna* appellatur, estque tormentis bellicis instructa, & per se munitissima, & inaccessa. Hic arcium situs, hæc facies. Ex quibus facilè colligi potest, non vnam, sed quinas arces, vno tamen eodemque ambitu, muro licet quintuplici, varijsque propugnaculis cincto contineri: adeoque admirādam hanc molem inexpugnabilem reddi. Cæterùm præter situs asperitatem, & propugnaculorum firmitatem, non solum milite præsidiario satis valido, & numeroso singulæ arces munitæ sunt, sed & omni annonæ copiâ, bellicoque apparata instructissimæ, vt nihil ad longissimam etiam cuiúsuis potentissimi hostis perferendam obsidionem desideretur. Ad hæc alia ab occiduo vrbis latere arx prærupto in scopulo, atque vndique pręcipiti, mari, vallibusque ab omni parte cincta, superioribus annis extructa *est*, prioribus non infirmior, nec immunitior. Muris siquidem fossisq; profundissimis in ipsâ rupe incisis, propugnaculis item varijs, ac duplici vallo, cuniculisque (quos Itali *Casamattas* appellant) longè munitissima, tota ferè subterraneis cauis & meatibus quasi pensilis est: qui eâ ratione *in ipsâ* rupe excisi sunt (tota enim arx rupes est) ne si vrgēte *necessitate* eam derelinquere defensores cogātur, hostis eâ ad libitum potiatur; vtque tormentario supposito puluere, in aërem agi, ac funditus euerti subitò possit. Est autem arx ipsa ad occiduum (vt diximus) vrbis posita latus, eiusq; muris contigua, ac D. Georgij monti opposita, vrbem ipsam à latere occidentali, & septentrionali optimè defendens, ac muniens, diciturque ab incolis (quod recens condita sit) Arx Noua, in differentiam alterius, quæ Arx Vetus appellatur. Inter has media vrbs iacet, per se quoque opere & situ munitissima, quæ nec propugnaculis caret, & à mari vndique ferè alluitur. Eius situs ita se habet: Formam refert penè quadrangularem, efficitque peninsulam: vnico siquidem duntaxat latere Occidentem versus terræ cohæret; reliquum mare lambit. Quia verò à latere occiduo Saluatoris, & Georgij

Æneid. lib. 3

Digitized by Google

Georgij montes oppositos habet, qui vrbi imminent, & vel maximè infesti sunt, fossâ idcirco ab eâ parte altissimâ, & tribus validissimis munitionibus cingitur: quarum duæ extremæ, altitudine, murorum crassitie aggerumq; latitudine vel maximè cõspicuę sunt. Harum altera ad meridiem posita; à loci propinquitate *Castrado* vulgò dicta, vrbis angulum constituit, respicitq; ab vno latere Meridiem, ab altero Occidentem: altera, quæ ex aduerso est, *Foscarena*, à Iacobo Foscareno, D. Marci Procuratore amplissimo, ac maris quondam pro Venetis Architalasso, eius auctore sic dicta, Arci nouæ adiacet, licet inferior, spectatq; Occidentẽ & Aquilonẽ. Has media interiacet tertia, à formâ planâ ab Italis *Piatta forma* vocata, opere, & aggeribus prioribus haud infirmior: cui à Septẽtrionali latere proxima hæret vrbis porta primaria, ex candido & durissimo saxo eleganti opere constructa, cui regiæ portæ nomen est. Hæc demum suis muris ad Foscarenã munitionem protenditur, quã deniq; sequitur arx noua occiduum vrbis angulũ (vt diximus) constituens, quæ & ipsa rursum vrbis mœnibus Aquilonẽ spectantibus coniungitur. His centũ fere passuum interuallo porta *Spilea* nomine, ordine secũda, quę ad mare ducit, annectitur, à quâ denuò continuato ordine, inflexo tamẽ & incuruo, prout rupiũ situs & defẽsionis ratio postulat, mari eas vndiq; alluente, ad vsq; tertiũ vrbis angulum mœnia ipsa extenduntur. Aquilonare id vrbis latus paruam insulam oppositã habet, ducentis fere passibus ab vrbe diremptam, vulgò *Maripetri* scopulum dictã. Nominis occasionem dedisse fertur nobilis quidam Venetus, ex patritij ordinis familiâ Maripetrâ ortum ducens, ad quẽ hæc insula priuato iure pertinet, cũ prius *S. Viti* diceretur. Est autẽ oliuetis refertà, varijsq; arboribus instar nemoris opaca. Hinc apros quamplurimos nutrit, ac domino suo summo emolumento est. Fretum verò, quod mediũ interiacet, ac loco portus est, à ventis aquilonaribus percõmodè munit, ac nauibus tutam reddit stationẽ. Post angulum ordine tertium sequitur orientale vrbis latus, in cuius initio D. Nicolai porta est, ad mare ducẽs, sic dicta à fano proximo, in ipso littore extructo. Hæc *Mandrachion* è regione habet. Locus is est viginti quatuor triremium capax, earumque stationi destinatus, qui iuxta veteris arcis muros positus, & à reliqua statione seiunctus, latissimo aggere ex prægrandibus saxis in prærato mari fundatis, atque paulatim in crassissimũ murum, & supra vndas maris eminẽtem, exurgentibus, cingitur, & tutissimum contra vndarum impetum triremibus præbet receptaculũ. Totum id ad ortum latus muris haudquaquam munitum, sed apertum, *bellouarda* arcis veteris oppositа habet solaque fossâ profundissimâ ab arce dirimitur, ad quam ponte sublicio ab eâ parte ex vrbe patet accessus. Hinc rectà id latus ad quartum vrbis angulum porrigitur, cui à meridionali latere

cohæret

Digitized by Google

cohæret propugnaculum Molinum nomine, mare & ipsum spectans, atque à Marco Molino, viro clarissimo, & insulæ quondam Præfecto, eius auctore, sic appellatum: quod quidem ad portam vsque Erizam, suis muris protrahitur: inde verò vrbis mœnia propugnacula *Castrado* demum coniunguntur. Atque hic hodiernus vrbis est situs, quem quidem sæpius mutatum ferunt: vbi enim hodie visitur, tertia est, quam habuit sedem. Olim siquidem vbi nunc suburbium, quod Palæopolin, vulgò *Paiopoli* id est vrbem veterem Græci vocant, ducentis circiter meridiem versus ab vrbe passibus primùm fuit: postea vallem illam omnem, quæ à radicibus Saluatoris, & Georgij montium ad mare vsq; protenditur, occupauit: demum contractis plurimùm pomœrijs, inter arcem veterem & nouam conquieuit: cuius iacta fuere fundamenta anno 1572. bello tunc contra Turcam mirum in modum grassante. Hodie autem omnibus numeris absoluta, in eam (quam diximus) formam munitissima euasit. Diuiditur autem in tres regiones, seu tribus, *Spileam*, *Vriouonam*, & *Spianatam* vulgò appellatas, Spilea ad Occidentem, Vroiuona ad Aquilonem, Spianata ad Ortum & Meridiem adiacentibus. Spianatæ ædes ex asseribus seu tabulis ligneis pleræque confectæ à nouâ vrbe conditâ initium habuere: cum enim plurimorum ciuium ædes magnificæ, quo loco prius vrbs steterat, Veneti Senatus edicto dirutæ, & solo æquatæ essent (nam contrahi vrbis pomœria, situmq; mutari, ob defensionem faciliorem, quo ciuium saluti, & securitati aduersus barbarorum incursiones, deprædationesq; magis consuleretur, Senatus decreuerat) post tot & tantarum ædium ruinam, damnum, quod quisque fecerat, meritò resarciendum putauit. Hinc verò totum illud solum, quod longitudine suâ à portâ Erizâ ad Vriouoni vsque collem alterum ex aduerso vrbis latus occupantem, protensum interiacet, suaque latitudine ad Diuæ Mariæ fanum vsque dilatatur, ciuldem Senatus consulto magistratuumque Corcyrensium operâ, *ciuibus* pro cuiusque iacturâ æquis proportionibus diuisum est. Ligneas inter has ædes, & arcem veterem amplissimus patet campus, vulgò *La Spianata* dictus; in quo (vnico excepto prætorio) nullum cernas ædificium. solo autem omnia æquata esse vel eâ ratione putauerim, ne facilis, vrbe occupatâ, ad arcis mœnia detur accessus. Cæterùm vrbs ipsa Archiepiscopatu nobilis, plurimis sacris ædibus ornata est: præter Cathedralem enim Ecclesiam, Diuo Arthemio primo Corcyræo Episcopo sacram, quæ in arce veteri loco eminentiori sita est, in quâ & Archiepiscopus sedem habet, tria visuntur Romani ritus templa, Diuis MARIÆ, Iacobo, & Francisco dicata. His, Iacobi æde exceptâ, monasteria satis cõmoda addita sunt, in quibus monasticæ vitæ homines Minoritæ & Augustiniani religiosè degunt, templisque inseruiunt,

Digitized by Google

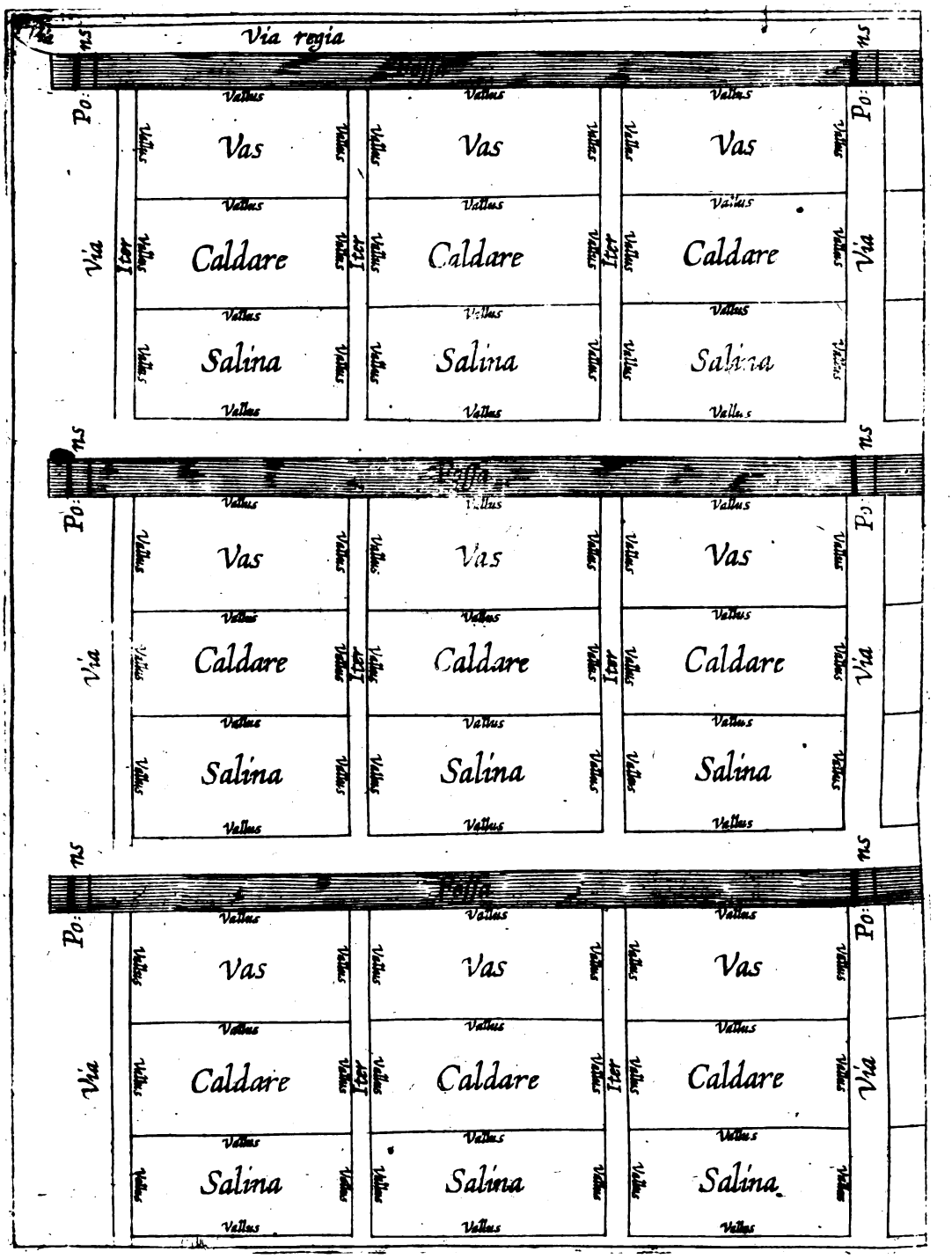
seruiunt,ac sacris,& orationibus vacant. D.Iacobi parochialis Ecclesia est,cui duo sæculares præsunt præsbyteri.Huic adiacet Xenodochium insigne, à D.Iacobi sodalibus,Italis pænè omnibus,vnà cum templo in mancipiorum vsum iampridem erectum. Hi quotidianis ac largis eleëmosynis,alijsque pijs operibus locum commendant, & in eos maximè exercent,quos Turcicâ seruitute elapsos, & in insulã delatos nouerint. Hos enim humaniter suscipiunt, per dies aliquot victum suppeditant, ægros curãt;mox etiam dato viatico ad sua remittunt. Post Latinorum templa,plurima quoque Græcorum sunt delubra, angusta pleraque, & sordida, nonnulla etiam ex tabulis ligneis ruditer compacta. Præstat cæteris D.Spiridionis fanum,lapideum totum, & recens elegãti formâ instauratum; Id singulari deuotione à Græcis æquè ac Latinis frequentatur; maximoq; hominum vota soluentium concursu celebre est. Sacrum namque Spiridionis corpus miraculis clarum summâ in veneratione inibi habetur,populoque & Latino & Græco statis diebus ostenditur,cucullo & tunicâ,quibus,dum viueret,vtebatur,integris & illæsis indutum. Porrò fontibus vrbs caret, aquæ salubrioris indiga, putealis crassa est,& putrida. In vtraque tamẽ arce & nouâ & veteri pluuialium aquarum cisternæ aliquot sunt, ad militum vsum percõmodæ. Adsunt præterea qui ex fonte vicino *Cardaceo* nomine iuxta Palæopolin mille circiter passibus ab vrbe dissito,aquis optimis, & copiosissimis,quæ vel ingenti classi sufficerẽt, vberrimo,lintribus aquam aduehant.hydriasq; eâ plenas plateatim diuendant: quâ in re ciuium & incolarum necessitati abundè satis subuenitur. Nec procul inde alius erumpit fonticulus,quem vulgò *Tetradi* indigitant,saluberrimis aquis percelebris. Adiacet vrbi Occidentem versus ducentorum ferè passuum interuallo villula,quam vulgò *Paiopoli* vocant,præcipua quondam(vt supra etiam memorauí)totius insulæ vrbs,in planitie iuxta littus cõdita, loco amœnissimo, & fructifero : cuius adiacentes campi varijs arboribus consiti, & in primis oliuetis,vineisq; exculti sunt.Hodie tamen (vt est omnium rerum vicissitudo)exiguus est locus: in quo præter domunculas aliquot ligneas, easq; humiles, & vnius tantum contignationis, nihil est quod cernas.Haud procul inde vallis iacet ampliſſima,cui vulgò Sanctorum vallis nomen est, salinis nobilis , ex quibus maxima salis copia ingenti cum lucro,ac Venetæ Reipublicæ emolumento quotannis colligitur, & publicis horreis conditum postea Venetias nauibus asportatur. Duas insuper valles ampliſſimas in insula videre est, sali conficiendo destinatas, quarum altera *Alestimos* ad extremum meridionale insulæ posita latus,omnium maxima,altera *Potamos*,in primo ad Occasum ab vrbe sita lapide, cæteris minor est. Singulis Senatus Veneti auctoritate præest Præfectus, itemque Architectus, hunc Prothum, illum Capitaneum.

Digitized by Google

neum vulgus appellat: quibus vallium operarij sali coquendo destinati, parent omnes. Id vero summoperè curat vterque, ne sal (quod publici iuris est) à quopiam auferatur, néve operarij in colligendo sale fraudem aliquam committant: deprehensi capite puniuntur. Salinarij omnes Græci sunt, publicis stipendijs conducti, multisque priuilegijs, & immunitatibus à Principe donati; rerum tamen omnium egentissimi, sulsquè plerique creditoribus obnoxij: quos, dum in sale coquendo occupantur, quod fit à Kalendis Aprilis ad Kalendas vsque Nouembris, in ius rapere nulli fas est. Ad ducenta autem millia modiorum salis & ampliùs æstate siccâ quotannis colligitur; qui horreis vicinis inuectus, pòst à certis magistratibus vendendus Venetias asportatur. Nulli enim priuato id licitum est, nisi à magistratibus comparauerit. Principis siquidem monopolium est salem vendere: quod antiquiùs institutum fuisse refert Alciatus. Porrò salis conficiendi modus ita se habet: Valles (quas diximus) mari adiacent, è quo deductâ fossâ, facilè marinis aquis vndequaque irrigantur: In plurimas autem areas, easque quadrangulares tôta vallis diuisa est: hoc ordine, vt ternæ sibi inuicem cohæreant, atque vna aliam subsequatur: Quæ verò fossæ proxima hæret, lata per quadrum pedes viginti quinque, aggere vnius pedis circumquaque munitur: hanc sequitur secunda, dein tertia, vtraque quâ prima & formâ & magnitudine. Diuiduntur autem singulæ vallo, eâ ratione, ne aqua marina priori areæ immissa, vlterius dilabatur, aut diffundatur. Hæ purgatæ coæquatæ, ac glabræ redditæ, cylindro consolidantur, vti ijs in locis videre est, in quibus frumentum teritur. In primâ areâ, quæ *Vas* appellatur, fossæ vicina, aqua per diem relinquitur, in eaque paulatim Solis ardore purificatur: Postridie vicinioris areæ vallo perforato, in secundam, *Caldare* dictam, dimittitur, atque inibi quoque per diem integrum calore Solis coquitur. Tertiò dein die, vbi satis cocta est aqua, facto insuper in vallo foramine, in tertiam aream *Salinam* nuncupatam deriuatur: in quâ item per diem integrum relinquitur: qui si apricus fuerit, vnico in sal durissimum congelatur; si nubilus, in alterum vsque diem permanet: quod supernatat, vel in superficie hæret, candidum est, diciturque Flos salis: quod subiacet, fuscum colorem habet. Flore priùs detracto, mox & reliquum instrumentis admotis extrahitur, & vehiculis impositum in horrea publica (quæ in proximo sunt) inuehitur. Alestini vallis ducentas Salinas, totidemque Caldaria, & Vasa continet. Sanctorum vallis centum. Potami quadraginta. Vt autem planiùs, lucidiusque lectori innotescat Salinarum situs, earum formam, ac faciem apposuimus.

Ad l. inter publica 17. ff. de verb. sign.

Digitized by Google

Digitized by Google

Ab occidentali vallis latere, cui Sanctorum nomen est, sinum efficit mare, seu portum amplissimum, cuius ostij medium in ipsis faucibus scopulus occupat, Calogerorum monasterio insignis, atque vberis soli. Profundissimum quandoque, & tutissimam stationem, ac ducentarum & amplius triremium capacem fuisse ferunt incolæ: hodie arenarum cumulis magnâ ex parte vadosus, nullius vsus est: piscibus tamen optimis abundat, & piscinæ loco habetur, ac priuati iuris est; diciturque vulgò *Necrothalassa*, id est Mare mortuum.

Diximus de vrbis atque insulæ situ, & fertilitate: superest vt de magistratibus vrbis, eiusq; incolis, ac eorum moribus, cæterisque eodem spectantibus aliqua addamus. Vrbs atque insula tota Veneti iuris est. Post expugnatam namque à Venetis Gallisque Constantinopolim, illorum armis cessit: qui statim veluti in nouam coloniam ex Vrbe vitos aliquot patritios, plebeiosq; eò misere; quorum operâ in officio hactenus persistunt Corcyræi, & longâ pace cuncta refouente, multisque priuilegijs aucti quiescunt. Summa rerum penes magistratus est Venetos, qui Senatus auctoritate in vrbe residunt, populoq; in iure dicundo præsunt, & rempublicam administrant. Horum alter Baili dignitate præfulget, & ciuibus, cæterisque & vrbis & insulæ incolis iudex constitutus est. Alter Præfecti Generalis seu Prouisoris titulo, vniuersæ militiæ, beneficiarijs, & reliquis stipendia merentibus imperat; solusq; ius dicit; quod Bailo nequaquam licet: neque enim solus iudicat, aut in reos animaduertit, sed in sententijs ferendis assessorem habet; qui & ipse patritius Venetus pari potestate & suffragio, Senatus auctoritate Consiliarij titulo in insulam ablegatur, & in iudicijs Bailo assidet. Sic enim constitutum est, vt duo patritij præter supremos illos magistratus singulis biennijs Corcyram à Senatu mittantur, ea ratione, atque hoc illis inuncto onere, vt alter quæsturam apud Præfectum Generalem exerceat, alter Baili assessorem agat, & per vices alternis bimestribus *in hisce* magistratibus sibi inuicem succedant; ita vt qui Assessor *Baili fuerit*, iam Quæstor euadat; qui verò Quæstorem egerit, iam Baili Assessor fiat: qui si in dicendis sententijs à Bailo dissideat, causa ad Quæstorem remittitur; & cuius ille sententiam secutus fuerit, ea demum, vti debitis suffragijs lata, rata habetur, vimq; sententiæ obtinet: ita tamen, vt ab eâ prouocare ad Quadraginta virûm Consilium Venetum parti grauatæ liberum sit. Quæstor hic publicæ pecuniæ curam & custodiam habet, quam oportunè Prouisoris iussu, & in scriptis mandato dispensat, ratione de expensis redditâ. Huic publico nomine Scriba adiunctus est Corcyræus: qui acceptum & expensum ad calculum reuocat, & in codicem refert. Consiliariorum alter in eâ parte Arcis veteris cui *Cittadella* nomen est, domicilium habet, alter in vrbe

Digitized by Google

iuxta Bailum: quod eâ ratione constitutum est, vt commodiùs die noctuq; ciuium & incolarũ necessitatibus subuenire, sibiq; mutuo præsto esse faciliùs queant. Ad hæc arcium custodia penes alios duos patritij ordinis viros est: quorũ alter Præfecti titulo, Arcis Nouæ curã habet, alter Veteri supremâ in rupe positę præest, *Castellanus* vulgò dictus. Vterq; verò Præfecti Generalis auctoritatẽ agnoscit, eiusque per omnia paret imperio. His egredi Arcibus sibi creditis toto magistratus sui tempore, sub pœna capitis vetitum est. Omnes autem hi magistratus biennales sunt: & præscriptis legibus rempublicam administrant.

Primarij vbi in publicum prodeunt, magnificam sanè, nec respuendam, ostentant pompã: vestibus enim induti holosericis, ad talos vsq; pendentibus togati & purpurati incedunt; plurimâ lictorum, satellitũ, ac famulorum præeunte turbâ; quos illi sequentes medium tenent: magnâ eos ciuium, militumque comitante cateruâ. Sunt præterea in vtraque Arce singuli militiæ supremi duces, Gubernatores militiæ vulgò dicti; quibus id muneris iniunctum est, vt de armis, excubijs, cæterisq; militaribus officijs curam habeant, militibusq; imperẽt, ac pacem inter eos componãt: ad Prouisorem insuper, si quid hi præter officium egerint, aut si ad bellicum apparatum quicquam in arce, cui præsunt, desideretur, referant. Equestri itẽ militiæ, seu leuis armaturæ militibus, ad littus tutandum destinatis, quos Itali Albanos, Græci *Stratiotas* vocant, suus quoq; supremus dux est, Gubernatoris & ipse titulo insignitus: qui in vrbe moratur, atque vnà cum cæteris ducibus & præfectis Prouisoris subest imperio. Hic in Arce Veteri inferiori domicilij sedem habet; cuius ædes assiduis militũ excubijs custodiũtur. Non solum autẽ toti militiæ ius dicit, & imperat, sed & stipẽdia cunctis è publico soluit; de annonâ, omnique bellico apparatu curam habet, ac nauticũ in primis panem in triremium vsum procurat: solus etiam de causis controuersijsque æris publici, vectigalium, decimarum, aliarumq; exactionum cognoscit. Cæterum insulani omnes Venetorũ viuunt legibus; eorumque lites & causæ cùm ciuiles, tùm criminales, iuxta Venetę curiæ morem expediũtur: sed & acta publica, & priuatarum litium Veneto idiomate non Græco à scribis publicis, iisq; Venetis, aut è prouincijs Veneto imperio subiectis à magistratibus eò accitis, quos *Cancellarios* vulgò vocant, in codicem referuntur. Horum amplum est salarium, certis tamen legibus præscriptum. Summaria hic pleraque iudicia: nulli procuratores, sed soli aduocati; qui vt plurimùm viuâ voce, non scriptis priuatorum causas agitant, clientesque defendunt. Vrbis incolæ ferè omnes Græci sunt: Itali (militibus exceptis) perpauci; pauciores Albani, seu Epirotæ. Ruri habitãtes & ipsi omnes Græci, ad nouem circiter millia, dum nos Corcyræ essemus, adscendere dicebantur. Ex ijs ad tria millia

armis

Digitized by Google

armis exercendis idonei (vulgò *Cernede*, à ſecernendo, quaſi ſelecti, à Venetis appellati) cenſebãtur. Hi ſub ſigna coacti, & in plurimas diuiſi cohortes, ſub ſuis militant Chiliarchis: quibus è publico menſtrua ſtipendia, decem nempe Ducatorum Venetorũ à Senatu aſſignata ſunt: hoc interim illis incumbente onere, vt ſibi ſubiectos inſulanos, ſtatis quiſque diebus in armis exerceant, doceantq; miliaria obire munera: piratas inſuper, hoſtilésve triremes, aut celeres, ſi quæ terrã prædabundæ captare tentent, ab acceſſu arceant, & repellãt: eiſque, ſi vim inferãt, cum ſuis quiſq; cohortibus ſe opponant. Qui verò militari munere nõ funguntur, Principis angarijs obnoxij, ad opera ſeruilia, publicaq;, & remigũ, & foſſorũ, vbi occaſio poſtulat, coguntur. Idiomate omnes ferè, præſertim ruri habitãtes, vtũtur Græco vulgari, vocabulis corrupto, atq; ab antiquo illo multũ diſcrepãte. Albani tamen præter Græcã linguã, proprium idioma, quod Albanicũ, ſeu Epiroticũ vocant, in vſu habent.

Pleriq; etiam in vrbe degentes, honeſtiores præſertim ciues, Italicam callent linguam, eaq; vt plurimùm in publicis comitijs, tractandisque negotijs coram magiſtratibus vtuntur; cauſidicis quoque vbi clientum ſuorum agunt cauſas, iudicioq; contendunt, idem obſeruantibus. Diuiduntur autem vrbis incolæ in ciues, & plebeios; honeſtiores *Archondes* id eſt nobiles dici volunt, certumq; explent numerũ, quem Vrbis Communitatem vocant, & publicum quotannis habent Concilium: in quo communibus ſuffragijs Venetis magiſtratibus præſidentibus certa ſuis conferunt & vrbis & inſulæ publica munia. Creant etenim tres ciuiliũ cauſarũ iudices annuos, qui Bailo in dicẽdis ſententijs aſſidẽt, habentq; votum conſultatiuum, non deliberatiuum; quibus id quoq; iuris eſt, vt ſoli in cauſis ſummam 55. librarum Venetarum (quæ noſtræ monetæ Florenis circiter 20. reſpondent) non excedentibus, iudicium dent, & ſententias dicant: à quibus tamen ad Bailum datur prouocatio. Duos adhæc Syndicos, totidemque Salubritatis Prouiſores, nec non Iuſtitiæ *Miniſtrum*, qui ponderibus & menſuris præeſt: Annonæ quoq; Præfectum, Scribamq; fabricæ publicæ, atque alia minora officia; omnia quidem ad vrbis ornatum, dignitatem, commoditatemq; ſpectantia: Prouiſorem inſuper Pargæ (quod in Epiro oppidum eſt maritimum, Venetis ſubiectum) itemq; Angeli caſtri Præfectum publicis votis eligũt. Inter Corcyræas familias opibus & auctoritate eminent Cuchina, & Condocala, vtraque equeſtri dignitate decora: his proximè accedunt Bellãda, Petretina, Morella, Lucana, Fortia, Quartana, Maripetra, Triuola & Altauilla. Cæterũ Corcyræi ingenio pleriq; ſunt acri, & elegãti, vago tamen, ſubitoq;: ſtudioſiores equidem Mercurio, quàm Mineruæ, gulæ & luxui in primis dediti, atq; otio torpentes vt plurimùm, maiorũ ſuorum hac in re ſequuti veſtigia, quorum Horatius meminit:

Quis

Lib. 1. Epist. *Queis* (inquiens) *pulchrum fuit in medios dormire dies, &*
Ad strepitum citharæ cessatum ducere curam.
Et alibi *Pinguis vt inde domum possis Phæaxq; reuerti.*

Odyss. lib. 7. Olim quidem (vt author est Homerus) fuere rerum maritimarum vel maximè studiosi: fælices idcirco ibi nasci viros idem refert, quod Phæacensibus nulla arcus pharetręq; cura esset; sed mali remiq; nautũ, ac naues ipsæ, quibus illi plurimum maris emetirentur, Addit quoque quemadmodum cæteros mortales naualis artis peritiâ Phæaces præstarent, sic fœminas etiam texendis telis reliquas totius orbis præcellere; & id muneris illis à Minerua datum esse, ac bonam mentem habere. Quâ in re haudquaquam à maioribus suis degenerarunt; nam & hodie ad varias artes mirum ingenium habent, & præ cæteris acu optimè pingunt. Hæc de Corcyrâ: nunc cætera prosequamur.

CAPVT VIII.

Epiri regionis, adiacentiumq; insularum descriptio.

DIXIMVS suprà Corcyram insulam Epiro ab Ortu adiacere, ab eaque freto angusto interiacente medio dirimi. Quia verò maritimam eiusdem regionis oram aliquando lustrauimus, plurimaque inuisimus loca, lubet obiter quæ nobis de eius situ & conditione innotuere, paucis subjicere.

Plin. li. 4. c. 1 Est Epirus notissima Europæ prouincia, à Pyrrho Achillis ex Deidamiâ filio sic dicta: cui olim Chaoniæ, & Molossæ nomen fuit, à
Lib. 7. Chaonibus & Molossis eiusdẽ regionis populis: qui (vt Strabo refert) totius Epiroticæ terræ quandoque regnum tenuere. Nostræ ætatis Cosmographi Albaniam vocant, ac partem alterius Albaniæ huic conterminæ (quæ pars Macedoniæ est) esse putant, cum eaque coniungunt: quocirca etiam aliqui hanc nouam, illam veterem Epirum appellant, quæ Turcis hodie Ianina dicitur. Terminatur autem à Septentrione Macedoniâ, ab Ortu Ætoliâ, à Meridie & Occasu mari Ionio.
Lib. 7. Regio quondam populatissima, quatuordecim gentium (vt refert Strabo) quandoque sedes; ex quibus celebratissimæ fuere Chaones, & Molossi; penes quos Dodonæi Iouis templum oraculis clarum extitit: vbi columbæ duæ, vel dęmonum illusionibus, vel sacerdotum fraudi-
Lib. 2. bus, dare responsa dicebantur. Herodotus Halicarnassæus fœminas fuisse putat Ægyptias, à Phœnicibus exactas: & primùm apud Thesprotios Fanum Iouis condidisse: columbas autem à Thesprotijs dictas, quod barbarè loquerentur, & simile quid auibus sonarent: postea humanâ voce locutas, cum more ipsorum loqui addidicissent.

Vrbibus

Digitized by Google

Vrbibus prętereà frequens admodũ fuit. Septuaginta enim in eâ à Paulo Æmilio funditùs euersas scribit Polybius: qui etiam centum & 50. millia hominum ab eodem in seruitutem abducta narrat. Hoc verò tempore, deserto, & plurimum vastato solo, vrbibusque deletis, præter oppidum vnum atque alterum, continet nihil. Indigenæ pauci huc illuc per agros ruderumque reliquas sparsi, pagos inhabitant; agrisque colendis, & pascuis dant operam. Ob soli autem sterilitatem (in mediterraneis præsertim) æstiuo tempore turmatim è prouinciâ discedunt, proximasq; Albaniam, Romaniam, imò & Natoliam accedunt; relictisq; domi vxoribus, & liberis, æstatem ibi transigunt, suasque Turcis locant operas: messe demum finitâ, ad propria redeunt. Idiomate omnes vtuntur Albanico, cuius supra meminimus; suntq; Græci ritus homines, armis & latrocinijs in primis assueti, & in mores barbaros efferati. Solum omne mediterraneum (vt diximus) sterile est, & syluis opacum: maritima ora satis fertilis, & culta. Frumenti quodam genere, quod *Calambochio* vocant, estque *Sorgo* Lombardico non absimile, solo colore differens; cum hoc rubei, illud albidi coloris sit. Plurimis gaudet portubus, & capacissimis: celebriores sunt Ambracius, Panormus, Oncheſimus, Comarus, & Communitius. Hîc regio fonte aquis vberrimo nobilis, portum intrantibus commodum, & opportunam aquationem præstat. Amnes præter cæteros duos habet, Acherontem, & Acheloum, nominis claritate insignes. Egregios alit equos, boues item & oues prægrandes. Inter oppida, quæ Turcis parent, præstant Preuesa, & Sancta Maura; vtrumque maritimum, & milite præsidiario munitum. Vnicum ad Venetos spectat Parga nomine, & ipsum maritimum, Leuchimum orientale Corcyræ respiciens promontorium. Porrò contra Cassiopeum aquilonare Cocyræ promontorium Buthrotum (vulgò *Butrinto* iacet) oppidum, Epiri quondam regia, supra editum collem peninsulæ seu Chersoneſi formâ in portus ore conditum; Romanis quondam frequens accolis, nunc habitatore vacuum, collapsum planè, & ruderibus plenum, vix ruinis suis priscæ magnificentiæ, ac veterum ædificiorum indicat vestigia. Ob piscinas autem, quæ iuxtà sunt, optimis diuersi generis piscibus copiosas, locus ipse etiamnum celebris est; eusq; æstuaria, ac portus *Almorus* dictus, à piscatoribus frequentantur. Videre ibi est tuguriola lignea quamplurima, asseribus, tabulisq; ligneis pendulis concinnata, & certo ordine & interstitio seiuncta, piscibus siccandis percõmoda. Piscatores namq; pisces, maximè quos Cephalos vocant, dum pleno sunt ventre, viuos aperiunt, ventrem ouaq; simul exscindunt, siccantque sole: quæ vulgò *Botarghe* dicuntur, & in multo apud Italos sunt pretio. Reliquos pisces sale conditos, doliisque impositos, per circumvicinas regiones

Digitized by Google

maximâ copiâ ſed viliori pretio diſtrahunt. Duodecimo à Buthroto lapide meridiem verſus, atque è regione vrbis Corcyræ, in ipſo maris littore *Baſſia* ſpectatur, Epiri vicus non ignobilis, ſupremi Quæſtoris totius Epiri (quem Turcę *Eminum* vocant) ſedes, iuxta quem Acheron fluit, Epiri fluuius percelebris, & apud poëtas decantatus; quem alij Cereris, alij Terræ filium eſſe, & ad Inferos miſſum fabulantur. Hic ex Acheruſia palude Theſprotiæ profluens, iuxta Pandoſiam vr-
Lib. 7. bem (vt author eſt Strabo) ſub terram occultatur: mox per quandam ſpeluncam, vallemque profundam tanquam ab Inferis emergit: inde multis auctus fluminibus in portum Chemerium illabitur: cuius aquæ olim inſuauiſſimæ fuiſſe dicuntur: & hinc apud veteres nata fabula, quod Inferos accedat; accedentesque ad Inferos mortuorum animas excipiat, ac trajiciat. Baſtiam in ipſo littore ſequitur Communitiæ portus, mox Fanarus. E regione eſt Sibota nunc *Syuta* parua inſula, pauli-
Lib. 7. ſper à Continenti diſiuncta; cuius Strabo meminit, paſcuis vberrima, ſed ob piratarum deprædationes habitatore vacua. Communitiæ & Fanari portubus proxima eſt Parga, cuius ſupra memini, vnicum in Epiro Veneti iuris oppidulum, portu accommodum Id rupi, quæ mari adiacet, impoſitum, ſatis tutum habitatoribus præſtat receptaculum præſidiario quippe milite munitum, propugnaculis item, qua cõtinentem reſpicit, cinctum, vim omnem hoſtilem, atque accolarum excurſiones à ſe facile propellit. Incolæ partim Græci, partim Epirotæ ſunt: Græci ritus omnes; quibus in ſacris præeſt Græcus quidam Protopapas. Milites præſidiarij vt plurimùm Itali ſunt; & Romano more ac ritu viuunt, habentque Minoritam ſacra adminiſtrantem. Cæterùm in iure dicundo præeſt oppidanis titulo Prouiſoris nobilis Corcyrenſis; cuius magiſtratus biennio durat; quo elapſo, nouus Prouiſor publicis Corcyrei Concilij ſuffragijs ſubrogatur, & ad oppidum mittitur.

Lib. 7. E regione Pargæ iuxta promontorium Leuchimum, ſeu (vt Strabo vult) Leucimam, hodie *Caput Laſcarum* a nautis dictum, perexiles iacẽt inſulæ, haud memoratu dignæ: vulgus nautarum Formicas appellat.
Lib. 4. ca. 12. Haud procul inde, ac quinque millibus paſſuum (vt Plinius notat) à Corcyrâ diſcretæ, duæ aliæ exiguæ iacent inſulæ, Plinio Paxoæ dictæ, quas hodie Paxum, & Antipaxum vulgus appellat. Illius circuitus duodecim ferè milliarium eſt. Fælicis ſoli, paſcuis vberrima, & portu ditata capaciſſimo, & tutiſſimo: ob continuas autem piratarum deprædationes habitatore deſtituta. Huius autem minor eſt ambitus: paſcuis nihilominus atque vbere gleba diues, portum nullum habet. Vtraque ad Parginotas ſeu Pargæ incolas ſpectat, ijs ad armenta alenda Senatus Veneti liberalitate jampridem donata. Diuum Paulum ad

Digitized by Google

ad has insulas quandoque appulisse, ac nullum propterea in ijs gigni animal venenosum, vulgò persuasum est. Iuxta alterum ex aduerso Corcyræ promontorium, quod in Austrum vergit, ac Tarentum Italiæ oppidum spectat, Phalacrum antiquitus, seu Phalacrium (vt Plinius memorat) appellatum, hodie nautis *Caput Album*, scopulus iacet, *Lagudia* nomine, nauem formâ referens, in quem mutatam Vlyssis nauem à simili specie fabula est. *Lib. 4. c. 1.*

Post Pargam secundum maris littora sequitur Preuesa, Turcici iuris oppidum, olim Nicopolis, in Acarnaniâ Epiri regione situm. Id ab Augusto Cæsare, ob partam ad promontorium Actiacum per Marcum Agrippam classis præfectum contra Marcum Antonium & Cleopatram nauali pugna victoriam, instauratum, frequens populo, delubro, luco, gymnasio nobile fuit, ac latos fines habuit. Hodie quoque, etsi viribus diminutum, habitatore abundat, & munitissimum est. Incolæ vt plurimùm piraticam exercent, vicinumque mare infestant. *Strab. lib. 7.*

Subsequitur dein Sancta Maura, veteribus Leucadia, seu Leucas, Plinio Neritis. Hæc olim Continenti continua, peninsulæ formam referebat: nunc in Insulam redacta, atque opera accolarum à Continenti abscissa, à mari vndequaque alluitur, ligneoque tantùm ponte Continenti iungitur. Meminit eius Ouidius:

Leucada continuam veteres habuere coloni,
Nunc freta circumeunt. *Lib. 15. Metamorph.*

Posita est autem contra Ambracium sinum, haud procul à promontorio Actiaco, Augusti victoriâ claro, hodie nautis *Capofigo*, ambitu 50. *millia* passuum continens. In eâ oppidum est, eiusdem cum insulâ nominis, longè munitissimum. Incolæ maiori ex parte Hebræi sunt, Turcæ perpauci, qui vt plurimùm latrocinijs assueti, piraticam ducunt vitam, vicinumque peruagantes mare, minoribus nauigijs vel maximè infesti sunt, minusque tutam nauigationem reddunt. E regione, in ipsâ Continentis orâ mons est altissimus, olim Leucathæ promontorium, hodie nautis *Capofigale:* de quo Virgilius:

Mox & Leucathæ nimbosa cacumina montis. *Aeneid. 3.*

Sinus Ambracius qui in proximo est, hodie Culfus Laërtiacus, seu *Golfo del Arta*, faucibus spatiosum æquor excipit: habetque in longitudine triginta nouem (vt Plinius vult) millia passuum, in latitudine millia quindecim; cuius circuitus authore Strabone, stadia trecenta complectitur. Ab Ambraciâ, Pyrrhi Epiri quondam regis regiâ nomẽ obtinuit: fuitque olim Cæsaris naualibus percelebris. In eum Arathus fluuius hodie *L'Arta* suas exonerat aquas. Abundat optimis piscibus, præsertim cephalis: ob *botergas* verò præstantissimas, vulgò cognominatas Laërtiacas, *Lib. 4. c. 1. Lib. 7.*

Digitized by Google

tiacas, siue *del Arta* (quæ plurimæ ibi exsiccatæ, & alibi siccatis cariores, venum Venetias asportantur) vel maximè celebratur. *Botergæ* quid sint supra explicauimus, vt superfluum sit hîc eàdem repetere.

Sinum Laërtiacum siue Ambracium sequitur Achelous amnis, hodie *Aspropotamos* & *Geromlea* è monte Pindo fluens, atque Acarnaniam Epiri prouinciam ab Ætolia dirimens, vltimus ab Ortu Epiri terminus. Hic omnium fluuiorum apud Græcos celeberrimus; quem ab Acheloo Ætoliæ rege nomen sumpsisse putant; de quo mira fabulantur poëtæ: Nam præterquã quòd Oceani & Thetidis, vel, vt alij, Solis & Terræ filium fuisse velint, in varias quoq; formas mutatum tradunt. Cum Hercule pugnam inijsse, ob Oenei Ætolorum regis filiæ matrimonium; sed victum, Amaltheæ postea eiusdem regis filiæ procum extitisse, vini præterea mistionem inuenisse. Hinc verò apud veteres inoleuit, vt aquæ omnes quæ vini mistionibus essent aptæ, Acheloïæ vocarentur. Huius enim fluminis aquas suauissimas, & saluberrimas antiqui crediderunt.

Peculiares quondam Epirus reges habuit, sub quibus multo tempore floruit, dein à Macedonum regibus subacta, plurimos annos illis paruit. Post Macedonum regnum, cuncta in Romanam ditionem concessere. Demum Romano Imperio labente, Turcarum dominio accessit, cui etiamnum subest; regiturque per Saniaccum, qui in Deluino vico, in mediterraneis posito, ac sesqui diei itinere à Bastiâ domicilij sedem habet. Sed iam satis de Epiro: ad institutum reuertamur iter.

CAPVT IX.

Ithacæ, Cephaleniæ, & Echinadum Ionij maris Insularum descriptio.

DECIMOQVARTO Kalend. Septembris Epiri radentes littus, Preuesam Continentis vrbem, ac Sanctam Mauram, quarum suprà memini, itemque Ithacam, Cephaleniam, & Echinades, Ionij maris Insulas ventis secundis ac fauente Æolo præterlegimus. De Preuesa, & Sancta Maura modò egimus: superest vt de reliquis aliqua referamus.

Plin. l. 4. c. 12 *Strab. lib. 10* ITHACA Homerici Vlyssis quondam dominio illustris, qui & Ithacus ab eâ dictus est, Ionij maris est Insula, è regione Sinus Ambracij sita, iuxta Cephaleniam; à quâ angusto freto interiacente dirimitur, ambitu suo, teste Plinio, 25. millia passuum cõtinens, vel secundum neotericos 50. millia. Eius forma oblonga, sinuosa, & anfractibus plena: ideoque portuosa. Situm habet montosum, & arduũ saxis, cuius Maro meminit:

Æneid. 3. ——*Et Neritos ardua saxis.*

Olim siquidem Neritos etiam à monte eiusdem nominis appellata, nunc Teachia à nautis dicitur, estq; obscura penitus, & exulum sedes; eorum,

Digitized by Google

eorum præsertim, qui à Corcyræ, Zacynthi, & Cephaleniæ magistratibus proscribuntur. Ob continuas quoque prædonum & piratarum direptiones nequaquam tuta, & habitatore infrequẽs, pascuis alioquin vberrima. In eâ oppidum est eiusdem cum Insulâ nominis, neglectum, & ruinis deforme. Eius frequens apud Homerum fit mentio: nam & Vlyssem post reditum in patriam specie mendici, Penelopes procos ad vnum omnes hîc trucidasse scribit; eamque apud Orientem & Occidentem solem nauigantibus notam, & in primis pueris educandis optimam, salubremque; & licet asperam, neque equis ferendis aptam: frumento tamen, vinoque vtilem, ac capris bubusque pascendis accommodam testatur. Hîc enim (vt idem ait) imber continuus, rosque virens, sylua omnimoda, irrigationes toto durantes anno adsunt. *Odyss. lib. 13*

CEPHALENIA, quondã Melena, vt Plinius vult, quæ & Dulichium, Same, & Taphos appellata, in Ionio mari sita est. Dicta autem Cephalenia, vt quidam volunt, à capitis formâ, quam ab austro adnauigantibus eminus repræsentat: alij aotem quòd Ionij maris Insulis imperauerit, ac caput extiterit, nomen accepisse putant. Strabo à Cephalo Amphitryonis, vel Deionei filio nominatam, populosque Cephalenes dictos, eamque tetrapolim fuisse, scribit. In eâ quippe Same, Ceritus, Dulichium, & Petilia præclaræ quondam vrbes extitere; quæ nostrâ hac ætate dirutæ penitus, & ruinis plenæ, nil nisi nomen retinuere. Inter vrbium rudera, vbi maxima etiamnum veterum ædificiorum extant vestigia, sæpe numismata non in ære tantùm, sed in argento, atque auro effabrè excusa, Græcis Latinisque nominibus inscripta, passim effodiuntur. Ambitus Insulæ (vt Strabo notat) trecentorum stadiorum est; secundum neotericos 160. milliariũ: Longitudo autem 80. latitudo 40. milliariaria complectitur. Formam refert ferè triangularem. Ab Ortu Clarentium est vulgò *Chiarenza*, veteribus Sicyone, quondã Sicyoniæ vrbs maritima; ab Occasu mare Siculũ; à Meridie Zacynthũ, ac mare *Libycum* spectat, ab Aquilone Corcyram respicit, & Ithacam; distatq; à Zacyntho 12. millibus passuum, freto vtramq; diuidente; quod vulgus nautarũ Canale Zacynthi seu *Canal del Zanthe* nuncupat, quemadmodũ angustias maris, quæ ex aduerso Insulæ latere sunt, & eam ab Ithacâ dirimunt, Canale Guiscardi seu *Canal Guiscardo*. Regio omnis in colles vallesq; vberes distincta, syluis opaca, & vberrimis pascuis diues, gregibus atq; armentis abundat: Frumento item, vino optimo, Oleo, Serico, Murice, Mannâ, Melle, Vuis passis, Lanâ, & Caseo copiosa est. Ex lanâ stragulas vulgò *Sclauinas* in maximâ texunt copiâ, easque ad vsum remigum Venetias venum exportant. Sed (vt nihil est ab omni parte beatum) aquis dulcibus indiget, paucisque fontibus irrigatur. *Lib. 4. ca. 12.*

Digitized by Google

Cæterùm in vndeviginti regiones *Pertinentiæ* vulgò indigitant, quibus varia impoſita ſunt nomina, diuiditur. Harum quælibet plurimos ſub ſe pagos habet, quos *Caſalia* appellant, exiguos & infrequentes omnes. Plurimis verò & tutiſſimis gaudet portubus, Argoſtoli, Guiſcardo, Valle Aſsâ, Sochino, & Atterià: quorum omnium maximus eſt Argoſtolis, ad auſtrale poſitus Inſulæ latus, claſſis quantumuis numeroſiſſimæ capax. Vnicam tantum noſtrâ hac tempeſtate vrbem cognominem habet, ab Argoſtoli ſex millibus paſſuum diſſitam, naturâ & opere munitiſſimam: ſupremo namque in montis vertice condita, & propugnaculis firma, ambitu ſuo octingentos circiter paſſus continet, cui ſuburbium cohæret ſatis amplum, & frequens; in quâ Venetus magiſtratus Prouiſor dictus, habitat, atque incolis Reipublicæ Venetæ nomine (cui Inſula tota ſubiecta eſt) in iure dicundo præeſt, & rempublicam adminiſtrat. Huic aſſidet & alter patritius Venetus, qui velut à conſilijs pari poteſtate, atque auctoritate publicâ in ſententijs dicendis ſuffragia cum Prouiſore fert, & iuſtitiam omnibus dicit. Quæſturam etiam exercet, & publicæ pecuniæ Prouiſoris auctoritate (penes quem vti ſupremum magiſtratuum ſumma rerum eſt) adminiſtrationem habet. Vterq; autem magiſtratus biennalis eſt, & præſcriptis legibus iuxta morem Venetorum populo ius dicit. Incolæ vt plurimùm Græci, Itali perpauci. Vtraque gens ſuis moribus, ac ſacris viuit, Latinis Epiſcopus imperat, Græcis Protopapas. Omnes Græco idiomate vtuntur; plurimi licet Italicam quoque calleant linguam; quam in cauſarum diſceptationibus apud magiſtratus Venetos, alijſque publicis negotijs in vſu habent.

Inſula hæc Vlyſſis & Laërtis dominio quondam paruit, quam poſtmodum Marcus Fuluius conſul (vt author eſt Liuius) Romano Imperio ſubiecit; cui ciuitates omnes (vnâ Samo exceptâ) vltro ſeſe dedidere. Hæc tamen poſt quadrimeſtrem obſidionem vi capta, & expugnata, penitus deleta, & diruta, vltimum excidium paſſa eſt. C. Antonius Marci Antonij patruus hic exul à patriâ moram traxit, & in eâ vrbem condidit, ac vniuerſam Inſulam tanquã peculiare prædium ſubiectam habuit. His vltimis ſæculis poſt varios caſus ad Venetos deuoluta eſt: quibus etiamnum paret.

Lib. 2. Dec. 4.

Lib. 8. & 10

ECHINADES Inſulæ tres numero ſunt, deſertæ, ſaxoſæ, exiguæ, ac paruis interſtitijs ſeiunctæ; adeoque marini potiùs ſcopuli dicendi, quàm Inſulæ: vna quidem maior alterâ, infructiferæ tamen omnes: quarum nomina antiquitùs fuere, vt Strabo putat, Thois, Same, & Dulichium, ſeu Dolicha: quod item Virgilius innuere videtur, vbi de his, circumvicinisque Inſulis meminit:

Strab. lib. 10

Iam

Digitized by Google

Iam medio apparet fluctu nemorosa Zacynthos, Aeneid. lib. 3
Dulichiumq́, Sameq́, & Neritos ardua saxis.

Nomen autem Echinadum (vt Strabo putat) à maximâ Echinorum Lib. 8.
copiâ inter saxa vicina hærentium sortitæ: hodie mutatis nomenclaturis *Culolares* siue *Curzolares* à Græcis Italisque nuncupantur. Sitæ sunt ad ostium sinus Corinthiaci, quem Turcæ *Inebechtinum*, Veneti Culfum Lepanti, *Golfo di Lepanto*, vocant, à Lepanto Ætoliæ vrbe maritimâ; quam veteres Naupactum dixere, ad dextrum eiusdem ostij sitâ latus. è cuius regione Patrassum oppidum est, priscis Patræ, Achaiæ quondam vrbs maritima, Andreæ Apostoli martyrio celebris, à quo item sinus Corinthiacus nomen hodie sumpsit, Patrassi culphus, *Golfo di Patrasso* vulgò appellatus. Distant Echinades à Continenti Septentrionem versus viginti millibus passuum, respiciuntque ab Ortu Lepantum oppidum, à quo absunt triginta quinque milliaribus, ab Occidente Sanctam Mauram, à qua 45. millibus passuum seiunguntur, à Meridie Zacynthum, distantem circiter 80. millibus passuum. Famosissimæ hæ Insulæ & in æternum memorandę, licet infructiferæ, & desertæ omnino, nostrâ hac ætate in omnium ferè ore versantur, ob victoriam à multis seculis inauditam prope eadem à Christianis contra Turcas partam. Percusso quippe fœdere inter Pium Quintum Pontificem Maximum, Philippum Hispaniarum regem, & Senatum Venetum, eiusque fœderatis & copiarum declarato Imperatore Ioanne Austriaco, Caroli V. Imperatoris filio, communibus viribus classe ingenti paratâ, potentissimum hostem adorti, vniuersam hostilem classem deleuere, triginta duntaxat exceptis triremibus. quibus Vluzalis Archipiratus fugâ arripuit. Accidit hæc pugna naualis ipsis Nonis Nouembris anni salutis 1571. qui dies D. Iustinę Virgini ac Martyri sacer, quotannis apud Venetos in tantæ victoriæ memoriam solemnis est. Fuere in eo conflictu præter spolia immensa, quæ in potestatem Christianorum venere, cæsa cum Ali Bassâ, supremo naualium copiarum duce, hostium viginti quinque millia, capta quatuor millia, liberata Christianorum mancipiorum quatuordecim millia.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT X.

Zacynthi Insula, & sepulchri Ciceronis ibidem reperti descriptio, & brevis elucidatio.

Plin. l. 3. c. 19

PROXIMA nocte Zacynthum Ionij maris Insulam, à Zacyntho Dardani filio, qui in eâ olim imperium habuit, sic dictum, *Zanthe* hodie Venetis appellatam abrasimus. Distat Occidentem versus à Cephaleniâ duodecim millibus passuum, ab Ortu Strophades Insulas habet, à Meridie Aphricum mare, à cuius continenti 150. millibus passuum distinguitur, a Septentrione Chelonatam maritimum Elidis oppidum, hodie Castrum Tornesium *Castel Torneſe* appellatum, in edito situm colle, cui antiquitus Promontorium Cheloniticum nomen fuit, spectat: à quo non ampliùs 12. millibus passuum abest. Sunt qui Hierosolymam hanc Insulam quandoque dictam, & à Veronicâ piissima fœmina ad

Lib. 4. c. 12.

Christi fidem conuersam narrēt. Plinius Hyriam aliquādo appellatam scribit. Circuitus iuxta Plinium 36. millia passuū colligit, alij 60. millia

Lib. 10.

complecti dicūt. Strabo vltra 160. stadia ambitū ponit. Quà Orientem spectat, montosa tota, quà Septentrionē, atq; in mediterranea amœnis vallibus ornata, fructiferā, cultissimam, fertilissimamq; vbiq; se exhibet. Vallium maxima, latitudine decem, longitudine 15. millia passuum, conti-

Digitized by Google

continere dicitur. Aëre gaudet ſaluberrimo, arboribus cuiúſvis generis, ac fructibus, aureis præſertim, citreis, Punicísque malis vel maximè abundat: fontibus quoque & aquis optimis dulcibusque ſcatet: vini & olei in primis feraciſſima, frumenti non item. Vuis adhæc Corinthijs, quas Itali paſſulas vocant, copioſa: quarum pretium (quod ex illis venditis annuatim conficitur) ad centum & quinquaginta millia ducatorum adſcendere fama eſt. Ea propter complures in hac Inſulâ mercatores cùm Veneti tum Angli abhinc annis aliquot ſedem fixere, vuas nëmentes, quas ſaccis incluſas, nauibus venum per vniuerſam ferè Europam exportant. Carnibus aut caſeo, cum nulla aut perpauca habeat paſcua, maximè indiget. vtrumque tamen ex oppido vicinio, in oppoſito Continentis littore ſito, cui Caſtri Torneſij nomen eſt, abunde ſalis aduehitur, vt incolarum neceſſitati ſatisfiat; qui hæc aliaque ad victum & victum quotidianum neceſſaria, è continenti vili admodum ſequuntur pretio. Pagos quadraginta octo frequentes admodum continere dicitur, præſtat cæteris ædium & habitatorum frequentiâ Salines, ad occiduum poſitus Inſulæ latus: quem mille domibus conſtruxerunt. A latere meridionali Salinæ viſuntur publicæ, ampliſſimę, [illegible] maxima ſalis copia ſummo Reipublicæ emolumento quotannis [illegible]. Plurimi hic portus. ab orientali latere, itemque auſtrali, [illegible] Littachius, Pigalachius, & Sculicadas. ab occaſu Nattæ [illegible] omnium capaciſſimus; licet non omnino tutus, frequentatus [illegible] nibus ferè nauibus, quæ ex Occidente in Crætam, Cyprum, Syriam, & Ægyptum nauigant: quæ item ex Oriente ad [illegible] ſedes remeant. Nullas enim aut perpaucas inuenias, quæ vel in [illegible], vel id reditu ex Oriente hunc portum non petant, & eo appellant, idque præcipuè ob commodiſſimam atque ad vela ventis danda aptiſſimam ſtationem, & aquationem vberrimam. Ab Aquilone D. Nicolai portus eſt, ſic dictus à fano vicino, in ipſo littore exſtructo; commodus vtcunq; , ac ſatis capax, ventis tamen ſeptentrionalibus obnoxius. Iuxta eſt ſuburbium ſatis amplum & frequens, eiuſdem cum Inſulâ nominis, hemicycli formam referens. Id portum circundat, ac longitudine ſuâ à Septentrione in Meridiem duobus circiter millibus paſſuum protenditur; latitudine verò ab Ortu in Occaſum, vbi maxima eſt, quaſi quingentis paſſibus patet, iungiturque monti proximo, in quo arx ſeu vrbs primaria condita ſpectatur. Priuatorum ædes, quas numero ad quatuor millia eſſe ferunt, exiguæ pleræque & humiles, atque vnius tantùm contignationis ſunt, ſine fumarijs, vt minori damno (cum frequentes ſint ibi terræ motus) labantur: nam ſi additis fumarijs maiores altioresque extruerentur, terræ motu concuſſæ, grauiori damno caderent. A meridie riuulus Camurra ſuburbium præter-

Digitized by Google

fluit, ac mox in mare labitur: cuius aquæ salsedine mixtæ non admodũ salubres sunt. Præter hunc, itemque alterum nullos alios Insula hæc riuos habet. Visuntur passim ad radices proximi collis veterum ædificiorum rudera complura, mussiui item seu tessellati operis pauimẽta, prisci illius seculi monumenta. Ad Septentrionale suburbij latus templum extat Diuæ Mariæ Gratiosæ titulo insignitũ, cui cohæret Minoritarum monasterium satis elegans. Cuius dum fundamenta iacerentur anno salutis 1544. ipsis nempe Kal. Decembris, erutum inter rudera fuit sepulchrum quoddam peruetustum, & lapideum, his insculptum literis:

M. TVLLI CICERO
HAVE
ET TV TERTIA
ANTONIA.

quo aperto, intus repertæ fuere vrnæ seu ampullæ vitreæ duæ: maior cineribus, minor aquâ referta erat. Hinc existimatum illam Ciceronis cineres, hanc amicorum lachrymas continere: cui fidem facit fundi maioris altera inscriptio, in ambitu concaui insculpta his verbis.

AVE MAR. TVL.

Erant autem vrnulæ formâ & magnitudine sic ad vnguem expressæ, vt in adiunctâ tabellâ videre est: quibus faciem addidimus sepulchri, prout illam Venetias delatam in ædibus Illustrissimi viri Federici Contareni, D. Marci Procuratoris amplissimi, ac rei antiquariæ studiosissimi asseruatam vidimus. Vrnulas verò aliò asportatas intueri haud datum fuit: depictas tamen formâ hac eâdem apud eundem Contarenum conspeximus.

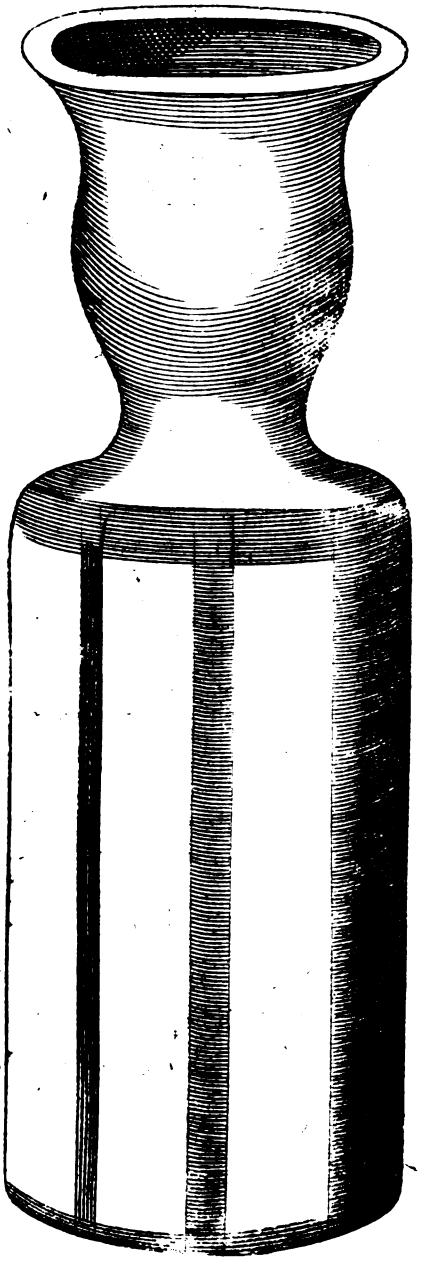
Digitized by Google

LACHRIMARVM
VRNVLA

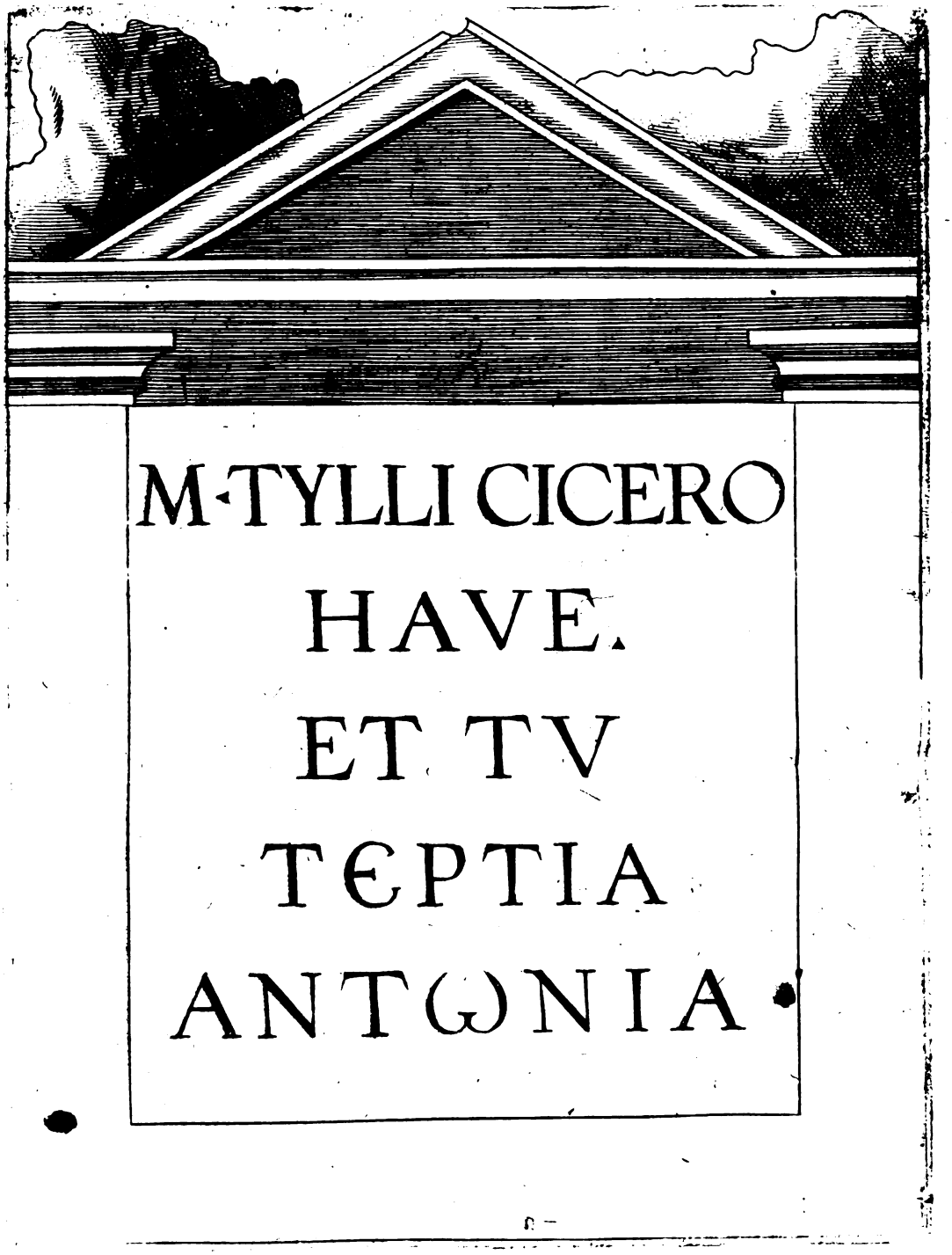

MAIORIS VRNÆ CINERVM
FVNDVS.

Digitized by Google

Quo-

Digitized by Google

Quomodo autem eò Ciceronis reliquiæ delatæ sint, monumentum-
hoc ipsum illi sit erectum, vt rem ab ætate nostrâ remotissimam,
facilè dixerim. Satis tamen constat ex Liuio, Appiano, & Plutar- *Lib. 120. Lib 4.*
chod cum triumviri Octauianus Cæsar M. Antonio Ciceronem, *Plutarch. in*
patrem appellare solebat; Antonius verò Cæsari L. Cæsarem *vit. Cicer.*
lum suum, & M. Lepidus L. Paulum fratrem viros consulares
permutatione necandos concessissent: Cicero vbi hæc verè
deſperatis rebus, præsertim ex suâ, filij, & fratris, ac fratris filij,
tium denique necessariorum & clientum amicorumque proscri-
ne, vrbe eo consilio abesse voluit, vt in Macedoniam ad Marcum
trajiceret. Primò igitur in Tusculanum fugit: inde transuersis
ribus in Formianum veniens, Caietæ siue Asturiæ nauem ingres-
Circeios vsque nauigauit. Ibi propter ventos aduersos maris tem-
state deterritus, cum in terram descendisset, tædium tandem eum &
gæ & vitæ cepit. Regressus autem ad superiorem villam, moriar (in-
quit) in patriâ sæpe seruatâ. Tandem peruicerunt liberti, & serui, qui
cum ipso erant, vt iterum nauigaret. Cum igitur ipsum lecticæ impo-
tum ad mare referrent, adfuere satellites, cum Cn. Popilio Lænate le-
gionario milite, qui iussu M. Antonij Ciceronem patrem patriæ, & pa-
tronum suum in parricidij iudicio prominenten ex lecticâ depositâ,
eius mandato, præbentemq; ceruicem immotam, caput tribus feriens
secansque vulneribus, manibus quoque, præsertim dextrâ, quâ Philip-
picas scripserat, præcisis, crudelissimè obtruncauit ante Christum na-
tum anno XL. ætatis verò suæ LXIII. aut sicuti Aurelius Fuscus apud
Senecam testatur, LXIV. Ciceronis deinde caput ac manus Romam
delata, aspexit diu summâ lætitiâ exultans Antonius: & Fuluia eius
vxor (Dionis historici testimonio) Ciceronis caput manibus pertra-
ctans deturpauit, & conspuit. moxq; super genua imponens, ex ipsius
ore linguam extraxit, eamque acubus, quibus ad ornatum capitis vte-
batur, multis non sine contumelijs totam pupugit, & perforauit. Vbi
verò mulier nequissima hac immanitate, & Antonius illo spectaculo
per diem oblectatus & satiatus est; iussit per contumeliam caput inter
duas manus pro Rostris affigi; & Popilium ducem satellitum corona-
uit, adornauitque donatum ducentis & quinquaginta Drachmarum
Atticarum millibus, hoc est, vt nunc subducunt, viginti quinque milli-
bus aureorum. Reliquum verò corpus quò aut delatum, aut à quibus
sepulchro mandatum fuerit, nusquam me legisse memini. Quamob-
rem crediderim, aut verisimile putauerim, libertos & seruos, qui cum
Cicerone erant, & quieti iussu domini passi fuerant, quod sors iniqua, &
M. Antonij impietas tulisset in eum, accepisse cadauer, & combussisse,
& mox conscendentes nauem ad nauigandum paratam, cum cineribus

Digitized by Google

ipsius,& forsitan vxore,& alijs propinquis, & amicis ex timore bellorũ ciuilium Zacynthum Insulam in ipso nauigationis cursu appulisse,ibiq; ab amicis,qui aderant,cineres illos humi cõditos fuisse. Deinde Marcũ Ciceronis filium(quẽ Octauianus,vt se à Ciceronis traditione,aut nece excusaret,Pontificem statim declararat,nec multo post Consul factus, sibi collegam delegerat)in memoriã patris cùm in Italiam rediret (in Græciam enim fugerat post patris sui mortẽ Appiani testimonio) monumentũ hoc pro eâ copiâ quæ Zacynthi erat, faciundum curasse. Siquidem & in Macedoniâ dignas inferias antiquorum more patri persoluerat; cum illi M.Brutus ad vindictam patris necandum concessisset C. Antonium Triumviri fratrem; quem captiuum habebat. Aque hæc obiter. Nunc reliqua quæ de Zacyntho dicenda restant,prosequamur.

Diximus vrbem colli insidere,cuius cacumen (quod arcem cõtinet) mille circiter passibus ab vrbe distat. Hæc idem cũ Insulâ nomẽ habet, atq; ambitu suo mille propemodum passus comprehẽdit: muris autem aggeribusq; & propugnaculis circumuallata,ac milite præsidiario munita,tutũ indigenis præstat habitaculum,subiectisq; vallibus & collibus mariq; omni circumquaque longè lateq; dominatur,& pulcherrimum præbet prospectũ. In eâ magistratus Venetus,titulo Prouisoris, itemq; Consiliarij duo patritij & ipsi Veneti,Prouisoris in iure dicũdo publicâ auctoritate assessores, sedem habent. Hi præscriptis sibi legibus,vti & cæteri magistratus, quorũ suprà meminimus, insulanis iustitiam administrant,& singulis biennijs à Senatu Veneto eò ablegãtur,ac prioribus iam reuocatis succedunt. Cæterùm suburbij vrbisq; incolæ & ciues in nobiles & plebeios distinguuntur;quorum pleriq; agriculturę,vel mercaturæ dant operam;plurimi nauticã exercent:rari mechanicis artibus insudant:suntq; omnes ferè Græci; Itali perpauci. Itali Latinos, Græci Græcos obseruant ritus. Vtraq; gens peculiarem habet Antistitẽ. Græcus in suburbio prope Cathedralem Græcorũ Ecclesiam, Latinus in vrbe habitat;in quâ & Latinorum summum exstat templum. Alibi nusquam sub Venetorũ Dominio prẽterquam hîc,& Venetijs,fas est Græcos peculiares sui ritus habere Episcopos. quod eâ præsertim de causâ lege vetitum est,vt rebellionis omnis tollatur occasio. Cum enim iamdudum experientiâ ipsâ Veneti didicerint rebellionẽ omnem vt plurimùm ab Episcopis Græcis initium sumpsisse,illorum vbique auctoritatem omnino abrogandã censuêre. Eâ verò ratione in hac Insulâ Græcũ Episcopum admissum accepimus,vt Græcis ad sacros ordines promoueri cupientibus solatio sit,néve ad Episcopos Turcę subiectos cõferre se cogantur. Hinc siquis Græcorũ è proximis Insulis Venetę reipublicę subditis sacris initiari velit, hunc adit, & eo conferente sacros ordines suscipit. Porrò ciues ipsi,qui cùm in vrbe tũ in suburbio morãtur,quot-

annis

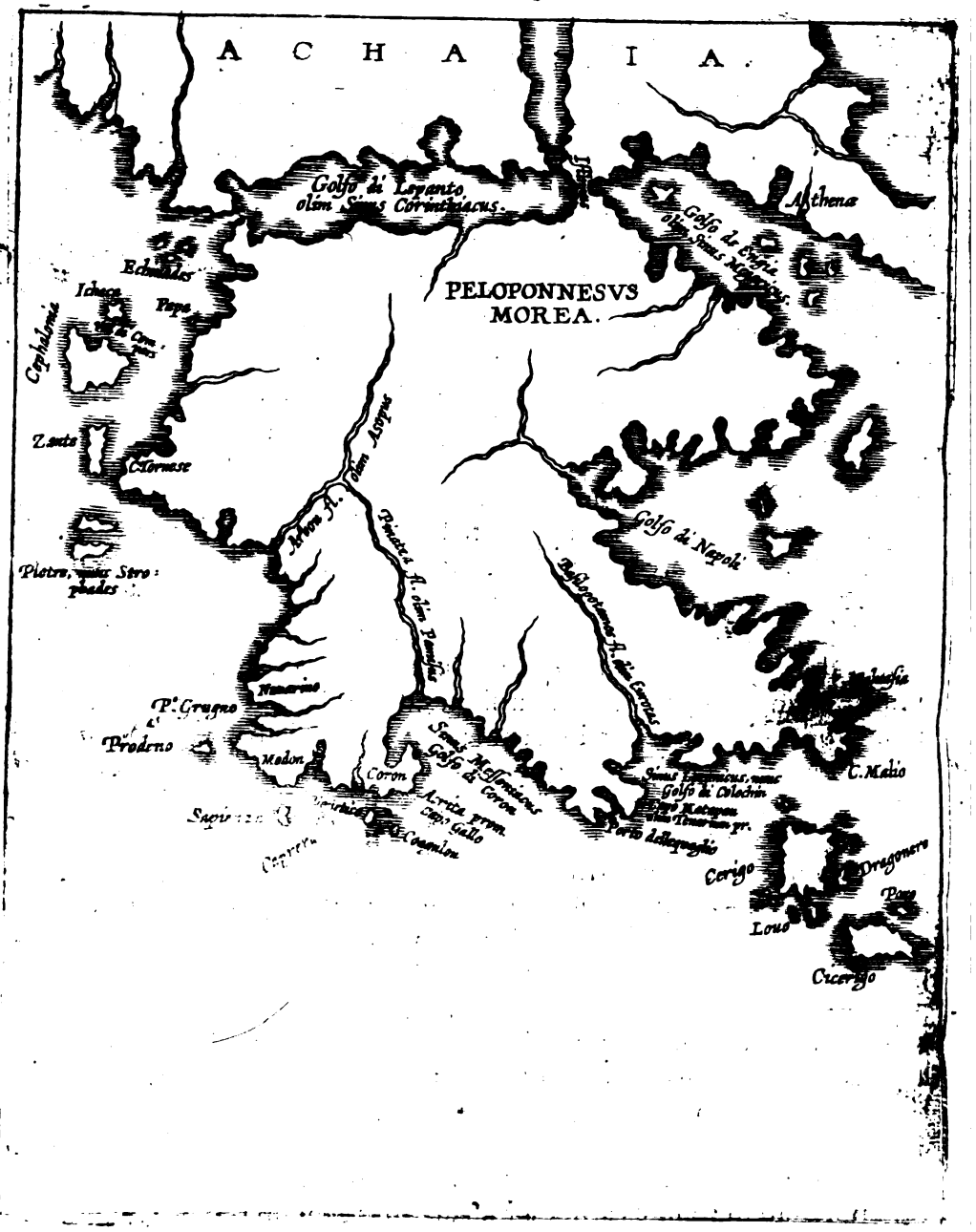
annis instar Corcyrensiũ peculiaria comitia celebrãt: in quibus Venetis magistratibus præsidentibus, statis temporibus annuos cõmunibus suffragijs creant magistratus. Hi partim annonæ præsunt, partim ciuilium causarum iudices existunt, & de leuioris momenti litigijs ad vsque 50. libras Venetas cognoscunt: de quorũ sententijs ad Prouisorem Consiliariosq; prouocatio datur. Viuunt autem omnes Venetorum legibus, stiloq; Veneto causas litesq; expediunt. Homines sunt vt plurimũ industrij, ac solertis ingenij, dicaces tamen, leues & subdoli. Etsi verò in plerisq; Venetos imitentur mores, in eo tamen à Venetis planè dissentiunt, quod longè aliter quàm illi horas numerent. Ab Ortu siquidem Solis principium diei statuunt, horasq; inchoant: ac primam horã vocant, quæ prima ab Oriente Sole præterijt, atq; ita ad Solis vsque occasum horarum numerum protrahunt, rursumq; ab occasu Solis primam noctis horam incipiunt, numerumq; horarum ad vsque Solis ortum continuant. Ita vt quò longior dies fuerit, plures etiã horæ interdiu numerentur, pauciores noctu, & è contra: cum tamen Veneti ab occasu Solis initium horarum sumant, easq; ad sequentis vsq; diei Occidẽtem Solem, donec 24. horas absoluerint, numerent. Præter milites præsidiarios, qui in vrbe assiduò excubant, adest quoq; equitum seu velitum cohors, quos vulgus *Stradiotas* appellat. Hi ad littus tutandũ contra frequentes piratarũ depredationes à Senatu Veneto missi, publica stipendia merent. Sunt autem bellatores optimi, & ad rapacitatẽ proni, scuto in peltæ formam vtuntur, & incuruato ense, quem *Scimitarram* vocant, ac hastâ longiore, bombycinisque vestiuntur thoracibus. Horum equi velocissimi, quibus prosperas incursiones, deprædationesq;, vbi in hostem prodeunt, sæpe agunt. Ducem seu præfectum habent, quem Gubernatorem vocant, cui omnes obtemperãt. His id muneris præcipuè incumbit, vt æstiuo tẽpore interdiu noctuq; per vices littus obequitẽt, assidueq; ferè excubijs atque excursionibus Insulã vbiq; tutam reddãt. Quod si piratarũ biremes triremésve approximare littori cõspexerint, signo ex edito loco dato, vel igne, vel fumo, prout tẽporis ratio postulat, vicinosq; quosq; cõmilitones, Insulanosq; ad arma euocãt, vtq; ad hostes pellendos præsto sint, admonent. Atque ita breuissimo momento tota pernoscit Insula, quò concurrendum, quidve agendũ sit. Hiberno verò tempore, cum ob continuas maris procellas piratis vix tutũ sit nauigare æquor, adeoq; minus periculi Insulanis impendeat, ab excubijs vt plurimũ cessant, & in suburbio degunt, cũ æstate contrà per vicos pagosq; frequentes distribuãtur. Vlysi olim Troiano bello subditam fuisse Zacynthum, postea Achiuis cessisse, narrant historici: demũ in Romanorum potestatem venisse, atque à M. Valerio vi captam testatur Liuius. Hodie Venetorum imperio paret, & longâ pace floret. Sed iam satis de Zacyntho: rursum iter aggrediamur. *Strab lib. 10 Lib. 6. Dec. 3.*

CA-

Digitized by Google

CAPVT XI.

Peloponneſi, eiuſq; littoralis tractus, cum Inſulis adiacentibus, breuis deſcriptio.

DECIMO-

DECIMOQVARTO Kalend. Septembris secundis ventis Peloponnesiacum littus legentes, Strophades siue Plotas hodie *Striuales* Insulas à dextris reliquimus; mox Nauarinum oppidum portu celebre, Prodanum scopulum, Methonem Messeniæ vrbem maritimam, Sapientiam, Capreiam, Coagulon, & Venetikon scopulos, Acrita quoq; promontorium, hodie Galli cuspidem, & Coronem Messeniæ vrbem, fælici sanè cursu post terga liquimus. Postero die aurâ secundâ increbrescente, sinum Messeniacum, Italis *Brazzo de Maina*, id est Mainæ brachium, Tenarium promontorium, vulgò *Capo Mattapan*, & Cytheram Insulam fæliciter admodùm præternauigauimus. De quibus singulis, prout in itinere occurrerunt, aliqua referemus, sed primùm de Peloponneso in genere.

EST Peloponnesus, hodie *Morea* dicta, Chersonesus, seu peninsula nobilissima, teste Plinio, totius Europæ prouincię, Isthmo angustissimo Helladi annexa, inter duo maria, Ægæum & Ionium, platani folio non absimilis, angulosis recessibus posita; plurimos habens Sinus, quos efficit multitudo promontoriorũ. Præstant cæteris Saronicus, siue Megaricus, itemque Crissæus, seu Corinthiacus: quorum hic ab Occasu, ille ab Ortu alluit: atque vix sex millium passuum, vel quadraginta stadiorum, vt Strabo vult, angustijs inter sese dirimuntur. Olim Appia, Argos, & Pelasgia dicta, posteà à Pelope Tantali regis Phrygum filio Peloponnesi nomen accepit, nostro hoc æuo à Venetis, Italisque, ac Græcis *Morea* vocitatur, vt & supra memoraui. Strabo totius Græciæ arcem eam appellat: nam (vt idem inquit) præter habitantium in eâ gentium nobilitatem atque potentiam, ipse locorum situs principatum designat & imperium. Ambitus, authore Plinio 563. millium passuum est: nec multò excenta millia colligũt. Longitudinem ab Isthmo Metonem vsque 170. milliarium statuunt, latitudinem pænè parem volunt: *quod & Strabo* sentit; qui ab Occasu in Ortum stadia mille & quadringenta ponit. Isthmum siue angustias illas, quibus Achaiæ seu Helladi Peloponnesus annectitur, authore Plinio perfodere nauigabili alueo tentauere olim Demetrius rex, Cæsar dictator, Caius Caligula, Domitius Nero, infausto (vt omnium exitu patuit) incepto. Huius Isthmi medium Corinthus, nobilis olim Achaiæ vrbs, Romanorum postmodum colonia, clara quondam opibus, post clade notior, occupauit. Hæc à Cicerone totius Græciæ lumen appellata, eò potentiæ propter situs fortunitatem excreuit, vt vix Romanæ vrbi concederet, tantumque in fastum euasit, vt Populi Romani Legatos iniuriosiùs appellare, & (si Straboni credimus) etiam sordibus perfundere non dubitaret. Quare commoti Patres, cum etiam antea crescentem indies vrbis potentiam suspectam haberent, bellum illi inferendum censuerunt. Eò itaque

Digitized by Google

missō ingenti exercitu, duce *L. Mummio* obsessa, capta, & tota flammis absumpta, solóque æquata est; & solo post se relicto nomine penitus interijt, ac longo tempore deserta iacuit: donec tandem post magna interualla eam Iulius Cæsar restituit, & missis eò frequentibus colonis generis Libertinorum, Latinam coloniam effecit. In huius vrbis conflagratione, quotquot erant in vrbe statuæ, & aureæ, & argenteæ, & æneæ, in vnum conflatæ æri Corinthiaco nomen dederunt: fecitque opulentissimæ vrbis iniuriâ æris notam pretiosiorem, vt inde optimum semper habitum fuerit. Hodie in ipso Isthmi medio arx est Acrocorinthos nomine, vtrumque mare contuens, monti eiusdem nominis
Lib. 8. imposita, triginta stadiorum adscensus, vt Strabo refert: ad cuius radicem fons Pirenes apud poëtas celebris, scaturit. Græci Principes, Turcæ potentiam ac vicinitatem veriti, à mari ad mare ducto per angustias muro, Peloponnesum à reliquâ Græciâ secluserunt, murum ipsum appellantes Hexamilon; quem postea Amurathes Turcarum Imperator, Græcis dormitantibus, atque inter se dissidentibus, & pauore perculsis, dirutum, tandem solo æquauit: eundemque licet Veneti posteà anno salutis 1453. authore Aloisio Lauredano classis Imperatore rursum restaurauerint, duplicique fossâ per quadraginta stadia ductâ, egregiè communierint (quod quidem opus quindecim dierum spatio triginta hominum millibus tantæ moli diu noctuque operam dantibus, perfectum fertur) paucos tamen post annos immanis rursum Turca funditus diruit: ac superatis, Thomâ, & Demetrio fratribus Peloponnesi Principibus, expulsisque Venetis, totam Peloponnesum occupauit, atque etiamnum possidet. Regio ferè omnis soli fertilitate nulli terræ secunda est, in colles, planitiesque amplas, ac valles vbique amœnas, fructiferasque distincta; atque amnibus irrigua, paludes & laeus exhibet piscibus abundantes: portubus insuper, sinubus, & promontorijs plurimis nobilitata. In octo verò prouincias (vt author est Ptolo-
Lib 3. Geographi. c. 16. mæus) nominis claritate eximias, amplisque rebus publicis insignes, & celebres olim diuisa fuit: è quibus prodiere plurimi fortissimi heröes, Agamemnon, Menelaus, Aiax, Nestor, alijque. Prouincijs hæc quondam indita nomina, Sicyonia, Messenia, Laconia, Corinthia, Arcadia, Achaia, Elis, & Argia: quæ hodie apud Turcas in obliuionem penitus & desuetudinem abiere. Amplissimis adhæc habitata fuit vrbibus: inter quas claruere Corinthus, Megalopolis, hodie Londarium, Argos, Mycene, Lacedæmon, Patræ, Messena, Corone, Metone, Elis, Pisa, & Tiryntha Herculis Iouis ex Alcmena filij patria, vnde
Aeneid. 8. Tirynthius dictus est: cuius laudes durosque labores Virgilius elegantissimè descripsit. Vrbes hæ omnes vti & cæteræ, paucis exceptis, dirutæ & solo æquatæ nil præter nomen reliquere. Etsi verò à veteri gloriâ,

Digitized by Google

gloriâ, potentiâ, frequentiaque degenerauerit, ac plurimum diminuta sit; attamen rerum omnium abundantiâ, ac populi frequentiâ reliquam Græciam etiamnum superat. Amnes in eâ celebres Asopus, Alpheus, Pamisus, Eurotas: quorum nomina hodie exoluêre. Mutatis enim nomenclaturis Asopus Arbon, vel Peneius, vel Iliacus, Alpheus Rofeas, vel Orfeas, Pamisus Stromius, nec non Pirnatzus, vel Pinatzus, Eurotas, Basilopotamos, vel vt alij volunt, Iris, Inachus Planiza dicitur. Montes præ cæteris clari olim fuere Taigetus, Cronius, & Pholoë: quorum nomina hodie etiam mutata sunt. Plurimas habet adiacentes Insulas, Strophades, Primam, Sphragiam, Thiganusam, Citheram, Eplam.

Strophades aliàs Plotæ, vel vt alij volunt, Cyparissiæ, nunc *Striuales* appellatæ, duæ paruæ sunt Insulæ in alto mari sitæ, ac quinquaginta milliũ passuum interstitio ab Continenti siue Elide (quæ è regione est) diuisæ. Harum situm faciemque infrà (vbi de reditu in Italiam agetur) describemus.

Nauarinum vulgò *Hauarino*, cui Pilus olim nomen fuit, antiquissima & clara Messeniæ vrbs, ac Messeniorum quondam nauale, & Nestoris sedes, insigne Peloponnesi est oppidum maritimum, iuxta Coryphasium promontorium, commodo & capacissimo portu ditatum, quem vulgus nautarum luncum *Capo Zunchi* appellat: Id Venetis quondam paruit fascibus, & munitissimum fuit: verum post captas à Turcis Methonem & Coronem, Peloponnesi vrbes, ab Carolo Contareno arcis custode metu exterrito, Turcis est deditum: qui paulo post ob turpem ignauiam à Benedicto Pesareo architalasso Veneto capitali supplicio affectus est. *Strab. lib. 8.*

Haud procul inde à Continenti secretus, Prodanus iacet scopulus, desertus olim, & inhabitatus: cui olim Primæ & Prote nomen fuit, ingenti aprorum siluestrium copia celebris.

Ordine deinceps Methone occurrit, antiquissima Messeniæ litto*ralis vrbs*. Hæc olim Pedasus appellata (vt Strabo putat) vna ex septem vrbibus fuit, quas Agamemnon spopondit Achilli. Hîc Marcus Agrippa Bogum Mauritiorum regem Antonij partes sequutum in Actiacâ pugnâ supplicio affecit, locumque inter nauigandum intercepit. Hîc Vluzalis archipirata, vltimò contra Turcas bello, dum deletâ à Christianis Turcarum classe fugam caperet, cum triginta triremibus se seruauit. Thucydides Methanam appellat: hodie *Modona* vocatur, estque munitissima vrbs, portu insignis, & Saniacci totius Peloponnesi sedes. Hic inter cæteros Osmãnici Imperij Saniaccos primas tenet, diciturq; vulgò *Morabegi*, quasi Moreæ dominus, estq; ob latum imperium, summamque potentiam, cuiuis etiam Bassæ comparandus. *Lib. 8.*

Digitized by Google

Largo autem alitur ſtipendio, ad ſeptingenta millia aſprorum annua: quæ noſtræ monetæ quadraginta nouem millibus florenorum reſpondent. Mille præterea equitum præfecturam agit, quos ad nutum Græciæ *Begliarbei* cogit. Vrbs hæc Venetis quondam paruit: qui eam eiectis inde prædonibus ſuæ ditioni authore Rainero Dandulo claſſis Imperatore adiecêre, præſidioque munitam firmârunt, atque ad Baiazethis Imperium vſque fæliciter tutati ſunt. Is enim cum vrbem claſſe (duce Acmat Baſsâ) trecentarum propè varij generis nauium, terreſtribus item copijs, quibus ipſe præerat, centum & quadraginta armatorum millium terrâ marique obſediſſet, ac fruſtra plurimis oppugnationibus expugnationem tentaſſet, adeoque maximâ ſuorum ſtrage toties repulſam paſſus, obſidij ſolutionem cogitaret; tandem caſu quodam, nullo ferè negotio occupauit. Quatuor ſiquidem triremes commeatibus, bellicis inſtrumentis, ac milite onuſtæ, ſubſidio obſeſſis à Venetis miſſæ cum portum adnauigáſſent, milites & oppidani relictis ſtationibus, vt præſidium exciperent, vrbe effuſi, læti ad portum & mare procurrerunt: quod cùm ab hoſtibus animaduerſum eſſet, illi ſe mutuo cohortati mœnia defenſoribus nudata conſcendunt, & irruptione facta, ac cæſis obuijs vrbe potiuntur: quam & in hunc diem occupant.

Lib. 8. E regione Methonæ parua jacet Inſula, Sphagia olim Oenus, & Splatteria, ſiue Sphacteria (vt Strabo ſcribit) hodie Sapientia dicta, duobus millibus paſſuum à Continenti diremptа, deſerta modò & inhabitata: portu tamen ſatis commodo & capaci nobilis.

Haud procul inde tres aliæ ſitæ ſunt Inſulæ, ſeu ſcopuli potius marini, Acritæ promontorium (quod vulgus nautarum Galli cuſpidem *Capo di Gallo* nuncupat) ſpectantes; quarum maior Tiganuſa veteribus fuit, hodie *Capreiam* nautæ vocant; reliquæ *Venetikon & Coagulon* nomine nautis notæ ſunt, omnes quidem deſertæ, & habitatore vacuæ.

Methonem ſequitur Acritus ſeu Acritæ promontorium, & Meſſenij ſinus initium, in quo vrbs Corona jacet, diſtans à Methona duodecim ferè paſſuum millibus, ſi terreſtri itinere petatur, mari verò paulo minus viginti. Nám Acritæ promontorium medio ferè interuallo in mare procurrit, & in læuo promontorij littore ſenſim littora curuantur, & ſinum efficiunt, 80. milliarium circuitus, in quo ſita eſt Corona, adeò porrecta in pelagus, vt magnâ ex parte maris fluctibus alluatur: altera pars cuneata in latam cuſpidem, tranſuerſo muro ſex turribus inſigni, & ferratâ portâ, proximam littori (quam Inſulam vocant) penitus excludit, & ita à mari recedens paulatim attollitur, vt perpetuo ſaxo mœnia impoſita ad trianguli formam oppidum efficiant. Propè eam Pamiſus affluit amnis: eſtque duplici nauium ſtatione percommoda, atq;

vrbs

Digitized by Google

vrbs munitissima. Hæc quoque Venetis quondam paruit, qui arce firmissimâ altâ in rupe positâ vrbem optimè munierant: sed eandem quam Methona passa fortunam, Osmannico tandem jugo se subdidit. Post expugnatam namque Methonam, Coronæi Methonensium casu perterriti, vltrò se Turcis dedidére. Etsi verò postmodum ab Andreâ Auriâ fuerit per deditionem recepta, tamen à Turcâ rursum expugnata, & recuperata etiamnum eius paret Imperio.

Post Messeniacum sinum (qui ab vrbe proximâ, vulgò Culphus Coronæ, *Golfo di Coron*, appellatur) Mainæ occurrit portus, aliàs Mainæ brachium, ita dictus, quod montibus vndique præcinctus, brachij curuati similitudinem referat. Cui item Qualliarum portus nomen est: vnicum nauigantibus in toto illo Peloponnesiaci littoris tractu in tempestatibus refugium, tutissimamq; nauibus præstans stationẽ. Qualliarum autem nomen sortitus, ab ingenti & innumerabili coturnicum copiâ, quas Itali à sono vocis *Quallias* vocant, quæ in vicinis scopulis ad stuporem intuentium nidificant.

Incolæ continentis Mainotæ vulgò appellati, agreste & ferox genus hominum, loricâ induti arcum in manibus gestant, & nullius parent Imperio; sed rapinis & latrocinijs assueti; obscuram ducunt vitam; Christiani nomine, sed re ipsâ barbari, & exleges planè. Oppidum edito in colle haud procul à portu conditum (cui Mainæ nomen est, ac Leactrum olim appellatum nonnulli putant) montesque vicinos incolunt. Fuit id quondam munitissimum, & in arcis formam à Turcis exstructum; postea tamen à Venetis Marci Quirini auspicijs expugnatum: qui trucidato præsidio, & plurimâ prædâ, ac triginta & amplius æneis machinis ablatis, ne hostis denuo occuparet, solo æquarunt: vt hodie præter rudera nihil reliquum sit.

Mainæ portum ac Leuctri oppidum subsequitur Tenarum, siue Tenarus, aut Tenarium promontorium, hodie *Caput Mattapanum*, *Capo Mattapan* Sacrâ Neptuni æde, propinquaque speluncâ (per quam Cerberum ab inferis reductum ab Hercule fabulæ canunt) quondam celebre. Sequitur dein sinus Laconicus, inter Tenarum & Maleam promontoria medius, quem vulgò *Culphum Colochinæ*, *Golfo di Colochin* indigitant. *Strab. lib. 8.*

Horsum prominet intra stadia 40. Cythêra Insula, aliàs Scotera, & Porphyrusa, vel secundum Plinium Porphyris seu Porphyritis à marmorum eius generis frequentiâ. quam (vt Strabo refert) Eurycles Lacedæmoniorum dux suâ ætate in peculiaris juris possessionem vendicauerat. Hodie *Cerigo* Italis [illegible]æcisque dicta, ad Venetos pertinet. Circumcirca pusillæ quædam Insulæ seu scopuli potius marini partim propiores, partim aliquanto remotiores adjacent. Distat autem à Za- *Strab. lib. 8. Lib. 4. ca. 12.*

Digitized by Google

cyntho milliaribus circiter trecentis, ab vltimo verò Peloponneſi ad Ortum angulo (priſcis Maleæ promontorio) quinque, à Creta quinquaginta; ponitur q; vltima ex Cycladibus Inſula. Sunt autem Cyclades maris Ægæi Inſulæ numero 74. ſic dictæ, quod cycli in morem rotundæ diſpoſitæ ſint: vulgò *Iſole del Arcipelago* dictæ, in quarũ medio Delos eſt, prima ad Ortum Rhodus, ad Auſtrũ Carpathus, ad Septentrionem Tenedus, ad Occidentem Cythera. Porrò Maleæ promontorium vulgò *Capo Malio* ſummo cacumine æſtate & hieme niuibus opertum, nomen ſumpſit à Maleâ Argiuorum rege: qui tubam æneam primus inueniſſe, & in ipſo monte ſumptuoſiſſimum Apollini templum conſtruxiſſe (quod Maleoticum dixit) traditur. In huius templi ruinis ſacellum poſtmodum in honorem Michaëlis Archangeli Chriſtiani ædificârunt, quod etiamnũ exſtat. Eſt autem juxta Maleæ promontorium difficillima nauigatio; adeò vt nullum eſſe credatur mare, quod maiores efferat aut periculoſiores motus, neque quod magis ab alto immurmurando intonet. Hinc verò fit interdum, vt ex Oriente nauigantes promontorium illud (quod per 50. milliaria in mare procurrit) trimeſtri aut quatrimeſtri ſpatio vix euadant: adeò enim hic ſæua vnda eſt, vt perſequi videatur nauigantes: Virgilio dicente:

——— *Maleaq; ſequacibus vndis.*

quod & Statius annuit:

——— *Et rauca* (inquiens) *circumſonat ira Maleæ*

Sed & venti hic adeò varij, inſtabilesque, vt ſæpenumerò vno eodemq; tempore plures, ſibique contrarios, atque inter ſe luctantes eſſe credas. Hinc mare omne vicinum turbatiſſimum redditur, frequentiaque naufragia cauſantur: vnde natum prouerbium: Cum Maleam deflexeris, domeſticos obliuiſcere.

Haud procul à Maleæ promontorio, in ipſo Argolici ſinus initio, vrbs iacet olim Epidaurum Limera dicta, in differentiam alterius Peloponneſi vrbis Epidauri Æſculapij nomine, in ſinu Saronico ſitæ. Hæc hodie præter nomen retinuit nihil; illa etiamnum ſupereſt, & à nautarum vulgo Neapolis Maluaſiæ *Neapoli di Maluaſia* dicitur, à nobili illo maluatico vino, quo eius agri abundant. E regione in eodem ſinu ad littus Argiuum & alia ſpectatur vrbs, Neapolis Romaniæ, *Neapoli di Romania* vulgo dicta, quam Naupliam veteres dixere, Argiuorum nauale. Vtraq; vrbs Venetis quondam paruit faſcibus, nunc ad Turcas deuoluta, barbarorum iugum experitur.

Ambitus Cytheræ quinquaginta aut ſexaginta millia paſſuum complectitur, ancipiti autem & valde metuendo pelago, propter anguſtias ac Maleæ vicinitatem obnoxia eſt: reliqua etiam maris latitudo tota ſcopulis

Digitized by Google

ſcopulis & cautibus plena ſpectatur. Regio ferè omnis montoſa; vini tamen & olei feraciſſima. In eâ Venerem conchâ marinâ vectam fabulantur poëtæ; alij natam, & primo cultam, vnde eam (etſi accentus & proſodia repugnet) Cytheream dictam putãt; licet alij eandem potiùs à Cythero Phœnicis filio, vel à Cythera Cypri vrbe, verâ Veneris (vt volunt) patriâ, vel ob celebratum in eâ Veneris templum nomen ſumpſiſſe exiſtiment. Superſunt etiamnum in monte prælto, à portu occiduũ verſus circiter duodecim millia paſſuum diſſito, plurimæ ædificiorum ruinæ, ac rudera peringentia, veteris Cytheræ (vt putant) reliquiæ: quam idcirco vulgò *Paiopolim*, vel Palæopolim meliùs, id eſt vrbem veterem hodie vocant. Iuxta eandem ſunt templi vetuſtiſſimi ampliſſima veſtigia, quod Veneri olim dicatum autumant. Arcem habet Inſula munitiſſimam, in ſaxosâ rupe altâ, & vndiq́ue præcipiti, vallibus ex omni parte cinctam, loci naturâ, & firmitate inacceſſam, & inexpugnabilem; cui vulgò *Capſali* nomen eſt. In hac magiſtratus Venetus, quem Prouiſorem nominant, Reipublicæ nomine (cui Inſula tota ſubiecta eſt) domicilium habet, & in iure dicundo, ac juſtitiâ adminiſtrandâ indigenis præeſt. Subiacet arci ſuburbium ſatis amplum & frequens, Meridiem ſpectans: aliunde verò arx niſi hàc adiri non poteſt, viâ equidem difficili, arduâ, atque anguſtiſſimâ, in ipſa nigri coloris rupe incisâ; nec faciliori ſemitâ ex inferioribus ad ipſum ſuburbium itur. Portu gaudet vtcunq́ue capaci, commodo in primis, & tuto.

Is à latere ſitus aquilonari, vulgò Tinæ portus, vel à fano proximo *Diui Nicolai* dicitur, & ab onerarijs nauibus in Orientem nauigantibus frequentatur. Habet & alium à Meridie portum, quem vulgus nautarum *Delphinum* vocat, nauium ſtationi non incommodum. Haud procul inde extitiſſe olim ferunt templum vetuſtum Helenæ *Troiani belli* authoris raptu celebre. Incolæ præter præſidiarios milites, *qui in arce* morantur, pœnè omnes Græci ſunt. Vtraq́ue gens Archiepiſcopo Cretenſi Romani ritus in ſpiritualibus paret. Græcis tamen ſuo more ſacra peragere, ſuiq́; ritus habere ſacerdotes liberum eſt.

Circa Meridiem XV. Kalend. Septembris haud procul à Cicerigo Inſulâ, Nautis *Cerigotâ*, veteribus Ægila, vel Ægialia, vel Epla, à Cytherâ 25. millibus paſſuum diſtante, totidemq́ue à Cretæ Occidentali promontorio, priſcis Cyamo, hodie Spatæ cuſpide, vulgò *Capo ſpada* nauigantibus occurrit Aphricus ventus, nobis omnino contrarius: cui multùm fruſtrà obluctantes, & nunc tranſuersè, nunc obliquè contra ventum nauem dirigentes, fatigati tandem, cum obniti contra non poſſemus, proram vertere coacti, ventoq́ue rapti, in Laco-

Digitized by Google

Laconicum vsque sinum delati sumus : rursumque post horam atque alteram ad aquilonem vergente vento, nimbus impetuosissimus cum pluuiâ densâ ac tenebrosâ secutus est : ac ruere cœpit æthere toto turbidus imber aquâ: mox rursum mutati venti, transuersa fremunt, & vespere ab atro consurgunt (vt ait poëta) atque in nubem cogitur aër. Validis idcirco jactamur vndis: fit clamor ingens, & trepidatio nautarum, verentium ne ventorum rabies in vicinas syrtes (quæ plurimæ in eo mari sunt) nos cum præsenti periculo abriperet. Quare vela celerrimè demittere visum est. Verùm haud multò post, diuinâ opitulante gratiâ, turbo euanuit, & mox, labentibus aliquantulum ventis, velorum iterum pandimus alas, cursumque Cretam versus dirigimus; quam mox procul sublimem conspeximus. Sub Solis occasum placidè Zephyro exorto, eoque prægnantia faciente vela, fæliciter admodùm progredimur, Cretæque littus eâ nocte legentes, primo diluculo Caneam antiquis Cydoniam, Melecham verticem, priscis Drepanum promontorium, & Rethymum seu Rytimnam Cretæ vrbes maritimas, nec non Sudæ portum (qui veteribus Amphimalæus sinus fuit) hodie totius Insulæ celeberrimum, atque omnium capacissimum, & tutissimum nauium receptaculum, superauimus. Quartâ denique sequentis diei horâ Fraschiæ portum, juxta Dium promontorium *Capo di fraschia* adnauigantes, complicatis velis, anchoras iecimus. Distat is à Candidâ vrbe totius Insulæ metropoli, & regiâ, duodecim circiter millia passuum. Licet autem non omnino tutus sit, ventis quippe aquilonaribus expositus, maximæ tamen onerariæ naues, quæ Candidam petunt, stationem ibi habere, atque anchoras jacere solent, quod Candidæ portus arcto atque angusto claudatur ore, parumque profunditatis habeat, nec præter triremes, ac minores naues, quingẽtarum cuparum ad summum capaces, aliàs recipiat.

CAPVT XII.

In Cretam è naui descensus; ibidemq; mora: ac Candidæ vrbis, eiusq; magistratuum descriptio.

NAVI egredi ad serum vsque vesperum non licuit: nec enim nisi veniâ à magistratibus Candidæ obtentâ in terram descendere vlli fas est. Tabellio igitur ad petendam veniam Candidam scaphâ vt se conferat à Nauarcho jubetur; quo sub Solis occasum reuerso, ac veniam impetrasse se referente, plurimi naui exiere: pars Candidam rectà se contulit, pars ad vicinum perrexit pagum, cui nomen *Gerozodea* est Distat is à portu duo circiter millia passuum, in proximi montis costâ positus:

Digitized by Google

positus: In ipso verò adscensus initio ad lævam occurrit littori impositæ quadratæ formæ arx (quam *Palæocastrum* vulgò indigitant) non ampla, attamen fortissima; quippe quæ in ipsa rupe excisa, fossisque profundissimis, latissimisque circundata, & propugnaculis firmissimis, ac milite præsidiario munitissima est: vel eo magis cõmendanda, quod portum vicinum ab omni hostili impetu defendat, & piraticas hostilesque triremes facillimè ab ingressu arceat; adeoque & nauibus & triremibus in portu hærentibus securam stationem præbeat. Mons inde paulatim attollitur, & amœnissimæ circumcirca spectantur oræ, Oleis, Lauris, Cypariſſis, Myrtisque percultæ. Vbi ad montis medium pervenitum est, pagus occurrit satis frequens, situs amœnitate, venustate, pulchritudine, omni denique delitiarum genere adeò nitens, vt nullus spectãtium oculus harum adspectu satiari satis queat: ego sanè delectabilius quicquam aut amœnius me nunquam vidisse memini. Cœli hic mira temperies, atque aër saluberrimus. Hic fontes perennes inspicias plurimos, crystalli instar lympidos. Hic hortos & viridaria spectes pulcherrima: in quibus armeniaca mala copiosissimè crescunt, adhæc mantia, citrina perpetuâ fronde virent; vt toto ferè anni tempore perpetuo Vere fruantur accolæ, cùm non solum odoratissimis floribus, sed & fructibus pretiosissimæ hæ arbores onustæ omni ferè tempore conspiciantur. Sunt autem eo ordine seiunctæ, & positæ, vt instar densi nemoris æstiuo tempore contra ardentissimos Solis ardores felicissimamque ibi degentibus vmbram præbeant. Nobilissimas hesperidum plantas alternis ferè diebus olitores aquâ è vicinis fontibus irrigant, eâ industriâ, vt minori quam dimidiæ horæ spatio (licet ambitus sit spacioſus) omnes humectentur. Canaliculos aquiductus in ipso solo, quod nonnihil decliue est, ordine certo deductos habent, per quos fontanæ aquæ continuo fluxu ad singulas arbores defluunt: quamlibet verò arborem fossa rotunda, *canaliculis cæteris* aliquanto profundior, ambit: hæc aquam plantæ *irrigationi* necessariam recipit, ac detinet: mox impleta, per canaliculum continuum superfluam aquam ad proximam quamque arborem dimittit; atque ita nullo ferè negotio, & exiguo temporis momento omnes circumvicinæ arbores irrigantur. Accedit ad loci venustatem & vbertatem soli viniferarum vitium diuersi generis ingens copia; quarum aliquæ racemos adeò grandes atque vbere producunt, vt etiam decem librarum pondus excedant. Quin & citrea mala hic adeò ingentia proueniunt, vt nullibi terrarum maiora: quorum plurima humanum caput, quantúmvis maximum, magnitudine superant. Hic secus itinera sepes myrteæ, ac laureæ, Cypariſſi etiã ingentes ac vastæ in viâ ipsâ, quæ ad rurale palatium

Digitized by Google

ducit, plurimæ visuntur; quæ pulcherrimo ordine vtrimque dispositæ, maximam intuentibus oblectationem adferunt. Cæterùm tota illa littoris ora adeò culta apparet, vt non solum prætereuntium oculos rapiat, atque delectet; sed vera nympharum sedes (vt est in fabulis) esse videatur. Deniq; tota via iucunda planè est, & placida: ab dextrâ in mare prospectus, ab lævâ fructus, flores, & arbores; quæ hinc inde deductis & murmurantibus irrigantibusque riuis suauissimum odorem exhalant.

Dum verò nauis abitum, quæ ad varia lignorum genera, bellicosque apparatus exonerandos publico nomine detinebatur, expectamus, & in Cretâ Insula subsistere cogimur, oportunam nacti occasionem inuisendæ vrbis Candidæ, vnà cum alijs, qui mecum in Gerozodea hæserant, ac nondum vrbem inuiserant, eo perreximus, diesque aliquot vrbem perlustrando transegimus. Quæ verò interea & aliàs de vrbis situ, conditione, ac statu cognouerimus, paucis annotare visum est.

CANDIDA, vel vt alij volunt, Candia, seu Candax olim Matium, hodie toti Insulæ nomen dat: estque vrbs frequentissima, ac longè omnium quæ in Insula sunt, & maxima, & munitissima, totius Insulæ metropolis, ac sedes regia. Iacet autem ad Septentrionale Insulæ littus, in planitie perampla, & cultissimâ, tria circiter milliaria ambitu suo complectens, figuramque referens sphericam, ab Occidente & Meridie validissimis cingitur propugnaculis, fossisque profundissimis, rupi incisis: ab Ortu & Septentrione mare alluit. Cuius extremum aquilonarem angulum arx occupat munitissima, portum despectans, ac detegens; quam mare vndequaque alluit; omni annonâ, bellicoque apparatu instructa. In eâ videre est varia inusitatę magnitudinis tormenta bellica, multiplici feneſtrarum ordine ad libellam aquæ ita constituta, vt vel exiguis & humilioribus nauigijs ad vrbem accessum, seu in portum ingressum, exitúmve facillimè prohibeant. Hæc autem arx saxeâ pilâ (molem seu *Molo* vulgò appellant) latâ circiter pedes viginti, vrbi iungitur. Vastum id opus è prægrandibus saxis in mari constructum, portum longitudine æquat, atque ad tuendas à fluctibus naues intra portum securam & percommodam stationem præbet; muroque prælto, quâ parte mare spectat, munitur. Huic ab Ortu portus adiacet, tutissimus equidem, sed angustus, & vigintiquinque tantum triremium capax. Contiguum hæret nauale satis amplum, & fabricandis triremibus accommodum, duodecim concameratis constans ædificijs: quæ singula, dum adessemus, triremem omnibus numeris absolutam continebant. E regione arcis Septentrionem versus ad mille circiter passus scopulus iacet, mari circundatus, olim Dio, nunc Standia, vel Scandia dictus,

Digitized by Google

Eius, desertus omnino, atque ob piratarum prædonumque incursiones creberrimas, raris habitatoribus cultus. Vrbis portæ quatuor numerantur. Quæ Orientem spectat à fano proximo Diui Georgij nomen habet: quæ Meridiem, Pandocratera, aliàs *Panigrà:* quæ Occidentem, ab angustiâ *Portella* nuncupatur: quæ verò à Septentrione ad arcem ducit, à Pilâ vicinâ, vulgò Porta molis, *Porta del molo* dicitur. Ædes pleræque humiles & angustæ, paucis magistratuum, patritiorum, ac nobiliũ, exceptis; quæ ex duabus, aut tribus ad summũ contignationibus cõstant; cum cæterę ferè omnes ad vnam tantũmodò cõtignationem assurgãt: lapideæ tamen omnes, non tectis, Occidentaliũ more, sed subdialibus pauimentis opertæ: in quibus noctu præsertim sub dio dormiunt. Sunt autem eiusmodi pauimenta pedali crassitudine, ex contusâ testâ fistucatâ composita. Vias habet plerasque latas, & rectas; forum item amplum & spacioſum, cuius medium ferè occupat excelsi operis arcus. Iuxta sunt Diui Marci templum elegans, & magistratuum ædes magnificæ. Frequens eo in foro quotidie conuentus est, & deambulatio: certis namque statisque horis varios hic cùm nobilium, tùm ciuium, ac mercatorum, militum item, atque aduenarum cætus conspicias. Varijs item hæc Latinorum delubris vrbs ipsa exornata est: nam præter Græcorum plurima, sed angusta, & sordida, atque ex tabulis nonnulla rudi ac compacta, octo peramplа Latinorum visuntur fana. Præstat cæteris & magnitudine, & structuræ elegantiâ Diui Francisci basilica, cui adiunctum est Minoritarum monasterium peramplum, vtrumque Alexandri Quinti Pontificis Maximi, Cretâ oriundi, opus. Secundum locum obtinet Augustinianorum Deo Saluatori dicatum, peramplum & id quidem, atque egregij operis ædificium. Accedunt proximè Diuorum Mariæ, Pauli, Georgij, Mariæ, & Catharinæ insignia sanè & ornatissima templa. Diuæ autem Virginis fano (cui Burgundionum hospitale redditibus opimum contiguum hæret) patricij ordinis Venetus *Abbatis titulo* præest: diciturque vulgò Burgundionum Abbas: Cuius *tituli occasionem* dedere pijssimi quondam Burgundiæ Duces, qui & templum & Xenodochium in vsum ex Occidente ad Dominicum Sepulchrum Peregrinantium, etsi nunc abolitum, erexerũt, ac suo ære dotarũt. Sacræ Catharinæ Virginis ædes sub sacrarum Virginum nobilium curâ sunt: quæ ex patriciorum familijs Venetijs oriundis censeri solitæ, monasterium contiguum incolunt: ibiq; res sacra Romano ritu administratur; ac ipsæ Virgines Romano ritu religiosam vitam ducũt. Publicis præterea votis ob liberatam à pestiferâ contagione vrbem, superioribus annis à fundamentis ædificatum est & aliud Templum summâ octogonâ, necdum cùm ibi hæreremus, absolutũ, beato Rocho dicatum, non spernendi operis ædificium. Neque prætereunda est

Digitized by Google

pulcherrimi & vetusti operis basilica Diuo Tito sacra: juxta quam accubat insigne & vetustum Archiepiscopale palatium, Metropolitæ Cretensis habitaculum. In hac corpus Diui Titi, Pauli discipuli (qui primus in vrbe Cortynâ, Cretæ quondam regiâ, ab eodem constitutus Episcopus, Cretensem Ecclesiam rexit) sub arâ maximâ conditum, honorificè asseruatur; estque in summâ apud omnes, & Latinos & Græcos, veneratione. Archiepiscopalis hæc sedes hodie penes Latinos est, ritusque sequitur Romanæ Ecclesiæ, à cuius Antistite Metropolita ipse inauguratur, & pallium accipit Archiepiscopale. Eius auctoritas latissimè patet: nam in Latinos pariter ac Græcos, Cretenses & Cytheræos ecclesiasticam jurisdictionem exercet; sibique subiectos habet diœcesanos Episcopos nouem, Cydoniensem, Rethymnensem, Sitiensem, Hierapetrensem, Chissamensem, Agiensem, Chironissensem, Arcadiensem, & Milapotimensem.

Tres primi in suis vrbibus residenr; cæteri (rurales cùm sint) in vrbe morantur Candidâ, neque vllam animarum curam habent. Solis autem Venetæ vrbis patricijs, ac nobili genere oriundis hæc dignitas Archiepiscopalis patet, non item alijs: nullus siquidem nisi nobilitate præfulgens à Senatu Veneto (cui ius eligendi à Pontifice Maximo concessum est) ad Metropolitanæ Ecclesiæ regimen admittitur. Ad clauum Archiepiscopatus, cùm illic moram traheremus, sedebat Ioannes Contarenus, patricius Venetus, vir summæ eruditionis atque auctoritatis; qui varijs anteà Reipublicæ nomine apud exteros Principes perfunctus legationibus, multis in Rempublicam meritis ad hanc dignitatem euectus, Laurentio Vetturio patritio & ipsi Veneto non ita pridem successerat. Præ cæteris verò Orientis Episcopatibus Metropolitana hæc sedes Apostolicæ sedis gratiâ plurimis gaudet priuilegijs, & honoribus. Inter alia coccineo tegmine, rubrisque instar Cardinalis vtitur vestibus. Dum verò sacra solemniter celebrat, duos, trésve, aut quatuor à latere assistentes habet Episcopos, qui in vrbe domicilium habere coguntur. Regia hæc vrbs, Venetorum iamdudum colonia, exablegatis quondam à Veneto Senatu in hanc Insulam nobilium Venetorum, atque etiam popularium aliquot familijs, mirum in modum indies creuit. Senatus enim Venetus deprehensa Græcorum inconstantiâ, & perfidiâ, in quibus domandis centum & amplius anni maximis Reipublicæ laboribus, periculis, & sumptibus impensi sunt, vt Insulæ statum firmiorem redderet, deduci coloniam in Cretâ salubri admodum consilio censuit: missisque idcircò ex nobilibus & popularibus equitibus, peditibusque, agros inter eos & casalia (sic Græci ex Latino, Italicóve formato vocabulo appellant) seu pagos jure feudi diuidi iussit.

Ratio

Digitized by Google

Ratio autem diuidendorum agrorum hæc fuit. Publici diuisores patritij ordinis à Senatu Veneto communibus suffragijs electi, posteaquam 394. cauallerias seu baronias (vulgaribus vtar vocibus, cum aliter commodiùs exprimi nequeant) instituissent, Insulamque in quatuor territoria distinxissent, certam singulis assignarunt portionem. Candidæ namque & Sitiæ territorijs cauallerias 234. Cydoniæ 96. Rethymni verò 64. attribuerunt. Cauallerijs autem in Seruenterias subdiuisis, cuique sex adscripsere. Seruenterias item in carattos seu gasmas 32. partiti sunt. Hoc singulis iniuncto onere, vt qui integrum Caualleriam seu Baroniam possideret, binos equos, vnum primi, alterum secundi ordinis: qui quatuor Seruenterias, equum Cataphractum primi ordinis tantum; qui duas Seruenterias, secundi ordinis equum; qui verò vnam, vulgarem seu tertij ordinis equum suis quisque sumptibus in vsum publicum alerent; ad nutum insuper Præfecti generalis, vbi occasio id poscceret, præsto essent, Præfectum sequerentur, ac littus tutarentur. Hinc factum est, vt vrbis incolæ, ex Italis Græcisque conflati, in maximum excreuerint numerum: qui quidem religione ac moribus discreti sunt, ita etiam conditione inter se differunt.

In ciues enim, nobilesque cùm Venetos, tum Cretenses, & in plebeios distinguuntur. Itali ac nobiles omnes Italicâ vtuntur linguâ, quæ Græcis *Frangica* vel *Franca* dicitur, & Romanæ Ecclesiæ obseruant ritus. Græci Græcum idioma, sed impurum & corruptum in vsu habent, & suo more ac ritibus viuunt. Vtraque tamen gens vtramque etiam callet linguam, præsertim honestiores. Qui verò ex patritiorum ordine eò commigrârunt, iura ciuitatis Venetæ haudquaquam amisere; sed ijsdem gaudent immunitatibus, & priuilegijs, quibus & cæteri patritij vrbis Venetæ liberum namque habent, cùm Venetias veniunt; ad publica comitia accessum; magistratus etiam obire, si sors fauerit, conceditur; modò priùs publicis Instrumentis cæterisq; ad id requisitis se nobili familiâ ortos docuerint, & Tribunorum plebis (Aduocatores Communis vocant Veneti) decreto admissi fuerint. Eadem quoq; priuilegia manent & cæteris patritijs Venetis, in reliquis Cretæ vrbibus commorantibus, cùm & ipsi eiusdem iuris & conditionis cum prioribus habeantur.

Imperium in omnes, cuiuscunque fuerint ordinis, magistratus habent Veneti, singulis biennijs eò à Senatu Veneto, siue publicis comitijs missi. Hi per vices sibi succedunt, & Senatus auctoritate, ac præscriptis Venetorum legibus populo ius dicunt. Dignitate cæteros præcellit, qui Ducali potestate, & titulo rempublicam administrat. Huic proximus est Præfectus magnus, vulgò *Magnus Capitaneus*;

Digitized by Google

quibus publica auctoritate & paribus ſuffragijs in iure dicundo aſſidet duo à conſilijs; qui tertium ordine magiſtratum gerunt. Hos ſequuntur duo Quæſtores, & ipſi patricij Veneti; quibus publicæ pecuniæ adminiſtratio & cura commiſſa eſt: quam quidem exigunt, erogant, ac diſtribuunt, pro ſupremorum magiſtratuum arbitrio; neq; enim aliter quàm eorum in ſcriptis mandato expendere quicquam vlli liberum eſt. Arci præterea præeſt quintus in ordine magiſtratus, *Caſtellanus* vulgò appellatus, & ipſe patricius Venetus; cui cuſtodia arcis demandata eſt; quâ toto ſui magiſtratus tempore exire nequit, pœnâ capitis, ſi contrafaciat, mulctandus. Præter hoſce patricij ordinis magiſtratus, publicâ Senatus Veneti auctoritate vrbis Cancellariæ præſidet ex ordine ciuium Venetorum *Magnus Cancellarius*, ſic dictus ad inſtar illius Veneti: qui cæteris omnibus publicis ſcribis præeſt, ac magnum ex ſuo munere conſequitur emolumentũ. Magiſtratus hic ad quinquennium prorogatur: cæteri omnes (vt diximus) biennales ſunt. Reliqua verò vrbis munia, & publicâ officia, quæ varia ſunt, natalibus nobiles & Veneti & Cretenſes obeunt: eaque habitis Comitijs Senatus auctoritate confirmatis, quibus publici magiſtratus Veneti præſident, cõmunibus ſuffragijs quotannis conferuntur. Porrò ciues, vt cæteri vrbis incolæ, & qui in vrbis territorio commorantur, forum Ducis agnoſcunt; eoque iudice ſuas agitant cauſas, ac lites, cùm ciuiles tùm criminales. Vrbis territorium præter 456. minora Caſalia, octo oppida, ſeu caſtella muris cincta continet: quorum hæc ſunt nomina: Maluicinum, Temenum, Caſtrum nouum, Priotiſſa, Bonifacij caſtrum, Beluederium, Priada, & Mirabellum. Horum omnium incolas ſub Imperio dux habet, ijſque iura dat. In milites verò præſidiarios, feudatarios, itemque cæteros ſtipendia publica merentes, ſiue in vrbe, ſiue in vrbis territorio commorantes, Præfectus Magnus iuriſdictionem exercet; atque etiam in cauſis ſiue controuerſijs æris publici, vectigalium, decimarũ, exactionumq; publicarum iudicem agit, & iuſtitiæ trutinam moderatur. Omnium tamen ceſſat magiſtratuum auctoritas & iuriſdictio, ſi Prouiſor Generalis (penes quem ſumma rerum eſt) in Inſulâ adſit. Is namque magiſtratus extra ordinem à Senatu Reipublicæ neceſſitate exigente ablegari & in Inſulam mitti ſolitus, ſupremæ apud omnes auctoritatis eſt, inſtar regiæ. Eò præſente reliquorum magiſtratuum (modo id jubeat) ſilent jura: ſolus quippe rempublicam moderatur, ſolus jus dicit, publicoque ærario præeſt; ſolus in cuiuſvis generis reos animaduertit; nullaque ab eò fit appellatio: quinimo de aliorũ magiſtratuum ſententijs, ſi prouocetur, cognoſcit ſolus, easq; pro ſuo arbitratu vel ratas habet, vel irritas. Quocunque verò ſe confert, quaſvecunque arces vrbeſve accedit, claues illi ſtatim tanquam Dictatori, à loci magiſtratu offeruntur,

Digitized by Google

tur. Summo adhæc splendore, ac fastu regio in publicum prodit. Satellites prælongis bipennibus ad 24. bini præcedunt; sequũtur hos simili ordine iustitiæ ministri, lictores, ac reliqui curiales, dein domestici: mox peditum cohortium præfecti omnes; quos ipse demum purpureâ indutus veste ad talos defluente, coccineoque capitis tegumẽto medius inter purpuratos patres, primariosque vrbis magistratus subsequitur, peringenti nobilium, ciuium, militumque stipatus cateruâ. Præsidiarij vrbis milites ad duo millia esse perhibentur; in plurimas autem diuisi cohortes sub suis præfectis ducibusque militant, ac publica stipendia merent, atque interdiu noctuque ad portas, mœniaque vrbis & arcis alternatim excubias agunt; eo seruato ordine, vt qui per dies aliquot ad voluntatem supremi Præfecti incertos, ad arcis custodiam admissi fuerint, alijs subrogatis, ad Vrbis portas excubent. His post dies aliquot ad Arcis custodiam redeuntibus, alij succedunt: atq; ita singulis militum cohortibus vicissim Arcis defendendæ cura committitur; ne ob longiorem moram proditionem aliquã moliantur, aut tentandi quicquam in vrbis aut Arcis perniciem habeant occasionem. Præter hos cohortium præfectos primarium ducem habent, quem vulgò Militiæ Gubernatorem appellant, cui omnes subsunt, ac morem gerunt. Is non ex ordine patriciorum Venetæ vrbis, sed è classe illustrium virorum, qui vel exteræ nationis, vel Reipublicæ subditi, bellicâ virtute insignes, sedulam in rebus bellicis, ac fidelem Reipublicæ longo tempore nauârunt operam, Senatus suffragijs censeri solet. cui id incumbit oneris, vt de excubijs agendis, de recensione militum habendâ, de pace inter eos componendâ, sedandisque litibus, deque cæteris quæ ad arma spectãt, pertractandis negotijs, curam habeat. Hic tamen supremam Prouisoris Generalis auctoritatem etiam agnoscit, vt & cæteri aliarum ciuitatum arciumque Præfecti: quo absente sub Magni Candidæ Præfecti Imperio est.

Præter Candidam tres sunt in Insulâ Vrbes, quibus præsidium imponitur, Cydonia, Rethymnus, & Sitia: Arces septẽ: Suda, Palæo-castrum, Spinalonga, Grabusse, Turlurù, Selinum, & Theodoro-castrum. Singulis (duabus postremis exceptis) præest Senatus auctoritate patricius Venetus, quem Prouisorem nominant, qui vnà cum Militum Præfecto Arcis (cui præest) curam & custodiam habet: solus tamen in suæ Arcis milites animaduertit, solusque ius illis dicit. His de Candidâ dictis, de cæteris Cretæ vrbibus, deque situ Insulæ, atque eius conditione, & vbertate, ac Insulanorum moribus, quæ nobis innotuêre, explicabimus.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT XIII.

Cretæ Insulæq; vlterior descriptio, & Cretensium mores.

CENTVM

CENTVM vrbium famâ olim claram fuisse Cretam, atque inde Hecatonpolin dictam prisci scriptores tradunt; vt & Virgilius meminit.

Creta Iouis magni, medio jacet Insula ponto, Lib. 3 Aeneid.
Mons Idaus vbi, & gentis cunabula nostræ,
Centum Vrbes habitant magnas, vberrima regna.

itemque Ouidius: ——— *Creta te, centumq; relictis* Lib. 13 Metamorph.
Vrbibus.

Insigniores fuere (vt Strabo testatur) Cortyna, Cydon, & Gnossus Minois regia, & Strabonis patria. Plinius sexaginta tantùm suâ ætate extitisse memorat. Ex tot vrbibus quatuor solæ alicuius nominis, præter Castella muris cincta quindecim nostrâ hac tempestate supersunt: Candida nempe, Cydonia, Rethymnus, Sitia. Cæterę omnes vel iniuriâ temporis collapsæ, vel bellorum tumultibus dirutæ, & in cinerem redactæ, prorsus extinctæ iacent. De Candidâ iam diximus satis; superest vt de reliquis aliquid referamus. Lib. 10. Lib. 4. c. 12.

Post Candidam prima est Cydonia, hodie *Canea*, ad Septentrionale insulæ posita latus, in sexagesimo à Candidâ Occidentem versus lapide; populi frequentiâ, mercibus, situ, mœnibus, portuque insignis: Quem tamen onerariæ naues propter scopulos commodè ingredi nequeunt: sed quinque ab hinc milliaribus apud paruam Insulam *Turlurù* nomine, tuta munitione insignem, stationem habere solent. Præest vrbi incolisque magistratus Venetus titulo Rectoris; cui in sententijs dicendis, & alter patritius Venetus, veluti à consilijs pari suffragio & auctoritate assidet; vnaque vrbi & territorio imperant, & indigenis iustitiam administrant. Territorium præter 240. minora casalia, quinque oppida seu castella continet: Apicornũ, Chissamum, Selinum, S. Nichitam & Sfachiam.

Par magistratus Rethymni rempublicam administrat. Hæc aliàs Rithymna dicta, vulgò *Retimo* ad Septentrionale pariter sita latus, paulo minor Cydoniâ, frequens populo, & munitissima est. Portum habet non multùm amplum, ad recipienda tamen minora nauigia accommodum. Sub eius ditione vnicum oppidum Milapotimum (aut Mylopotamo) præter 265. minora casalia, recensetur. Arx in edita rupe in mare procurrente extructa est, vt ab Insulâ auulsa esse videatur: quæ vrbem satis tutam reddit.

Sitiæ vrbi eiusq; territorio (cui Hierapetra oppidum, ac 70. minora casalia subsunt) vnicus magistratus Rectoris titulo imperat, incolisque ius dicit. Hæc olim Cyteum appellata, cæteris minor, populosa tamen, & portu cõmodo omniũ postrema habetur; jacetq; haud procul à Sammonio orientali Cretæ promontorio: cui è regione est Rhodus Insula.

Digitized by Google

Est autem Creta Insula à Curetis populis primis illius habitatoribus Curetis primùm, vel Cureta, siue Curetum, post à Cretæ quodam Iouis & Idæ (vt volunt) filio, Curetum rege, vel à Cretâ nymphâ Hesperidis filiâ Creta dicta, Aëria etiam quandoque à temperie cœli, & Macaronèsses, siue Macaros, id est beata: hodie *Candia*, siue ab vrbe primariâ Candidâ nomine, siue à terræ albedine (vt aliqui putant) appellata. Olim quidem celeberrima, cùm indigenarum frequentiâ, atque mirâ industriâ, tum soli vbertate, cœliqúe clementiâ, ac rerum omnium affluentiâ. Prima namque (vt Solinus refert) inter cæteras orbis Insulas remis, armis, ac sagittis claruit, prima litteris iura dedit, equestres turmas prima instituit, studium musicum prima inuenit, exercuit, ac longè lateque diffudit. Multis insuper famigerata fabulis, aduentu Europæ, Pasiphaës, & Ariadnes amoribus, Minotauri feritate, fatoque, Dædali operibus, & fugâ, Tali statione, & morte, maximè tamen Iouis (cuius patria fuit) sede, & sepulturâ. Hinc etiamnum mons altissimus tertio ab vrbe lapide, quod in eo Iouem sepultum fama sit, mons Iouis appellatur.

Plin. l. 4. c. 12

Cap. 17.

Formam habet oblongam hæc Insula & angustam; porrigiturque inter Ortum & Occasum tractu longissimo; à Septentrione verò in Meridiem latitudo patet, hinc Græciâ, inde Cyrenis obiacentibus. hæc secundum Plinium quinquaginta, illa 270. circuitus 589. millia passuum continet. Aliqui hodie 215. longitudinem, latitudinem 43. circuitum 455 millium passuum statuunt. Sunt etiam qui 2300. stadijs eius longitudinem constare credant. Alij quatuor millibus & centum; latitudinem verò inæqualem ponunt. Sic varij inter se variant. A Septentrione Ægeis æstibus, & Cretico mari verberatur: ab Austro Libycis vndis perfunditur, ab Ortu Carpathijs, ab Occasu Ionicis fluctibus alluitur. Sedet autem medio ponto, quasi maris domina; vt non immeritò Aristoteles eam prædicet. Videtur (inquit) hæc Insula ad principatum Græciæ nata, ac præclarè sita: cuncto namque imminet mari. Et verè, abest enim promontorium eius Sammonium (quod Salamonium hodie nautæ vocant) ab Alexandriâ Ægypti 450. millibus passuum, à Cypro 400. à portu Ioppensi 680. à Carpatho 60. à Rhodo 85. Promontorium verò Ermicum à Cyrenarum promontorio Phycunte 125. vel secundum neotericos 150. Cyamum item promontorium à Maleâ Peloponnesi promontorio 80. à Constantinopoli 400. à Zacyntho 300. à Iapygio Italiæ promontorio 500.

Lib. 4. ca. 12.

Lib. 2 Polit.

Plurimæ eam circundant paruæ Insulæ, ignobiles omnes, & nullius nominis, cuniculis vt plurimùm, & arietibus Strifoceris, vel Strifocoris patrio vocabulo dictis, abundantes. Notiores sunt Claudia, Paximados,

Digitized by Google

mados, Gaideroni, Christianæ, Farioni, & Standia. Claudia, Gaudos Melæ, hodie *Gozo*, Pauli ad eam appulsu in sacris Litteris celebris, Lib. 4. ca. 27. aportu Hamboio insignis, à latere Occiduo, haud procul ab Ermico promontorio, Paximados ab Austro, Gaideroni, Farioni, Christianæ ab Ortu: Standia seu Dia ab Aquilone adiacent. Portò tribus promontorijs insignioribus vel maximè conspicua est: quorum duo ab Occasu emicant, tertium ab Ortu. Occidentalium aliud Meridiem respiciens, olim Ermea, seu Ermicum promontorium, anteà Criou Metopon, seu Frons Arietis (vt Plinius refert) appellatum, hodie caput Act. 27. Leonis vel Grabussæ, vulgò *Capo Leone* indigitant. Alterum, quod ex aduerso est latere, & Septentrionem spectat, nunc Caput Spatæ, priscis Cyamum fuisse putatur. Orientale antiquitus Sammonium, hodie nautis Caput Salomonium dicitur. Plurimos habet Insula portus. Celebriores sunt Suda, & Spina-longa, omnium equidem capacissimi, tutissimi, & commodissimi. Arx validissima vtrumque munit, & securam nauibus triremibusque stationem præstat. His succedunt Sitiæ, Vouliśmeni, Chissami, Selini, & Sfachiæ portus satis commodi. Fluuius in Insulâ nauigabilis nullus, sed riuuli duntaxat & torrentes aliquot. Inter cæteros situ, & conditione admirandus Armirò, aut Almyrò patriâ linguâ ab aquæ salsedine sic dictus; cuius fons ostio ab vrbe lapide Gerorodeam versus ad imas montis Strombo radices peringenti hiatu erumpit; tantoque impetu & aquarum copiâ è terræ visceribus prodit, vt lacum statim efficiat satis amplum: mox rapido aquarum cursu ad vlteriora pergens, decem molarum rotas ad extrema lacus ora posita circumagitat; inde profundo latoque alueo per mille ferè passus dilabitur, ac flumen efficit, piscium copiâ & cancris abundans. mox cursu velocissimo ad Aquilonem vergit, & tandem fasque suas in mare effundit aquas: quæ quidem à mari proximo per occultissimos meatus, eò vbi primum scaturiunt, fluere putantur; atque ob torrentium inundationem è proximis decurrentium montibus hieme dulciores fieri creduntur. In huius fluminis vtraque ripâ colocassium copiosè enascitur. Palmas etiam ibidem videre est, sed sine fructibus: matureścere enim fructus illos clima illius regionis non sinit. Ab ostio fluminis Candidam vsque propter arenarum cumulos, & latentes cautes tota maris ora importuosa est. Pagis & habitatoribus sic satis frequens est Insula: pagi namque (quorum etiam supra meminimus) 1070. numerantur, vel vt alij volunt 1044. Vrbes quatuor, Castella quindecim. Incolas ad septingentos supra ducenta, & octo millia ante aliquot annos censos fuisse, & ex his quinquaginta millia, ducentos & quinquaginta ad arma idoneos, Calogeros 1000. Papassos 3210. (qui Græci ritus

Digitized by Google

Monachi & presbyteri sunt) selectos accepimus. Nec montes Cretæ in partem tacebimus: est Idæus, sunt Leuci, nunc de Madara, sunt Dictinei, vel Dictæ, nunc Cethiæ, sunt Cadisci, itemque Lasti. Sed Idæo (cui nunc Psiloriti nomen est) meritò ac iure attribuitur principatus. Is enim (Strabone teste) Cretensium cunctorum celsissimus surgit, atque supremo suo cacumine ante solis ortum solem videre dicitur; plantis nobilibus, & medicæ virtutis, Dactilo Idæo, qui vulgò licet falsò Lapis Lyncis appellatur, & famâ nutriti Iouis celebris. Est autẽ in meditullio positus Insulæ, quaqua versus circuitum habens sexcentorum stadiorum, ac vertice quasi nubes scindens; ex quo vtrumque mare & Lybicum & Creticum spectare licet. Frigori niuibusque adeò obnoxius, vt etiam mediâ æstate vix ab armentis, noctu præsertim, frequẽtetur: quod si interdiu pastores summa iuga montis petant, suasque pascant oues; noctu rursum ad ima vallium eas deducere coguntur. Reliquorum montium summitates perpetuâ quoq; niue candent: cupressis tamen, ac varijs rarisque plantis nobiles. Inter valles frugiferas præcellunt Arenosa, seu Arenoa, Messarea, & Lissa. Cæteris maior Arenoa est, juxta Sitiam vrbem, culturæ aptissima, atque vberis soli. Hanc sequitur Messarea, ad trigesimum ab vrbe Candidâ posita lapidem, longitudine viginti quatuor, latitudine quatuor passuum millia continens. Tertia Lissa est, haud procul ab Ermico promontorio. Præter has duæ aliæ sunt, situ & rerum vbertate admirandæ. Quarum vna *Sitti* nuncupata, inter asperrimos editosque sita montes, duos tantum, eosque angustissimos, & difficillimos habet aditus; quos pauciſſimi tutari, atque à quouis etiam copiosissimo exercitu defendere, & prohibere hostium accessum facillimè possunt. Pascua ibi vberrima, fontes plurimi, optimas perennesque scaturientes aquas: arborarij prouentus copiosissimi, vineæ feracissimæ, fertilesque campi, cultui aptissimi; vt multa hominum millia quæuis ad victum necessaria ibi habere, ac vtò viuere queant. Altera *Malos* patriâ linguâ appellata, eiusdem ferè situs est: non tamẽ adeò fertilis, neque fontibus irrigua. In eâ sylvæ cupressinæ densissimæ, cupressi verò tam crassæ nõnullæ, vt vix terni homines brachijs iunctis truncum vnius circundent; sed & tantæ altitudinis sunt, vt spectabilius nihil humano visui sit. Frugibus & segetibus vtcunque abundat, fontibus autem caret; puteos idcirco fodiunt, ex quibus aquam vsui necessariam hauriunt optimam, & salubrem. In Messareâ valle etiamnum exstant ruinæ ampliſſimę Cortynæ vrbis antiquissimę, ac Cretæ quondam regiæ, Diui Titi Episcopali sede insignis; quam Lenæus amnis præterfluit. Hic plurima veterum Romanorum, & antiqui illius sæculi visuntur monumenta, quæ tempus edax rerum cõsumere haudquaquam potuit. Variæ item in vicino solo eruuntur statuæ marmoreæ, & numismata

Lib. 10.

Solin. ca. 17.

Digitized by Google

matà peruetuſta, cùm aurea, tum argentea, & ærea, Græcis Latinisque nominibus inſcripta, ac Conſulum & Cæſarum Romanorum effigies continentia. Ad Septentrionale vallis latus ſpecus oſtenditur ſubterraneus, in coſtâ montis Idæ exciſus; quem Minoïs fuiſſe Labyrinthum, Dædali opus, à poëtis decantatum; cuius quoque Ouidius meminit, vulgò perſuaſum eſt. Plurimi lapidicinam fuiſſe, atque ex eâ Cortynæ vrbis muros conſtructos volunt: Vt vt ſeſe res habeat, nihil præter ſpeluncas, ac ſubterraneos meatus, temporis iniuriâ ac vetuſtate multis in locis collapſos, videre eſt: ad quorum penitiora nequaquam datur introitus; niſi facibus accenſis indigena quiſpiam, cui ea nota, introduxerit. Ego ſanè antiqui illius Labyrinthi nequaquam reliquias eſſe putauerim; quod Pomponius Mela veterem Labyrinthum perplexis parietibus, & columnis à Dædalo conſtructum fuiſſe narret: hunc verò Pſeudolabyrinthum ex ſolis concauitatibus & ſubterraneis meatibus conſtare manifeſtum ſit. Adde quod Plinius veteris Labyrinthi ſuo tempore nulla extitiſſe veſtigia ſcribat. Quare antiquæ potius lapidicinæ, quales in Syria vidi plurimas, & præcipuam apud Alexum vrbem, duo ferè millia paſſuum ſuo ambitu complectentem, & in plurima diuerticula ac latebras multosque anfractus diuiſam, quàm Dædalici Labyrinthi eſſe veſtigia, auſim affirmare. Vt autem de vulgaris Labyrinthi ſitu & conditione aliquid lectori innoteſcat, paucula à me diligentiùs obſeruata hîc adiungam. *Lib. 1. c. 9.* *Lib. 36. c. 13.*

Eſt hic, quem vulgus credit Labyrinthum, ſpecus ſubterraneus, in varios, multiplicesque meatus diſtinctus: ad quorum quatuor duntaxat noſtrâ tempeſtate patet aditus; cæteri incogniti ſunt, & inuij, ob pericula, etiam ipſis itineris ducibus. Oſtium quadratâ formâ in coſtâ montis exciſum, ſpeluncam refert latam circiter pedes triginta, paſtoribus & armentis, in ictu præſertim, optatum receptaculum. In eâ plurimorum nomina, qui locum aliquando adiere, epigraphas, inſcriptionesque; lateribus vndequaq; inſculptas, vel carbone aut facium fumo notatas, videre eſt. A dextro ſpeluncæ ſeu oſtij latere, meatus eſt acceſſu perdifficilis; anguſta namque adeò & depreſſa per ducentos ferè paſſus patet ſemita, vt niſi reclinato ad vterum capite pertranſire nequaquã poſſis. Hinc ad dextram flectendo, ad ſecundum pergitur & deſcenditur ſpecum, ſitu nonnihil inferiorem, opere altiorem, ampliorem que; duodecim quippe pedum latitudinem per quadrum continet; extenditurque rectâ lineâ mille ferè paſſuum ſpatio: vtrimque verò plurimi occurrũt meatus, viæque ſubterraneæ, eiuſdem ferè formæ cum priori; quos ne quis ingrediatur, ductor ipſe (qui cunctos præcedit, ac viam ſternit ſubſequentibus) ſeuerè interdicit. Vbi ad extremum huius viæ ventum eſt, locus occurrit quadratâ formâ, latus pedes ſexdecim, teſtudineo

Digitized by Google

opere; è cuius sumitate ferreus atque ingens pendet annulus; per quem aqua è viuo saxo assiduò guttatim emanans defluit, & diuturno ac continuo casu fossam latam per diametrum vncias sex in ipso solo seu viuâ rupe effecit. Locum *Capella* (quasi Sacellum) Itali indigitant. ad quem verò vsum olim annulus ille seruierit, ignotum est: sed si cõiecturis vti liceat, ad saxa supra rhedas tollenda lapicidis vsui fuisse putauerim. Ex hoc loco ad dextram rursum flectitur, iturque viâ priori persimili, vbi varij denuo vtrimque occurrunt meatus; quos vt priores ingredi vetitum est. Proceditur autem recto tramito ducentorum quasi & quinquaginta passuum. Inde rursum ad dextram flectendo, tertia occurrit via, prioribus haud absimilis, & eiusdem ferè longitudinis cum præcedenti. In eius vltimo dextri lateris angulo quarta se offert; trecentos circiter passus longa: cuius extremitatem locus occupat quadratâ formâ Italis *La Loza* (quod Porticum sonat) vocatus, latus pedes triginta. Atque hîc vltima est subeuntibus meta: neque enim vlterius progredi datur; sed eâdem quâ ventum est viâ, recedítur. Totum subterraneum id iter duo circiter millia passuum complectitur: & nisi facibus (quas ductor præfert) illustretur, obscurissimum est. Nullæ enim ibi fenestræ, nulla aëris spiracula: adeò vt nihil præter ipsas tenebras videre sit. Vespertilionum autem domicilia vbique hîc cernas; quorum aliquot millia ijs in antris stabulantur, atque dum lucem diurnam fugiunt, eò se tanquam in tuta castra recipiunt. Mirum dictu, pendent è fornicibus innumeri ferè nidi conglutinati, pyramidali formâ pendulâ, in varias multiplicesque compagines distincti, longi pleriique pedes quinque, & vltra. Excrementa quoque earum pyramidis instar à fundo assurgunt, & multis in locis altitudine ipsis vespertilionum nidis pendulis coniunguntur. Meatuum medium excremẽta nidique occupant: iter propterea, vtrimque transitu patente, non impediunt: neque ipsæ etiam noctuæ transeuntibus molestæ sunt. Etsi enim accensæ faces odiosum illis admittant lumen, loco tamen se minimè mouent, sed (quod mirandum sanè) hærent fixæ, & nisi irritaueris, immotæ, adspectu verò horribiles, ingẽti pauore subeuntes concutiũt. Cauendum autem est, ne quis subeuntium nidorum compages turbet, iisve noceat, ne nido disrupto, quasi vindictam parantes, celeri volatu, summo ingressorum periculo, & terrore, faces extinguant. Tanto enim impetu, tam horribili sonitu, tantaque frequentiâ irritatæ volant, vt in medio barathri versari, & dæmonum stridores & vlulatus audire te putes. Neque verò à volatu abstinent, nec à stridoribus cessant; nisi prius omne lumen extinxerint, ac suo modo de illatâ iniuriâ vindictam sumpserint. Quod ipsum nobis petulantiâ cuiusdam militis accidit. Is enim sæpiùs frustrà à ductore admonitus, ne nidulos, offen-

deret,

Digitized by Google

deret, siue quod eius verbis fidem non præstaret, seu quod periculum non extimesceret, ausu equidem temerario nidum quendã gladio dissecuit medium. Nec mora, statim atque offensam sentiêre, subito ac celeri volatu proximas quasque nidorum compages excitârunt: omnesque crebro volatu ingruentes, tanto impetu, tantoq; stridore volare cœperunt, alis item rostrisque obuios quosq; petere, atque volatum suum in tantum protrahere perseuerârunt, vt extinctis facibus in terram proni cadere iuxta ducis nostri consilium cogeremur: vbi per horam ferè integram immoti, horrore penè incredibili perculsi, & quasi semimortui, dum nidos repetiuissent, iacuimus. Tum demum, ductoris admonitu surgentes, igne rursum è silice excusso, accensisque facibus, quasi invitam reuocati, iter trepidè continuauimus: vesanumque itineris execrati consilium, ex horrendis illis specubus ad superiora tandem euasimus. Saxum omne meatuum coloris est subalbidi, instar marmoris, haud tamen ita durum. In ipso solo rotarum nec non clauorum vestigijs in hunc vsque diem superstitibus: quæ à Cortynę vrbis murorum ædificatione ibi relicta putantur. Porrò transitus per subterranea hæc loca eum multo discrimine peragitur, vel ideò maximè extimescẽdus, quòd saxa ingentia è summitate meatuũ pendentia multis in locis ruinã minentur; quæ si cadãt, vel subeũtes obruant, vel iter obstruant necessum est. Atq; hæc de Labyrintho. Modò reliquã Cretæ descriptionẽ prosequamur. Locus enim iã postulat, vt de vbertate Insulę nõnihil dicamus.

Frugum aliarumq; rerum, quibus mortalium vsus indiget, fœcunditate, sinus amœnitate, & aëris clementiâ nulli terrarum cedit Creta. incausâ esse ipsum cœli clima, cui Insula subiacet, putauerim. Tradunt enim Geographi subiacere eam initio quarti climatis omnium clementissimi, sub nono parallelo, diemque habere æstate longissimam horarum quatuordecim cũm quartâ; vt non mirũ sit, quicquid Creta gignit, quin proximũ sit ijs, quæ optima iudicãtur. Hinc verò vineis & Oliuetis præstantissimis copiosa, gregibus item & armentis abundantissima est. Oleum, Lac, Caseum, Butyrũ, & in primis Vinum habet optimũ, album & rubeum, varij generis; Præcipuum est Pramnium, hodie Maluaticum appellatum; cuius ad 12. mille cupas quotannis ex Insulâ venum exportari, & per vniuersam ferè Europã distrahi ferunt. Laudatissimũ esse volunt quod iuxta Rethymnũ nascitur, magisq; diuturnum quàm cætera vina, quæ iuxta Candidam & Caneam crescunt, ac cito coacescũt. In causa est, quod illud coctum & bullitũ diuendatur, hæc non item. Est autẽ duplicis generis in Cretâ Maluaticũ, vnum dulce, alterũ vinosum: quod vulgò *Maluasia garba* Veneti vocant; nec alibi quã Venetijs venũ distrahitur. Frumentũ adhæc, hordeũ, itemq; legumina abũdè producit. Arborarij prouẽtus hîc omnis generis vberrimi: aurãtia, citrina, persica, arme-

Digitized by Google

armeniaque mala: ficus item, amygdala, & melagranata in maximâ copia. Syluæ hîc quoque cupreſſinæ ita vulgares, vt domorum omnium trabes, contignationes, tabulataq; omnia, nec non & integrę quandoq; naues ex illis arboribus conſtruantur. & quod mirandum, cæſæ repullulant: quod nuſquam alibi terrarum accidere ſcribit Solinus. Laurorum, & Myrtorum hîc vbertas maxima. Goſſipium abundè hîc prouenit. Laudanum quoque optimum ex cyſto frutice nonnullis in locis, & præſertim in monte Idæo, & iuxta Mylopotamum copiosè colligitur. Grana præterea ad tingendam lanam optima, cera, mel, aliaque præſtantiſſima ſunt. Paſcuis autem adeò exuberat, vt etiam altiſſimi montes læta pecoribus omni ferè tempore præbeant pabula. Hinc pecudum greges ibi infiniti, arietes pręgrandes, quos Strepſicheros, vel Striphocheros patrio vocabulo indigitant. Falcones ſacri & peregrini, volatilium hoſtes, aliundè aduolantes, hîc etiam capiũtur. ſed & gentiles, & villani, & aſteriæ, & accipitres hîc quoque propagantur. Perdicum, adhæc, coturnicum, attagenum (quas *Francolinas* Itali appellant) aliarumque volucrum montanarum, atque nemoralium: caprarum item ſylueſtrium, ac leporum & cuniculorum ingens hîc multitudo; ceruis tamen eget: lupos, vulpes, vrſos, aliaque quadrupedum rapacia animalia nuſquam educat: ſerpens ibi nullus, nec coluber; nullúmve aliud veneno noxium animal; præter Phalangium, quod ictum hominem veneno interficit. Sunt quidem angues Ophis, Ochendra, & Tephloti nomine, ſed minimè noxij, nec venenoſi. Sal inſuper ex marinis aquis hic ſponte progignitur, ſpumâ in extremis littoribus ac ſcopulis relictâ: plurimis item in locis, marinis aquis in ſcrobem receptis, colligitur. Sed & piſcibus mare Creticum abundat; præſertim Scaro, Plinio teſte, omnium nobiliſſimo. Solus enim ruminare, & herbis, non alijs piſcibus veſci dicitur. Huius generis piſces apud Romanos quondam in delicijs habiti, Tyberio Claudio Principe à Præfecto claſſis in Italiam aduecti, inter Hoſtienſem & Campaniæ oram diſſeminati fuere. Plantæ pręterea hîc ſingulares; quas nuſquam alibi naſci, aut inueniri conſtat: vt non immeritò Macrobius Cretam herbis generoſam eſſe dixerit. Præſtat Dictamus, Pulegio ſimilis, à Dioſcoride celebratus, ac maximo in pretio ob peculiarem medendi virtutem apud omnes habitus. dein Alimes, quæ admorſa famem prohibere dicitur; itemque Saluiæ pomella, dulcia admodum, ac guſtui grata: quæ melle vel ſaccaro condita ſtomacho in primis conferunt. Reliquas, quæ infinitæ ſunt, omnes medicâ virtute nobiles, & ad pharmaca vtiles, omitto, & ad Petrum Belonium eas luculenter in ſuis Obſeruationibus recenſentem, Lectorẽ remitto. Varij hîc quoque generis flores, roſæ in primis, & violæ odoratiſſimæ. Vt verò concludam, quicquid hîc terra producit, optimum habetur, & apud

Cap. 17.

Lib. 2. ca. 17.

Lib. 5. Saturnal. ca. 7.

Lib. 1. ca. 16, 17, 18.

Digitized by Google

& apud omnes in pretio est; præstatque cæteris alibi natis.

Haudquaquam tamē hoc elogio digni censendi sunt Cretæ incolæ: tametsi enim regiones illas quibus aër purus est, & tenuis, acuta & solertia ingenia gignere pro explorato habeatur; constetque Cretam cœli salubritate nulli terræ cedere, atque in primis acris & solertis ingenij homines producere; eos tamen mira soli feracitas corrumpit, minusque industrios, magisque desides efficit: ita vt illud Apostoli Pauli ab Epimenide mutuatum, in hodiernum vsque diem indigenis optimè conueniat. *Ad Tit. ca. 1.*

Cretenses mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri.

Vt plurimùm enim, honestioribus demptis, gulæ, crapulis, vinoque, ac Veneri summoperè dediti, inertem ingloriamque vitam ducunt. rari literis aut armis dant operam: plurimi agris colendis, & gregibus pascendis incumbunt. mechanicis artibus pauci insudant. Si qui verò generosiores arma exerceant, maritimo potiùs quàm terrestri gaudent prælio, & strenui euadunt classiarij. Sagittariâ arte, atque arcu in primis (quem Scythicum vocant) nec Turcis inferiores. Plerique tamen & maximè ruri degentes molles sunt, effœminati, viles, laboris osores, & nullius industriæ. Præstant cæteris & martiâ virtute, & armorum exercitatione Sphachię populi, *Sfachioti* vulgò appellati, indomitum genus hominum, & ferox. Hi iuxta Leucos seu Albos montes vulgò *de Sphachia*, meridionalem incolunt plagum, latrocinijs vel maximè assueti, atque optimi & præstantissimi sagittarij, & in hostes pugnacissimi. In maximo propterea apud omnes præsertim ruri habitantes pretio habētur, ac magni fiunt: & patrio vocabulo *Patera*, id est Patres, quasi patriæ libertatis defensores appellantur. Neque solum indigenis, sed & ipsis quoque magistratibus Venetis propter efferatos mores nonnunquam formidini sunt, & terrori. Mille autem viros armis gerendis idoneos cogere dicuntur. Cæterùm agris colendis, & pascuis dant operam: *gregibus* & armentis, atque omni rerum copia abundantes. Ocreati omnes vmbilico tenus, arcubus, sagittis, & acinace armati, quocunque pergunt, incedunt. Ocreas longæ latæque zonæ è corio (qua corpus cingunt) annectunt, lineisque femoralibus induti, solo lineo indusio reliquum corporis tegunt: cuius infimam partem femoralibus (vti nos) haudquaquam condunt, sed pendulam desuper ferunt. Tripudijs vel maximè delectantur: per horas siquidem plurimas Sole etiam ardentissimo interdiu, noctuque choreas armis non depositis, indefesso labore viri cum fœminis ducunt: quinimò dedecori sibi verti putant, si quis eorum tripudians arma deponeret. Sed & Pyrrhicam saltationem optimè callent, crebroque exercent. Hæc ita se habet: Caput inter

Digitized by Google

saltandum iactant, ensibusque scuta cum harmoniâ percutiunt, nunc bini inuicem occurrentes, nunc circulum agentes, nunc in gyrum saltantes. Fœminæ eorum nudis incedunt scapulis, caligas non induunt, nec caput velant, aut faciem fucant: fuscus propterea illis color, ac solis ardoribus adustus.

Iam verò vbi in Cretensium mores incidimus, qui Græcis sub Turcâ degentibus sunt finitimi, postremamque incolunt Græcæ linguæ Insulam, quæ ad Venetos pertinet; exigit locus vt in genere de Græcorum statu, conditione ac moribus, quæ nobis innotuere, nonnulla explicemus. Sunt Græci solertis ingenij homines, linguâ prompti, & plærique supra quàm dici potest ad mercaturam idonei: procaces tamen, arrogantes, instabiles, dicaces, ad contumeliam, & vltionem faciles, suspicioſi, inuidi, & ad fallendum nati. Etsi verò hac tempestate neque Imperatorem, neque Regem, nec Principem ex propriâ gente habeant, censeántve vllum, imò & legibus proprijs careant (extincto namque Orientis Imperio, post captam à Mahomete Turcarum Imperatore Constantinopolim, ad vnam omnes exulare, aut iugum experiri Turcicum, vel sub Principum Latinorum, & præcipuè Venetorum Imperio viuere hactenus sunt coacti) veterem tamen illam maiorum suorum superbiam, atque arrogantiam haudquaquam exuentes, exteros quosque, & præcipuè Latinos negligunt, contemnunt, vilipenduntque; ac solos se homines esse arbitrantes, cæteros barbaros existimant. Suæ præterea sectæ & hæreseos (imperiti licèt & rudes plærique sint) assertores pertinacissimos, & Romanæ Ecclesiæ osores, rosores, & hostes acerrimos se exhibent; vsque adeò, vt Occidentales omnes vulgò *Scyllos*, & *Haideros*, id est Canes, & Asinos appellare non vereantur: Hi præsertim qui sub Turcico degentes iugo, Turcarum moribus assueti, vitia simul cum barbarie imbiberunt. Mitiores, humanioresque cæteris sunt illi, qui Veneto parent Imperio. Hi namque Venetorum imbuti legibus & moribus, ac longâ Italorum vsi consuetudine, non ita in Latinam Ecclesiam stomachantur vt cæteri: quinimò (in multis licèt à Latinis ritibus discrepent) & sacerdotibus, & Sacramentis Latinorum assurgunt, honorem exhibent, & sacris eorum quandoque intersunt. Solemnioribus etiam festis, puta Paschatis, Pentecostes, & Natalis Domini sese Latinis iungunt, solemnia sacra vno in templo eademque horâ cum Latinis, diuersis tamen in aris, peragunt, celebrantque: eo seruato ordine, vt in Euangelijs, & Epistolis recitandis, populoque ex alto suggestu diuulgandis, Diaconus & Subdiaconus Latini primas partes habeant, secundas Græci. Id autem vel maximè in gente hac despiciendum arbitror, quòd nulla apud illos neque ciuitas, nec oppidum habeatur, aut pagus, in quo

Acade-

Digitized by Google

Academiam, aut Gymnasium aliquod erudiendis iuuenibus puerisve destinatum reperias: neque enim (mirandum sanè) puerorum ingenia literis excolere, artiumque vias iuuentuti tradere, eamque ad humanitatem informare vllo modo curant: quinimò rem literariam prorsus negligunt, & à literis abhorrent, vt meritò dici possit omnem eruditionem & scientiam à Græciâ (quæ parens illius quondam fuit) iamdudum penitus exulasse. Ita enim omnia studia sapientiæ in eâ hodie extincta sunt, vt ne vestigium quidem vllum appareat, adeoque Græcos barbariem omnem cum Barbaris induisse iure dixeris. Idiomate Græco impuro & vocabulis corrupto vtuntur omnes: perinde Græcè loquentes, vt Itali Latinè: in eo tamen differunt, quòd circa propria rerum nomina antiquitatem magis sapiant, ac seruent, quàm Itali. Venetorum subditi, honestiores præsertim, & in vrbibus degentes, Italicam quoque callent linguam, eaque vtuntur vbi occasio postulat. Sub Turcâ degentes, præter Græcum idioma etiam Turcicum in vsu habent. Soli ruricolæ, siue Turcis, siue Venetis pareant, ad vnum omnes tâm Græcâ loquuntur linguâ; rarò aliâ. Legibus autē Principum, quibus subsunt, viuunt omnes. Sacra tamē suo more, suisq; ritibus, vbicunq; morentur, celebrāt. Nobiliores, ac ditiores pleriq;, in morem eorū cum quibus viuunt, vestiuntur: qui Venetis subsunt, Venetorū; Turcarum, qui Turcis. Plebs sub cuiuscunq; ditione sit, aliquid suę antiquitatis hactenus retinet: nam plæriq; comā ab occipite nutriunt, sinciput tonso; vestiunturq; vestibus prælongis. Porrò vilis admodum, & tenuis plerisque est supellex: non domus instructæ, nec ornatæ, vti apud nos videre est. *Plumeis non vtuntur lectis, sed culcitris, tomento vel floccis fultis; stragulis verò aut gausapinis sese operiunt.* In ciborum condimentis & obsonijs rudes pleriq; & simplices: varijs tamen dapibus lautiores, qui Venetis parent: Venetorum & ipsi sequentes morem, quorum mensæ vt plurimùm lautæ sunt & opiparæ. Cæterùm omnes multibibi, & meribibuli sunt: neq; enim vinum, quantumvis potens ac multarum virium, aquâ (vti Italis mos est) diluunt, sed abhorrēt planè à vino aquâ mixto. Antiquum verò in hunc vsque diem in propinando obseruant morem: in eo differētes à Germanis, quod hi magnis plenisq; vrgent cyathis, illi paruos haustus propinant: neq; saltuatim, vti Germani, sed in orbē per vices bibunt: quas si quis præueniat, inciuilitatis notam incurrit. Cretenses maximè paruis scyphis bibunt, vt plurimùm argēteis, sine pede, aut basi: nonnunquam vitreis, eius formæ, vt è manu deponere cōmodè nequeas. Hos ebibunt planè, & exsiccant. Interdum tamen in Germanorum morē sese ad bibendū prouocant, nullo seruato tum ordine. Propinantes interim se mutuo amplectūtur, manūq; alter alterius cōtrectat, illamq; osculo excipit, frontiq; admouet, dein malā vtramq; exosculātur.

Digitized by Google

Vino incalescentes cantharum aquâ plenum iuxta se habent, magnisque hausti-bus se refrigerant. Ditiorum fœminæ symposijs non interfunt: quas nedum, conuiuia cum amicis celebrãtes, admittunt. Quem morem à suis maioribus mutuasse, ac velut iure hæreditario per manus accepisse videntur. Nam & Cicero negat apud Græcos moris fuisse, vt in conuiuijs viris mulieres accumberent. Quod & Æmilius Probus testatur. Fœmina (inquiens) neque in conuiuium adhibebatur, nisi propinquorum, neque sedebat, nisi in interiori parte ædium: quæ γυναικωνῖτις appellabatur, vel γυναικεῖον; quo nemo accedebat, nisi propinquâ cognatione coniunctus. Quinimo nec in publicum prodire, aut sacris interesse, nisi rarò, & interdiu fœminas sinunt. Hæ omnes in luctu suos quosque defunctos veteri Ethnicorum more plangunt, & maioris doloris declarandi causa vxores in primis, matres, sorores, ac proximæ quæque capillum sibi manu discindunt, comam euellunt, eamque cadaueribus injiciunt; fletu oculos corrumpunt, frontem genasque lacerant, deturpantque; cantilenas adhæc lugubres, seu næniam funebrem (quam lalemon vocant) lamentabili voce cadaueribus exhibent, conducta ad id muliere, quæ præcinat, & præfectam agat; astantesque ad complorationes & lachrymas prouocet; quam veteres præficã dixere: quâ præcinente, cæteræ omnes cadaueri assistentes, insigni præconio præteritam extincti vitam, actusque præclaros celebrant, virtutes recensent, pudorem, integritatem, & fidem extollunt. Viduæ quoque summum erga defunctum maritum vt testentur amorem, & affectum, nonnunquam toto luctus tempore domo non exeunt, vestem non mutant, nec indusium. Multis præterea superstitionibus obnoxij, cùm viritum fœminæ, varijsque hæresibus (de quibus postea) irretiti, obscuram omnes & ingloriam ducunt vitam. His de Græcorum moribus dictis, vt tandem Cretæ descriptioni finem imponamus; qui ab initio in Cretâ rerum potiti fuerint, quibusque successu temporis Insula paruerit, subjiciendum est. Hanc Radamanthus, Minosque reges ab initio coluere: posteà à piratis vexata in gentium efferarum potestatẽ peruenit: deinde Romanis armis, duce Metello deuicta (qui Creticus inde appellatus est) sub tanti Imperij vmbrâ fælicissima aliquandiu quieuit: quo postea inclinante, in Græcorum Imperatorum partes accessit. Recentissimis verò temporibus, deletâ Myrtilli tyrannide, in Venetorum ditionem deuenit. Balduinus enim Flandriæ Comes, Orientis Imperator electus, ex Bonifacij Monferratensis consensu, qui Insulam ex dono Alexij Imperatoris tenebat, Venetis libero iure mille auri drachmis venditam anno 1194. tradidit: Bonifacio in Cretæ compensationem Thessaliæ rege declarato. Ad quam retinendam multa ob gentis incõstantiam, postea bella vario euentu gesserunt Veneti: quibus tandem sopitis

In 3. in Verrem act.

In Præmio sui opus.

Strab. lib. 10

Luc. flor. li. 3.

Petr. Iustin. Hist. Ven. l. 2.

Digitized by Google

nis circa annum Domini 1367. duce Marco Cornario planè sibi subiugarunt; ita vt post id tempus nulla seditio, nullus tumultus, denique motus rem Cretensem amplius agitârint; sed fœliciſſimè hæc vsque tempora sub iustâ Venetorum Republicâ floruerit: cuius auctoritate, legibus, & præsidio tranquillè Cretenses viuunt, atque altâ pace fruuntur. Sed iam satis de Cretâ: ad institutum reuertamur iter.

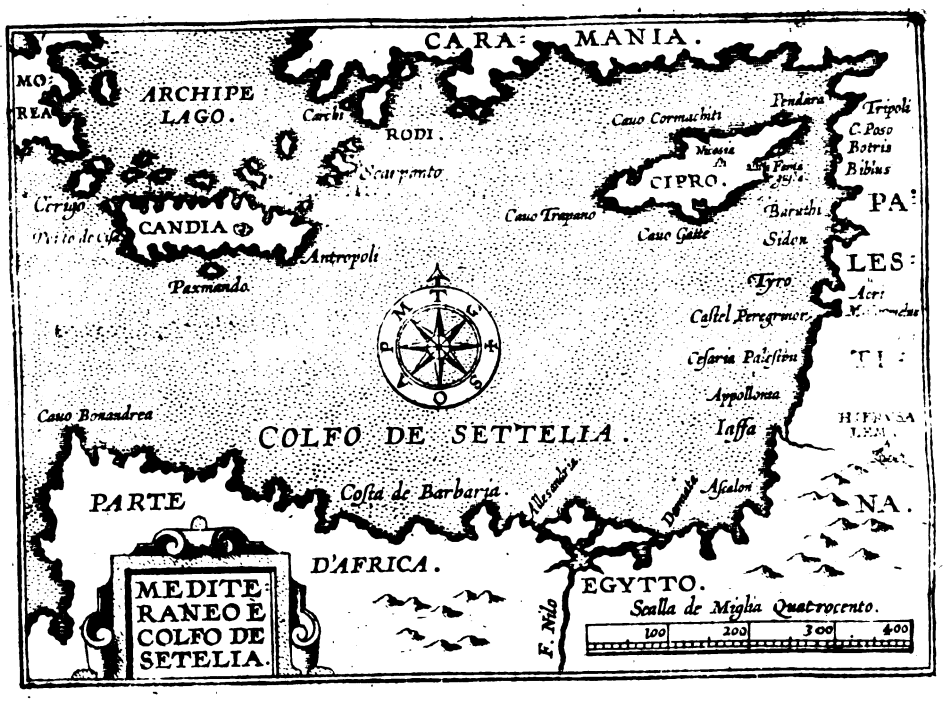
CAPVT XIV.

Cretâ discessus. Insularum Rhodi & Carpathi descriptio. In Cyprum appulsus, eiusq; ad Meridiem littoralis tractus delineatio.

DISCESSVS nostri instante iam die, octauo nempe Id. Septembris, nauem conscendimus. Accesserunt & alij duo viri nobiles comites Vetturius patricius Venetus, & Decimus Musanus Vicētinus, atque Italus, & Hierosolymitani itineris futurus comes. Hi Neapoli ciuitatis Italiæ vrbe paulò ante nostrum in Cretam aduentum eòdem appulerant, in Syriam nauigandi occasionem expectantes. Omnibus hinc in nauem receptis, etsi libenter vela explicuissemus; malacia tamen obortâ, è portu eo die soluere non potuimus.

Proximâ luce, quæ festum Sacratissimæ Virginis diem præcedebat, primo manè anchoras educimus: mox flatu secundo surgente, è portu soluimus, placidoque ventorum spiracnlo eo die Sitiam vrbem, Spinalongam Cretæ propugnaculum maritimum, itemque scopulum (qui à Spiritibus nomen habet) præterlegimus. Sole occidente, Sammonium extremum Cretæ Orientale promontorium è conspectu se nobis subduxit. Nocte proximâ fælici progressu, ac vento leni ab alto nauigauimus.

Digitized by Google

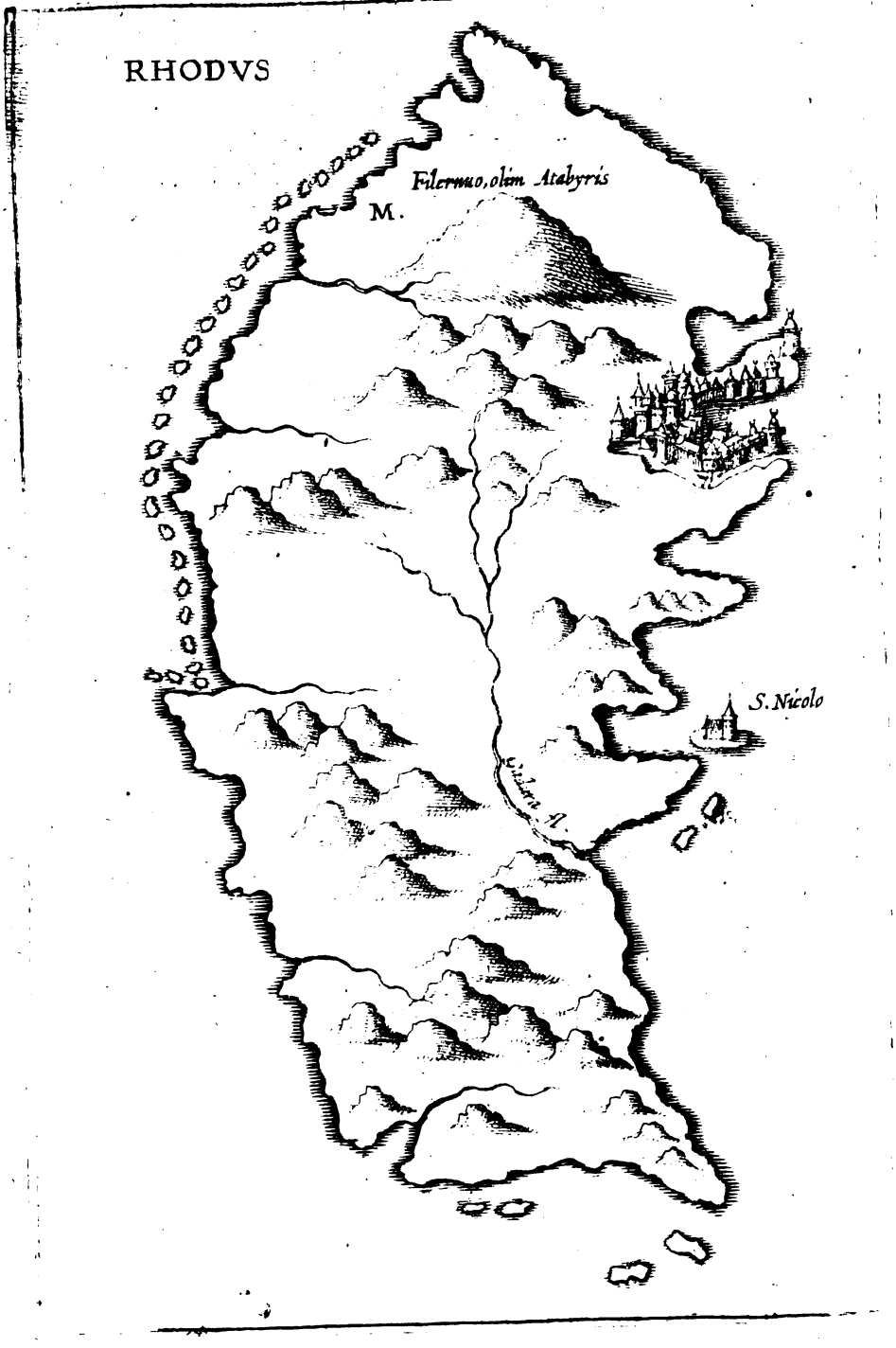
Sexto Id. Septembris Carpathum, Rhodum, aliasque adiacentes Insulas fælici cursu præternauigantes, circa meridiem Caramaniam Asiæ continentis prouinciam, olim Pamphyliam & Ciliciam appellatam, eminus conspeximus. Inde saluberrimo vento Attalicum, vel (vt alij volunt) Pamphylicum ingressi sinum, quem vulgus nautarum *Sattaliæ* siue Seteliæ culphum *Golfo di Satalia* nominat, proram Cyprum versus direximus, atque in altum mare deductis velis, & Continens & Insulæ mox omnes euanuere: iamque nil aliud, quàm cœlum vndique, & vndique pontus. Fælici tamen nauigatione ac cursu prospero altum illud tertio demum die superauimus. Eum maris tractũ sæuis tempestatibus procellosum, & nautis vel maximè formidabilem, Cyprum vsque trecentis millibus passuum demetiuntur; quem multo periculosiorẽ præteritis sæculis extitisse; atque tum demum tranquilliorẽ factum putant, quùm Helena Augusta Constantini Magni mater è Syria redux mare illud primùm transfretauit. Veterum siquidem memoriâ proditum est, pijssimam hanc fœminam post inuentam Crucem Dominicam, cùm patriam repeteret, & partem Crucis, ac clauos (quibus sanctissimum Christi corpus transfixum fuerat) secũ efferret, & sinum hunc transiret, dum vehementiùs eius vndæ efferuescerent, iniecto vno ex clauis sedatiorem reddidisse. Ne verò memoratas Insulas silentio prætereamus, paucula, quæ nobis de ijs innotuere, explicanda erunt.

Distat

Digitized by Google

Distat Carpathus (nautis Scarpantus, *Scarpanto*) ab vltimo Cretæ [illegible]tali promontorio quinquaginta millibus passuum; cui vicinus est [illegible] scopulus, seu parua Insula, quæ veteribus Casos fuit, melle olim [illegible]dans, piratarum hodie & prædonum nidus & receptaculum. Va[illegible]nius Carpathum habuisse nomina referunt authores: nam & Te[illegible]polis, à quatuor præcipuis vrbibus quondam florentissimis; itemq; [illegible]enes à Titanis filio, primo eius Domino, vel à Pallade, vt alij volũt, [illegible]am ibi enutritam, & educatam ferunt, appellata est. Eius ambitus [illegible]ginta millia passuum, vel (vt alij volunt) sexaginta complectitur. [illegible]abo 200. stadia computat. Formâ est oblongâ & arctâ, montibus Lib. 10. [illegible]issimis ardua, & conspicua; marmoris fodinis diues, lætissimis pascuis [illegible]errima, gregibus, & armentis, perdicibus quoque, & coturnicibus [illegible]fosa, ac portubus valdè accommoda. Tres enim in eâ portus con[illegible]icias, insignes quidem, ac tutos, capacissimosque; Cheatrum, Aga[illegible]um, & Tritomum. Cheatros (Italis Gratus) ab Occidente; Agathus, [illegible]mitie fertilissima nobilis, ab Aquilone: Trithomus Tristanus nautis) [illegible]anium capacissimus & tutissimus, ab Ortu iacet. Propè est suburbium à Græcis habitatum, sic satis frequens; cui Possidium antiquitùs [illegible]men fuisse putatur: hodie ab Insulâ Carpathi nomen obtinet. Inco[illegible]ad vnum omnes Græci sunt, & Osmannico Imperio parent. Turcæ [illegible]nnulli, præter Cadium, qui magistratus est Turcicus. Is licet Insulæ [illegible], atque in incolas omnes Imperium exerceat; domicilium tamen [illegible] non habet continuum: sed tertio quoque mense eò venit, ius Insu[illegible]; & si res ita postulet, in reos animaduertit, moxque Rho[illegible]dum (cui Saniacco subest) redit: à quo quotannis etiam nouus ma*gistratus* in Insulam mittitur, qui publica vectigalia exigit: quorum col[illegible]lectio penes Græcos est. Plurima in hac Insulâ in hunc vsque diem ve[illegible]terum [illegible] monumenta, atque vrbium ingentia rudera. Iuxta por[illegible]tum Agathus Asiæ vrbis, hodie Sancti Theodori ampla spectes ve*stigia, nec minora* Fianti vrbis antiquissimæ ad meridionale sitæ latus; *maxima denique* Tuethos vrbis ad Aquilonem positæ. Protheum olim maximum vatem, Oceani & Tethyos filium ibi regnasse ferunt. Vici[illegible]num mare ab hac Insulâ nomen tulit, & Carpathium appellatur.

Digitized by Google

RHODOS

Digitized by Google

RHODOS pulcherrima Lyciæ Insula, in mari Carpathio sita est, dimidiæ à Carpatho viginti quinque millibus passuum, à Continenti decem, circuitu 125. vel secundùm alios 140. millia continens. Soli quondam sacra, inter Asiaticas Insulas, Lesbo & Cypro exceptis, præcipua atque omnium præstantissima fuit, omnium scientiarum mater, & diuitiarum affluens; ideoque cara Ioui tellus à poëtis appellata, fabulæ occasionem dedit, qua aurum in Insulâ pluisse, cùm Pallas è Iouis capite nasceretur, volũt. Varia antiquitùs nomina obtinuit: primùm enim Ophiusa, Stadia, Telechinis, Asteria, Athrea, Trinacria, Strymbia, Poëssa, Atabyria, deinde Macaria, & Oloëssa appellata; postremò Rhodus dici cœpit. Ædificijs autem, vijs, mœnibus, portis tantum excelluisse scribit Strabo, vt nullam sibi æqualem, nedum præstantiorem haberet: iustitiæ verò cultu, & gubernandæ reipublicæ diligentiâ, ac rerum naualium peritiâ, & arte militari in primis claruit; vt hinc multo tempore mari dominata sit, & piratas sustulerit. Romanis insuper amica facta, multisque donis exornata, per eos ad Vespasiani vsque tempora libera mansit: ab eodem verò in prouinciam redacta, Romano Imperio subdita fuit. Postea labentibus Imperij rebus anno à partu Virginis 667. à Muauiâ quinto à Mahomete Saracenorum Caliphâ occupata, & deleta est penitus. Denique post captam à Salahadino Hierosolymam Mahometæis erepta, & Ioannitarum operâ Christiano cultui restituta, in eorum potestate multis sæculis mansit: donec tandem Soliman es primus eius nominis Turcarum Imperator eam rursus Othomannico Imperio subiecerit. Is enim anno à Christo nato 1522. numerosissimo comparato exercitu, ac trecentis & eo amplius armatorum eò aduectis millibus, cùm eam summâ vi ac grauissimâ sex mensium obsidione, infestissimisq; insultibus coarctasset, Ioannitis interim incredibili virtudine, animi robore, labore, & patiẽtiâ strenuè (vti pro aris & focis dimicantibus æquum erat, & eorum natales, nominisque celebritas postulabant) resistentibus, tandem, cùm nullus (proh dolor) Principum Christianorum in summo rerum discrimine suppetias ferret, commeatu destituti, mœnibus euersis, & partem vrbis hostibus tenentibus, centum fermè millium Turcarum strage ante editâ, deditionem facere sunt coacti: ea conditione, vt Philippo Villerio Gallo, Rhodiorum tum Principi, ac Ioannitis, plebique vniuersæ cum omni auro ac re familiari, quò vellent abire, liberum esset. Atque ita tandem nobilissima vrbs, Insulaque tota Turcarum in potestatem venit, atque dominum subest. Qui primi huius Insulæ habitatores fuerint, variè traditur, quos Strabo enumerat, ac liberalium artium & Philosophiæ studijs addictissimos scribit. Cato, Cicero, Tyberius, alijque Romani (vt nonnulli volunt) Româ relictâ literarum causâ huc transfretârunt,

Lib. 14.

Lib. 14.

Digitized by Google

academiasque Rhodiorum frequentârunt. Ingens quoq; Solis Rhodi
Lib. 37. c. 7. colossus eam celebrem fecit. Is (vt Plinius refert) cubitorum 70. altitudinis, Claretis Lydij, Lysippi statuarij celeberrimi discipuli opus, post quinquagesimum sextum annum terræ motu postratus, iacens quoque miraculo fuit: tantæ enim molis erat, vt pauci pollicem eius circumplecterentur, digiti etiam maiores quam pleræq; statuæ: vasti hiabant specus de fractis membris: Spectabantur intus magnæ molis saxa, quorum pondere stabilierat artifex opus. Duodecim annis tradunt effectum, trecentis talentis, quæ contulerant ex apparatu regis Demetrij. Fuit autem is ob inauditam magnitudinẽ inter præclarissima septem orbis miracula meritò annumeratus: fecitq; vt Rhodij Colossenses vocarentur: ad quos extat Pauli Apostoli Epistola: licet alij id negent: & Colossam non Rhodum, sed Phrygiæ vrbem Laodiceæ vicinam fuisse putẽt. Tres autem olim in eâ Insulâ fuisse memorantur vrbes: Lyndus, Ialysus, & Camurus. Lyndus Cleobuli patria primas tenuit: cuius dum fundamenta foderentur, Rosæ capulum inuentum fuisse narrant authores: à quâ demum ciuitas & Insula cognominata creditur. Nam Ῥόδον Græcè, Latinis Rosam significat. Quocirca etiam Rhodij Rosam tanquã vrbis Symbolum in numismatibus incudi antiquitùs curârũt, addito auersâ parte Solis simulachro, capite radiante, cum Græcâ hac inscriptione ΡΟΔΙΩΝ: qualia ænea atque argentea affabrè facta plurima passim est reperire, & me vidisse memini. Ex his vrbibus vnica hodie supersit, eiusdem cum Insulâ nominis, nobilissima quidẽ, & portu ditata insigni, & securissimo: situ quoq; & propugnaculis munitissima, quæ multo tẽpore Rhodiorum seu Ioannitarum militum sedes fuit. Hi hodie Melitenses dicuntur, ab Insulâ Melitâ, in mari mediterraneo è regione Siciliæ sitâ, quã liberalitate Caroli V. Imperatoris Romani, ab eo tempore, quo Rhodo pulsi fuere, obtinuerunt; in eaq; hactenus sedem fixerunt, ac firmissimis propugnaculis contra omnẽ vim hostilem munitissimam & inexpugnabilem reddiderunt. Vrbs ipsa Rhodus hemicycli formam referens, ad interius Insulæ littus sita, Marmocam Lyciæ, (quæ Asiæ minoris, hodie Anatoliæ, prouincia est) vrbem maritimam oppositam habet: à quâ decem & octo duntaxat millibus passuum freto interiacente seiungitur. Incolæ cùm Mahometæi, tum Hebræi sunt; Christiani nulli; insidias enim veriti in eâ pernoctare Christicolas non sinunt: interdiu tamen annonæ comparandę distrahendæque causâ accedere cuiuis liberum est. Qui rari habitant, plerique Græci sunt, Christianæ fidei, Græco ritu cultores, hortis & vineis excolendis, ac cæteris agriculturæ studijs in primis dediti. Regio omnis pingui & fertili gaudet solo, vberrimis pascuis diues, oleis & vitibus cultissima, atque omnis generis arbotibus, aureis præsertim, & citreis malis abundans.

Mira

Digitized by Google

Mira hîc cœli clementia, quòd assiduo Solis splendore illustratur. Etenim Solinus: nunquam (inquit) ita cœlum nubilum est, vt in Sole Rhodos nõ sit. Hinc arbores perpetuâ fronde virescunt, ac perpetuum ver repręsentãt. Vnicus in eâ riuulus Gadura nomine, sed innauigabilis. Mons item, omniũ qui in eâ sunt, altissimus Atabyris est, nunc *Filermus* dictus, Ioui Atabyrio olim sacer: qui & Insulæ cognomen dedit. Plurimi illustres viri & nominis claritate insignes ex hac Insulâ originem duxere, vel domicilium in eâ fixere: inter alios Cleobulus, Leonides, Possidonius, Andronicus, & Apollonius: Parrhasius item pictor famosissimus, nec non Polydorus, & Alexander sculptores celebres. Cap. 20. Strab. lib. 17

Haud procul à Rhodo occiduum versus Cos iacet, seu Chos, parua Insula, Italis hodie *Lango*, Græcis *Co* & *Stanlo*, aut vt vulgus effert *Stango*, vel vt Bellonius habet *Stancou*, Hippocratis clarissimi medici, & Apellis pictoris celeberrimi patria, ac vino optimo quondam celebris.

Tertio Id. Septembris, superato fęlici nauigatione Attalico sinu, circa quartam à meridie horam, Cyprus Insulâ se nobis conspiciendam dedit. Lapso iam Sole Acamas, seu Acamanthum primum ab Occasu Cypri promontorium, vulgò Caput S. Epiphanij nuncupatum, mox Drepanum, hodie Trapanum, itemque Zephyrium, nunc Malotam, Cuspidem, Paphiam quoque scopulum, Papho obiectum, nec non Cuspidem Albam, *Capo bianco*, priscis Phrurium, primum à Meridie promontorium, nocte sideribus illustri, ac plenâ Lunâ fæliciter admodum, vento in puppim flante abrasimus. Quartâ dein noctis horâ, velis demissis, veriti ne ventorum impetu longius abriperemur, quàm esset in votis, velocissimum nauis cursum cohibere nautis visum fuit.

Proximâ luce Gauata vel Curias promontorium, hodie Caput Felium prætermigantes, reliquum mox littus ad Limissum vsque absoluimus: in cuius statione tertiâ diei horâ inuecti, iactis anchoris loco satis commodo, in alterum vsque diem substitimus. Gauatæ promontorium, à felibus à Calogeris in monasterio littori vicino (cui Acrotiri antiquitùs nomen fuit) olim nutritis, cognominatum ferunt. Quod eam ob causam factum esse fama est, vt serpentes venenosos & incolis damnosos (quibus circumvicina scatebat regio) captos extinguerent. Arte namque has edocuerant, vt non minùs in serpentes hosce sæuirent, eosque venarentur, quàm naturæ instinctu in glires mures q; ferri, ipsique insidiari solent. Quotidie enim, vt feras venatici canes, sic illæ angues insectabantur, & quos cepissent, enecabant; & domũ ad sonum campanæ, quasi pransuræ redibant: pransæ rursum venatũ exibant, sero vespere monasterium repetentes. Atque hac ratione regionem ab his noxijs animalibus tandem liberatam ferunt.

Digitized by Google

Nauis tabellio, dum hîc in ſtatione hęremus, naui egreſſus, ac partiu-
lo ſeu ſeruitorio (vt vocant) vectus lembo, Italis aliquot, Græciſque cõ-
comitantibus, in littus deſcendit, ad Cadium Turcarum iudicem & Li-
miſſi prætorem profecturus, vt dona ei pro more offerret: neque enim
niſi oblatis muneribus captare terram alienigenis fas eſt. Veniâ per ta-
bellionem obtentâ, quotquot tum è noſtris in terram deſcendere vo-
luerunt, liberum fuit.

Poſtero die multi è noſtris terram petiere, cõmeatus in primis com-
parandi causâ. Nauarchus hos eâdem de causâ ſecutus, quod vaccinæ
& pecorinæ carnes vili ibi conſtent pretio; boues octo, minutulos qui-
dem, ſed obeſos, duodenis aureis Venetis, id eſt, Batauicæ monetæ qua-
draginta octo florenis comparauit.

Strab. lib. 5. cap. 14. Fuit quidem Limiſſus veteribus Curias, aliàs Curium dicta, quon-
dam ciuitas, & Epiſcopali ſede nobilis, magnificiſq; ædificijs adornata,
nunc pagus tantum, ſed ſatis frequens, iuxta littus in planitie perampla
& amœniſſimâ poſitus; quem Lycus riuulus è monte Olympo decur-
rens, præterfluit, moxque in mare illabitur. Terra ferax eſt vitibus, fru-
ticibus, hortenſibus, omniſq; ferè generis arboribus, & præſertim ficu-
bus, Oleis, & charnubis. Sunt autem charnubi arbores ingentes, ac latè
expandentes ramos, folijs lauri non abſimilibus, latioribus tamen, nec
ita acutis, ſemper virentibus, ac lætam indigenis æſtiuo tempore præ-
bentibus vmbram: feruntque fructus, quas nos Siliquas, Græci κεράτια
appellant, humano digito nonnihil longiores, falcata pollicari latitudi-
ne, prædulces & gratos palato, noſtris fabis non abſimiles; duriore ta-
men cortice, & ſubnigro: ſemine amaro, & duriſſimo. Horum cortex,
ſemine reiecto manditur: ſuccum etiam ex eo exprimunt prædulcem,
& ad cibos condendos optimum. Peringentes hîc iuxta littus cernas
ſiliquarum congeries, inſtar montium coaceruatas: quibus naues quan-
doque integras onerant. Ob maximum verò horum fructuum vbertа-
tem vili admodum conſtant pretio, & animalibus in cibum cedunt:
quæ his tanquam gratiſſimo pabulo ſaginantur. His quoque (vti vulgò
Luc. cap. 15. perſuaſum eſt) filius prodigus, cuius in Euangelio fit mentio, implere
ventrem, ac ſaturari cupiebat; nec erat qui illi daret. Melones, pepones,
cucurbitæ hic maximâ creſcunt copiâ. Muſæ hîc quoque exquiſitiſſi-
mæ, & ſaporis optimi. Eſt autem Muſa arbor, ſeu frutex potiùs, cuius
fructus quoque *Muſa* vel *Muſi* dicitur, altitudine ſeſquihominis, ſti-
pite viridi, comam in cacumine habens circumextenſam, & folia in
digitorum modum protenſa; adeoque longa, vt ſtaturam hominis erecti
ferè excedant, tam lata verò, vt extenſus quiſpiam facilè folio vno co-
operiatur. Sunt qui putant hæc prius exſiccata veteribus pro papyro in
vſu fuiſſe: habent ſiquidem à ſummo vſque ad imum rectiſſimas lineas,

ordine

Digitized by Google

ordine certo distantes, quo ferè hodie apud Italos in pergamenis arte fenisolent. Quotannis stipes exscinditur, vel arefacta planta ex radicibus alios surrogat surculos. Semel tantum ex vno stipite fructus fert, qui plures in vno botro crescunt, aliquando decem, plerumq; viginti, nonnunquam plures: quorum quisque oui habet magnitudinem: suntque obducti cortice, seu folliculo spisso, coloris crocei, instar ficuum, odore rosis formâ nostris cucumeribus non absimiles, colore primùm viides; ast vbi maturescere incipiunt, paulatim in flauum mutantur, vel croceum; sapore quidem dulcissimi, ideoque grati palato, sed stomacho noxij: somnum quippe inducunt, fumo cerebri cauernas implent, & sanant multùm, ac citò corrumpuntur: quocirca etiã plebeis, ac vilioribus duntaxat in cibum cedunt. Vt autem diutius conseruẽtur, nondum maturi colliguntur, & arenâ obruuntur; denique in cubiculis appensi, vel ad Solem expositi, maturescunt. Sunt qui fructus hosce Paradisi poma appellant, eosdemque esse putant, in quibus comedendo Adamus protoplastes præceptum Domini transgressus legitur. Id autem in fructibus hisce notatu dignum, imò mirandum putauerim, quod in orbiculos concisis venas in singulis reperias, crucifixi effigiem vtrimque referentes. Gossypium adhæc (Itali Gottonum siue Cottonam vel Bombasum vulgò nuncupant) in maximâ hîc colligitur copiâ. Idex minuto satis prodit semine, quod terræ mandatum fruticem producit cubitali altitudine, baccas vel coccum in summitate ferens, auellanæ nucis magnitudinem; intra quam baccam gossypium & grana seminis enascuntur; maturitate autem aduenìente dehiscunt, & panduntur. Colitur hic frutex frequenti irrigatione, quo ferè modo Italis oryza. In Maio plerumque seminatur, in Septembri maturescit, & colligitur. Frumento quoque & segete variâ abundat hic tractus: semina autem in Octobri plerumque terræ mandant, & in Aprili (quo totâ Insulâ messis est) segetem colligunt.

Incolæ & vicinæ regionis accolæ maiori ex parti Græci sunt, Turcæ etiam, & Hebræi plurimi. Græci plerique mercaturam exercent, vel agriculturæ dant operam: Hebræi quoque mercimonijs faciundis rem augent: Turcæ torpent otio. Omnes ob crebros terræ motus humiles inhabitant domunculas, ramis & argillâ in modum pauimenti tectas, atque vnius tantùm contignationis: quarum ostia adeò depressa sunt, vt nisi inclinato corpore intrare quis nequeat: quod ea ratione excogitatum fertur, ne Turcæ equites patentes ianuas irrumpant, eorumq; equi in priuatorum ædibus stabulentur. Paruulam hic Turcæ habent messicam, in quâ Mahometæo more orationibus vacant, suaque sacra exercent. Iuxta sunt publica Turcarum balnea. Nec Græcis suum hîc deest templum, etsi angustum, & sordidum: in quo & ipsi sacra myste-

Digitized by Google

ria ſuo ritu celebrant. Pagi vmbilicum arx occupat, quadratâ formâ, tormentis bellicis,& Genizarorum præſidio vtcunq; munita; atque ad tutandum littus à piratarum depopulationibus percommoda. Sexto à Limiſſo lapide, ruinæ plurimæ, ac veterum Romanorum monumenta in ipſo viſuntur littore; vbi Amatham vrbem vetuſtiſſimam, Veneri quondam dicatam extitiſſe fama eſt: quam Richardus Angliæ Rex ſolo tenus diruiſſe dicitur.

Ipſis Id. Septembris rurſus anchoras educimus,ac vela ventis dantes, fæliciter admodum Inſulæ littus ad quinquaginta millia paſſuum,Cryptarum cuſpide,nec non Maſoto,& Chiti ſuperatis, legimus. Quartâ demum poſtmeridianâ horâ Salinas adnauigauimus; vbi mox in proximâ ſtatione, fundo ad iaciendas anchoras ſatis apto, iactis anchoris ſubſtitimus, atque in alterum vſque hæſimus diem: neque enim adueſperaſcente iam die in terram deſcendere commodum fuit.

Proximâ luce oblatis pro more donis Emino(is princeps publicanorum eſt, & regios prouentus exigit) naui egredi conceſſum fuit. Quâ antequam egrederemur, inuiſum nos venit mercator quidam Italus,ex vicino oppido Arnicâ, Minoritis perquam familiaris. Referebat hic Baſſam Nicoſianum non ita pridem in vincula conieciſſe Venetum quendam mercatorem, Arnicæ incolam, quòd Minoritam ex Germaniâ oriundum, qui anno proximè præterito Chriſtianâ abiuratâ fide Mahometæam perfidiam publicè amplexus erat, ab hac reuocaſſet, opemque illi ad fugam præſtitiſſet: præterea percrebuiſſe, Vicarium Hieroſolymitanum noſtri itineris comitem (qui tunc etiam Arnicam venerat)Minoritæ illi fugam perſuaſiſſe,eiusque in primis operâ factũ, quòd Mahometæam ſectam denuò deteſtatus eſſet, atque abiuraſſet; & eâ de re iam Baſſæ conſtare: quare ſibi non videri naui vt exeat: rem enim ſibi alijsque fore diſcrimini, neque futurum vt incognitus lateat: plurimos Arnicæ eſſe,qui eum norint;neque defuturos,qui de eius aduentu Baſſam certiorem reddant: ſuadere idcirco, vt in naui latendo periculum effugiat. Hac oratione,& omnium conſilio motus Vicarius, ſolus ſe in naui continuit, dum expeditis rebus noſtris laſſam verſus nauigaremus.

CAPVT XV.

E naui in Cyprum deſcenſus; ibiq; mora. Comercij & Arnicæ oppidorum, Valliſq; Salinarum deſcriptio.

DECIMO OCTAVO Kalend. Octobris ſeruitoriâ ſcaphâ, ſeu lintre terram adnauigantes, in proximum littus, loco vulgò Comercio,

Digitized by Google

Comercio, vbi antiquitus Cypriam vrbem (quæ Insulæ nomen dedit) fuisse ferunt, descendimus. Celebris quondam hic locus, & præcipuum totius Insulæ emporium fuit: quod & nomen indicat, & amplæ ruinæ testantur. Concurrunt & nunc quidem eò negotiatores plurimi, sed infrequentiores, quàm solebant Christianis Insulam moderantibus. Ingentia hîc olim extitere horrea, omnis generis mercibus frugibusque (quibus Insula abundat) referta: nunc vel flammis absumpta, vel Turcarum incuriâ (omnia in peius labi sinentium) neglecta.

A Comercio rectà Arnicam, veteribus Piscopiam, à littore mille circiter passus distantem, pedestri itinere perreximus. Progredientibus ad iactum lapidis à lcuâ occurrit vetusti operis templum, fornicibus tectũ plurimis, rotundo schemate, cui Ortum versus adhærent ædiculæ aliquot humiles, & vnius tantum contignationis, ad vsum iter agentium, & in littus descendentium peregrinorum commodæ: in ijs namque pernoctant Turcæ, cæterique aduenæ, qui eò negotiationis ergo se conferunt. Sacellum, quod ad lævam est aræ maximæ, Minoritæ Arnicani à Turcis annis proximè præteritis, in demortuorum sepulturam emêre. Subsistentibus siquidem in statione nauibus, si nautarum quempiam è vitâ excedere contingat, cum non longè absit à littore, humi hoc loco condere, & Romano ritu exequias, & funeralia celebrare solent. A Lazari templo Arnicam vsque nil nisi ruinas, latosque campos, cappare referentes atque agros vt plurimùm desertos vidimus. Circa meridiem Arnicam venimus, & apud Franciscanos diuertentes, per dies aliquot ibi moram traximus.

ARNICAM, seu Arnicum, egregium quondam ac frequentissimum fuisse oppidum, ædificiorũ ruinæ & collapsæ ædes satis declarant. Hodie præter domunculas aliquot, easq; raras & humiles, atq; vnius tantũ contignationis, nihil est quod cernas. Superest etiamnum prætorium satis amplum, atque elegans, rustico opere, è saxo quadrato & polito, Venetorũ (vt opinor) operâ constructũ; sed ruinosum, & penè collapsũ; muris tantùm vtrimq; extantibus. Huic oppositum est Christianorum quondam templum, D. Rocho sacrum, profanatũ hodie, & in messitam versum, elegantis ædificij opus: cui contigua hæret turris æquilatera, & eminens, itemq; porticus columnis è marmore decora. Medium inter templum & porticum area latissima occupat; in cuius vmbilico videre est columnã marmoream erectam, cui quondam Leoninum alatum è marmore signum, Venetorũ symbolum, impositũ fuit. Haud procul inde Minoritæ iuxta exiguum Græcorum arcuato opere templum, parua aliquot cubicula piorum eleëmosynis instaurata inhabitant, eaq;, quò contra latronũ & furum insidias infestationesq; tutiora sint, muro cinxere. Hortũ hîc habent omnis generis herbis hortensibus cultissimum, suntq;

Digitized by Google

ſuntque vt plurimùm quatuor numero in maximum peregrinantium, ac Palæſtinam adeuntium, atque inde ad patrias ſedes reuertentium, commodum & ſolatium. Quantæ enim conſolationi ſit exteris, linguam Turcicam, Græcamque vt plurimùm ignorantibus, longaque iam nauigatione defeſſis, ac penè viribus exhauſtis, in terris Turcarum inuenire noſtræ religionis homines, qui humaniter hoſpitio quoſque excipiant, liberaliter tractent, recreent afflictorum animos, opem item atque auxilium in neceſſitatibus ferant, vix dici poteſt. Præter tutum namque receptaculum, quod peregrinis exhibent, ægrotos curant, ad victum neceſſaria præbent, negotia peregrinorum expediunt, dolorem afflictis leuant, anxios releuant, & ad meliorem ſpem erigunt. Hæc autem hoſpitalitatis & humanitatis officia nemo gratis à Minoritis præſtari exiſtimet; etſi enim pro victu, pro labore, pro omni denique curâ, & officio nihil exigant, petántve; officium tamen gratitudinis eſt benefacta benefactis cumulare, & remetiri vnicuique menſurâ eadem quâ alteri quis menſus fuerit: eodem enim animo debetur beneficium quo datur. Solent propterea peregrini omnes antequam inde diſcedant, ingrati animi ſignum condignâ largitione acceptum beneficium remunerare, & rependere vices. Id verò ſi quis negligat, ingratitudinis notam incurſurum ſe certò ſciat: quo nihil apud Deum hominesque odioſius. Cæterùm cùm nihil in bonis habeant, nullosque poſſideant agros, quibus victum ſibi comparent, aut neceſſarijs Monaſterij ſumptibus pares eſſe queant, ſolis eleëmoſynis mercatorum Arnicæ degentium, nautarumque in proximâ ſtatione adpellentium largitionibus, ac peregrinantium munificentiâ viuant, neceſſum eſt. Hinc etiam apud Venetos conſuetudo iamdudum inoleuit, vt quotquot eorum naues eò adpellunt, in Monaſterij ſubuentionem auxiliúmve ſingulæ ducatum Venetum ſiue aureum Cechinum exoluant. Tùm quoque illis liberum eſt, vt ad naues in ſtatione hærentes ſtipis à nautis & viatoribus colligendæ causâ ſe conferant: qui quidem liberales & munificos ſe in illos exhibent: & iure quidem; nam maximè æquum eſt ſęcularia vt metant, qui ſpiritualia ſeminant. Præter humanitatis ſiquidem officia, quorum pleraque ſupra memorauimus, ſingulis diebus ſacra ſolemnia faciunt, precibus canonicis die noctuque vacant, & Eccleſiæ Sacramenta petentibus adminiſtrant: pro quibus tenuem ſaltem victum piorum eleëmoſynis vt habeant, par eſſe nemo negauerit: dicente Paulo, eum qui altari ſeruit, de altari oportere & viuere. *Ad Cor. 1. c. 9*

Dum Arnicæ hæremus, commodam nacti occaſionem, ad Salinas ſecundo ab Arnica ſitas lapide, comitantibus Minoritis, pedites perroximus. Eſt autem vallis perampla, ſex millia paſſuum, vel ſecundũ alios nouem, in gyrum continens, vndique cincta aggeribus. In eam torrens

ex

Digitized by Google

ex monte Olympo fluens, atque aquæ pluuiales è vicinis montibus influunt, & hyberno tempore lacum efficiunt, profundum plus minus pedes quatuor, aut quinque. Aquæ (quod quidem admiratione dignum est) cum dulces è cœlo vel fontibus in lacum congerantur, ex soli naturâ, Solisque feruore paulatim salsedinem contrahunt: mensibus dein Maio, Iunio, & Iulio, nullâ prorsus arte vel industriâ, sed solo æstu, & Solis ardore purgantur, coagulantur, & in salem albissimum obdurescunt. Res equidem admiranda, & visu digna; mare congelatum dixeris, & instar niuis candidissimum. Sal Augusto mense iam coctus duritie marmor refert; quem manc ipia ferreis vncis effodiunt, effossum sacculis immittunt, eosque colligatos, a sinisque impositos, ad eminentiora vallis latera deferunt: sacculis denique euacuatis, salem in ingentes cumulos coaceruant. Sub finem Septembris vallem omnino sale denudatam conspicias, salis exceptis cumulis: qui in alterum vsque annum quandoque ibidem permanent, prout maior minórve salis copia nauibus asportatur. Sal qui colligitur, & in vberrimos quæstus conciscit, regij iuris est, & ad Principem spectat; cuius colligendi curam Eminus (de quo suprà meminimus) habet. Hic quò commodiùs salem administrabat, vectigalia exigat, cæteraque publica negotia expediat, ad locum Comercij quotidie cum suis ministris se confert; atq; in domunculâ, in ipso maris littore exstructâ, sua negotia in serum vsq; vesperum peragit. Affirmant Græci minus iam salis confici, quam olim, dum rerum Christiani in Cypro potirentur, idque Turcarum inertiæ & negligentiæ adscribunt. Illos namque arte & industriâ naturam ipsam adiuuantes, quotannis stagni fundum ab arenâ superueniente purgasse, aquam marinam, si quando pluuiales deficerent, induxisse, abundantes molis euacuasse, aliaq;, prout rei necessitas exigebat, curasse; hos cõtra nihil horum facere: quod re ipsâ verissimũ cognouimus: Nam & molas (quibus olim in inducendis educendisque aquis Christiani vsi sunt) cõfractas & neglectas penitus; fossas quoq; (per quas superuacanea aqua pluuialis emittebatur, vel ea deficiente, marinæ aquæ immittebantur) terrâ obrutas, & obstructas conspeximus: quo fit vt tertia pars vallis arenis sepulta, infructifera, & planè inculta, ac deserta prorsus hodie spectetur; & in peius quotidie labentibus rebus, nulli (vt dubitandum est) vsui aut modico saltem breui futura sit. Hinc quæ sit Turcarum supina negligentia, quæve segnities, facilè colligere quis potest: torpent otio, labores omnes exosi, nulliusq; industriæ, ventri potius & Veneri, quàm rebus conseruandis, aut agendis studere malunt; & si qua gens ignaua, aut otio dedita est, sanè talis dicenda est Turcica. Inde quoque accidit, vt Cyprus, licet fertilissima olim, & rerum omnium abundan-

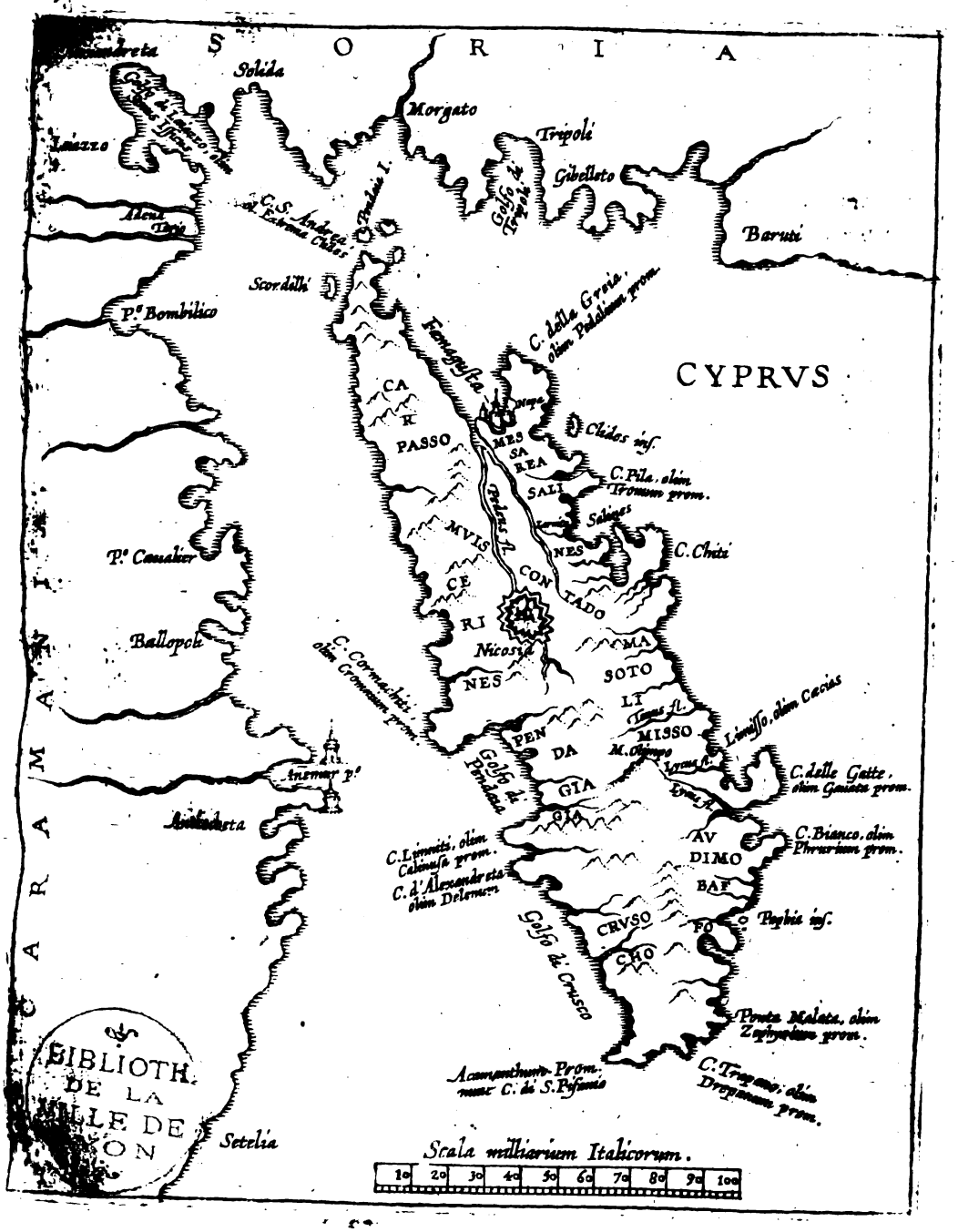
Digitized by Google

tissima, magnâ ex parte deserta, hodie & inculta iaceat. Ipsi enim Turcæ, præterquàm quòd agriculturæ nequaquam dent operam, si quos Græcos indigenas terram colore, atque opibus augendis studere animaduertant, vel auanijs (sic Itali Turcicas fraudelentias vocant) miseros vexant, vel immensis exactionibus exhauriunt, & ad ossa vsque excoriant; vt miscellis hominibus vix tantum è terræ frugibus supersit, quo vitam sustentent; cæteraq; sibi necessaria comparent, ac denuò sementem faciant. Vt autem, quæ dum Arnicæ moram traximus, vicinaque peragrauimus loca, de famosissimæ huius Insulæ situ, facie, conditione, fertilitate, alijsque memoratu dignis, indagauerimus, Lectori innotescant, paucula hæc subjicienda duximus.

EST

CAPVT XVI.

Cypri Insulæ descriptio.

BIBLIOTH. DE LA VILLE DE ON

Digitized by Google

EST CYPRVS inter alias Orbis Insulas nobilissima, & rerum omnium feracissima; situ oblonga, montibus partim, ac collibus fructiferis, & amœnis, partim latâ planitie nobilis. Porrigitur inter Ciliciam, Syriam, & Ægyptum. Eius longitudo (quæ est ab Ortu in Occasum) inter duo promontoria, Acamantha & Dinaretha, siue extremas Clides 220. millibus passuum constat: centum & sexaginta duorum quidam numerum ponunt. Maior latitudo à Cormachite Ciliciæ angustias versus Aquilonem spectante, ad Phrurium promontorium (quod ad meridionale Insulæ situm latus est) 60. passuum millia continet. Ambitus 650. millia complectitur. Strabo 3420. stadiorum numerũ ponit, Plinius alium. Distat autem ab Alexandriâ Ægypti millibus passuum quingentis, à Cretâ 409. à Ioppe Iudeæ portu 200 à Tripoli Syriæ 100. à Sataliâ, aut Attaliâ Pamphyliæ oppido maritimo 60. Fuit olim varijs nominibus appellata, nunc Acantida Acamantis, Cerastis, Aspelia, Amathusia, Crypta seu Crypton, Colonia, & Minois: nunc Paphia, Salamina, Ceraunia, & Cytherea, à præcipuis huius Insulæ vrbibus; nec non Macaria, id est Beata, ob agrorum olim fertilitatem, & delitias varias: hodie Cyprus vocitatur: in sacris verò Literis Cethin, siue Chitim, vel Chetim nomen obtinuit. Olim nouem regnorum sedes erat, vt Pomponius, Plinius, alijque referunt: in quâ oppida quindecim priscis temporibus hæc illustria fuere, Paphos, Palæpaphos, Cythera, Curias, Cithium, Corinæum vel Ceraunium, Salamis vel Salamine, Amathus, Lapithus, Soloë, Tamasus, Chytri, Arsinoë, Carpasium, & Golgoë siue Colaë: quæ omnia vel funditùs euersa, & extincta, nil præter nomen retinuere, vel in humiles abiere pagos: de quibus hæc paucula retulisse satis erit.

Plin. l. 5. c. 31

Lib. 14.

Lib. 5. ca. 31.

Isai c. 23.

Genes. ca. 10.

Pomp. l. 2. c. 7

Plin. l. 5. c. 31

PAPHOS, quæ & Neapaphos, hodie *Baffos*, vna è quatuor Cypri vrbibus, quæ vltimorum regum tempore reliquæ fuere, exiguum refert pagum, ad australe situm latus. Ab Agapenore olim condita, Veneris templo, portu, & regiâ statione celebris fuit: Distat à Palæpapho (vt Strabo notat) sexaginta stadijs. Hîc Paulus & Barnabas fidem Christi prædicârunt, & Eraphram Episcopum constituerunt.

Lib. 14. Act Apost. cap. 13.

PALÆPAPHOS, id est vetusta Paphos, à Papho rege Pygmalionis filio condita, ad australe item littus iuxta Zephyrium promontorium sita, poëtarum carminibus nobilis, frequenter terræ motu collapsa, nunc ruinarum tantùm vestigijs, quæ olim fuerit, ostendit. Hîc olim Veneris templum percelebre exstitit; in quo promiscui sexus homines nudi Veneri sacrificium facere solebant, quod templum precibus Barnabę Apostoli concidisse, veterum memoriâ proditum est. Hîc quoq; Paulum & Barnabam Euangelium Christi prædicasse, ac Sergium Paulum proconsulem ad fidem Christi conuertisse; nec non Elymam magum,

Hieron. in Vita Malchi.

Digitized by Google

magum, Iudæum, & Pseudoprophetam cæcitate percussisse sacræ narrant Literæ. Hîc etiamnum veteris Ecclesiæ ruinæ ostenduntur, & sub porticu, in quo carcerati fuere Paulus & Barnabas. Adamantes hîc in eodem littore reperiri referunt indigenæ. *Act. Apost. cap. 13.*

CITHERA Veneris item vrbs, à quâ Citherea appellata fuit, haud procul à Papho in eodem littore sita, Porphirusæ nomen prius habuisse aliqui volunt: hodie pagus est, Conuclia nomine; cuius territorium frumento, gossypio, & saccaro abundat, & in primis aquâ optimâ irrigua est.

CYRIVM seu Curias Veneris Acreæ templo quondam insignis, & sedes regia, hodie Limissus pagus est, de quo supra egimus: alij tamen, vbi nunc Piscopia pagus est, in nono à Limisso lapide Curiam extitisse putant. *Ptol. Geograph. lib. 5. cap. 14.*

AMATHVS antiquissima vrbs, & sedes regia, ab Assyrijs Nino regnante condita, à quâ & Insula Amathusiæ nomen sortita est, in sexto à Limisso posita lapide, solo tenus æquata, nil præter rudera vetusta ostendit.

CITHIVM, vel (vt alij volunt) Citro, omnium totius Insulæ antiquissimum oppidum, à Cithin vel Cethin Noëi nepote (vt ferunt) conditum, hodie Chiti nuncupatum, ad australe quoque situm latus, octauo à Salinis lapide, præter turrim vetustam & semidirutam, humilesque aliquot domunculas, nil reliquum habet. Zeno Citticus Stoicæ sectæ auctor, & Apollonius medicus, Strabone teste, hic nati dicuntur. *Genes. ca. 10.*

SALAMIS, vel Salamine à Teucro rege Telamonis filio ædificata, postea Costantiæ à Costâ rege nomen obtinuit: distatque à Famagostâ duo circiter millia passuum; humilem modo referens pagum: quem Famagostam veterem appellant. Ex hac Asclepiadem & Solonem Philosophum Athenienſium legislatorem ortos ferunt. *Lib. 14.*

CARPATIVM, siue Carpasium, vrbs antiquissima, iuxta Sarpedonem promontorium (vt Strabo notat) sita, hodie ignobilis est vicus, Carpasso nomine, vel secundum quosdam vulgò Villa Diui Ioannis. *Lib. 14.*

CORINÆVM, vel Ceraunium à Cyro exstructum in scopulo prærupto, ad septentrionale littus situm, Insulæ olim nomen dedit: diciturque hodie Cerines pagus: habitatore vtcunque frequens, atque arce firmissimâ & inaccessâ, à Lusignanis regibus quondam instauratâ nobilis: quæ etiamnum valido Turcarum præsidio munitur.

LAPHETO vel Lapithos regia quondam sedes, à Lacedemonijs instaurata, statione & naualibus nobilis, distat à Ceraunio duodecim circiter millia passuum: hodie antiquum nomen obtinens, humilem *Strab. lib. 14.*

refert pagum; sed qui vberrimo gaudet solo, gossypio, saccharo, citreis, aureisque pomis abundante.

SOLOE vrbs quondam regia, à Solone (vt quidã volunt) condita, hodie etiam pagus est Solia nomine, ad septentrionale posita latus, inter Cormachiti, & Alexandretæ cuspidem media. Strabo Solum antiquitùs dictam, ac portum habuisse, & flumen, & Veneris ac Isidis delubrũ: eamque Phalerum & Acamantem Athenienses condidisse, incolasq; Solios appellatos scribit. *Lib. 14.*

ARSINOE sic dicta ab Arsinoë Ptolomæi Lagi regis Ægypti sorore, hodie pagus est Crusocus nomine, aurifodinis, & chrysocollæ, ac vitrioli mineris in primis celebris: alij tamen sitam fuisse putant vbi nunc Lefcara pagus est.

Reliquæ vrbes quo loco extiterint, vel ignotum, vel obscuriùs traditum. Fuere enim præter memorata, insignia oppida Aphrodisium, Idalium, Centria, Tremithus, Cyniria, Acte, Macaria, Matium, aliaque complura: quæ quidem omnia ita in cinerem abiere, vt vix eorum aliqua hodie extet memoria. Nostra hac tempestate ex tot vrbibus duæ tantum in Insulâ Leucosia nempe & Famagosta remanserunt. Sic autem naturâ comparatum est, vt rerum omnium perpetua sit quædam vicissitudo, & immutatio: nec enim sub Sole est quod stabile sit, ac perpetuum quicquam; sed quæ oriuntur, necessariò intereunt. Quapropter haud mirum videri debet cuiquam, si quemadmodum in reliquis Maris Mediterranei Insulis, ita & in Cypro quoque Insulâ acciderit; vt quæ olim claræ & illustres in eâ ciuitates extiterint, harum hodie vel nullum planè appareat vestigium; vel obscuriores, multoque minores effectæ sint, & rursus aliæ in quarundam locum successerint, quæ nunc temporis supersunt, vti in Leucosia (vulgò Licosia, aliàs Nicosia dicta) itemq; Famagosta, quæ olim Leucata, & Arsinoë fuisse putantur, videre est. Sed quemadmodũ ciuitatum facies immutatæ, sic etiam regio ipsa variam sæpius perpessa fortunam, diuersos quoq; experta est rerum dominos. Nam eiectis ex Insulâ regibus, quos nouem numero fuisse veterũ scriptis proditum est, à Cyro Assyriorum Rege occupata fuit, posteà Græcorum Tyrannis cessit: Ptolomæo etiam, & Demetrio, Ægypti & Syriæ regibus diu paruit. Inde à Romanis Ptolomæo erepta sine bello, per P. Clodium tribunum Romano Imperio addita est. Eoque postmodum labente ad Imperatores Græcos peruenit: qui cõstitutis in eâ Ducibus, per multa annorũ curricula eam rexere: Quorum tyrannide diu oppressa mansit, vsq; dum Richardus Angliæ Rex Hierosolymã contra Saracenos classe profecturus, denegato ei ab Isaace quodam Comneno, Insulæ tum Duce portu, alijsque iniurijs acceptis, indignitate tantæ rei motus, vi factâ Insulam occupauit, eamque latè populatus, vrbes & oppida. *Lud. Flor. l. 3*

Digitized by Google

fide incredibili quodam successu, celeri victoriâ in potestatem redegit; capitasque vrbes magno suorum præsidio muniuit. Posteà Guidoni Lusignano Hierosolymorum Regi à Saracenis pulso eam vindidit, & cum Hierosolymitani titulo commutauit. atque hinc factum, est vt Anglicis regibus Hierosolymitani regni titulus cesserit. Lusignanus itaque nobilibus Gallis in eam deductis, Gallorum Cyprum coloniam effecit. Postea Sultanis Cayrensibus facta tributaria, extinctis Lusignanæ familiæ Regibus, qui per annos 283. eam rexerant, ad Venetos peruenit: quos ex vectigali & vectigalibus quingenta millia scutorum annuatim percepisse, ijsque mercibus commutatis, ac Venetias delatis tantundem lucratos esse fama est. His demum anno 1571. à Turca expulsis, Ottomannis cessit: ijsque etiamnum subest. In quatuor olim regiones, Salaminiam, Paphiam, Amathusiam, & Lapithiam diuidebatur: sed hodie in decem ditiones tota Insula distribuitur: quarũ hæc sunt nomina: Paphus, Auxentis, Limissus, Masotus, Salines, & Messarea; quæ omnes ferè Meridiẽ spectant, & maritimæ sunt: diuidunturq; à cæteris Septentrionem spectantibus, Carpasia, Pentalea, Ceraunia, & Crusoco continuâ montium serie. Inter has sola regio Vicecomitatus nomine, inter Ceraunian & Paphos media, mediterranea occupat. Montana hęc mitia admodũ, nec vlla eminentia sunt. Altissimus omnium Olympus mons est, Trodos sed Trochodos hodie à Græcis appellatus, quatuor milliarium altitudine, circuitus quinquaginta quatuor; Veneris Acreæ templo quondam insignis, quod (vt Strabo refert) nec videre nec adire mulieribus licebat. In hoc monte & Olympiam vrbem olim conditam nonnulli putant. In eodem Michaëli Archangelo dicatus, sacellum eiusdem nominis in summitate habet. A Græcis autem monasticæ vitæ hominibus habitari creditus, & octodecim monasterijs excultus, adeò procedente tempore crescit, viridarijsq; ornatus est, vt loci amœnitate, elegantiâ, & aquarum copia nullum in Insulâ celeberrimus euaserit: est enim plurimis & limpidissimis fontibus scatens, ac totus ferè nemorosus. Verùm, vt est nihil in rerum naturâ stabile, monachis tandem à barbaris loco pulsis, in desolationem abijt; atque etiam maiori ex parte desertus & incultus iacet. Huic proximus est, & altitudine conspicuus Mons Crucis vulgò dictus, in cuius vertice templũ Iouis olim extitit: hodie Cruci sacratus est, cuius nominis occasionem dedisse fertur D. Helenæ in Insulam adnatus: quæ cum portionem Crucis hîc reliquisset, templo etiam insigni locum illustrasset, à Cruce nomẽ indidit. Distat autem à Salinis circiter 20. millia passuũ, itinere propter crebros & frequẽtes adscẽsus difficili & permoleſto: estq; sacello summo iugo montis impositio, in quo etiamnum particulã Crucis asseruari nonnulli putant, percelebris. Plurima habet Insula promõtoria, quorũ, quæ ad Occasum, Meridiẽ, & Ortum

Lib. 14.

Ortum emittit, alibi meminimus, & ordine recensuimus, vt superfluum
Plin. l. 5. c. 14 sit ea hîc iterum enumerare: à Septentrione Crommion vel Crommiorum est promontorium, nunc Cormachiti, vel Cornachietti caput: & Callinusa, nunc Limnito, itemq; Delenum. Vrbium quas in Insulâ superesse diximus, altera maritima, altera mediterranea est. Maritima Episcopatu quondam nobilis, & portu ditata insigni & tutissimo; ad extremitatem, qua Orientem spectat, iuxta antiquæ Salamis reliquias condita, à Costo rege Diuæ Catharinæ patre, vel ab Augusto, ob partam contra Antonium & Cleopatram Actiacâ pugnâ victoriam, quasi Fama Augusti (vt aliqui volunt) Famagostæ nomen obtinuit, cùm anteà Arsinoë ab eius conditrice (vt multorum est opinio) appellaretur. Est autem vrbs sic satis ampla, & frequens, triangularem ferè referens formam, atque vnicum totius Cypri propugnaculum. Nam qua terram spectat, firmissimis munitionibus, à Venetis quondam exstructis, tutissima est; cæterùm durissimæ rupi imposita, cuniculis, subterraneisque dolis haudquaquam obnoxia; tametsi barbarorum incuriâ & supinâ negligentiâ mœnia hodie passim lacera, & ruinæ proxima spectentur. Altera Lusignanæ familiæ Regum quondam sedes, Leucata prius, à Leucate primi Ptolomæi filio, nunc Leucosia, vel Nicosa dicta, meditullium quasi Insulæ occupat: situmque habet in perampla planitie, cui Messarea nomen est, longa septuaginta octo, lata triginta millia passuum; fructiferis circumsepta collibus, situ multum amœna, atque aquis irrigua, & vberrima. Templum in eâ cathedrale, olim Sophiæ sacrum, eleganti structurâ visitur; cui iuxta accubat Archiepiscopalis domus, in quâ olim Metropolita ac regni Primas, natus legatus Pontificis dici solitus, domicilium habuit. Templum hodie à Turcis profanatum, & in Messitam versum, spurco Mahometæorum cultui dicatum est; in quorum ritus tota concessit Insula. Cæterùm vrbs ipsa prægrandis quidem, ac formâ sphericâ, vndecim propugnaculis munita, latissimisque præcincta fossis, totius Insulæ magnitudine & situ principatũ tenet: ruinis tamen deformata, squalida, & immunita; mœnibus laceris, vel ruinam minitantibus, militum incursum & oppugnationem non sustinet. Fluuius seu torrens Pedeus nomine eam interfluit; quod pontes lapidei indicant: estque interdum vehemens & violentus, tametsi nos alueum calore siccatum inuenimus. Regia hæc sub Imperium Sultani Cayrensis anno à Christo incarnato 1423. redacta, qui pactus annuum tributũ, duodecim millium Cechinorum eam regibus Lusignanæ familiæ restituit. Per quinquaginta & amplius deinde annos pace fruita est: donec tandem Iacobus Ioannis regis ex illegittimo thoro filius, expulsâ Carulotâ sorore, & iustâ regni hęrede, quæ Sabaudicorum Ducis filio nupserat, ope & auxilijs Sultani Ægyptij eam armis occupauit. Is non multo

...tò post, ductâ in vxorem Catharinâ Venetâ, ex nobili Corneliorum ...liâ, à senatu Veneto prius in Diui Marci, siue Reipublicæ famili... adoptatâ, & constitutâ, de publico centum millium ducatorũ ...be, fato functus est, coniuge prægnante relictâ. Quæ cum posthu...um masculum edidisset, vix annum superstitem, suorum persuasu ...egnum Reipublicæ cessit. In Venetorum itaque redacta potestatem, ...annum vsque 1571. Venetis fascibus paruit: quo tempore cùm Se...us eius nominis secundus Turcarum Imperator eam tanquam in ...ltanorum Ægyptiorum iura successor, indicto Venetis bello repete...et, in barbarorum potestatem venit. Post varias namque atrocesque ...draginta dierum oppugnationes, superante hostium multitudine, ...80 millia armatorum numero fuisse fama est, miserè capta & di...pta est; nobilitate extinctâ, cæsis magistratibus, ducibus, præsidia...s, cæterisque vrbis incolis in seruitutem abductis. Atque hinc suc...su temporis euenit, vt quæ olim regia licèt, & illustris extiterit, ho... magnificentiam omnem ob Turcarum tyrannidem amiserit. In ...erius enim & in præceps cùm ad barbarorum manus deueniunt, ...& regia quæque indies collabuntur & corruunt; auctoritate in...m, ornatu, & opulentiâ cuiusque regionis imperij sedem sectante. ...em quoque fortunam passa est & Famagosta. Post expugnatam ...em Leucosiam, motis repentè castris, ad expugnandam Fama...duolârunt Turcæ: quam tamen non eâdem facilitate, sed de...annuam obsidionem, cæsis in ea septuaginta suorum milli...bus ...sunt; dedentibus se præ nimiâ rerum inopiâ ac fame oppi...dani ...tâ tamen priùs cum Mustaphâ Turcarum supremo duce ...incolumitate. Sed immanis barbarus prorsus pacti immemor, ...*Marcus Anton*: *Bragadenus*, *& Astor Balleonus* primarij vr...luribus comitantibus militum ducibus, vrbisque no...bilibus, in castra ad ipsum profecti, vt clauibus portarum traditis, a...beundi (vti conuentum erat) commeatum peterent; ille verò eos in ...tentorium ad se introductos priùs benignè excepisset, laudassetque ...eorum fortitudinem, & studium in defendendâ pro Principe suo cla...rissimâ vrbe; mox in subitum furorem versus, contra datam fidem, ac ...omne ius gentium, non solum *Astorem Balleonum*, virum illustrem, & ...militari disciplinâ clarum, alios que primores cæsis ceruicibus interfici, ...cæteros armatâ cohorte hastatisque lanizaris in eos missis trucidari, ...& *Marco Antonio Bragadeno* vrbis præfecto, inter Venetos patri...armorum studio, & constantiâ singulari viro, post aurium absci...sionem, inauditâ barbarie atque horrendo spectaculo, per carnificem ...Iudæum crudelem in modum viuo pellem detrahi præcepit. Qui in...spectante totâ vrbe, inter istos acerbissimos cruciatus tantâ fortitudine,

O animique

animiq́ue constantiâ, atque eâ frontis orisq́ue serenitate dicitur emicuisse, vt lætari potiùs, quàm quicquam pati videretur. Neque his contentus sæuus barbarus, pellem insuper *Bragadeno* detractam Constantinopolim transmitti, ac paleâ impletam in ipso nauali suspendi, iussit: quam tandem post multa annorum curricula eius Frater liberiq́ue maximo ære redemptam, Venetias transportari, vrnaq́ue marmorea in Templo D D. Ioannis & Pauli condi curarunt: hoc addito in perpetuum amantissimi patris, atque æternæ memoriæ viri testimonium Epitaphio.

D. O. P.

M. ANTONII BRAGADENI DVM PRO FIDE ET PATRIA BELLO CYPRIO SALAMINÆ CONTRA TVRCAS CONSTANTER FORTITERQ. CVRAM PRINCIPEM SVSTINERET LONGA OBSIDIONE VICTI A PERFIDA HOSTIS MANV IPSO VIVO AC INTREPIDE SVFFERENTE DETRACTA

PELLIS.

ANN. SAL. CIↃ. IↃ LXXI. XV. KAL. SEPT. ANTON. FRATRIS OPERA ET IMPENSA BYSANTIO HVC

ADVECTA.

ATQVE HIC A MARCO HERMOLAO ANTONIOQVE FILIIS PIENTISSIMIS AD SVMMI DEI PATRIÆ PATERNIQVE NOMINIS GLORIAM SEMPITERNAM

POSITA

ANN. SAL. CIↃ. IↃ. LXXXXVI VIXIT ANN. XLVI.

Leucosiâ & Famagostâ expugnatis, Cerauniaque arce in deditionem acceptâ, ad reliqua facilè oppida & pagos patuit accessus. Nam neque propugnaculis, nec milite præsidiario munita, oppugnationem prohibere nequibant, vt nullo negocio in ius Turcarum cesserint: quæ quidem omnia vnius Bassæ hodie subsunt imperio. Is Leucosiæ domicilium habet: estq; supremus magistratus Turcicus, auctoritate cũ nostris Proregibus æquiparandus. Nam nõ solùm in insulanos, sed & omnes insulę magistratus, Saniaccos, Cadios, Subassios, itemq; milites prę sidiarios, siue equites, siue pedites sint, imperium habet; regniq; totius sũmas, Turcarũ legibus, moderatur habenas. Fungebatur hoc munere cùm nos in in Insulâ hæreremus, Calaber quidam, humili natus loco, Christianæ fidei apostata, nomine Iaffer Bassa, Christianis (vt solent huiusmodi homines) infestissimus. Præter has vrbes pagi vulgò Casalia circiter 850 supereſſe hodie in insulâ memorantur: qui quidem frequentes olim licèt extiterint, & diuitijs ac rerum copiâ abundantes, habitatoribus (vti fertur) ad 160000 adscendentibus, nunc tamen Turcarum ob tyrannidem deserti vt plurimùm, & infrequentes spectantur.

Digitized by Google

cantur. Præstant cæteris Lapithus, Cilurus, Carpassus, Lefcara, Constantinum, Limnati, Silica, Arnica, Pellendria, Chilani, Colossus, Piscopia, Salines, Conuclia, Otima, Serines, Arzus, Omodus, Crusocus, Solia, Morfu, Limissus, & Lefca. Incolæ præter Turcas, Mauros, & paucos Hebræos, maiori ex parte Græci sunt (quibus & sermo Græcus, & Græci characteres; quanquam nonnihil à Creticâ dialecto lingua ipsa euariet) Christianæ fidei cultores, & Græci ritus omnes. Adsunt prętereà & Maronitæ, & Nestoriani, Iacobitæ, Cophtique, qui è Palæstinâ profugi, captâ iam Hierosolymâ, è Saladini regno pulsi, sedē ibidē fixere; ac suę quique sectæ in hodiernū vsque diem obseruāt ritus. Turcę (vt fide dignorū relatu accepimus) vix sex millia hominū cōstituūt; cùm Christiani è cōtra ad 28 millia, fœminis & pueris exceptis, adscēdere dicantur. Ferūt propterea Cyprij iniquè hoc Turcicum iugum; aſt ferunt, cùm nullum sperēt à Christianis Principibus (à quibus quàm longissimè dissiti sunt) opem, auxiliúmve. Tentare idcirco quippiam pro libertate non audent. Putant tamen si à Christianis subsidij aliqua spes injiceretur, cùm nec arma ipsis desint, nec animús, & numero etiam Turcas longè superent, facillimè barbarorum sese excussuros iugum. Sed (proh dolor) ea est hodierna Principum Christianorum misera & planè deploranda conditio, eaque mētis cæcitas, atque inter se inuidiæ odijque acerbitas, ac fidei & pietatis tepor, vt posthabitâ communi omniū causâ, in quâ esse deberent vigilantissimi, malint omnia peruertere, & labanti Reipublicæ Christianæ auxilia subtrahere, Christianū sanguinē effundere, & sęuum in mutua viscera stringere ferrū, quàm Turcarum iugo & tyrannide oppressis suppetias ferre, & immanissimū Christianorū hostem, ac tyrannū impijssimum bello petere, eiusq; atterere & debilitare vires. Hęc quotidianis lachrymis miseri Cyprij deplorant: neque se vnquam liberandos sperant, nisi cœlitùs auxilium affulserit. Atque hæc & his maiora cùm suâ tum maiorum suorum culpâ mereri se libere confitentur: quippe qui iustum Venetorum imperiū exosi, graui nēpe se iugo oppressos arbitrati, quod exteræ nationis hominibus parerent, Turcarum se subdi & subesse imperio sæpiùs exoptârunt, eorumq; tyrannidem Christianorum Principum imperio prætulerunt: verum, vt mihi insulanorum Primores narrauerunt, suo malo & damno nunc demum experti sunt, quantū falsâ opinione decepti à vero aberrauerint: Longo siquidem vsu iam planè didicerunt, quàm longè Christianorum Principum mores & moderamina à Turcarum regimine, seu potiùs tyrannide absint: quantumque inter vtriusque dominatum intersit. Apud Christianos namque ratio, & æquitas, ac pietas locum habent: apud Turcas verò hæc omnia exulant, nilque præter meram tyrannidem inueniri datur.

Digitized by Google

Sed hæc obiter. Redeo itaque eò vnde digreſſus eram, regni Cyprij ſtatum & conditionem iam declaraturus. Incolæ vltimo Regum ac Venetorum imperio in ſex diuerſa hominum genera diſtribuebantur, Paricos nempe, Leſteros, Perperarios, Albanenſes, Venetos albos, & Nobiles. Parihi ſiue Parici, Latinis Coloni, infimi generis ac ſeruilis conditionis homines erant, vſque adeò dominis obnoxij, vt propemodum vitæ neciſque poteſtatem in eos haberent. Nam præter cenſum annuum (quem dominis ſoluere tenebantur) ſingulis etiam ſeptimanis duas operas gratis præſtabant, ac tertiam quoque fructuum partem quotannis referebant: eoque præterea in eos iure vtebantur domini, vt libera eis poteſtas eſſet eos vendere, ac permutare, carceribus mancipare, proſcribere, flagris cædere, tormentis ſubjicere, omni denique pœnâ corporali (ſolâ capitis exceptâ, quæ ad ſolum regem ſpectabat) affligere. Hoc vnico interim miſeris illis manente ſolatio, & ſpe, quod ſolutione ſexaginta ſcutorum aureorum perſonalem libertatem redimere poterant: ea tamen conditione, vt nihilominus agri illorum dominis iure paricorum obnoxij remanerent. Hos ſequebantur Leſteri, ſiue Eleſteri, id eſt quaſi liberi, ſiue libertini: qui quidem & ipſi Paricorum erant è numero; ſed pecuniâ, vel gratiâ dominorum, vel aliâ quâdam viâ libertatem conſequuti; diuerſa tamen ratione. Nonnulli quippe abſolutè liberi efficiebantur, quùm alij perſonali duntaxat libertate potiti, nihilominus rerum ſuarum nomine dominis eſſent obligati; vt qui quotannis quindecim aut ſexdecim, alij plura, aut pauciora perpira, ſiue hyperpira ſoluere cogebantur: quorum occaſione Perperarij ſiue Hyperperarij coloni in ordine tertij dicebantur. Albanenſes ex Albaniâ ſeu Epiro oriundi, liberi erant homines, & publica ſub regibus & Venetis merebant ſtipendia. Hi littus interdiu noctuque obequitabant, per vices excubias agebant, atque à prædatoribus piratiſque inſulam tutabantur: qui poſteà cùm ſedem in inſulâ fixiſſent, Albanenſium nomen obtinuere. Veneti albi, liberi quidem & ipſi habebantur: cenſus tamen annuos principibus aut nobilibus viris ſoluere tenebantur. Nobiles cæteris præſtabant, & ipſi in duas diſtincti claſſes. Primas tenebant Principes, & Barones, ſeu Domini (vtaiunt) titulati: ſecundas Patricij reliqui. Neque enim Venetis inſulam moderantibus ſoli nobiles Veneti iure nobilitatis fruebantur, ſed & Senatus Veneti priuilegio reliquis omnibus Veneti imperij ciuibus, quos vt minimùm quinquennium Leucoſiæ habitaſſe conſtabat, id quoque iuris erat. Hodie barbarorum tyrannide Chriſtianis omnibus eadem conditio eſt: neque enim nobiles à plebeis diſcernuntur: ſed æque omnes ſeruiunt, & tanquam viliſſima mancipia habentur, dominus, ſeruus, diues, pauper, ſenex, puer,

Digitized by Google

puer, domina, serua: ita vt vnà omnes, nemine prorsus excepto, Turcarum iugum experiantur: quorum quidem moribus iam dudum assueti, simul etiam vitia hauserunt: sunt tamen cæteris Græcis Turcarum subditis & humaniores & mitiores, atque in aduenas omnes benigni & faciles: ingenio quidem acuto & subito, ac linguâ manuque prompti; fortes insuper & neruosi, atque armis idonei, sed genio & voluptati præ nimiâ soli feracitate vt plurimùm indulgentes. Fœminæ pleræque lasciuæ, & à veteribus haudquaquam degeneres, quæ (vt Iustinus refert) priusquam nuptui traderentur, exteris nautis se prostituebant: vt non abs re Veneri sacratam Cyprum à Veteribus proditum sit; vel eo magis, quòd omnia ibi affatim suppetant, quæ Veneri fomenta subministrant. Nunc paucula de eius vbertate attingamus.

Abundat Bombyce, seu Serico, Gossypio, Lino, Lanâ, Frumento, Oleo, Melle, Caseo, Butyro, Vinoque præstantissimo, & stomacho in primis vtilissimo, adeoque durabili, vt in octoginta & plures annos incorruptum (vti accepimus) seruetur. Natura rubrum est, sed (quod mirum dictu) vetustate albescit, & quodam modo canescit; balsamo virtute comparandum, ægrisque corporibus, modicè sumptum, admodum proficuum: cæterùm non nisi assuetis, siue nouum, siue vetus, gratum; picem siquidem redolet plerumque, quòd in picatis dolijs contineatur, quæ vina tetro sapore inficiunt, diutissimè tamen conseruant. Vuas adhæc in rugas siccatas, quas vulgò *Zibibo* vocant, nigri coloris optimas, crassasque in magnâ copiâ producit: vt & fabas, ac varia legumina. Dici autem vix potest quàm vberis glebæ egregio, modo in continuis æstatis caloribus humor ne desit, sed diligenter irrigetur: qua in re nullis sumptibus, nullisque laboribus parcunt: nam fluminibus siue torrentibus deficientibus, puteos habent altissimos & patentes, è quibus fictilibus ollis, magnis rotis, ab equo circumactis, aquarum copiam exhauriunt immensam, quâ arua adaquant. Anni tempora hîc cum naturâ nostræ regionis collata, prepostera videntur: æstate enim adeò sicca, atque adusta Solis ardoribus sunt omnia, vt vix vllis in locis (nisi irrigatione iuuentur) vel herbulam conspicias. Hyeme contrà, post autumni crebras pluuias, cãpis passim irriguis, lætam vbique herbam, ac prata ridentia spectes; vt hyemem verius æstatem dixeris. Sanè iter facientibus, arantibus, & quibuis operæ ac negocij exercentibus, ægris etiam, hyems æstate ipsa multò oportunior est; neque enim frigore molestantur, nisi cum boreales spirant venti, quinimò adeò lenis & tepore mixta solet esse hyems, vt eâ durante, pecora perinde ac si Ver inciperet, virentia pascua saltusque perquirant. Alia æstatis ratio: vehemens enim & omnibus molesta: omnia torpent, nec aduenis, nec indigenis tutum sub

Digitized by Google

meridiem vſquam progredi: quare domi ſe continent, ac tectorũ præſidio mortiferos Solis calores, quà poſſunt, fugiunt. Solis autem ortum præuertunt, crepuſculum captantes: vtq; conſulant ſanitati, ientaculo aduerſus ingruentẽ debilitatem vires firmant. Noctu agricolæ in primis humi proſtrati ſub dio nudi cubitant, honeſtiores ſtragulis incubant, ventiſq; expoſiti, ac linteamine vix operti obdormiunt. Si proficiſci quopiam neceſſitas vrgeat, noctu id faciunt, interdiu quieſcunt. Sed iam ſatis de æſtate hyemeque: inſulæ vbertatẽ proſequamur. Miranda hîc ex Eboſiâ canna (quam Cannam mellis hodie appellant, ex quâ Saccharũ conficitur) arundinum ſeges eſt; nec minor goſſypij fruticis: vtriuſque culturam alibi explicauimus. Alumen ſciſſile album & nigrum, Pix quoque; Reſina, Sulphur, Gypſum quod è terra foditur, & Salnitrum multis ibi in locis abundè prouenit, Iaſpidem, Achatem, Smaragdum, Cryſtallum, Corallium, rubrum albumque, nec non Adamantem, orientali tamen & pretio & duritie inferiorem, alioſque lapides pretioſos producit: ſed & Auri, Ferri, & Æris fodinis, Vitrioli item omnium optimi, & rubiginis Æris, ad medicinæ vſum idoneæ, nec non Marchaſitæ, cùm albæ, tum rubeæ diues eſt. Amiantum quoque lapidem priſcis notiſſimum, Alumini ſciſſili (quod vulgò plumoſum dicitur) perſimilem, qui nullo igne aduritur, apud Amiantum pagum in multâ copiâ gignit. Ex eo lintea & funebres tunicas texere ſolebant veteres; quæ ſordidatæ igne purgabantur, aquâ lotæ indureſcebant: his cadauera comburenda, vt cremati cineres cõmodiùs conſeruarentur, atque à reliquâ fauillâ internoſcerentur, obtegere veteribus in more fuit. Sed hodie huius generis telæ vſus exoleuit. Laudanum præterea, Thus, Styrax, Manna, Scammonea, Crocus, Coriandrum, Suſimanum vel Seſamum, Rhus ſeu Sumach, Lentiſcus, Rheubarbatum, Colocynthis, Thymiama, Maiorana, Hyſſopus, aliæq; quam plures plantæ ſaluberrimæ, ac medicâ virtute nobiles, hîc abundant, Pepones itẽ, Melones, Anguriæ, Cauli flores, Faba Ægyptia ſeu Colocaſſia, aliæq; herbę ad quõtidianos hominũ vſus optimæ, in maximâ hîc naſcũtur copiâ. Iuxta pagũ Calopſidẽ copioſè proueniũt herbę Sodæ nomine; ex quorũ cineribus ſapo conficitur, itemq; aliæ, quibus vndulati panni (quos vulgus Italũ Zaabelota appellat, atq; ab indigenis è capratũ pilis egregij & plurimi cõficiuntur) purgantur, lauanturque. Puluis adhæc vulgò Cyprius dictus, miro odore fragrans, ac multo in pretio apud Italos è quibuſdã herbis odoriferis, vel (vt alij volũt) è rore coloris viridis, ſupra ſaxa herbaſq; decidente, & ſiccato, dum albeſcat, cõponitur. Abũdat prętereà omnis generis arboribus; Ceraſis, Caſtaneis, & Sorbis exceptis; quarum loco præſtantioribus, ac multò nobilioribus naturæ beneficio gaudet, Occidentalibus haudquaquã conceſſis,

Digitized by Google

ceſſis, imò vix cognitis, Muſis nēpè, Dactylis, & Charnubis. Relinquo Aurantia, Citrina, Armeniaca, ac Punica mala, quorum ingens ibi copia. Syluæ hîc cupreſſinæ plurimæ. Terebynthi itē arbores copioſæ. Ex his Reſina, quā Terebinthinā vocant, ſtomacho ac ſanguinis reiectioni in primis conducēs, omniū optima atq; odoratiſſima profluit. Omnis item generis volucrū peringentē alit numerum. Palumbes, Coturnices, Perdices, Attagenes, Anates, Anſeres hîc ferè infiniti; Turturū nō minor quàm apud nos paſſerculorū copia. Hi adeò domeſtici, vt in tectis, publicis plateis, vt hortis frequentes conſpiciantur, & cum hominibus quaſi conuerſari videantur. Auiculę (quas Cyprias vulgò appellant Itali) hortulanis Italiæ non abſimiles, tam copioſè hîc naſcuntur, adeò que pingues, vindemiæ præſertim tempore (quo vuarum acinis & lentiſci ſemine veſcuntur) euadunt; vt infinitas ferè aceto odoriferiſq; herbis condîtas, & vrceolis immiſſas, venum Venetias exportent. Principum nobiliumque totius Italiæ menſis gratum, lautum, & vſitatùm obſonium. Aquilæ & Falcones hîc plurimi. Sacri & peregrini volatilium hoſtes aliunde aduolantes, hîc etiam capiuntur. Feræ ſylueſtres, Damæ nempè, Cerui, Lepores, Cuniculi, aliæque hîc innumeræ; noxiæ, aut rapaces nullæ. Verueces præterea prægrandes, ac mirum in modum obæſi, quibus caudæ cubitalis longitudinis, adeò latæ & craſſæ, vt non ſolùm poſteriora animalium tegant, ſed & libranum duodecim pondus nonnunquam ſuperent. Naſcitur hîc quoque Chamæleon animal quadrupes, monſtruoſum & deforme valdè; vnū (dum Damascenicæ hæreremus) apud Minoritarum Guardianū, vnum apud Graecum quendam illius loci incolā & vidimus viuum, & contrectauimus, cùm nequaquā noxius ſit. Eſt autē altitudine palmaris, lōgitudine ſeſquipalmum non excedens; diuerſâ varietate conſperſus, vt pardus: roſtrum habet ſimile ranæ, caudam prælongam, exilem, ac in tenuitatem deſinentem, & implicantem ſe viperinis orbibus, crura recta, vngues aduncos, vt volucres; pellem aſperum, vt crocodilus; ventrem flaccidum, & ſtrictum; latera ventri iunguntur, vt piſcibus, & ſpina ſimili modo, dorſus gibboſus, vt camelis; inceſſus tardior, vt teſtudini. Oculi in receſſu cauo, tenui diſcrimine, prægrandes, & corpori concolores. Quos nunquam operit: nec pupillæ motu, ſed totius oculi verſatione circumaſpicit; hianti ſemper ore; Aluū nunquā purgat, cum ſit clauſus vndiq;, ſoluſq; animaliū cibo nec potu alitur, nec alio quàm aëris alimento viuit. Sed coloris natura mirabilior: nam ad quoſcunq; colores, quos proximè attingit, rubro & flauo exceptis, facillima conuerſione variatur: maculas tamen nigras nō mutat, ſed pellē tantū, vnde vulgò natum prouerbium, *Chamæleonte mutabilior*: quod in hominē inconſtantem, ac lubricæ fidei torqueri ſolet. Ceterùm fluuium inſula

nauigabilem

Digitized by Google

nauigabilem nullum habet, sed riuulos & torrentes aliquot: præcipuos Pedeum, Leucisiam præterfluentem, Lycum ex Olympo demanantem, & Tenum. Ex hisce vbi abundant, aquas rotis hauriunt; quibus prædia atque arua circumjacentia humectant. Ob aquarum vero penuriam sepiùs annonæ inopiam passa est hæc Insula; præsertim Helenæ Constantini Magni Imperatoris matris temporibus, quibus per triginta & amplius annos habitatoribus vacuam extitisse Græci traditione populari referunt. Fontibus namque exsiccatis, & hiante terrâ æstibus, aridoque effecto solo, agriculturam non exercuisse indigenas, & ob id alio demigrasse omnes. Tandem Helenam præfatam cùm ad insulam hanc Hierosolymis redux appulisset, tantæ desolationis causam scisciatam, commiserationis intimo affectu motam, precibus à Deo pluuiam, & pristinam fontium scaturiginem impetrasse, insulamque totam, euocatis è continenti populis, antiquo suo nitori & frequentiæ restitutam memorant. Id præterea Cyprus patitur incommodi, quòd vermium quodam genere quandoque infestetur: qui singulis ferè triennijs (si sicciores anni fuerint) paulatim crescentes, mense Martio iam alati, & digiti crassitudine, longisque tibijs, similes locustis volatum instituunt: vbi autem volare incipiunt, velut è cœlo demissa grando, voraci ore omnia deuastant, ventisque impulsi, tantâ copiâ, ac multitudine volitant, vt instar nebulæ densissimæ videantur: cumque virentem omnem herbam absumpserint, fame demum enecati intereunt; fœtoreque tetertimo post se relicto, aërem terramque infectant: ex quo dira quandoque lues oritur. Solent propterea incolæ horum oua diligenter inquirere, & inuenta cum suis tectis & cubiculis disperdere: id enim nisi faxint, in infinitum prope numerum sub torridâ illâ plagâ excrescerent. Quanquam verò pestifero hoc animalculorũ genere infestetur, æstibusque vel maximè obnoxia sit, atque aëris idcirco nonnullis in locis vigeat inclementia, ad soli tamen feracitatem, sitúsve elegantiam, ac rerum omnium affluentiam nihil insulæ deest; nec vllo externo eget adminiculo: quod & Ammianus Marcellinus testatur: *Tanta* (inquit) *tamq; multiplici fertilitate abundat rerum omnium Cyprus, vt nullius externi indigens adminiculi, indigenis viribus à fundamento ipso carinæ ad supremos vsque carbasos ædificet onerariam nauem, omnibusq; armamentis instructam mari committat.* Hæc ille. Vnde non immeritò olim Macaria, id est beata dicta fuit. Diuitijs namque abundans, & rerum copiâ exuberans, ac delitijs affluẽs, quicquid suaue, quicquid optabile, ac gratum vsquam excogitari poterat, licebat hîc conspicere, habere, frui. Maximarum eius diuitiarum meminit Lucius Florus. *Cypriæ* (inquit) *opes à Portio Catone Liburnis per Tiberinum ostium inuectæ, latiùs ærarium populi Romani impleuerunt*

erunt, quam vllus vnquam triumphus. Hodie tamen non eadem manet Insulæ conditio, ac facies: barbarorum siquidem tyrannide (proh dolor) oppressa, antiquo decore & splendore exuta, squalida, inculta, & deserta multis in locis ac neglecta iacet. Ciuitates iampridem famosissimæ, & frequentissimæ, splendidis, magnificisque exornatæ ædificijs, iam ruinosæ, sordidæ, & infrequentes; oppida & pagi, frequentiâ quondam celebres, deserti passim & desolati spectantur. Est namque Turcarum deuastare vrbes & oppida, depopulari agros, & ad nihilum quæcunque magnifica & splendida reducere. Hæc de Cypri descriptione. Reliqua modò quæ nobis ante discessum ex insula acciderint, prosequamur.

CAPVT XVII.

Nauigium ex genere Caramussalinorum conductum. Discedendi venia cum difficultate ab Emino obtenta. Ex insula discessus, & ad nauigium mari reditus: inibi cum nauarcho litigium; eiusdemq; exactio. Libani montis conspectus: & ad littus Phœnices appulsus.

DECIMO SEPTIMO Kal. Octobris, Minoritis, atque in primis iudiciario Consule Veneto procurantibus, nuncius expedit[illegible] ad Famagustanum portum, nauigij conducendi causâ. Cum [illegible] Salinarũ statione nullus adesset Caramussalinus (ita actuarias [illegible]m vocant Turcæ) quo cum in Syriam transfretare commodum [illegible], ad primarium Insulæ portum mittere celerem necessum fuit. Siquidem iam dudum vsu venit, vt qui in Iudæam nauigare velit, [illegible] Tripolim Syriæ petat, primâ relictâ naui, quâ Venetijs [illegible] aliud nauigium ex genere Caramussalinorum, quo in Palæstinam transfretet, in Cypro conducere debeat: neque enim naues Venetæ in Syriam nauigantes, Ioppensem portum (vt olim solebant) hac tempestate petunt, sed Alexandretam in Sinu Issico sitam vrbem adnauigant. Itaque cùm in quartum iam diem nuncij reditum frustrà expectantibus nauigium satis commodum Salinas appulisse nunciatum esset, ne diutiùs differre abitum cogeremur, Consuli Veneto negotium dedimus, vt cum nauarcho (quem Raisium Turcæ, Veneti Patronum nuncupant) de naulo transigat. Erat is natione Syrus, conditione Christianus, ac præter Arabicam, Turcicam, Græcam, & Italicam callebat linguam. Hanc igitur oportunam occasionem, quod pro interprete nobis esse posset, haudquaquam negligendam putauimus. Post multam tandem & diligentem Consulis operã & fidem, Cechinis viginti vno Venetis de naulo cum Nauarcho pacti

Digitized by Google

sumus. Haud multò post redit nuncius, qui pepigisse se de naulo cum Nautâ Famagostano triginta quinque Cechinis Venetis, & pro arrhâ sex aureos dedisse, ac ipsum mox cum nauigio affuturũ nunciat. Quid agendum hac in re esset, diu hæsimus ambigui: in diuersa enim tendebant animi: hi minori nauigio, tanquam promptiori & instructiori suscipiendum iter; illi contrà maiori vastum ingrediendum pelagus suadebant. Tandem in eorum itum sententiam, quibus minor placebat nauicula; eâ præsertim de causâ, quòd cooperta, compacta solidè, & duplicibus velis, atque etiam remis instructa esset; qui ad portum capescendum, contrarijs maximè obstantibus ventis, nauigantibus quandoque summo vsui & iumento esse solent. Dimisso igitur maiori nauigio, quod iam portum appulerat, arrhæ iacturam fecimus; tres insuper toleros nuncio numerauimus. His rebus ita compositis, de veniâ impetrandâ ab Emino pro discessu agitur, eodem Consule curante. Capsas interim, cæteraq; vtensilia, in reliquo itinere nulli vsui futura, è naui Venetâ in terram exponi curamus; vt Arnicam Minoritis custodiendâ in reditum nostrum deportarentur: nihil enim præter cibaria ad alimoniam necessaria, indusia item, collaria, & linteola aliquot, quibus ab immunditia nos tueremur, nobiscum ferre curæ fuit. In littore igitur exposita, à ministris Emini inspecta singula diligenter, & perquisita fuere; certiores vt fierent si quas merces vectigales continerent: nullis verò huiusmodi inuentis, auehendi veniam, post longam tamẽ moram, concessere. Hisce expeditis, nauiculario iniungimus, vt quæ ad victum necessaria in naui Venetâ relicta erant, in suam inferat. Eminus vbi id resciuit, nautis ne accedant, aut quicquam nostrarum rerum in suam transferant nauiculam, seuerè prohibet; & sub pœnâ capitis interdicit, ne se inscio è portu soluant, altumque petant. Nobis verò, quæsito pretextu, nos eum vectigalibus velle defraudare respondet, ac quicquid nostri iuris in Venetâ relictum esset naui, in terram exponamus quantocyus per interpretem iubet; vt liberè à suis inspici queat: quod nisi statim fiat, nullam nobis abeundi postmodũ facultatem cõcessurũ minitatur. Quid multa? nullus omnino excusationi cùm esset locus, morem inuiti gerimus: sub vesperum cuncta in littus exponi curamus, & vt ministri perscrutẽtur ab Emino petimus. Ille quòd serum esse simularet, non permittit: sub dio idcirco, adhibitis custodibus ea relinquere, ac in posterum diem differre abitum coacti sumus. Primâ luce ad nos redit Eminus, inspici à ministris singula imperat, qui licèt nihil quod vectigalium solutioni obnoxium esset, inuenisse se referrẽt, asportandi tamen veniâ denegatâ, abitum nostrum remoratus est; moris esse asserens, vt cortesiæ sibi (ita gratuitum donum vocant Turcæ Mauriq́ue) ante discessum à mercatoribus, ceterisq; alienigenis qui p-

piam

piam detur: neminemq; immunem dimitti: consuetum idcirco se velle munus, priusquàm abitum paremus: quod si denegetur, nequaquã discedendi veniam se nobis concessurum. Post multa, parere necessum fuit, cum reniti non daretur. Tribus igitur Cechinis (sic enim Consul Venetus cum eo pactus erat) numeratis, abeundi veniã impetrauimus. Omni itaq; commeatu celerrimè nauigio imposito, nauarcho, vt abitũ acceleret, & cæteris rebus in itinere necessarijs prospiciat, iniungimus. Is haud ita multò post nautas aquandi gratiâ ad vicinum littori puteũ ablegat: qui vbi rediere, atq; omnia parata renunciarent, malacia subortur, quâ in vesperum durante, in statione detenti sumus. Sole demum ad Occasum vergẽte, ac vẽto leniter à terrâ spirante, omnes (me excepto) nauigium conscendêre: ego verò, quod vicarium Hierosolymitanum (qui in eum vsque diem in naui latuerat Venetâ) inuiserem, & ipsi discessum nostrum lætus annunciarem, vnà cum Arnicæ Guardiano ad Venetam nauem in proximâ statione hærentem, scaphulâ (seu lintre perrexi, & Vicarium anhelantem discessum, vt res suas colligeret, quò commodiùs & tutiùs in alterum nauigium transponi & recipi possent, admonui: sub mediam quippe noctem adfuturos se cum nauigio comites, vt eum è naui liberarent, promiserant. Statâ itaque horâ, profundo noctis silentio accedunt comites, ac summâ cum difficultate, nec nisi quatuor tolerorum solutione vltra promissum naulum, voluisse eò accedere nauarchum referunt. Pertulum idcirco in morâ rati, festinanter Vicarij sarcinas ex Venetâ in nostram transferri, recondiq; curamus. Mox Arnicæ Guardiano valedicto, Vicarius vnà mecum nauigium conscendit. Interim vnus è comitibus Lusitanus presbyter, vel nauigij paruitate terrefactus, vel itineris pertæsus, se febre correptum simulans, Venetam repetit, ac cœptum nobiscum continuare iter recusat; commodiorem se velle expectare, viribus recuperatis, transfretandi occasionem, asserens. Quid ei postea contigerit, anne voti compos factus sit, vel in itinere defecerit, ignotum nobis hactenus. E Palæstinâ reduces, cùm Alapiam Syriæ vrbem venissemus, id vnum accepimus, Alexandriam Ægypti eum petijsse, hoc consilio, vt per Arabiæ deserta ad Montem Sinai pergeret, inde Palæstinam accederet, posteà in Cyprum renauigaturus. Dum verò à naui soluimus Venetâ, remisq; propellunt nauigium nautæ, ad iactum vix lapidis progressis nobis, ecce Nauarchus nouas rursum molitur insidias: nimio se grauatum onere queritur, ac nolle se idcirco progredi. Adhæc cœpitus ille edere, ciere turbam, obiurgare nautas, portum se repetiturum simulare, & nisi nouem aurei Veneti vltra promissum naulum numerentur, nunquam se altum petiturum minitari: nos contrà

demulcere verbis hominem, instare precibus, senos illi daturos aureos, vt institutum iter prosequatur, altumque petat, promittere. Precibus tandem promissisque placatus assentitur, velaque faciēs iter prosequitur. Vento autem placido lentè admodùm progredimur, vicinūque radentes littus, parum eâ nocte profecimus. Proximâ quippe luce octo duntaxat millia passuum, nec amplius, nos confeciſſe comperimus; turrique in aduerso littore conspectâ, è regione Chitti, seu Citti promontorij nos nauigare cognouimus. Locus is antiquissimâ vrbe, ac regiâ quondam sede celebris, etiamnum hodie ob viridaria elegantia, pomorumque aureorum & citreorum vbertatem, totius Insulæ præcipuus habetur. Inde ventis ad Aquilonem vergentibus vela in altum dirigimus: mox aurâ inualescente, Cyprus obtutibus nostris subtrahitur, nocteque sequenti, plenâ lucente lunâ, secundis velis ab alto iter peregimus.

Postero die, vndecimo Kal Octobris, è puppi sequentibus nos ventis, prosperè admodùm nauigauimus. Circa meridem terram eminus conspicimus: summa esse Libani montis iuga nautis referentibus. Sole ad occasum vergente, prospero ventorum flatu terram adnauigantes Sidonem Phœnices vrbem præterlabimur; littusque Phœniciæ Tyrum vsque eâ nocte paulatim legimus.

CAPVT XVIII.

Vrbis Sidonis descriptio: in portum Tyri appulsus; ibidem mora, & trepidatio: Vicinorum Arabum in littore tripudia & lotio.

Strab. lib. 16 Plin. lib. 5. c. 19.

EST Sidon, Sait hodie, siue Saida Turcis, Mauris, Italisque appellata, vrbs Phœnices quondam opulentissima & celeberrima; in sacris quoque literis clara, ac Tyri æmula: quâ cum & vetustate, & nominis claritate diù certasse fertur; à Sidone primogenito Chanaan (vt Iosephus) vel à Candmo Phœnices fratre (vt alij autumant) condita, Thebarumque, Bœotiarum parens, ad radices Antilibani, à quo vix mille passibus abest, iuxta mare in rupe quâdam, longitudine ab Aquilone sese in Austrum extendente, sita; cuius vtrumque cornu castris olim validissimis, sed collapsis hodie, & neglectis, munitum fuisse cernitur. Latronum speluncam, non vrbem dixeris; adeò suis ruinis horrida est, habitatore omni penè vacua, paucissimis Mauris, Truscisque exceptis. Portu quidem ditata insigni, & capaci, sed infrequenti. Solo gaudet opimo, & vbere. Agri circumjacentes aquarum riuulis & fontibus irrigui, mirâ fertilitate exuberant: incultos tamen pleroſque nostrâ hac tempestate conspicias. Claruit olim, Chri-

Ex Antiq. 12. Hieron. in Quæst. Hebraic. super Genes.

stianâ

Digitized by Google

stianâ in Syriâ floreſcente religione, Epiſcopali ſede, Tyrenſi Archiepiſcopo ſubiectâ. Fuereque Sidonij (vt Strabo refert) multarum olim atque optimarum artium magiſtri, atque optimi in primis circa Aſtronomiam & Arithmeticam Philoſophi. Bethus, Diodorus, alijque viri illuſtres, eodem teſte, hac oriundi. Baali ſiue Belo hîc diuini honores habiti: cui & Ieſabel Sidoniorum regis filia, & vxor Achab regis Iſrahel, altaria erexit, ſacerdotes inſtituit, & ſacrificia obtulit; virumque, vt idem faceret, induxit. Coluere præterea Sidonij Aſtaroth, & Aſtarten: quos & Salamon rex vxorum ethnicarum inſtinctu adoraſſe legitur. In tantæ autem idololatriæ atque immanium ſcelerum pœnam ſæpe variam deuaſtationem vrbis ſuæ (quam Hieremias, Ezechiel, & Ioël prædixerant) experti ſunt. Nabuchodonoſor fame & peſtilentiâ domitam primùm cepit; dein Alexander Magnus; demum anno poſt Chriſtum natum 636 Saraceni, quorum iugum plurimis ſæculis perpeſſa eſt: donec tandem à Balduino primo Hieroſolymorum Rege Saracenis erepta, Chriſtianæ libertati reſtitueretur. Succeſſu verò temporis collapſa, à Diuo Ludouico Gallorum Rege anno 1250 denuò reſtaurata, ac præſidiario militi tuenda tradita, ad annum vſque 1289 Chriſtianorum imperio paruit. Denique ſic permittente diuinâ iuſtitiâ, à Saracenis rurſum occupata, Mameluchorum durum paſſa eſt imperium: Quibus circa annum Domini 1517 à Selymo Turcarum Imperatore extinctis, Oſmannico dominio cum cæteris Phœniciæ vrbibus acceſſit: eique etiamnum paret. Haud procul ab orientali vrbis portâ, qua Cæſaream itur, ſacelli cuiuſdam ruinæ ſuperſunt, eo (vt ferunt) loco, quo mulier Cananea pro filiâ ſuâ dæmoniacâ Chriſto ſupplicans exaudita eſt.

Lib. 16.

3. Reg. c. 16. & 21.

Ioſeph. Antiq. lib. 8. c. 7.

4. Reg. c. 23.

Hieremi. c. 57 Ezech. c. 28. Ioël c. 3. Ioſeph. 11. Antiq 8.

Math. c. 15.

Secundo à Sidone lapide, Auſtrum verſus, haud procul à littore, Sareptæ vrbis (quæ Hebræis Sarphat fuit) occurrunt reliquiæ; vbi Helias propheta à viduâ hoſpitio exceptus eſt, cuius hydriæ farina, Vatis promiſſione & beneficio, non defecit, nec lecythi oleum imminutum eſt. Vrbs hæc à Chriſtianis Palæſtinam moderantibus Epiſcopali ſede, Tyrenſi Archiepiſcopo ſubiecta, nobilis fuit.

Ioſeph. 8. Antiq. 13. 3. Reg. c. 17. Lib. 9.

Secundo à Sarepta lapide Auſtrum verſus Eleutherus fluuius ex Libano monte in Ithuræam fluens, inter Tyrum & Sareptam medius in mare illabitur. Ab hoc flumine Antilibanus initium ducit, & contra Aquilonem vltra Tripolim ad oppidum Archis vſque ſeſe extendens, triginta milliarium ſpatium abſoluit: à littore autem haud procul recedit; quinimò multis in locis adeò ſe mari vicinum reddit, vt ab eo alluatur. Plinius teſtudinum multitudine eum abundare ſcribit. Ioſephus & ſacræ Literæ frequenter eius meminerunt.

Ioſeph. 13. Antiq. 7 & 8. Machab. 3. c. 11, 12.

Sub auroram inſequentis diei Tyri portum ingreſſi, iuxta vrbis mu-

Digitized by Google

ros anchoras iecimus; ſubſtitimuſque ibi toto eo die, noctéque proximâ; quòd portu egredi aduerſis ventis non tutum eſſe Nauarchus diceret. Interim tamen nec terram captare, nec deſertæ vrbis perluſtrare ruinas datum fuit; vetantibus id maximè Arabibus, in proximo degentibus: quorum metu perterritis, & ne dolos & inſidias ſtruerent, veritis, in Continentem deſcendere haud tutum nobis videbatur. Dum verò in portu hæremus, circa meridiem plurimi Arabum, tam viri quàm fœminæ turmatim ad littus accurrunt: dumque noſtro approperant nauigio, choros ſuo more ducere, tripudiare, altum canere, mox feſſos tripudijs, marinis aquis ſeſe immergere, ac ſe mutuo lauare; denique toto ſic corpore nudos, iam lotos lætoſque ad proximum collem arboribus conſitum properare; ibique aliquamdiu inter opacas arbores ſe occultare eminus conſpicimus. Attoniti inſolito hoc ſpectaculo, quod genus hominum eſſet, quid ſibi hæc vellent tripudia, lotiones, cantus, occultationes, à nautis ſciſcitamur. Illi Arabes eſſe, ac Veneri hoc modo operam dare ſolitos reſpondent. Gens hæc vaga, ſine ſedibus in tentorijs habitans, haud procul à Tyro in edito quodam colle caſtra fixerat. Horum mores & vitæ inſtituta alibi explicauimus. Poſt horam atque alterã, vbi nos iactis anchoris in portu ſubſiſtere cognôrunt, accurrunt ocyùs, & ex vrbis ruinis, (à quibus vix iactum lapidis aberamus) proclamant, longumque cum Nauarcho nautiſque ſermonem miſcent: eunt, redeuntque ſæpiùs, nouaque cum nautis colloquia inſtituunt. Quid tractent, quidve petant, dum à nautis quærimus; ipſi etiam admoniti & rogati nolunt indicare: quod maximum ſanè nobis metum incuſſit, cum Nauarchum potiſſimùm, & nautas de dolo ſuſpectos haberemus. Eorum ſiquidem fraudem & fallaciam in multis iam ſæpius experti, ac dolis ſtruendis, parandiſque inſidijs id genus hominum aptiſſimum cognoſcentes, verebamur plurimùm ne rebus noſtris inhiantes, Arabibus nos proderent & venundarent, noſtraſque res omnes diriperent. Auxit hunc timorem parua ſcaphula, ſeu linter, quæ ſola portum nauibus vacuum ad ſecundam noctis horam ingreſſa, & lentè ac tacitè remis incitata, tanquam latebras quærens, protinus poſt vrbis muros ſe abdiderat. Id enim vbi animaduertimus, technas & dolos ſubeſſe veriti; haud abs re conſternato omnes fuimus animo: vel eò magis, quòd omni prorſus humanâ ope deſtituti, atque vndique barbaris circumſepti, planè inermes, & imbelles in alieno hæreremus ſolo; nec ipſis quoque nautis ſatis confideremus; adeoque nulla nobis euadendi ſpes reliqua fore videretur. Fracti igitur animo, quid conſilij capiendum, quidve agendum ſit, ignorauimus: tandem è neceſſitate virtutem parantes, diuino in primis implorato auxilio, vnico in extremis periculis neceſſitatibuſque remedio.

Digitized by Google

remedio, ac tuto refugio, timorem soluimus: metuque omni deposito, vim vi repellere, si hostis adsit, statuimus; mortem potiùs oppetere parati, quàm viui in manus barbarorum venire. Impetus itaque Arabum in horas imò in momenta expectantes, defensioni nos paramus. Erat in fundo nauigij loco saburræ silicum ingens copia; ex ijs, dormientibus nautis, centena aliquot grandiora eruimus: his singulis diuisis, ac certo cuique assignato numero, idem de fustibus qui aderant, fecimus. Atque his demum telis, si accedant, latrones istos repellere stat animus. Circa tertiam noctis horam proclamant ex vrbis ruinis barbari, nullo à nautis, siue dormientibus, seu somnum simulãtibus, quòd forsan nos vigilare cognoscerent, dato responso. Nos verò iam iam adfuturos hostes rati, per integram ferè horam arrectis auribus stetimus; & quanquam neminem se loco mouentem, aut tentare accessum conspiceremus (nox enim sideribus illustris facilem prespectum dabat) impetum tamen repentinum veriti, stationem relinquere, & quieti nos dare, aut somnum capere, totâ eâ nocte nequaquam ausi sumus. Secus autem quàm opinabamur successit: nullo enim accepto damno, vt illuxit, piscatores Mauros fuisse ex nautis intelleximus: qui tamen an verum referrent, dubitationem vehementem nobis injecere; cum maximè præteritæ noctis illorum summum atque altum silentium fraudis suspicione nequaquam carere omnibus persuasum esset. Quia verò dum in portu hæreremus, nonnulla de opulentissimæ ac præclarissimæ quondam vrbis Tyri situ, conditione, ac facie à nobis obseruata sunt, lubuit obiter hîc annotare.

CAPVT XIX.

Vrbis Tyri descriptio.

EST Tyrus omniũ Phœnices vrbium vetustissima: potẽtissima olim, & totius orbis nobilissimũ emporium, à Tyro Noëi nepote & Iaphetis filio septimo (vt Berosus refert) paulò post diluuium condita: vt Quintus Curtius, ab Agenore: à Phœnice autẽ rege, Iosue Israhelitici populi duce, instaurata; Sidoniorũ dein sub Săpsone colonia effecta, ab ijs renouata, Hebræis Sor vel Zor, Gellio & alijs Sarra, Mauris Sur hodie vel Zur dicta; ambitũ (testè Plinio) 19 millia passuum habuit. Hæc multis casibus defuncta, & post excidiũ renata, nunc tandem diruta penitus, plena ruinis & deserta iacet: quinimo vsque adeò deuastata & euersa est, vt desierit esse ciuitas; tantumque leuia pristinæ potentiæ vestigia in ruinarum magnitudine demonstrentur: ita vt non immeritò de illa dici possit, quod de magnis vrbibus Arcadiæ à quodam dictum olim fuisse refert Strabo: Magna ciuitas magna solitudo est

Isai. c. 23. Gen. c. 10. Lib. 4. Ioseph. 8. Antiq. 3. Iustin Hist. lib 18. Lib. 5. c. 19.

Præter-

Digitized by Google

Præter arcus enim, fornices, dirutarum ædium parietes, turresque collapsas, ac mœnium reliquias, ruderaque immensa nihil est quod cernas. Communis quidem hæc vrbium Phœniciæ conditio est, cùm vel maiorum barbaries, vel bellicæ frequentes clades totam illã Phœnices oram, ac politissimam regionis faciem mutârint in ruinas deformes, atque horridas desolationes. Quod an rerum solitâ vicissitudine, quâ vetera quæque, magnifica licèt atque præclara fuerint, nunc intereunt, nunc noua resurgunt; eundem & ipsa quandoque finem consequutura: an verò irâ diuinâ, scelerum vindice, acciderit, nouit ille, cui nihil ignotum. Sanè constat Ezechielis vaticinio Tyrum ob nimium fastum, impietatemque euertendam aliquando. Sic enim per
c. 26. eum ait Deus; *In nihilum redigam te, & non eris; & requisita non inuenieris vltra in sempiternum.* Et alibi; *Negociatores populorum sibilauerunt super*
c. 27. *te: ad nihilum deducta es, & non eris vsque in perpetuum.* Et paulò post;
c. 28. *Dabo te in cinerem super terram in conspectu omnium videntium te.* Forma, quantum ex ruinis colligi licuit, sphærica est, trium circiter milliarũ ambitus. Situ multùm amœna, rupi durissimæ imposita, olim insula, prælto quippe mari septingentis passibus (vt Plinius refert) vel iuxta
Lib. 5. c. 19. Q. Curtium quatuor stadijs à Continenti diuisa, marinis fluctibus vn-
Lib. 4. dique circundata erat: quam propterea rectè in corde maris sitam, vr-
c. 26. & 27. bemque inclytam, ac perfecti decoris vocat Ezechiel. Hanc Nabuchodonosor Chaldæorum Rex post excidium Hierosolymitanum tre-
l. Ant. 33. decim annis (vt Iosephus scribit) arctissimè obsedit: sed cum arietibus, alijsque bellicis machinis muros quatere nequiret, hac spe capiẽdæ vrbis deiectus, exercitum saxa prægrandia comportare imperauit: quibus mare inter vrbem & Continentem mediũ impleret. Exstructo igitur aggere, machinisque mœnibus admotis, cum vrbem iam capiẽdam Tyrij conspicerent, auro, argento, omnique supellectili præciosâ nauibus impositâ, vrbe fermè vacuâ relictâ, nouas sedes quæsierunt; & partim in Cyprum, partim Carthaginem, atque alij alias Ionij Ægeique maris insulas adnauigarunt. Capta denique, combusta, & fũditus euersa vrbs, septuaginta annis adeò desolata mansit, vt in derasæ vrbis planicie piscatores retia expanderent & siccarent; quod & Ezc. 29. & 32. chiel prædixerat: *Et dabo te* (inquiens) *in lympidissimam petram: siccatio sagenarum eris, nec ædificaberis vltrà.* Post septuaginta annorum desolationem restaurata, ac pristino nitori restituta, ducentis fermè annis floruit. Deinde vetusto Nabuchodonosoris opere, vel maris illuuie, vel Tyriorum industriâ destructo, ab Alexandro Magno denuò bello petita, & obsidione pressa, eiusdem regis operibus ex insulâ facta peninsula, rursum Continenti iuncta est. Is enim exstructis è lignis, seu cratibus, saxisque aggeribus, atque impletis freti angustijs, post septem

mensium

Digitized by Google

mensium obsidionem eam cepit, diripuit & incendit totam. Agger ille successu temporis ita creuit, vt hodiè, quâ vrbi iungitur, sexcentos & amplius passus in latitudinem pateat, mari vtrimque alluente. Capacissimo & tutissimo quondam ditata fuit portu; cuius extrema latera mare versus ambibat magnæ molis agger, ex ingentibus saxis in mari prærlto fundatis, atque in crassissimum exsurgẽtibus murum; qui contra vndarum impetus procellasque tutam nauibus stationem redderet. Hodie maiori ex parte fluctibus obrutus, & continuâ maris agitatione corrosus, vix vllius vsus esse potest. Eius tamen ampla vestigia (quæ tranquillo interdum mari conspicienda sese præbent) ipsi, dum in portu hæreremus, conspeximus. Sunt autem qui veteris Tyri hæc reliquias putant; sed vbi nunc Tyri ruinæ spectantur, ea nouæ vrbis rudera esse existimant. Præter hunc portum est & aliud intra vrbis mœnia nauigiorum receptaculum, amplissimum quidem & tutissimum, triremium stationi accommodum. Id naues admittit angusto ostio, inter geminas vtrimque turres, ad vsum publicanorum portorium administrantium (vt multi opinantur) olim exstructas. Ostium catenâ ferreâ transuersâ claudi solere vero est simile, vt aditus exitusque nocturni præcluderentur. Hærent etiamnum sinistri lateris turri infixæ decem ingentes marmoreæ columnæ, æquo interstitio diuisæ, ad ostij (vt puto) ornatum additæ. Fuit autem Tyrus magnificis quondam columnis, pyramidibusque marmoreis, atque alijs cùm publicis tùm priuatis ædificijs mirum in modum exculta: quorum plurima etiamnum vestigia supersunt. Nam præter muros altissimos, excelsasque turres, æquâ inter se proportione distantes, emicant inter cætera altissimorum parietum Cathedralis Ecclesiæ (in quâ Almericum regio ornatu nuptiarum solemnia celebrasse fama est) reliquiæ. Duo item iuxta eiusdem portam egregij operis templa, magnâ tamen ex parte collapsa, & diruta: maius titulo Sepulchri Dominici decoratum, minus *Diuo* Ioanni discipulo Domini dicatum; vtrumque reliquijs multorum Martyrum sub Diocletiano passorum quondam clarum. In maiori, ponè Altare maximum, Magni Origenis corpus conditum ferũt. Federici quoque primi Imperatoris hîc (dum se lauare vellet) submersi, eo in loco quiescere ossa dicuntur. Extra portam orientalem prope mœnia exiguum visitur sacellum, vbi (vt multorum opinio est) mulierem clamasse sacræ narrant Literæ: *Beatus venter qui te portauit & vbera quæ suxisti.* Luc. ii. Alij istius sacelli exstructionem aliò referunt, putantes ibidem extitisse lapidem illum, in quo Christũ sedisse, & quieuisse sæpiùs à maioribus traditũ est. Hunc autem à Christianis in summo honore habitum, & illæsum mansisse referunt: donec tandem anno salutis 1124. Veneti, post expugnatam vrbem, eum abstulerint; &

Digitized by Google

nauigio impositum Venetias asportârint, atque in æde D. Marci eximio loco collocârint; vbi etiamnum visitur, & à plerisque honorarur. Meminit huius lapidis Andreas Dandulus Venetorum Dux in suis Chronicis: qui etiam super eius residuum templum in honorem Saluatoris constructum refert. Fuere Tyrij quondam terrâ marique potentissimi, nauigationi, & mercaturæ vt plurimùm dediti, ac quasi vniuersi maris domini: homines vel maximè industrij, atque omnis generis artium & scientiarum peritissimi, & (vt Q. Curtius vult) qui primi aut literas docuerunt, aut didicerunt. Ob Tyrij quoque coloris pretiosissimi, & nobilissimi (quem alij purpureum, puniceum, vel phœniceum, nos ab vrbe hac Sarrâ *Scarlaecken* vel *Sarlaecken* vocamus) inuentionem, ac confectionem fuere celeberrimi. Peculiarem antiquitùs habuere regem, & opulentissimum: quorum in sacris Literis crebra fit mentio, præsertim regis Hyram, qui Salomone regnãte claruit, & ad Templi Palatijque regij ædificationem artifices & ligna cedrina è monte Libano ipsi transmisit. Cui Salomon reddere volens beneficium, præter olei, vini, & frumenti ingentem copiam, viginti oppida donauit: quæ ille vt perlustrauit, spreuit, terramque Chabul, id est (Iosepho teste) displicet appellauit. Vt autem Tyrij ante aduentum Christi, ac paulò post idololatriæ, alijsque nefandis vitijs summoperè addicti fuere; Iouem enim (quem Baal nominarunt) Saturnum, Herculem (cui nomini vrbẽ dicauerunt) & Astarten (quæ Romanis Pallas) coluere: ita post eius Passionem, Euangelio iam totâ Syriâ clarescente, virtutibus, ac veri Dei cultui planè se mancipârunt; atque inter primos Christianę fidei veritatem amplexi sunt; eamque intrepidè diuersis persecutionis temporibus confessi, proprio sanguine signârunt; infinitorumque pænè Martyrum relicto numero confirmârunt. Hinc etiam cùm postea altiores Christiana religio radices egisset, vrbs ipsa Archiepiscopali sede decorata, totius Phœnices facta est metropolis; quatuordecim ciuitatum assignatis ipsi Episcopis. Vrbes quibus Archiepiscopatus præfuit, fuere Sidon, Ptolemais, Caiphas, Botris, Tripolis, Orthosia, Archis, Aradus, Fortosa, & Maraclea. Postà tamen, diuinâ sic disponente iustitiâ, anno à Christo nato 636 à Saracenis occupata, annis 488 eorum iugo oppressa mansit. Balduinus dein, eius nominis primus Hierosolymorum Rex, anno 1112. eam recuperare satagens, post quinque mensium frustra tentatam oppugnationem, obsidionem soluere coactus est. Balduinus autem secundus anno salutis 1124 per Guaremundũ Hierosolymorum Patriarcham eam ex infidelium manibus eripuit, & pristinæ libertati restituit. Copioso namque comparato exercitu, ac Venetæ in primis instructissimæ classis auxilijs, cùm terrâ marique eam Guaremundus obsedisset, ac

Lib. 4. Plin. lib 5. c. 19.
Strab. lib. 16.
2. Paral. 2. 8. 9
3. Reg. 9.
8. Ant. 3.
Q. Curt. lib. 4.
Sil. lib. 16
Act. 11.
Euseb lib. 8. Hist. Ec. & Niceph. lib. 7. Hist. Eccl. c. 7.
Tyr. Bel. sacr. lib. 11. c. 17. & lib. 13 c. 2. 23. & lib. 14 c. 12.
Tyr. Bel. sacr. lib. 11. c. 17.
Tyr. Bel. sacr. lib. 12. c. 24. 25. & lib. 13 c. 4. 5. 6 7. 9 10. 11. & 13 & lib. 14. c. 13. 14

Digitized by Google

ac diu multumque acerrimè oppugnasset; quinto tandem obsidionis mense, ciuibus fame eam dedentibus, occupauit. Venetis ob res bene gestas tertiâ vrbis parte permissâ, vbi suis ponderibus, mensurisq; proprijs vterentur, ac quæuis mercimonia immunes distraherent, additò etiam Prætorio, vbi iudicia in suos cùm ciuilia tum criminalia proprijs legibus liberè exercerent. Expugnatam ad hunc modum vrbem, rursum in Phœniciæ metropolim Balduinis erexit; sex (pro quatuordecim, quibus antea præerat) subiectis Episcopis. Fuere hi Sidonienſis, Acconensis, Caiphensis, Sareptanus, Porphyriensis, & Barutensis. Posteaquam verò annos circiter 165 in hoc rerum statu fuisset, Hierosolymorum Regibus à Sultano Ægyptio regno pulsis, rursum anno Reparatæ salutis 1289 à Saracenis post tertium obsidionis mensem, deditione à ciuibus factâ, occupata est: denique à Selymo Turcarum Imperatore Sultanico exstincto Imperio, deletisq; Mameluchis, expugnata, vnà cum cæteris Phœniciæ vrbibus Turcarum ditioni accessit: quorum tyrannidem etiamnum patitur; abiecta planè, squalida, & suis quasi ruinis sepulta. Colonię eius (teste Curtio) pænè orbe toto diffusæ sunt; Carthago in Africa, in Bœotia Thebæ, Gades ad Oceanum. Magni nominis viri hac oriundi: inter cæteros Apollonius, Antipater, & Vlpianus celebris legum interpres; quod & ipsemet testatur, & Italici iuris priuilegio, atque immunitate ab Imperatoribus dotatam scribit. Dido etiam Beli filia, Pygmalionis Tyriorum regis soror, ex eâ originem habuit: quæ occiso à fratre viro suo Sichæo Herculis sacerdote, effossis clam thesauris, conscendens nauem, & fratris tyrannidem fugiens; cum ad eam Africæ regionem, quæ Zeugitana olim, hodie Tunisi regnum appellatur, appulisset; in ipso littore Carthaginem condidit, quæ posteà nobilissima Africæ vrbium, antiquæque Romæ æmula euasit. Cæterùm vbertate agrorum, situsque amœnitate nulli terrarum postferenda Tyrus. In colles arboriferos quippe, fructiferosque, ac latam planiciem vbique herbidam, virentem, & amœnissimam regio omnis distincta est; deserta licet & inculta hodie plerisque in locis spectetur. His de Tyro dictis ad nauigationem reuertamur.

Tyr. lib. 14. c. 13. 14.

Herold. Cont. Bel sacr. lib. 2 c. 2.

Lib. 4.

Strab. lib. 16.

lib. 1. ff. de Cens.

Iustin. li. 18.

Digitized by Google

CAPVT XX.

E portu Tyrensi discessus. Noua Nauarchi insidia. Ptolemaidis, Caiphatis, Cæsareæ Palæstinæ, aliarumq; maritimarum vrbium, ac totius Palæstinæ littoralis tractus Ioppen vsque descriptio. In portum Ioppensem appulsus; atque ibidem mora.

NONO Kal. Octobris orto iam Sole Nauarchum anchoras vt eleuet, & è portu soluat, hortamur. Ille verò nauigare se ventis aduersis non posse respondet: vt enim ex præteritæ noctis molestiâ nos metu concussos cognouit, aduersos ventos simulauit; vt pauidos & mente consternatos magis magisque terrefaceret, & afflictis maiorem afflictionem adderet: id sibi persuasum habens, se aureos aliquot priùs nobis emuncturum, quàm discederet: vel eò magis, quòd in portu periculoso, atque Arabum in vicino littore hærentium infestationibus obnoxio, nos minimè velle subsistere, sed quiduis potiùs daturos, vt inde solueret, crederet. Nos verò, cognito eius astu & maliti â (serenum siquidem erat cœlum, ac ventus satis prosper) primùm blanditijs, mox minis hominem aggredimur. Hæreat, inquimus, quamdiu velit in portu, nihil ad nos: satis annonæ nobis esse ad plurimos dies: ipse, quid è re suâ sit, videat: gratum quidem nobis futurum, si vela faciat, & ventis fauentibus nauiget; sin minus, nihil nos morari: id verò certò sciat, si per ipsum stet, quo minus iter prosequamur, & ipsum annona deficiat, ne vel particulam quidem panis, vel guttam vini se suosque à nobis accepturos: contrà verò, si portu egrediatur, victum omnem se suosque ex voto laffam vsque à nobis consequuturos. Victus tandem, siue minis siue precibus, aut promissis, vbi nos sine metu esse animaduertit, anchoras erui, ac vela flatibus dari imperat. Placido igitur vento portu egredimur, ac Tyri mœnia præterlegentes, nil nisi immensa rudera, lapidumque aceruos passim conspeximus.

Paruo quasi confecto milliario, decidentium aquarum strepitus, ac murmur ingens nostris obstrepit auribus. Vnde aut quales hæ aquæ sciscitamur à nautis: illi fontes esse propè aiunt, è vicino monte tanto impetu scaturientes, vt statim vi ac rapacitate aquarum molas aliquot circumagant, moxque in mare deferantur. Celebris hîc locus est, Puteus aquarum viuentium dictus; cuius in Canticis sæpè meminit Salomon. Continet autem (vti nobis retulere nautæ) fontes seu fauces quatuor amplissimos, quadratâ formâ, muro è saxo durissimo circundatos; è quibus varij deducuntur aquæ ductus, & riuuli, totam fere

Tyri

Digitized by Google

Tyri planitiem, agroſque vicinos irrigantes, ac fœcundantes.

Primo à fontibus milliario Sandalium caſtrum in ipſo littore occurrit, quod ab Alexandro Magno conditum, & ab eo Alexandrium, Arabicè Scandarium appellatum, poſteà à Balduino primo Hieroſolymorum rege, cum Tyrum obſideret, reſtauratum, Sandalium dici cœpit: fuitque à dicto Rege traditum cuſtodiæ quorundam Gallorũ, quos & nobilitauit, & Sandalino cognomine inſigniuit. E quorum proſapiâ originem ducere non obſcurè putauerim inſignem noſtræ Batauiæ familiam Sandalinũ nomine, viris aliquot dignitate & nominis claritate noſtro ſæculo percelebrem. Olim quidem illud munitiſſimum extitit Caſtrum; nunc verò deſertum & dirutum penitus, ſitum eſt in agro peramœno, fontibus & riuulis irriguo, atque vberis ſoli. *Tyr. Bel. ſacr. lib. 11. c. 30.*

Haud procul inde in ipſo littore turris quadrata ſpectatur, *Nacora* nomine, recens à Turcis ad piratas arcendos, tutandumque littus exſtructa.

Dum ſic fæliciter progredimur, ventoque placido ſulcamus vndas, iamque monti Saron vicini ſumus, Nauarchus rurſum nouas inſidias parat: & vt erat verſutus, & in fallendo exercitatus, ad eliciendam denuò pecuniam, impiam fraudem comminiſcitur; eſſe è noſtris (inquit) Hebræum quendam, atque Acrim propterea velle adpellere, vt exeat, non enim, Chriſtianus cum ſit, cum Hebræo, Chriſtianorum hoſte, ſe portum Ioppenſem acceſſurum. Obſtupeſcimus omnes, ac ſubitâ re perculſi, vnde hæc illi nata opinio, à nautis quærimus: obiectum crimen negamus, Chriſtianos eſſe omnes, Hebræum neminem, conſtanter aſſerimus. Mirari idcirco, quis illi tam inſignis commenti author fuerit. Vbi Iaffam nos conduxerit, experimentum faciat. Quod ſi, vt autumat, nos falſa dixiſſe comperiat, non defuturam vtique occaſionem, quo dignam de nobis ſumat pœnam. Si tamen Acrim adpellere perſiſtat, faciat quod è re ſuâ futurum putet: nos cauſam communem defenſuros. Vt autem conſtantes nos eſſe, nec hæſitare quippiam animaduertit, mutato conſilio, Cypri id ſibi pro certo relatum eſſe inquit: velle tamen nobis fidere, ac rectà Iaffam petere. Pergimus itaque, ac montis Saron coſtam, pagumque Zis Mauris dictum, placido vento præterlabimur. Circa quartam diei horam proſperi à puppi ſequuntur nos venti Aquilones: ijſque ſpirantibus Acræ cuſpidem, montemque altiſſimum, quem Scalam Tyriorum Ioſephus vocat: mox horâ quaſi meridianâ Acrim, à Tyro viginti millia paſſuum diſſitam præter vehimur.

Vrbs hæc à Syriæ Regibus Demetrio & Ptolomæo frequentata, prius Accho, ſiue Aco, & Cod. Straboni Aca dicta, Ptolomaidis poſteà nomen ſortita eſt: dein Claudij Cæſaris colonia effecta, ſed nomine *Hieron. in loc. Hebr. lit. A. Lib. 16.*

Digitized by Google

mine tantum, non re, vt Vlpianus putat, nunc Acri, & Accon nomen
l.ib. 1 ff de Cens. obtinuit; fuitque olim celebris Phœnices vrbs, & Strabone teste, magna ciuitas. Formam habet triangularem: cuius bina latera mare alluit; tertium planitiem respicit, muris & antemuralibus cincta, portis, turribus, fossisque munita, collapsis tamen hodie, & neglectis. Portu ditata capacissimo, tutissimoque, mœnibus partim incluso, vbique vtilissimo, vel eò magis, quòd tranquillam nauibus præbeat stationem; vnde etiamnum totius Palæstinæ præcipuum est emporium.
Lib. 16. Hac (vt Strabo refert) Persæ receptaculo contra Ægyptios vtebantus; quam posteà Alexander Syriæ Rex Antiochi Nobilis filius occu-
1. Mach. 10. pauit, & in regni sedem elegit; nuptiasque hîc cum Cleopatrâ Ptolomæi Regis Ægypti filiâ celebrauit. In Mahometæorum dein potestatem duce Haomero anno salutis 638 delapsam, ac multis sæculis ab ijs
Tyr. Bel. sacr. l.b. 10. c. 28 possessam; Balduinus eius nominis primus Hierosolymorum Rex, Genuensium auxilijs, & classe septuaginta nauium rostratarum adiutus, post viginti dierum oppugnationem, ciuium deditione recuperauit; & Christianæ libertati restituit, templis item ac turribus mirificè decorauit. Genuensibus pro præstitâ operâ vectigalium parte permissâ, ecclesiâ quoque, & vico, vbi plenam iurisdictionem perpetuò haberent, donatis, assignatisque pro cuiusque merito prædijs & domicilijs.
Herold. Cont. Bel sacr. lib 1. c 7. & lib. 2. c 11. & lib. 5. c 6. 7. & lib. 6 c 7. 10. Post multa tandem annorum curricula à Saladino Ægypti & Syriæ rege recepta, atque iterum à Philippo Adeodato & Richardo Angliæ Rege, post tertium obsidionis annum Christianis reddita: denique anno 1291 à 190000 Saracenis violenter expugnata, & incendio absumpta; postmodum tamen à Mameluchis restaurata; ijsque tandem exstinctis à Turcis subacta, Osmannico Imperio addita est, cui etiamnum paret. Supereſt ex veteribus ædificijs peringens & magnificum templum Diuo Ioanni quondam sacrum: cui adiuncta hæret prælta turris; longè
Herold. Cont. Bel. sacr. lib 2 c. 9 & lib 4. c. 13. adnauigantibus conspicua. Muscarum turrim olim vocatam nonnulli autumant; vel ideo fortassis, quod Beelzebus Muscarum Dei fanum ibi extitisse opinio sit: alij tamen Pharum & speculam (quod magis crediderim) fuisse putant; vnde ad indicanda vada nocturno tempore aduenientibus nauibus lumina exhibebantur. Visuntur præterea aliæ multæ hîc vetustæ turres, partim collapsæ, partim ruinosæ: quæ nihilominus etiamnum pulcherrimum eminus prospectum præbẽt, atque
1. Mac. 5. 10 11. 12. 13. vrbis magnificentiam ostentant. Frequens huius vrbis in sacris Literis
2. Mach. 13. fit mentio. Hic Ionatas Machabæus purpurâ indutus latus regis Alexandri in nuptiarum solemnitate clausit. Eandem postea ingressus
Act. 21. perfidè à Ptolemensibus captus est, ac mille Iudæi, qui cum eo intrauerant, interfecti. Hîc Paulus Apostolus Tyro veniens diem integrum

gum apud fratres egit. Christianâ postmodum fide in Syriâ propagatâ, Episcopali sede Tyrensi Archiepiscopo subiecta claruit. Adiacet vrbi Ortum versus planities perampla, & fertilissima, fontibus irrigua, vineis, hortisque cultissima; quam torrens Belus à Galilæa ortum trahens, secat mediam; atque vrbem præterfluens in mare labitur. Id ab Acri cuspide ad Carmeli montis vsque promontorium sinum efficit, hemicycli formam referentem, latitudine millium passuum duodecim; quem nos recto tramite traiecimus, & relictâ ad lævam Ptolemaide, & Caiphâ oppidulo, Carmelum versus vela direximus: cuius extremum cacumen (quod rostri instar longiùs in mare se porrigit, distatque ab Acri octo circiter millia passuum) haud ita multò post attigimus. Inde crescente vento, Castrum Peregrinorum, Atrit, & Cæsaream Palestinæ felici nauigatione, turgidisque velis paucis horis præterlapsi sumus. *Tyr. Bel. sacr. lib. 13. c. 2.*

Circa vesperum, langueſcente vento, parum profecimus: nec enim cuspidem proximam, distantem à Cæsareâ decem millia passuum, eo die (vti sperabamus) attingere potuimus: irruentibus namque tenebris, vix quinque millia passuum absoluere datum fuit. Itaque ne in littus parum cognitum impelleremus, ad quintum supra Cæsaream milliarium, quinquaginta millia passuum eo die emensi iter, subsistimus; atque anchoras iuxta littus loco sanè incommodo iacere cogimur; vbi multo cum tædio totâ nocte consedimus: exposita quippe aperto mari nauicula, à salientibus vndis in latera impingentibus, quandoque etiam superantibus, mirum in modum, ac velut ebria agitabatur: nos verò sursum deorsumque iactati, & eximmodicâ nauis agitatione conquassati, non solum corpora languida cibo aut quiete non refecimus, sed & totam noctem insomnem traduximus. Ne verò memorata loca silentio prætereamus, ea quæ de ijs nobis innotuêre, quæve obseruatione digna duximus, paucis subjiciemus.

Caiphas olim ciuitas Episcopatu nobilis, à Caiphâ pontifice eius conditore (vt quidam volunt) sic dicta, olim Porphyria, & Porsina, vt Tyrius putat, hodie Gafas Turcis Mauriſque appellata; nunc oppidulum, seu humilis potiùs & ignobilis pagus, ad radices Carmeli ab aquilonari latere in interiori sinu iuxta littus situm habet; à Carmeli extremo cuspide quatuor distans millia passuum, totidemque ab Accone luxta fluit, atque in mare se exonerat torrens Cison. Is ex monte Thabor scaturiens, in duos mox diuisus riuos, quorum alter Ortum versus in mare Galileæ labitur, alter ad Occasum mediam Galileæ planitiem *3. Bel. sacr. c. 14. & lib. 10. c. 6.*

Digitized by Google

planitem iuxta Naim oppidum perlabens, multisque auctus riuis, tandem iuxta Caipham mari miscetur.

Ios. c. 19. Carmelus mons Hebraicè Charmel, mons est excelsus valdè, mari imminens, glebæ olim fortunatissimæ, & vbique cultissimus, vitibus, oleis, arbustis, fructiferisque arboribus, atque herbis odoriferis nobilis: nunc contrà totus sterilis, incultus, dumis, vepribus, alijsque arboribus infructuosis horridus. In sacris Literis Heliæ frequentatione in primis celebris est. Hic namque Baalis pseudoprophetas, numero 850 ad iudicium vocatos, præsente Achab rege, & idololatriæ conuictos neci dedit. Cum enim illi nequicquam cultris se dilaniantes idolo immolarent; ille Deum Israhel, igne cœlitus demisso, verum esse Deum comprobauit: tandemque ad vnum omnes perdidit. Hîc fugiens Iesabelem vxorem Achab, longo tempore latuit. Pluuiam hac largam, cum regnum Israhel nimiâ siccitate, sterilitateque diu multumque laborasset, post longas preces à Deo impetrauit. Carmelitarum ordinem ab hoc monte originem & nomen sumpsisse authore Alberto Patriachâ Hierosolymorum circa annum salutis 1200 nonnulli autumant. In occiduo montis cliuo Castellum visitur dirutum; iuxta quod est vetusti operis templum, Diuæ Virgini (vt volunt) dicatum; hodie ruinosum, & derelictum. Haud procul inde in montis decliuitate aliud quoque extat templum Diuo Eliæ prophetæ dedicatum: vbi eum latitasse, atque etiamnum eius speluncam ostendi ferunt.

3. Reg 18.

Atrit olim oppidum in ipso littore positum, angulum seu cuspidem in mare eminentem efficit; distatque à Carmelo decem millià passuũ, hodie funditùs diruum, & solo æquatum, nil præter nudum nomen, & vetustæ turris reliquias retinet.

Tyr. Bel. sacr. lib. 10. c. 26. Castrum Peregrinorum, aliàs Petra incisa, Mauris *Tortora* dictum, decimo milliario ab Atrit positum, cuspidem in mare se extendentem occupat, fossisque à Continenti diuisum, ac marinis fluctibus circundatum, insulam efficit; formamque refert quadrangularem, muris vndique cinctum, ac quinque turribus exornatum, quarum quatuor totidem angulos occupant, quinta excelsior cæteris medium arcis tenet. Hanc inter scopulos Comes Tolosanus Raimundus, regnante Balduino primo, ad Peregrinorum securitatem exstruxit. Hodie tamen neglecta, ruinosa, & habitatore vacua cernitur. Iuxta hanc idem Balduinus in prædones in insidijs latentes irruens, ab vno, casu in regem vibrante iaculum, pænè morti traditus est.

Ioseph. 13. Antiq. 18 21 & 14 Ant. 5 & 15. Ant. 10 12. Tyr. Bel. sacr. lib. 10. c. 15. Cæsarea Palestinæ, prius Πύργος, hoc est Turris Stratonis appellata, ab Herode rege postmodum restaurata, Cæsareæ nomen in honorem Augusti Cæsaris obtinuit. Vespasianus posteà deductâ eò coloniâ, Flauiam nuncupauit. Vrbs fuit quondam maxima, opulentissima, & potentissima,

Digitized by Google

potentissima, ac totius Iudeæ propugnaculum munitissimum: cuius antiquæ magnificentiæ, splendoris, ac potentiæ facilè fidem faciunt ingentium templorum, turrium, atque è marmore ædificiorum regiorum amphiteatri, & theatri, aliorumque operum amplissimorum ingentes ruinæ, & perampla vestigia. Hodie tamen suis ferè ruinis sepulta, deformis tota, squalida, & deserta penitus iacet. Mare mediterraneum, in cuius littore sita est, ab Occidente respicit; ab Ortu paludem aquarum dulcium habet. Portum ad vrbis ornamentum & defensionē regio planè opere, & magnis sumptibus Herodes exstruxit, & in honorem Augusti Sebasten vocauit: cuius etiamnum aliqua extant vestigia. Hîc Cornelius centurio cum totâ suâ familiâ à Petro Apostolo primus ex gentibus baptizatus est. Hîc Philippus diaconus Paulum hospitio excepit. Hîc Agabus Propheta Zonâ Pauli seipsum ligauit, eumque Hierosolymis in vincula conjiciendum prædixit. Hîc causam publicè coram Herode Agrippa & Felice Præside Paulus dixit; ac post diuturna vincula à Festo Præside ad Cæsarem appellauit. Hîc Agrippa, dum quinquennalia celebraret, & ad populum concionem haberet, neque adulatorum voces, Deum eum esse dicentium, reprimeret, ab angelo percussus interijt. Christi fidem amplexa Episcopatu claruit. Posteà à Mahometæis subacta, ijsque denuò à Balduino primo, Genuensium auxilio erepta, & vi capta, ac Christiano cultui restituta, rursum Archiepiscopali sede decorata est; ac viginti sub se Episcopos habuit. Post varios tandem casus Turcarum Imperio subiecta, etiamnum horum tyrannide premitur.

Ioseph. Ant. 15. c. 10. & Ant. 17 c. 6. & 1. Bel. c. 20.

Act. 10. Act. 21.

Act. 23. 24. 25. 26.

Ioseph. 9. Ant. 7. Act. 12.

Tyr. Bel. sacr. lib. 10. c. 15. 16.

Octauo Kal. Octobris, horâ antelucanâ, anchoris receptis, placido spirante vento, vela in altum dirigimus: Castrum interim Nesium littori proximum præterlegentes. Locus is apud Turcas Mauroſque in summâ veneratione est: Messitam siquidem ibi habent ab accolis summoperè frequentatam. Vrbem Capharsalama hoc loco quondam exticisse quidam volunt; quæ postea ab Herode Rege restaurata, & in honorem Antipatri patris Antipatrida dicta; Hieronymi demum temporibus Assur vel Arsur dici cœpit. Huc Paulus Apostolus, centū & septuaginta stipatus militibus, Hierosolymis captiuus deductus est, Cæsaream inde ducendus ad Præsidem; coram quo causam suam dicturus sisteretur. Hanc Balduinus primus Hierosolymorum Rex, Genuensium adiutus classe, terrâ marique obsedit, ac ciuibus eam dedē tibus cœpit, & Christiano cultui restituit.

Tyr. Bel. sacr. lib. 10. c. 14. Hieron. ad Eustochium

Act. 12.

Petactis ab alto duodecim circiter millibus passuum, ad lęuam vertentes proram, terram versus nauigamus: paulò post optatam dudum Iaffam (olim Ioppen) eminus conspicimus, læti admodum, ac mirè hilares, quod iam medium peregrinationis laborem ferè superasse-

Digitized by Google

mus. Inde sensim terræ continenti appropinquantes, circa quartam postmeridianã horam in portum inuehimur: mox summâ lætitiâ demissis anchoris, flexis genibus hymum *Té Deum Laudamus* pro more concinimus, debitasque Deo Optimo Maximo, quòd tot tantisque laboribus, periculis, & ærumnis defunctos, saluos & incolumes ad desideratum perduxisset portum, gratias egimus. Quibus ritè peractis, Vicarius Hierosolymitanus Minoritatum Dux ex nautis quẽdam Ramæ ad ordinarium Hierosolymitani monasterij interpretem Attellam nomine cum literis misit, hoc ei iniuncto onere, vt veniâ in Continentem descendendi à Ramæ Cadio impetratâ, confestim ad nos rediret; ducesque itineris securitatis causâ adhiberi solitos, itemque Mucharos secum adduceret: non enim sine comitatu cuiquam pede terram contingere tutum est. Redit proximâ luce nauta, interpretem Damascum profectum renunciat: nec mora, alius statim Hierosolymam mittitur, qui Guardianum Monasterij S. Saluatoris de nostro aduentu certiorẽ faceret, de absentiâ interpretis Ramensis nunciaret: instaretque vt quã citissimè aliquis ex Bethleemiticis interpretibus ad nos mittatur, quiè nauigio nos liberet. Interim toto triduo (nec enim citiùs qui missus fuerat reuertebatur) in portu hærendum fuit. Maritimo autem itinere à Cypro Iaffam vsque, atque etiã cùm hîc in portu subsisteremus, multa nocturni frigoris, & aëris passi sumus incommoda, gelidi præsertim roris; qui multò spissior in Orientis partibus cadit, quàm in nostris: cum etenim aperto nauigio sub dio dormire cogeremur, adeò singulis noctibus rore conspersi fuimus, vt pluuiâ potiùs madidos, aut aquis immersos dixisses: ex qua re maiorem ego quàm cæteri capitis offensam passus sum. Accessit deinde grauius malum, supremum mihi vitæ minitans periculum. Septimò namque Kal. Octobris, cum ex nostris nõnulli natandi causâ sese in portu marinis aquis immisissent (est autem portus vadosus plurimis in locis, & scopulis vt plurimùm obsitus) ego quoque aliorum exemplo & suasu allectus, quòd putarent aquæ salledine crurium scabiem, ex itineris incommodis, cibi item, potusque varietate contractam, tolli posse; natandi imperitus, iuxta scopulum sedi nudus, crura vt abluerem, placido interim spirante vento, sole alioquin ardentissimo, nullum verò inter lauandum sensi calorem: mox in somnum resolutus, per horam atque alterã in ipso scopulo obdormiui: expergefactus pellem crurium, dextri præsertim, ab imo pedis ad supremum vsque femoris ex Solis ardore contractam, turgidam, rubescentemque comperi. Paulò post in nauigium à nautis delatus, dolore auctum sensi, quo indies crescẽte, tertio die pedibus insistere nequiui. Terrestri denique itinere, dum Hierosolymam proficiscimur, vehementi Solis æstu adeò vtrumque intumuit crus, vt inflatum vtrem dixisses:

Digitized by Google

xisses: tumore verò in saniem & pus paulatim abeunte, summos dolores passus sum: vbi Hierosolymam venimus, in febrem prætereà incidi, ac toto quatriduo cruciatibus immensis conflictatus, morbo pœnè confectus sum. Sed cùm Minoritarum pharmacopœus debita remedia adhiberet, venamque mihi incideret, diuinâ in primis opitulante manu factum est, vt putridâ illâ materiâ matureſcente, ac pelle fatiſcente, sanies erumperet, ac febris me derelinqueret. Atque ita post dies aliquot pristinam sanitatem recepi.

Vnicam è genere Caramussalinorum in portu offendimus nauiculam, quæ paulò antequàm nos, eò Tripoli Syriæ aduenerat. Huic seruitorius erat lembus, nobis nullus, quo in Continentem deportaremur. Id cum animaduerteret illius nauigij scriba, natione Græcus, & Italici idiomatis peritus; vbi nos Venetos esse intellexit, ad nos venit; Venetorum se subditum esse, ac Zacyntho oriundum, ait: vltroque operam suam omnem nobis offert; deque annona in proximo littore comparandâ curam suscipit. Tametsi enim in Cypro abundè nobis de plurium dierum commeatu prouisum esset, quia tamen Nauarcho, & nautis toto itinere victum suppeditassemus, ac Turcis Mauriſque, dum in portu hæreremus, captandæ beneuolentiæ ergo reliquum impartiti essemus, annona nobis defecerat, nihilque eduliorum restabat. Itaque scribæ huius operâ nos subleuante, omnium necessitatibus subuentum ilicò fuit. Nam ille præter panem, aquam, fructusque recentes, etiam piscatorem ad nos adduxit, magnos ac varios pisces venales habentem; quorum quinquaginta libras (pensi siquidem in Palæstina pisces veneunt) tribus libris Venetis, quæ viginti quatuor stuferos nostræ monetæ æquant, emimus. Vili sanè pretio: nam Venetijs tribus, vt minimum aureis constitissent.

Digitized by Google

Digitized by Google

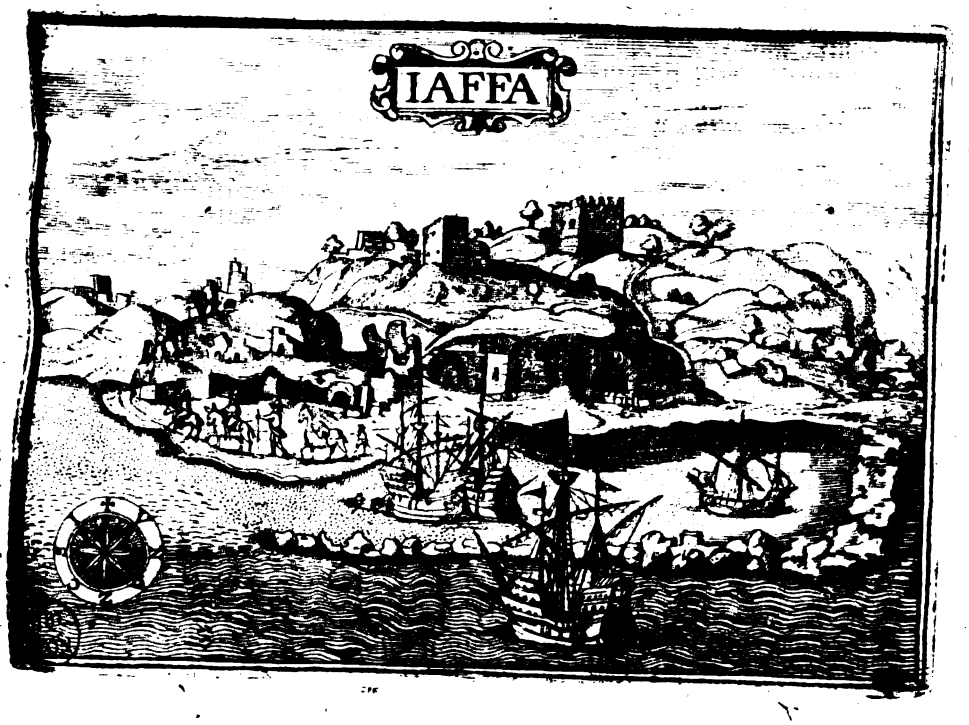
IOANNIS COTOVICI VLTRAIECTINI ITINERARII HIEROSOLYMITANI ET SYRIACI

LIBER SECVNDVS,

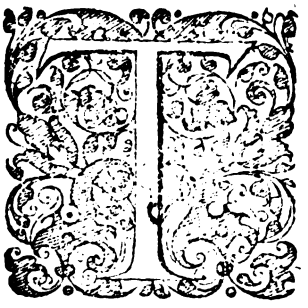
Peregrinationem enarrans in Palęſtinam.

CAPVT I.

E naui in littus Iaffenſe deſcenſus. Iaffæ ſeu Ioppe deſcriptio. Iter Ramam vſque: & vrbis Ramæ delineatio.

Digitized by Google

ERTIVM iam diem in portu hærentes, nautæ expectamus reditum, quem ad Guardianũ montis Sion interpretis euocandi gratia, Minoritarum vicarius Hierosolymam amandauerat. Is quinto Kal. Octobris primâ ab ortu solis horâ ad nos redit, cum Bethleemitico interprete *Stayá* nomine, ac *Mousâ* quodam Ramensi, Christiani ritus vtroque. Hos à Guardiano Hierosolymitano missos, vt è nauigio nos liberent, nunciat. Interpretes nauem ingressi, adesse duces, atque in promptu esse asinos, mulasque, quibus Ramam veheremur, referunt: itineris enim duces, quo securius iter foret, & *Mutharos* (Agasones & asinorum aliorumque iumentorum seu animalium baiulantium actores hi sunt) secum adduxerant. De efferendis igitur sarcinis agitur, curante *Mousâ*: quibus è nauigio in lembum transpositis, atque in proximum littus iuxta vetusti fornicis ruinas delatis, nos quoque in Continentem descendimus; fornicem ingressi proximum, quo commodiùs Solis æstum euitaremus: statimque in genua procidẽtes, Terramque Sanctam exosculati, supplices Deo reddimus preces. Is enim Peregrinis Christiani nominis, Catholicis præsertim mos est: qui hoc humilitatis actu, confessi priùs, & communicati, plenam peccatorum indulgentiam (à summis Romanæ Ecclesiæ Pontificibus concessam) consequuntur.

Hæsimus in littore per horam atque alteram, *Emini* vicarium, cæteroque *Caffararios* expectantes. His etenim & vectigalia, & cafarri, cùm rerum, tum personarum, antequam itineri nos committere liceret, persoluendi erant, Vicarius is Samaritanus natione, professione Hebræus, Turcarum more vestitus erat, & capite quidem pileo è panno rubro, nõ vti cæteris Orientis Hebræis mos est, sed formâ tereti atque rotundâ, instar Tulipanthi Turcici. Vbi accessere *Caffararij*, de pretio pro capitum redemptione, & vectigalium solutione pro sarcinis agitur. Post plurimas rixas contentionesque, semiducato prò singulis, pro sarcinis verò, quæ ad minoritas spectabant, sex ducatis Venetis Emini vicario numerandis, pactum fuit. Cum *Caffararijs* pro caffarris cùm rerum tum personarum duobus, totidemque cortesijs: sic enim gratuitum donum vocant. Adhæc Turris custodi, & *Emini* famulo maidini deni numerati sunt. Quibus omnibus solutis, à barbarorum molestijs liberamur. Ne verò quæ de Iaffæ situ, facie, conditioneque hodierna nobis innotuerint, silentio prætereamus, paucula hæc, priusquam iter prosequamur, subiungere visum est.

IAFFA

IAFFA seu Iapho, Ioppen dixere veteres, antiquissima Iudeæ ciuitas iuxta littus maris à Iaphete Noëi filio ante Diluuium condita; vrbs quondam fuit frequentissima, atque ampla, vt & rudera peringẽtia, & dirutorũ ædificiorum ruinę amplissimæ, quæ in editum lapidum aceruum, atq; eminentẽ cliuum exaggeratæ, & coacceruatæ sunt, id facilè testantur. Sita in edito promontorio, distat à Cæsareâ Palæstinæ triginta millia passuum, ab Hierosolymis quinquaginta: portu quondã Iudeæ nomine, tutissimo quidẽ, licet paruo, nobilis: in quo olim ligna Libani, aliaque ad Templi ædificationẽ necessaria ratibus applicuere. Is nunc arenosus, & multis in locis vadosus, minoribus tantum nauigijs non caueatis, vsui est: angustum habet ostium, atque aditu difficile, & periculosum; quod vix nisi Aquilone vento subeas. In sacris Literis præclaræ huius vrbis crebra fit mentio, estque Petri hospitio apud Simonem coriarium, & miraculis memorabilis. Tabitam hîc ad vitam reuocauit, viros Cæsareâ à Cornelio centurione angeli monitu missos suscepit. Hîc idem Petrus extra se raptus vidit vas instar lintei magni, è cœlo in terram demissum, quadrupedibus, serpentibus, & volatilibus cœli refertum; audiuitque vocem de cœlo dicentem sibi: *Petre, occide & manduca.* Hic Ionas nauem intrauit, cum fugeret à facie Domini in Tharsis. Hic Iudas Machabæus portùm succendit, scaphas exussit; & qui ignem effugerant, gladio peremit; vt Iudeos à Ioppitis fraude submersos vlciscereturr. Hac tempestate adeò deuastata est, vt ciuitatis faciem omnino amiserit; adeoque lapidum potius congeries, quàm ciuitas dicenda sit. Tres solum fornices ex tot tantisque veterum ædificijs in ipso littore reliqui & semidiruti supersunt: turris item his contigua, & mœnium pars exigua, è saxis quadratis: reliqua collapsa omnia, & in cinerem versa. E fornicibus duo Mauris tabuli & habitationis loco sunt: in ijs quippe cõueniunt interdiu, & domiũt noctu: tertius ad Emini vsum occlusus est. Littus sub vrbis ruinas emporij loco indigenis seruit: segetes enim hic ac fruges, fructusq; recẽtes ex vicino solo, aut è proximis maritimis vrbibus huc aduecta, Mauri quotidie venũ exponũt. In ruinarũ fastigio duę quadratæ formę & pinnatæ prominẽt turres, nouiter exstructæ, Italorũ peristrophijs nõ absimiles, bõbardis & custodibus ad littus tutandũ munitæ, viginti fortè passus ab inuicẽ distãtes: quibus proxima est cisterna aquæ frigidæ & optimæ, aduenis in portu hærẽtibus súmo vsui. Portum (quãtũ visu colligere licuit) manu factũ, atq; inter scopulos excauatũ existimauerim; opinionis meæ hãc causam habeo, quod totus ille tractus portũ ambiens, qui à meridie præsertim & Occidente ab vndarũ impetu procellisque interna tutatur, & securã nauibus stationem reddit, non ex congestis arte saxis fabricatus sit, vt multi errore ducti autumant; sed

Ioſ. 19. Plin. l. 5, c. 13.

Strab. lib. 17. 2. Paralip. 2.

Act. 9. 10.

Ion. 1. & ibi Hieron. 1. Mach. 10, 12. 13. 14. 2. Mach. 12.

Digitized by Google

ſed ex perpetuâ conſtet rupe : quæ, quâ parte Occidentem reſpicit, continuâ maris agitatione, & fluctuum impetu concuſſa, multis in locis corroſa & perforata conſpicitur: quâ verò Meridiē ſpectat, cum amplior ſit ac latior, nec tam vehementi vndarum percuſſioni obnoxia, integrior minuſque læſa remanſit. Horrea meridionalibus his ſcopulis (complanatis vt plurimùm) quandoque fuiſſe impoſita opinio eſt. Amplum ſiquidem planumque locum, mercibus deponendis cuſtodiendiſque accommodum exhibent. Atque ita ſe rem habere, non leui argumento ſunt exciſæ in ijs columnæ aliquot, quibus rudentes alligari ſolent: quarum vnam atque alteram, dum in portu me lauarem, me conſpexiſſe memini. Monſtrantur in ipſo littore iuxta portum ſaxa quædam ac rupes p[illegible]andes, ad quas Andromedam à beluâ marinâ deuorandam, niſi [illegible]rſeus illam liberaſſet, cathenis alligatam ferunt. Sæpiùs direptionem & excidium paſſa eſt vrbs hæc. A Machabæis namque aliquoties occupata, à Romanis bis capta, & fūditùs exciſa; à Gallis etiam (quamuis turribus tunc & muris validiſſimis munita) expugnata, & Mahometæis erepta; rurſum ab ijſdem recuperata, deniqué à Turcis ſubiugata, etiamnum his ſubiecta manet. Chriſtianis Palæſtinam moderantibus, Epiſcopali ſede & comitatus titulo nobilis, diu claruit. Cuius titulo in hunc vſque diem patritius quidam Venetus ex illuſtri familiâ Contarena donatus, & vulgò *Conte del Zaffo* dictus, inter equites auratos Venetos primas tenet. Atque hæc de Iaffæ vrbe ſufficiant: iam iter proſequamur.

Strab. lib. 16. Pli. li. 5. c 13

1. Mach. 10 12. 13 14. 15 2. Mach 12 Egeſip. lib. 2. c 14 Tyr. 10 Bel. ſacr. 7. 18 21.

Solutis Emino vectigalibus, Caffararijs item ex voto ſatisfactis, clitellarios conſcendimus aſinos: nam in equis iſtac iter facere, aut ſellis vti, Chriſtianis nefas eſſe putant. Aſinis nulli erant ſtapedes; nonnullis etiam nullæ habenæ: quâ de re à Vicario Hieroſolymitano itineris duce præmoniti, priuſquam nauigio exiremus, qui ſque ſibi par ſtapedum ex funibus aſſeribuſque, quo in itinere vteretur, confecerat. Cœptum itaque carpentes iter, præcedentibus in equis itineris ducibus, Emini nempe Ramenſis filio, Arabum duce, & Genizaro milite, acinace, haſtâ, & clypeo armatis, cliuum inter Iaffæ ruinas aſcēdimus. Vbi ad ſummitatem eius ventum eſt, amplam ingredimur planitem, aridam, incultam, & ex parte arenoſam: in qua tamen fœniculum & thymiama abundant. Etſi verò campos hîc vbique apertos habeas, eminus tamen montes, maximè ad Orientem, facilè conſpicias.

Ad quingentos ferè paſſus progreſſis, obuiam venêre duæ Arabum turmæ, nullo nobis ob ducis præſentiam illato damno. Hi in ipſâ viâ vtrimq; tentoria fixerant, ſuoſq; paſcebant greges atque armenta, è camelorum, boum, & caprarū numero non ſpernendo conſtantia. In hac planitie Ionathas Apollonium ducē cum ſuo exercitu deleuiſſe fertur.

Ad

Digitized by Google

Ad tertium à Iaffâ lapidem caſtellum Aſor ſeu Iaſor, ruinoſum hodie, ac vicum ignobilem & exiguum pertranſijmus medium. Paulò vlteriùs ad dextram elegantem Turcarum reliquimus Meſſitam, nouem ſphæricâ formâ fornicibus ornatam. E regione huius Meſſitæ puteus extat aquæ optimæ: ea rotis circumactis hauſta in ſuppoſita labra effunditur: eſtque non ſolùm hominibus & animalibus, ſed agris quoque vicinis adaquandis percommoda. Subſtitimus hîc aliquantulum, ſitis extinguendæ cauſâ, quâ vel maximè ob vehementem ſolis ardorem atque æſtum pænè intolerabilem laborabamus omnes. Vicinum omne ſolum opimum, & agriculturæ commodiſſimum, ac ſatis cultum offendimus: præter agros enim Goſſypio cultiſſimos, plurimos etiam *Anguriis* refertos videre erat. Eſt autem *Anguria* fructus maior humano capite, cortice viridi, formâ rotundâ, multi ſucci, humoriſque, coloris rubri vel albidi, & maximè refrigerantis: ita vt à morbidis & febricitantibus edatur impunè: nam mirum in modum ſitim ſedat; vt hac de cauſâ in regione aridâ & caloribus infeſtatâ in pretio habeatur. Miranda hîc quoque ex Eboſiâ cannâ (quam Canham mellis hodie appellant) arundinũ ſeges erat; ex quâ Turcæ Maurique Saccharum conficiunt; exprimuntque liquorem ad ſitim ſedandam Orientalibus vſitatum. Vt autem Lectori notum fiat, quis in excolendis Sacchari cannetis apud Turcas ſit vſus; lubet obiter hîc adjicere, quæ ea de re ab indigenis didicimus. Agros ferè planos, irriguos tamen, & decliuiores, vt aqua poſt irrigationem paulatim in inferiores agri partes decurrat, ſeminandis Sacchari arundinibus deligunt. Has in truſta ſectas, & medium pedem longas, menſe Aprili ſeminãt, terraque obruunt: quæ ternâ repaſtinatione herbis internaſcentibus exſurgunt, frequenterque irrigantur: gaudent enim & campo aprico, & plurimâ irrigatione. Ad trium ferè digitorum magnitudinem, ſex verò aut quinque pedum longitudinem excreſcunt. Has autem paulatim matureſcẽtes circa Nonas Decembris demetunt. Eſt verò Cannæ mellitæ caudex nodoſus totus, ſpongioſus, plenus medullâ, cortice tenui, dulci ſucco: qui hac arte exprimitur. Caudex totus truſtatim conciſus, ac torculari compreſſus, ſuccum emittit; qui in cacabum dimiſſus, igne ſuppoſito concoquitur, & expurgatur: ſed moderatè coctus in ſpeciem mellis traducitur: perfectiùs deinde in vaſa figulina reconditus, vbi refrixerit, in ſaccharum vulgare, perfectiſſimè verò, ac tertio recoctus, repurgatuſque, in laudatiſſimum coaleſcit.

Poſt ſitim ſedatam rurſum iter carpimus, Ortumque verſus proce- 1. *Mach.* 13
dentes, mox Liddam, vrbem antiquiſſimam Dioſpolim olim nuncupatam, diſtantem à Ramâ tria millia paſſuum, eminus conſpeximus. Hæc Diui Georgij martyrio, ac tumulo, & in primis Petri Apoſtoli

Digitized by Google

Act. 5. dicatione, & miraculo celebris est. Nunc solo æquata, & in cinerem ferè versa, tota neglecta iacet: præter pauca enim Maurorum tuguriola solum supereſt templum, in Martyris memoriam à Richardo Angliæ rege (vt aliqui putant) restauratum supra fundamenta antiquioris delubri, à Cæsare Iustiniano (vt volunt) erecti: quod paulò ante aduentum Bullionij Ducis cum suo exercitu Saraceni solo tenus deiecerunt; ne Christiani in vrbis Hierosolymæ oppugnatione trabibus Ecclesiæ, quæ multæ proceritatis erant, vterentur, easq; in machinas & tormenta conuerterent. Id hodie partim in Mesitam versum Turcis seruit, partim etiam cum adiuncto monasterio in Calogerorùm Græci ritus monachorum domicilium cessit, atque etiamnum vsui est. Plurimi in hoc martyris corpus, alij caput tantum asseruari putant. Vt vt est, non solum Orientis Christicolis, sed & ipsis Mahometæis vel maximè venerabile est: qui & frequentissimè illud inuisunt. Quotquot enim à Mechanâ peregrinatione per Palæstinam ad propria redeunt, deuotionis ergo adire illud haud negligunt; precibusque inibi Deo redditis, largas etiam eleëmosynas erogant, & martyris sepulchrum venerantur. In summo siquidem honore Diuum Georgium habent, vt quem suæ sectæ protectorem eximium existimant: quod vel inde facilè quis colligat, quòd Christi Diuorumque imagines vbicunque repertas lacerent, deleant, deturpent; ab vnius tamen Georgij imagine abstineant: cuius rei oculati testes sumus. Dum enim Arnicæ (quæ Cypri oppidum est) moram per dies aliquot traheremus, omnes quidem imagines in Minoritarum sacræ ædis parietibus depictas, vel oculis, vel faciebus, vel aliâ parte defœdatas, mutilas, aut laceratas omnino offendimus: at solius Georgij equo insidentis, & tulipanto ornati, imaginem Turcas illæsam reliquisse comperimus.

Tyr. Bel. sacr. lib. 7. c. 12.

Iter prosequentes Ramam versus, iuxta oppidum ad dextram ingens & insigne ac vetusti operis prætereuecti sumus fanum, quo nullum illâ in regione vidimus vel elegantius, vel magnificentius. Id eleganti & præaltâ turri ornatum, insigne olim monasterium contiguum habuit, Sophiæ sacrum; cuius etiamnum plurimæ supersunt reliquiæ: inter quas videre est varia Christianorum monumenta, & sepulchra pervetusta: nunc verò in Mesitam versum, & à Santono, qui proximas ædes inhabitat, occupatum, Christianis haudquaquam patet. E regione templi secus viam ampla & profunda visitur piscina, seu aquarum pluuialium conserua, quadratâ formâ, ex quadratis & dolatis lapidibus constructa, triginta circiter pedum latitudinis; quam transeuntes aquâ penitus carentem ac siccam inuenimus.

Adueſperascête iam die Ramam venimus: vrbem ingressi secus mœnia ad solit um peregrinorum hospitium vrbis muris contiguum deducimur.

Digitized by Google

cimur. Id Nicodemi domum & habitationem quondam fuisse vulgò persuasum est. A Philippo posteà Burgundionum Duce coëmptum, & in Franciscanorum monasterium, ac Occidentalium Peregrinorum hospitium conuersum, eorum vsui hactenus cessit. Egregium sanè & peramplum fuisse ædificium, extantes adhuc reliquiæ & ruinæ peringentes satis testantur. Has inter Sacellum ostenditur ruinæ proximũ, in quo olim Crux pervetusta collocata fuit; nunc Lucam (quæ vrbs Italiæ est) translata, & à Lucẽsibus in summâ veneratione habita: quam Nicodemi opus esse veterum memoriâ proditum est. Tria tantùm quatuórve hodie supersunt cõcamerata cubicula: reliqua exterioribus exceptis muris, collapsa, & ruinosa iacent. Cubicula hæc nil prætèr nudam humum nudosq; parietes continent; quos interius ambit murus, tres circiter pedes altus, latus totidem, superficie planâ, qui scamnorum nec non culcitrarum loco Peregrinis seruit: nulla enim hic alia scamna, nullæ sedes, nulli lecti, nulla vtensilia; vt carcerem veriùs dixeris, quam diuersorium. Licet autem omni cõmoditate careat, nec hospitij nomen mereatur, eâ tamen ratione commendandum est, quòd cisternam seu dulcis & salubris aquæ puteum in mediâ areâ contineat, Peregrinis ad sitim sedandam in primis oportunam; aduenis item interdiu noctuque tutam præbeat stationem & receptaculum. A Turcarum namque ac Maurorum infestationibus, molestijsque securi hîc quiescunt & pernoctant. Neque desunt interim Christiani indigenæ, qui in ipso impluuio, quasi in foro publico, oportunè sanè quævis ad alimoniam necessaria, præter vinum, abundè venum exponunt; panem puta subcineritium (Fogaccios vocant Itali) carnes coctas, gallinas, anates, perdices, oua, pisces, fructusque recentes: quæ omnia mediocri quidem venundant pretio. Depositis itaque sarcinis, rebusque nostris pro temporis ac loci commoditate collocatis, ad Subassium, itemque Eminum mittimus interpretem, vt de solitâ cafarrorum & vectigaliũ solutione cum vtroq; agat, & abeundi veniam impetret: proximâ enim luce discedere decreueramus. Is mox re infectâ redit: excusare se Subassium, & quod malè haberet, domo sibi egredi non licere, ideoque sarcinas nostras inspicere nequaquam posse refert: abesse quoque supremum Arabum ducem, redituruméq; crastino: differendum idcirco abitum in tertium vsque diem, atq; interim de cafarrorum solutione commodiùs agi posse: postridie verò Subassium si vires ipsi suppeterẽt, ad nos venturum, vt Raisium (ita Guardianum appellant Mauri) inuiseret, eiq; de nouâ dignitate gratularetur. Putabat enim Subassius Minoritarum Vicariũ, quòd octo secum adduxisset monachos, in Guardianum electum, ideoque consuetum se munus accepturum.

Quarto itaque Kal. Octobris, vti promiserat, nostrum accedit hos-

Digitized by Google

pitium Subaſſius, Emino comite: Storeâ humi ſtratâ, in patulo vt conſideat vterque, per interpretem inuitatur: Illi pedibus, pro more decuſſatim inter ſe complicatis, reſident. Vtroque ſalutato & nos aſſidemus. Reſalutant illi comiter: deque itineris ſucceſſu quærunt. Poſt multa Vicario fælicem cum dignitate gratulantur aduentum, illique fauſta & proſpera omnia precantur. Mox de donis, quæ attuliſſet, ſubdit Subaſſius. Vicarius ad hæc per interpretem reſpondet, gratias ſe quidem habere de tantâ humanitate; Raiſium tamen (quod ille putaret) non eſſe ſe creatum; de muneribus igitur adferendis non cogitaſſe. Ille inſtare, ac dicere, certò ſibi de dignitate conſtare, nec admittere excuſationem: velle vt ſibi ſatisfiat: id niſi fecerit, non dimiſſurum ſe quenquam. Vicarius contrà negare, & addere, ſi ſibi nolit fidere; Hieroſolymam mittat, qui de rei veritate inquirat: manſurum ſe dum nuncius redeat: ſi mendacem comperiat, pœnâ dupli mulctet. Vbi intrepidum Vicarium animaduertit, verbis eius fidem adhibens, acquieſcit. Porro de ſummâ caſſarorum nihil quicquam remittere Minoritis voluit. Licet enim dimidium ij pendere conſueuerant, ille integrum popoſcit; atque ſex Cechinos aureos, vt nos ſinguli, ſoluere iuſſit. Quinimo & pro corteſiâ Emini filio omnium nomine ſeſqui cechinum dare coacti ſunt. His rebus expeditis, ſoluti ſque caſarris, ac diſcedendi veniâ obtentâ, cum Mucharis de pretio vecturæ agitur: cum quibus poſt multas rixas, clamores diutinos, ac ſtrepitus peringentes (nihil enim barbara illa gens abſque ſtrepitu agere aut paciſci cum aliquo nouit) de talero pro quolibet conuentum eſt. Dimiſſis Mucharis, ac quartâ iam inſtante noctis horâ, quieti non nihil nos dedimus, proximâ luce profecturi. Priuſquam autem iter proſequamur, quæ de Rammæ hodiernâ conditione, ſitu, facieque obſeruauimus, duximus addenda.

Digitized by Google

RAMMA, quæ & Rama, Turcis Remle, Mauris Ramla, quod terram arenosam significat, in perampla, fertili, & amœna sita planitie, insignis quidem olim, & splendidissima, & opulentissima ciuitas, atque vniuersæ Iudeæ præcipuum emporium fuit: cuius rei facilè fidem faciunt ingentes ædificiorum ruinæ, ædesque collapsæ amplissimæ, florentissimę & ditissimæ quondam vrbis testimonia: nunc verò ruinis deformis, infrequens & collapsa vt plurimùm, fœda & squalida iacet; ita tamen, vt inter ruinas casulæ quamplures surgant. Muris verò, fossis, turribus, portisque hactenus maiori ex parte integris, vtcunque munita est. Arimathiam olim nuncupatam nonnulli autumant, illius Ioseph patriam, qui Saluatoris nostri corpus sanctissimum à Pilato acceptum, & sindone inuolutum, Sepulchro suo nouo condidit. Visuntur in hac vrbe duæ insignes Ecclesiæ, in Turcarum ambę Messitas versæ: quarum vna Diuo Ioanni discipulo Domini dilecto dicata, antiquum nomen obtinet; altera quadraginta martyribus sacra, & Diuæ Mariæ ad martyres appellata; ob martyrum reliquias ex Sebaste Armeniæ maioris vrbe huc delatas, etiamnum Christianis venerabilis est: neutram tamen intrare, nisi solis Mahometæis permittur. Bazarrum autem (Forum sic hodie vocare consueuerunt Mauri Turcęque) hic visitur satis amplum, ex quadratis & dolatis cõstructum lapidibus, & in porticus aliquot & officinas diuisum. Nouũ insuper,

1. Mach. 11.

Ioan. 19.

Digitized by Google

insupet, cum adessemus, inchoatum erat publicum Chan, seu diuersorium ingens, atq; amplú, quadratâ formâ, lapideum totum, & in varia cubicula diuisum; spatiosam in medio continens areã. Eius generis ædificia Mauri Chan, Turcę Carauanseræi, hoc est ædificiũ destinatum Carauanis, appellãt: in eâ namq; Carauanæ (quæ hominum animaliũq; itinerantium, ac sagmata portantium copiosa sunt agmina) diuertũt ac stabulantur noctu, quo securiores sint aduersus Arabes. Solo gaudet fertilissimo, frugibus multifarijs, frumento nempe, hordeo, & leguminibus, vitibus etiã, & oliuis, alijsq; diuersi generis arboribus satis culto. Incolæ (qui quidem infrequẽtes) plerique Mauri sunt, Christiani pauci, Turcæ pauciores. Hisce omnibus præsunt in iure dicũdo Cadius & Subassius, supremi vrbis magistratus Cadius primas tenet; penes quem omne iudicium consistit: Subassius secundas: is sontes ad iudicium cogit, in crimina inquirit, reis torturam adhibet, & in eos pro Cadij arbitratu animaduertit.

CAPVT II.

Ramâ discessus. Crebra Arabum vexationes. Per montana Iudeæ item & ad Vrbem Hierosolymam appulsus.

A Castellum boni latronis.
B Arabes equitantes.
C Putеus S. Iobi.
D Casale.
E Peregrini iter facientes.
F Ecclesia septem fratrum Machabæorum.

TERTIO

Digitized by Google

TERTIO Kal. Octobris, horâ tertiâ antelucanâ excitamur à Mucharis: equitandum esse obstrepitant: coguntiumenta, nocte licet subobscurâ, conscendere. Comitantibus igitur interpretibus, Mucherorum duce, ipsisq; Mucharis per medium vrbis asinis insidentes cum sarcinulis nostris procedimus: quod alioqui illucescente die haudquaquam licuisset: indignum quippe facinus Mahumetæi putant (ijs maximè in partibus) Christianũ suas per vrbes aut oppida equitare, aut equo vel asino vehi. Vrbe egressi, Ortum versus, per amplissimam planitiem iter egimus. Ad decimum demum ab vrbe lapidẽ collem adscẽdimus, oleis ficubusq; cultissimum; in cuius summitate castellum vetustissimũ, ruinosum, & habitatore vacuum ad dextram præteriuimus. Id vulgò Boni latronis Dismæ castrum vocant; quem eo loci natum putant. Celebre quondã fuit ob insigne delubrum; cuius etiamnum supersunt vestigia plurima, & ruinæ amplissimæ: hodie etiã Christianis Catholicis venerabile est. Transeuntes enim eminus salutant, Christum latronem ad se trahentem adorant; & vt ipsos quoque ad se trahat, suppliciter precantur: vti à nobis quoque factum est. Hac siquidem actione septenariam à Pontifice Maximo concessam indulgentiam promerentur.

A læuâ ad iactum lapidis Turcarum extat Messita, quam olim ritui Christiano dicatam, & in honorem septem Martyrum Machabæorum (quorum etiam corpora eo loci condita putantur) exstructam asserunt: imò quam fonticulus est aquæ optimæ.

Vbi collem adscẽdimus, equites duos admissis equis ad nos properantes aspicimus: illi iam vicini, gradũ sistamus inclamitant: paremus inbo[illegible] interprete, quòd Arabum esse ducem, nec eius imperium vllo modo [illegible] contemnendum, diceret. Is verò plures nos esse ratus, quàm Ra[illegible] adessent, adeoq; fraudẽ cõmissile existimans, denuò omnes nu[illegible]: vt verò vidit nos dolo minimè obnoxios esse, placatus [illegible] non solũ dimisit immunes, sed & comitẽ se nobis adiunxit, & ad [illegible]giũ vsq; proximi collis benignè deduxit, atq; ibi maidinis aliquot [illegible]esiæ nomine ipsius famulo numeratis, à nobis discessit.

In descensu collis alius Arabum Dux nobis obuius, catarros deposcit. Vtrumnam ab Interprete Mucharisque intellexit consuetos à nobis solutos esse Ramensi Subassio, nullâ illatâ iniuriâ abire nos sinit.

Progressi ad quingentos circiter passus, puteum secus viam ad læuã offendimus, rotundi atque ampli oris, & profundum maximè: quem vulgò lobi puteum vocant.

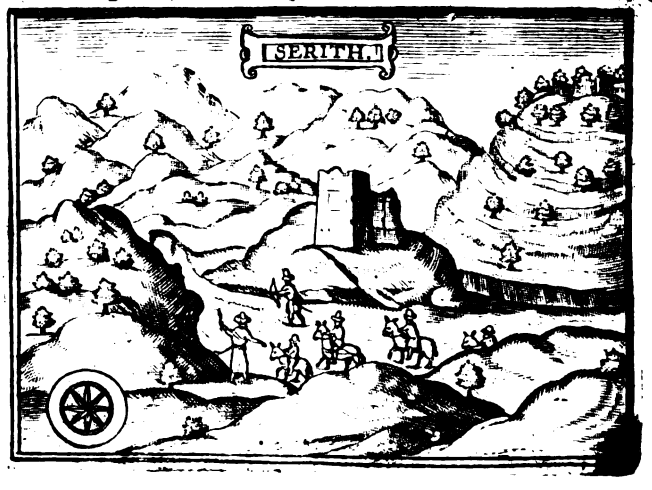
Inde duo quasi millia passuũ progressi, tertium ab Arabibus duodenis, humi in ipso itinere sub olearũ vmbrâ procũbentibus, subsistere cogimur: viã namq; precluserant, nec abire sinebãt. Quid velint quærimus: illi catarros sibi soluendos aiunt. Interpretes Ramæ omnia Subassio soluta

Digitized by Google

ſoluta reſpondent: Syngraphum exhibent: Mucharos etiam idipſum affirmaturos addunt. Viſo Syngrapho, examinatiſque Mucharis, tranſitum concedant: priùs tamen quàm progredi liceret, panes aliquot corteſiæ loco ipſis dono relinquere oportuit.

Haud procul inde ad Orientem aſperius ingredimur iter: à littore namque hactenus amœna & fertiliſſima planities eſt, perpaucis admodum, ijſque amœnis & fructiferis interiacentibus collibus. Hinc Hieroſolymam vſque montes ſunt ſaxoſi, valleſque aſperrimæ, & parum fertiles. Itaque per opacas & anguſtas valles inter altiſſimos aſperrimoſque vtrimque montes, ſyluis denſiſſimus refertos, Iudeæ montana adſcendimus, viâ admodum difficili, ſaxoſâ, & aſperâ.

Vix autem medio inter nemoroſos montes peracto milliario, Arabs quidam arcu ſagittiſque armatus nos inſequitur: gradum vt ſiſtamus inclamitat: nos tamen pergimus. Ille tandem anteuertit iter, & viam impedit, ac cafarros ſibi dari poſtulat: & niſi pareamus, aduenturos ſtatim, qui ſibi opem ferant, abitumque nobis impediant, minatur. Etſi verò iam Ramæ omnes ſolutos & interpres & Muchari dicerent, ille nihilominus vrgere ſolutionem, addere minas, atque etiam vim inferre cœpit. Quocirca periculum ab importuno barbaro veriti, maidinos aliquot per Interpretem illi numerari iuſſimus. Quibus numeratis, inter horrida montana per frondoſas ſyluas, Charnubis, Lentiſcis, Arbutis, Terebinthis, Ilicibus, Eleagnis, Oleis, Palmis, Moris albis, alijſque diuerſi generis arboribus refertas, iter proſequimur: in quo item variæ nobis occurrerunt plantæ ſaluberrimæ, & medicâ virtute notabiles; Ciſtus, Ledon, Thymbra, Smilax aſpera, Maron, Origanum heracleoticum, Tragoriganum, Vmbilicus ſeu Cotyledon, Thymus, Hyſopus, Stachys, Ruta ſilueſtris, Aſphaltites, Cyclaminus, aliæque.

Ad

Ad quintum inde miliarium ædificium quoddam vetuſtum, ruinoſum, quadrangulum, inſcriptionem Arabicis literis rotundo in ſaxo inciſam continens, à dextris reliquimus. *Serith* vulgò id nuncupant; diſtatque à Ramâ viginti milliâ paſſuum, totidemque ab vrbe Hieroſolymâ. Hinc ad lævam montem adſcendimus altiorem cæteris. Vbi ad ſummitatem ventum fuit, rurſum ab Arabibus cafarros expoſcentibus progredi vetamur. Interpretes conſuetam cafarrorum ſolutionem Ramenſi Subaſſio factam, reliquos verò extra ordinem ſolui ſolitos ex pacto Mucherorum Ducem ſoluturum aiunt: id vbi intellexere, miſſos nos faciunt. Vix tamen ad iactum ſagittæ progreſſos Mucherorum Ducis perfidiâ ſubſiſtere iterum cogunt. Is ſiquidem cum paulò ante præcedere nos iuſſiſſet, cafarroſque Arabibus eo loci ſolui ſolitos, quos ipſemet ſoluere tenebatur, nos ſoluturos putaret, moram in itinere datâ operâ traxerat; quòd crederet nequaquam nos dimiſſuros Arabes, niſi debitis numeratis cafarris, atque ita ſe liberum à ſolutione futurũ. Verùm ſua ipſum fefellit opinio: cùm enim præterijſſe nos conſpexiſſet, ac ratus ob moram quam traxeramus, Arabibus eſſe factum ſatis, è latebris proſilit, iteráque proſequitur. Vbi ad Arabes venit, circumſiſtunt hominem, cafarros exigunt. Negat ille ſe datum; noſtrum eſſe ſoluere. Reuocent igitur nos: facturum ſe vt ſoluamus. Parent Arabes, atque illico nos reuocant. Vbi coram adſtamus, ſtrepitus ingentes edunt, mendacij Interpretes arguunt; falsò nos ſolutionem in alium reieciſſe inclamitant: minas præterea addunt, ni [illegible] loco pœnæ ſoluamus. Interpretes contrà, ſummâ ſe affici iniuriâ à Mucherorum Duce, qui falſi ipſos inſimulare audeat, conſtanter affirmant: eum ſoluendorum caffarorum onus in ſe ſuſcepiſſe: Ita enim nos cum eo conueniſſe, nihil vſquam de noſtro expendendum eſſe. Obtestantur adhæc Mucherorum fidem: ipſos præſentes fuiſſe quando pactum cum Duce ipſorum iniretur: quòd ſi aliter compertum fuerit, velle ſe pœnæ libenter ſubiacere. Acquieſcunt Arabes, interrogant ſeparatim Mucharos, quærunt de pacti conditione. Ii Interpretum dicta confirmant, Ducemque ſolutioni obnoxium eſſe fatentur. His expeditis, & veritate iam compertâ, homines licet barbari, æqui tamen hac in re obſeruantiſſimi, innocuos nos, Duce retento dum ſatisfaciat, dimittunt.

Digitized by Google

Inde quinque millia passuum vlteriùs procedentes, in decliui quo-
Ios. 21. *1. Paral.* 6. *Ier.* 1. 11. 29. 32. dam loco oliuetis referto (Anathoth fuisse putatur) ad dextram iu-
xta viam reliquimus Templũ elegans atque amplum, ex quadratis
dolatis constructum lapidibus, Diuo Hieremiæ prophetæ (vt volu
dicatum; atque eo positum loco, quo olim Sacerdotum ciuitas, na
li Hieremiæ prophetæ celebris, extitit: vbi & agrum emit à patru
suo. Id quidem nostrâ hac tempestate etsi integrum quasi sit, so
que careat tecto, derelictum tamen, atque omnibus ornamentis va-
cuum cernitur. Ingentes iuxta hoc visuntur ruinæ diruti cuiusdam
monasterij, à Minoritis quondam habitati; quod Arabes abhinc an-
nis octoginta inuasisse, & monachos omnes trucidasse, ac bonis om-
nibus spoliasse, fama est. Prope id fonticulus extat aquæ optimæ:
Maurorum tamen incuriâ neglectus, parum iter facientibus profi-
cuus, & nullius ferè vsus est. Hinc ad dextram flectentes Orientem
versus, per costam montis processimus: mox aliquantum viæ emen-
sis, ad Meridiem eminus ostensum fuit rotundum collis cacumen, ce-
1. Matth. 2. 9. 13. 16. *4. Mach.* 5. 10. 13. teris circumiacentibus montibus eminentius; quod Modinum Ma-
chabæorum seu Modeim vocitant: in quo Mathathiam patrem, Iu-
dam strennuum, fratres, filiosque sepultos sacræ narrant Literæ.

Octauo

Octauo hinc miliario ad Vallem Terebinthi, pugnâ inter Dauidẽ & Goliath celebrem peruenimus. Locus quo Goliathi in terram prostrato caput à Dauide abscissum traditur; amplissimo quondã delubro à Christianis instaurato notabilis fuit. Huius fani, itemq; adiuncti monasterij opere rustico ex prægrandibus saxis quadratis & dolatis constructi, etiamnũ plurimæ supersunt reliquiæ. Iuxta quas pons lapideus in viâ occurrit, torrenti impositus; ex quo Dauidem cõtra Goliathem pugnaturum quinque collegisse lapides sacra Scriptura testatur. 1. Reg. 17.

Ponte superato, ad læuam flexímus, torrentemque siccis pedibus transiuimus: mox in proximum diuertentes oliuetum, ex longo iam & difficili itinere fessi, fame etiam ac siti ferè exhausti, ex asinis descendimus ibidemque sub vmbrâ Olearum nonnihil quieuimus, ac biscocti panis frustulâ, & dulcis aquæ haustu è proximo fonte nobis allato, cum nullus alius nobis cibus esset, nec potus, famem sitimque vtcunque subleuauimus.

Vallis hæc angusta, vix quingentos passus suo ambitu complectitur: solum habet opimum, Oleis præsertim, alijsq; arboribus satis cultum. Ad aquilonare vallis latus in ipsâ accliuitate montis Turcarum visitur Messita, fornicibus aliquot ornata, cui contiguæ hærẽt ædiculæ quædam, vulgò *Calonia* vocatæ. Præter has, ruinasque Templi & monasterij, nullas alias in ipsa valle ædes, aut ædium vestigia conspicias.

Digitized by Google

Refecti aliquantulum (vt diximus) cœptum carpimus iter; asiniſq; vecti montem Sochot adſcendimus: inde per vias præruptas, difficiles, maximeque præcipites, accliui modò, modò decliui ſemitâ gradientes, nihil vſquam præter horridos, ſteriles, & incultos montes, ac lapidum aceruos, valleſque deſertas conſpicamur: neque enim vrbs ipſa Hieroſolyma priùs conſpicienda datur, quàm aridos illos incultoſque montes ac valles ſuperaueris. Quæ intuentibus nobis non tam ſtuporem attulere, quàm maledictionis Diuinæ manifeſtum indicium fuere. Cum enim terram hanc Promiſſionis, & præcipuè Hieroſolymitanam plagam, rebus omnibus abundantem, & fertiliſſimam ſacræ Paginæ olim extitiſſe confirment, & terram fluentem lacte & melle, itemque terram Frumenti, Hordei, ac Vinearum; in quâ Ficus, & Mela granata, & Oleæ naſcuntur; cuius lapides ferrum ſunt, & de cuius montibus æris metalla fodiuntur, paſſim appellent: quis non hodiernam ſterilitatem ex diuinâ vindictâ prouenisſe iudicet; & aliquo modo huc pertinere quod in Euangelio à Domino prędictum legitur? *Hierusalem* (ait) *quæ occidis Prophetas, & lapidas eos qui ad te miſsi ſunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas, & noluiſti: ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta.* Etſi verò in primis iræ diuinæ hanc terræ deſolationem attribuendam putemus, ex ſoli tamen conditione, & hodierno montium valliumque ſitu, ac facie facilè colligitur, Hieroſolymitanum omne ſolum, vicinoſque agros, arte, & labore, hominumque induſtriâ potiùs quàm naturâ fertiles olim extitiſſe. Regio ſiquidem per ſe ſterilis & petroſa eſt; qualem etiam olim fuiſſe teſtatur Strabo, & ratio ipſa dictitat: quis enim legit vſquam terram in ſaxa mutatam eſſe? Non mirum igitur ceſſante hominum induſtriâ & agricultura, prout ceſſat hodie maximè, fertilitas quoque iuxta diuinum eloquium, & prædictionem ceſſauerit. Quid enim eſt fertiliſſima prouincia, ſi ei agriculturam ſuſtuleris? tribulos planè & ſpinas, dumos, ac vepres producere, & ſqualidam effici, quæ priùs ſegete variâ ac fructibus abundauerit, nemo eſt qui neſciat. Quantum autem florentibus Iudęorum rebus induſtriæ & laboris in colendis agris ipſi poſuerint, & quanto ſudore petroſos ſterileſque montes in amœniſſima vineta, & oliueta mutârint, montes gradatim compoſiti, & ad cultum præparati, ſatis ſuperque indicant. non obſcurum meâ opinione argumentum, quòd ſaxis excauatis, terram inter ſaxa erutam, vel aliunde aſportatam ingeſſerint, atque ita montes per ſe ſteriles, ſaxis pro fulcro terræ adhibitis, graduũ inſtar compoſuerint, vineiſque ac cęteris plantis excolendis idoneos reddiderint. Nam ab ipſis radicibus vſque ad ſummitatem montium muri quibus olim vineæ cingebantur, ita ſubſtructi conſpiciuntur, vt graduum

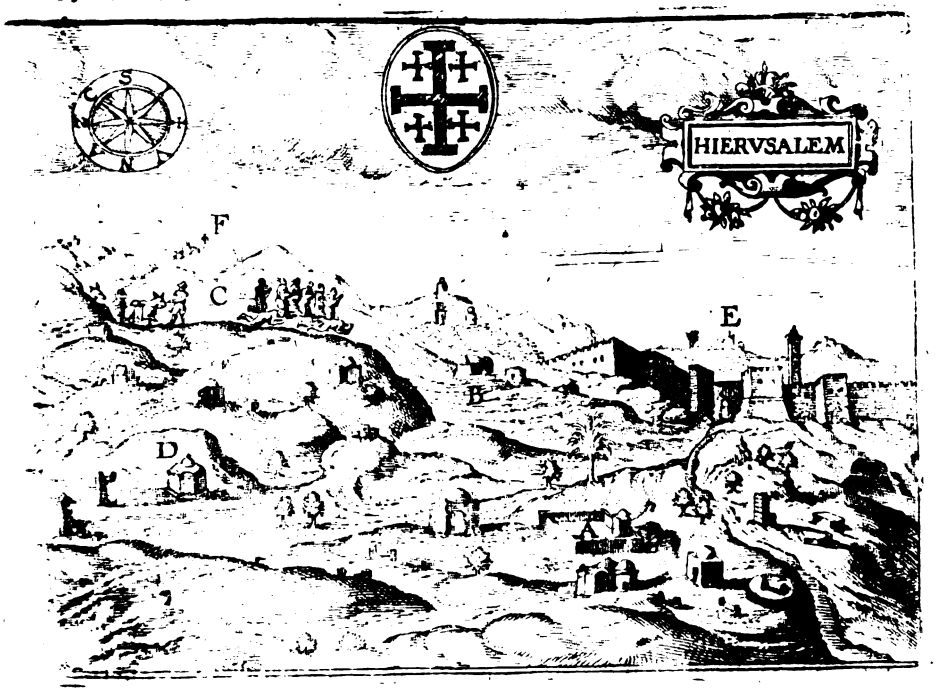
Exod. 3. Deut. 8. Ezech. 20.

Matth. 23.

Lib. 16.

Digitized by Google

graduum theatri ſpeciem quandam repræſentent. Neque id à veritate abſonum alicui videri debet. cum idipſum in alijs quoque regionibus fieri pluribus notum ſit, & ipſi ſæpiſſimè vidimus : immò in plurimis Iudeæ locis inter glaream ſaxis & ruderibus in cumulos coaceruatis, etiamnum vineas & varias arbores creſcere omnibus, qui ea loca adierint, conſtat.

A Fons Gihon.
B Moſchea.
C Peregrini in terram proſtrati.
D Sepulchrum Turcarum.
E Mons Oliuarum.
F Sylo.

Circa veſperum ſole ardentiſſimo pænè exhauſti, & ex longo eius diei & duro itinere feſſi (quadraginta duo enim miliaria per loca aſperrima confeceramus) ad collis faſtigium, è quo ciuitas Hieroſolyma primùm conſpici potuit, peruenimus. Diſtat id ab Vrbe quingentos circiter paſſus, viâ ad Vrbem vſque decliui. Quâ conſpectâ, & aſinis illicò deſiliunt omnes, in genua procidunt; ac terram pro more deoſculati, hymnum *Vrbs beata Hieruſalem* elatâ voce concinunt: mox recitatis aliquot à Vicario, cæteriſque qui aderant Minoritis, ſolitis orationibus, Verſiculis, Antiphonis; gratijſque Deo optimo Maximo perſolutis, quòd ad hanc ſuo ſanguine pretioſiſſimo ſacratam Vrbem, cuius videndæ deſiderio ardebamus, nos perduxiſſet incolumes, pedi-

Digitized by Google

tes omnes reliquum itineris ad Portam vsque vrbis proximam confecere, me vno excepto, quòd pedibus æger, ex iumento descendere, & insistere pedibus nequirem. Corde tamen humili & contrito, quod Deus non despicit, quantas potui Deo Saluatori gratias egi Vbi iam Portæ (cui à Iaffa nomen est) proximi essemus, atque ego cæteris peditibus asino insiderem: ecce Archisantonûs (qui dignitate ac veneratione apud Mahometæos par est Catholicorum Archiepiscopo) eques nobis obuiam fit, pedite vexillum turcicum, arabicis ex auro notatum literis præferente. Quem vbi Minoritæ conspicati sunt, veriti ne si equitantem Mauri offenderent, ac in contemptum sacrorum suorum id fieri existimarent, me fustibus cæderent, vt ex asino descenderem, ac pedibus reliquum itineris conficerem, admonuere. Parui, licèt inuitus, & ex iumento decidens, ad Portam non sine immenso crurium dolore claudicando perueni. Vbi nos Turcæ integram ferè horam (denunciato interim Zaniacco vrbis nostro aduentu) remorati sunt. Nam sine eius veniâ Christianis alienigenis vrbem intrare non permittitur. Collis ex quo primùm Vrbis patere conspectum supra diximus, mons Gihon est, in sacris Literis celebris, & petrosus valdè. Extenditur autem decliuitate suâ ad vsque Portam vrbis veterē, olim Iudicialem appellatam, partim vrbis mœnibus inclusus, partim vrbem ab Occiduo & Aquilonari latere cingēs; à Meridie verò valle interiacente mediâ ab vrbe & monte Sion diremptus. Fontem in eodē monte scaturientem, quem sacra Pagina Superiorem appellat, ad differentiam alterius, ad imos eiusdem montis radices emanantis, qui Inferior dicitur, etiamnum supereſſe, eundemque esse aliqui volunt, qui ad dextram viæ in ipso descēsu muris circundatus ostenditur, ac Turcis loco lauatorij est. Ad læuam è regione fontis plurimæ visuntur vineæ, & horti arboribus varijs exculti: iuxta quas in ipsâ viâ Moschea cernitur recens extructa & muris cincta, Leonis simulachro contra Legem Turcarum supra ostium insculpto.

CAPVT III.

In vrbem Hierosolymam ingressus. Benigna admodum apud Minoritas omnium nostrûm receptio. Monasterij & Templi sancti Saluatoris descriptio. Deq; ceremonijs in aduentu Peregrinorum à Minoritis fieri solitis: eorundemq; Minoritarum conditione & numero.

POST longam moram, vbi Chiecagiæ ministri vnà cum Monasterij Interprete ac Minoritâ quodam tandem aduenissent, in Vrbē introducimur. Chiecagia enim (qui vices Saniacci vrbis sustinebat) veniam intrandi Vrbem Guardiani rogatu iam nobis concesserat. Vrbem

Digitized by Google

bem ingressi, ad lævam primùm ingredimur viculum, mox Septentrionem versus ad Monasterium Minoritarum ducimur. Id titulo Sancti Saluatoris clarum, in monte Gihon iuxta vrbis muros positum, Templum eiusdem nominis exiguum sanè intra septa comprehendit. Totum ædificium etsi non valdè amplum, ad duplicẽ tamen cõtignationem assurgit: cuius inferior pars hortum & aream in medio cõtinet, & in concamerata aliquot cubicula diuiditur: superior Templum, Porticum, Claustrum, Monachorum cellulas, Refectoriũ, aliaq; cubicula habet; & Minoritis satis commodam ac tutam habitationem præbet. Priùs verò quàm ad penitiora Monasterij introduceremur, Turcici ministri (qui nos comitati fuerant) omnium nomina, cùm propria, tum patris cuiusq;, tacito familiæ cognomine, notarunt. Mox ingressi Monasterium, in inferiori areâ sarcinulas nostras exponi curamus, vt Emini ministri an vectigales essent, cognoscerent: quas vbi immunes esse cognôrunt, discessere. Quibus digressis, Guardianus cęteriq; Minoritę humaniter ac benignè admodum nos excipiunt, & ad superiora Monasterij deducunt claustra: me verò ex eruribus & febri vehementissimè laborantem, vixque loco me mouere valentem, vnus Monachorum dorso sublatum ad Peregrinorum cubiculum deportauit. Fuere quidem olim quatuor numero cubicula Peregrinorum vsui destinata, à Minoritarum habitatione & cellulis nonnihil separata; sed duo tantum hodie, eaque inferiora ad fornicis formam & arcuato opere ædificata supersunt; reliquis superioribus ab hinc annis aliquot [illegible]i Vrbis iussu (quod nimium eminere, atque Arci vicinæ immineret) deiectis, parietibusque demolitis. Vbi ad superiora ventum fuit, Minoritæ omnes, vnaque comites, post preces in Templo peractas, ad pedum lotionem, supplicationem, cæteraque ceremonias in Peregrinorũ aduentu à Guardiano fieri solitas, se præparârunt: quibus tum ob corporis languorẽ, summâ cum animi molestiâ interesse non potui. Hæ verò (vti comites posteà retulere) ita se habent. Primùm quærit Guardianus an facultatẽ à summo Pontifice Romano, aut eius Vicario aliquo, vel Nuncio Apostolico habeant Peregrini, vt ad sacrosanctum Domini Sepulchrum se cõferant. Sub pœnâ siquidem excõmunicationis haud impetratâ veniâ Pontificiâ Catholicorum neminî sanctissima hæc adire loca vllo modo fas est: si quis tamẽ casu vel negligẽtiâ eã nõ impetrauerit, aut eâ opus esse nescierit, Guardianus potestate à sede Apostolicâ sibi cõcessâ in eiusmodi casibus dispensare, & ab excõmunicationis sententiâ eum absoluere potest. Lectis autem veniæ literis, si qui Peregrinorum eas habeant, Minoritæ solemnẽ instituunt processionẽ, siue supplicationẽ circum superius claustrũ, præcedente Cruce, ceroferarijs, & Thuribulo. Sequuntur Minoritæ: subsequuntur

Peregrini.

Digitized by Google

Peregrini bini ordine, hymnum concinentes : *Te Deum Laudamus.* Hoc completo, & consuetis recitatis orationibus, ac canticis, in ipsâ porticu ante fores Ecclesiæ scamnis insidere Peregrini iubentur : Seniores è fratribus eorum lauant pedes; iuniores abstergunt linteo, & deosculantur. Peractâ lotione, Guardianus breuem de dignitate locorum Christi sanguine aspersorum, ad Peregrinos orationem habet: singulos admonet, vt toto spiritu orationibus vacent, mentem ad Deũ eleuent, eius mysteria contemplentur, ac gnauiter deuotioni incumbant: temporalia omnia & mundana iam posthabenda, Crucem esse portandam cum Christo, adesse enim tempus pœnitentiæ, quo transacta peccata deplorent, & exuto veteri homine, ac criminibus sacramentali Confessione expiatis, sacrâ demum Communione se muniãt, quo præteritorum laborum præmium abundantiùs consequantur. His præhabitis, & datâ omnibus à Guardiano benedictione, ad cœnam inuitantur, & satis lautè, loco à Minoritarum Refectorio semoto reficiuntur. Quâ finitâ, post Preces in Templo Deo Optimo Maximo exhibitas, ad cubicula Peregrinis destinata deducuntur. Vbi non plumeis lectis, sed duris culcitris, absque linteis, vestiti, ac solo strigulo tecti, indormiunt. Cæterùm Minoritæ Hierosolymitani, computatis simul quinque Bethleëmæ degentibus, itemque tribus Templo Sepulchri Dominici inclusis, numerum plerumq; viginti quatuor Monachorum constituunt; viuuntque Catholicorum Principum eleëmosynis: quas Christianâ pietate singulis annis, aut ad summum triennijs transmittunt. Quibus si destitui eos contingeret, nec necessarijs sumptibus satisfacere, nec Turcarum vexationes redimere, nec onera Peregrinorum sustinere, immò nec in vnum quidem mensem victum sibi comparare commodè possent. Nihil enim proprij ijs in partibus cùm possideant, & exiguas eleëmosynas à Peregrinis (qui rari cò hac tempestate veniunt) accipiant, varijs tamen & frequentibus Turcarum auanijs reddantur obnoxij, victum etiam omnem & vestitum ære redimere cogantur, tot sustinendis oneribus, tot superandis incommodis impares eos esse viribus facilè quis viderit. Commendandi sanè omnibus sunt modis, quòd humani sint, & hospitales maximè, Peregrinis quibuscunque omnem exhibeant operam, quid facto opus, quidve declinandum sit, cum fide edoceant. Quare maximo quin Peregrinis sint & solatio & vsui, neminem esse puto qui dubitet. Sine his enim nulla aut rara loca insigni aliquo mysterio clara adire, aut penetrare vlli commodum esset: nam neque adessent qui circumducerent, qui sacra aliqua loca indicarent, ab iniuriâ defenderent, & ad magistratus Turcicos prouocarent. Denique cùm indies illi victum Turcis Mauriſque plurimis suppeditent, beneuolos se erga

omnes

Digitized by Google

omnes exhibeant, adeoque de ijs bene mereantur, ne ingratitudinis notam subeant Barbari; néve tot ac tanta negligere Monachorum beneficia videantur; horum respectu mitiùs cum Peregrinis agere eos facilè credendum est, quod alioquin non facturos, aut si faxint, post plurimas demum iniurias, & emunctiones præstituros putauerim. Porrò id summâ admiratione dignum censeo, quòd soli Minoritæ, etsi varias & innumeras diuersis temporibus perpessi calamitates, oppressiones, carceres, & mortes, tot seculis ijs in partibus inter medios Barbaros Fidei Christianæ hostes acerrimos sedem fixerint, cum nulli alij Christianæ ac Catholicæ religionis viri tentare id ausi vnquam fuerint; neque etiam si tentent, admittantur. Diuini sanè numinis nutu id factum existimo: vt sicut author eius religionis Diuus Franciscus vitâ Christo similior fuit, sic à solis posteris eius post res perditas Christianorum ibi sacra ritè fierent, vnde salus hominum prodijt.

Secundo ab ingressu vrbis die Monasterij pharmacopæus & medicus laicorum senior de venâ mihi sinistri brachij incidendâ, suasit, ac persuasit vtiliter: nam quinto post die febris me dereliquit: atque inde paulatim cœpi conualescere.

Digitized by Google

CAPVT IV.

Sacri Monumenti Dominici Basilicæ introitus: eiusdemq́, ac Templi montis Caluariæ descriptio. Solemnis item Processionis ibidem habitæ, sacrorumq́, locorum inibi existentium narratio.

A Ostium Ecclesiæ S. Sepulchri, per quod ad penitiora datur aditus.
B Ostium alterum muro obturatum.
C Locus sessionis Turcarum.
D Scala quâ olim ad montem Caluarium dabatur adscensus.
E Sacellum montis Caluarij, eiusq́ fenestra quæ supra aream patet.
F Sacellum B. Virginis & Ioannis Euangelistæ.
G Turris ecclesiæ fastigio carens.
H Introitus adium Abassinorum.
I Introitus immolationis Isaac.
K Locus immolationis Isaac.
L Testudo templi S. Sepulchri.
M Apertura testudinis, qua lucem in templo admittit.
N Testudo Ecclesiæ Golgothanæ.
O Cochlea quâ ad summitatem testitudinis adscenditur.
P Area templi.
Q Ostium Ecclesiæ Græcorum atq́ adium Patriarchæ.

QVINTO Non. Octobris (qui Diui Francisci professus erat) ab Vrbis Chiecagiâ intrandi Sepulchrum Domini venia impetrata est, solitis priùs solutis vectigalibus, quæ huiusmodi sunt. Pro Vrbis introitu duo Cechini Veneti: pro ingressu Sepulchri Dominici Cechini nouem: Semicechinus pro Saccharo (vt aiunt) Officialium: Sesquicechinus pro cereis, in Processionibus ac sacrorum locorum visitatione

tatione incendi ſolitis. Neque enim aliter quàm horum præſtitâ ſolutione, in templum ſacroſanctum patet introitus. Circa horam igitur Veſperarum, Monaſterio Minoritarum egreſſi, comitantibus Guardiano & cæteris Monaſterij Fratribus, vnico cuſtode Monaſterij relicto, ad lævam Orientem verſus, viâ leniter decliui deſcendimus. Eſt ſiquidem Monaſterium in monte Gihon ſitum loco eminentiori ipſo Caluariæ monte: à quo diſtat paſſus circiter 160. Aliquantulum progreſſi, à dextrâ Meridiem verſus ingredimur viculum, in cuius ferè medio, iuxta vetuſti operis Arcum tranſuerſim poſitum, à ſiniſtro latere primus ad Aream Sacræ Baſilicæ Dominici Sepulchri eſt aditus, oſtio anguſto & depreſſo, adeoque humili, vt niſi reclinato ad ventrem capite ingredi nequeas. Inde ſub fornice triginta paſſus longo ad interiorem Aream Baſilicæ Sacræ contiguam itur: priùs tamen per gradus aliquos deſcenditur: & circiter decem paſſus procedendo, relinquitur ad dextram publicus Turcarum carcer, vetuſti operis turris, Areæ meridionale claudens latus. Patet autem area in latitudine pedes circiter ſexaginta, longitudine latitudinem nonnihil ſuperante, quadratis è marmore ſtrata lapidibus, & ædificijs vndique cincta; cui Cophtorum atque Abaſſinorum domus & Oratoria, itemque pars Montis Caluariæ ab Ortu, publicus carcer à meridie, Græcorum Patriarchæ ædes atque Angelorum templum ab Occaſu, à Septentrione ipſa Sepulchri Dominici Baſilica adiacent. In cuius ferè medio lapis inſculpta Cruce oſtenditur, quo loco Chriſtum Cruce onuſtum & feſſum cecidiſſe veterum memoriâ proditum eſt. Is cancellis ferreis circundatus, Chriſtianis omnibus venerabilis eſt, atque oſculari ab ijs ſolet. Baſilicæ frontiſpicium Meridiem ſpectans (etſi potius eius latus dicendum ſit: non enim valuæ Golgothanæ ædis, per quas ad vtrumque delubrum datur aditus, à fronte, ſed à latere ſunt meridiano) eleganti & regio eſt opere, ex quadratis & dolatis conſtans lapidibus, foliatis ornatum coronis, faſcijs, columnis, paraſtatis marmoreis; ordinis Gothici. In eo duæ ſunt ianuæ, quarum medium murus occupat, Turcis ſeſſionem præbens, altus pedes tres, latus quinque. Quæ ad lævam adeuntibus occurrit, Peregrinis aperitur, cæterùm clauſa remanet; quæ ad dextram, ac Caluariæ montis gradibus adhæret, muro obſtructa eſt. Vtraque architrabe marmoreâ tranſuerſariâ fulcitur: in quâ diligenti manu inciſæ ſunt variæ figuræ, Lazari reſuſcitationem, Chriſti in Ciuitatem Sanctam introitum, nec non ementium & vendentium in templo eiectionem repræſentantes. Gradus per quos ab exteriore Templi parte ad montem Caluariæ quondam patuit adſcenſus, etiamnum extant numero quatuordecim: in quorum ſummitate paruũ atq;

Digitized by Google

anguſtum eſt Sacellum, quadratâ formâ, alterum ex aduerſo Areæ angulum complectens, quatuor ornatum columnis, angulos totidem ſuſtentantibus, ſpherico coopertum fornice. Id vnicam à Meridie feneſtram habet, quâ lucem admittit; cæterùm muro vndique obturatum, nemini acceſſum præbet. Referunt Minoritæ hoc loco ſtetiſſe Virginem Mariam cum Ioanne Diſcipulo, quando vnigenitus Dei Filius è Cruce vtrumque alloquens dixit Matri ſuæ: *Ecce Filius tuus*: dein Ioanni: *Ecce mater tua*. E regione huius Sacelli alterum aduerſæ Areæ angulum occupat Turris inſignis, atque alta, ex quadrato conſtructa lapide, quaqua verſus æquilatera, lata pedes amplius duodecim, ex parte tamen collapſa, carenſque faſtigio: quæ media inter Græcorum ędes, & Dominici Monumenti Templum, vtriuſque lateri adhæret. Poſtquam autem ad Templi fores venimus, quæ aduenarum tantùm occaſione (vt diximus) patefiunt; nec niſi tributum ſoluentibus ſunt peruiæ, aliàs ſeris & repagalis occluſæ, ac ſigillo Saniacci perpetuò munitæ: offendimus illic Turcas quoſdam muro (qui medius eſt inter Templi fores) tapeto inſtrato inſidentes, noſtrumque expectantes aduentum: qui vbi nomina ſingulorum annotaſſent, atque iterum nos numeraſſent, templũ nobis patefecere: quod ſtatim ingreſſis nobis concluſum eſt, admiſſis priùs nobiſcum ex Vrbis incolis compluribus Chriſtianis: qui quotieſcunque Chriſtianos alienigenas introduci norunt, aduolant, vt & ipſi ſacroſancta loca inuiſant. Neque enim vlli id denegatur, modo Portæ cuſtodi Maidinum ſoluat, vt peregrini. Indigenæ Chriſtiani ſacrorum locorum viſitatione curſim peractâ, mox exeunt. ijs egreſſis denuò fores occluduntur, ſigilloq; Saniacci muniuntur. Proxima verò luce reſerantur, vt qui velint poſſint exire: pleriq; per diem & noctem includuntur, vti Peregrino natione Gallo, qui paulò ante noſtrum aduentũ è Tripoli Syrie Hieroſolymam venerat, atque vnà nobiſcum Sepulchrum Domini ingreſſus erat, cæteriſque Minoritis contigit. Si quis tamen diutius inibi hærere velit, facilè conceditur. Nos enim ſex dies ac noctes totidẽ in Tẽplo manſimus: ſeptimo die, ſolutis denuò duobus Cechinis, exiuimus. Vt autem in Templo morantibus alimenta quotidie ſubminiſtrari commodiùs queant, ineſt oſtio Templi foramen quadrangulare, latũ pedem vnum, craticulâ ferreâ in modum crucis obductum; per quod ſingulis ad victum neceſſaria à ſuæ nationis hominibus in vrbe commorantibus quotidie porriguntur.

Ingredientibus Eccleſiam primo loco occurrit Lapis Vnctionis Domini; ſic dictus, quòd in eo vnctum fuiſſe Dominum à maioribus traditum ſit. Vlteriùs, Septentrionem verſus, ad lævam eſt ſacellum, ſeu ædicula Sepulchri Domini, ad dextram Chorus Eccleſiæ Golgothanæ,

Digitized by Google

thanæ. Vtroque præterito, rectà ad Sacellum Apparitionis Mariæ Virginis peruenimus. Id aulęis sericis vetusti operis ornatur, Minoritisque loco Ecclesiæ, Chori, & Sacrarij est; horas siquidem Canonicas quotidie hîc concinunt, solemnia celebrant; & pretiosa ac rara Principuum atque Magnatum donaria, quæ religionis aut voti causâ in sacrosanctæ Dominicæ Resurrectionis Templo dedicata sunt, sacræ nempe vestes, ac vasa sanctiora, aurea, & argentea, tapetes item, & aulæa serica, asseruantur, capsisque conduntur. Tria autem ad Orientem continet altaria: quorum medium Diuæ Virgini sacrum, Altare Maius à Minoritis appellatur; in quo & Sanctissimæ Eucharistiæ sacramentum thecâ ligneâ inauratâ conditum honorificè asseruatur: eo verò loco Christum Saluatorem post Passionem suam Matri apparuisse, piè à Christianis creditur: atque inde Sacellum nomen Apparitionis sumpsisse putatur. Quod à dextris est, Crucis Ara appellatur: quod à sinistris Altare Flagellationis dicitur, à parte columnæ, ad quã vinctus & flagellatus est Saluator; quæque ibi intra cancellos ferreos custoditur. Locus ipse satis amplus, formam quadrangularem refert, concameratus totus, atque vnicâ feneſtrâ, quâ parte Orientem spectat, supra Aram Maximam admittens lucem.

Post preces ibidem Deo Optimo Maximo fusas, Minoritæ sacris induti vestibus, Guardianum Pontificali habitu, mitrâ, & pastorali ornatum baculo, ad sacrum vsque Saluatoris Domini Monumentum deducere: mox solemnes Vesperas ante fores Dominicæ sepulturæ suauisymphoniâ decantârunt. Iis peractis, & ad sacrarium reuersi, sacras depositere vestes: & Guardianus Pontificalibus exutus ornamentis, paulò post Aram Maximam thure adoleuit, Minoritis interim Antiphonam *Salue Regina* concinentibus. Mox recitatis Litanijs maioribus, quas Catholicas vocant, solemnis instituta est Supplicatio; hoc ordine. Præcedebant Cruciferi, Ceroferarij, & Incensor: sequebantur Minoritæ bini numero, dein Guardianus solus: postremò Peregrini, cereum quisque ardentem ferentes manibus. Egressi Sacrario, ac lento incedentes pede, Canticis & Hymnis Deum Optimum Maximum laudabant, eiusque sacra commemorabant mysteria, vtramq; & Golgothæ & Sanctissimi Sepulchri circumeuntes interiorẽ Ecclesię porticum; apud singula Sacella, mysterio aliquo notata, precibus intenti, aliquantulum remorabantur: Guardiano interim declarante mysteria ibidẽ à Saluatore peracta, rem sacram in ijs contentam, indulgentias etiam ea deuotè accedentibus à summis Pontificibus Romanis concessas; additâ pro cuiusque loci reuerentiâ breui exhortatiunculâ, memores vt essemus Passionis Domini: Terere siquidem nos pedibus ea loca, quæ vel Christi Sanguine adspersa, vel glorioſâ eius Re-

Digitized by Google

ſurrectione eſſent illuſtrata, vel angelicâ præſentiâ nobilitata, aut Matris Domini, Apoſtolorum, & Sanctarum mulierum frequenti viſitatione decorata, totque piorum Chriſtianorum & Sanctorum hominum oſculis & lachrymis irrigata: Ideoque debere reputare nos indignos, qui ad Sanctiſſima hæc loca admitteremur. Vt autem clatiùs atque euidentiùs Lector intelligat, quæ in hoc ſacratiſſimo & auguſtiſſimo Templo extant loca, Chriſti myſterijs clara, ſolemni Supplicatione ab aduenis adiri ſolita, qui item hymni, Orationesque ſingulis in locis à Minoritis decantari dicique ſolent, initium & finem Supplicationis breuiter enertabimus.

Math. 27. Ioan. 18. Incipit itaque ſolemnis Eccleſiæ Supplicatio ab Altari Flagellationis Domini, de quo ſuprà diximus, columnâ illâ, ad quam Chriſtus flagellatus eſt, quamque ſuo pretioſiſſimo cruore tinxit & adſperſit, notabili. Hæc olim teſte Hieronymo porticum Eccleſiæ maioris Montis Sion ſuſtinens, venerabilis extitit: à Mahumetæis deinde fracta, & in duas partes diuiſa, vna Romam delata, altera (maior nempe pars) in Sacello Diui Thomæ Montis Sion diu cuſtodita fuit. Poſtmodum auctore Fratre Bonifacio eiuſdem Eccleſiæ & Monaſterij Guardiano, ad Templum Sanctiſſimi Sepulchri tranſlata, & in fruſta aliquot diuiſa, ac parte vnâ ibidem relictâ, cæteræ partim Paulo Quarto Pontifici Romano, partim Imperatori Ferdinando, Philippo Hiſpaniarum Regi, Senatui Veneto, & Reipublicæ Raguſinæ diſtributæ, & dono datæ fuere. Conſtat autem è marmore coloris rubri, candidis intermixtis notis, inſtar Porphyretici lapidis. Ante Aram ipſam Minoritæ flexis genibus in memoriam flagellationis Domini ſequentem concinunt Hymnum.

In Epitaph. Paulæ.

Eia fratres chariſſimi,
Chriſti mortis myſteria
Canamus, & veſtigia
Sequamur corde Flebili.
Qui pœnam primi criminis
Delet vigore ſanguinis,
Hunc ad columnam acriter
Cædit Pilatus peſſimus.
Cur ſic, o crudeliſſime,
Flagellis eum percutis,
A quo vitam acceperas,
Vitam conaris rapere?
Cur tu columna ſoluere
Tunc noluiſti Dominum,
Cum te crudeles milites
Rigaſſent eius ſanguine?
Cur non fregiſti illicò
O tu columna immobilis,
Dolore Chriſti nimio
Flagellis tantis languidi?
Iam orans fudit ſanguinem,
Qui potuit ſufficere;
Nam gutta eius ſanguinis
Theſaurus fuit omnium.
Nos ergo qui diligimus
Hunc flagellatum Dominum,
Rogamus vt criminibus
Suis ignoſcat meritis.

Grilos

Digitized by Google

Gloria tibi Domine,
Pro tanto fuso sanguine,
Et alaparum copiâ,
Vultui sacro inditâ. Amen.

Hymno dicto recitantur posteà sequentia.

Antiph. *Apprehendit Iesum Pilatus, & ad columnam ligatum fortiter flagellauit.*
Vers. *Languores nostros ipse tulit.*
Resp. *Et dolores nostros ipse portauit.*

Guardianus dein Orationem ad Deum habet his verbis.

Adesto nobis, Christe Saluator, per tuam personalem flagellationem, & per tuum stillantem & adspersum sanguinem pretiosum: vt omnia peccata nostra deleas: nobisq; tuam gratiam tribuas: & ab omni periculo & aduersitate protegas: & ad vitæ æternæ gaudia nos perducas. Qui viuis &c.

Sacello apparitionis egressi, ad læuam Ortum versus flectunt, & Choro Ecclesiæ Golgothanæ ad dextram relicto, ad antrum quoddam subobscurum eunt; quod Carcer Christi ab Orientalibus Christicolis appellatur: in eum enim coniectum Saluatorem, cùm ad Golgothæ montem baiulans Crucem duceretur, asserunt: ibique depositâ Cruce hæsisse, dum illa adaptata fouea, in quâ erigeretur, excauata, cæteraque salutis nostræ mysteria ad crucifigendum Dominum perfecta essent. Interim dum ad antrum proceditur, sequens à [illegible]is concinitur Hymnus.

Qui [illegible] dedit patribus,
Gentilos ab his tenebris
Ad [illegible] cælestibus
Ornauit donis gloriæ.
Qui est Saluator Seculi,
Ac vitam propter hominem
Morti paratus tradere,
Obscuro datur carceri.
O dolorosa vincula,
Quæ Dei Patris Filium
Tenetis velut pessimum,
Vt mortem detis corpori.
Dimittite hunc, & soluite
A Iudæorum vinculis,
Qui delictorum vincula
Soluit amore, morteq;.
Suffecerat iam tradere
Cum Iudas ille voluit
Denarijsq; vendere
Pro tali breui numero.
Solue tu Iesu animas
A criminum contagijs,
Quæ pietate corporis
Tui sacri deficiunt.
Ob peccatores talia
Tulisti in te Domine,
Vt tuam lucrifaciant
Et mereantur gratiam.
Ignosce nobis Domine,
Qui peccatorum pondere
Grauamur hic, quotidie
Vt detur tibi gloria. Amen.

Descenditur

Digitized by Google

Descenditur autem ad Carcerem tribus gradibus : estque sub Georgianorum cutâ; qui vnicâ tantum lampade locum illuminant : cæterùm omni penitus ornatu caret. Hymno finito, concinunt Minoritæ sequentia.

Antiph. *Ego eduxi te de captiuitate AEgypti, demerso Pharaone in mari rubro, & tu me tradidisti carceri obscuro.*
Vers. *Dirupisti Domine vincula mea.*
Resp. *Tibi sacrificabo hostiam laudis.*

A Guardiano dein sequens recitatur Oratio.

Domine Iesu Christe, Angelorum decor, gaudium & libertas animarum, qui pro redemptione mundi capi, ligari, carcerari, alapis cædi, flagellari, & conspui voluisti : Fac nos, quæsumus, indignos famulos tuos, pœnas & contumelias pro tui nominis gloriâ lætanter suscipere : vt ad tua pietatis consortia mereamur feliciter peruenire. Qui viuis &c.

Hinc egressis iuxta ipsum Carceris ostium, à sinistro latere tabula marmorea occurrit, quatuor suffulta columellis, sub quâ saxum eiusdem amplitudinis solo affixum hæret, duo rotunda continens foramina, sesquipedis interuallum distantia, & profunda. Orientis Christicolæ locum hunc venerantur, pedes foraminibus inserunt, tabulam superiorem deosculantur, & capitis vertice tangunt: Occidentales contrà nullum honorem exhibent, sed tacitè prætereunt. Affirmant illi Christum Dominum in foraminibus illis pedibus constrictum tanquam compede vinctum fuisse.

Post passus aliquot ad læuam rursum flectitur Orientem versus à sinistro Chori latere: præteritoque Sacello, in quo verum Crucis titulum (qui nunc Romam delatus in Ecclesiâ Sanctæ Crucis visitur) olim asseruatum ferunt, ad aliud Sacellum acceditur, priori proximum, quod Armeniorum curæ custodiæque commissum, eodem ferunt positum loco, quo milites Christi Saluatoris iam Cruci adfixi diuiserunt sibi vestimenta, & super tunicam eius inconsutilem miserunt sortem. In progressu ad hunc locum sequens canitur Hymnus.

Psal. 21. Ioan. 19.

CANAMVS modo canticum
Ad Saluatoris gloriam,
Dicamusq; iniuriam
Quam passus est ab impijs.
A Patre qui est genitus,
A quo semperq; gignitur,
Sed idem in essentia
Patris atque Paraclyti.

Qui à cœlorum sedibus
Descendit huc obediens,
In habituq; hominis
Proprietate moriens.
Qui cœlos implet lumine,
Ornat quoque sideribus,
Et quem adorant Angeli,
Vestitu priuant milites.

Qui

Digitized by Google

Qui vitam dedit mortuis,
Donatq; Sanctis gloriam,
Amore motus feruido,
Et Charitatis opere.
Qui vinum fundit vineis,
Fructusq; dat arboribus,
Suis priuatur tunicis,
Sicq; nudus relinquitur.
Qui vestit volatilia,
Diuersisq; coloribus
Ac ornat agros roseis,
Ipse priuatur vestibus.
O gens iniquissima!
Quis te ditauit crimine
Vt sortem in his poneres
Vestes, atque diuideres?
Hic super sacratissimas
Vestes miserunt milites,
Dantesq; sortes omnibus
Vt vnusquisque raperet.
Hic locus est sanctissimus,
Vbi Dauid oraculum
Completum est in sortibus,
De Christi sacris vestibus.
Precamur ergo cernui
Te creatorem seculi,
Iam sic priuatus vestibus
Nos indue virtutibus. Amen.

Vbi iuxta Sacelli Aram ventum est, sistitur: canuntque Minoritæ sequentia.

Antiph. *Milites postquam crucifixerunt Iesum, acceperunt vestimenta sua, dantes vnicuique militi partem.*
Vers. *Diuiserunt sibi vestimenta mea.*
Resp. *Et super vestem meam miserunt sortem.*

Hinc ad Christum fundit Precem Guardianus.

Deus noster Iesu Christe, qui pro nostra redemptione ab indignis peccatorum manibus non solum in Cruce nudus suspendi, & mori voluisti; sed etiam tua sacratissima vestimenta partiri, & donari permisisti: concede vt spoliati vitijs, virtutibus adornati, tibi Deo viuo & vero in cœlesti gloriâ præsentari mereamur. Per eundem &c.

Paulo vlteriùs ad lævam per gradus triginta ad Diuæ Helenę Sacellum descenditur: transiturque inde per gradus vndecim viuæ rupi inciſos ad Caluariæ montis Cryptam subterraneam: in qua Christi latronumque Cruces, Clauique & Corona spinea ab Helenâ Cõstantini Magni matre, muliere laudatissimâ inuenta fuere. Cauerna hæc longitudine pedes circiter viginti tres, latitudine sexdecim continens, formam refert quasi triangularem: in qua etiamnum cernitur rupis sciſſura, quæ tempore Passionis Christi contigit. Huic olim vallis cadauerum nomen fuit: in quam damnatorum quondam cadauera, patibula, ac reliquæ immundæ illuuies projiciebantur; vbi etiam à perfidis Iudęis Christi Passionem ac memoriam abolere cupientibus, Christi & latronum cruces proiectas fuisse veterum memoriâ proditum est: quæ cùm trecentos & sexdecim annos ibi latuissent, ab Helenâ

Sulp. Seuer. lib. 2. Sacr. Hist.

Ierem. c. 31 Euseb. de vita Constan. Paulin. ad Seuer. epist. 2. Ruffin. in Hist Eccles. Ambros. in Orat de obit. Theodos.

Digitized by Google

lenâ pijſſimâ fœminâ ſublatis ſordibus effoſſæ, atque illinc erutæ ſunt. Locus vbi Crux Chriſti inuenta dicitur, Altari & accenſâ lampade aſſiduâ illuſtratur: & in eo quotidie ferè Sacrum à Minoritis peragitur. Is ſpecum ſubeuntibus aduerſus, primùm occurrit; cui à dextris hæret locus, in quo latronum cruces repertæ fuere, tribus ardentibus lychnis continuò illuſtratus. Dum itur ad hunc locum, ſequentem canunt Hymnum Minoritæ:

Ad Crucis locum pergere
Debemus, & hunc quærere,
Velut fecerunt Martyres
Qui meruerunt gloriam.

O Crux miranda gloriæ
Scala! ad cœlos eleuans,
Per quam adſcendit Dominus,
In eâ fuſo ſanguine.

O Crux arbor dignißima!
Qua mediante animæ
Adſcendunt ad cœleſtia,
Et beatorum præmia.

O Crux ſcala excelſior
Cunctis altis arboribus!
Adiuua nos ab infimis
Ad cœlos vſque ſcandere.

Hæc illa eſt altißimæ
Scala, quam ſanctißimus
Iacob vidit in ſomnio,
Per quam pergebant Angeli.

O crux ſic admirabilis,
Ornata Chriſti ſanguine!
Quæ cum Sanctorum agmine
Mundum illuſtras lumine.

O Crux arbor dulciſſima!
Qua mortis dux myſterium
Chriſti, nobis & pretium
Donaſti, atque gaudium.

O Crux auc ſpes vnica!
Inuenta hic ab Helenâ:
Per te hic nobis gratia
Detur, & ſurſum gloria Amen.

Poſt Hymnum decantatum dicuntur ſequentia.

Antiph. *Orabat Iudas, dicens, Deus Deus meus, oſtende mihi [illegible] ſanctæ Crucis; cumq; adſcendiſſet de lacu, perrexit [illegible] locum, vbi iacebat ſancta Crux.*

Verſ. *Hoc ſignum Crucis erit in cœlo.*

Reſp. *Cum Dominus ad iudicandum venerit.*

Guardianus denique Chriſtum Saluatorem inuocat, oratque his verbis.

Deus, qui hic in præclarâ Crucis ſalutiferæ inuentione Paſſionis tuæ miraculi ſuſcitaſti: concede vt vitalis ligni pretio æternæ vitæ ſuffragia conſequamur. Qui viuis &c.

Hinc ad ſuperiora, quâ ventum eſt viâ, regreſſi, adeunt Sacellum Diuæ Helenæ dicatum, Arâ inſigni, ſolioque marmoreis exornatum. Hoc ex ſolido marmore, eoque albiſſimo, exſtructum, Chriſtiani Orientales Helenæ ſedem fuiſſe autumant: idque ex maiorum traditione accepiſſe memorant. Hîc rurſum ſubſiſtitur; atque in laudem Helenæ Hymno ſequenti decantato, reliquæ pro more à Minoritis dicuntur Preces.

Nunc

Digitized by Google

Nunc Helenæ suffragia
Quæramus primum laudibus,
Vt cum beatis meritis
Acquirat nobis veniam.
Deuota Christi Helena
Crucem quæsiuit feruida:
Quam reperit cum Titulo,
Coronâ, Clauis, Lanceâ
Quam Crucem vt acquireret,
Tulit timorem omnibus
Sub pœna mortis ilico,
Amore ardens cælico.
Inuentâ Cruce Domini,
Canamus illi canticum,
Qui dedit talem gratiam,
Donatq; sursum præmium.
O Helena sanctissima,
Quæ Crucem tantæ gratiæ
Amasti totis viribus,
Nos tuis iuua precibus.
Exaudi sancta Trinitas
Preces Sanctorum omnium,
Vt per eorum merita
Dones & nobis gloriam. Amen.

Antiph. *Helena Constantini mater Hierosolymam petiit.*
Vers. *Ora pro nobis Beata Helena.*
Resp. *Vt digni efficiamur promissionibus Christi.*

Dein Guardianus Deum hac Precealloquitur.

Deus, qui inter cætera potentiæ tuæ miracula etiam in sexu fragili virtutem rectæ intentionis corroboras; præsta quæsumus, vt S. Helena Reginæ exemplo, cuius studio desideratum Regis nostri lignum sanctæ Crucis detegere dignatus es, ea quæ Christi sunt, iugiter indagare, & te fauente consequi mereamur. Per eundem Christum &c.

Ostentem Helenæ Sacellum quadratâ formâ, cęteris vtriusque Templi Sacellis & maius & altius, quatuor marmoreis suffultum & ornatum columnis, ac fornice tectum sphærico. Columnę ob loci humiditatem, nam subterraneus est, guttas emittunt: Nonnulli id miraculo attribuunt; putantes eas lachrymas fundere, & quasi Passionem & Mortem Domini sui plangere. Quod quale sit, pius Lector iudicet. Constat nihil esse hominibus tam incredibile & absurdum, quod Deo volente fieri non possit. Inde ad superiorem rursum adscenditur Ecclesiam; ad cuius summitatem vbi ventum est, ad læuam est Sacellum Abassinorum, columnâ in primis venerabile; in quâ Christus à Pilati militibus chlamyde coccineâ indutus, arundinem dextrâ tenens, spineâ coronâ (quam è Rhamno, *Nausegi* Arabibus dicto, plexam multi putant) coronatus, illusus, consputus, & sæpis cæsus est. Vnde Coronationis & Improperij Columna etiamnum dicitur. Est autem duorum pedum altitudine, colore candido, nigris intercurrentibus maculis, ac mirè splendentibus, quæ sub altari lampade semper accensâ illustrata asseruatur. Dum ad hunc proceditur locum, Hymno sequenti Flagellationem Christi commemorant Minoritę.

Digitized by Google

Christi iam improperia,
Quæ tulit, & ludibria
Canamus, & purpuream
Vestem, sputa, & alapas.
Iam flagellato corpore
Christi Iesu, effunditur
Sanguis ab his crudelibus,
Aue Rex, clamantibus.
Perfundunt vultum sanguine,
Fixa Corona capiti,
Quam ponunt illi milites,
Spinarum, & arundine.
Hæ qui semper gloriæ
Honoris q; meruerat
Coronam! cur sit vepribus
Circundant, & aculeis?
Fundamus vultum lachrymis,
Propietate Domini,
Vultum cuius sic impij
Fuderunt sputis sordidis.
O tu Iesu Sanctissime,
Concede nobis pretij
Partem Sacrati Sanguinis,
Quem tunc fudisti capitis. Amen.

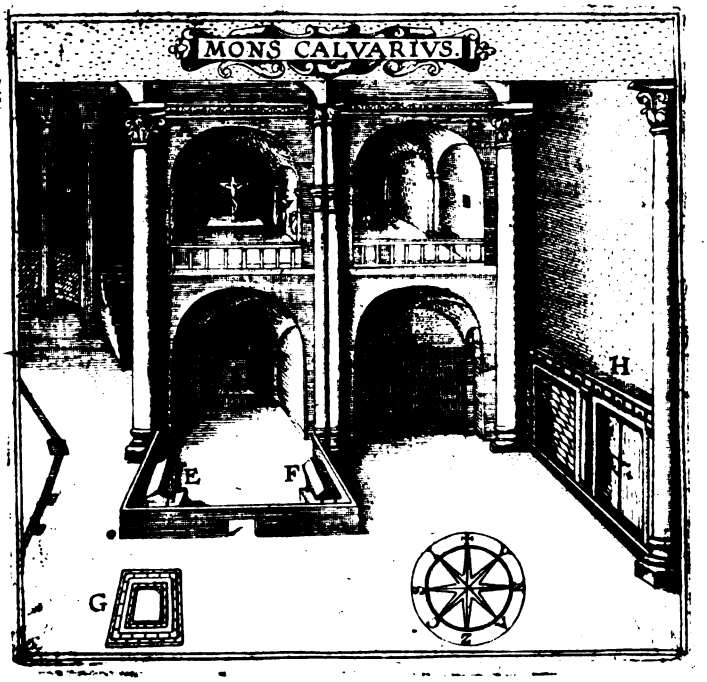
In Sacello sequentes concinuntur Versus,

Antiph. *Ego dedi tibi sceptrum regale, & tu capiti meo imposuisti spineam coronam.*
Vers. *Posuisti Domine super caput eius.*
Resp. *Coronam de lapide pretioso.*

Orationem demum subnectit Guardianus ad Christum Dominum, his verbis.

Domine Iesu Christe, qui humano generi condolens, Coronam spinarum in tuo Sacratissimo capite suscepisti, & sanguinem tuum pro salute omnium fudisti: respice ad indignas preces nostras: vt à te clementer exaudiri, indulgentiam & remissionem omnium peccatorum nobis tribuas, per tuam magnam misericordiam, & pietatem. Qui viuis &c.

Paulò

A Sacellum foueæ Crucis.
B Sacellum crucifixionis.
C [illegible] Montis Caluariæ.
D [illegible] D. Ioannis.
E Sepulchrum Godefridi Bullionēsis.
F Sepulchrum Balduini.
G Petra vnctionis.
H Ecclesiæ introitus.

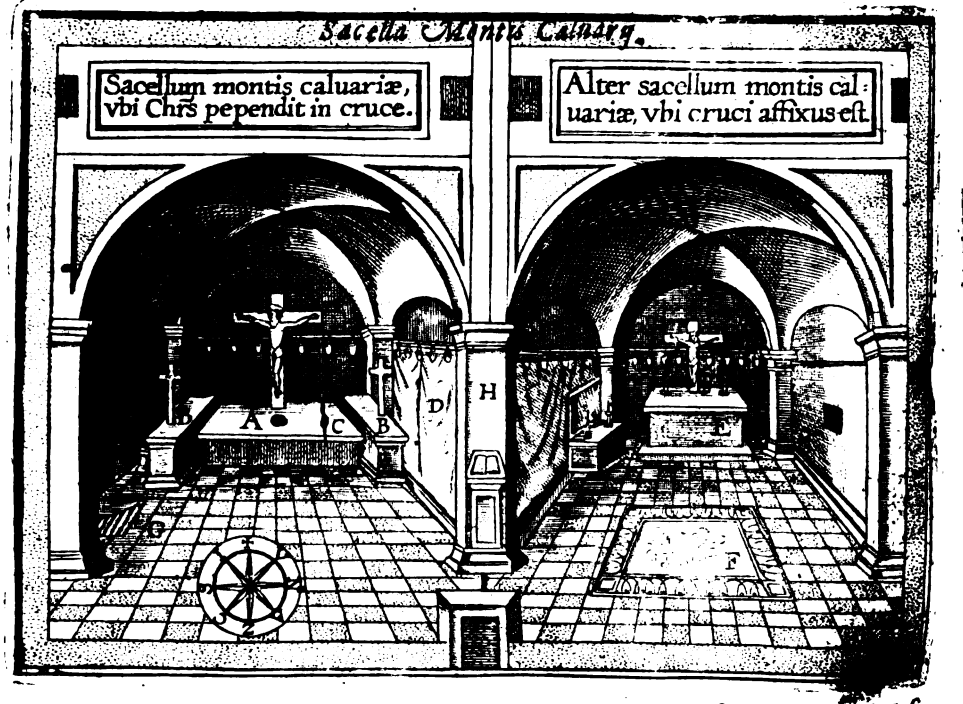
Paulò [illegible]teriùs, à dextro Chori latere ad octo circiter passus Occidentem [illegible]us procedentibus, Scala ad lævam se offert sacri Montis Caluariæ, vnde viginti gradus continens, inferiores ligneos, superiores lapideos. Hos Christiani omnes discalceati, vel nudis pedibus adscendunt. Vbi ad summum peruentum est, primò occurrit locus, quo Agnus ille innocens & mundi Saluator Christus, qui peccatum non fecerat, peccatum (id est) hostia factus, pro peccatis nostris, nudus, quasi noxius in Cruce pependit, medius inter duos latrones, facie ad Occidentem versâ, & morti voluntariæ pro Mundi salute æterno se obtulit Patri. Intrantibus ad lævam est murus, instar altaris, altus pedes plus minus duos, coopertus tabulis marmoreis, colore albido, latus pedes septem, longus decem. In huius medio Fouea illa est toto terrarum Orbe sacratissima, atque æternâ memoriâ digna, in quam inserta fuit Christi Crux Salutis nostræ pignus eximium, formâ rotundâ, profunda sesquipedem, latitudine per diametrum vncias sex

Digitized by Google

continens, marginibus argenteâ laminâ obductis, quæ Græca hac inscriptione notata est.

ὧδε ὁ θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰῶνος,
εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς.
Hic Deus Rex noster ante secula
operatus est salutem in medio terræ.

Psalm. 73.

A Crucis fouea.
B Loca crucium latronum.
C Scissura montis Caluariæ,
D Cortina serica oratorium montis, Caluariæ medium diuidens.
E Aræ Sacelli crucifixionis Domini.
F Locus crucifixionis D. N. Iesu Christi.
G Adscensus ad Montem Caluariæ
H Columna medium oratorij occupans, totumq; fornicatum opus sustentans.

Sternitur præterea lamina patinâ argenteâ, in quâ celata est Passio Domini. Supra sacratissimum hunc locum, è fornice pendent lampades 32 die noctuque ardentes, Christianis oleum & ellychnium subministrantibus. Murus qui ab altari seu loco Foueæ ad fornicem vsque assurgit, & orientale sacelli constituit latus, panno holoserico obtegitur, acu elaboratis in eo Christi crucifixi, Mariæ, & Ioannis Cruci adstantium imaginibus. Iuxta foueam vtrimque visuntur erectæ Cruces marmoreæ, eo (vt ferunt) positæ loco, quo olim Latronum Cruces

Digitized by Google

ces extitere. Locus Crucis latronis dextri septentrionem spectat, distatque à Foueâ Dominicæ Crucis pedes quatuor, palmos duos. Sinistri Meridiem respicit, abestque ob scissuram rupis (quam tempore mortis Domini contigisse sacræ narrant Literæ) pedes paulò minus sex. Porrò scissura illa, quæ etiamnum supereſt, & inter Foueam Dominicæ Crucis, & Crucem iniqui latronis conspicitur, lata palmos tres, multorum opinione ad Centrum vsque Terræ porrigitur; creditúrque à nonnullis, impiorum à Christo separationem denotare. Dum ad hunc proceditur locum, dumque hîc sistitur, sequentem concinunt Hymnum Franciscani: quo finito, cæterisque solitis compluribus Canticis, ac recitatâ Oratione à Guardiano, qui adsunt Christicolæ profundunt vota & Preces, singultibus atque imis suspirijs locum implent; addunt lachrymas & oscula, quibus animi dolorem (quem ex Christi Passione concipiunt) ac tanti accepti beneficij memoriam testantur. Quæ autem Minoritæ altiori voce psallunt, & recitant, hæc sunt.

Montem nunc Caluariæ
Pergamus cunctis laudibus,
Vt Christus suâ gratiâ
Tribuat nobis omnibus.
Montem sanctum ibimus,
Corde totis viribus,
Ibi contemplabimur
Crucifixum pendere.
Ad montem hunc sanctissimum
Locum vbi sanguinis
Christus tunc sacrificium
In Cruce pendens obtulit.
Ad locum hunc peruenimus,
In quo Saluator saeculi
Se obtulit pro omnibus,
Et hic emisit spiritum.
Ecce locus sanctissimus,
Sacratus Christi sanguine,
Qui hic salutem animæ
Inuenit Crucis opere.
Confixa clauis viscera,
Tendens manus vestigia,
Redemptionis gratiâ
Oblata est hic hostia.
O sacer Sanguis, victima
Salutis nostræ anima,
In hoc fusus Caluario
Ex Christi Iesu corpore.
Gloria tibi Domine,
Pro nostro passo scelere,
Infunde nobis gratiam,
Quam acquisiuisti sanguine. Amē.

Antiph. *Ecce locus vbi Saluator mundi pependit; ex cuius latere sanguis in redemptionem, & aqua ad nostrorum criminum ablutionem exiuit. Venite adoremus.*

Vers. *Adoramus te Christe, & benedicimus tibi.*

Resp. *Quia per sanctam Crucem tuam hic redemisti mundum.*

Oratio *Deus Pater aternæ pietatis, & infinitæ charitatis, qui furorem Iræ tuæ, quem nos pro peccatis nostris merebamur, hoc in loco super Filium tuum vnigenitum, totius humani generis redemptorem ostendisti, cùm ipsum in Cruce suspendi permisisti, Aceto & Felle potari, Clauis & Lanceâ*

Lanceâ vulnerari voluisti: concede nobis indignis seruis tuæ sanctissimæ Matris eiusdem Filij tui doloribus compatientibus, vt fructum tantæ Passionis & eius Mortis in æternæ felicitatis gloriâ perfrui mereamur. Per eundem Christum Dominum &c.

In altari Crucis Latinis Sacerdotibus sacra facere nequaquam permittitur, Georgianis Græci ritus Monachis huius Sacelli possessoribus id prohibentibus: prophanari siquidem putant Græci sua altaria, si Latini sacra in ijs mysteria celebrent. Liberum tamen est cuiuis quolibet tempore locum accedere, orare ibi, exosculari Foueam, hymnos & laudes psallere, cæteraque pietatis officia exercere.

Hinc Meridiem versus proceditur ad aliud Sacellum priori contiguum; vbi Saluator noster supinus, manibus & pedibus perforatis, ac largissimè sanguine fuso Cruci clauis affixus est. Id 33 lychnis pensilibus continuò ardentibus illustratur, & sub Minoritarum curâ & custodiâ est: qui duo ibi altaria, vnum ad Orientem, alterum ad Septentrionem honorificè ornata erexere; in quibus diuina Mysteria quotidie ferè celebrant. Pauimenti medium quadratâ formâ varij coloris lapillis ingeniosè tessellatum, bellis renidet emblematis, pannoque lineo contectum, in summâ à Christianis veneratione habetur: nec nisi nudis pedibus, vel flexis genibus calcare Christiano fas est, idque ob reuerentiam pretiosissimi sanguinis Christi ibi copiosissimè sparsi. In cuius rei memoriâ Christo laudes exhibent hoc hymno Minoritæ.

O amor desiderij
Nostræ salutis pretium!
Qui pedes manus percuti
Hic extendisti Cruci.
Decreti tunc chirographum
Christus extinguicupiens,
Hic crucifigi manibus
Permisit, atque pedibus.
Nec tantis in doloribus
Oblitus erat Virginis,
Tensis Cruce brachijs
Ipsam reliquit Virgini.
Et hunc illi Sanctissimæ
Matri donauit iuuenem,
Quem diligebat feruidè
Ex charitate nimia.
O gutta Christi sanguinis,
Valoris tanti pretij,
Quæ infiniti meriti
Fuisti nostris cordibus!
Gloria tibi Domine
Pro effusione sanguinis,
Quem hic fudisti vulnerum
Vt nos ditares meritis. Amen.

Antiph. Ego quasi Agnus innocens ductus sum ad immolandum, postquam carnem meam totam verberibus repleuerunt; ita vt numerare valerent omnia ossa mea, & pupugissent caput meum spinis, & vepribus, foderunt hic manus meas, & pedes meos ferreis clauis configentes Cruci.

Vers.

Digitized by Google

Vers. *Ipse vulneratus hic propter iniquitates nostras.*
Resp. *Cuius liuore sanati sumus.*

Guardianus denique Christum Dominum precatur his verbis:

Domine Iesu Christe, Fili Dei viui, qui hunc sanctissimum locum pro salute humani generis pretioso sanguine tuo consecrasti: ad quem horâ tertiâ baiulans Crucem duci voluisti; ac demum horâ sextâ Cruci affixus pro peccatoribus exorasti, Matremq; dolorosam Virginem virgini commendasti: concede quæsumus, vt nos & omnes qui hic tuo pretioso sanguine redempti sumus, & tuæ memoriam Passionis celebramus, eiusdem Passionis beneficium consequi valeamus. Qui viuis &c.

Vnicam hoc Sacellum feneſtram habet ſupra Aream Templi reſpicientem, per quam lumen immittitur: ſpectaturque Sacellum (cuius ſupra meminimus) Mariæ & Ioannis ſub Cruce ſtatione notabile; vbi Saluatoris Chriſti è Cruce pendentis verbis Virgo virgini commendata, & Ioannes in Matiæ filiũ adoptatus eſt. Porrò Crucis & crucifixionis loca, etſi in duo diuiſa ſacella intrantibus, primâ facie videantur; ſub vno tamen fornice muſſiuo opere ornato, ac maiori ex parte lampadum fumo offuſcato, vnicum tantum conſtituunt quadratâ ſummâ Oratorium, latum circiter pedes 32. in medio columnâ marmoreâ arcuatum opus ad formam crucis ſuſtinente. Cortina verò ſeruis Phrygio opere ex auro Chriſti crucifixi, eiuſque Matris, nec non Ioannis diſcipuli iuxta Crucem ſtantium imaginibus intextis, à ſummo fornicis ad imum vſque pauimenti dependet, ac intercolumnium veſtit: quod à muro Orientem verſus ad columnam vſque marmoreã in medio Oratorij extenditur, atque in duo ſacella locum quodam. modo diuidit. Pars quæ Septentrionem reſpicit, Georgianorum eſt; quæ verò Meridiem ſpectat, ad Franciſcanos pertinet. *loan. 19*

E Monte Caluariæ eâdem quâ adſcẽditur ſcalâ, & deſcenditur; iturque Occidentem verſus ad locum ſeu lapidem vnctionis Chriſti appellatum: Priuſquam tamen eò deueniatur, accedunt aliqui locum ſeu Sacellum ſub Monte Caluariæ, atque ipſâ Crucis Foueâ poſitum, Diuo Ioanni Apoſtolo ſacrum, in quo à dextro altaris latere ſciſſura illa ſpectatur Montis Caluariæ, cuius ſupra meminimus, quæ à ſummitate fornicis ſeu rupis ad ſacelli vſque pauimentum detegitur: quâ verò parte magis patet, Chriſtiani Cophti ardentem lampadem habent, in Adami primi noſtri parentis memoriam; cuius caluariam ibidem humatam & inuentam multi putant. Quod & Cyprianus teſtatur: *Chriſti ſanguine* (inquit) *adſperſa creditur Adami caluaria, qui ſub loco quo Crux Dominifixa eſt, humatus traditur ab antiquis.* Alij tamen in *In tractatu de Reſurrectione Chriſti*

Digitized by Google

Tertul. lib. 2. cõtra Marcionem. Basil. in Leuit. c. 5. Ambros. serm. 71. August. lib. 8. de Ciuit. Dei Hieron. in Epitaph. Paulæ & in Math. c. 27. Chrysost. in Matth. homil. 84.

Hebron iuxta Speluncam duplicem vnà cum Euâ vxore Adamum sepultum existimant; caput verò posteà in Montem Caluariæ translatum, ibique conditum volunt.

Ad locum vnctionis gradum facientes, sequentem psallunt Hymnum Minoritæ:

Ad Iesum modò vngere
Deuotionis oleo
Pergamus omnes feruidè,
Vt nos inungat gratiâ.
Qui pietate nimiâ
Nomen effusum oleum
Habet, atque dulcissimum,
Cordis vngamus lachrymis.
O tu excelsa pietas,
O Iesu ardens charitas,
Qui mortem morte destruis,
Et vitam donas mortuis!
De Cruce iam depositus,
In matris sue brachijs.
Repositus, vt creditur,
In loco isto vngitur.
Contempla matrem lachrymis
Plenam, atque mœroribus,
Dolore mortis Filij,
Cuius amore moritur.
Hic & Ioannes adfuit,
Qui matrem loco filij
Recepit virgo Virginem,
Propter etate mortui.
Veni Ioseph sanctissime,
Tu Nicodeme propera
Huc, cum mixturâ aloë
Ac myrrhe Iesum vngere.
Nunc ergo super sidera
Preces pro nobis fundite
Ad Iesum Dei Filium,
Quem hîc vnxistis mortuum.
Qui m hîc in mundâ sindone
Ligastis, & cum linteis,
Tamisq; aromatibus.
Ipsum rogate precibus.
Beata vestra brachia,
Que meruerunt cingere
Corpus Iesu sanctissimum,
Et id vnguentis vngere.
Gloria tibi Domine,
Decus tibi perpetuo,
Honor tibi sanctissime,
Pro vnguentorum nomine. Amẽ.

Postquam ad Vnctionis Petram ventum est, genibus flexis petram circumdant, ac Hymno finito sequentia recitant.

Antiph. *Vnguentum effusum nomen tuum, ideo adolescentulæ dilexerunt te.*
Vers. *Dilexisti iustitiam, & odisti iniquitatem.*
Resp. *Propterea vnxit te Deus Deus tuus.*

Dein à Guardiano oratur hoc modo:

Dulcissime Iesu Christe, qui in tuo sanctissimo corpore tuorum condescendens deuotioni fidelium, vt te verum Regem & sacerdotem ostenderes, inungi ab ijsdem tuis fidelibus voluisti: concede, vt corda nostra vnctione Spiritus sancti valeant ab omni infectione peccati continuò præseruari. Qui viuis &c.

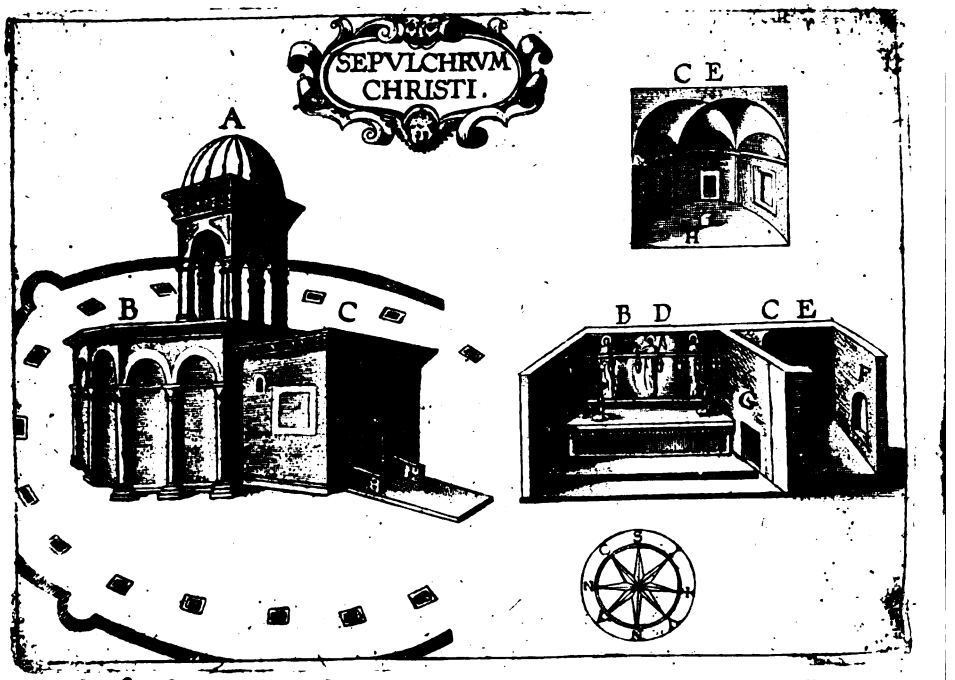
Petra

Digitized by Google

Petra hæc Vnctionis Christi vulgò appellata, pauimenti medio affixa hæret, cui Templi ostium à Meridie, Chorus Ecclesiæ Golgothanæ à Septentrione est: supra quam de ligno Crucis depositus Saluator noster, Iesus à Ioseph ab Arimathia, & Nicodemo occulto eius discipulo, alijsque eius deuotis & familiaribus balsamo, myrrhâ & aloë Iudaico more inunctus, & mundâ sindone inuolutus traditur. Est autem colore viridi, cancellis ferreris altitudine palmorum quatuor inclusa, ac tabulâ marmoreâ cooperta, longitudine pedes octo, latitudine duos, totidemque palmos continens; cuius oræ circumquaque tessellato opere ex lapillis rubris, nigrisque intermixtis plurimùm relucent. E fornice supra Petram, octo die noctuque ardentes pendent lychni, oleum Christianis subministrantibus; adeò vt locus ob continuam lychnorum pensilium illustrationem magnam venerationem præ se ferat. Ferdinandus Medices Magnus Hetruriæ Dux præteritis annis voti ergo septum æneum, regium sanè opus, tres circiter pedes altum, longum octo, in quo artificiosè Vita, Passio, & Resurrectio Christi cælata sunt, Hierosolymam perferri curauit; quo Petra Vnctionis cingeretur: Verùm cùm breuius esset, & lapidis mensuræ non responderet; nec adesset qui lapidem ad septum accommodaret, in Montis Caluariæ Sacello iuxta Crucifixionis locum à Franciscanis hactenus seruatur.

A lapide Vnctionis triginta circiter passus Occidentem versus ad Sanctissimum Christi Saluatoris Monumentum proceditur, relicto ad læuam sub fusco colore lapide, tẽpli pauimento affixo, formâ, rotundâ, lampade accẽsâ desuper pendente assiduè illustrato: quem eo positum loco Christiani Orientales asserunt, quo virgo Maria à Filio suo vnigenito Ioanni discipulo è Cruce commendata est: Occidentales tamen id factum esse aiunt vbi nunc Sacellum Montis Caluariæ est, cuius suprà meminimus. Cui opinioni & ego facilè annuerim: nam & *locus ille* Cruci vicinior est, vt facilè verba Domini percipere vterque potuerit; cùm vix ex altero loco ea audire potuissent: quippe qui sub monte est, & à loco Crucis ferè passus quinquaginta remotus. Adde quod iuxta Crucem Domini stetisse Matrem Iesu & Ioannem discipulum sacræ referant Literæ; vt inde etiam Latinorum opinio verisimilior habeatur. *Ioan. ca. 19.*

Digitized by Google

A Cubæ ſeu fornix ſepulchri Dominici.
B Antrum ſepulchri.
C Anteſacellum.
B D Interior pars & altare Antri Dominici.
C E Interior pars anteſacelli.
F Oſtium anteſacelli.
G Oſtium antri Dominici.
H Lapis ſupra quem ſedit Angelus Domini poſt reſurrectionem Chriſti.

Vbi ad Dominicum Monumentum ventum eſt, ante oſtium genibus flexis ſacrum Chriſti thalamũ foris omnes ſalutant: mox circumeunt, à latere incipientes dextro: iterant tertio: dumq́ue progrediuntur, ſequentem pſallunt Hymnum Minoritæ:

Ad locum iam ſanctiſsimum
Sepulchri Chriſti corporis
Eamus totis mentibus,
Quærentes Ieſum laudibus.
Ad locum tam amabilem
Cunctis Chriſti fidelibus,
Pergamus iam cum iubilis,
Feruore moti ſpiritus.
Ecce Ioſeph decurio,
Arimatheæ nomine,
Qui Chriſti corpus vnxerat,
Cuius erat diſcipulus.
Et Nicodemus pariter,
Cum ſanctis quoque alijs
Tulerunt hoc in proprium
Sepulchrum pleni lachrymis.
In hoc exciſo lapide,
In quo nunquam quis fuerat,
Perunctum ponunt mortuum
Corpus Chriſti ſanctiſsimum.
Tunc currunt duo pariter
Ad glorioſum tumulum;
Sed præcucurrit citiùs
Ioannes Petro iunior.

Ioannes

Digitized by Google

Ioannes tamen ingredi
Non vult pro reuerentiâ
Pastoris iam Ecclesiæ,
Intus tantum prospiciens.
Tunc vidit linteamina,
Quibus cum aromatibus
Corpus Iesu ligauerant,
Sacratumq; sudarium.
Iesum tamen non viderat,
Qui iam liber à mortuis
Fuit, peracto tempore
Dierum trium spatij.
Cum anima sanctissima
Ad inferos descenderat,
Vt lumen daret mortuis,
Ad cœlosq; perduceret.
Contriuit portas æreas,
Ligauitq; Luciferum
In pœnis his perpetuis,
Suâ virtute propriâ.
Sic ergo tulit animas,
Atque Sanctorum corpora,
Quæ resurgentes pariter
Coëduxit ad cœlestia.
Vnitur post hæc anima
Sacrato Christi corpori,
Cum in utroque fuerit
Exemplum Diuinitas.
Resurgit tunc in gloriâ,
Passurus nunquam amplius,
Sed vitâ beatissima
Vsurus, & perpetuâ.
Resumpsit Iesus omnia,
Quæ patiens amiserat,
Et sanguinem, & alia
Ad vnionem corporis.
Reuoluit tunc ab ostio
Sepulchri huius lapidem
(Vt legitur) hîc Angelus,
Ad resurgentis gloriam.
Fit terræ motus maximus,
Quo perterrentur milites,
Ruunt terrore homines
In terram velut mortui.
O diuina potentia,
O summa sapientia,
Qui post tormenta talia
Resurgit tantâ gloriâ!
Surgunt manè mulieres,
Cum super terram tenebræ
Essent adhuc, sed anxiæ
Cuius erant discipulæ.
Pergunt in primâ Sabbathi
Aromatum huc copiam
Portantes, his vt vngerent
Corpus Iesu Sanctissimum.
Tunc Iesum non inueniunt,
Sed vident solos Angelos
In albis hîc sedentesq;,
Qui dicunt ipsum viuere.
Ex his ergo miraculis,
Ac tantis his prodigijs,
Pergunt huc gentes omnium
Regnorum, atque partium.
Ad hunc currunt ex partibus
Mundi totius homines,
Ac etiam mulieres,
Omnes amarè anxij.
Ex Orientis partibus,
Ex Aquilonis montibus,
Meridiei plagisq;,
Et ab Occasus omnibus.
Festinant Parthi, Mediq;,
Sic Elamitæ properant,
Atque Mesopotamij,
Simul & Cappadocij.
Ex Pontiq; Prouinciâ,
A regione Lybiæ,
A Phrygiaq; populi
Omnes amore properant.

Digitized by Google

Gentes sic ex Pamphyliâ,
Et ex Aegypti partibus;
Atque totius Asiæ,
Ad locum hunc perueniunt.
Pergunt Romani aduenæ,
Omnes feruore calidi,
Ob Christi reuerentiam,
Ac Matris suæ virginis.

Agamus ergo gratias
Simul cum his omnibus;
Vt suam ob victoriam
Donet nobis & veniam.
Gloria tibi Domine,
Pro tantis donis gratiæ,
Quibus ditasti animas,
Quæ tuam colunt gratiam. Amen.

Hymno completo, Guardianus & Peregrini relictis ante ostiolum calceis, Sacellum (Anticapellam vulgò dictum) Sacro Monumento contiguum introëunt, ibidemque precibus Deo Saluatori porrectis, lapidem mox ante Monumenti ostiolum solo affixum, & Angeli post Christi Resurrectionem sessione notabilem, exosculãtur: dein sacrum accedunt Sepulchri Dominici antrum; vbi contemplantes mysteria ibidem à Deo Saluatore peracta, orationibus aliquantulum vacant, Minoritis interim concinentibus sequentia:

Antiph. *Quem totus mundus capere nequiuerat, hîc vno saxo clausus fuit; atque Morte iam peremptâ Inferni claustra penetrauit.*
Vers. *Surrexit Dominus de hoc Sepulchro. Alleluia.*
Resp. *Qui pro nobis pependit in ligno. Alleluia.*

Guardianus dein Christum Saluatorem sequenti affatur Oratione:

Domine Iesu Christe, qui in horâ diei vespertinâ de Cruce depositus, in brachijs dulcissimæ Matris tuæ (vt piè creditur) reclinatus fuisti, horæque vltimâ in hoc sacratissimo Monumento Corpus tuum examine contulisti; & die tertia mortalitate depositâ glorioſus exinde resurrexisti, Angelos quidem eius Resurrectionis testes apparere iussisti: tribue quæsumus, vt nos & omnes quos in orationem commendati suscepimus, qui de tua Passione & Morte memoriam facimus, Resurrectionis tuæ gloriam consequamur. Qui viuis &c.

Oratione dictâ singuli summo cum silentio Preces aliquantisper continuant, lachrymis locum rigant, gemitibus atque osculis Saluatoris nostri thalamum, ac sanctissimum Sepulchrum (quod glorioſum fore prædixit Isaias) meritò honorant & venerantur. Etsi enim vacuum sit Monumentum, sacrosancti tamen Corporis sanguinisque pretiosissimi contactu consecratum, omni sanè admiratione & veneratione dignum censeri debet, iuxta illud, *vestigia pedum eius adorabunt*; vel eò magis, quòd inde Iudæis & Mahumetæis insultare possumus, inde gloriandi, inde exultandi rationem sumimus. Hinc mendaces mendacij conuincimus, hinc Fidei sacræ fundamenta iacimus, dicimusque

Digitized by Google

dicimuſque liberè, aut ſepultum nobis Saluatorem reddant, aut rediuiuum nobiſcum adorent. Alterum eligendum, tertium non reſtat. Quis autem tam vecors eſſe poſſit, qui hîc ſanguinem Chriſti morientis, pretium redimentis, cicatrices reſurgentis ſeriò non cogitet, in ſaterâ cordis non appendat; atque ob tantum hîc à Deo acceptum beneficium, gratum aliquod animi ſignum lachrymis ſaltem, gemitibus, ſuſpirijs, oſculis non edat? Quis ſaxeus adeò, qui hîc Chriſti Paſſionẽ, Mortem, Verbera, Supplicia, Conuicia, Sputa, Alapas, Vellicationem, Vulnera, Flagella ad memoriam non reducat, & totis viſceribus non commiſereatur; glorioſam denique Reſurrectionem mente non concipiat, & lætitiam aliquam non oſtendat, & exultet? ſanè Chriſtianus dicendus non eſt, qui hæc negligat, quémve tantarum rerum memoria non tangat.

Sacro demum Monumento egreſſis, ad lævam duodecim circiter paſſus Septentrionem verſus procedentibus, occurrit lapis marmoreus rotundus, pauimento infixus, marmoreis circulis albidi cineraceíque coloris circundatus, eodem poſitus loco, vbi Chriſtum poſt Reſurrectionem Mariæ Magdalenæ à Sepulchro reuertenti in formâ hortulani apparuiſſe, ac dixiſſe *Noli me tangere*, piè ab omnibus creditur. Inde ad quinque paſſus Septentrionem verſus, alius ſpectatur lapis marmoreus, priori perſimilis, ſed aliquanto minor; vbi Maria ſtetiſſe, ac *Rabboni* Saluatori dixiſſe traditur. Dum verò eò itur, ſiſtituréque, ſequentia à Minoritis pſalluntur:

De Magdalenâ feruidâ
Quæramus nunc quid viderit.
O tu Chriſti diſcipula
Dic nobis, quid apparuit?
Sepulchrum cum ſudario,
Et teſtibus angelicis
In albis ſedentibus,
Hæc meis vidi oculis.
Meum quærebam Dominum;
Sed tota plena lachrymis,
Hinc inde currens rediens,
Et mori ſecum cupiens.
Eunibus diſcipulis,
Non ibam ego illico,
Igne amoris anxia
Ardebam deſiderio.
O vita noſtra gloria,
O noſtra amor anima!
Clamabam, vt inſipiens,
Amore eius languida.
Ipſe poſt hæc apparuit
Suâ diuinâ gratiâ,
Licèt tunc non cognouerim,
In hortulani habitu.
Sed qui donauit mortuis
Vitam, & hos ab Inferis
Reduxerat ad gaudia,
Me conſolari voluit.
Noli deuota plangere
Maria, ſi dquieſcere
Oportet ab his lachrymis,
Imple cor tuum gaudijs.
Ad ipſum cito abij,
O tu mi dulcis Rabboni
Dixi, & pedes protinus
Tunc oſculari volui.

Sed

Digitized by Google

Sed ille, quia omnia
Nondum sciebam optimè,
Ad Patrem non adscenderat,
Noli inquit me tangere.
Gloria tibi Domine,
Et nobis hîc ignoscere
Dignere; nam ex cordibus
Mariæ huic credimus. Amen.

Antiph. *Surgens Iesus manè primâ Sabathi, apparuit hîc Mariæ Magdalenæ, de qua ejecerat septem dæmonia.*
Vers. *Maria noli me tangere.*
Resp. *Nondum adscendi ad Patrem meum.*

Tum hanc ad Christum fundit Precem Guardianus.

Benigne Domine Iesu Christe, Alpha & Omega, qui manè primâ Sabathi Magdalenam lachrymabiliter te quærentem primùm inter peccatores in hoc loco apparere voluisti, & ei te affabilem iucundis confabulationibus & vultu desiderabili præbuisti: concede nobis indignis famulis tuis, vt sacratissimam faciem tuam gratiarum plenam in cœlesti gloriâ meritis tuæ Resurrectionis videre valeamus. Qui viuis.

Ex hoc loco recta ad Sacellum Apparitionis Beatissimæ Mariæ virginis redeunt omnes: vbi iuxta Aram Maximam in genua rursum procumbunt, & post salutatam Virginẽ, ac publicas decantatas Ecclesiæ Preces (quas Litanias Maiores vocant) Supplicationi finis imponitur. Hymnus verò & Preces ante Virginis Aram dici solitę hæ sunt.

Regina Cœli Lætare,
Lætare super sidera:
Quem meruisti parere,
Vidisti ipsum vincere.
Surgens Christus ab Inferis
Primo tibi diluculo
Venit cum omni iubilo,
Vt dares tibi gaudium.
Quem crucifixum corpore
Die vidisti tertiâ,
Surrexit iam in gloriâ
Et corporis & animæ.
Ex istis ergo omnibus
Sit Trinitati gloria,
Ac tibi Matri Virgini,
Salus nobis in patria. Amen.

Vers. *Gaude & lætare Virgo Maria. Alleluia.*
Resp. *Quia surrexit Dominus verè. Alleluia.*
Oratio. *Deus qui per Resurrectionem vnigeniti Filij tui Domini nostri Iesu Christi familiam tuam lætificare dignatus es; præsta quæsumus vt per venerabilem genitricem eius Virginem Mariam perpetuæ capiamus gaudia vitæ. Per eundem &c.*

Ad altare quod à dextris est Aræ Maximæ, Cruci salutari olim dicatum, solemni Supplicatione, vti ad cętera, non itur. Quo argumento certissimè adducor, particulâ viuificæ Crucis quondã hoc loco thecâ argenteâ asseruari solitam, vt referunt Minoritæ, non ampliùs hîc haberi. Auget opinionem meam F. Bonifacius, quondam Guardianus Montis Sion. Is enim in libello De perrenni cultu Terræ Sanctę scribit, Soleimane Turcarum Imperatore in Fratres Franciscanos ante, annos

Digitized by Google

annos quinquaginta Hierosolymis tyrannicè sæuiente, omnibusque toto quadriennio teterrimo carceri mancipatis, Armenios interim particulam illam Crucis furatos esse, & ad Sebasten Armeniæ maioris vrbem transportasse. Etsi vero eodem in libello addat eandem postea maximis impensis redemptam, pristino loco restitutam fuisse; ablatam tamen postea, atque aliò asportatam potius quàm hîc asseruari putauerim. Quis enim affirmare audeat pristino loco redditam, cùm ei nullus exhibeat honorem, aut eam vllo cultu prosequatur? vbi tamen cætera sacratiora Templi loca & Altaria, quæ vel sanguine vel Passione Christi illustrata, vel aliquo mysterio notata sunt, ab omnibus, hoc solo excepto, venerari, & solemni Supplicatione adiri conspiciat.

Eodem in Sacello è regione Aræ Crucis ostenditur locus subfusco lapide notatus, in quo ex veterum traditione tres cruces simul inuentæ, cùm quæ Domini esset, quæ latronum, sciri non posset, mulieri longâ ægritudine defatigatæ, à Macario Hierosolymitano Episcopo admotæ fuerunt: sed cum duarum nullam virtutem agnosceret, tertia adhibita omnem ægritudinem sustulit. Ex quo facilè colligi datur Cruces omnes vnius formæ fuisse, & similia habuisse foramina: Clauis enim latrones affixos fuisse Cruci, non funibus alligatos, vti passim pictores depingunt, ex eo liquere putauerim, quod idem olim crucifigendi mos fuerit: nam & singuli suam ferebant crucem, omnesque flagris antea cædebantur, & postea crucifigebantur. Vti videre est apud Marcum Tullium in Verrem act 7. ac Nonium Marcellum in verbo Patibulum; *Deligati* (inquit) *ad patibulum circumferuntur, deinde crucifiguntur.*

Rufin. lib. 10. c. 8.
Niceph. lib. 8. c. 29.
Theodoret. lib. 1. c. 18.
Ioseph. 1. Bel. sacr. 12.
Macrob. 1. Satur. 11.

Quantoperè autem sacrosancta hæc loca, Christi præsertim sanguine, & Passione, ac Resurrectione illustrata, homini pio & Christiano interiores animi sensus moueant, quâ mentis compunctione afficiant, quem denique mundanarum rerum contemptum, vitiorum detestationem, & odium pariant, atque ad diuinum amorem rapiant, vires mihi, fateor, non suppetunt, vt explicem. Hoc vnum affirmare possum, neminem esse tam ferum ac ferreum, neminem tot tantisque flagitijs ac sceleribus coopertum, qui non in ipso sacrosancti Delubri ingressu præsenti numinis cœlestis religione perfusus, mollirí suũ sentiat pectus. Nec mirum: cùm etenim eo in loco se esse quis consideret, quo omnium Dominus, Deus & Homo, totius mundi Saluator, ac animarum redemptor, proprium effundere sanguinem, tot pati opprobria, tot affligi pœnis, à plantâ pedis ad verticem vsque capitis flagris cædi non dedignatus est; quinimo Crucis subire tormentum, ac mortem oppetere turpissimam sponte voluit; vt nos in suo

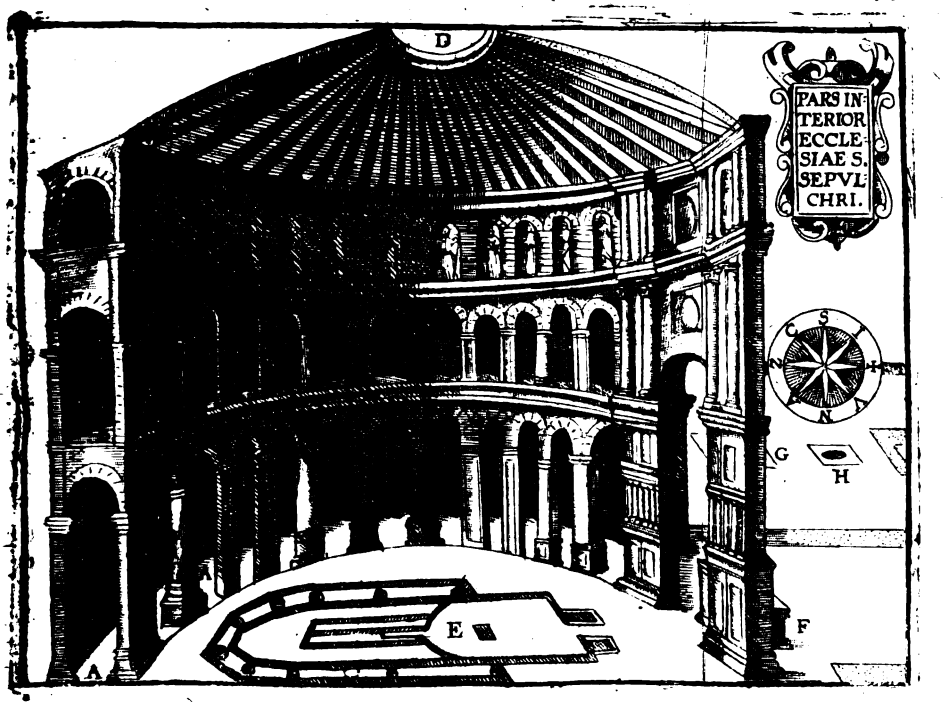
Digitized by Google

sanguine à peccato lauaret, è faucibus Diaboli eriperet, Patri reconciliaret, vitamque æternam omnibus promereretur: qui fieri possit adeò ingratum aliquem esse, ac saxeum cor habere, vt (præsertim cùm se harum omnium pœnarum causam esse meditetur) dolore non diffluat, & expauescat totus? Quis (inquam) dum hîc Deum pro homine, Creatorem pro creaturâ, Dominum pro seruo, innocentem pro noxio, ac iustum pro iniusto tanta passum esse, animo reuoluit, mentisque oculis cernit, non totus madeat lachrymis? Quis à planctu, à suspirijs abstineat; quis commiserari saltem ac compati Passioni Christi libens nolit? Diuina sanè vis humanos animos ad hoc ipsum videtur impellere: ipsæ etiam adspersæ Christi sanguine Columnæ marmoreæ, Crucis fouea, locus Crucifixionis, Vnctionis petra, ac ipsum denique Sanctissimum Sepulchrum, quasi recentia Crucis & Passionis Domini vestigia, occultâ quâdam vi compellunt & exigunt, vt quisquis accedat, etiamsi ferreus & adamantinus sit, irrigetur lachrymis, atque imo pectore profunda trahat suspiria; adeoque se totum Christo deuouens, abneget semetipsum, & abiectis vitijs & mundi sordibus, nudus sequi Christum malit, proque eius nomine grauissima pati, quàm mundanis delitijs diffluere. Cæterùm quod ad Sacrosancti huiusce Templi celebritatem, dignitatem, ac deuotionem attinet, tantam esse affirmauerim, quantam qui oculis non subiecerint, haud quaquam concipere animis possint. Adeò enim sacratissima hæc Basilica, qua nullus sanè augustior locus, nullum in orbe fanum sanctius est, non fidem solum, sed famam quoque ipsam, quæ cuncta in maius celebrare solet, incredibili maiestate & fastigio vincit. Vt autem paucis concludam, libet hîc Iacob Patriarchæ dictum adiungere. *Genes. 28.* *Verè terribilis est locus iste: non est hic aliud nisi domus Dei & porta cæli.*

Licèt autem ex formæ diuersitate non vnum esse appareat Templum, sed duo; reuerâ tamen vnicam machinam, & pulcherrimi operis ædificium constituit: haud tamen vno eodemque tempore constructum fabrica ipsa satis indicat, clareque demonstrat alterum altero esse vetustius. Sacrum namque Dominici Monumenti fanum ordinem refert Ionicum, & formam sphæricam; Golgothæ verò Delubrum ordinis est Rustici, ac formæ oblongæ: vnde verisimiliter coniecturare datur hoc à Christianis Regibus, qui diu pòst ab infidelium manibus Sanctam Ciuitatem vendicârunt, & rerum in Palæstinâ potiti sunt, exstructum, & in eam formam qua nunc visitur redactum; ac priori (quod ab Helenâ sanctâ Constantini Magni matre multis ante seculis instauratum, & à Nicephoro Patriarchâ postea restitutum constat) adiectum, atque ex duobus vnum effectum esse. *Tyr. lib. 8. Bel. sacr. c. 3.*

A porti-

Digitized by Google

A Porticus inferior.
B Porticus ſuperior.
C Figuræ ſeu picturæ operis muſaici.
D Foramen teſtudinis lucem immittens.
E Planta Sacelli S. ſepulchri dominici.
F Ara marmorea quam Græcorum Patriarcha, ſuis ignem ſacrũ daturus, quotannis in vigiliâ Paſchatis adſcendere eſt ſolitus.
G Locus vbi apparuit Chriſtus Mariæ Magdalenæ poſt reſurrectionem in formâ hortulani.
H Locus vbi ſtabat Maria Chriſtum alloquens.

Vtriuſque autem formam deſcripturi, primo loco Sacri Monumẽti Dominici Templum ponemus. Id rotundo ſchemate (vt diximus) conſtructum, duplici ornatum eſt periſtylio, altero ſuper alterum ſtatuto, vtroque columnis & pilis ſuffulto: inferius duodecim columnas teretes, pilas octo quadrangulas continet, eo ordine diſpoſitas, vt modo binæ columnæ, totidemque pilæ, modo ternæ columnæ, & binæ tantum pilæ concurrant. Interior Templi circulus amplitudine per diametrum continet paſſus circiter ſeptuaginta duos: ex quo facile colligere eſt totius Templi magnitudinem, ſi diametri lineam ducas in circulum. Inferior muri pars à pauimento ad columnarum vſque epiſtylia, marmoreis quondam incruſtata & veſtita tabulis, à Mahumetæis poſtmodum ad Templi Salomonis (quod nunc viſitur)

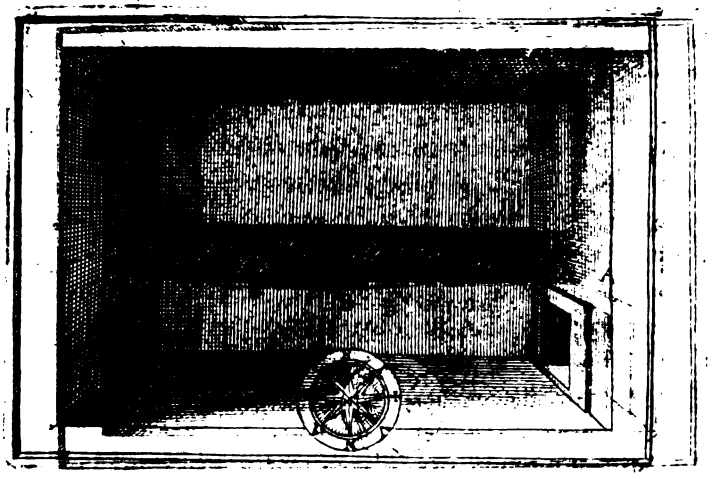
Digitized by Google

ornatum ablatis, hodie marmoreo illo ornamento omnino caret. Superior verò pars ab epistylijs ad tectum vsque mussiuo seu tessellato opere cum emblematis quondam decorata fuit; cuius etiamnum reliquiæ plurimæ supersunt: inter quas Constantini Magni, & Helenæ matris figuræ quasi integræ conspiciuntur. Hinc verisimiliter colligi posse putauerim, non esse quod nunc visitur templum antiquum illud ab Helenâ vel Constantino Magno constructum; sed longè recentius: quod & Tyrius testatur: *Ecclesiam (inquiens) Dominicæ Resurrectionis (quæ per Maximum Episcopum, præcipiente Constantino Augusto ædificata fuerat, ac postea per Reuerendissimum Modestum tempore Heraclij Augusti reparata) Heguen Ægypti Calipha funditus deijci mandauit.* Et paulò post: *Heguen rebus humanis exempto, Daher eius Filius, ad petitionem Romani Imperatoris cognomento Heliopolitani Ecclesiam prædictam reædificandi fidelibus concessit potestatem; iique Nicephoro Patriarcha, Constantinopolitani Imperatoris sumptibus, eam quæ nunc Hierosolymis est, sanctæ Resurrectionis ædificarunt Ecclesiam, anno ab Incarnatione Domini* 1048 *ante vrbis liberationem quinquagesimo primo, tricesimo vero septimo postquam diruta fuerat.* Hæc ille. Testudo templi ex lignis Cedrinis simul conuexis constat; formamque hemisphericam concauam refert, plumbeo cooperta tecto: in cuius vmbilico foramen est rotundum & ingens, instar illius quod Romæ in vetustissimo Pantheon templo visitur, tam spacioſum verò, quàm est ipsum Dominici Antri Sacellū. Id diē & Solis radios immittit, locumque illustrat abundè. Sub eo foramine, & hiatu patulo, ac quasi sub dio, medio Templi pauimento adhæret sacellum, sacri Dominici Monumenti rupem continens, formâ oblongâ pentagonâ, cuius exterior pars marmoreis vestita tabulis, cymatio, coronicibus, Zophoris, epistylijs, decemque est ornata columnis hexagonis. Totum autem ædificium in duas est diuisum cellulas: prior quæ Orientem spectat, vulgo Anticapella dicitur; quæ Occidentem respicit, Sacrum continet Monumentum, & propriè Antrum seu Sepulchrum Domini appellatur. Vtrumque subdiali tectum pauimento, quod à solo maioris Ecclesiæ eminet & assurgit pedes circiter quatuordecim: cui ornamenti gratiâ impositum est testudineum opus, tecto plumbeo, duodenis sustentatum columellis porphyreticis, symmetriæ Corinthiæ. In ipso verò pauimento subdiali (ne aqua decidens & consistens Sepulchrum Domini vitiet) canaliculæ incisæ sunt, per quas aqua ad inferiora defluit. Interiora latera Antri concaua candido pariter marmore abducta, viuæ rupis excauationem obtegunt. Fornix autem lampadum fumo (quæ numero quinquaginta interdiu noctuque Christianorum sumptibus accenduntur) adeò obscuratus est, vt an ipse rupes sit, an calx, vel obductum

1. Bel. sacr. 4.

ctum marmor, discerni nequeat. Concauum ipsum longitudine pedes octo, latitudine septem, totidemque altitudine complectitur: maiorem partem altare marmoreum occupat: id verò locum quo Christi corpus iacuit sepultum, capite ad Occidentem verso, occlusum continet, atque ingredientibus à dextris est, ad septentrionale Sacelli latus, latum pedes quatuor, altum tres, longitudine Antrum æquans: cui super imposita est picta vetusti operis tabula, Resurrectionem Domini referens. Locus ante altare vacuus tres in latitudine pedes continet, ac tam spatiosus est, vt homines quatuor ordine stantes commodè capiat. Supra sacrum Monumentum Minoritæ quotidie diuina mysteria celebrant; quod & alijs sacerdotibus Catholicis permissum est, cæteris non item. Christiani siquidem Orientales precandi tantùm causâ locum frequentant: singuli tamen altare ipsum seu sacrum Christi sepulchrum thure quotidie adolent, & certas lampades alunt. Antri ostiolum Orientem respicit, cuius postes & limina è leucophæo sunt marmore, altitudine pedum trium, latitudinis palmorum septem; vt nisi curuato in ventrem capite ingredi nequeas. Antiquitùs quoque tam humile fuisse ex eo colligi datur, quòd Petrum & Ioannem, illasque pijssimas fœminas, vt possent introspicere, procubuisse & inclinasse se sacra Scriptura testatur. Ex quo item facilè colligitur forma ipsius Sepulchri: non enim instar quadratæ est tumbæ desuper excauatæ, & patulæ, vti multorum opinio est, & passim depingitur; sed in ipsius Antri septentrionali latere excisum, & quâ Meridiem spectat, & Christi corpus illatum est, apertum, vt per antri ostiolum introspicientes facilè locum quo Christi corpus iacuerat, eiusque Sudarium, & Linteamina videre potuerint: quod aliàs si tumbæ speciem retulisset, nequaquam licuisset. Formam Sepulchri hic addere placuit, vt quæ de eo dicuntur, clariùs eluceſcant.

Digitized by Google

A Ostium antri Dominici. *B Sepulchrum Domini.*

Ante ostiolum sacratissimi Antri, pauimento Antisacelli affixa iacet lapis ille, cui Angelus insidebat (vt sacra Scriptura loquitur) amictu candido, qui mulieribus, intellecto quòd Iesum quærerent Crucifixum, eum reuixisse, & in Galilæam processisse nuncians, ostendit sudarium, & locum vbi posuerant eum. Is sesquipedem per quadrum continet, & lapidem (scripturâ teste magnum valde) ostio Monumenti aduolutum fulciebat. Hic etiamnũ supereſt in Domo Caiphę, quæ hodie in Templum versa, titulo Sancti Saluatoris claret; vbi Aræ maximæ impositus omnibus Christicolis venerabilis est: asseruatúrque ab Armenijs eius Templi custodibus, & longitudine pedes sex, latitudine tres, crassitie palmos quatuor continet. Antisacellum foris formam refert quadratam, intùs tamen quà Antro Dominici sepulchri pariete medio iungitur, in rotunditatem desinit. Pauimentum marmore stratum, ac latera pariter marmore incrustata sunt: duas verò vtrimque continet fenestellas, quibus illustratur. Ostium ad Orientem patet, estque nonnihil altius ampliusque ostiolo antri Sepulchri. In hoc sacello lampades duodecim ardentes ex fornice pendẽt. In foribus eiusdem vna. Exteriùs per circuitum sacri Monumenti sex lucent perpetuò. Dextrum Antisacelli exterius latus, quà Septentrionem spectat, decidentibus marmoreis tabulis, quibus paries tegitur, ruinam minatur: nec tamen Minoritæ audent reſioere; prohibentibus id Sanctonis Turcarum, qui nec reliqua Templa, quæ Hierosolymis vetustate collabuntur, instaurari permittunt; lege id vetitum esse asserentes. Largitionibus tamen, quæ plurimi apud barbaros fiunt, facilè à Saniacco impetrari id posse putauerim. Nam cùm vel labentem murum

Digitized by Google

rum reſtaurare, vel furnum conſtruere Minoritæ, aut reſarcire aliquid intra ſepta Monaſterij volunt, veniam à Saniacco vt poſtulent, ac plurimâ largitione gratiam redimant, neceſſe eſt: quod ſi omitterent, aut negligerent, grauiſſimâ pœnâ mulctarentur. Narrârunt mihi ſe paulò antequàm eo veniſſem, pro facultate erigendi furnum centum Cechinos Venetos Saniacco numeraſſe. Ex quo quantum pro reſtauratione Dominici Sepulchri Saniacco numerandum foret, quiuis facilè intelliget. Antiſacelli frontiſpicio pauimentum adhæret eiuſdem cum frontiſpicio latitudinis, eleuatum à reliquo ſolo maioris Eccleſiæ palmos duos, marmore ſtratum candido, ſedes vtrimque habens lapideas, marmoreis tabulis inductas. Iuxta pauimentum illud Orientem verſus, atque è regione Chori Eccleſiæ Golgothanæ, altare extat marmoreum, quod Græcorum Patriarcha, aut aliquis Epiſcoporum Oriẽtalium quotannis in ipſâ vigiliâ Reſurrectionis Domini adſcendere, populo benedicere, atque ignem (falſò cœleſtem creditum) ſchiſmaticis Orientalibus in ipſo Templo diſpenſare conſueuerunt. Non enim, vt olim, cùm Catholici in Palæſtinâ Eccleſiam moderarentur: cœleſtis flamma (Nur Arabibus dicta) cœlitus amplius deſcendit; licèt Orientales Epiſcopi ac Græcorum Patriarcha populo perſuadeant; ſed è ſilice ignem excutiunt, ac pro vero Nur populo porrectum, cœleſtem eſſe mentiuntur. Vt autem dolum hunc occultent, ac facilius nimium credulis imponant, die Veneris ſancto ab infidelibus claudi ſepulchri oſtium, & Saniacci ſigillo obſignari curant. Mox cum Saniacco, Cadio, Emino, cæterisque Turcarum primoribus pretio componunt, quis eorum prior ingredi, & ignem ſilice excuſſum credulo populo pro cœleſti diſtribuere debeat. Non ſic olim: ſed ieiunijs, precibus, & lachrymis cœleſtis ignis à Deo impetrabatur, populoque in lætitiæ ſignum & Fidei teſtimonium tradebatur. Quomodo autem id fieri ſoleret, Frater Bonifacius in libello De perenni cultu Terræ ſanctæ his verbis deſcribit: *Congregabantur* (inquit) *ad Eccleſiam Reſurrectionis Patriarcha, Rex, Clerus, & Populus, à ſummo manè ad horam vſque ſextam, in qua dignabatur Dominus flammam ad locum ſanctum mittere, & poſt longam Orationem mittebatur vnus ex Prælatis Montu Sion, vel Montis Olineti, aut Bethleem, aut Hebron, aut Sancti Habacuc, aut Sancti Saluatoris, & Ioannis ad ripam Iordanis, aut Nazareth, aut Montis Thabor, aut Montis Carmeli, aut ſancti Ioannis Baptiſtæ in Sebaſten, aut aliorum locorum: qui enim ſanctior inter eos reputabatur, vt eſſet primus ad lumen accipiendum, mittebatur; & ſi nondum accẽſas lampades inueniſſet, reuertebatur ad Patriarcham, Regem, Clerum, & Populum, alta clamans voce, Nondum in lumine viſitauit nos Dominus Deus è cœlo. Tum augebantur preces, ploratus, & vlulatus multus, vt Dominus eos,*

Digitized by Google

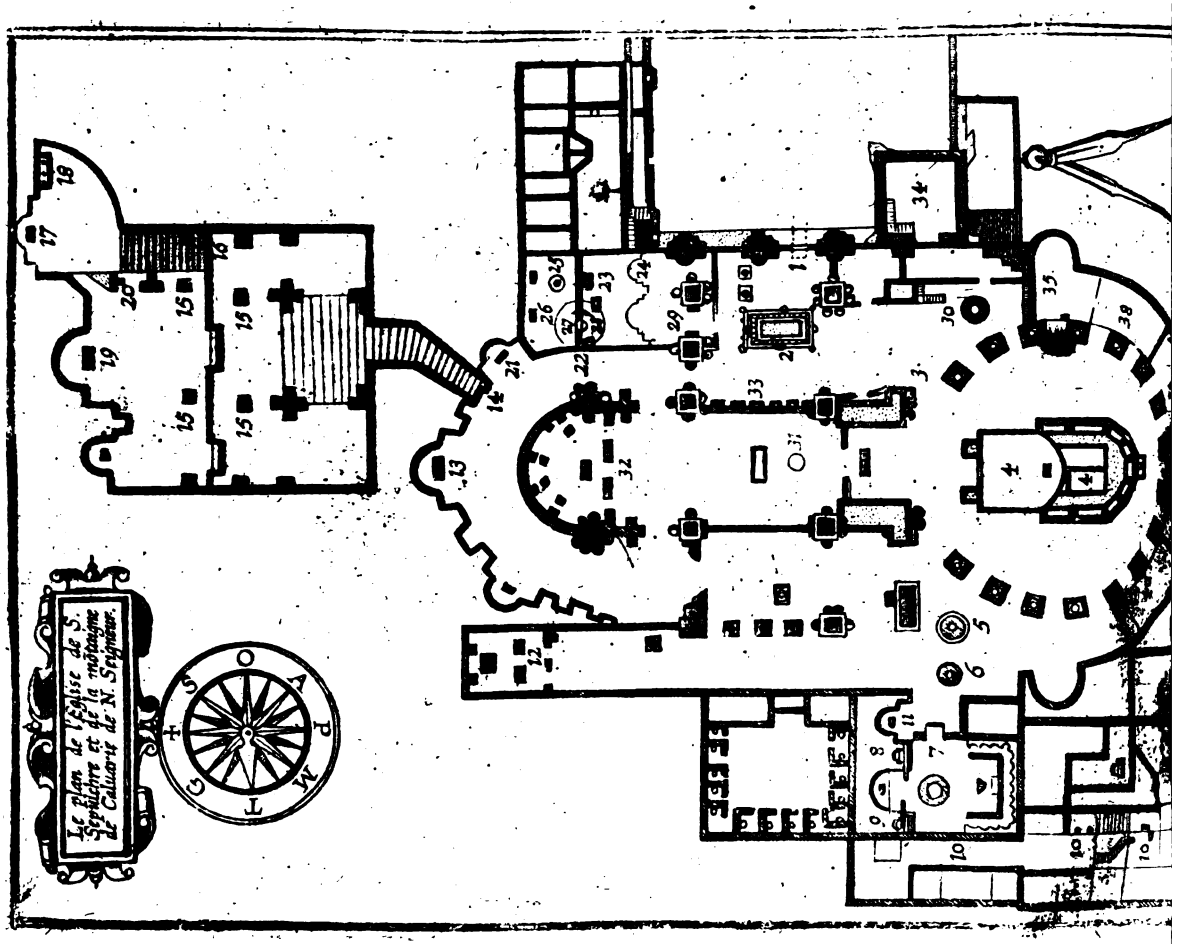
eos, vti consueuerat, visitaret. Auctâ verò Oratione cum lachrymis, mittebatur alius: & sic continuabant vsque quo Dominus è cœlo eis mitteret ignem, siue donum flammæ: quâ per quemcunque inuenta esset, accendebatur lumen in latitiâ spiritus: & primò Patriarchæ, Diacono, & subdiacono: ipsi verò primò Regi; deinde omnibus qui in Choro adstabant, istud sanctum lumen tradebant: Minoris ordinis ministri Populo idem porrigebant cum gaudio. Hæc ille. Refert etiam idem Fr. Bonifacius in eodem libello, se quandoque hac de re cum Græcorum Patriarchâ, nec non Armeniorum Episcopo sermonem miscuisse, illisq; exprobrasse summam hanc perfidiam, atque impietatem; dixisse etiam offendere id plurimùm Catholicos omnes, Iudæos quoque ac Mahumetæos: eosque cùm id negare minimè auderent, excusasse se, ac necessitate coactos id facere asseruisse, vt consuetas eleëmosynas obtineant: quibus si carendum foret ecclesiasticis viris in vrbe continuò commorantibus, defuturum ijs quo miseram vitam sustentare possint. Hac enim de causâ Orientis Christicolas sanctam Vrbem potissimùm petere; quæ si deficiat, domi omnes mansuros: atque ita suos solitis eleëmosynis defraudandos: Latinis à Regibus, cæterisque Occidentis magnatibus quæque ad victũ necessaria satis abundè suppeditari: Græcos cæterosque Orientis religiosos barbarorum iugo oppressos, solis populi eleëmosynis victitare; nullaque propria bona possidere. Atque ita miseri se tam enorme piaculum ac turpitudinem solius lucri causâ suâ ipsorum confessione, in publicum Christianę Fidei dedecus committere non verentur: quæ idcirco vti fraudibus obnoxia, ab infidelibus (prohdolor) irrisioni & ludibrio habetur. Posteriori Antri Dominici Sepulchri parti Occidentem versus adiungitur formâ quadrãgulari Cophtorum Sacellum rudi opere; in quo suo ritu statis diebus Orationibus vacant, psallunt, & sacra peragunt. E regione est Occidentem versus sub ipso Templi maioris peristylio aliud Sacellum ligneum, eorundem vsui & sacris destinatum: iuxta quod cubicula aliquot habent, in quibus duo in ipsâ rupe visuntur specus; quos Iosephi ab Arimathiâ & filiorum eius quondam fuisse sepulchra nonnulli autumant. Inde ad dextram procedentibus Aquilonem versus Georgianorum occurrunt cubicula & Oratoria. Rursum ad lævam flectentibus Meridiem versus, sub ipsâ pariter templi porticu, contigua hærẽt Cophtorum sacello Syrorum & Iacobitarum Oratoria & Receptacula, in quibus & ipsi sua sacra celebrant. Succedunt his ab eodem latere Abassinorum Sacella seu Oratoria, ipsorum quoque sacris destinata. Paulò vlteriùs ad Orientem pergentibus scala occurrit lapidea, muro Ecclesiæ admota, per quam ad superius epistylium adscenditur, in quo Armenij sua habent Sacella & cubicula, muro à reliqua peri-

stylij

Digitized by Google

ſtylij parte (quæ neglecta omnino & ſordida iacet) diuiſa. Georgiani verò & Græci cum eiuſdem ſint ritus, in Golgothanæ Eccleſiæ Choro ſua myſteria celebrant, & præter cubicula, (de quibus diximus) & aliud iuxta Montem Caluariæ Sacellum, ac ipſum Montem (vti ſuprà etiam retulimus) hoc tempore medium poſſident: quem quidem expulſis Armenijs, poſt deuictum ipſorum Regem, à Perſarum Rege impetrârunt: quapropter maximum & vetus inter vtramque gentem viget odium.

Omnes hæ Chriſtiani nominis nationes ſuos habent in hoc Templo continuò morantes vel Monachos vel Presbyteros, qui ſuorum ibi eleëmoſynis aluntur, ac viuunt, diuina ſacrificia ſuis quiſque ritibus, ceremonijs, & linguis, in diſtinctis ſuprà citatis Sacellis & locis peragunt, precibus incumbunt, vnóque ore omnes vnum Chriſtum omnium Saluatorem venerantur, atque adorant; quotidie etiam ſanctiſſimum Chriſti Sepulchrum, & Caluariæ Montis ſeu Crucis foueam thure adolent, ac lampadum ſuarũ ſingulatim curam habent. Illud autem mirandũ in vno hoc Templo tot diuerſorum hominũ ex vniuerſo pænè Orbe confluentium audire diſſonas voces, melodias, ceremonias, habitus moreſque: qui licet in multis differant, varijſque inter ſe ſectis ſint diuiſi; in hoc vno tamen concordant, quod Chriſtum Deũ laudant, credunt, confitentur. Nec minori admiratione dignum, omnes baſce nationes inter medios Chriſtiani nominis hoſtes, ac Saluatoris Chriſti, eiuſque Crucis ſanctiſſimæ inimicos acerrimos, Iudæos dico & Mahumetæos, Chriſtum ipſum magnificare, diuinam eius virtutem prædicare, quotidianum ipſi ſacrificium publicè offerre, ac Deum verum confiteri (quibus omnibus ipſi vel maximè aduerſantur) neminem tamen inueniri, qui contradicere, quíve vetare, aut tollere, atque abolere ea vllo modo audeat. Et quod magis mireris, licet Turcę Mauriq́ue Chriſtum nequaquam mortuum, ſed in cœlos aſſumptum *prædicent*, ac certo certiùs credant; quippe quem immortalem fuiſſe affirmant: nihilominus tamen Sepulchrum eius, & mortis & mortalitatis indubitatum teſtimonium, in vrbe hac, quam omnes Mahumetani religionis ergo frequentant, à tot iam ſeculis intactum reliquerũt, atque etiamnum relinquunt. Neque enim hactenus quiſquam fuit, qui illius euerſionem vnquam tentauerit. Quod diuini ſanè numinis nutu fieri exiſtimandum eſt: ſcilicet vt perpetuò locum habeat inſigne illud Iſaiæ vaticinium: *In die illâ radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum, ipſum gentes deprecabuntur; & erit Sepulchrum eius glorioſum.* Iſa. c. 11.

1 *Introitus Ecclesiæ.*
2 *Petra unctionis Domini.*
3 *Via quâ itur ad S. Sepulchrum Domini.*
4 *S. Sepulchrum Domini.*
5 *Locus quo apparuit Dominus Mariæ Magdalenæ.*
6 *Locus vbi stabat Maria Magdalena.*
7 *Sacellum apparitionis Mariæ, seu Chorus & Sacrarium Minoritarum.*
8 *Ara columnæ Flagellationis Domini.*
9 *Ara Crucis.*
10 *Habitacula Minoritarum.*
11 *Sacellum Angelorum.*
12 *Sacellum carceris Christi.*
13 *Sacellum diuisionis vestimentorũ Christi.*
14 *Descensus Sacelli D. Helenæ.*
15 *Quatuor columnæ guttas emittẽtes.*
16 *Descensus ad locum inuentionis sanctissimæ Crucis.*
17 *Vbi Crux Christi inuenta fuit.*
18 *Vbi reliquæ latronum cruces repertæ fuerunt.*

19 *Sacellum*

Digitized by Google

19 *Sacellum D. Helenæ.*
20 *Cathedra marmorea D. Helenæ.*
21 *Sacellum columnæ improperij seu incoronationis Domini.*
22 *Scala lignea quâ adscenditur ad Montem Caluariæ.*
23 *Ara montis Caluariæ.*
24 *Vbi Christus fuit Crucicõclauatus.*
25 *Locus immolationis Isaac.*
26 *Locus vbi seruatur Ara Melchidech.*
27 *Fouea Crucis,*
28 *Scissura montis Caluariæ.*
29 *Sepulchra Gotofredi & Balduini Regum Hierosolymorum.*
30 *Locus vbi stabant Maria & Ioannes, iuxta opinionem Orientalium.*
31 *Fouea chori Græcorum, vulgò Vmbilicus mundi.*
32 *Chorus Ecclesiæ Golgothanæ,*
33 *Sepulchra Regũ Hierosolymorũ.*
34 *Turcis Ecclesiæ.*
35 *Sepulchrum Ioseph ab Arimathiâ, & filiorum.*
36 *Sacellum Iacobitarum.*
37 *Sacellum Cophtorum.*
38 *Sacellum Abassinorum.*
39 *Sacellum Armeniorum.*
40 *Sacellum Georgianorum.*

Diximus de Sacri Dominici Monumenti Basilicâ: reliquum est vt de Golgothæ Templo aliqua addamus. Id Orientem versus situm, priori contiguum, sub vno quasi eodemque tecto cum alterâ comprehenditur, vnamque molem constituit. Est autem ordinis rustici, ex quadratis politisque lapidibus, magnifico sanè & pulcherrimo opere constructum, plurimis pilis, parastatisque suffultum, & exornatum. Formam verò refert non omnino tetragonam, nec sphæricam, sed oblongam potiùs, excedente paululum longitudine. Superior Templi pars fornicata testudinem in medio habet eminentiorem, arenato obductam: ad cuius apicem exteriorem lapideâ cochleâ adscenditur. Delubri medium Chorus occupat, vndequaque muro atque ambulacro circundatus: in quo Orientem versus Sacella aliquot conspicias, de quibus suprà egimus. Hoc Græci obtinent, pictisque Apostolorũ imaginibus illustrant, & in arâ maximâ rem diuinam statis diebus celebrant. In medio Chori occidentem versus fouea extat bipedalis sphærica, in ipso pauimento marmoreo excisa, æneâ machinâ amplissimâ de super pendente. Græci Vmbilicum Mundi appellant, locumque esse aiunt, de quo Psalmista loquitur: *Deus autem Rex noster ante secula operatus est salutem in medio terræ.* Psal. 73. Sed falluntur: Nam, si nuda verba spectemus, Foueę Crucis in Monte Caluariæ potiùs conueniũt. Ibi enim indubitanter humanam operatus est salutem Deus: cum è Cruce pendens Christus, & in holocaustum & sacrificium æterno se offerens Patri, totius Mundi redemptionem meruit obtinere. Etsi verò inde multi eam opinionẽ hauserint, vt Hierosolymam in medio orbe terrarum esse cõstitutam putent; decipiuntur tamen, qui verborum coniecturâ ducti id sentiunt: nam licèt verba quidem id innuere

Digitized by Google

videantur; aliter tamen se res habet, & fucum illis facit metaphora; quâ per medium terræ designatur Christus, qui interuentu Terræ, id est, humanitatis (cuius symbolum Terra repræsentat) nos seruauit. Cæterum falsam esse illorum opinionem, ac toto cœlo errare, qui Hierosolymam in medio terræ sitam putant, quive asserunt Solis radios ad normam in Hierosolymitanam plagam nullo anni momento decidere, ex vmbris & experientiâ manifestè conuincitur. Quinimo si ita id esset, necesse omnino foret eam ponere intra Zonam torridam, & Tropico saltem Cancri subjicere: at ab illo longiùs abesse Cosmographi omnes tradunt: quique eam adierunt, certissimis experimentis planè didicerunt dies ibi accrescere & decrescere, pro temporis ratione; cum æstiui dies ibidem quatuordecim horas habeant, Hyemales decē. Porrò longitudinem Golgothanæ ædis, quæ ab Ortu in Occasum porrigitur cubitis centum, latitudinem verò à Septentrione in Meridiem sese extendentem, sexaginta sex metiuntur. Hæc eam Fani partem complectitur, quæ vtrumque Chori cingit latus, Carceris Christi Sacello cum adiunctâ porticu satis amplâ, & aliquot columnis suffultâ, ab Aquilone, Monte Caluariæ, & loco ampliſſimo quadratæ formæ, Vnctionis Petram, & Regia aliquot Hierosolymitanorum Regum sepulchra continente, à Meridie adiacentibus.

CAPVT V.

Regiorum aliquot Sepulchrorum, Regum nempe Hierosolymitanorum posteriorum aui in Golgothano delubro existentium descriptio; deq; eorundem Regum serie, gestis, atque obitu breuis enarratio.

A Sepulchrum Regis Gotifredi Bullionensis. *B Sepulchrum Regis Balduini.*

IVXTA Sacellum Diui Ioannis sub ipsâ rupe Golgothanâ, è regione petræ Vnctionis Domini, locus extat muro circundatus, pedes circiter

circiter viginti per quadrum complectens, vnico ostiolo accessum præbente: in quo duo è marmore visuntur sepulchra, quaternis columellis marmoreis imposita, formâ triangulari superiùs acuminatâ. Quod à dextris introeuntibus se offert, ad meridionale positum latus, Gotifredi primi Hierosolymorum Regis ossa continet, hoc epitaphio antiquo Longobardorum charactere insignitum:

HIC IACET INCLITVS GODEFRIDVS DE BVLION QVI TOTAM ISTAM TERRAM ACQVISIVIT CVLTVI CHISTIANO CVIVS ANIMA REQVIESCAT IN PACE. AMEN.

Alterum, quod à sinistris est ad septentrionale latus, Balduini eius nominis secundi, & tertij Hierosolymorum Regis corpus conditum habet, tali inscriptione:

REX BALDVINVS IVDAS ALTER MACHABEVS SPES PATRIAE VIGOR ECCLESIAE VIRTVS VTRIVSQVE QVEM FORMIDABANT CVI DONA TRIBVTA FEREBANT GEDAR ET AEGYPTVS DAN AC HOMICIDA DAMASCVS HEV DOLOR IN MODICO CLAVDITVR HOC TVMVLO.

Egredientibus à dextris quatuor alia sese offerunt Regia Sepulchra muro Chori adiuncta, semifracta partim & lacera, partim comminuta, epitaphijs vel vetustate, vel temporis iniuriâ consumptis, & corrosis, vel barbarorum operâ contritis. E quibus sequentem hanc epigraphen colligere duntaxat licuit.

SEPTIMVS IN TVMVLO PVER HIC REGVM TVMVLATVS EST BALDVINVS REGVM DE SANGVINE NATVS QVEM TVLIT E MVNDO SORS PRIMAE CONDITIONIS VT PARADYSIACAE LOCA POSSIDEAT REGIONIS.

Ad maiorem autem Regiorum Epitaphiorum elucidationem pauca hæc de Regum Hierosolymorum serie, gestis, atque interitu in medium adferre placuit.

ANNO à nato Christo 1099 Gotifredus seu Goffredus Bononiæ Comes, ex Galliâ oriundus, Zelo fidei motus, paterno derelicto solo, ac Principatu, pluribus eum comitãtibus Regni primoribus, Balduino

Digitized by Google

& Eustachio in primis fratribus, ac numeroso comparato exercitu, post subactam Syriam cœlem, & Phœniciam, Palæstinam inuasit, Sanctam Hierosolymorum vrbem vi cepit, ac expugnauit, & è manibus infidelium ereptam Christiano cultui restituit: mox Ioppen seu Iaffam, Caïpham, Tiberiadem vrbes, ac totam Galileæ regionem, itemque Samariam regno addidit. Sultani etiam Cairensis exercitum triginta millium hominum fudit. Hic ille est, quem cùm Regni proceres, octauo post captam Hierosolymã die in Regem elegissent, adeoque coronâ auro gemmisque distincta insignire vellent, diadema oblatum protinus recusauit: periniquum esse inquiens, se ibi coronam ferre auream, vbi Rex Cœli atque Orbis olim spinis grauem per ludibrium sibi impressam tulerat. Quæ res magnam vtique & perpetuam ei peperit laudem, quod pietatem ac modestiam regio fastui prætulerit, atque operibus Regem se esse, non auro aut purpurâ ostenderit. Anno à Christo nato 1100, duodecimo autem suæ administrationis mense, aduersâ valetudine correptus, in medio victoriarum cursu ab hac luce recessit, & ad superos euolauit. Vir sanè perpetuo elogio dignus, belli & pacis artibus præstans, viribus corporis, & animi magnitudine adeò excellens, vt neminem parem suâ ætate habuisse narrent authores: in quo non luxuries, non crudelitas, non auaritia, non superbia vnquam cognita est: sed qui tantâ continentiâ, mansuetudine, clementiâ, religione, iustitiâ, liberalitate emicuit, vt omnes non modò eum admirarentur, sed etiam obseruarent, colerent, & summo honore prosequerentur. Eius corpus regio funere elatum, in æde Sepulchri Domini, vti superiùs narratum est, tumulatur.

Goffredo vitâ functo, Balduinus eius frater, Comes Edissanus in Regno successit, atque anno à Christi natiuitate 1101 primus in Ecclesiâ Bethleëmiticâ per manus Dãberti Patriarchæ Hierosolymorum coronam regni suscepit. Is Regem Ægypti cum suo exercitu viginti duorum millium strauit, & in fugam vertit, Cæsaream Palæstinam, Antipatridam, Ptolomaidem, Tripolim, Biblium, Berytum, Sidonem vrbes, atque Arsur castellum expugnauit, suoque imperio adiecit. Pharamiam quoque Ægypti vrbem Nilo adiacentẽ vi cepit, aliaque egregia multa gessit. Ex Ægypto autem victor domum repetens, graui morbo correptus, in ipso itinere intra paucos dies vltimum fato clausit diem. Regnauit annis 18. Vir impiger planè, rebus gerendis aptissimus, ad arma promptus, & militaris disciplinæ obseruantissimus, semel victus, aliàs inuictus semper. Sepultus est iuxta Caluariæ montem. Sepulchrum iniuriâ temporis collapsum, quod sit, ignoratur.

Balduino rebus fæliciter gestis vitâ defuncto, alter Balduinus, huius nominis secundus Balduini primi consanguineus Comitatu Edissano decem

Digitized by Google

decem & octo annis strenuè & fæliciter administrato, anno Domini 1118 tertius Hierosolymorum Regno inauguratur. Fuit is militaris artis peritissimus, in rebus agendis prouidus, in expeditionibus fælix, in operibus pius, clemens, & misericors, religiosus, & timens Deum, atque adeò in Orationibus iugis, vt callo genua obdurata haberet.

Gazimautē Turcarum principem Minoris Asiæ Dominum prœlio superauit, ac Persas Antiochiam obsidentes binis prœliis fudit, victosque è Syriâ expulit, & Gerazam Decapoleos vrbem deditione militum cepit. Hierosolymam rediens, vbi vrbem Rages obsessam intellexit, suppetias ei laturus, eò cum exercitu perrexit: dum verò minùs cautè progreditur, insidijs circumventus à Parthorum rege Balach, quinto sui regni anno capitur. Interim Ægyptius Rex in Iudæam arma conuertens, ratus Christianos paucos, iam Rege carentes, facilè opprimi posse à multis, magnas copias in Iudæam transmisit: quas ferro & igne cuncta vastantes Christianus exercitus duce Guaremundo Hierosolymorum Patriarchâ magnâ cum gloriâ fudit, & superauit. Dein Tyrum vrbem maritimam obsedit, eamque post longam obsidionem, varioque certaminum casus, Venetorum auxilio ditioni Regis adiecit. Rex tandem decimo octauo captiuitatis suæ mense, multo ære redemptus, regno restituitur. Mox magnas hostium copias Antiochiam obsidentes profligauit. Regis Ægypti exercitum Ascalonam usque profectus in fugam vertit, & è regno abire coëgit. Damasci patrem regem triplici conflictu superauit, & innumeras ferè hostium copias deleuit; vti hæc omnia eius tumuli secundo loco notatum Epitaphium plenè testatur. Decimo tertio verò anno sui regni in aduersam incidens valetudinem, ex magno labore & intemperie cœli contractā, accitis filiâ Melesindâ, & genero Fulcone, eidem, (cum prolem nullam masculam haberet) coram Patriarchâ & regni proceribus imperium adhuc viuens tradidit, & habitum religionis assumens, ac vitam regularem professus, paucis inde diebus fato cessit, & iuxta Caluariæ Montem sepulchro, cuius suprà neminimus, conditus est.

Anno igitur 1132 Fulco seu Foleus Andegauensium Comes, Balduini secundi gener, regno potitur, & à Wilhelmo Hierosolymorum Patriarchâ in Ecclesiâ Dominici Sepulchri ex more coronatur. Princeps pluribus virtutibus ornatus, in egenos liberalis, rei gerendæ aptissimus, in bellicis sudoribus patiens multum, & prouidus: gliscente tamen paulatim discordiâ, & Principum simultate, infælici planè successu rempublicam administrauit. Dum enim contra Comitem Ioppensem criminis læsæ Maiestatis reum bellum parat; & Ioppen obsidet, Neapolis à Damascenorum rege incendio deletur, Paneas quoque vi capitur: ea tamen paulò pòst à Rege rursum obsessa, ciuium deditione recepta

recepta est. Eo regnante Ioannes Imperator Constantinopolitanus contra Antiochenum Principem bellum parat, & Ciliciam occupat. Antiochiam obsidet: pace tamen demum inter partes compositâ, ad propria redit. Interim Rex, contra Sanguinum Turcarum Principem bellum gerens, infæliciter pugnauit, & castris exutus, cum paucis in Castrum Ferrandum se recepit; mox ab eodem obsessus, hosti certis conditionibus id tradere coactus est. Denique anno sui regni vndecimo in venatu ex equo præcipitatus, nulla re memorabili aduersus barbaros gestâ, paulò pòst moritur, & Balduino & Alamrico vel Almarico relictis filijs, regni successoribus, iuxta Caluariæ montem sepelitur. Sepulchrum tamen ex confractis quodnam sit, ignotum est.

Balduinus vti primogenitus, atque eius nominis tertius, in patris locum anno salutis humanæ 1142 quintus Hierosolymorum Rex subrogatur. Is adhuc impubes, & tredecim annorum adolescens, matris suæ, egregiæ fœminæ consilio multis annis optimè regnum administrauit. Ascalonam post longam obsidionem ciuium deditione occupauit. Cæsaream Syriæ, aliasque arces & oppida vi cepit. Cum Noradinum Syriæ Principem infæliciter pugnauit: mox tamen reparato exercitu parem reddidit hosti cladem, atque illum intra vrbis Alapiæ mœnia se abdere coëgit. Eo regnante Edissa Mesopotamiæ vrbs, quam Balduinus primus occupauerat, à Sanguino Mussulæ Domino per vim capitur. Imperator autem Corradus & Aloysius Galliæ Rex Latinis opem laturi in Iudæam perueniunt: quorum auxilijs Damascus vrbs obsessa fuit; potiundæ tamen quorundam perfidiâ spe amissâ, re infectâ, obsidio soluta est. Tandem Balduinus Rex anno ab incarnatione Domini 1162, Regni vigesimo, ætatis verò trigesimo tertio, post multas res præclarè gestas, veneno (vt creditur) sublatus, vitâ excessit. Cuius mortem non modo sui, sed multi barbari supra modum luxerunt; vsque adeò omnium gratiam erat promeritus: quem etsi iuxta præcessores suos tumulatum verisimile sit, nulla tamē hodie eius sepulchri extant vestigia.

Defuncto sine liberis Balduino anno 1162 Alamricus eius frater, viginti septem annorum iuuenis, Rex declaratur, & ab Amalrico Hierosolymorum Patriarchâ regio diademate insignitur. Hic militaris artis peritissimus, Siraconem Damasci Dominum, bis Ægyptum inuadentem, in gratiam Regis Ægypti, post varios belli casus non modo acie fudit, sed ex Ægypto profugere compulit. Cum Noradino apud Tripolim confligens, eius exercitum vsque ad extremam internecionem deleuit; dumque ille fugam tentat, gladio relicto altero pede nudus, iumento insidens, vix Christianorum euadit manus. Alexandriam à Siracono occupatam expugnauit, & Regi Ægyptio restituit.

Digitized by Google

restituit. Mox contra fœderis formam, quam cum Ægyptijs pepigerat, bello eis illato, Belbeys vrbem expugnat. Cayrum regiam obsidet: sed ab Ægypti Rege promissis deceptus obsidionem soluit, & ad propria redit. Siraconus dein ab Ægyptijs vocatus Soldanum dolo interficit, & se regni procuratorem constituit: quo paulò pòst mortuo, Salahadinus eius ex fratre nepos, vir impiger, & in armis strenuus, in Sultani dignitate succedens, rege seu Caliphâ per dolum occiso, Ægypti regnum occupauit. Quo cum Rex vario marte pugnauit, ac plurima prœlia gessit. Denique anno salutis humanæ 1173, Regni verò vndecimo, dysenteria obijt, & iuxta Caluariæ montem sepultus. Monumentum nescitur.

Alamrico Balduinus ex Agnete Comitissâ Edissanâ filius, eius nominis quartus, anno ætatis suæ decimo tertio, à partu verò Virgineo 1175 in regno successit. Hic, cùm ob corporis imbecillitatem, & varias infirmitates, ac præsertim lepram, matrimonio copulari nollet, posteritati consulens, sororem Sibyllam Gulielmo Marchioni Montisferati nuptui tradidit, ex quo filius Balduinus quintus natus est. Mortuo Gulielmo Marchione, eam denuo Guidoni Lusignano Iaffensi Comiti dedit; eumque regni Procuratorem constituit, eâ conditione, vt se mortuo, nepotis sui tutelam gereret, ac regnum eius nomine administraret. Verum ille non multò pòst ob sua in regem demerita, ablatâ ei regni curâ, & administrationis honore, ab omni gratiâ regis decidit. Conuocatis dein regni proceribus, Rex nepotem Balduinum, vix annorum quinque, Regem proclamauit, eumque vnà cum regni administratione Tripolitano Comiti commisit. Interim variâ fortunâ aduersus Salahadinum Ægypti Regem bellum gessit, semel ipsius fratrem, bis ipsummet Regem signis collatis superauit; semel tantum pugnam aduersam expertus. Anno autem ætatis suæ vigesimo quinto, regni verò duodecimo, & humanæ salutis 1185 moritur. Vir sanè nulli Regum vel animi fortitudine, vel laborum patientiâ postponendus. Corpus eius in Golgothano templo illatum, & iuxta anteceſſores suos sepultum. De sepulchro tamen, quale ex confractis sit, non satis constat.

Octauo à morte regis mense moritur & filius Sibyllæ, regni hæres, Balduinus quintus nomine, puer annorum vix octo; cuius obitum ipsam matrem, impotentis animi mulierem, ac Reginę nomen ambientem, lento quamuis veneno acceleraſſe tradunt nonnulli. Sepultus autem est in æde Golgothanâ iuxta maiores suos: cuius tumuli inscriptionem suprà annotauimus.

Rege defuncto, Guido Lusignanus Iaffensis Comes instinctu Sibyllæ vxoris regnum suppliciter à Templarijs mercatus, Rex creatur, re cum

Digitized by Google

Tripolitano Comite non communicatâ: qui id ægrè ferens, cum & ipse ad regnum adspiraret, & regni administrationem à Rege Balduino quarto sibi commissam diceret, vindictæ studet: quæ posteà & æmuli Regis fortunam euertit, & sui ipsius quoque res, & cæterorum Latinorum in Asiâ gloriam penitus exstinxit. Occultè namq; fœdere cum Salahadino Ægypti Rege percusso, in Guidonis & Templariorũ (quorum ipse studio & operâ ad regni fastigiũ euectus erat) perniciem conspirat: socium se fore cõmeatu, ære, & armis, Salahadinum adiuturum iurat. Salahadinus autẽ cognitâ Christianorũ Principum simultate & discordiâ, adeoque spe totius regni obtinendi certò conceptâ, cum valido exercitu Palæstinam paulò post ingreditur, Tripolitano Comite iter per Galilæam præbente, Acconẽ obsidet; verùm maximâ suorum acceptâ clade obsidionem soluit, & in fugam vertitur. Mox viribus reparatis, ad Tiberiadẽ cum regio exercitu pugnã init, & proditione Tripolitani Comitis, eoq; fugiente, vniuersum exercitum deler, Regem capit, simul & sacrosanctam Crucem, fatale regni pignus. Mox etiam Accone, Biblio, Berytho, aliisq; Palæstinæ oppidis in potestatem redactis, Hierosolymorũ vrbem obsidione cingit, ac quarto decimo tandem obsidionis die, factâ à ciuibus deditione, occupat: deniq; Ascalonâ expugnatâ, totam Palæstinam, ac Hierosolymitani regni ditionẽ, Tripoli & Tyro exceptis, suo imperio subiecit. Sic Vrbs Sancta anno à nato Christo 1187, ac vndenonagesimo quàm barbaris adepta fuera, victori Salahadino tradita, in infidelium rursum cecidit seruituté: nunquã posteà libertati restituta; licet Principes Christiani varijs temporibus summo conatu eam recipere terrâ marique attẽtauerint. Quæ vt virtute atque concordiâ Principum Christianorum, non sine summis laboribus, plurimis cladibus, magnisq; periculis à barbarorũ iugo vindicata, Christiano cultui restituta est; ita rursum eorundem pernicioſâ dissensione deperdita, & à barbaris denuo subiugata, ac spurco Mahometæorum cultui obnoxia reddita, etiamnũ infidelibus Turcis paret: qui auctore Selymo, eius nominis secũdo, post deuictos Mameluchos, & Sultanicum Ægypti Imperiũ exstinctũ, vniuersam Syriã, & Ægyptũ Osmannico Imperio adiecere. Hæc de Hierosolymorũ Regibus obiter dicta sufficiant. Reliqua prosequamur, & in primis (quod ad gloriã, dignitatem, & ornamentũ Dominici Sepulchri plurimùm facit) Christianorum ex diuersissimis Orbis partibus in Vrbẽ confluentium studia, ritus, & sacra paucis referamus.

CAPVT VI.

Diuersarum Orientis nationum Christum colentium, in Hierosolymitana Vrbe, at in Resurrectionis Dominicæ Fano continuò degentium consuetudines, ritus, ceremoniæ, & hæreses.

FREQVENTEM suprà mentionem fecimus diuersorũ Orientis populorum, Christianæ Fidei cultorum, eorum tamẽ sacra nullibi expressimus.

Digitized by Google

simus. Idcirco non absonum à nostro instituto putauimus, si breuiter hîc illorum ritus, consuetudines, & rerum sacrarum ceremonias, abusus item, errores, & hæreses, quibus à Latinâ Ecclesiâ plurimùm differunt, prout ex fide dignorum relatu, & præsertim viri ecclesiastici Maroniticæ gentis testimonio accepimus, recensemus.

Diuiduntur Oriẽtis Christicolæ in Græcos, Georgianos, Maronitas, Iacobitas, Surianos, siue Syros Nestorianos, siue Chaldæos, Armenios, Cophtos, & Abassinos. Pleriq; horum sciſmatici, & hæresibus infecti sunt, Maronitis, Chaldæis Orientalibus, & Franc-Armenis exceptis: qui constanter in Orthodoxâ hactenus Fide, & Romanæ Sedis obedientiâ perstiterunt. His addi possunt & Cophti, paucis abhinc annis Religionem Catholicam Romanam amplexi: quorum singulorum mores & sacra descripturi primo loco Maronitas ponemus.

MARONITÆ, qui & Christiani cincti, siue Zonarij appellãtur, à longis latisq; zonis, quibus corpus cingũt, vniuersaliter Catholicã Romanã profitentur fidem, Pontifici Maximo obedientiam præstant, eumq; pro vniuersalis Ecclesiæ Primate agnoscunt, dicunturque Maronitæ à Marone quodã Hæresiarchâ, qui Macharij Antiocheni Præsulis secutus errorẽ, vnam duntaxat in Christo voluntatem, vnamq; operationẽ ponebat. Cuius hæresim quingẽtos & amplius annos secuti, & Monothelitæ olim appellati, tandẽ sub Emerico seu Amalricõ tertio Hierosolymorũ Patriarchâ, Latinis in Syriâ rempublicam moderãtibus, abiurârunt, seq; Catholicæ Ecclesiæ reconciliârunt. Sunt autem cęteris Christianis Oriẽtalibus & pauperiores, & pauciores; Montem Libanũ præcipuè inhabitãt, per vniuersam præterea sparsi Syriã, in ciuitatibus & oppidis peculiares habent vicos, portis à cæteris distinctos, & in ijs Oratoria, & Templa. Ingenio omnes plurimùm valẽt, suntq; homines vel maximè industrij, & ad laborem nati; vt plurimùm tamen tenues, & inopes, præsertim qui in vrbibus habitant. Libani accolis lautior fortuna arridet, vtpote qui agriculturæ & nutriendis bombycibus dediti (quorum ingentem alunt copiam) parandæ rei sunt studiosiores. Præsbiteros (quos *Cattis* vel *Casis* vocant, quod *Literatum* denotat) communibus sumptibus alunt: nihil enim proprij Ecclesiastici ijs in locis possident. In monte Libano plurimas habent sacras ędes, turribus & campanis Occidentalium more ornatas; quas aduentantibus aduenis, maximè Occidentalibus, congratulationis ergo pulsare solent: quod quidem nusquam alibi illis in partibus obseruatum cognouimus. Peculiarem sibi habent Patriarchã, Antiochenæ Ecclesiæ titulo decoratũ: quem ab Adriano VI. Vltraiectino illi cõcessum, & ab alij; summis Pontificibus confirmatũ prędicant. Is residet in Monasterio *Diuæ Mariæ* Charnobin, vel Chernubin Montis Libani, habetq;

Digitized by Google

sub se decem Episcopos Suffraganeos, quorum operâ & consilio in Religionis & Fidei causis vtitur, eosque (si ratio aut vsus postulet) ad suæ curæ commissas oues, per Syriæ vrbes & oppida dispersas, ablegat. Proprias siquidem diœceses Episcopi nullas habent; sed incertâ sede vagantur, & prout necessitas Ecclesiæ exigit, discurrunt; multitudinem moderantur, & Patriarchæ mandata exequuntur. Annulo autem aureo, mitrâ, cæterisque insignibus Pontificalibus, Occidentalium Episcoporum more in sacris mysterijs vtuntur; cùm tamen eorū apud cæteros Orientis Episcopos nullus sit vsus. Adhæc in pane azymo, eaque formâ, quâ Latini, solemnia celebrant. Pontifices omnes, vti & Patriarcha, cœlibem agunt vitam, ac Monachi sunt ordinis Sancti Basilij, eodemque quo & Græcorum Calogeri vtuntur habitu, capitio nempe & tunicâ nigris. Ex Episcoporum collegio ipsis suffragantibus Patriarcha eligitur; electus à Sede Apostolicâ Romanâ confirmatur. Sub Gregorio XIII Pontifice Maximo in prouinciali Synodo integram Catholicæ Fidei professionem edidere. Multas tamen sedis Apostolicæ permissu adhuc retinent antiquas Ecclesiæ Orientalis consuetudines: quæ hactenus aboleri nequaquam potuere. Sacerdotes enim vxores ducunt; Sabatho carnes comedunt; Infantibus recenter baptizatis sacram Synaxim porrigunt; Sub vtraque specie laicos communicant; Pascha stylo veteri celebrant; Sacra mysteria linguâ Chaldaicâ vel Syriacâ peragunt; In precibus publicis dicendis antiquum & Hebræis vsitatum obseruant morem: manus namque eleuant, seque incuruant, ac proni in terram cadentes caput inter genua condunt, terramque sæpius exosculantur, quomodo Eliam & vniuersum populum Israhel orasse in sacris legimus Literis. Multas præterea Christicolarum Orientis obseruant consuetudines, quas breuitatis causâ omittimus. In negocijs Arabicâ vtuntur linguâ; præter eos qui Cyprum incolunt; quibus Græcum idioma in vsu est.

GRÆCI longè lateque per vniuersam Orientem diffusi, pro locorum & regionum diuersitate varia sortiti nomina: alij Georgiani, alij Syri, alij Græci simpliciter appellantur: omnes tamen veteri Græco idiomate sacra celebrant, & de fide idem sentiunt. In quatuor verò diuisi Patriarchatus, Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum, & Hierosolymitanum Ecclesiam regunt. Antiochenus ob solo æquatam maiori ex parte Antiochiam, Damascum Syriæ vrbem primariam incolit: cæteri vrbes, à quibus titulum habent. Posteriores duo Antiochenus nempè & Hierosolymitanus vulgò etiam Melchitæ appellantur. Eliguntur Patriarchæ ex Metropolitanorum numero ab Episcopis prouincialibus: electi verò facultatem primò à Bassa prouinciæ cui subsunt, impetrant; mox confirmationem à Turcarum Imperatore

peratore petunt, quâ obtentâ, Ecclesiasticam iurisdictionem (Turcarum auctoritate muniti) in subditos exercent. Confirmatio maximo ijs quandoque constat, Constantinopolitano præsertim, qui cæteris primatu, dignitate, iurisdictione præstat. Postremum triginta millibus aureorum Patriarchatum à Portâ Osmannicâ nundinasse fama est. Patriarchæ Archiepiscopos & Episcopos suę sedi subiectos consecrant. Cœlibes omnes, & monasticæ vitę homines, ordinis Sancti Basilij: cæteris presbyteris, quod vxorati sint, ab his dignitatibus exclusis. Vnicus hic apud Græcos monasticæ vitæ ordo innumeros monachos, & plurima diuersis in locis habet Monasteria. Celebriora sunt Sancti Michaëlis, & Sabæ Palæstinæ Monasteria. Hoc à Diuo Sabâ abbate nomen accepit: fuitque olim quatuordecim millium monachorum sedes; cuius rudera & ruinæ amplissimæ iuxta Herodij castri reliquias etiamnum supersunt. Illud in Vrbe Hierosolymâ est, in quo centum & amplius monachi domicilium etiamnum habent. Sequuntur Montis Sinai, Diuæ Catharinæ titulo clarum, Montis item Athos in Macedonia, Græcis Agion oros; viginti tribus Monasterijs insignis, & Montis Olympi in Bithyniâ, Græcis Calogeron oros Monasteria: quæ in hoc monte plura sunt, omnia & numero & vitæ sanctitate plurimum commendata. Monachi omnes patrio vocabulo Calogeri nũcupantur, non veluti καλὸς ἱερεὺς id est Bonus sacer, quod multis persuasum est, sed quasi καλὸς γέρων (sic enim hodie loquuntur) id est bonus senex: nam senilis ætas huic professioni aptissima est. Tunicâ & capitio vtuntur nigris; nonnulli etiam griseis. Cœlibes omnes & incorrupti, austeram agunt vitam, vigilijs, ieiunijs, summâ abstinentiâ corpus macerant. A carnibus omnino abstinent: præter oua, lacticinia, & pisces sumunt nihil. In quadragesimâ, & reliquis ieiunijs (quatuor enim ieiunia in anno obseruant) ne piscibus quidem vescuntur, aut re aliquâ quæ sanguinem nutriat; solis hortensibus herbis, & leguminibus, etiam absque olei condimento, & piscibus salitis, vel siccatis contenti. Agriculturæ in primis, qui ruri degunt, operam dant, & suis laboribus victum quærunt; pauci literis incumbunt, rudes plerique, & literarum ignari. Neque solùm Calogeri quatuor annua obseruant ieiunia, sed & cæteri omnes Clerici & Laici. Primam cum Latinis communem habent; in eo solum differentes, quod à Dominicâ Quinquagesimæ eius initium sumant, Latini à quartâ feriâ sequenti. His temporibus piscibus, nisi salitis aut siccatis, nulli vescuntur; duobus tantum exceptis diebus Palmarum & Annuntiationis Mariæ Virginis: quibus piscium esus omnibus conceditur. Alterum ieiunij tempus ab octauâ Pentecostes initiũ sumit, duratque in festum vsque Apostolorum Petri & Pauli. Tertium, quod à Diuâ Virgine nomen habet, à Kal Sextilibus inchoatur, finitur-

que

que in profesto Adscensionis Virginis. Quartum circa Natalem Domini ad septenam vsque hebdomadam protrahitur. Discrepant adhæc à Romanâ Ecclesiâ in multis, quæ ad Fidem & ritus ecclesiasticos pertinent. Pertinacissimè enim contra Latinos Spiritum Sanctum nõ à Filio, sed à Patre tantùm procedere contendunt: nec symbolum Athanasij recipiunt. Pontificis Romani primatum negant: idque tantum concedunt, vt primùm inter Patriarchas locum teneat, non omnibus imperet. Indulgentias nomine Pontificis promulgatas, & censuras eius ecclesiasticas floccipendunt. Purgatorij locum, quo pœnis sensibilibus animæ defunctorum (qui viuentes in charitate Ecclesiæ mortui sunt, nec tamen perfectam in vita egerunt penitentiam) purgentur, nullum admittunt: sed Dei visione priuari, ac conscientiâ suâ solummodo torqueri asserunt. Sunt tamen qui Purgatorium nõ negant, sed existimant illud esse locum tenebricosum, & labbribus plenum, absque igne materiali. Preces tamen omnes pro defunctorum animis ad Deum fundunt, & eleëmosynas erogant: quas prodesse defunctis putant. Arbitrantur adhæc defunctorum animas iustorum anté diem Iudicij non recipere mercedem promissam, sed locis conuenientibus expectare illam in die Iudicij recipiendam. Exinde quoque neque has Deum statim videre, neque damnatorum animas ante in Infernum trahi, quàm corpus resumpserint, cum quo postea perpetuò puniantur, autumant. Interea tamen eas futurarum pœnarũ timore maximo affligi aiunt. Rationi siquidem nequaquam consentaneum esse putant, vt anima, quæ vnà cum corpore aut virtuti aut vitijs operam dedit, priùs quàm corpus ipsum, quod organum fuit actionum animæ, condigna consequatur merita, aut pœnas. Hinc etiam existimant neminem Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, aut Martyrum gloriâ cœlesti hactenus fruitũ esse, veletiam in diem vsque Iudicij ruiturum: vnam Virginem Mariam excipiũt: quam singulari Dei priuilegio statim ad cœlos adscendisse fatentur. Et cùm hæc eorum opinione ita sese habeant, sanctos tamen tanquam Dei amicos, & cœlestis gloriæ participes inuocant, ijsque inueratâ quadam consuetudine publicè suis in delubris Preces & Vota exhibent: adeoque se factis credere testantur, quod verbis negant. Consecrant in pane fermentato, & aquam vino non miscent, contra antiquum Ecclesiæ vsum. Laicos sub vtraque specie communicant, erectos, non genibus nixos. Damnant qui sub vnâ specie Sacramentum percipiunt. Baptizant per verba tertiæ personæ, quo modo & reliquorum ferè Sacramentorum formas proferunt, contra Latinorum morem; quos idcirco non debito modo Sacramenta administrare existimant. Sacramentum Confirmationis, licèt expresè non negent, separatim tamen à Baptismate (vti Latinis vsitatum est) non conferũt:

Digitized by Google

sed baptizatũ sacro Oleo seu Chrismate statim inungũt. Extremæ Vnctionis vsum Romano more non habent: oleũ tantũ in præsentiâ ægroti benedicũt; quo eum inungunt. Sabbato carnibus vescuntur, neq; vnquã Sabbato ieiunãt; Paschatis & annui Ieiunij exceptis; eius tamẽ loco quartâ cuiusq; hebdomadæ feriâ à carnibus abstinent. Barbas studiosè admodũ nutriunt: imberbes sacerdotio indignos putant. Capillos promissos, & à capite in dorsum dependentes Nazareorum more gestant. Sacerdotibus vxores (quas ante sacros ordines duxerunt) permittunt: bigamos rejiciunt, nec sacerdotibus, vt ad secundas nuptias transeant, concedunt: neque etiam eorum viduis, quas *Papadias* vocant, vt viros *Papassos*. Ad sacerdotiũ nullos admittunt, vel celebrare saltem non sinunt, nisi priùs annum trigesimum attigerint. Sacra mysteria diebus duntaxat Dominicis, festisque maioribus celebrant, cæteris non item; sed amplexibus vxorum vacant. Priuatas missas non agnoscunt: nec nisi vnam in eodem templo admittunt. Latinorum Sacramentis non assurgunt, nec honorẽ vllum exhibẽt: quippe quos anathematizatos, & in azymo pane non ritè Sacramentum conficere putãt. Quare si aliquẽ eorum in suis altaribus sacrificasse compererint, ea prophanata esse credentes, diligenter statim lauant, & superficiem abradunt, priusquàm in ijs celebrent. Signo Crucis vbi se muniunt, non vti Latini, frontem Crucis manibus exprimunt, sed ductæ à summo ad imum lineæ transuersam ab vno duntaxat addunt latere, vt hoc facto Spiritũ sanctum à Patre solum procedere testentur. Laicis tertias nuptias prohibent. Hos legibus soluit Patriarcha; sed duris legibus, vt biennio à sacra communione abstineant, quartâ & sexta ferijs pane & aqua ieiunent, multaque pauperibus elargiantur. Diuortium vel leui de causâ admittunt: maximam putant, si vxor morbo aliquo insanabili laboret. In casu fornicationis posse coniugem innocentem non solum separari quoad thorum, sed etiam quoad vinculum, à coniuge, & aliud matrimoniũ inire pertinaciter defendunt. Habent & alios peculiares ritus, & superstitiones; quas, ne legentem fatigemus, omittimus.

SYRI siue Suriani à Syria Prouincia, siue à Sur oppido (vt quidam volunt) sic dicti, per vniuersam sparsi Syriam, separata per vrbes & oppida habent Templa seu Oratoria, vicos etiam ab alijs habitatoribus diuisos. Homines autem sunt industrij, ad artes & agriculturam aptissimi, vt plurimùm verò vafri, cauti, callidi, ac leues, & ad fallendum nati, ipsis etiam Turcis (quorum vitia & mores longâ consuetudine hausere) quandoq; priores. Nam & Christianos aliegenas, maximè Occidentales, quibus fauere & subsidio esse apud Turcas religionis intuitu deberẽt, sæpenumero spe lucri apud barbaros deferunt, eorum secreta aperiunt, & calumnijs vexãt. Cauendũ igitur vel maxime

maximè Occidentalibus aduenis, ne horum consuetudine vtantur, sed velut pestem fugiant. Prædicant se Christianorum omnium antiquissimos, quòd Diuus Petrus primò Antiochiæ sedem habuerit, ac inde eam Romam transtulerit, nec subesse idcirco volunt Romano Pōtifici; sed cum Græcis eius obedientiam recusant. Peculiarem habent Patriarcham, Melichæ commorantem; cui in sacris obediunt omnes. Is plurimos sub se Suffraganeos habet, & Catholicus à suis vocatur: quod apud illos Primatem denotat: solent enim vtrouis vocabulo indifferēter vti. De Fide eadem quæ Græci sentiunt, excepto quod iustorum animas diuino adspectu & cœlesti gloriâ frui, malos ante diem Iudicij extremum pœnis Inferni torqueri credant. In sacris linguâ vtuntur Græcâ: in negocijs Arabicâ, nonnulli Chaldaicâ. In reliquis conformes sunt Græcis.

GEORGIANI populi sunt Asiæ, maris Euxini accolæ; ijsque potiuntur regionibus, quæ olim Iberia & Albania dictæ, nunc vnico vocabulo *Georgia* appellantur: cui Armenia maior à Meridie, Caucasei montes à Septentrione, ab Ortu mare Hircanum, seu Caspium, ab Occasu Pontus Euxinus adiacent. Regio omnis inaccessis montibus cingitur: Caucaseis enim rupibus niuosi admodum excelsíque mōtes, & abruptæ valles cathenatis inter se rupibus annectuntur: vt hinc iniquitate locorum difficultateque egregiè muniti, sola defendentis naturæ munimenta inuadentibus obiciant. Sunt autem homines strenui, robusti, & bellicosi; humani tamē, comes, benigni, & faciles. Diuū Georgium Martyrem (à quo & nomen sumpsere) in summâ veneratione habent, & præ alijs Sanctis specialiter honorant, ac suum Patronum celebrant: cuius imaginem in signis militaribus depictam perpetuò deferunt. In Persas quidem propensi, Turcis autem hostes infestissimi. Consociatis siquidem cum Persarum rege viribus, quoties belli tempestas inter Turcam & Persam ingruit, Imperium Turcarū inuadunt, & prouincias effusè populantur. Hinc Mahometæi iugi hactenus vixere expertes; & licet à Turcis sæpiùs bello petiti fuerint, domari tamen & subiugari nequaquam potuere: quinimo suos fines fortiter tutati, bellicosos Turcarum conatus non minori constantiâ quàm informidabili animorum vigore sustinuere: vt in hunc vsque diē, etiamsi vndique barbaris septi, atque inter quatuor potentissimos totius Orbis Imperatores positi, Turcam nempe, Persam, Tartarum, & Moscouitam; qui diuersis temporibus singuli eorum regioni inhiarūt, suæ Fidei pareant principibus, ac soli præ cæteris Orientis Christicolis libertate fruantur; quam tot iam annis inuictæ virtutis argumento egregiè tutati sunt: vicinis idcirco Turcis potiùs formidandi, quàm qui illos formident. Ex Sultani autem Cairensis singulari indulto, & priuilegio,

Digitized by Google

priuilegio quondam ipsis concesso,& à Turcâ eius in Imperio successore confirmato, dum singulis annis ad aliorum Orientis Christianorum exemplum Sepulchri Christi honorandi gratiâ Hierosolymam commeant, soli ex omnibus Christianis instar belligerantium magno comitatu signisque militaribus iter agunt, vrbemque nullo soluto tributo introëunt, sacraque mox loca explicatis vexillis ingrediuntur. Horum Principum filias plerique Persarum Reges à multis iam annis in vxores sibi adsciscere cõsueuere: quæ res vt firmę & stabili amicitiæ inter vtramque gentem viam aperuit, sic mutui fœderis fundamentũ iecit, pacemque initam firmiorem reddidit. Viri capillos & barbam nutriunt, pileos diuersicolores gestant. Clerici coronas rotundas, Laici quadras in capite habent. Plurimos habent Episcopos, & Monachos ordinis Sancti Basilij; qui licet ab Ecclesiæ Romanæ doctrinâ non ita abhorreant vt Græci, in rebus tamen Fidei, sacrisque ceremonijs ac ritibus Græcorum consuetudines obseruant; quorum etiam linguâ in sacris mysterijs, ac Sacramentorum dispensatione vtuntur: in negocijs verò Chaldæâ, Persicâ, & Arabicâ.

IACOBITÆ nonnunquam Dioscoriani, & Eutychiani appellati, à Dioscoro, Eutychete, & Iacobo, qui eorum hæreseos primi authores in Concilio Chalcedonensi ab Ecclesiâ damnati fuere: Asiæ populi sunt, vrbes & oppida ac pagos Syriæ, & Diarbechæ, olim Mesopotamiæ passim percurrentes: Nubiæ etiam magnam partem inhabitant; perque Æthiopiam sparsi, in Indiã vsque superiorem se dilatant, pauperculi plerique, ac quotidiano labore victum quæritantes. In Alepo tamen & Caramit multos diuites, & honestarum facultatum familias, mercaturam exercentes inuenias. Hi primum à Diuo Matthæo (vt volunt) ad Christi fidem conuersi, post à Iacobo quodam hæresiarchâ Patriarchæ Alexandrini discipulo in errores & hæreses inducti sunt. Peculiarem autem habent Patriarcham, quem à Monasterio Gifran, vel Zafran, iuxta Merdin, vel Moradin Mesopotamiæ vrbem posito, Gifrani vel Zafrani Patriarcham appellant: quo in loco ante multos annos Patriarchatus sui sedem habuisse dicitur; hodie verò in vrbe Carahemidâ, vel Caramit, priscis Amidâ ad maiorem sui commoditatem & quietè residet. Multos hic sub se habet Archiepiscopos, & Episcopos; qui Hierosolymis, Damasci, Alapiæ, Edessę, Mussulæ, alijsque in vrbibus Syriæ & Mesopotamiæ, nec non Cypro insulâ domicilium fixere. Plurimi item monasticæ vitæ cultores ordinis Sancti Antonij, varijs in locis per monasteria diuisi, supremam eius auctoritatẽ agnoscunt, eique in sacris obtemperant. Hi omnes Calogerorum instar cœlibem agunt vitam, ijsdemque ferè vtuntur & moribus & habitu. Syriacâ linguâ, Sacerdotibus tantum notâ, rem sacram agunt. In negocijs

Digitized by Google

Arabicam, & Persicam, aliasque linguas, in prouincijs, quas inhabitant, vsu receptas, vulgares habent. Deficiente ære campano, crepitaculis statis diebus & horis vicatim discurrunt, ac strepitum edunt, quo admonentur omnes vt ad Ecclesiam precandi causâ se conferãt. Pluribus autem impliciti erroribus, malè in primis de Christo sentiunt; Naturas namque Diuinam & humanam permiscentes, & vnam conflantes ex duabus, vnam voluntatẽ, vnamq; operationem in eo constituunt. Negantes esse in Christo post vnionem Verbi cum carne duas integras, perfectas, inconfusas & impermixtas naturas cum vnitate hypostasis, siue personæ. Adhæc Christi carnem non esse eiusdem naturæ cum nostrâ, neque Verbum in veram Carnem esse conuersum, sed in carnem quandam apparentem & phantasticam: simulasse itaq; se potiùs hominem, & natum, & mortuum esse, quàm re verâ fuerit, adeoq; cuncta salutis nostræ mysteria, Incarnationem, Passionem, Resurrectionem, Adscensionem, Aduentum ad Iudicium, ficta & simulata esse docent, & illusoria reddunt. Vtque hunc suum errorem & hæresim signo aliquo exteriori testentur, & confirment; vnico tantum digito signum Crucis formant; vnicam hoc modo Christi naturam exprimentes. Purgatorium ignem cum Græcis minimè agnoscunt. Sacramentalem Confessionem Latinis cum Græcis communem, non admittunt; soliq; Deo, qui corda hominum intuetur, confitendũ aiunt. Romani Pontificis Primatum negant, eiusq; indulgentias, & censuras ecclesiasticas spernunt. Concilium Chalcedonense non recipiunt. Dioscorum, Eutychetem, & Iacobum, in eodem Concilio damnatos, vt sanctos venerantur. Sacrum celebrãt in pane fermentato mixto oleo. Sacramentum Confirmationis Catholicorum more non administrãt, sed vnà cum Baptismi Sacramento certis æquiualentibus verbis conferunt. Sacram Synaxim paruulis recens natis, baptizatis tamẽ priùs, porrigunt: quos etiam ludaico more circumcidunt: vtrumq; enim necessarium autumant. Quemadmodũ nec prodesse Baptismum putãt, si Chrisma, signũ Crucis, & Eucharista desint. Omnes sub vtraq; specie communicant. Per verba tertiæ personæ pleraq; sua conferunt Sacramenta. Presbyteris vxores permittunt. Locum, vbi publicas Deo fundunt preces, thure adolent: atque ita eas vnà cum fumo cœlũ conscendere, & à peccatis se purgari certò sibi persuadent. Frontibus alij, alij genis, alij temporibus Cruces inurunt; eâ ratione, vt ab infidelibus secernantur, sintq; semper memores Passionis Christi: plerique etiam brachijs: quâ quidem adustione à peccato originali se expiari credũt. Sua pignora elementali igne iuxta atq; aquâ baptizãdo, candenti ferro characterẽ Crucis frontibus baptizatorum inurunt. Hæreseos huius ansam sumunt ex verbis Ioannis, dicentis: *Ipse vero vos baptizabit aquâ & igne.*

Digitized by Google

igne: sed non satis attendunt, quod Ioannes dicit Christum baptizare igne, non hominem, cui baptismus saltem aquæ creditus est. Cæterùm multas alias obseruant ceremonias, Græcis & Surianis vsitatas, quas breuitatis causâ omittimus.

CHALDÆI seu Nestoriani à Nestorio hæretico sic dicti (cuius hæresis in tertiâ Synodo Ephesinâ à Patribus damnata est) Syriam, Mesopotamiam, Assyriam, & Chaldæam regiones passim inhabitant, præcipuè verò eam, quæ inter Mediam & Mesopotamiam Assyriæ adiacet. *Curdistan* Turcæ, hoc est Curdorum regionem hodie appellant. Hi olim à Xenophonte & Ptolomæo Carducci, & Carduini, à Strabone Cardaces, nunc Curdi dicti, populi sunt ferociſſimi, bellicosi, latrocinijs & rapinis assueti, Carauanis vel maximè infesti, atque omnium Christianorum Orientis pessimi. In horum regione videre est Mossel vel Mussul seu Mozal ad ripam Tigridis vrbem munitissimam, fossis muriſque cinctam, ædificijs, vijſque publicis celeberrimam, eodem (vt multi volunt) positam loco, quo olim Niniue Assyriæ regia extitit: cuius quidem præter nouæ vrbis ædificia, ac circumiacentes pagos, quondam Niniue mœnibus inclusos, nulla hodie aut pauca admodũ supersunt vestigia. Duobus hodie subsunt Patriarchis. In duas enim diuisi classes, alij Chaldæi Assyrij Orientales, alij Nestoriani simpliciter appellantur. Hi schismatico Patriarchæ Bagadatis commorantes, illi Catholico & Orthodoxo Patriarchæ in Mozal quondam, nunc varijs in vrbibus pro temporis occasione sedem habenti, obediunt. Horum enim Patriarchæ à multis iam annis abiuratâ Nestorianâ hæresi, obedientiã Romanæ Ecclesiæ præstiterunt, atq; à sede Apostolicâ cõfirmati, & titulo Ecclesiæ Musal insigniti fuere; quâ tamẽ hactenus, à Patriarchis schismaticis impediti, quiete potiri nequiuerũt; sed in vrbibus Caramit, vel Sarh, seu Seert, aut Zeinalbach in confinijs Persiæ residere, atque incertâ sede vagari coacti sunt. Ex his *Simõ Sulaca* ordinis S. Basilij monachus Romæ Fidei Catholicæ professione editâ, à *Iulio III* confirmatus est: qui domum rediẽs, Archiepiscopis & Episcopis quibusdam ordinatis Nestorij inuocationẽ, quæ in sacris à Diacono fieri solebat, rejici & aboleri iussit. Eo fraude Patriarchæ schismatici à Turcis occiso, successit in Patriarchatu *Abdesu* eiusdẽ ordinis Sãcti Basilij monachus: qui Concilio Tridẽtino interfuit, Romæq; Pio IV. Põtifici Maximo obedientiã præstitit, & in patriã reuersus, quãplurimos Archiepiscopos, Episcopos, & sacerdotes ordinauit. Cui, paucos post annos defũcto, successit *Atalla*, siue *Attella*, eiusdẽ ordinis monachus; qui confirmatione à sede Apostolicâ nondum postulatâ diẽ suum obijt. In cuius locũ *Donha Simon*, Archiepiscopus de Celu, suffectus est: qui anno 1582. Gregorio XIII Pontifice Romam procuratorẽ misit, & per eundẽ

Digitized by Google

obedientiam ſedi Apoſtolicæ præſtitit, & ab eodem Pontifice confirmatus pallioque Patriarchali donatus eſt. Eſt autem pallium circulus ex ſubtili panno, quatuor aut quinque digitorum amplitudine, ex quo duæ ex eodem panno propendent faſciæ, ita vt cum circulus humeris Patriarchæ ſeu Antiſtis impoſitus fuerit, duæ illę faſciolæ à pectore & à tergo dependeant. Cęterùm Chaldæorum Orientalium ditiſſimi & potentiſſimi plerique in vrbe Amit, ſeu Caramit domicilij ſedem habent, atque vnicè Romanæ Sedis obedientiam cõſeruare adnituntur. Neſtorianæ verò ſectæ potentiores ditioreſq; ſchiſmatico Patriarchæ deuoti, Bagadatem, Mozal, & Gezirem Chaldææ vrbes primarias precipuè inhabitant. Quoniam verò in Bagadatis vrbis mentionem incidimus, lubet obiter hic multorum errorem (qui eam ſupra antiquæ Babylonis ruinas ædificatam putant) detegere, ac tam veteris Babylonis, quàm Bagadatis hodiernum ſitum & conditionem aperire, quemadmodum ab ijs, qui vtrumque inuiſerunt, accepimus; vt inde diluciduis appareat quàm maximè hac in re plurimi hallucinentur. Eſt igitur Bagadates, quàm Turcę, cæterique Orientis populi *Bagadet* vel *Bagdat* appellant, veteris olim Chaldææ, nunc Diarbechæ regia, in latâ planitie ſupra Tigrim poſita, in duas diuiſa vrbes, quæ flumine interlabente ponte ſublicio ratibus ſupra fluuium impoſito, iunguntur, eo exſtructa loco, quo olim Seleucia & Cteſiphonta vrbes extitere. Vtrãque autem vrbem (quæ nunc viſitur) inſtauratam eſſe à Mahometæorũ Caliphis, Mahometi proximis, Arabicæ inſcriptiones variæ, pedalibus deauratiſque literis turribus inſculptæ, clarè demonſtrant. Babyloniã verò veterem ad Euphratem conditam fuiſſe, eumque mediam interluiſſe vrbem tradunt ſcriptores: cuius etiã Strabo meminit; qui Seleuciam trecenta ſtadia à veteri Babyloniâ diſtare ſcribit: quod item ex ipſius ruinis etiamnum extantibus, & quaſi ſeſquidiei itinere à Bagadate diſſitis, colligi licet. Viſuntur namque hodie plurimæ Babylonis reliquiæ prope Felugum vel Felugiam ad ripam Euphratis pagum; vetuſtiſſimi in primis atque omnium maximi pontis arcus aliquot ſemidiruti, flumini Euphrati (qui eo loci quingentos circiter paſſus latitudine continet) impoſiti. Mœnium quoque rudera atquæ arcis ruinæ ampliſſimæ. Turris item vulgò Danielis dictæ, è nigro lapide; nec nõ plurimæ aliæ & turres, & arcus, ac rudera ingentia, priſci illius ſæculi monumenta. Haud procul inde mons excelſus conſpicitur, quingẽtos ferè paſſus ſuo ambitu complectens, atque ob beſtiolarum tricipitum (quæ Eglo nominantur) valdè noxiarum, ac ſerpentum ingentẽ copiam, inacceſſibilis: qui celeberrimæ illius turris Babylonicę à Nemroth rege inſtauratæ veſtigium eſſe putatur. Sed & tota illa ora, quæ antiquæ Babylonis rudera occupat, in eam vaſtitatem & deſolationem abijt,

lib. 16.

Digitized by Google

abijt, adeoque horridam, sterilem, & desertam vbique se exhibet, vt nusquam vel arborem, vel virentem vllam herbam conspicias; imò nec ædificium, nec casulam aliquam præter veterum ædificiorum reliquias & ruinas, obuiam habeas: maledicti Diuini meâ quidem opinione indubitatum testimonium. Atque hunc verum esse situm antiquæ illius Babylonis, vel eo magis crediderim, quod Hieremiæ vaticinio illam nunquam restaurandam, sed in perpetuam desolationē abituram constet. Sic enim de illâ vaticinatus est: *Ecce nouissima (* inquit*) erit in gentibus deserta inuia & arens; ab irâ Domini non habitabitur; sed redigetur tota in solitudinem; omnis qui transibit per Babylonem, stupebit. & sibilabit super vniuersis plagis eius* Et paulò infra: *Quia terra sculptilium est, & in portentis gloriantur, propterea habitabunt eam dracones, cum fatuis siciryis, & habitabunt in eâ struthiones, & non habitabitur vltra vsque in sempiternum, nec exstruetur vsque ad generationem; sicut subuertit Dominus Sodomam & Gomorrham & vicinas eius ait Dominus, non habitabit ibi vir & non incolet eam filius hominis.* Quibus sanè verbis manifestè conuincitur Bagadatem vrbem (quæ populosa & frequens est) non esse supra antiquæ Babylonis ruinas (vt multi putant) conditam. Neque enim huic Prophetæ vaticinium adaptari vllo modo posse, quinimo conuenire potiùs situi, quem suprà retulimus, quemque veteris esse Babylonis asserimus, facilè quis viderit. Hisce de Babylone dictis, ad propositum, vnde digressi sumus, reuertamur. Supremo Bagadatino Patriarchæ, quem schismaticum esse diximus, multi subsunt Archiepiscopi, & Episcopi, Monachorum item Monasteria ordinis Sancti Antonij quam plurima: ex quorum cœtu cùm Archiepiscopi, tum Episcopi omnes eliguntur. Chaldæâ linguâ sacerdotes (qui & vxorati sunt) diuina mysteria celebrant. His verò hæresibus inuoluti sunt. Duas in Christo personas constituunt, Diuinam vnam, humanam alteram, Asserentes non esse à verbo Dei carnem assumptam in vnitate personæ, sed per solam inhabitationem instar templi sanctificatam, & Christum non esse dicendum Deum incarnatum, sed hominem deiferum, adeoque Christum Deum ab homine Christo separantes, solum hominem, non etiam Deum esse volunt eum, qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus de Maria Virgine, passus, mortuus, & sepultus, quique deinde rediturus in cœlum adscendisse, & rursum ad iudicandum orbem terrarum reuersurus ab Ecclesiâ Catholicâ prædicatur. Hinc etiam in Virgine Mariâ illud θεοτόκος Diuæ Virgini ab vniuersali Ecclesiâ attributum, reiiciunt; eamque purum hominem peperisse, qui non solum naturam, sed etiam personam humanam haberet: & proinde non Dei, sed Christi genitricem affirmant. Spiritum Sanctum quoque non habere per filium

Cap. 50.

Digitized by Google

ſuam ſubſiſtentiam, ſed à ſolo Patre eſſe contendunt. Sacramenta Confirmationis, & Extremæ Vnctionis prorſus ignorant. Neſtorium ab Eccleſiâ damnatum, in maximo honore habent, & publicè inu-cant. Sacramentorum veras formas non agnoſcunt: per verba enim tertiæ perſonę, quemadmodum Græci, Sacramenta nonnulla conferunt. In pane quoque fermentato conſecrant. Paruulis non minùs quàm adultis Euchariſtiæ Sacramentum ſub vtráque ſpecie porrigũt. Purgatorij ignem omnino negant; nullumque hominem quantumuis ſanctiſſimum, è vitâ hac mortali egreſſum, Paradiſi gloriæ fore participem ante extremi iudicij diem, pertinaciſſimè defendunt Pontificis Romani Primatum non admittunt. Hos alioſque errores craſſiſſimos veræ doctrinæ longè anteponunt. Cæterùm in negocijs, Arabicâ, & Perſicâ vtuntur linguis.

ARMENII per omnem ferè Orientem latiſſimè ſparſi, Syriæ, vtriuſque Armeniæ, Meſopotamiæ, Perſidis, Caramaniæ, nec non Ægypti vrbes paſſim inhabitant. Homines ſunt acerrimo ingenio præditi, mercaturæ in primis dediti, atque omnium artium mechanicarum peritiſſimi, cæteriſque in rebus vel maximè induſtrij erga exteros ſupra modum humani, & benigni; ſed & Mahometeis omnibus grati, acceptiores ſaltem cæteris Orientis Chriſticolis: quamobrem plurimis apud barbaros gaudent immunitatibus, & priuilegijs. Græcis verò in primis infenſi, maximo iam dudum inter vtramque gentem vigente odio, Latinis autem ſtudioſiores, quòd hos pariter à Græcis odio haberi nouerint. Duos habent Patriarchas vniuerſales, quorum alter in Monaſterio *Eemeazim*, prope Seruam, vel Eruan; ſiue Ereuan, Perſidis vrbem degit; quem, propter maximum & amplius quam mille Epiſcoporum ſub ſe habentem numerum, Catholicum id eſt vniuerſalem vocant: alter in Cis Caramaniæ oppido ſedem habet; cui item plurimi ſubſunt Epiſcopi. Ille Armeniæ Maiori hodie Turcomaniæ, cæteriſque adiacentibus regionibus: hîc Minori vulgò Anaduote & Pegiam ac circumvicinis prouincijs præſidet. Vterque præter Epiſcopos, plurima etiam Monaſteria ordinis Sancti Antonij ſub ſe habet. Maioris autem Armeniæ Patriarcha *Azaria* nomine Gregorio XIII. Romanæ Eccleſiæ præſidente, profeſſionem Fidei Catholicæ, à Leonardo Abelis Sidonienſi Epiſcopo, Apoſtolicæ ſedis in partibus Orientalibus Nuncio ac Viſitatore Apoſtolico ſibi propoſitam, amplexus dicitur: quam propriâ manu ſubſcriptam cum epiſtolis ſuis ad eundem Gregorium tranſmiſiſſe idem Leonardus ſcribit. Porrò vterque Patriarcha & Epiſcopi omnes nihil proprij poſſi-

dent,

Digitized by Google

dent, subditorum tamen eleëmosynis sustentantur, & viuunt. Patrio idiomate sacra faciunt. Sacerdotibus vxores concedunt. Iacobum maiorem Apostolum in summo honore habent, & gentis suæ patronum & protectorem celebrant. Cæterum plurimis irretiti sunt erroribus & hæresibus. In Christo in primis (vti & Iacobitæ) vnam tantum naturam, vnam voluntatem, vnamque operationem constituunt; aiuntque Humanitatem abyssо Diuinitatis esse infusam, atque ita ex Diuinitate & Carne vnum quid factum. Asserunt etiam Corpus Christi subtile, & agile fuisse, non corruptibile, neque accidentibus subiectum. Credunt quidem Virginem Mariam Deum peperisse; negant tamen eum carnem ex eâ sumpsisse; sed cœleste Corpus & spirituale è cœlis secum attulisse, atque subtilitate suâ & agilitate Virginis viscera penetrasse, Corpusque eius tanquam per canalem pertransijsse, atque ita demum statuto à natura tempore editum fuisse: Hinc verò incorruptam eam tam antè quam pòst partum mansisse volunt. Consecrant in pane azymo, aquâ vino non immista. Laicos cuiúsvis ætatis sub vtraque specie communicant. Ab esu immundorum animalium Iudaico ritu abstinent. Nullum esse locum purgationis in alio sęculo, nec vllam animam ante Iudicij diem esse posse beatam, aut damnatam autumant. Vesperi Sabbathi Sancti oua & lacticinia comedunt. Diebus Veneris à Paschate Resurrectionis Domini ad vsque Adscensionis festum vescuntur carnibus. Natiuitatis Dominicæ festum eo die quo cæteri Orientales non obseruant, sed septimo Id. Ianuarij, seu ipso Epiphaniæ festo, quo die Christum spiritualiter renatum volunt, non sine graui errore: Nam ille qui peccatum non commisit, & in cuius ore dolus inuentus non est, non indiguit vt renascereţur, sed vim regeneratiuam aquæ contulit, vt nos à peccatis lauaremur. Nec in huius tantùm festi celebratione à reliquo orbe Christiano dissentiunt, sed etiam multorum aliorum. Nam Purificationis Mariæ festum XVI. Kal. Martij, Annunciationis VIII Id. Aprilis, Transfigurationis verò Domini XVIII. Kal Septembris celebrant. Quadragesimam quidem eodem quo alij obseruant tempore, maiori tamen ciborum abstinentiâ quàm cæteri; neque enim à carnibus & lacticinijs tantum abstinent, sed ne piscibus quidem, aut re aliquâ quæ sanguine nutriatur, oleóve vescuntur, aut vino, solo pane & aquâ, atque vuis passis, vel leguminibus, vllo absque condimento, contenti. Vsuræ autem, ac magicis artibus, omnisque generis veneficijs plerique eorum summoperè dediti sunt. Cætera Iacobitis persimiles. Præter duos quos diximus Armeniorum

vniuersales.

Digitized by Google

vniuersales Patriarchas, est & alius Ecclesiæ Primas, Archiepiscopali titulo præfulgens, cui millia aliquot Armeniorum Franc-Armeni dicti obediunt: qui quidem omnes Latino Catholicoque ritu viuunt. Is in Nexiuano Armeniæ Maioris vrbe, à Tauris Persidis Regiâ sex dierum itinere distante, sedem olim habuit, atque inde titulum sumpsit; nunc verò Nexiuanensem Ecclesiam Archiepiscopalem, Diuo Thomæ Apostolo quondam sacram, derelinquere coactus; quod in Moscheam Mahometęi eam conuerterint, in Monasterio Abbaranensi, à Nexiuano vnius diei itinere dissito, residet: plurimosque sub se habet sacerdotes, & monachos; qui omnes institutum Diui Dominici sequuntur, & cœlibem vitam agunt. Beatus siquidem Bartholomeus paruus, Bononiâ oriundus, ordinis Sancti Dominici monachus, ad Armeniorum couuersionem à sede Apostolicâ quondam missus, plurimos Maioris Armeniæ, & præsertim Nexiuanensis prouinciæ incolas Orthodoxâ Fide imbuit, & ad obedientiam, ritumque Ecclesiæ Romanæ induxit: atque in vrbe Nexiuano primus sedem Archiepiscopalem constituit: cuius socij & successores deinde plurimùm in Armeniâ Maiori Catholicam fidem auxerunt. Oppida quæ Franc-Armeni (sic dicti à Franchis siue Frangijs, quo vocabulo Turcæ, Persæ, ceterique Orientis populi Christianos omnes Occidentales denotant) hactenus possederunt, hæc sunt: Nexiuanum, Abbaranum, Abbragonum, Carua, Saltach, Hascassen, Meascen, Carsan, Xhabunis, Giabug, Caragus, Chensug, & Artach: in quibus Monasteria non pauca ordinis Sancti Dominici videre est. Sacrum ijsdem fere ritibus, & ceremonijs, quibus Latini, peragunt. sed linguâ Armenicâ, in pane item azymo consecrant: cuius rei indubitatum nobis testimonium fuit Missale (vt vocant) typis excusum Hierosolymis in ædę Diuo Iacobo sacrâ (quam Armenij curant & possident) à Templi custode nobis ostensum. Id enim Armenico charactere è Latino in linguam Armenicam versum, musicalibus notis instar Latini illustratum, & in omnibus Romano persimile erat: quo in diuinis mysterijs Franc-Armeniorum sacerdotes vsos fuisse, atque vti, cùm Hierosolymam veniunt, verosimile est. Quia verò in tremendis mysterijs, alijsque sacris ritibus plerique Armeniorum cum Latinis consentiunt, inde fit vt Latinorum Sacramentis debitum honorem exhibeant, Sacerdotibus assurgant, eosque honore pariter & amore prosequantur.

COPHTI seu Copti vel (vt alij volunt) Cophiti, quos Syri vulgò Ægophtos, quasi Ægyptios nuncupant, Ægypti enim populi sunt, per vniuersam Ægypti regionem dispersi, vrbes præsertim Cayrum, Ægypti regiam, Alexandriam, Mesiem, Monfalutum, Buam, & Elchiasam inhabitant. Peculiarem habent Patriarcham Alexandriæ degentem,

Digitized by Google

degentem, & in eâ ad sacra peragenda Diui Marci basilicam. Veteri atque obsoletâ linguâ Cophtâ (quam soli ipsorum presbyteri intelligunt) rem sacram agunt. Epistolam tamen, Euangelium, & præcipuas sacri mysterij orationes, Arabicâ linguâ (quæ ipsis patria est) vt omnibus æquè sacra verba innotescant, Populo interpretantur. Campanas nullas habent, vt nec cęteri plerique Orientis populi; earum tamen loco annulos æneos tabulis ligneis affixos pulsant; quibus populum ad sacrum audiendum conuocant. Parent Patriarchæ plurimi Archiepiscopi, & Episcopi, nec non religiosorum ordinis Sancti Antonij Monasteria complura. Hunc item Abyssinorum Primas Abuna nomine principem agnoscit, & confirmationem suæ dignitatis ab eo recipit. Cæterùm Dioscori, & Eutychetis sectantur hæresim, ipsis cum Iacobitis communem. Circumcisionem prętera retinent; eamque ad salutem necessariam, nec sufficere Baptismum, illâ non præmissâ, autumant, neque aquam elementalem solum in Baptismatis Sacramento adhibent, sed ferro ignito baptizatorum frontes, tempora, aut genas adurunt, eisque cauterio charecterem Crucis imprimunt; quo originale tolli peccatum autumant. Oportere enim Spiritu sancto & igne baptizari Christianum Scripturâ teste perhibent. *Matth. 3.* Cruces etiam in brachijs ferro ignito, aut herbæ cuiusdam succo informant; quo signo à Paganis se distingui, & Crucem ferre cum Dominodicunt. Vnico adhæc digito formam Crucis fronti vel pectori inscribunt. De reliquis Fidei rebus cum Iacobitis sentiunt. Gregorio XIII. Pontifice patrum quorundam Iesuitarum operâ & studio inducti fuere, vt abiuratâ hæresi, Romanæ sese Ecclesiæ reconciliare statuerent: cumque iam Synodo prouinciali conuocatâ, hæresim omnem abrogassent, & Romanæ Ecclesiæ auctoritati se submissuros spopondissent, Galli cuiusdam ambitione, ac fraudibus (Dæmonis sanè instinctu) optimum consilium mutauerunt, adeoque salutare negotium penitus euersum fuit. Is enim cùm Paulum Marianum, natione Dalmatam, in Gallicæ nationis Consulem Iudiciarium seu Mercatorium in vrbe Cairensi electum, ægrè ferret, quem magistratum ipse vel maximè ambibat, omnem mouit lapidem, quo Marianus magistratu pelleretur: quod vt facilius perficeret, nactus hanc de Iesuitis oportunitatem, quos à Mariano domi suæ ali sciebat, & à quibus reconciliationem Ecclesiæ Africanæ cum Romanâ iam quasi confectam subodorauerat, Marianum vti Osmannici Imperij puerduellem, & hostem apud Bassam Cairensem detulit, quod apud eum Sacerdotes Francos, Papæ & Regis Hispaniarum emissarios hospitari, ac moliri res maximi momenti in summam rerum Osmannidarum perniciem, ac subuertere populum Christianum Ægypti, & Osmannici Imperij perturbare

quietem diceret. Bassa hac re intellectâ, ac delatoris verbis fidem adhibens, illicò Patres & Marianum apprehendi iubet: in vincula rapit, diroque carceri mancipat: operâ tamen Clarissimi & præstantissimi viri Georgij Emi patricij Veneti, apud Cayrum tunc temporis Venetorum Consulis, solutis priùs decem millibus aureorum, post diuturnos carceres Patres & Marianus pristinæ libertati restituti; sed illi Ægypto iussi statim excedere, re infectâ in Italiam redierunt. Hæc Clarissimus Emus Alapiæ Venetorũ Consul, cùm ab illo hospitio exceptus per dies aliquot Alapiæ moram traherem, mihi retulit. Posteaquam verò è Syria Venetias redijssem, eos nihilominus cum Romanâ Ecclesiâ in gratiam redijsse & Parriarcham Gabriëlem nomine, nuper ab ipsis electum, missis ad Clementem VIII. Pontificem Maximum legatis, ab eodem confirmatum, pallioque Patriarchali donatum accepi. Cuius Fidei professionem Baronius Annalium tomo VI. ad calcem publicauit. Idem quoque Pontifex in horum gratiam collegium in vrbe instituit, ad eos in Catholicâ Fide, sacrisque ritibus educandis accommodum.

ABYSSINI vel Abassini Æthiopiæ populi; Erythræi, seu Rubri maris accolæ, Africæ regiones ad Orientem incolunt, parentque potentissimo Æthiopiæ Regi, vulgò à nostris corruptè *Preteianni* dicto, cùm à suis *Belulgiam* appelletur, quod vetus est cognomentum, à superioribus regibus vsurpatum. Incomparabilis siquidem præstantiæ, immensique pretij gemmam id nomen significat. Proprium tamen nomen & cognomentum quisque Rex habet. Sunt autem homines solertia ingeniorum, & morum grauitate, vitæque & honesti cultus elegantiâ vel maximè præstantes; præsertim Sceuani regni incolæ, qui gratiâ principis plurimùm florent: nam tanquam rerum præsides populos regunt, & rempublicam principis auctoritate moderantur. In primis verò acerrimos se legum vindices exhibent, & in noxios quoscunque seueriſsimè animaduertunt. Temere enim à religione desciscentes totius concursu multitudinis lapidibus obruunt, semel verò susceptæ religionis ritus, præceptaque temerè transgressos, & de Deo maximo, Diuisque impiè loquentes, in foro viuos comburunt, homicidas propinquis interfecti occidendos tradunt, furibus oculos eruũt. Marium tentasse libidinem, quòd tamen apud finitimos Mahumetanos impunè est, extremo supplicio crimen dignum censent. minora verò crimina scriptæ Legis interpretum arbitria subeunt. raros tamen pecunia, vel alterius rei pretium à decreti pœnis absoluit. Rerum autem Ecclesiasticarum primatem nomine Abunam habent. Is ab Episcopis electus, à Cophtorum tandem seu Alexandriæ Patriarchâ confirmatur. Duodecim ei subsunt Canonici, velut Assessores: quorum operâ

operâ & consilio in rebus gerendis vtitur. Ex his Episcopos delectos consecrat: illi ab Episcopis ex sacerdotum numero eliguntur. Præter hos omnes plurima sub se habet Ordinis Sancti Antonij Monasteria: quorum monachi pileis tunicisque vtuntur prælongis, coloris crocei. Rem autem diuinam, ac sacra mysteria veteri Abyssinâ linguâ (quam antiquam Chaldæam esse dictitant) perficiunt. Extant Romæ Abyssinæ linguæ sacri codices typis excusi, quos Abyssini religionis causâ ab Hierosolymis Romam venientes pro insigni miraculo in patriam deferre solent. Romæ siquidem Christianæ professionis Abyssini post Diui Petri templum maximum proprium cum domo delubrum habent, vbi suo more sacra conficiunt, & Pontificis sumptu, Cardinalium que piâ benignitate aluntur. Imagines pictas tantum (vt reliqui Orientis Christicolæ) in Ecclesijs habent. In publicis precibus tympanis vtuntur Turcicis, & instrumentis æneis, quæ manuum quodam motu percussa sonum edunt, suis hymnis & psalmodijs mirè congruentem. Psallentes assiduo corporis motu sese exagitant, vtrumque per vices flectentes genu. In psalmorum recitatione multo longiores Latinis, singulari disciplinâ ac mirâ quadam corporis fatigatione Laudes, Cantica, Precesque diuinas concinunt. Quadragesimæ tempus summâ cum abstinentiâ obseruant. Hebdomadâ Passionis Domini (quam Sanctam vocamus) sacrum, (feriâ quintâ & Sabbato exceptis) non perficiunt, nec se mutuo toto eo tempore salutant, cereósve vllos in Ecclesiâ accendunt. Sextâ feriâ Saluatoris nostri Passioni sacrâ (quo condolere se Passioni Christi magis testentur) mirâ quadam disciplinâ se mutuis verberibus afficiunt. Nihil prorsus eo die comedunt, nec ab Ecclesijs discedunt; sed orationibus, lachrymis, & disciplinis intenti, in proximum vsque Sabbathum ieiuni in templis pernoctant. Ipsâ verò Dominicæ Resurrectionis nocte viri ac fœminæ simul conueniunt, tympanis, cytharis, alijsque instrumentis musicis personant, clamoribus cantuque dissono perstrepunt, ad plausum manuum choreas ducunt, ac vsque dum illucescat summo cum iubilo & corporis fatigatione tripudiant. Cæterùm licèt Christi doctrinam partim à Matthæo Apostolo, partim ab Eunucho Cãdacis Reginæ Æthiopum per Philippum baptizato, se accepisse iactitent, religionis tamen sinceritatem Iudaicis ceremonijs & ritibus inquinantes, Iudaismum etiamnum in multis retinent, & pertinaciter defendunt. Ab impuris namque animalibus abstinent, Circumcisionem obseruant, eamque ad salutem necessariam prædicant. Neque viris tantum decidere præputia, sed è pudendis etiam mulierum caruunculam præcidere solent. Sunt tamen qui putant Abyssinos Christianè quidem, & cum vera Christianorum Fide infantes baptizare, circumcidere autem ad

Digitized by Google

honorē, non ad religionē, ad signū nobilitatis antiquissimæ, nullo merito, aut Iudaicæ fiduciæ respectu: quod si ita se res habeat, non sunt propterea magis damnandi, quàm si ratione sanitatis aut medicinæ causâ abstinerent à carne suillâ, quam tamen Lex Mosaica prohibet. Veteres præterea Hebionitas sequuti, & diem Dominicum & Sabbathum sanctificant: hoc tamen magis reuerenter, quàm diem Dominicum. Baptizant, aquâ & igne, vt Cophti, masculos quidem quādragesimo, fœminas verò sexagesimo à natali die; quod si interim mori infantem contingat, sufficere illi aiunt matris cùm vterum gereret communionem. Baptismi Sacramentum diebus tantum Dominicis, Sabbatisve conferunt. Baptizatis statim Eucharistiam sub vtraque specie tribuūt. Quotannis in festo Epiphaniæ Domini speciem quandam anabaptismi, quoad externam formam, exhibent. Vniuersus enim populus in baptismi semel suscepti memoriam, & ad honorē Christi eo die baptizati magnâ celebritate Fidem de integro profitetur, dein in flumen sese intingit, & aquis lustralibus adspergitur; quod & cęteris Orientis populis vsitatum est. Id autem, si externam speciem rei gestæ respicias, anabaptismus esse videtur; si causam, voluntatem, & intentionem suscipientium, longè aliud est: eandem enim cum Catholicis efficientiam Baptismo tribuunt, nec anabaptismum necessarium ad salutem credunt. Singulis item annis Quadragesimali tempore solemni legatione magno numero à suo Principe ad Iudeę sacratiora loca inuisendum missi, plurimos ibi transigunt dies, Deumque pro Regis sui salute, & bono regimine preces & vota offerunt. In reliquis Cophtorum ritus & errores sectantur. Plurimos tamen hæresi abiuratâ Catholicam Religionem amplexos crediderim, vel eo magis, quod qui Romæ morantur, & Pontificis ac Cardinalium sumptibus educantur, Catholicam profiteātur Fidem: quos nisi à Catholicis eò missos verosimile est.

Si quis autem Christicolarum Orientalium (quos supra recensuimus) mores, ceremonias, rituſque sacros rectè consideret, quamuis à Veritatis Orthodoxæ semitâ nonnullos aberrasse intelligat, vestigia nihilominus Veræ Fidei, & traditionis Apostolorū posteris reliquisse facilè comperiet, dum animaduertit eos etiamnum sacra mysteria, diuersis licèt ritibus & ceremonijs, eâdem tamen opinione & fide cum Romanæ seu Occidentalis Ecclesiæ Catholicis suo quemque idiomate peragere, statis anni temporibus ieiunia celebrare, ijsdem ab esu carnium omnino abstinere, Claustris Monachos concludere, Templis Episcopos, Archiepiscopos, Patriarchas ritè consecrare, In Choris preces Canonicas decantare, In mysterijs Eucharisticis sacra veste & ceremonijs vti, In aris Sanctorum & præsertim Crucis Christi icones,

Digitized by Google

nes, accenſoſque cereos non recuſare, Præter Dominicum diem, plurimos etiam diuorum feſtos dies agere, eoſque velut amicos Dei inuocandos cenſere, multoſque alios obſeruare ritus & ceremonias; quibus populum ad deuotionem & diuini numinis cultum excitent. Illorum autem hæc commenta eſſe qui nunc viuunt, vel paulò antè vixerint, nemo prudens ſuſpicabitur, qui experientiâ teſte didicerit nunquam in ſemotiſſimis mundi partibus diſſeminatos errores in eoſdem ritus eandemq; ſententiam conſpiraſſe. Atque hæc de Orientalium Chriſtianorum cõſuetudine, ritibus, ceremonijs, & erroribus dicta ſufficiãt; nunc reliqua proſequamur.

CAPVT VII.

Ritus & ceremoniæ in creandis Militibus Hieroſolymitanis obſeruari ſoliti.

SECVNDO ab ingreſſu Sanctiſſimi Sepulchri die, qui quartus, Non Octobris, ac Diuo Franciſco ſacer erat, ſummo manè Peregrini omnes ad peccatorum confeſſionem ſe præparârunt: cœleſtis nempe menſæ vt fierent participes. Mos ſiquidem eſt Peregrinis Catholicis, qui ſacrum hoc accedunt Templum, in Antro Dominici Monumenti, expurgatis primum ſacramentali confeſſione peccatis, ſacram ſumere Synaxim. Delictis itaque omnium expiatis, & à Minoritis Precibus Horarijs (quas Matutinas vocant) abſolutis, circa tertiam diei horam Reuerendum Guardianum pontificalibus indutum ornamentis Minoritæ vnáque Peregrini omnes bini procedentes ad Sanctiſſimũ Saluatoris Sepulchrum ſolemne ibi celebraturum ſacrum deduxere. Sub ſacrum verò myſterij (quod quidem egregiâ ac ſuaui ſymphoniâ peractum fuit) ad interius Sacellum Peregrini omnes admiſſi, ac cœleſti menſâ, ciboque ſalutari refecti ſunt. Cùm verò tres è noſtro comitatu deuotionis ergo ac Fidei Zelo Sanctiſſimi Sepulchri Milites creari ſummoperè deſiderarent, *Ioannes* nempe *Victurius*, nobilis, & Patricius Venetus, *Decimus Muſanus*, nobilis item Vicentinus, vterque Italus, atque ego, indignus licèt, atque omnium minimus, voti compotes facti, honore ac dignitate equeſtri inſigniti ſumus. Id autem quo ordine factum fuerit, quibuſque ceremonijs creentur Hieroſolymitani Milites, breuibus ſubjicere viſum eſt.

Guardianus, ſummi Pontificis pro Chriſticolis Occidentis in partibus Syriæ Vicarius, ac totius Palæſtinæ Commiſſarius Generalis in creandis Sanctiſſimi Sepulchri equitibus, auctoritate Pontificiâ fungitur: Epiſcopali propterea dignitate prefulgens, ornamentis Pontificalibus

calibus indutus Equitum creationem peragit, hoc fere ritu. Sacris mysterijs ritè peractis, futuros Equites salutari iam refectos cibo ad Sanctissimum Monumenti Dominici Antrum introduci iubet: breuemque ad eos de dignitate suscipienda, Orationem habet: quâ quidem, quæ eis incumbant onera, quomodo in dignitate hac constituti postmodum se gerere, quale genus vitæ ducere debeant, declarat. Fungebatur munere Guardiani, cùm nos Hierosolymis essemus, Reuerendus Fr. *Euangelista Gabbianus Mediolanensis*, Sacræ Theologiæ Doctor eximius, qui priusquam equestrem nobis dignitatem conferret, Italico idiomate hunc fere in modum disseruit.

Dilectissimi in Christo Fratres; Moribus atque hominum institutis ita comparatum est, vt qui ad dignitatem aliquam adspirent, idoneos primùm se exhibeant, ijsque virtutibus elueeant, quæ ad ineundam illam dignitatem vel maximè requiruntur. Honos enim (qui virtutis præmium est) dignioribus iure debetur, non indignis, nec immeritis. Veruntamen cùm generosi animi sit fortitudine claresceré, virtute luceſcere, obire res arduas, heroicisque actibus famam & gloriam cõparare: contrà verò vilis, abiecti, atque seruilis ingenij sit vitijs sordescere, delitescere in sordibus, nilque præter lucrum quærerere, & obscuram ducere vitam: Ego sanè, statum omnium vestrûm si rectè considerem, hac obscuritatis maculâ minimè adspersos esse mihi persuadeo: qui spretis tot tantisque periculis, laboribus, incommoditatibus, & ærumnis, neque vllo parcentes labori, nec sumptibus, nullâ spe lucri, nullo ambitionis, aut falsæ gloriæ stimulo, sed solo Christiano zelo, & deuotionis feruore accensi, ex remotissimis orbis regionibus huc aduolastis, vt Vrbem hanc toto terrarum Orbe clarissimam, & sanguinis Christi adspersione nobilitatã, calcare pedibus, hoc sanctissimum ac glorioſum Saluatoris nostri Sepulchrum, à quo & gloria vestra dependet, inuisere, lachrymis rigare, deosculari, orationibus & precibus vestris frequentare, denique contemplatione mysteriorum Dei hoc loco peractorum frui liceret; quo sanè fortitudinis actu, etsi cætera deessent, quæ ad nobilitatem requiruntur, veræ nobilitatis formam induisse vos planè videmini. Si enim illi Nobiles animi dicuntur, qui gaudent motu, degeneres qui domi desident; quantò nobiliores censendi sunt, qui non inani quodam lustrandarum rerum exterarum desiderio feruntur; sed eò Peregrinationes suas conuertunt, vbi humanæ salutis mysteria ab Vnigenito Dei Filio peracta sunt; eam regionem peragrãt, quam ipse Natiuitate suâ nobilitauit, calcauit pedibus, adsperſit sanguine, ac præ cæteris totius Orbis prouincijs in sui domicilium & sedem elegit, Præceptis salutaribus imbuit, Miraculis illustrauit, Morte sacrauit, ac denique Resurrectione suâ, & in cœlos Ad-

ſcenſione

scensione celeberrimam reddidit. Quæ cùm mecum diligenter re-
uoluo, iniquissimum esse iudicaui, si vos æquissimo vestro desiderio
defraudarem. Priùs tamen quàm idipsum aggrediar, ac votis vestris
faciam satis, nonnulla præmittenda duxi, quæ ad rem plurimùm face-
re, ac vobis inprimis scitu necessaria putaui. Exponenda siquidem sunt
quæ in futuro milite requirantur, quæ ei incumbant onera, quibusque
reddatur obnoxius, aperienda insuper postulatæ dignitatis conditio,
vt iam in equestrem ordinem relati, vel eo magis vos viros exhibere;
atque omnia ea quæ nobiles & generosos animos decent, summis viri-
bus præstare conemini. Viget autem ab antiquo consuetudo, vt (qui
huic ordini adscribi volunt) politicâ & ciuili nobilitate (quam plerique
ex genere & virtute metiuntur) eminere, non illegittimo thoro nati,
orthodoxæ Fidei deuoti, & nullâ turpitudine infames esse debeant:
insuperà vitijs omnibus alieni, nullis inimicitijs inuoluti, nulla ambi-
tione, aut gloriâ mundanâ ducti, sed solâ pietate honorem hunc ex-
petere; denique id solum in votis habere, vt totis viribus studijsque illi
fideliter militent, cuius Milites esse exoptant. Id verò Militibus in-
cumbit oneris, vt contra Christi hostes acerrimos viros se & inuictos
exhibeant, omni conatu Crucis trophęum defendant. Ecclesiam
Christi eiusque fideles ministros, viduas & pupillos omni officio tueã-
tur, iustæque causæ patrocinentur. Si vniuersale bellum ad Palæstinã
recuperandam indicatur, vitam, facultatesque suas exponant: si minus
per seipsos id liceat, per vicarios saltem idoneos id fieri curent. In om-
nibus denique suæ vitæ actionibus ita se gerant, vt prosint omnibus,
obsint nemini; pietatem colant, iustitiam obseruent, charitatem in
proximum exerceant, & irreprehensibiles sese in omnibus exhibeant.
Hæc sunt quæ milites facere decet; hæc vos libenter sponsuros vt fa-
ciatis, imo vltrò facturos, nunquam dubitaui. Quod verò ad generis
nobilitatem attinet, etsi in futuro Milite vel maximè requiratur, si ta-
men probitate vitæ illam æquet, & virtutibus compenset; nequaquam
respuendum huiusmodi duximus. Summa siquidem & vera nobilitas
est, suis clarum esse virtutibus, atque ad eas à naturâ esse compositum.
Nam Virtus apud sanioris iudicij homines semper Nobilitatis mater
fuit habita: vnde rectè Chrysostomus ait; splendidum & nobilem non *Ad Antonium Monachum Melissæ.*
maiorum nobilitatem, sed animi virtutem efficere. Quare hanc ad
militiæ Hierosolymitanæ dignitatem sufficere verè arbitramur. Qui
enim à vitiorum sordibus abhorrent, & toto pectore ad virtutem incú-
bunt, non possunt esse ignobiles; dicente Deo apud Prophetam: *Quicunque honorificabit me, ego honorificabo eum: & quicunque contempserint me, erunt ignobiles.* Et alibi Scriptura ait; *Seruire Deo regnare est, ac summa ingenuitas; contrà autem vitijs immersum esse, vera est seruitus.* Ne 1. Reg. 2.

verò

verò vos lateat, quanti hæc dignitas, hodie Deo iuuante vobis conferenda, fieri apud omnes debeat, scitote non ab Imperatore, Rege, aut Principe aliquo seculari (quorum iuribus tamen derogatum haudquaquam volo) sed à totius Orbis Christiani Pontifice Maximo Christi in terris Vicario, ac Petri Principis Apostolorum legittimo successore, qui ipsi Imperatori diadema imponit, Imperij insignia tradit, & suâ cum auctoritate in supremo honoris gradu collocat, eam conferri. Hunc etsi præsentem non spectetis, per eum tamen, quem ille hac potestate dignatus est, id præstari, qui dubitet puto esse neminem. Hæc dignitas olim Militibus Hierosolymitanis Templarijs, viris multis nominibus clarissimis conferri solebat. Sed cùm illi sensim à maiorum suorum virtutibus degeneres, vitæ suæ rationem negligerent, atque indies magis ac magis in peiora ruerent, tandem opibus, facultatibus, emolumentis, priuilegijs, dignitatibusque omnibus exuti, extremum excidium passi sunt; facultatibus magnâ parte à Romano Pontifice Ioannitis siue Rhodiensibus militibus, nunc Maltensibus concessis; in cuius rei argumentum Crucem albam, lætitiæ & vtilitatis symbolum, pro insignibus gerunt: vos rubram, quod nullâ spe lucri, nullâ vtilitatis, aut emolumenti gratiâ, sed solâ diuini honoris promouendi, & defendendæ Religionis causâ militarē hunc ordinem susciperitis, nullam aliam inde sperantes mercedem, quàm solam supremi Ducis vestri benignam gratiam: qui non caduca, sed æterna largitur; qui vos quoque, strenuè & iustè munere vestro fungimini, perpetuâ beatitudine remunerabit, & cœlestis gloriæ faciet participes. Fruituri interim dum hac mortali vitâ potiri dabitur, omnibus iuribus, gratijs priuilegijs, immunitatibus, & dignitatibus, quibus Templarij, ac Diui Georgij milites olim gaudere solent. Dixi.

His dictis Minoritæ omnes Hymnum *Veni creator Spiritus* concinũt, mox solitis recitatis Antiphonâ, & Responsorio, Guardianus Deum orat his verbis.

Deus qui corda fidelium Sancti Spiritus illustratione docuisti; da nobis in eodem Spiritu recta sapere, & de eius semper consolatione gaudere, Per Christum Dominum &c.

Deinde Futurus Miles de cõditione suâ à Guardiano interrogatur, quæriturque quid petat, quis sit, an habeat vnde honestè viuere, ac militarem ordinem tueri possit: an firmiter statuat, ac iurare velit militiæ Sacramentũ, quod dicturus est, se nunquã deserturũ. Ad quæ vbi genibus procũbens responderit, leguntur à Diacono Leges infra scriptæ.

Audi fili mi, Sacramenta militaria hæc sunt.

Miles Sanctissimi Sepulchri singulis diebus habitâ opportunitate Sacrum audire debet.

Necessitate

Digitized by Google

Necessitate exigente bona temporalia, & vitam exponere, vniuersale si bellum ingruat contra Infideles, aut si per se non poterit, mittere idoneum tenetur.

Sanctam insuper Dei Ecclesiam, eiusq; fideles ministros ab eorum persecutoribus defendere, & pro posse liberare est obligatus.

Iniusta bella, turpia stipendia, & lucra, hastiludia, duellum, & huiusmodi, nisi causâ militaris exercitij, omnino vitare debet.

Pacem & concordiam inter Christi fideles procurare, Rempublicam tolerare, & augmentare, viduas & pupillos defendere, iuramenta execrabilia, periuria, blasphemias, rapinas, vsuras, sacrilegia, homicidia, ebrietatem, loca suspecta, & personas infames, ac vitia carnis vitare, & tanquam pestem cauere: Apud Deum & homines irreprehensibilem se exhibere, ac etiam verbo & facto se dignum tanto honore demonstrare, frequentare Ecclesiam; & diuinum cultum augmentare tenetur.

Lectis legibus rursum interrogatur an eas se obseruaturum sedulò iurare sit paratus. Vbi annuit, iuramentum præstat huiusmodi.

Ego N. profiteor & promitto Deo Iesu Christo, & Beatæ Virgini Mariæ hæc omnia pro posse, vt bonus & fidelis Christi miles obseruare.

Guardianus dein ante Sepulchrum Domini procumbenti manuũ impositione benedicit his verbis.

Et tu N. esto fidelis, strenuus, bonus, & robustus miles Domini nostri Iesu Christi, & sanctissimi eius Sepulchri: qui te finito Mundi termino cum electis suis in gloriâ suâ collocare dignetur. Amen.

Mox porrigit calcaria deaurata, vt ea induat, tum ensem nudum, additis verbis

Accipe Sanctum gladium in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti (ter signum Crucis exprimens) *& vtaris eo ad defensionem tuam, ac sanctæ Dei Ecclesiæ, & ad confusionem inimicorum Crucis Christi, ac Fidei Christianæ, quantum humana fragilitas permiserit, cum eo neminem iniustè ledas. Quod ipse præstare dignetur, qui cum Patre & Spiritu Sancto regnat Deus per omnia secula seculorum Amen.*

Miles dein ensem Diacono restituit. Is eum in vaginam reponit, & Guardiano tradit. Guardianus eo rursum militem accingit, atque hæc addit verba.

Accingere N. gladio super femur tuum potentissimè, in nomine Domini nostri Iesu Christi: & attende quod Sancti non in gladio sed per fidem vicerunt.

Ense (quem Gotifredi Bullionij primi Hierosolymorum regis fuisse affirmant) accinctus miles surgit eumque stringit leuiter, ac Guardiano porrigit. Mox genua flectit, & inclinato capite supra Sanctissimum Saluatoris nostri Sepulchrũ à Guardiano ordinatur hoc modo. Guardianus

dianus enſe plano tribus vicibus ſcapulas eius percutit, atque hęc adjicit *Ego conſtituo & ordino te N. Militem Sanctiſsimi Sepulchri Domini noſtri Ieſu Chriſti: in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti*; ter ligno Crucis addito.

Oſculum dein Militi porrigit, & torquem aureum cum Cruce ex auro collo eius injicit. Eſt autem huic Ordini Crux rubea quatuor minoribus Crucibus circundata pro ſymbolo. Ordinatus Sanctiſſimũ Sepulchrum his ornatus inſignibus oſculatur. Hymno denique à Minoritis dicto *Te Deum laudamus* alijſque conſuetis Antiphonis, Verſiculis, & Reſponſorijs, hanc ſupra caput Militis Orationem ad Deum recitat Guardianus.

Domine Sancte Pater omnipotens aterne Deus, qui cuncta ſolus moderarũ, & rectè diſponis: quique ad coërcendam mi itiam reproborum, & tuendam iuſtitiam, vſum gladij in terris hominibus tuâ ſalubri diſpoſitione permiſiſti, & ſalutarem ordinem ad populi protectionem inſtitui voluiſti; clementiam tuam ſuppliciter exoramus, vt ſicut Dauid puero tuo Goliatem ſuperandi largitus es facultatem & Iudam Machabæum de feritate gentium nomen tuum non inuocantium triumphare feciſti, ita & hunc famulo tuo, qui nouiter ingreditur militiæ collum ſuppoſuit, pietate cæleſti vires & audaciam ad Fidei & Iuſtitiæ defenſionem tribuas & præſtes; Fidei Spei & Charitatis augmentum dones, timorem pariter, & humilitatem, perſeuerantiam, & obedientiam, & patientiam bonam concedas, & cuncta in eo rectè diſponas, vt neminem cum gladio iſto vel alio iniuſtè ladat, ſed omnia cum eo iuſta, honeſta, & recta defendat, & ſicut ipſe de minori gradu ad nouum Militiæ promouetur honorem, ita veterem hominem deponens, cum actibus ſuis nouum induat hominem, vt te timeat, amet, & rectè colat; perfidorum conſortia vitet, & ſuam in proximos charitatem extendat, iuſteq; incunctu officium ſuum exequatur. Per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum &c.

Finitâ Oratione Miles inſignia ſupra Sanctiſſimum Chriſti Sepulchrum deponit, & egreditur. Quod ſi plures adſint ordinandi, primò ordinatus interim in atrio Dominici Sepulchri remanet, precibuſque vacat; atque ita vnus poſt alium introducitur, & ordinatur, eodem, quem diximus, modo.

Egreſſos Antro Dominico Milites, Minoritæ ac cæteri qui adſunt Peregrini Occidentales, hilari ac læto animo excipiunt, Oſculo ſalutant, honorem gratulantur; Chriſtianis Orientis (qui in Templo commorantur) horum omnium inſcijs. Veretur enim Guardianus ne ab his deferatur hic actus. Quare omnia ſummo ſilentio peragit.

Recenſendæ quidem hîc erant Leges ſiue conſtitutiones à Carolo Magno, Ludouico Pio, Philippo Sapiente, & Ludouico Sancto, Galliarum Regibus, & Gotifredo Bullionio, præcipuo ordinis inſtaura-

tore,

Digitized by Google

tore, huius instituti equitibus præscriptas; sed quia ex autographo eas in suo Itinerario recitat Iacobus Villamontius, Eques Hierosolymitanus, ad eundem Lectorem remittimus. Cæterùm quod ad dignitatem & antiquitatem huius equestris ordinis attinet, sunt qui antiquissimum eum iudicent, ac cæteris omnibus militaribus ordinibus antiquiorem existiment; nec desunt, qui eius originem ad Sanctum Iacobum fratrem Domini Episcopum Hierosolymitanum referre contendant, alij ad Constãtini Magni imperiũ rejiciunt. Vt vt est, id sanè constat, Sanctam Helenam eius matrem, post inuentam Crucem Domini, inter alia pietatis monumenta in loco Sepulchri Dominici templum erexisse in honorem Resurrectionis Domini: cui consequenti ætate adiunctum fuit Canonicorum regularium Diui Augustini collegiũ, eiusque Sodalibus Sancti Sepulchri custodia demandata: qui multis sæculis etiam occupatâ postea à Saracenis Hierosolymâ, in eo officio gnauiter perstiterunt, adeoque (annuo barbaris persoluto tributo) Peregrinos quoscunque S. Sepulchrum visendi studio ad vrbem confluentes, suis in ædibus iuxta S. Sepulchrũ constitutis, perbenignè susceperũt; vnde & Hospitalariorum nomen meruere. Gotifredi autem Bullionij auspicijs, Vrbe barbaris ereptâ, eiusdẽ auctoritate Sodalium siue Hospitalariorum constantia, ac laudata virtus, tot annis infidelium vinculis coërcita, tandem quasi relaxata in apertum prodijt, atque in tantũ excreuit eorum fama, vt multi ex vniuersâ pænè Europâ animis & armis hisce consociati, aduersus barbaros & infideles Christianam fidem fortissimè tutati fuerint, nomenque Christianum per florentissimas Orbis regiones plurimum propagarint: quorum incredibili virtute factum est, vt Christianis Principibus Palæstinam moderãtibus, Christianorum res in Orientis partibus fæliciter cesserint: sed gliscente tandem inter Principes Christianos discordiâ, atque per intestina bella distractis Christianorum animis, vrbeque Hierosolymâ à barbaris rursum occupatâ, bellicosissimi Sodales Palæstinâ discedere coacti sunt: quorum alij in Italiam secedentes, sede Perusiæ constitutâ, alij ex voluntate Innocentij VIII Pont. Max in societatem Rhodiorum equitum adsciti sunt: alij ad propria, dum copiæ aduersus communẽ Christiani nominis hostem restaurarentur, remearunt. Interim tamẽ haud quaquam in desuetudinem abijt creandorum Militum solemnis vsus ac ritus; sed in ipsâ Hierosolymorum vrbe in hodiernum vsque diem à Summi Pontificis Vicario obseruatus est: vt hinc plurimi & Duces, & Principes, ac viri illustres, alijque virtutibus insignes ex vniuersa pænè Europâ ad Vrbem confluentes, huic Militiæ nomina dederint, & equestri hac dignitate insigniti fuerint. Nec defuere ex nostrâ Patria Principes, & viri nobiles, qui in equestrem hunc ordinem omni ferè

Itin. Ter. S. Barthol. à Saligniaco. Petr. Bellon. c. 14. Euseb. lib 3. de vit. Constant.

Digitized by Google

ætate adscripti fuerint: quorum nomina aliquot, quæ ad nostram peruenere notitiam, hic subnectere visum est.

D. Ioannes Heusda, Dominus eius nominis primus.
D. Theodoricus eius nominis tertius, Comes Hollandiæ.
D. Ioannes eius nominis primus Dominus ab Archel
D. Robertus cognomento Friso, tutor Hollandiæ, Comes Flandriæ.
D. Wilhelmus Heusdæ Dominus, Ioānis secundi Filius
D. Ioannes Heusdæ Dominus, eius nominis quartus.
D. Walterus ab Egmondâ, cognomento Nequam siue malus.
D. Gerardus ab Egmondâ, Walteri mali Filius.
D. Gerardus ab Egmondâ, Wilhelmi Filius, Walteri mali nepos.
D. Ioannes eius nominis tertius Dominus ab Archel.
D. Ioannes eius nominis quintus Dominus ab Archel
D. Ioannes eius nominis sextus Dominus ab Archel.
D. Ioannes eius nominis decimus Dominus ab Archel
D. Ioannes eius nominis nonus Heusdæ Dominus.
D. Wilhelmus Wateringæ Dominus.
D. Ioannes de Abcoude, Dominus de Duerstede.
D. Ioannes de Montfoort, Henrici Filius.
D. Herbernus à Buttersloot, Filius Hugonis.
D. Henricus à Naeltwyck, Wilhelmi Filius.
D. Reinoldus Bredenrodæ Dominus, Aurei velleris postea Miles sub Philippo Burgundionum Duce.
D. Suederus à Culenburgo Ioannis quarti Filius
D. Wilhelmus de Abcoude Dominus de Duerstede
D. Ioannes de Suylen.
D. Lodouicus de Montfoort.
D. Henricus de Nyeuelt.
D. Wilhelmus de Montfoort.
D. Fredericus Vtenham.
D. Otto Snappius.
D. Ioannes de Reneſſe.
D. Stephanus de Nyuelt.
D. Florentius ab Oey.
D. Ioannes de Huter
D. Paulus à Veltwyck.
D. Carolus Sandelin.
D. Antonius a Merthen, Dominus de Esschleyn.
D. Iacobus de Bronchorst Dominus de Ryswyck.
D. Ioannes de Asperen Dominus de Vueren.
D. Laurentius de Voocht de Ryuenelt.
D. Rodolphus Camps, I.V.D. Canonicus Traiectensis.
D. Theodoricus Cast. Canonicus Traiectensis.
D. Ioannes Walderiaulx Canonicus Traiectensis.
D. Cornelius de Voorn Canonicus Traiectensis.
D. Henricus de Leuwen Canonicus Traiectensis.
D. Stephanus de Witte.
D. Ioannes de Vchtenbroeck.

D. Iacobus

Digitized by Google

D. Iacobus Taets ab Amerongen Teutonicorum Equitum apud Vltraiectinos supremus Praefectus.

Absolutis autem à Guardiano ceremonijs, in creandis Militibus obseruari solitis, ac Deo Opt. Max. gratijs habitis, cum iam hora instaret quâ Turcæ pro more redire solent, fores Ecclesiæ reseraturi, Minoritæ cæteriquè ante egressum loca omnia vtriusque Templi mysterijs clara denuo visitarunt, ac mox apertis Ecclesiæ valuis ad sua se recepere domicilia. Quatuor soli Peregrini vnà cum Fratre *Ludouico Siculo* Monasterij Vicario seniore, viro innocentissimo apud Minoritas in Sanctissimi Sepulchri delubro mansimus. Horum habitacula iuxta Sacellum Apparitionis Beatissimæ Virginis in aliquot cellulas diuisa sunt. Tres inibi assiduo hærent religiosi: duo sacerdotes, tertius laicus. Horum senior Præses Sanctissimi Sepulchri dicitur, ac cæteris imperat: omnes tamen Guardiano parent. Hæsimus inibi septem continuos dies, crebris quotidie Sacrorum locorum visitationibus maximâ spiritus lętitia & consolatione reficientes animum. Interim quæ victui necessaria erant, singulis diebus à Guardiano suggerebantur. Consuetudo siquidem apud Franciscanos iamdudũ inoleuit, vt Peregrinos Occidentales, quamdiu Hierosolymis moram trahunt, perque circumvicina peregrinantur loca, alant omnes, ac quæque ad victum necessaria suppeditent. Id tamen nequaquam gratis fieri quis putet, sed gratiam gratiâ compensandam nouerit; cùm eodem animo debeatur beneficium quo datur, atque improbus ille existimandus sit, qui beneficium scit sumere, & reddere nescit. Solet itaque quisque Peregrinus sub discessum largam Monasterio exhibere eleemosynam, & vt opes ferunt acceptum beneficium remunerare.

Septimo ab ingressu die (qui septimus Eid. Octobris erat) sub horam diei tertiam apertis Templi foribus intromissi rursus fuerunt, præter Christianos vrbis Hierosolymæ incolas, Minoritæ omnes. Hi statim solemnibus sacris se accingunt: illi sacra loca cursim visitant. Post sacra completa mysteria, & reliqua pietatis officia, exire iussi omnes, non absque ingẽti animi dolore atque afflictione spiritus excessimus, Iam enim gustum aliquem ex cõsolatione (quam diuinis mysterijs hoc loco contemplandis sentiebamus) haurire inceperamus. Parendum tamen fuit necessitati, cum hærere inibi diutiùs non daretur. Ad Monasterium reuersi mox à prandio de Christi incunabilis proximo die visendis actum fuit. Interpreti dato negocio, vt Mucharos asinosque conduceret.

Digitized by Google

CAPVT VIII.

Variæ antiquitates in itinere Bethleëmitico conspectæ. Bethleëma situs, tractus, conditio, Delubri ampliſſimi, ac Monaſterij contingui deſcriptio.

A Hieruſalem.
B Fons Gihõ inferior ſiue Berſabea.
C Terebinthus Virginis.
D Domus Simeonis iuſti.
E Ciſterna trium Regum.
F Sacellum Abacuc.
G Manaſterium & Templum D. Heliæ.
H Heliæ effigies lapidi impreſſa.
I Domus Iacob Patriarchæ.
K Campus Iacob.
L Sepulchrum Rachel.
M Rama.
N Ciſterna Dauid.
O Monaſterium Bethleëmiticum.
P Domus Ioſephi.
Q Villa Paſtorum.
R Putens Paſtorum.
S Tecua.
T Montes Arabiæ.

PROXIMA luce ſexto Id. Octobris vnà cum Mucharis, ſociiſque itineris, *Vicario* nempe ſeniore, & *Nicolao Mediolanenſi* Minoritis, itemque *Baptiſtâ Hieroſolymitano*, Monaſterij Interprete, iter aggredimur, & per Iaffæ portam egreſſi, iuxta Vrbis muros pergentes, Caſtrum Piſanum, à Piſarum Italiæ Vrbis incolis ſic dictum, ad lævam reliquimus.

Digitized by Google

liquimus. Inde viâ decliui ad sexaginta passus progressi, ponteque lapideo seu aquæ ductu vrbis superato, vallem inter montes Sion & Gihon mediam transiuimus, Bersabeæ piscinam ad lævam relinquentes. Hæc olim pomario eius inclusa, hodie muro vtrimquo circumdata, formam refert quadratam, oblongam; continetque fontem à meridionali latere, ex quo in labrum lapideum aqua defluit, ad adaquanda iumenta percommoda, estque è regione Montis Sion, haud procul à ruinis Palatij Dauidis. Hîc fontem ingressa Bersabea; quam vt Dauid vidit, in eius amorem exarsit. Valle superatâ, per lapidum aceruos, atque ædificiorum rudera Meridiem versus continuantes iter, viâ accliui, pagum à lævâ prætergredimur, quem ab iniquo contra Christum Saluatorem à Scribis & Senioribus populi habito consilio (vt volunt) Villam Caiphæ, vel Mali consilij vicum vulgò nominant. Is situs est in vertice collis, è regione Montis Sion; constatque paucis tugurijs, Maurorum habitaculis. Inde rectà Meridiem versus, viâ quæ ad Ebron ducit, perreximus. Hæc vltro citroque feraces amœnosque colles, vitibus, ficubus, oleisque satis cultos exhibet, ac multis turribus, licet semidirutis, per agros ad vsum vineatorum exstructis, lętum iter facientibus reddit adspectum.

VBi ad mille quingentos circiter passus processimus, ad dextram in summitate collis ostensum fuit ædificium vetustissimum, ruinosum, & semidirutum, quadratæ formæ, turris instar amplissimæ; quod Simeonis Iusti (qui Christum Dominum à parentibus Deo in Templo præsentatum in vlnas accepisse, & benedixisse legitur) quondam habitaculum fuisse opinantur.

Paulò vlteriùs, ad lævam in ipsâ viâ sub terebintho vetustissimâ, quã Mauri Botin nuncupant, ex asinis descendimus, precibusque eo loci Deo Opt. Max. eiusque Matri Beatissimæ porrectis, ramos aliquot deuotionis ergo collegimus. Orientis Christicolæ arborem reuerenter obseruant, atque in memoriam Virginis, dum illac transeunt, precibus vacant. Ferunt siquidem Virginem Mariam sub eâ cum dilecto filio sæpiùs quieuisse, cum Bethleëmâ Hierosolymam peteret. Quod quidem verum esse crediderim, vel eò magis, quod vetustissima & vnica sit, quæ hoc itinere in viâ occurrat, latosque habeat ramos, & densa folia, quæ locum feruoribus æstiuis aptissimè opacant.

Ad mille circiter passus procedentibus in ipsâ viâ ostensa nobis fuit Cisterna vetus, magnis sectisque lapidibus strata, quam Magorum seu Stellæ Cisternam vulgò appellant. Stella enim, quæ Magis in Oriente apparuerat, dein Hierosolymam euntibus se absconderat, cùm huc Regem Iudæorum Bethleëma quæsituri venissent, rursus ab ipsis visam fuisse veterum memoriâ proditum est. Hîc iterum ex asinis descendimus,

Digitized by Google

dimus, dumque precibus intenti hîc subsistimus, à Minoritis sequentia fuere recitata.

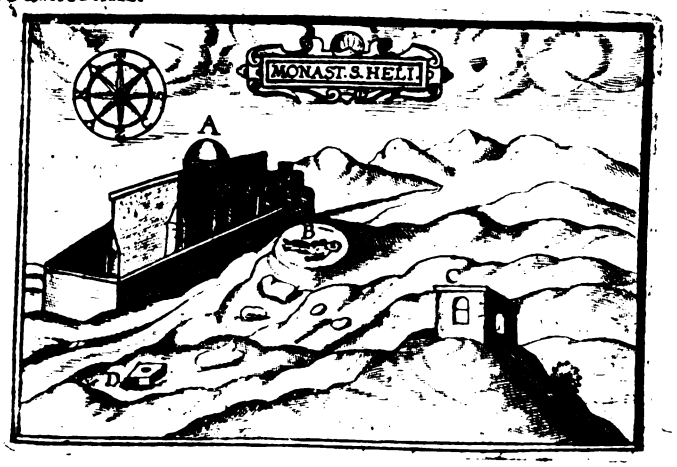
Antiph. Et ecce stella quam viderant Magi in Oriente antecedebat, vsque dum veniens staret supra locum vbi puer erat.

Vers. Videntes autem stellam Magi.

Resp. Gauisi sunt gaudio magno valdè.

Oratio. Deus qui vnigenitum tuum gentibus stellâ duce reuelasti; concede propitius, vt qui iam te ex fide cognouimus, vsque ad contemplandam speciē tuæ celsitudinis perducamur. Per eundem &c.

Paulò vlteriùs ad dextram, in cliuo collis proximi, Ædiculam sacrā inuisimus, collapsam penitùs, solis muris vtrimque extantibus. Pro-
Daniel. 14. phetæ Abacuc dicatam, quod ibi ab Angelo capillis apprehensum, & in Babylonem delatum ad Danielem Prophetam, vt eum in Lacu Leonum dapibus, quas ad messores suos deferebat, Dei iussu cibaret, veteres prodiderunt.

A Monasterium siue Domus Heliæ Prophetæ.
C Templum Abacuc.
D Cisternatrium Regum.
B Effigies Prophetæ saxo impressa.

Inde ad iactum lapidis à læuâ viæ Templum cum Monasterio occurrit, Eliæ Prophetæ titulo clarum, quadratæ formæ, ad instar castri, muris altissimis circumdatum, ostio ferreâ laminâ obducto, occlusum contra Arabum & latronum vastationes, firmum ac tutum Monachis receptaculum: qui numero XVI. ex Calogerorum cœtu domicilium inibi habent, & vicinos agros colunt, possidentque oliueta nonnulla Monasterio adiacentia, & muro à viâ regiâ diuisa. Iuxta angulum meridionalem exterioris muri Oliueta cingentis, in ipsâ viâ, humana effigies ostenditur, lapidi durissimo impressa; quam Eliæ Prophetæ figuram representare ferunt: quem & natum eo loci prædicant.

Hinc

Digitized by Google

Hinc rectâ decedentes viâ, quâ Ebron itur, ad lævam deflexímus, viaque deuexâ ad Orientem perreximus, valliculas modò apricas, modò colliculos amœnos superantes.

Inde ad quartum milliarium vbi ventum fuit, latam offendimus planitiem, pascuis vberrimam, oleis etiam ex parte cultam, quam vulgò Campum Iacob nominant. Tabernacula siquidem eo loci constituisse Patriarcham post mortem Rachelis vxoris, ac pecus suum pauisse traditur. Quo loco etiam Ruben thorum patris violasse legitur. In eius medio ingentes etiamnum extant ruinæ, Monasterij & templi (cui titulus olim fuit Sanctorum Angelorum) reliquiæ. Vtrumque à Diuâ Helenâ eodem in loco fertur exstructũ, quo olim Turris Pastorum seu Ader extitit. Iuxta hanc turrim pastores nocte Natalis Domini vigilantes super gregem suum audire meruerunt canticum illud angelicum *Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Ruderibus ruinisque superatis viâ equidem difficili, ad Templum tandem, lapidum & ruinarum aceruo pænè obrutum, peruenimus. Id arcuato constructum opere, partem duntaxat fornicis reliquam habet, adeoque ruinis & immunditijs sepultum est, vt horridam potiùs speluncam, quam Fanum putes. Precibus hîc à nobis pro more, & Angelico Cantico à Minoritis, nec non à Vicario sequẽti Oratione dictâ, ad superiora redijmus.

Gen. 16.

Niceph. lib. 10. c. 8.

Oratio. Deus qui miro ordine Angelorum ministeriâ hominumq; dispensas; concede propitius, vt à quibus tibi ministrantibus in cœlo assistitur, ab ijs in terra vita nostra muniatur. Per Christum &c.

Inter saxa & templi rudera nobiles hæ nascuntur plantæ Maron, Tragoriganum, Thymbra, Onitis, Origanum Heracleoticũ. Spectatur insuper ad Austrum non longè ab hoc loco collis rotundo vertice, cæteris circumiacentibus excelsior, quondam arce firmissimâ, in eius summitate à Christianis exstructâ, nobilis; cui Thecua olim, postmodũ Bethulia nomen fuit: quam expugnatis iam Hierosolymis, ac totâ Palæstinâ à Mahumetæis subactâ, per quadraginta & ampliùs annos fortiter inuicti Christiani milites propugnarunt, atque à Barbarorum insultibus vindicarunt: donec tandem grassante inter eos morbo derelinquere arcem coacti, ad Libanum montem aufugerint, è quibus Drusorum gentem originem traxisse nonnulli existimant. Ex eo quoque loco videre est Engaddi montes altissimos, Balsami hortis, & fugâ Dauidis notabiles. Ostensi adhæc eminus fuere montes altissimi Seir, Abarim, & Nebo, vltra mare Mortuum positi: ex quorum vertice eminentissimo Moyses vniuersam terram Promissionis, quam ingredi ipse non potuit, procul conspexit. Monasterij ruinis egressi, ad Occidentem flexímus, Bethleëmam versus. Mox in ipso itinere occurrunt no-

Digitized by Google

bis Mauri, proximi pagi (cui à Pastoribus nomen est) incolæ, cafarros postulantes: quibus numerare maidinos aliquot necessum fuit. Vbi ad pagum venimus, alij rursum adsunt Mauri, viam intercludentes: quibus rursus, vt abitum concederent, maidinos aliquot, quos sibi pro cafarris deberi asserebant, soluere oportuit. Pagus hic situs est in colle non multum eminenti, sed saxoso, cryptis & cauernis plurimis pertuso, & ferè concauo; cui Septentrionem versus subiacent nitidissima quædam & amœnissima oliueta. Incolæ omnes Mauri sunt, pauperrimi quidem, atque omnium egentissimi, Solis ardore pęnè exusti, & macilentissimi, nullis amicti caligis, nec subligaculis, pedibus nudi, præter indusium autem gossypinum, vestemque laneam simplicem, è camelorum aut caprarum pilis diuisim contextam, crurum tenus dependentem (quam Haba vel Gaba vocant, & cingulo è corio mediam cingunt) quo se tegant habent nihil. Partim verò cauernas, & excisa in cautibus antra, partim domunculas humiles, & angustas, è lapidibus & limo rudi modò conglutinatis, atque arborum ramis argillâ obuolutis, ad modum pauimenti tectas, inhabitant.

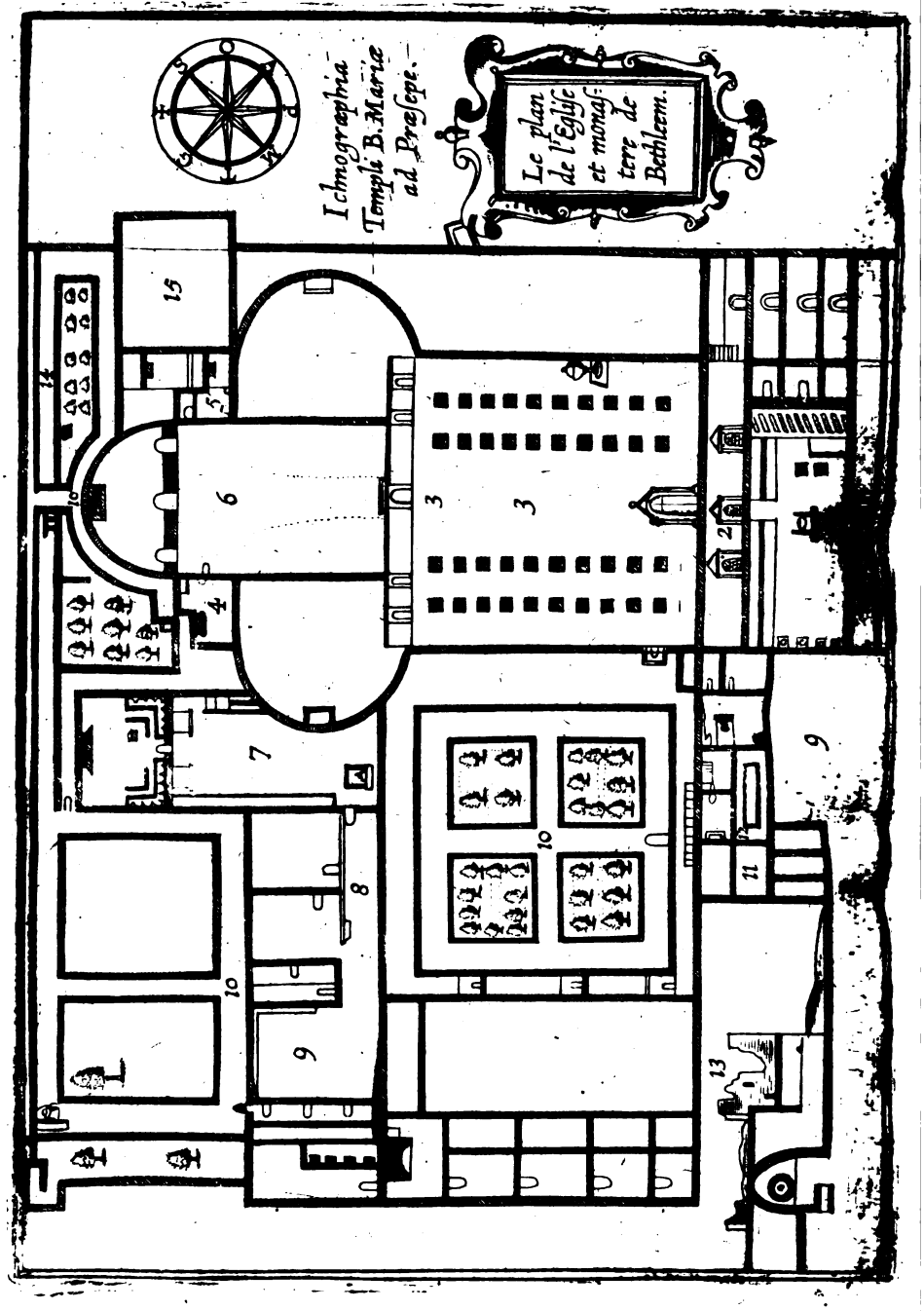
Ad extremum huius pagi occidentale latus, Puteus extat aquę optimæ; è quo mos est Peregrinis eà transeuntibus aquam haurire, & haustam deuotionis ergo bibere: quò minus tamen id nobis liceret, obstitere Mauri, qui nec precibus nec precio induci potuerunt, vt nobis aquæ haustum concederent. Dum enim nos istac transiremus, lapideâ tabulâ os putei Mauri obdiderant. Ferunt Orientis Christicolæ Virginem Mariam cùm illac iter faceret, petijsse ab incolis, vt sibi sitis extinguendæ causâ aquam haurire permitterent, quod cùm ei negassent, diuino miraculo puteum redundasse, atque ita Virginem Beatissimam eommodè sitim subleuasse. Hinc rectà pergentibus Occidentem versus, ad proximi collis radicem, sacra occurrit Ædicula, semiruta, & ruinis plena, eo exstructa (vt fertur) loco, quo olim ædes Iosephi nutritoris Domini extitere; in quibus ab Angelo in somnijs admonitus fuit, vt in Ægyptum cum Virgine & puero Iesu aufugeret. Nos supra Templi ruinas (vt mos est) Preces Deo fudimus, Minoritis interim rem gestam ex Euangelio recitantibus.

Matth. 2.

Inde è nostris aliqui pedibus viâ accliui ad proximi collis verticem pergentes, per hortos Monasterio Bethleëmitico adiacentes, ad proximum properarunt Fanum: reliqui viâ, quæ rectà ad Monasterium ducit, iter in a finis continuârunt: ac quartâ tandē horâ ad ipsum peruenimus delubrum; ad cuius fores benignè admodum à Monasterij Guardiano, cæterisq; Minoritis excepti, ad penetralia deducti sumus.

Situm est Monasterium cum Fano contiguo (cui Sanctæ Mariæ ad præsepe nomen est) in colle humili, ad orientale latus: formamque refert

Digitized by Google

Digitized by Google

refert quadratam, oblongam, longitudine se ab Oriente in Occidentem protendente, muris, turribusque prælatis, instar Arcis, vndequaque cinctum, & contra frequentissimas Arabum excursiones, ac depræda tiones munitum, ac tutissimum Monachis refugium, & firmum propugnaculum. Muris olim ciuitatis Bethleëmæ fuisse comprehensum, atque eo exstructum loco, quo ædes Isai patris Dauid quondam extitere, nonnulli autumant. Hodie ab oppido seu pago ad iactum sagittæ abest. Delubri ostium, per quod vnicus ad Monasterium patet aditus, adeò angustum & depressum est, vt nisi incurvato corpore intrare nequeas, ostiolo ferreis laminis contra ignem obtecto. Ingredientibus primò occurrit porticus ampliſſima, arcuato opere: quam transgressis valuæ sese offerunt ligneæ, altitudinis circiter pedum duodecim, latitudinis octo; quæ nunquam aut rarò aperiuntur, clathris in Crucis modum sese intersecantibus, obiectis; vnico angusto ac depresso patente ostiolo, per quod ad Delubrum transitur. Sunt autem valuæ vetustissimæ, ex cedrinis lignis, Syriaco opere, literis Arabicis insculptis.

1 *Primus introitus templi.*
2 *Secundus introitus templi.*
3 *Porticus Templi.*
3 *Nauis Ecclesiæ.*
4 *Sacellum Armeniorum, Copthorum, Iacobitarum.*

Digitized by Google

5 *Altare Circumcisionis.*
6 *Chorus Ecclesiæ.*
7 *Templum D. Catharinæ.*
18 *Horti.* } *Minoritarũ.*
8 *Habitacula.* }
9 *Area.*
12 *Refectorium, culinaq; aliaq; cubicula Minoritarum.*
13 *Turris ruinæ.*
14 *Habitacula Armeniorum.*
15 *Habitacula Græcorum.*

Niceph. Hist. Eccles. lib 8. 6, 8.

Delubrum id ab Helenâ Constantini Magni matre, siue (vt alij volunt) à Placidiâ, & Eudoxiâ, Theodosij iunioris sorore, & vxore, à fundamentis erectum, pulcherrimæ sanè ac regiæ structuræ opus est. Tãtam autem præ se fert magnificentiam, splendorem, atque elegantiam, vt vix inuenias templum quod ei comparetur. Quadraginta quatuor siquidem prægrandibus columnis, ijsque marmoreis versicoloribus innititur, quæ in quatuor ordines numero vndenario diuisæ, symmetriâ quintuplicis porticus elegantem per Templi longitudinem efficiunt. Pauimentum è marmore constat candidissimo. Muri interiores omnes à pauimento ad columnarum vsque epistylia tectorio olim marmoreo fuere expoliti. Id tamen abhinc annis aliquot à Turcis ablatum, atque ad ornatum Templi Salomonis translatum, Templi magnificentiam nonnihil obscurauit. Reliqua muri pars, quæ ab epistylijs vsque ad tectum assurgit, mussiuo seu tessellata opere Veteris Testamenti exhibẽte historias, mirando artificio, & colorum varietate distincto, temporis tamen iniuriâ ex parte corroso, & labefactato, exornata est. Tectum plumbeis coopertum laminis, è lignis constat cedrinis. Chorus, itemque sacella vtrimque posita marmoreis fornicibus conspicua, plurimisque columnis è marmore decora, è concamerato constant opere, sintque ab inferiore delubri parte, muro alto pedes septem, tria continente ostia, medio obstructo, separata. Sacellum ad dextram vnicum habet altare, eo loco quo puerum Iesum factum sub lege primitias sanguinis dum circumcideretur, effudisse traditur: estque Latinorum sacris destinatum. Quod ad sinistram extat, tria, quę in honorem trium Regũ dedicata, ad Armenios, Cophtos, & Iacobitas pertinent: in quibus suo singulis assignato altari, sacra mysteria statis diebus suo ritu celebrant. Græci Chorum possident: in cuius arâ maximâ singulis diebus Dominicis, festisque maioribus sacrum peragunt. In festo verò Natalis Domini quotquot Orientis Christicolæ Hierosolymis commorantur, turmatim hoc in Templum conuolant, vt suis quisque sacris intersint: quælibet enim suo more natio Deum hîc laudat, cantibus perstrepit, tubis & sistris intonat, thure, vnguentis, aromatibusque odoriferis loca sacra adolet, perungit, contrectat, deosculatur. In interiori Delubri parte, ad latus meridionale Fons visitur baptismalis, elegantis operis,

Digitized by Google

operis, è marmore Patio, & in ipso alueo aliud vas marmoreum mixti coloris, in formam Crucis excisum. Ad latus oppositum ostiolum ferreis laminis vestitum, ad peristylium Monasterij prębet aditum: quo per Minoritas ad interiora admissi, lotis mox manibus & facie, excussoque puluere, ad Fanum Diuæ Catharinæ ducti fuimus. Id aquilonari maioris Ecclesiæ lateri adhæret, & septis Monasterij comprehenditur: estque non valdè amplum, Minoritis tamen percommodum: nam sacrum inibi quotidie peragunt, Horarias Preces (quas Canonicas vocant) concinunt, ac Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum honorificè capsâ ligneâ deauratâ asseruant. Indulgentiæ à Romanis Pontificibus montem Sinæum (vbi Lex data Moysi) visitantibus concessæ, hanc quoque ædem accedentibus impartiuntur. Precibus hîc Deo redditis, solemni Processioni seu Supplicationi se præparârunt Minoritę: quæ more Hierosolymis obseruato peragitur. A Templo autem Diuæ Catharinæ sumitur initium, descenditurque per gradus lapideos sexdecim, & Meridiem versus quasi passus centum ad Natiuitatis Domini Antrum proceditur, per meatus obscuros, atque omni prorsus lumine carentes. Lychni tamen aliquot pensiles diu noctuque locum illustrant. Priusquam verò perueniatur ad locum Natiuitatis Domini, ad dextram occurrit Eusebij antrum, eiusque sepulchrum: deinde Innocentum Sacellum. Quo transito, atque oblongo arctoque quodam superato Antro, ad Sacellum Natiuitatis & Præsepis Domini accedituur. Catholici iuxta Sacelli ostiolum calceis relictis, nudis pedibus sacrum locum ingrediuntur, ac rectà ad Altare Natiuitatis Domini procedunt: vbi primùm flexis genibus orant. Interim dum ad hunc itur locum, post recitata in Templo Diuæ Catharinæ sequentia,

Vers. *Te ergo quæsumus tuis famulis subuenis,*
Quos pretioso sanguine redemisti,

Hymnus concinitur à Minoritis *Christe redemptor omnium &c.* in die Natiuitatis Domini in Ecclesiâ cantari solitus. Quo finito, Antiphonam psallunt tabulæ ligneę frontispicio altaris Natiuitatis Domini inscriptam his verbis:

Hîc de Maria Virgine Christus natus est; hîc Saluator apparuit, hic cecinerunt Angeli, lætati sunt Archangeli; hic exultant iusti, dicentes Gloria in excelsis Deo.

Vers. *Verbum caro factum est. Alleluia.*
Resp. *Et habitauit in nobis. Alleluia.*

Guardianus dein Deum precatur hac oratione.

Concede quæsumus omnipotens Deus, vt nos Vnigeniti tui noua per Carnem Natiuitas liberet; quos sub peccati iugo vetusta seruitus tenet. Per eundem Christum &c.

Digitized by Google

His præhabitis, propius ad ipsum Natiuitatis locum, sub ipso altari positum, atque æternâ memoriâ omnibus fidelibus honorandum, flexis genibus adrepunt omnes, deosculantur, lachrymis rigant, Iesumque Saluatorem tenellum infantulum à Virgine Matre castis visceribus atque illibato pudore hîc editum, suppliciter adorant. Dein Meridiem versus, ad dextram flectendo per duos marmoreos gradus ad Cunas seu Præsepe Domini descenditur: in quo vnicus Dei Filius fasciis inuolutus, à Virgine Matre in duorum animalium medio positus, ab ijsdem agnitus, & à pastoribus adoratus est. Dum verò hîc sistitur, sequens concinitur Hymnus:

Hieron ad Marcel. viduam.

Quando venit ergo sacri plenitudo temporis &c.
Antiph. Pastores venerunt ad præsepe festinanter, & inuenerunt Mariã, & Ioseph, & Infantem positum in præsepio. Alleluia.
Vers. Notum hîc fecit Dominus. Alleluia.
Vers. Salutare suum. Alleluia.

His dictis Deum hac affatur Oratione Guardianus.

Oratio. Domine Iesu Christe, qui humiliter in diuersorio isto nasci, ac in Præsepio inter asinum & bouem collocari, à Mariâ Virgine & Ioseph primitùs adorari voluisti; da nobis quæsumus in diuersorio Pœnitentiæ renasci, ac in Præsepio Passionis tuæ inter Diuinitatem & Humanitatem tuam continuò collocari, & à Mariâ Virgine & Ioseph Sancto discere te solum & verum Deum venerari. Qui viuis &c.

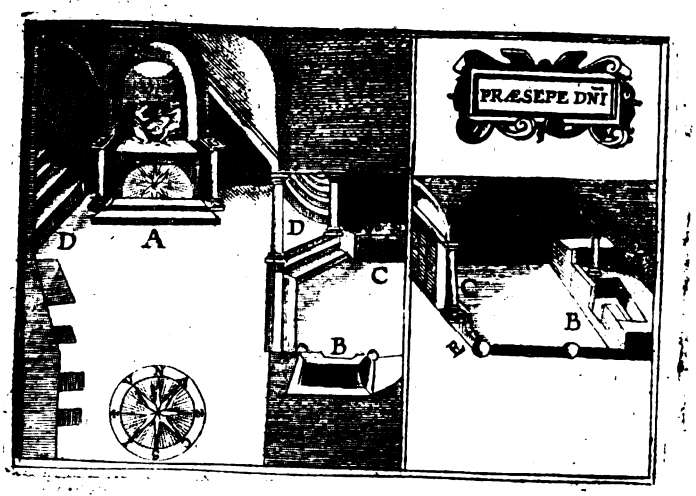
Peractis ibidem Orationibus, & Deosculationibus solitis, Altare quod ex aduerso est, sub eodem specu acceditur: dicunturque hæ preces & cantica.

Hymnus. Ibant Magi quam viderant Stellam sequentes præuiam &c.
Antiph. Apertis hîc thesauris suis, obtulerunt Magi Domino Aurum, Thus, & Myrrham. Alleluia.
Vers. Homines de Saba venient Alleluia.
Resp. Aurum & Thus deferentes. Alleluia.

Oratio. Deus qui in hoc sacratissimo loco Vnigenitum tuum Stellâ duce reuelasti; concede propitius, vt qui iam te ex Fide cognouimus, vsque ad contemplandam speciem tuæ celsitudinis perducamur. Per eundem Christum &c.

A Locus

Digitized by Google

A *Locus natiuitatis Domini nostri Iesu Christi.*
B *Præsepium Dominicum seu locus Præsepij.*
C *Ara trium Regum.*
D *Gradus vtrimq; positi, quibus è superiori Ecclesia descenditur ad Natiuitatis specum.*
E *Gradus seu descensus ad Præsepij locum.*

Est autem Sacellũ & Natiuitatis & Præsepij Domini specus subterraneus, in rupe excisus, cuiusmodi etiamnum plurima ijs in locis visuntur antra; præsertim verò in Villa pastorum, de qua suprà egimus; quæ habitationis & stabuli loco Mauris sunt. Sitũ habet sub Arâ Maximâ superioris Ecclesiæ, desuper postmodum ædificatæ; formamq́ue refert oblongam, si Præsepij locum demas: eo addito, triangulum constituit: longitudine, quæ ab Ortu in Occasum protenditur, pedes circiter quadraginta, latitudine duodecim, altitudine quindecim continens. Pauimentum itemq́ue parietes è candido constant marmore, tabulis nempe marmoreis obducti. Fornix tessellato opere olim ornatus; hodie, temporis partim iniuriâ, partim lampadum septem, continuò ibi ardentium, fumo adeò obscuratus est, vt vix opus ipsum quale sit appareat. Locus Natiuitatis Domini ingredientibus, viâ subterraneâ ex aduerso est, ad orientale Sacelli latus, formam referens semirotundã, latus pedes quinque, Arâ marmoreâ concauâ ornatus. Tabula namq́ue è marmore candido muro vtrimque infixa, Altare ipsum efficit:

in

in quo, tabulâ ligneâ depictâ Natiuitatem Domini repræsentante superimpositâ, sacrum quotidie à Minoritis peragitur. Pauimentum quod sub Arâ est, marmore stratum, formam stellatam refert: in cuius medio lapis ophites sphæricus, latus per diametrum palmas duas, solo marmoreo hæret infixus, profundus vncias duas, plumbeo circulo applumbatus, omnibus cùm Orientis tùm Occidentis Christicolis venerabilis. Eo namque loco Christum Dominum Mundi Saluatorem ex Virgine natum esse piè ab omnibus creditur. Adhærent Altari vtrimque gradus porphyretici decem, per quos ad superius adscēditur Delubrum, valuis ferreis vel æneis ab Antro Natiuitatis Domini seclusum; quæ rarò, nec nisi Turcis, aut aduenis Occidentis, vel ipsâ nocte Natalis Domini reserantur. Constant autem ex opere vermiculato pertuso, vt facilè quis specum introspiciat: quod ne liberè fiat, néve dum sacra faciunt Minoritæ, à Turcis Mauriśue impediantur, cortinis à fornice vtrimque dependentibus, obicem posuere. Ad læuam altaris Meridiem versus tres videre est marmoreas columnas, in triangulum dispositas; quæ Antri Præsepis rupem sustinent, & suffulciunt, atque etiam ornamento sunt. Inter has ad Antrum ipsum ternis gradibus descenditur. Subeuntibus ad dextram occurrit, Occiduum versus, Præsepe Domini, altum à pauimento palmos quatuor, formâ oblongâ quadratâ, profundum vncias sex, intus foriśque candido obductum marmore, terniśque columellis, (quibus rupes innititur) decoratum. Fornix Antri è viuâ ac nudâ constat rupe, lampadum ardētium fumo omnino obfuscatus, omniśque carens ornamento.

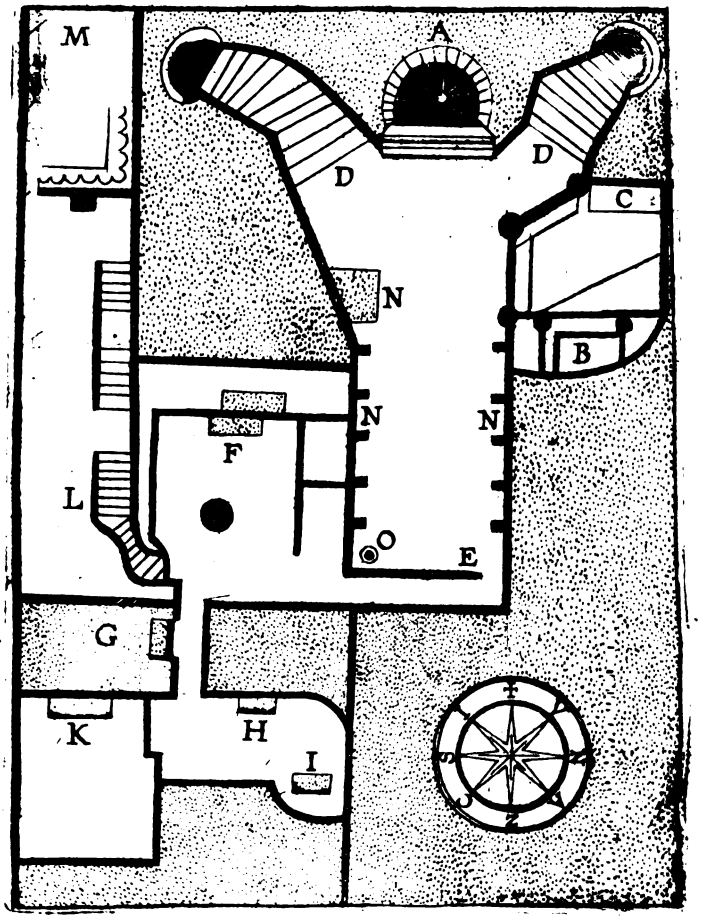

In huius Præsepij aquilonari latere interiori res admiranda conspicitur, hominis nempe effigies, cucullatum & venerandum senem barbâ oblongâ repræsentans; quam natura ludibunda lineis nigricantibus tanto artificio expressit, vt omnibus industriè depicta videatur. Sunt qui miraculo rem adscribant, ac Diui Hieronymi figuram exprimere putent. A meridionali eiusdem Præsepij latere proximè adhæret opus quadratum marmore vndique tectum, bipedali altitudine Præsepe superans; vbi dona puero Iesu à Magis oblata, exposita fuisse opinio est. Sub eodem Antro à latere obiecto altare spectatur marmoreum, in cuius tabellâ depictum est quomodo eo in loco Magi puerum Iesum in Matris gremio venerati sunt.

Locum hunc augustissimum, & toto terrarum Orbe celeberrimum vnde salus Mundo emersit, & de quo Psalmista canit *Veritas de terra orta est.* quis satis dignè laudare valeat? quo sermone, quâ voce quis Speluncam hanc venerabilem, vbi primùm Mundo Deus sub humanâ formâ illuxit, prædicet? quo præconio, quibus denique laudibus saeratissimũ illud Præsepe, in quo Christus infantulus vagijt, extollat? paruum quidem terræ foramen, sed magno encomio dignum, & (vt D. Hieronimus ait) silentio magis, quam infimo sermone honorandũ. *Epist. ad Marcellam.* Quare D. Hieronymo obsequens, hæc linquo; ac vires mihi non suppetere vt ea explicem libens fateor. Vnum tamen dicere cogor: Locum hunc homini pio, ac singula quæ hic contigerunt studiosè secum perpendenti, tantam animi voluptatem parere, tantumque oblectamentum præstare, vt se diuino quodam nectare perfundi, ac mirâ gaudij dulcedine pertentari in intimis præcordijs sentiat, adeoque non in terra, sed in cœlo se versari sibi videatur, vbi omnia mysteria hic peracta coram intueatur.

Antrum hoc ab Ælij Adriani temporibus ad imperium vsque Constantini magni annos circiter 180 (vt author est Hieronymus) immani *In Epist. ad Paulam.* scelere contaminatum & profanatum fuit. Lucus enim Thanius siue Adonidis illud obumbrabat; cui in specu ipso (spurcâ statuâ eius ibi erectâ) sacra fiebant, & Veneris plangebatur amasius: quæ omnia pijssima Helena, tam enorme scelus detestata, penitus aboleuit, sacraque Christi incunabula varijs cuiusque generis ornamentis decorauit, ac Christiano cultui restituit.

Digitized by Google

A *Locus Natiuitatis Domin.*
B *Locus S. Præsepij*
C *Altare trium Regum.*
D *Descensus Ecclesiæ maioris.*
E *Introitus subterraneus ducens ad ædem Catharinianam & monasterium.*
F *Sacellum Innocentum.*
G *Sepulchrum D. Eustochij.*
H *Sepulchrum SS. Paulæ & Eustochij*
I *Sepulchrum D. Hieronymi.*
K *Musæum D Hieronymi.*
L *Gradus quibus adscenditur ad D. Catharinæ ædem.*
M *D. Catharinæ Templum.*
N. *Altare.*
O *Fouea rotunda.*

Precibus hîc consummatis, eâdem quâ ventum est viâ, receditur; aditurque denuo solemni supplicatione Innocentum antrum: Inter progrediendum à Minoritis sequens concinitur Hymnus: *Sanctorum meritis inclyta gaudia &c.*

Antiph.

Digitized by Google

Antiph. *Innocentes pro Christo infantes hîc occisi sunt ab iniquo Rege: lactentes interfecti sunt, ipsum sequuntur agnum sine maculâ, & dicunt semper Gloria tibi Domine.*

Vers. *Sub throno Dei omnes sancti clamant.*

Resp. *Vindica sanguinem nostrum, Deus noster.*

His recitatis ante Aram Innocentum, Guardianus sequentem adjicit Orationem.

Deus, cuius hodiernâ die præconium Innocentes Martyres non loquendo sed moriendo confessi sunt, omnia in nobis vitiorum mala mortifica, vt fidē tuam, quam lingua nostra loquitur, etiam moribus vita fateatur. Per Christum &c.

Antrum id amplissimum formâ quadrangulari, peringenti columnæ ex perpetuâ rupe excisæ innititur; vbi sub altari (quod ad Orientem est) Innocentum infantium corpuscula condita dicuntur. In ipso altari foramen est, per quod locus dormitionis puerorum, atque ossium receptaculum conspici datur.

Hinc ad lævam transitur per antrum oblongum & angustum, altari marmoreo decoratum, vbi humatum ferunt Beati Eusebij Hieronymi discipuli corpus: cui Occidentem versus adiungitur aliud antrū, quadratæ formæ, binis ornatum Aris: quod ad lævam intrantibus occurrit, Beatarum Paulæ viduæ & matris, nec non Eustochij filiæ & virginis Monumentum perhibetur: quod ex aduerso conspicitur, Diui Hieronymi ossa quondam continuisse dicitur: quibus, vt & Eusebij, multorum opinione Romam delatis, vacuum Monumentum hîc remansit. Quod ad Paulam attinet, matrona fuit Romana, ex nobilissimis Romanorum familijs Cornelià & Gracchâ ortum ducens; Hieronymo familiaris, quæ spretis sæculi pompis & vanitatibus, sacra Iudææ loca peragrauit, & tandem in Bethleëm consedit: vbi demum post quatuor à se fundata Monasteria, vnum virorum, tria virginum, quibus ipsa annos viginti præfuit, Deo animam reddidit: cui hoc posuit Epitaphium Hieronymus. *Hieron. in Epitaph. Paulæ.*

Titulus Sepulchri

Scipio quam genuit, Paula fudere parentes,
Gracchorum soboles, Agamemnonis inclyta proles,
Hoc iacet in tumulo; Paulam dixere priores,
Eustochij genitrix, Romani prima senatus,
Pauperiem Christi, & Bethleemitica rura secuta.

In fronte Speluncæ

Adspicis angustum præcisâ rupe sepulchrum,
Hospitium Paulæ est, cælestia regna tenentis,

Digitized by Google

Fratrem, cognatos, Romam, patriamq; relinquens,
Diuitias, sobolem Bethlemiti conditur antro.
Hic Præsepe tuum Christe, atque hic mystica Magi
Munera portantes, hominiq; Deoq; dedere.

Ex Paulæ & Hieronymi Monumento ad aliud eiusdem Hieronymi itur diuerticulum seu Musæum, vt volunt, in quo æstiuis temporibus studijs vacasse, & Biblia ex Hebræâ in Latinam linguam traduxisse ferunt Id ex arcuato constat opere, atque arâ marmoreâ ornatum, cæteris omnibus subterraneis locis & sublimius & lucidius est: quâ parte enim Septentrionem spectat; feneſtellam habet, qua lux infunditur, cùm cæteri omni prorsus luce careant. Ad Occidentale eiusdem Sacelli latus Scala est lapidea, per quam olim ad superius Delubrum adscendebatur: ostio tamen à Minoritis postmodum obstructo, abaliquot hinc annis nullius vsus esse cœpit. Dum ad hunc itur, ibidemque gradus sistitur, Minoritæ Hymnum concinunt: *Iste confessor Domini sacratus &c.* dein recitant.

Antiph. *O Doctor optime, Ecclesiæ sanctæ lumen B. Hieronyme, diuinæ Legis amator, deprecare pro nobis filium Dei.*
Vers. *Ora pro nobis B. Hieronyme.*
Resp. *Vt digni efficiamur promissionibus Christi.*

Mox hanc subdit Orationem Guardianus.

Omnipotens sempiterne Deus, qui per B. Hieronymi doctrinam & merita, Ecclesiam tuam multipliciter illustrasti, tribue nobis quæsumus, vt qui commemorationem eius deuotâ mente persoluimus, eius meritis & precibus ad gaudia æterna peruenire feliciter valeamus. Per Christum Dominum nostrum &c.

His finitis, eadem quâ ingressi fueramus viâ, regressi, redijmus ad Diuæ Catharinæ Templum, concinentibus interim Minoritis Hymnum *Te Deum laudamus &c.* quo absoluto, cùm ad Chorum peruenissent, facta est commemoratio Sanctę Catharinę his verbis.

Antiph. *Veni sponsa Christi, accipe coronam, quam tibi Dominus præparauit in æternum.*
Vers. *Ora pro nobis B. Catharina.*
Resp. *Vt digni efficiamur promissionibus Christi.*

Guardiano deinde hanc subjiciente Orationem.

Deus, qui dedisti legem Moysi in summitate montis Sinai, & in eodem loco corpus beatæ Catharinæ per Sanctos Angelos tuos mirabiliter collocasti; tribue quæsumus, vt ad montem qui Christus est peruenire valeamus. Per eundem &c.

Atque hîc tandem post recitatas Ecclesiæ preces (quas Litanias maiores vocant) solemni Supplicationi finis imponitur. Illud interim

Digitized by Google

rim haudquaquam omittendum est, exoleuisse iamdudum morem illum antiquitùs in solemni hac supplicatione obseruari solitum. Non enim per subterraneos meatus (quos suprà memorauimus) ex Catharinianâ æde ad Natiuitatis locum procedebant supplicaturi, sed discedentes ex ædiculâ eâdem, per claustri ambitum, portamque ferream ad Diuæ Mariæ Fanum siue superius Delubrum progrediebantur, & primò Aram Circumcisionis Domini ad dextrum Chori latus accedebant, fiebantque ibi Preces & Cantica consueta; inde per portam ferream, graduſque lapideos, vtrumque Aræ maximæ cingentes latus, ad sacrum Natiuitatis & Præsepij Domini specum descendebãt: mox ad reliqua Sanctorum Monumenta, donec ad Diui Hieronymi Musæum peruenissent: vbi rursum alta petentes, per gradus lapideos (quorum suprà meminimus) Diuæ Mariæ repetebant Fanum, inde per portam ferream claustrumque Monachorum ad Diuæ Catharinę ædem reuertebantur. Quia verò successu temporis rem multis exẽplis edocti, grauissimis periculis plenam esse didicerunt, subterraneam hanc viam excauari curare sunt coacti: quo tutior supplicaturis ad sacrum Natiuitatis locum foret aditus, exituſque.

Solemni supplicatione absolutâ, cùm iam hora instaret prandij ad Minoritarum deducti refectorium, vnà cum illis prandium pro corporis necessitate satis lautum sumpsimus.

A meridie rursus post dictas in Catharinianâ æde à Minoritis Vesperas, Monasteriò egredimur, Vicario Hierosolymitano comite, ducéque Interprete, & Orientem versus haud procul à Monasterio Bethleëmitico antrum (cui à Virgine nomen est, quodque item Cryptam Lacteam vocant) subijmus. Id ingressu obscurissimum & arctum, viâ leniter decliui & saxosa, adeò angustum præbet accessum, vt nisi genibus flexis, aut saltem inclinato ad vterũ capite vix penetrare queas. Itaque ne vsquam offenderemus, ardentem quisque manu cereum gestauimus. Ad penitiora vbi deuenimus, antrum offendimus quadratâ formâ, viginti quatuor circiter pedes per quadrum continens; in cuius fere medio Aram marmoream etiamnũ integram videre est. Ferunt hoc loco Mariam Virginem cum Iesu infantulo (dum Herodem in Bethleëmiticos infantes sæuientem fugeret) latitasse; atque interim dum filium lactaret, lacte suo locum irroraſſe. In cuius rei memoriam Diui Hieronymi ætate templum in hoc ipso loco, itemque Monasterium virginum à Paulâ Romanâ erectum volunt: quod tamen hac tempestate penitus dirutum, & solo æquatum in cinerem abijt, nihilque præter altare marmoreum, & antri foramem rotundũ (quod in summitate rupis excisum lucem olim admisisse verisimile est) reliquum ostendit. Huius antri saxum coloris subalbidi duritie cretã non

Digitized by Google

ſuperat, vt ſcalpello radi facillimè poſſit; id vulgò Lac Virginis vocãt, miramque ei indigenæ vicinique populi omnes attribuunt efficaciam multis experimentis approbatam Ferunt namque fœminas lactis inopiâ laborantes, ſi vel exiguum huius pulueris abraſi, aquâ, vel vino, aut lacte diſſoluti accipiant, ſtatim vbi id ſumpſerint, lacte repleri: idque non ſolum à Chriſtianis, ſed ab ipſis quoque Mahumetæis, & Mauris, & Turcis publicè omnium ore confirmatur: qui hoc ipſum in ſuis vxoribus & animalibus ſæpiſſimè ſe expertos aiunt: cauſam verò virginali lacti attribuunt, ac diuino miraculo adſcribunt. Precibus in Antro peractis, ac ſalutatâ Virgine, ſinguli de cryptæ lateribus aliquid deraſimus, & nobiſcum aſportauimus. Cuius ego vim in noſtratibus fœminis frequentiſſimè certam didici, atque Orientis populi opinionem haud vanam eſſe comprobaui. Inde egreſſi, comitantibus qui introduxerant Mauris, Bethleëmæ incolis, totum oppidum circumiuimus, vicinoſque luſtrauimos agros. Mox ad Virginis ædem reuerſi, Armenio quodam duce, Syrorum, Armeniorum, & Iacobitarum habitacula & cellulas, meridionali Templi lateri adhærentes inuiſimus. Tum ſole ad occaſum vergente Minoritarum Monaſterium repetiimus; vbi pernoctantes pro fortunâ & conſuetudine Monachorum lautè ſatis ſumus epulati. Prius tamen quàm ad inceptum iter recuramus, paucula hæc, quæ de Bethleëmâ oppido eiuſque incolis nobis innotuere, hic addere placuit.

1. Paral. 2 4. *Ruth 1. 2. 4.* *Hieron. in Epitaph. Paulæ.* *Iud. 12. 29.* *Luc. 2.* *1. Reg. 16.* *Mich. 5.* *Hieron. Epiſt. ad Marcellã*

Inclyta quondam & nobilis hæc ciuitas, in differentiam alterius Bethleëmæ tribus Zabulon, ſeu Galileæ prouinciæ oppidi, Bethleëm luda vocata, quæ & Lehem, & Ephrata ab vxore Caleb olim dicta fuit, à quâ & adiacens regio nomen accepit, ſita eſt in cliuo non multum eminenti, ſitu arcto & oblongo; cuius longitudo ab Occidente in Orientem protenditur; diſtatque ab Hieroſolymâ ſeptem circiter ſuum millia. Multis autem illuſtrata myſterijs, multorumque virorum illuſtrium Monumentis celebrata, ſed Chriſti præſertim Natalibus nobilis, Dauidis quoque ortu & in regem Iſrahel vnctione clara, eiuſdemque patria, atque Vrbs Dauid inde appellata; nec non ſtellæ apparitione, ſeu Epiphaniæ, ac Magorum adoratione irradiata, ab Hieroſolymis oppidorum Iudææ ſecunda, celebre in ſacris Literis nomen obtinuit, vt non immeritò de eâ Prudentius cecinerit.

In Hym. Epiphan.

O ſola magnarum vrbium
Maior Bethleëm, cui contigit
Ducem ſalutis cælitùs
Incorporatum gignere.

Quem ſtella, quæ ſolis rotam
Vincit decore ac lumine,
Veniſſe terris nunciat,
Cum carne terreſtri Deum.

Videre

Digitized by Google

Videre postquam illum Magi,
Eoa promunt munera,
Stratiq; votis offerunt
Thus, Myrrham, & Aurum regium.

Regem Deumq; annunciant
Thesaurus, & fragrans odor
Thuris Sabæi, ac myrrheus
Puluis sepulchrum prædocet.

Frequens non solùm & amplum quondam fuisse oppidum, non obscuro argumento sunt extãtes adhuc ruinæ, & rudera amplissima: sed & Christianis Palæstinam moderantibus Episcopatu etiam nobilitatum, scriptorum testimonio constat. Hodie verò ruinosum penitus, & deuastatum, nullam prorsus oppidi faciem retinet; sed exiguum potiùs & obscurissimum refert pagum, seu viculum ignobilem, omni prorsus nitore & decore prisco denudatum. Nihil enim eius, præter arcus aliquot, & vetusti operis fornices, parietes, lapidumque aceruos, est quod cernas: reliqua omnia in cinerem abiere. Humiles aliquot casulas ruditer nuper exstructas, incolæ, vix centum numero, inhabitãt; omnes (præter paucos admodum Christianos) Mauri. Christiani Græcum obseruant ritum, pauci Latinum: omnes tamen Italicã callent linguam, quam Francam appellant, & à pueris ediscunt: Seniores Minoritis & Peregrinis Occidentalibus Interpretum loco seruiũt: filios idcirco Italicâ institui linguâ à Minoritis studioſè curant, ne vnquam deficiant, qui Monasterij negotijs inseruiant: cui equidem (vt à Monachis accepimus) diligentem & fidelem hactenus nauarunt operam & studium. Cruces ex oleâ conficiunt, quas lapillis ibi collectis, vbi mysteria aliqua à Saluatore fuisse patrata innotuit, ornant. Globulos item precatorios è terebintho vel olea, quibus Preces Deo fundere ad certum numerum consueuere Latini, nec non Sanctissimi Sepulchri, itemque Præsepis Domini formas lapideas componunt, ac victum sibi his diuendendis comparant. Cæterùm agriculturæ & vineis excolendis inprimis dant operam; quæ quidem vinum præstantissimum, nec cum vllo eius regionis comparandum proferunt. Summâ verò inopiâ rerum pressi, miseram sanè vitam, varijsque fortunæ casibus obnoxiam ducunt: vel enim Arabum quotidianis deprædationibus infestantur, vel Maurorum delationibus conficiuntur, vel Turcarum assiduis exactionibus exhauriuntur, vt nati prorsus miserijs ferendis videantur. Nihil enim, quod vectigalibus obnoxium non sit, possident: pro oue siquidem vel caprâ maidinum, pro octo cuiusuis generis plantis, arboribus vè duos maidinos pensitant; quartam partẽ segetum singulis annis fisco inferunt. Cechinum item aureum vxorati annuatim persoluunt; & quod omnium miserrimum est, proprias sæpe deserere ædes, fugâ saluti consulere, ac quicquid habent supellectilis, & annonæ, Arabum subitis excursionibus & depredationibus exponere,

Tyr. 11. Bel. sacr. c 12. & 12. Bel. 13. & 15 Bel. 16. & 17. Bel. 1.

Digitized by Google

exponere, vel fugam pecuniâ datâ redimere coguntur. Hinc sæpenumerò pagus ab habitatoribus deseritur, solis exceptis Minoritis, qui altissimis Monasterij muris inclusi, tanquam in tuto propugnaculo cõstituti, Arabes non magnoperè reformidant. Solum territorij ferax, coloris veluti cretâ candidi, vineis, hortis, oliuetis satis cultum, & in valles collesque diuisum, aquæ verò penuriâ vel maximè laborat: nullum enim riuum neque fontem habet, sed vnam tantùm atque alteram cisternam, vel puteum.

CAPVT IX.

Variæ iuxta Bethlehem Lustratæ antiquitates. Fontis signati, Piscinarum & Horti conclusi Salomonis, nec non vallis Mambre & oppidi Hebron descriptio.

QVARTO Id. Octobris vnà cum Patre Guardiano Bethlehemitico, duobus item Minoritis, Interpretibusque, nec non Mauris aliquot, arcubus sagittisque instructis (quos periculorum euitandorum gratiâ, vt nempe à latronum insidijs, aut repentinis insultibus nostu tarentur, Interpretes nostri mercede conduxerant) comitantibus, primo diluculo itineri nos accingimus, asinisque vecti Ebron, Fontem signatum, & reliqua vicina mysterio aliquo notata loca inuisendi animo Meridiem versus pergimus iter. Medio peracto milliario Betticellam pagum à dextris reliquimus, quem multi Bezech antiquitùs fuisse putant, Adonibezec regiam, vbi ab Israëlitis captus, manibus & pedibus truncatus, Hierosolymam adductus est. Locus est satis frequẽs in adscensu collis Oriẽtem spectantis, cui Ephrata antiquitùs nomen fuit, & à solis Græci ritus hominibus habitatur. Inde per agros, vineis arboribusque sic satis cultos, quasi passus quingentos progressi, in loca inculta & sterilia incidimus. In ipso itinere viæ regiæ magnis lapidibus constratæ fragmenta aliquot (quæ Regum Iudæ opus esse putantur) passim offendimus. Secundo à Bethlehem lapide, ad dextrã eminus conspeximus in imâ valle Fanum vetustissimum, Diuo Georgio sacrum, cui Monasterium adhæret à Calogeris habitatum, atque à Christicolis Orientis, maximè Græcis, imò ab ipsis Mahumetanis frequentatum, & in summâ veneratione habitum. Concurrente siquidem vtriusque gentis multitudine, plurima & variâ ibi à Deo fieri miracula, Interpretes Christicolæ, simul & Mauri Mahometæi itineris comites retulerunt. Hinc ad Eurum viâ decliui pergentes, ad vallem subiectam deuenimus, in quâ fons ostenditur, quem Fontem signatum esse aiunt, in sacris Literis celebrem. Distat is à Bethlehem

tria

Digitized by Google

tria circiter millia passuum, descensumque præbet foramine angustissimo, supra quod Ficus antiquissima patulis diffusa ramis vmbram præstat intrantibus lætissimam: Hunc & nos intrauimus, sed quisque, quo facilior foret via, ceream faculam ardentem præferebat; est enim locus subterraneus, & obscurus valdè, cellam formâ quadratâ oblongâ fornicato opere referens, latam circiter pedes decem, longam viginti quinque; quæ à Septentrione in Meridiem distenditur: in medio fossa est in ipsâ rupe excisa, longa pedes sex, lata duos, totidemque palmos, profunda tres, quæ fontis aquam limpidissimam, ac saluberrimam, frigidamque ex ipso viuo saxo exilientem excipit, eamque per canalem continuum rupi incisum diffundit, atque inde per antiquũ aquæductum publicis impensis in hunc vsque diem conseruatum, in vrbem ad Solomonis Templi aream defert. *Cant. Canticor. Salomon. c. 4.*

Viso Fonte signato, proficisci Hebron, inde passuum millia duodecim distantem, erat animus: obstitere tamen Minoritæ, Interpretes simul & Mauri, quo minùs eò peregeremus, quippe qui illud iter minimè tutum fore ob vicinos Arabes, maioremque idcirco requiri comitatum asserebant. Hac oratione moti, ab incepto destitimus, & vicina tantum loca circumiuimus. Quæ tamen de Hebron atque conualle Mambre Minoritarum relatu accepimus, minimè prætereunda duximus.

Pergentibus à Fonte signato Meridiem versus, primò occurrit ad dextram spelunca Odolla, in ipsâ petrâ excisa; locus naturâ munitus; in quâ Dauid Saulis rabiem fugiens, aliquamdiu latitauit, multosque re familiaris angustiâ & ære alieno oppressos ad se fugientes suscepit; vt breui quadringentorum virorum Dux fieret. Hinc ad Conuallem Mambre, fertilitate & amœnitate vel maximè commendabilem, atque Abrahæ Patriarchæ diuturnâ habitatione celebrẽ, itur. Inde ad locum quo Abraham Isaacum filium circumcidisse memoriâ proditum est. Delubrum eo in loco ab Helenâ olim exstructum, nunc collapsum & ruinosum iacet. Haud procul inde cellulæ Sacræ vxoris Abraham, & Isaaci filij eius ostenduntur incunabula. Vestigia quoque Quercus Abraham, sub qua in ipso diei æstu apparuere ei viri tres, quibus pedes lauit, & ministrauit, vnum verò adorauit. Fanum ibi in memoriam tanti mysterij à Constantino Imperatore exstructum, nunc collapsũ penitus, nil præter rudera reliquit. Exinde ad agrum Damascenum venitur; in quo Adamum primum parentem à Deo creatum, atque inde in Paradisum terrestrem translatum, ex eo verò ob præuaricationis crimen eiectum, ad priorem locum reductum, testatur antiquitas. Vbi etiam ostendi speluncam volunt, in quâ post lapsum pœnitentiam egisse opinio est. Ager iste ad iactum ferè baliste ab Hebron ad Oc-

1. Reg. 12. 2. Reg. 23.

Gen. 3. 18. 24. 25. 37. 49. 50.

Hieron. in Epitaph. Paulæ

Gen. 18.

Gen. 2. Ioseph. lib. Ant. 2.

Digitized by Google

casum semotus, terram habet subrufam, & glutinosam atq; instar ceræ tractabilem, quam qui gestant, ab infortunijs & ossifragijs tutos esse, nec à venenoso animali lædi posse nonnulli autumant. Ob id Mahometæi in diuersas ac remotas orbis partes eam venum transportant. Inde adiactum lapidis Hebron itur; quæ olim Arbee, & Mambre, & Chariatarbee dicta, Dauidis Regis regni sedes, qui septem annis cum dimidio in eâ regnauit, hodie Mauris Chalil appellatur: estque adeò ruinis suis sepulta, vt ne vestigium quidem vllum vrbis præ se ferat. Iuxta hanc est duplex illa spelunca, quam Abraham cum agro vicino & arboribus emit à filijs Heth quadringentis siclis argenteis, in quâ eius, nec non Isaaci, & Iacobi Patriarcharum, itemque Saræ, Rebeccæ, & Liæ, eorundem vxorum corpora humata esse sacra Scriptura testatur. Sunt qui Adamum & Euam hic quoque sepultos volunt. Speluncam hanc duplicem Helena Sancta eleganti & miræ magnitudinis Templo adornauit, Monasterio addito peramplo. Vtrumque hodie à Mahumetæis occupatur, Templo in Messitam verso, nec Christianis idcirco peruio. Mahometæis ingredientibus nil præter foramen Speluncæ conspicuum est. His de Hebron & Conualle Mambre dictis ad iter recurramus.

Gen. 23. 35. 1 Paral. 3. 1. Mach. 5. Ios. 14. 15.

Hieron. in Epitaph. Paulæ.

Cyprian in Tract. de Resur. Christi.

Ad iactum lapidis à Fonte signato Ortum versus pergentes maximas dirutarum ædium ruinas conspeximus; quas olim concubinarum Salomonis habitacula fuisse, nonnulli existimant; quorum opinioni non facilè adhæserim, reclamante maximè Gothicâ ædificij formâ: quare potius posteriorum Christianorum Regum, quibus ea loca in delicijs fortassis fuere, opus esse crediderim. Haud procul inde ad Orientem Salomonis illæ piscinæ numero tres plurimum decantatæ nobis occurrerunt. Hæ maximæ, pulcherrimæ, & admodum profundæ, in ipsâ viuâ rupe excisę, in valle quadam angustâ inter asperrimos vtrimque montes, loco decliui positæ, eo ordine dispositæ sunt, vt prima in secundam, secunda in tertiam aquas pluuiales immittat. Habent autem singulæ suum emissarium, quo aqua vel emitti vel sisti possit, obicibus sublatis, vel demissis. Prima passus ducentos longitudine, sed latitudine centum continet: altera pauciores: tertia cæteris minor est. In has aquæ pluuiæ olim (vt etiam nunc) decidentes conseruabantur, nam per aquæductum veterem in Templum Salomonis hodie etiam aquæ ex ijs deducuntur. Nos eas siccas, & aquâ penitus carentes offendimus, & causam esse didicimus rarissimum imbrem. Sunt enim illis in regionibus pluuiæ adeò infrequentes, vt toto interdum anno aut rarę, aut nullæ fiant: quinimo, vt retulere nobis Mauri itineris nostri duces, totis viginti tunc mensibus in circumvicinâ regione nusquam pluerat, nisi bis tantùm, idque mense Aprili anni 1598,

1598, atque eo die dum nos adesſemus; licèt tum vix terræ ſuperficiem imber humectaret: quod equidem Diuinæ maledictionis certiſſimum argumentum putauerim. Pluuiâ enim deficiente terram aridam & torridam fieri; & ſterilitatem exinde cauſari, nemo non nouit: quem quidem pluuiæ defectum Deus per Prophetam Iudeæ olim comminatus eſt. *Nubibus* (inquiens) *mandabo ne pluant ſuper eam imbrem.* Dum hic ſubſiſtimus, mirandamque luſtramus Piſcinarum molem, quidam è noſtris per gradus lapideos rupi inciſos ad ima inferioris Piſcinæ deſcendentes, plurimas viridi coloris ranas, eaſque peringentes & obeſas in cœnoſâ delitentes aquâ (quæ exigua in infimo angulo remanſerat) hamo piſcati ſunt: quæ oleo frixæ in proximâ cœnâ lauti obſonij loco nobis fuere. *Iſai. 6. 5.*

Hinc rectà ad Orientem ſtadia quaſi duo progreſſi, Hortum concluſum Salomonis, in ſacris Literis celeberrimum adijmus. Is non muro concluſus, nec arte, ſed ab ipſâ naturâ montibus aſperrimis, & maximè præcipitibus vtrimque ſeptus, vallem paruam refert, longitudine ſtadia ferè duo, latitudine paſſus quingentos continentem. Glebæ eſt fertiliſſimæ, & fortunatiſſimæ, coloris nigerrimi, diuerſi generis arboribus, Malis præſertim punicis, Aurantijs, Citrinis, Ficubus, alijſque permultis, Nardo etiam & Croco, varijſque fruticibus abundans. Vix autem dici poteſt, quantum cùm eminùs tum comminùs mirandi ſui ſitus elegantiâ, amœnitate, ac pulcherrimo proſpectu accedentium prætereuntiumque oculos capiat, paſcat, atque delectet. Cum etenim circumvicinam regionem torrefactam, aridam, inculſam, & Solis ardore exuſtam Peregrini perſpiciant, minuſque inter petroſos, ſteriles, ſqualidoſque montes viridaria ſe reperturos putent, vbi improuisè vallem arboriferam, odoriferam, herbidam, floribus, frugibuſque ridentem, atque cultiſſimam offendunt, rei nouitate hærent attoniti, & in ſummam rapiuntur admirationem. Vbi ad vallis medium ventum eſt; Mons occurrit, ad ſeptentrionale latus angulum efficiens, atque in hemicycli formam inſtar arcus ſeſe extendens: cuius coſtam, quâ Vallem reſpicit, Villa occupat; quam Salomonis Hettan olim nuncupatam aliqui volunt: hodie ruinoſa penitus, nil præter vetuſtos fornices aliquot, & aceruos lapidum, nonnullaque Maurorum vallem colentium tugurriola continet. Ad radicem montis ſub ipſo pago fons eſt, à Fonte ſignato deriuatus. Is per deductas arte canaliculas, agros campoſque omnes Horti concluſi irrigat; humectatque ſata: mox in Aquæ ductum (de quo ſuprà meminimus) influit, & per eum in Hieroſolymam vrbem iuxta Salomonis Templũ ſuas effundit aquas. Huic monti vicinus hæret alter, Prophetarum appellatus, in quo olim Amos & Habacuc prophetæ habitaſſe dicun- *Cant. Cant. Salomon. c. 4.* *Eccleſiaſt. 2.* *Ioſeph lib. Ant. 2. c. 7.* *Ioſeph 8. Ant. 7.* *Hieron. in Prophet. Amoi, c. 1.*

Digitized by Google

tur, Vrbem etiam vetustissimam Thecuam nomine, hodie in cinerem versam, in eo extitisse fama est.

Superato angulo, fonti iam vicini, eum ab Arabibus sua adaquantibus iumenta occupatum offendimus, ingentem etiam Arabum turmam Camelos suos, capras, & boues plurimos ducentium, & ad fontem properantium eminus conspicimus. His visis, terror illicò omnium mentes inuadit: quid consilij capiendum, hærèmus; fugere neque tempus neque occasio sinebat: quæ enim effugiendi spes, vbi nos asinis tardissimis insideremus, illi contrà camelos atque equos velociissimos haberent? Mauri tandem, qui præsidij loco nobis aderant, vbi propiùs accessissent, ad nos læti reuersi, nihil esse metuendum renunciant; vtque progrediamur hortantur, & admonent, vicinos esse, & amicos, non hostes, neque prædones aiunt: præituros se, & si donum aliquod expetant, composituros cum ipsis, facturosque quod è re nostrâ foret, promittunt. Præcedunt itaque, lento & nos subsequimur gradu. Vbi ad fontem venimus, salutamus obuios; reddunt salutem comiter; nullaque iniuriâ illatâ, nulloque postulato dono, immunes præter omnium exspectationem dimittunt. A tergo pagore licto viâ petrosâ, arduâ, ac difficili nimis, ad proximi montis cacumen processimus. Hinc rectà ad Aquilonem per loca inculta & deuia reliquum itineris absoluimus, atque horâ demum secundâ postmeridiana nec dum pransi ad Bethleëmiticum Monasterium redijmus. Vbi nos cibo potuque refecimus.

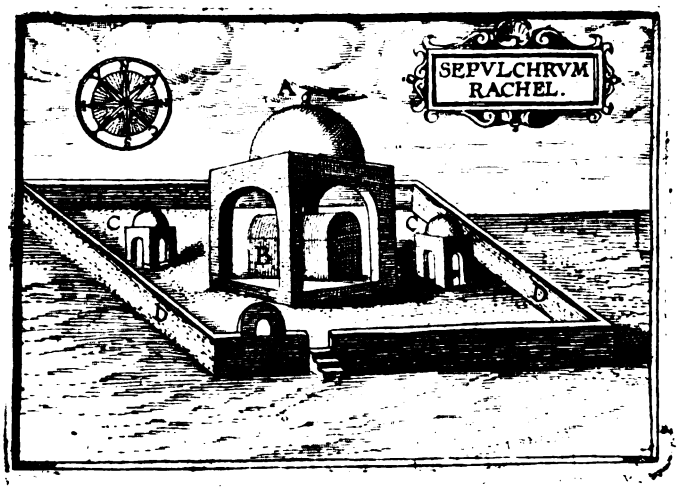
CAPVT X.

Ad montana Iudeæ profectio: Sepulchrum Rachelis; Ioannis Baptistæ Eremus; eius q; incunabula: Vallis Raphain, Fons Nephtoa, aliaq; perlustrata antiquitates, & oppida.

POSTRIDIE, qui tertius Eid. Octobris erat, sub ipso diei crepusculo, Minoritis, Interpretibus, Mauriſque (quos suprà memorauimus) comitati, ad montana Iudeæ iter instituimus. Progredientibus itaque à Monasterio Bethleëmitico, Occasum versus, quasi passus ducentos, quo vsque olim oppidi Bethlehem muros pertigisse opinio est, ostensa nobis fuit Cisterna quædam antiquissima ad dextrũ viæ latus, tria continens ora, aquis copiosa. Hanc Cisternam Dauidis vulgo nuncupant, eandemque esse volunt, cuius aquas expetebat Dauid, cum contra Philistæos Bethlehem obsidentes exercitum, quẽ ad paludes habebat, duceret: dicens (vti Scriptura refert (*Quis mihi dabit*

1. Paral. 11. 2. Reg. 23.

dabit potum aquæ de cisternâ quæ est in Bethlehem iuxta portam: quam tamen à tribus viris fortissimis (qui per media Philistæorum castra perruperant) allatam, bibere renuit; sed libauit eam Domino; se nolle bibere, inquiens, sanguinem eorum, qui eam maximo vitæ discrimine, attulerant.

A Fornix.
B Sepulchrum seu tumba Rachelis.
C Duo minora sepulchra tumbis vacua.
D Murus sepulchra ambiens.

Hinc procedentibus Aquilonem versus, quasi passus quingentos, ad lævam occurrit Sepulchrum Rachelis, vxoris Iacob Patriarchę, integrum adhuc, & (quod mireris) omnino illæsum. Id totum lapideũ, quadratæ formæ opus est, quatuor ornatum columnis, seu pilis lapideis quadrangularibus, quæ arcuato opere iunctę, arcus totidem constituunt, testudine rotundâ superimpositâ. Inter quas medio solo affixa hæret tumba lapidea, calce vndique oblita, altitudinis pedum sex, longitudinis septem, latitudinis trium cum dimidio: cuius superior pars in rotunditatem desinit. Iuxta hanc duo alia visuntur Sepulchra eiusdem fere formæ, minora tamen tumbisque vacua. E regione Monumenti Rachelis, ad Occasum, dirutorum ædificiorum in costâ mõtis (cui Ephrata nomen est) ingentes quædam cernuntur ruinæ; quas reliquias esse autumant ciuitatis Ramæ; de qua in Euangelio legitur: *Et vox in Ramâ audita est: Rachel ploransFilios suos, noluit consolari, quia non sunt.*

Gen. 35. Hieron. in Epitaph. Paulæ.

Ierem. 31. Matth. 2.

Discedentibus à Rachelis Sepulchro, Septentrionem versus, Campus Ciceris vulgò dictus, cernitur, sterilis planè & arenosus. Occa-

Digitized by Google

sionem huic nomini dedisse ferunt insigne Christi miraculum. Cùm enim illac iter faceret, hominem semina spargentem interrogasse eũ aiunt, quid seminaret: illum verò respondisse, Lapides: subiunxisse Dominum, Lapides seminas, Lapides & metes; illumque messis tẽpore pro Cicere lapides Ciceri persimiles messuisse: atque exinde in hunc vsque diem agrum illum nihil aliud producere. Nos plurimos ex ijs collegimus nostrati Ciceri haud absimiles. 4 Reg. 19.

Prope hunc agrum vallis ostenditur Ortum versus, in quâ Sennacherib Assyriorum regis exercitus 85 millium hominum ad internecionem vsque ab Angelo deletus est.

Inde ad stadia quatuor ad dextram in vertice collis dirutarum ędium seu Templi reliquias conspeximus, vbi olim Patriarchæ Iacob habitacula extitisse ferunt.

2. Reg. 23 1. Paral. 11. 14. Paulò vlterius ad vallem propinquam Raphaim, in quâ Dauid Philistæos secundò fudit & profligauit, descendimus. Hæc à Septentrione in Austrum sese extendens, culturæ aptissima est, ac vineis, fertilissimisque campis abundat. Inde per vallem mediam ad Occidentem flectentes, oppidum Bethsafafa prætergressi sumus: mox valle supe[r]ad oppidum Alcalha summitati collis impositum rectà perrexi[mus]. Vtrumque à Mauris habitatum infrequens est, ruinisque deforme. His à tergo relictis, longissimo tractu modò ima vallium petentes, modò montium cacumina superantes, continuauimus iter, agrosque passim obuios, hos vineis oliuetisque cultos, alios desertos & steriles offendimus. Longum dein viæ permensi spatium, ad summum quendam peruenimus montis verticem, è quo à dextris vallem eminus cõspeximus Ioannis Baptistæ natiuitate celebrem, quam pariter vallem Raphaim vocant: eâ verò à tergo relictâ, rectà ad Occidentem montem adscendimus sic satis altum, in cuius descensu pagum ignobilem & perexiguum, Iora nuncupatum, habitatore Mauro, pertransijmus medium. Vbi non solum pueri, feminæque Maurorum iniurijs & maledictis nos lacessiuerunt, verùm etiam lapidibus nos impetentes longè insequuti sunt. Fontem eo loci profundissimum optimas scaturientem aquas ostenderunt nobis Interpretes: moram tamen ibi trahere, atque antrum ingredi sitis extinguendæ causâ nequaquam ausi sumus; veriti Maurorũ insidias, molestiasque; ideoque solo cauernæ adspectu contenti, illicò discessimus.

Ad

Digitized by Google

Ad mille circiter passus ab hoc pago Austrum versus, alius secus viam, quæ Gazam ducit, iuxta vicum Betsorón, olim Betsur, ad radices montis ebulliens Fons visitur, aquis salubribus copiosus, quem Philippi fontem nominant. Huius siquidē aquis à Philippo Apostolo Candacis Reginæ Eunuchum, virum Æthiopem, iam Fide instructū, baptizatum esse veterum memoriâ proditum est: adire autem hunc præterieru Arabum, quos in vicino esse relatum fuit, non licuit. Ea propter sinu ad lævam relicto, Septentrionem versus pergentes, per loca montosa, arida, & squalida, viâ difficili atque arduâ, tandem peruenimus ad locum, Desertum Ioannis Baptistæ appellatum; vbi in antro quodam rupi inciso, vel à natura instructo, Ioannem à teneris annis (vt multi volunt septimo) ad decimum septimum vsque ætatis suæ annum vitam austeriorem, & ab hominum consortio longè remotam vixisse; donec tandem ad desertum prope Iordanem Iudæis Baptismum pœnitentiæ prædicaturus se contulerit, veteres prodidere.

Act. 8. Hieron. in Epitaph. Paulæ. & in loc. Hebr.

A *Desertum*

A Desertum D Ioannis. *C Fonticulus D Ioannis.*
B Antrum D. Ioannis Baptistæ. *D Ruina Monasterij.*

Est autem antrum id in costâ montis excisum, loco valdè præcipiti, ac prærupto, ita vt accedentibus, imò eminus intuentibus horrorem incutiat: accessum habet difficillimum, adeoque arduum, vt vix ipsâ caute vestigia figas: manibus itaque ac pedibus adrepas necesse est. Sed vbi ad summitatem ventum est, in colles valleſque circumcentes vastum peramœnumque præbet adspectum. Ostium habet angustissimum, ad Ortum patens, cuius pars interior formâ quadrata oblonga, latitudinis octo, longitudinis pedum sexdecim, speluncam refert satis obscuram, atque vnico tantum patente foramine, quâ parte vallem profundissimam respicit, paululum collustratur. Ingredientibus ex aduerso ad latus Occidentis se offert murus lapideus, altus pedes duos, latus totidem, longitudine antri latitudinem æquans: quem pro culcitrâ & puluinari fuisse Diuo Ioanni opinantur. Super hoc antrum Christianorum operâ posteà ædificatum est Monasterium satis amplum; cuius etiamnum peringentes supersunt reliquiæ, cubicula nempe & fornices aliquot, collapsa tamē & ruinosa omnia. Hæc iuxta fonticulus è viuâ rupe aquam optimam & limpidissimam stillat, quæ statim modico foramine, ab eadem, qua genita est terrâ, sorbetur.

Precibus

Digitized by Google

Precibus hîc aliquamdiu intenti subſtitimus, concinentibus interim Minoritis ſequentia. Ac primùm Hymnum illum *Antra deſerti, teneris ſub annis &c.* in die Natiuitatis Ioannis in Eccleſia dici ſolitum.

Antiph. *Puer autem creſcebat, & confortabatur ſpiritu, & erat in deſertis locis vſque in diem oſtenſionis ſuæ ad Iſrahel.*

Vers. *Inter natos mulierum non ſurrexit maior,*

Reſp. *Ioannes Baptiſta*

Oratio. *Concede nobis quæſumus Domine Ieſu Chriſte, vt qui arduam Præcurſoris tui pœnitentiam veneramur, eius etiam virtutes, ſpretis mundanis affectibus, imitemur Qui cum Patre &c.*

His dictis, è longo & permoleſto itinere iam feſſi, ac æſtu vehemẽtiſſimo exuſti, fame quoque ac ſiti penè exhauſti, iuxta fonticulum paulo conſedimus, ac laſſa corpora nonnihil pane atque ouis nobiſcum allatis refocillauimus, aquâ fontanâ ſitim ſubleuantes. Iuxta eundem ſecus viam plurimæ viſuntur arbores Charnubi, quæ nobis Siliquæ dicuntur, quarum fructibus Ioannem Baptiſtam veſci conſueuiſſe. Siliquas illas panes inde Ioannis Baptiſtæ appellatos eſſe opinantur. Pro cibo fructibus his vſos fuiſſe veteres, humiliores ſaltem, putant; quod quidem facile crediderim: nam & hodie homi-

A *Templum D. Ioannis Baptiſtæ.* *C* *Domus Sacharia & Elizabeth.*
B *Fons B. virginis alias Neptoah*

Hinc digressi, & duorum milliarium, Ortum versus, emensi spatium, vetustum adijmus Templum, ruinosum & dirutum maiori ex parte, eo loco à Sanctâ Helenâ (vt ferunt) positum, quo olim ædes Diui Zachariæ patris Ioannis Baptistæ extitere; quas Virgo Maria, Elizabeth tunc vterum gerentem salutatura, accessisse legitur, ac salutatam, exultante fœtu in vtero eius, spiritu plenâ exclamasse *Benedicta tu inter mulieres, & benedictus fructus ventris tui: & Vnde hoc mihi vt veniat mater Domini mei ad me:* ac respondisse Virginē Cantico illo celeberrimo *Magnificat anima mea Dominum*, Sacræ narrant Literæ. Templo additum fuit Monasterium: cuius, vt & Templi, peringentes ruinæ, & extrema præsertim septa Monasterij etiamnum supersunt. Delubrum in duos est diuisum fornices, vno alteri super imposito; inferior integer adhuc Mauris loco habitationis est; in quo altare visitur lapideum: superior collapsus totus, vnicâ duntaxat exceptâ Chori parte per exiguâ; in quâ vtrimque depictas aliquot diuorum imagines conspicias. Moris est hoc loco Canticum Mariæ concinere, hasque recitare Preces.

Luc. 1.

Vers. *Benedicta tu in mulieribus.*

Resp. *Et benedictus Fructus ventris tui.*

Oratio. *Omnipotens sempiterne Deus, qui ex abundantiâ charitatis B. Mariam Virginem Filio tuo fœcundatam ad Salutationem B. Elizabeth inspirasti: præsta quæsumus, vt per eius visitationem donis cœlestibus repleamur, & ab omnibus aduersitatibus eruamur. Per Dominum nostrum &c.*

His dictis à Minoritis, abitum paramus. Sed vbi ad ostium claustri venimus, occurrunt nobis Mauræ, illius loci incolæ, maidinosque poscentes, repagulo obiecto, exitum impediunt: quem tandem solutis maidinis aliquot obtinuimus.

Monasterij septis egressi, ad iactum inde lapidis fontem aquæ viuæ, Nephtoa olim vocatæ, ad dextram viæ prætergredimur. Is hodie D. Virginis Mariæ vel Sancti Ioannis Baptistæ ab indigenis appellatur: estque aquis salubribus copiosus. Solent Peregrini ex eo sitis subleuandæ & deuotionis causâ bibere; quod & nos fecimus. Sunt quoque qui aquam ex eo, vt etiam Iordane, in vasculis ad propria deferant.

Iuxta hunc fontem Fanum extat celeberrimum, & splendidissimū, Natiuitati Diui Ioannis Baptistæ consecratum, eo loco, quo eum natum fuisse testatur antiquitas. Quinimò in sacello quodam seu antro subterraneo in ipso saxo exciso, ad quod à sinistro Chori latere per gradus aliquot descenditur, eius Incunabula venerantur. Sunt qui hoc loco Ioannem à matre occultatum ferant, dum Herodes in infantes sæuiret. Hîc quoque Zachariam eius patrem loquelam à Deo recepisse,

ac

ac Canticum illud celeberrimũ (*Benedictus Dominus Deus Israhel*) Diuino spiritu afflatum composuisse asserunt. In cuius rei memoriam, ac gratiarum actionem & nos quoque idem cum Minoritis in ipso Antro concinuimus, hac additâ à Vicario Oratione.

Deus, qui B. Zachariam de Sanctæ prolis promissione dubitantem mutum feciſti; cui postmodum credenti ac Spiritu sancto plenum in tuas laudes mirabiliter reseraſti: concede vt eius ac filij glorioſis precibus & meritis linguis noſtris incredulitatis vinculo reſolutis, ea quæ tuæ placita ſunt voluntati, corde credentes, animosè confiteamur. Per Christum &c.

In ipso verò delubro sequentem decantarunt Hymnum Minoritæ.

Vt queant Laxis reſonare fibris,
Mira geſtorum famuli tuorum,
Solue polluti labij reatum,
Sancte Ioannes.

Nuncius celſo veniens Olympo,
Te patri magnum fore naſciturum,
Nomen, & vitæ ſeriem gerendæ
Ordine promit.

Ille promiſſi dubius Superni,
Perdidit promptæ modulos loquelæ,
Sed reformaſti genitus peremptæ
Organa vocis.

Ventris obſtruſo reculans cubili,
Senſeras Regem thalamo manentem,
Hinc parens nati meritis vterque
Abdita pandit.
Gloria Patri &c.

Antiph. *Ex vtero vetulæ & ſterilis hîc natus eſt Ioannes procurſor Domini.*

Verſ. *Fuit homo miſſus à Deo.*

Reſp. *Cui nomen erat Ioannes.*

Oratio. *Deus, qui populum tuum in natiuitate B. Ioannis Baptiſtæ latificari feciſti; da nobis famulis tuis ſpiritualium gratiam gaudiorum, & omnium fidelium mentes dirige in viam ſalutis æternæ. Per Christum &c.*

Delubrum id egregij & magnifici operis fornicibus pluribus rotundo schemate tectum, amplum & quasi integrum adhuc cernitur, à Mauris tamen habitationis loco habitum, sordibus, & animalium immunditijs adeò fœdatum & conspurcatum est, vt stabulum potiùs sordidiſſimum, quàm Ædem sacram putes.

Post cunabula Præcursoris Domini visitata, & deosculata, Precesque peractas, Templo egredimur. In ipso verò atrij limine occurrũt

nobis Mauri, & egressum prohibent. Vbi quid peterent, per Interpretem quæsiſſemus, cafarros ſe poſcere reſpondent. Nos ſolitos numerari iubemus. Illi his non contenti, plures ſibi dari poſtulant. Rixatum diu inter Mauros & noſtros, & à verbis ad verbera ferè ventum eſt. Superveniens tandem Genizarus eques litem compoſuit. Atque ita poſt ſolutos cafarros à barbaris liberati, iter Genizaro comite proſequimur. Is enim cùm comitem ac ducem itineris vltro ſe nobis obtuliſſet, ideoque oblatam operam recuſare nec fas eſſe, nec conſultum Minoritæ & Interpretes iudicarent, eam acceptauimus, & acceptum beneficium compenſaturos promiſimus. Proximum itaque arduum & adſcenſu difficilem montem pedites omnes adſcendimus: inde per valles colleſque amœniſſimos ad tertium vſque milliarium in aſinis pergentes Monaſterium Sanctæ Crucis, à Georgianis ordinis Sancti Baſilij Monachis habitatum, acceſſimus: vbi militem Genizarum, humanum vtique & benignum, dono ei dato, gratiſque peractis, dimiſimus. Abbas lætâ fronte exceptos ad penitiora Monaſterij deduxit, & Monachorum cellulas, & Tmeplum (quod Monaſterij muris continetur) nobis oſtendit. Diſtat ab Hieroſolymâ tria circiter millia paſſuum, totidemque à loco natali Ioannis Baptiſtæ. Eſt autem muris altiſſimis, valuiſque ferreis duplicibus, inſtar Arcis, contra Arabum latronumque impetus ac vaſtationes tutum ac munitum propugnaculum, eiuſdem ferè formæ, cuius & Heliæ Monaſterium eſſe ſuprà retulimus. Templum ſimul cum Monaſterio ab Helena in honorem Sanctæ Crucis fabricatum ferunt: ſub cuius Arâ Maximâ locus oſtenditur, ex quo Olea exciſa dicitur, Crucis Dominicæ materia. Nam eam ex Palmâ, Cedro, Cypreſſo, & Oliuâ factam, citra tamen veterum teſtimonium, ſunt qui putant: atque Orientis Chriſtiani ita eſſe certò credunt.

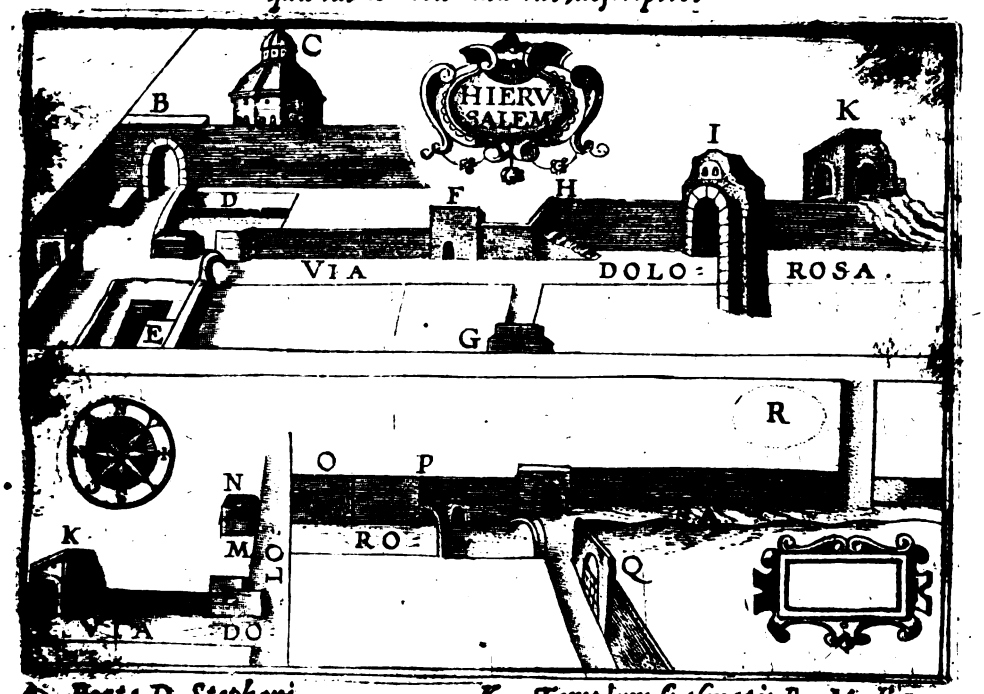
Beda in ſuis Collect. & Flor. Bellar. Tract. de Imag. Sanct. lib. 2. c. 27.

Hinc diſcedentes rectà Hieroſolymam petreximus, domoque Simeonis iuſti ad dextram relictâ, montem Gihon ſaxoſum valdè, & ruderibus plenum, ac Mahumetæorum ſepulchris obſitum tranſijmus medium. Is è regione montis Sion poſitus vrbem ab Occidente ambit: à qua profundâ vallè ſeparatur; contra Septentrionem verò Vrbi iungitur, continetque Monaſterium Sancti Saluatoris, aliaque vicina mœnibus loca. In hoc Salomon à Sadoc Pontifice & Nathan Prophetâ ſacro oleo in regem vnctus eſt. Hodie deformis planè, vaſtus & incultus iacet. Hinc aliquantum viæ emenſi per Portam Iaffæ Vrbem intrauimus, ac ſub veſperum Monaſterium Sancti Saluatoris ingreſſi, quieti nos dedimus.

Digitized by Google

CAPVT XI.

Variarum antiquitatum, Locorumq; sacratiorum, tam intra quàm extra Sacra Vrbis mœnia extantium, eorum maximè, quæ illi ab Ortu adiacent, descriptio.

A Porta D. Stephani.
B Porta Templi Salomonis.
C Templum modernum Salomonis
D Piscina probatica.
E Ædes D. Annæ sacræ.
F Ostium primarium Prætorij Pilati.
G Palatium Herodis.
H Lectus scalæ sanctæ quà ad Prætorium itur.
I Arcus Ecce homo, & locus quo Christus a Pilato populo ostensus fuit.
K Templum spasmatis B. M. Virginis.
L Locus vbi Iudei angariauerunt Simonem Cyreneum ad portandum crucem Domini.
M Locus quo Christus fœminis Hierosolymitanis dixit Nolite flere super me &c.
N Aedes diuitis epulonis.
O Domus Simonis Pharisæi.
P Domus Veronicæ.
Q Porta iudicialis.
R Mons Caluariæ.

POSTRIDIE, qui pridie Id. Octobris erat, summo manè, duce Fratre Ludouico, Vicario seniore, ac comite Monasterij Interprete, Bethaniam profecturi, Monasterio egredimur; atque Ortum ver-

Digitized by Google

sus pergentes, rectà ad Portam Iudiciariam (distantem à monte Caluariæ, quem ad dextram reliquimus, quasi passus ducentos) processimus. Hac Saluator noster Christus Crucis pondere prægrauatus, ad sacrificij locum perrexit. Antiquissimam esse Vrbis portam, atque ante aduentum populi Israëlis Hebusæorum temporibus exstructam, sacri Codicis testimonio constat. Iudicialem autem dictam volunt, quod reorum & morte damnatorum sententiæ ibi publicari solent. Hodie transitum nullum præbet, nulliusque vsus est: maiori siquidē ex parte obturata, & priuatorum prædijs inclusa, publici iuris esse desijt. Ex columnis duabus, quæ portæ olim ornamenti causâ additæ fuere, altera (sed semifracta) supereſt, ac portæ innititur. Est autem quasi in ipso Vrbis medio, in capite viæ Dolorosæ, ad occiduum viculi posita latus, quæ transuersim Viam Dolorosam intersecat, & à Septentrione in Meridiē protensa Crucem efficit, relinquiturque à procedentibus ad Ortum à læuâ. Portâ ponè relictâ, sub fornice antiquissimo, & prælongo, viam Crucis, vulgò Dolorosam, ingressi sumus. Hanc Christus Dominus plagis & vulneribus saucius, & Cruce onustus, cruentis gressibus calcauit, sanguine suo conspersit; & pondere Crucis depressus, in hac sæpiùs procidit. Ad centum circiter passus viâ leniter decliui progressis ostensum fuit ad dextram ostiolum domus, ad quod muro recens restaurato, per quatuordecim ascenditur gradus lapideos. Vbi habitasse olim piam Berenicem, vulgò Veronicam, fama est: quæ Christo cum Cruce transeunti capitis sui peplum obtulit, quo faciem sanguine & sudore conspurcatam tergeret; quod ille acceptum, impressâ priùs faciei suæ imagine, ei in amoris sui pignus reddidit; & in hodiernum vsque diem Romæ in Diui Petri Basilicâ religiosè asseruatur, statisque anni temporibus, præsertim verò in Cænę Domini festo maximâ cum veneratione populo ad eam solemni Supplicatione accedenti ostenditur. Eadem in via, transuersario superato arcu, ac paulò vlterius progressis ad dextram ostensæ sunt Simonis Pharisæi ædes; in quibus (vt legitur) Maria Magdalena Christi Saluatoris pedes lauit, capillis absterſit, osculata est, & vnxit: ob quem tam feruentem amorem remissionem peccatorum meruit obtinere.

Matth. 27. Marc. 15. Hieron. in Epitaph. Paulæ. Nehē. 3. 12. Ruth. 4. Deuter. 22.

Luc. 7.

Cap. 16.

Indè ad quindecim passus procedentibus obuiam fiunt ædes (vt volunt) diuitis illius epulonis, cuius Lucas meminit, ex quadratis & dolatis constructæ lapidibus, magnifico & eleganti opere, altis muris, licet ruinosis conspicuæ, sed habitatore vacuæ & desertæ. Positæ autem sunt ad dextram viæ, quæ priori contigua transuersum agit & crucem efficit, extenditurque à Septentrione in Meridiem, cum prior ab Occidente in Orientem protendatur.

Has

Digitized by Google

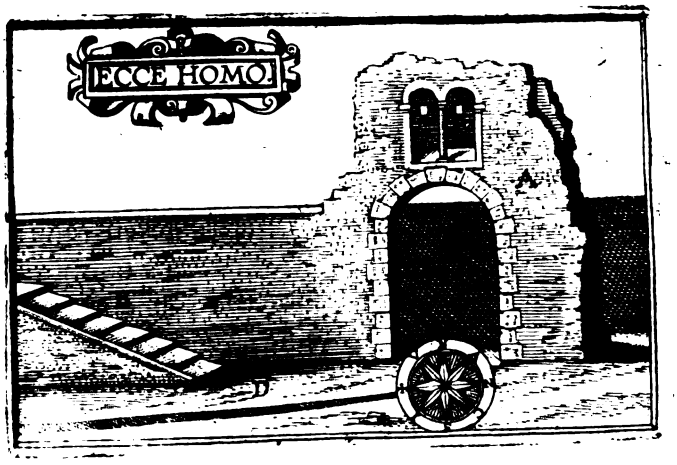
Has iuxta Septentrionem versus locus ostenditur in ipsâ viâ, vbi Christus Cruce grauatus pertransiens, dixisse fertur mulieribus: *Filiæ Hierusalem, nolite flere super me, sed super vos ipsas flete.* Luc. 23. Matth. 16.

Vlteriùs ad decem passus locus occurrit ad quoddam triuium, angulum efficiens, vbi impulerunt milites Simonem Cyrenæum venientem de villâ vt tolleret Crucem post Iesum; metuentes ne totus saucius, & graui Crucis pondere oppressus, ante moreretur, quàm ipsum Cruci affigerent: in cuius rei memoriam Templum ibi olim à Christianis conditum fuit, nunc in Turcarum balneum versum. Marc. 14. Luc. 23.

Inde relictâ ad lævam Viâ, quæ ad septentrionalem ducit, portam Ephraim nomine, Viâ Dolorosâ proceditur, quæ Ortum versus ad vsque Pilati Prætorium protenditur; quâ nos circiter passus triginta progressi, ad dextram reliquimus Fanum, cui Spasmus Virginis nomen est, ruinosum & collapsum totum, ab Helenâ exstructum eo (vt ferunt) loco, quo Christo sputis deturpato, sanguine madido, spinea corona insignito, ac Crucem baiulanti Mater occurrit, & præ nimio dolore deliquium animi passa est.

Hinc rectâ ad Orientem progredientibus passus circiter quadraginta, Arcus sese offert lapideus, vetustissimus, ac prælatus, sub quo transitur ad Pilati Prætorium: estque hodiè à muro, qui septentrionale viæ claudit latus, ex parte occupatus. Murus supra arcum eminens, atque Occidentem spectans, nullam habet fenestram: cui foris duæ tabulæ lapideæ infixæ hærent, inscriptione aliquâ temporis iniuriâ exesâ, vt legi nequeat, olim notatæ. Hanc continuisse multi putant *Tolle Tolle, crucifige eum.* Cui opinioni facile annuerim, nam aliàs ad superiorem arcus partem, Porticumque illi superimpositum ab Hoggio quodam Mahumetæo, qui ædes Arcui adiacentes inhabitat, admissus, cùm tabulas illas propiùs intuerer, duas in capite tabulæ Aquilonem respicientis animaduerti supereſſe literas. T O. nullo reliquarum apparente vestigio. Murus supra Arcum, alterum aduersum claudens latus, atque Orientem spectans, duas continet fenestras, columnâ marmoreâ mediâ. Eo verò loco, quo etiamnum extant fenestræ, Christum indutum purpurâ, spineâ coronatum coronâ, atque arundinem sceptri loco manu gestantem à Pilato dicente *Ecce homo* populo ostensum fuisse, veterum memoria proditum est. vnde & nomen sumpsit, atque Arcus *Ecce homo* vulgò appellatur. Marc. 15. Luc. 23. Ioan. 19.

A Arcum

A *Arcus Ecce homo.*
B *Lectus Scalæ ſanctæ quæ ad Prætorium ducit.*
C *Locus quo Chriſtus à Pilato populo oſtenſus eſt.*
D *Via dolorosa.*

Paulò vlteriùs procedentibus ad dextram ſe offert Lectus (id eſt locus) Scalæ Sanctæ vulgò dictus, in ipſâ viâ eminens, atque ad *Pilati* Prætorium præbens aditum. De hac Chriſtus diſcedens à tribunali Lithoſtrato, iam flagellatus, ac morti adiudicatus, cum Cruce deſcendit. Huius ſcalæ gradus marmorei, qui numero 28 etiamnum ſeperſunt ab Helenâ (vt fertur) Romam delati, ad Lateranenſem Baſilicam in ſcalam vulgò Pilati dictam cooptati; guttuliſque ſanguinis Chriſti (vt piè creditur) decorati, in ſummâ hodie veneratione habētur, & deuotè quotidie, imò ſingulis ferè horis, maximo hominum concurſu frequētantur, omnibus, quotquot accedunt ne vel ipſo Pontifice Romano excepto, non pedibus, ſed flexis poplitibus eum adſcendentibus.

Ioſeph. 6. Bel. 6. Ab. 12. Hinc ad paſſus octo viculum ad læuam reliquimus, in cuius extremo angulo, & in ipſo adſcenſu montis Bethſethæ, regij & magnifici operis conſpeximus Palatium è quadratis & dolatis conſtructum lapidibus, cuius frontiſpicium è vario conſtat marmore, pulcherrimo artificio elaboratum. vulgò Herodis eſſe Palatium exiſtimatur, multis id negantibus; qui à Mameluchis exſtructum putant eo loco, quo veteres Herodis extitere ædes; quod & mihi veriſimilius videtur.

Progreſſis aliquantulū ad Ortū, altera ad dextram occurrit Prætorij porta, recēs exſtructa, è marmore candido, croceoque, eleganti opere.

Domici-

Digitized by Google

Domicilium hîc habent Turcarum Saniacchi, seu Vrbis Præfecti, omnemque tractum illum, qui à meridionali Viæ latere ab Arcu cognomento *Ecce homo* ad hanc vsque portam protenditur, suis ædibus comprehendunt.

Ad penitiora Prætorij rarissimè quidem & difficillimè Christianis conceditur aditus, nec nobis, quantumuis multum exoptantibus, concessus. Narrant Minoritæ etiamnum hîc conspici flagellationis Domini locum, sacello ab Helenâ elegãti opere & formâ sphæricâ decoratum, sed abiectum hodie, & in sordidum animalium stabulum conuersum. Cellulas item vetustissimas, varijs imaginibus depictas, in quibus Pilatum cum Christo sermonẽ miscuisse traditur ab antiquis, nec non Lithostrotum locum, quo Romani Præsides sententiam ferre solebant, tessellato opertum opere. Hîc Pilatus sedens, cupiensque absoluere adstantem Iesum, vt Iudæorum sedaret rabiem, eum flagris cędendum pronunciauit, hac latâ ex veterum traditione sententiâ.

Iesum Nazarenum, virum seditiosum, & Moysaicæ legis contemptorem, per Pontifices & Principes suæ gentis accusatum, exspoliate, ligate, & virgis cedite. I lictor, expedi virgas.

Hac verò sententiâ Iudæos nequaquam contentos, sed sacerdotum & seniorum suasu vt crucifigeretur postulantes, vocibusque instantes vt vidit Pilatus, seditionem veritus, acceptâ aquâ lauit manus coram vniuerso populo, dicens: *Innocens sum à sanguine iusti huius: reclamante vero populo, & dicente, sanguis eius super nos, & super filios nostros, & si hunc dimittis, non es amicus Cæsaris*, eum demum Crucis supplicio condemnauit, hac alterâ (vt veteres prodiderunt) datâ sententiâ.

Iesum Nazarenum, subuersorem gentis, contemptorem Cæsaris, & falsum Messiam, vt maiorum suæ gentis testimonio probatum est, ducite ad communis supplicij locum, & eum ludibrio regiæ maiestatis in medio duorum latronum Cruci affigite. I lictor, expedi cruces.

Refert Fr. Bonifacius Guardianus Montis Sion in libello, de quo suprà meminimus, se quidem sæpiùs locum Lithostrotum visisse, sed vocatùm à Saniacco, cùm vel exactionis impositæ, vel mulctæ imponendæ causâ inuitus adiret. Cellulas autem se perrarò ingressum: ad locum verò flagellationis, vbi multis modis Christus illusus fuit, septimo vix demum anno (absente Saniacco) à vetulâ admissum, atque tum se & quotquot aderant audiuisse quasi ictus flagellantium: & vetulam interrogatam, an hoc sæpiùs contingeret, respondisse sexaginta annos, quos ibi habitasset, die noctuque indesinenter fuisse auditos. Cæterùm quòd multi putant, asseruntque, videri ac conspici ibi hominem assiduò mouentem dextram, & interrogantem subeuntes de

Digitized by Google

extremo Iudicij die, nugas esse & aniles fabulas putauerim. Nam & Minoritæ eâ de re à nobis rogati, nihil sibi eiusmodi vnquam innotuisse responderunt.

Hinc passus triginta procedentes, ad lævam reliquimus Fanum vetusti operis Sanctæ Annę Virginis matri quondam dicatũ, conceptione, & natiuitate Virginis percelebre. Ædes namque Ioachimi & Annæ eo loci quondam extitisse, ibique natam esse Virginem à veteribus acceptum est. Fano contiguum hæret Cœnobium satis amplum, à sanctimonialibus quondam habitatum: in quo Balduinus secundus eius nominis Hierosolymorum Rex vxorem dimissam Monacham fieri compulit. Vtrumque in Mahometæorum vsum cessit, Fano in Mesitam verso, Monasterio in domicilium Seriphi, qui difficillimè Christianos admittit.

Fyr. 11. Bel. facr. 1.

Haud procul inde portam prętereuntes septentrionalem Atrij Tẽpli Salomonis, quod nunc extat, ad dextram viæ positam latus, lychnos aliquot accensos, atque è fornice pendentes conspeximus: subsistere tamen in ipsâ portâ, aut Atrium ingredi nequaquam ausi sumus cùm Christiano homini id minimè liceat.

Passibus quasi quadraginta peractis, ad dextram flexímus, viculúmque ingressi, qui ad alteram ducit Atrij Templi portam, vrbis mœnibus contiguam, Piscinam accessimus Probaticam, prope vrbis muros sitã, & Atrio Templi coniunctam, ita dictam, quòd oues pecudesque in eâ litandæ lauabantur olim. Est autem quadrata oblonga, ex lapidibus quadratis æquâ ferè mensurâ concisis & politis constructa, profundissima quidem, & tot ædificijs circumsepta, vt conspici nequaquam possit, præterquam ab eâ parte, quâ Orientem spectat, vbi per murum altum pedes quinque, & fundum, & situm omnẽ facilè intuearis. Aquis hodie caret, estque partim sterquilinium, & immunditiarum receptaculum partim cucurbitis, & oleribus culta, viridarij loco habetur: cuius longitudo centum quinquaginta plus minus passus, latitudo triginta continet. Ex quinque porticibus, olim apertis, & multitudine languẽtium, qui sanitatis causâ exspectabant aquæ motum, continuò refertis, duæ tantùm hodie ab Occidente patent, reliquis ad Aquilonem obturatis, ædibusque plurimis desuper constructis. Hæc olim à Rege Salomone à fundamentis educta, Iosepho stagnum Salomonis dicitur: fuitque, Moysaicâ vigente Lege, ob plurimas, quæ ibi, ab Angelo aquas mouente, fiebant sanitates, valdè celebris; vt videre est apud Euangelistam. Aquarum hæc congeries è Templo originem trahebat: omnes siquidem oblationum & immolatorum ablutiones in hunc decurrebant, & recipiebantur locũ, & Nathanei in ea lauabant hostias, quas tradebant sacerdotibus in Templo offerendas; propterea etiam Bethesda

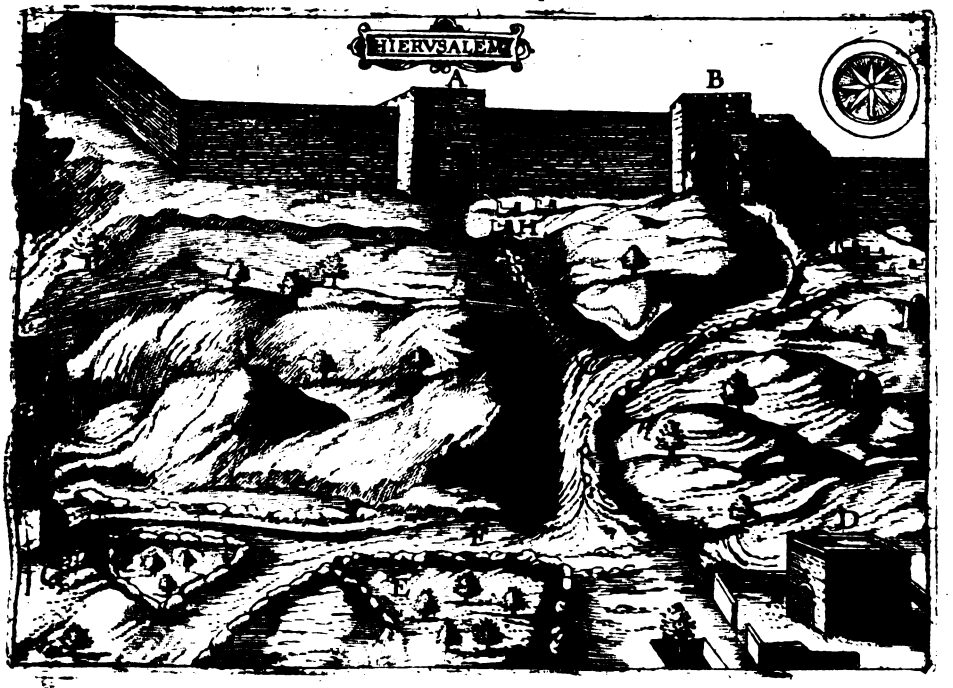
Ioan. 5.

6. Bel. Iud. 9.

Ioan. 5.

Digitized by Google

thesda Id est, Domus effusionis appellata fuit Paralyticum hoc loco triginta octo annos infirmum, & sanatum postea Christus sublato grabato iussit abire.

A *Porta aurea*
B *Porta D. Stephani*
C *Locus lapidationis Stephani*
D *Templum Sepulchri D. Virginis Mariæ.*
E *Hortus Oliuarum siue Montis Oliueti.*
F *Torrens Cedron*
G *Pons supra torrentem Cedron.*
H *Sepulchra Turcarum.*

Hinc ad Septentrionem rursum flectentes, per Portam Sancti Stephani vrbe egredimur. Hæc à Prothomartyre Stephano, qui per eam extra ciuitatem eductus, & non longè ab eâdem lapidatus est, nomen accepit: quæ & Porta Vallis, & Porta Gregis appellata olim fuit, quòd per eam immolandi in Templo greges in Forum Pecuarium venales adducerentur, quodq; in Vallem Iosaphat ducat. Vrbe egressi, ad dextram reliquimus Portã Auream, per quam Christus Saluator noster triduo ante Passionem triumphans Vrbem intrauit, turbis præcedentibus, & sequentibus, ac lætâ voce acclamantibus *Osanna filio Dauid: Benedictus qui venit in nomine Domini.* Hodie à Turcis, Dei quodam occulto iudicio (vt multorum opinio est) obturata, nulli est peruia. Distat autem à Sancti Stephani Portâ Meridiem versus passus circiter centum quinquaginta.

2. Paral. 26. Nehem. 2. 3. 12.

Matth. 21.

Digitized by Google

Inde Ortum versus, quasi passus cētum progredientes, mox ad Meridiem fleximus: atque ad triginta passus progressis ostensus fuit ad dextram viæ, quæ ducit Cedar, locus quo Diuus Stephanus cœlos apertos, & Christum à dextris Dei stantem videns, pro lapidantibus & persecutoribus orauit, atque in ipso iuuentutis flore lapidibus obrutus, primus post Passionem Christi Martyrij palmam tulit. In cuius rei memoriam hoc loco eius imago saxo impressa ostenditur.

Act. 7.

Hinc Vallem Iosaphat aliàs Conuallem Cedron, quæ & vallis Regis, & Iudicij, & Concisionis, & Montium dicitur, pertransiuimus mediam. Hæc longitudine duorum milliarium ab Austro in Aquilonem protenditur, latitudine angustâ, ruinis enim Vrbis, & maximè Templi Salomonis, & Palatij regij, à Tito Vespasiani filio destructi, magnâ ex parte obruta, & impleta iacet. In hac valle pij ac religiosi reges Iuda, Asa, Ezechias, & Iosias, Templi combusserunt idola, eorumque cineres in torrentem Cedron proiecerunt. Est autem sita inter Montem Oliuarum, & Montem Moriah, hoc ab Occasu, illo ab Ortu adiacentibus; quam torrens Cedron pluuialibus abundantibus aquis, ex vicinis montibus decidentibus, mediam interfluit, & per vallem Gehennon raptus, mox per plana Deserti in mare mortuum procurrit.

4. Reg. 23. 1. Reg. 18. Ioël c. 3. Zach. c. 14.

3. Reg. 15. 2. Paral. 15. 29. 30.

Mausolæum Virginis.

A *Introitus templi seu Mausolæi Virginis.*
B *Templi fenestra ad Orientem.*
C *Introitus oratorij Iesu Christi.*
D *Foramen oratorij, quo lumē immittitur.*
E *Area Templi.*
F *Hortus Turcarum muro septus.*

Haud

Digitized by Google

Haud procul à loco lapidationis Sancti Stephani, ad radicem Montis Oliuarum Templum extat insigne atque amplum, fornicato opere ab Helenâ (vt volunt) exstructum; vsque adeò terrâ hodie ex Vrbis ruinis contectum, vt solo æquante eius verticem, vix ad limen accedentibus se conspiciendum præbeat: cuius summitatem torrens Cedron abundantibus aquis superfluit. Sepulchro autem virginis Mariæ in primis memorabile, in summâ ab omnibus Christicolis veneratione habetur, descenditurque ad interiora Templi per gradus marmoreos quadraginta octo aut quinquaginta, latos admodùm ac spatiosos. Descendentibus occurrit ad dextram scalæ Sacellum, duabus ornatum Aris; quæ Ioachim & Annæ parentum Mariæ ossa continere dicuntur. E regione ad alterum scalæ latus Sacellum priori persimile ostenditur, vnicam habens Aram, quod Sepulchrum esse ferunt Iosephi nutritoris Domini. Vtrumque Peregrini visitant, precesque inibi Deo fundunt, deosculantur Altaria, Sanctorumque patrocinium inuocant, Minoritis interim recitantibus sequentia. Et in primis ad D. Ioachimi Sepulchrum.

Antiph. *Similauit te Deus, Ioachim, viro sapienti, qui ædificauit domum suam supra petram.*
Vers. *Ora pro nobis B. Ioachim.*
Resp. *Vt digni efficiamur promissionibus Christi.*
Oratio. *Deus qui nos B. Ioachim, patris genitricis Dei commemoratione lætificas; concede propitius, vt cuius memoriam colimus, etiam patrocinium sentiamus. Per Christum &c.*

Ad D. Annæ Sepulchrum:

Antiph. *Hæc est radix & stirps Iesse, Ex qua Virgo sumpsit esse.*
Quæ diuinum profert florem, Et fert fructum contra morem.
Vers. *Ora pro nobis B. Anna.*
Resp. *Vt digni efficiamur promissionibus Christi.*
Oratio *Deus qui B. Annam matrem tuæ Genitricis fieri voluisti; præsta quæsumus, vt apud te meritis virisque matris & filiæ regna cælestia conseq̃uamur. Qui vivis &c.*

Ad D. Iosephi Sepulchrum.

Antiph. *Sancte Ioseph, suffragia tua nos tueantur iugiter, & ad regna cælestia nos perducant feliciter.*
Vers. *Ora pro nobis B. Ioseph.*
Resp. *Vt digni efficiamur promissionibus Christi.*
Oratio. *Da quæsumus, Domine, B. Iosephi sponsi genitricis tuæ Mariæ solemnitatibus gloriari, vt eius semper & patrocinijs subleuemur, & fidem congruâ deuotione sectemur. Qui vivis &c.*

Digitized by Google

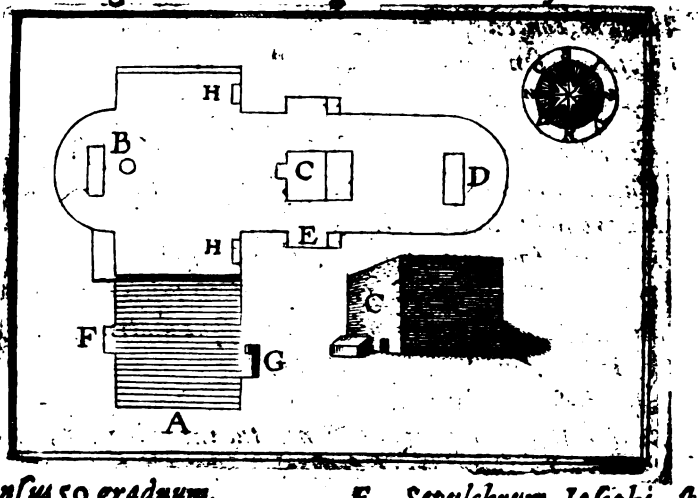
Vbi ad ima ſcalæ ventum eſt, ſubeuntibus ad læuam ſe offert puteus ſeu ciſterna aquæ optimæ & frigidiſſimę. Hinc ortum verſus ad Sepulchrum itur Virginis, Templi medium occupans, in quo carnis reſoluta nexibus repoſita eſſe traditur ab antiquis. Id quadratæ formæ opus, cemento & calce extrinſecus illitum, intrà tabulis marmoreis coloris candidi opertum, duo continet oſtiola, vnum ab Ortu, alterum ab Aquilone. Locus quo Sanctiſſimum eius corpus ab Apoſtolis conditum, tertio à ſepulturâ die vacuus, ſuauiſſimo miroque odore fragraſſe fertur, quadratæ formæ Tumbam ſeu Aram albido marmore coopertam refert, in quo ſoli Catholici ſacrum celebrant: vicenis verò lychnis pẽſilibus, die noctuque ardentibus Sacellum ipſum per ſe obſcuriſſimum Chriſti fidelium variæ nationis impenſis illuſtratur. Hîc precibus aliquantulum intenti ſubſtitimus, Virginiſque Beatiſſimæ patrocinium inuocauimus. Minoritis interim concinentibus Hymnum *Aue maris ſtella &c.* itemque ſequentia.

Antiph. *O glorioſa Domina, aſſumpta ſuper ſydera, qua nec primam ſimilem, nec habes ſequentem, ſola ſine exempla placuit Virgo Chriſta.*

Verſ. *Exaltata eſt Sancta Dei genitrix.*

Reſp. *Super choros Angelorum ad cœleſtia regna.*

Oratio *Famulis tuis quæſumus, Domine, cœleſtis gratiæ munus impartire, vt ſicut B. Virginis partus nobis extitit ſalutis exordium, ita eius Aſſumptio glorioſa aditum ad gaudia tribuat Angelorum. Per Chriſtum &c.*

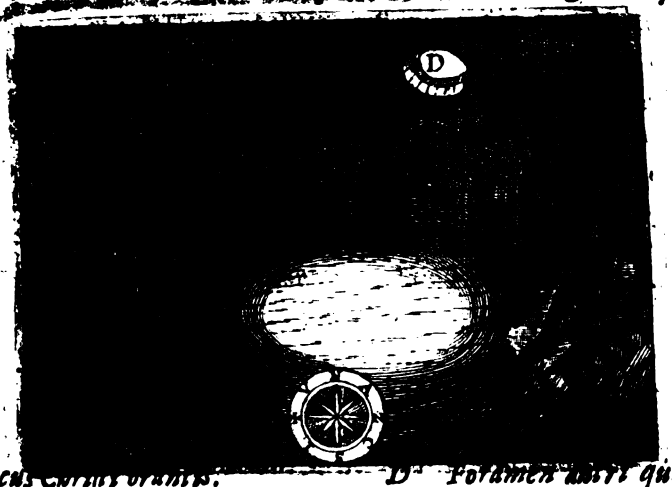
A *Deſcenſus 50 gradnum.*
B *Ciſterna.*
C *Sacellum Sepulchri B. M. V.*
D *Summum altare.*
E *Moſchea ſeu locus Orationis Turcarum.*
F *Sepulchrum Ioſephi ſponſi B. M. Virginis,*
G *Sepulchrum SS Ioachimi & Annæ parentum B. M. V.*
H *Aræ.*

Cæterum

Digitized by Google

Cæterùm Templum, quod Sepulchri ędiculam ambit, totum fornicatum, sed & humidum, & valde obscurum est, cùm nullum recipiat lumen, quàm quod apertis foribus per eas, itemque fenestellam, quæ ad Orientem est, admittit. Frontispicium Meridiem respiciens, eleuatum à terrâ seu Templi Areâ pedes circiter duodecim, muris vtrimque iunctis in quadratum surgit opus, pauimẽto desuper obducto plano, quod terræ superficiem æquat. Area Templi muris vndique à Viâ regiâ, hortis agrisque circumiacentibus separatur; quæ cùm sit ipsâ viâ inferior, per gradus aliquot lapideos aditum à Meridie præbet. Iuxta Templum peringens visitur arbor Pistaceum nomine, latè diffundens ramos. Eius generis arbores Occidentalibus incognitæ Syriæ peculiares sunt; in Ægypto quoque copiosissimè proueniunt, nucesq; producunt Pini nucibus non absimiles, nucleo tamen viridi, medicâ virtute nobiles, ad hepar roborandum, ac succos in venis eius infarctos expurgandos in primis vtiles: quas ideò in maximâ copiâ Venetias mercatores Itali venum deferunt. E nucleis Saccaro indito, placentas Itali conficiunt, quas vulgò *pistacheas*, aut *Pistacchiate* vocant, in conuiuijs nobilium, ditiorumque secundâ mensâ inter bellaria apponi solitas.

Oratorium Christi ad radicem Montis Oliuarum, seu antrum in quo solitus erat orare, in quo & sanguinẽ & aquã sudauit, & ab Angelo confortatus est.

A Locus Christi orantis.
B Locus Angeli confortantis.
C Introitus antri.
D Foramen antri quo lumen immittitur.

Sepulchro Virginis egressi, rursum alta petijmus, atque ad læuam flectentes, Ortum versus perreximus, perangustâ semitâ; & aliquantum viæ permensi, antrum ingressi sumus, ad radices Montis Oliuarum, Christi oratione, sanguinis & aquæ sudore, atque Angeli præsentiâ

Hieron. in Epitaph. Paulæ. Matth. 26. Luc. 22. Marc. 14. Ioan. 18.

lentiâ à Patre æterno ad Filium suum confirmandum missi, percelebre, atque omnibus Christianis venerabile. Id figuræ est quasi sphericæ, in rupe excisum, quatuor columnis seu pilis ex eadem rupe cęsis suffultum, latum per diametrum pedes circiter triginta, In summitate rupis iuxta vltimam columnã, ad Occasum vnicú spiraculũ habet, seu foramen rotundum, per quod lumen admittitur. Iuxta murum, qui ad Orientem rupem sustentat, altare quondam extitisse referunt, eo loci, quo Christus prostratus in terram, æternum precatus est Patrem, *Pater* (inquiens) *si possibile est, transeat à me calix iste: sed non sicut ego volo, sed sicut tu.* Prostrata ibidem iacet columna, pro signo olim (vt volunt) posita, vbi Angelum substitisse, ac Christum confortasse, sacræ narrant Literæ. Hîc quoque nos subsistentes, precibus aliquantulum vacauimus, gratias agentes Deo Saluatori nostro, de immenso suo erga genus humanum amore, quòd humanam suam naturam in eam coarctauerit angustiam, vt pro nostris peccatis pauens & tædens, atque ad mortem tristis hîc sanguinem sudârit. Recitata interim à Minoritis fuere sequentia.

Antiph. *Dominus Iesus Christus Mundi redemptor, factâ cum Discipulis cœnâ, venit in hunc locum, cœlestem Patrem oraturus; & cum prolixiùs orasset, factus est in agoniâ.*

Vers. *Factus autem est sudor eius,*

Resp. *Tanquam guttæ sanguinis, decurrentis in terram.*

Oratio *Domine Iesu Christe dulcissimè, qui antequam pateris Hierosolymæ egressus, ad hunc Orationis tuæ locum more solitò perrexisti, vt te sponte passurum demonstrares; vbi factus in agoniâ, præ angustiâ calicis Passionis tuæ bibendi, guttas sanguineas sudasti, tuæ assumptæ carnis veritatem propalando: hinc tuam imploramus clementiam, vt nobis spiritum in oratione corroborans, agonia tua nos sociare digneris, quo nullis tentationibus territi, cuncta aduersantia te adiuuante vincamus. Qui cum Patre &c.*

Precibus peractis, atque antro egressi, ad aream Sepulchri Virginis regredimur; eaque transitâ, atque ad lęuam relicto horto quodam areæ Templi adhærenti, muro vndique septo, ac Turcarum Messitâ ornato, denuo Montem Oliuarum adscendimus. Passus circiter quadraginta progressis, ad lævam viæ se nobis obtulit locus Sacello & Altari quõdam ornatus; quorum tamen hodie nulla extant vestigia, vbi Thomæ Apostolo videnti Virginem ad cœlos eleuari, Zonam eius demissam esse referunt Orientales, pieque ab omnibus creditur.

Paulò vlteriùs in duas semitas diuiditur via, quarũ vna sinistrorsum ad Montis fastigium, vulgò Viri Galilæi nuncupatum, altera dextrorsum ad Adscensionis locum ducit. Hac pergentes summum Montis

Oliuarum

Digitized by Google

Oliuarum petiuimus, relicto ad dextram Horto, in quo Christus captus est, de quo suo loco dicemus. Adscendentibus igitur quasi passus sexaginta, ostensum fuit ad læuã acumen complanatum, Christi quondam (vt ferunt) lachrymis rigatum, vbi (vt in Euangelio legitur Iesus videns & adspiciens Ciuitatem Sanctam, prænoscens quæ illi euentura essent, fleuit super eam. In cuius rei memoriam à Minoritis recitata fuere sequẽtia.

Antiph. *Cùm appropinquaret Iesus Hierusalem, videns ciuitatem, fleuit super eam.*

Vers. *Non relinquent in te lapidem super lapidem.*

Resp. *Eo quod non nouerit tempus visitationis tuæ.*

Oratio. *Inclina, Domine, aurem tuam precibus supplicantium, vt qui super hanc Sanctam Ciuitatem Iudæorum magis infidelitatem, quàm vrbis ruinã, temagnâ motum pietate hîc fleuisse credimus, ab omni nos infidelitatis vulnere liberati, lachrymarum tuarum participes esse possimus Qui viuis &c.*

Ex hoc loco Hierosolyma tota oculis objicitur, vt situs, forma, ædificia, ambitus totus, ac quęque eiusdem partes distinctè; ac particulatim internosci queant, præsertim Mons Moriah, & Solomonis Templum, eiusque Area spatiosa: Cuius speciem quantum ex eo loco colligere licuit hîc, breuiter adjicere visum est.

Mons Moriah, alias Terra visionis, & Mons Templi dictus, Orientale Vrbis latus constituit, in quo & muri ab Oriente terminantur, excelsus olim & vndique præceps, nunc infimum vrbis locum obtinet, ita vt vix montem repræsentare videatur: quinimò si quis ab Occasu vel Aquilone Vrbem accedat, Templum desuper constructum in planitie potiùs humili quàm eminentiori in loco situm esse putauerit. Ab Ortu tamen & Meridie, vbi per valles Gehennon & Iosaphat ad Vrbẽ adscenditur, montem esse excelsum liquidò apparet. Adeò verò tractu temporis complanatus est hic mons, vt valli Tyropœon dictę (quæ & Acra vorago, atque olim Montem Sion & Moriah interiacebat media æqualitate respondeat, Hęc enim ruinis exaggerata & implera, in tantam altitudinẽ excreuit, vt hodie cum montis Moriah summitate æquetur; ita vt non incongruẽter Iosephus dicat vrbem in suo excidio, adeò vastatam esse, vt valles in montes, montesque in valles cõmutati sint. Hic est ille mons, quem Dauid ab Ornâ Iebusæo sexcentis Siclis auri emit, & exstructo in eius areâ altari, holocaustum Deo obtulit, quod ignis è cœlo consumpsit: in quo & Salomon, patris in regno successor, Templum Domino augustissimum, totoque terrarum Orbe celeberrimum exstruxit. Id post quadringentos & quadraginta annos à Nabuchodonosor Babyloniæ Rege combustum, destructum, & septuaginta annis desolatũ, Zorobabel denuò dolatis ac quadratis lapidibus, ligniisque, imputribilibus annis quadraginta sex magnificè instaurauit:

Gen. 22. Mich. 3. 1. Mach. 13. 16

Ioseph. 6. Bel. 6. 4. Reg. 12.

2. Reg. 24. 1. Paral 21. 36. 3. Reg. 6. 2. Par. l. 3. 3. Esdr. 6.

ſtaurauit: quod quidem ad Machabæorum vſque tempora permanſit illæſum; fuitque ſummi nominis & famæ, & in maximâ apud omnes ferè Mundi incolas veneratione: adeò vt etiam exteri Principes & Reges plurimi maximis illud muneribus & donarijs illuſtrarent. Denique poſt annos trecentos quinquaginta quatuor ab Antiocho Epiphane Rege Syriæ, captâ vrbe, interfectiſque triduo octoginta millibus Iudæorum, totidemque in captiuitatem abductis, & venundatis, Menelao quodam ductore omnibus ornamentis, diuitijſque ſpoliatum, atque idolis pollutum eſt: quod denique Iudas Machabæus fortiſſimus Hebræorum Dux, receptâ vrbe, ab idolorum cultu purgauit, eiq; vaſa aurea, verumque Dei cultum reſtituit; ac ne iterum à gentibus profanaretur, altis, fortiſſimiſque muris, turribus, foſſis, ac portis egregiè muniuit: in quo & à centum & viginti millibus gentium diu obſeſſus obſidionem ſuſtinuit. Tandem anno à fundatione ſub Zorobabel quingenteſimo octogeſimo ſexto, per Titum Imperatorem poſt dubium cruentumque conflictum, maximâ vi expugnatum, tantâ militibus Iudæorum factâ cæde, vt per gradus Templi torrentis instar occiſorum ſanguis profluueret, à quodam milite, Cæſare licèt inuito, face incenſum, totum penitus conflagrauit, & ſolo æquatum eſt. Poſt annos autem ſexaginta quinque, Iudæis denuò rebellantibus, & Templum reſtituere volentibus, quinquaginta & octo eorum myriadibus ab Ælio Adriano vno die occiſis, Mons Moriah, in quo Templum ædificatum fuerat, ad planitiem redactus eſt, ruderibus in vallem Ioſaphat proiectis, ne vrbs, Montis & Templi præſidio confiſa, à Romanis ampliùs deficeret. Licèt autem ab ipſo Deo in ſedem ſui tabernaculi electum, & à Chriſto Domus Orationis vocatum, eiuſdemque frequentatione, doctrinâ, & miraculis illuſtratum fuerit, funditùs tamen demolitum, & fundus ipſe ob Iudæorum ſcelera iuxta Chriſti oraculum pluſquam trecentos annos deſertus remanſit, nullòque ædificio aut Templo etiam Iudæis contra nitentibus cohoneſtatus fuit. Ex quo clarè liquere putauerim, quod hodie in Monte Moriah extat Templum, non eſſe antiquum illud, à Salomone inſtauratum, vel à Zorobabel reſtitutum, cùm vtrumque (vt ſuprà retulimus) funditùs euerſum ſit, ſed longè recentius, ab Helenâ exſtructum, & à Mahumetæis poſtmodum auctore Homaro tertio à Mahomete Maurorũ Caliphа (vt Tyrius putat) auctum, vel reſtauratum, eodem tamen poſitum loco, etſi paulò inferiori, quo vetuſtum extitit. Id formam refert octogonam, conſtatque opere rotundo, & Græco labore, ex magnis ſectis & politis lapidibus, præcellenti ſanè formâ, ampla, atque præaltâ: cuius inferior pars marmoreis veſtita tabulis, ſuperior lateribus vaſij coloris, Damaſceno opere illuſtrata eſt, teſtudine plumbeis cooperta laminis

2. *Mach* 3. 5. 10.
1. *Mach.* 1 4 6. 13.
Ioſeph. 7. *Bel.* 24. 25. 26.
Bel. ſacr. lib. 5. *c.* 2. *& lib.* 8. *c.* 3.

Digitized by Google

laminis ſuper impoſitâ, totamque tegente Templi molem: in cuius ſummo faſtigio ſemicirculus eſt lunaris ex ære deaurato, Turcarum ſymbolum, Templis ſiue Moſcheis ipſorum imponi ſolitum. Intùs verò in medio Templi infra interiorem columnarum ſeriem rupes eſſe dicitur, aliquantulum eminentior, cum ſubiecta in eodem ſaxo ſpelunca, ſupra quam ſediſſe Angelum volunt, quē propter dinumeratione populi à Dauide incautè factā, percuſſiſſe populū ſacræ referunt Literæ. Situs autem Templi ita ſe habet. Binæ areæ ſeu plateę ampliſſimæ atque æquilateræ, vnâ eminentiori alterâ Templum circunda[illegible]. Inferiori quadrangula, & æquis diſtantibus contenta lateribus, [illegible] quadrum plus minus trecentorum paſſuum habet, albidoque marmore vndique tecta, Templo multum addit & ſplendoris & maieſtatis: Solis enim radijs reſplendentibus ita refulget, vt intuentium oculi quaſi præſtricti à Solis radijs auertantur. Palmis verò, Oleis, Auranti[illegible]ſque arboribus eleganti ordine diſpoſitis paſſim conſita ſpectatur. Porrò in medio huius areæ planities quædam ſurgit eminentior, elevata à ſolo inferioris areæ pedes circiter duodecim; cuius item pauimentum è marmore conſtat candido, atque eodem modo quadrilatera, à lateribus ſubiectæ ex omnibus partibus æquè diſtans. Hæc hodiernum Solomonis Templum ſiue Meſſitam in medio continet, quaternis ſcalis marmoreis adſcenſum præbens, eo ordine diſpoſitis, vt vna Orientem, altera Occidentem, tertia Meridiem, quarta Septentrionē ſpectent. Orientis ſcala rectà ad ingreſſum Templi ducit: qui vnicus eſt, & ad Solis ortum Montem Oliuarum reſpicit. Quatuor autem porticibus ſiue Oratorijs, ad totidem angulos conſtitutis, ſuperior area ornata eſt. Inferior muris vndique cincta altiſſimis, quinque portis aditum admittit, eo ordine conſtitutis, vt vna Orientem, quæ hodie obturata eſt, & Aurea appellatur, duæ aliæ Occidentem, quarta Meridiē, quinta Septentrionem reſpiciant. His addi poteſt ab eodem latere & ſexta, cæteris minor, iuxta Piſcinam Probaticam muris vrbis contermina. Intra hæc ſepta nemini Mahometęorum habitare, nemini etiam introire, niſi nudis & lotis pedibus permittitur. Hibernis temporibus aquæ pluuiales, quæ plurimæ de Templi deſcendunt ædificio, quaſque aliunde non pauciores excipiunt, limpidiſſimæ & abſque cœno in ciſternas defluunt: quæ plurimæ intra eadem ſepta continentur. Templum hoc per aliquot ſecula Patriarchali Cathedrâ decoratum, vero Dei cultu celebre fuit: tandem verò à Saracenis occupatâ Ciuitate, inuaſum, ac ſpurco Mahometæo cultu annis quadringentis & ſexaginta tribus contaminatum, rurſum anno 1100, licet turribus & portis validiſſimis apprimè communitum, à Duce Bullionenſe expugnatū, & Chriſtiano ritui reſtitutum eſt: denique octoginta octo trāſ-

2. Reg. 24.

Tyr. Bel. ſacr. lib. 8. c. 2. & lib. 9. c. 9.

Digitized by Google

Herold. Cont. Bel. l. lib. 1. c. 7.

actis annis ob pernicioſam Principum Chriſtianorum diſcordiam à Saracenis rurſum occupatum, ac deteſtabili Mahometæo cultu conſpurcatum, etiamnum polluitur: imò ab eius introitu capitali Turcarum decretò Chriſtiani & Iudæi arcentur omnes. Nam ſi intraſſe quis Templum fuerit deprehenſus, vel Chriſti fidem abneget, vel morte plectatur, ſtipite per medium hominem acto, vel ignibus comburatur neceſſe eſt. Vti id quidem Græco cuidam Epiſcopo, & Minoritæ Hiſpano ſuperioribus annis contigiſſe Minoritæ nobis narrauerunt. Hæc obiter de Templo Salomonis: modo ad inſtitutum reuertantur.

Proſequentibus inde ad altiora iter, alius ſe offert locus, in cuius æquatâ planitie Fidei Symbolum compoſuiſſe Apoſtolos ferunt. Hinc ibi à Minoritis Peregriniſque Symbolum Apoſtolicum recitari conſueuit, quod & nos præſtitimus.

Matth. 6.

Progreſſis ad triginta paſſus, à læuâ locus nobis oſtenſus eſt, quo Chriſtus Apoſtolos orare docuiſſe dicitur: quare & nos pro more conſueto Orationem Dominicam recitauimus.

Matth. 24. Luc. 21.

Haud procul inde iuxta columnam collapſam, alius item nobis monſtratus eſt locus, quo Dominus Ieſus, interrogantibus Diſcipulis de ſignis ſui aduentus, & conſummationis ſæculi, omnia, quæ extremum Iudicij diem præcederent, clariſſimè prædixiſſe fertur. Minoritæ ad rei geſtæ memoriam tali Oratione vſi ſunt.

Antiph. *Sedente Ieſu ſuper hunc montem Oliueti, acceſſerunt ad eum Diſcipuli eius, ſecretò dicentes, Domine, quando hæc erunt, & quod ſignum aduentus tui, & conſummationis ſæculi.*

Verſ. *Conſurget gens in gentem & regnum in regnum.*

Reſp. *Et erunt peſtilentiæ, & fames, & terræmotus per loca.*

Oratio. *Præſta nobis Domine Ieſu Chriſte, pater futuri ſæculi, vt tuis Sacris actionibus eruditi, Iudicio illo tremendo, de quo Apoſtolis tuis hoc in loco prædicentibus locutus fuiſti, meritis tuæ Paſſionis ſanctiſſimæ lati intereſſe mereamur. Qui viuis & regnas &c.*

Digitized by Google

A *Templum & locus Adscensionis Domini.*
B *Cellula Diuæ Pelagiæ.*
C *Locus quo Christus vltimum Apostolis prædixit Iudicium.*
D *Locus quo docuit Apostolos orare.*
E *Locus quo Apostoli composuerũt Symbolum.*
F *Locus vbi Christus fleuit super Hierusalem.*
G *Locus vbi B. V. Maria requieuit, & palmam accepit.*
H *Locus viri Galilæi.*
I *Locus vbi D. Thomas accepit cingulum à B. V. Maria.*
K *Locus vbi B. V. Maria solita fuit quiescere.*
L *Locus vbi Christus oraturus reliquit tres Apostolos.*
M *Locus vbi Christus fuit captus.*
N *Foramen specus, in quo Christus ter orauit, sudauit q; sanguinem & aquam.*
O *Gethsemani.*
P *Mausolæum B. Mariæ Virginis.*
Q *Locus vbi Iudas se laqueo suspendit.*
R *Monumentum Absolonis.*
S *Pons lapideus supra torrentem Cedron.*
T *Cemiterium Iudæorum.*
V *Vallis ficus maledicta.*
X *Via quâ itur Bethaniam.*
Y *Via quæ ducit Hierosolymam.*
Z *Torrens Cedron.*

Vlterius procedentibus, quasi sub ipso montis vertice, antrum occurrit angustum & obscurum, in ipso saxo excauatum, Diuæ Pelagiæ Cellula vulgò nuncupatum, cuius esse Monumentum dicitur. Hæc

Digitized by Google

illa famosissima ante conuersionem Antiochena meretrix, quæ cùm cunctas Antiochæ fœminas formâ, diuitijs, delitijs, & luxuriâ superaret, Christianam postea professa fidem, prioris vitæ pertæsa, & sexum suum dissimulans, hoc loco habitu eremitico, sub nomine Pelagij austeram vitam duxit, & sanctissimè reliquum vitæ transegit, vt verè omnium virtutum pelagus dici meruerit; cuius animâ ad cœlos euolante, corpus hoc eodem in antro conditum ferunt. Nos quidem id ingredi omnes optabamus, sed Mauri, qui ostium antri præcluserant, ingressum prohibuerunt. Foris itaque salutato loco, ac sanctæ fœminæ reliquijs, eius patrocinium inuocauimus, Minoritis, interim recitantibus sequentia.

Niceph. Hist. Eccles. lib. 17. c. 5.

Antiph *Pelagia meretrix quadam nocte pœnitentiâ ducta, de domo suâ effugiens, in Montem Oliueti se contulit, & habitum Eremitæ accipiens, in hac paruâ cellulâ se inclusit, & Deo in multâ abstinentiâ seruiuit.*

Vers. *Ora pro nobis B. Pelagia.*

Resp. *Vt digni efficiamur promissionibus Christi.*

Orat. *Exaudi nos, Deus Salutaris noster, & sicut de B. Pelagiæ conuersione gaudemus, ita eius admirabilis pœnitentiæ imitemur exemplum. Per Dominum &c.*

Hinc ad passus circiter triginta verticem Montis adscendimus, in quo olim à B. Helenâ Fanum insigne atque peramplum ædificatum est in memoriam Adscensionis Domini, hic propriâ virtute super æthera vecti; cuius rudera & extremi parietes etiamnũ supersunt, sphæricam referentes figuram. In cuius areæ medio Sacellum hodie est rotundo schemate, formâ octogonâ, albido è marmore constructum, operis Dorici, octenis ornatum columnis mormoreis, venustatis causa foris adhibitis, testudineo opere coopertum, ac gradibus marmoreis duobus circumseptum: cuius amplitudo interior per diametrum pedes duodecim continet, aditumque admittit vnico ad Occidentẽ patente ostiolo. Cæterùm cùm abhinc annis amplius viginti quinque in Turcarum Messitam versum fuerit, difficillimè Peregrinis patet introitus. Nos casu quodam ante fores reperto Messitæ Seripho, largitione ingressum impetrauimus, nostrasque inibi summâ cum animi consolatione Deo preces obtulimus, Saluatorem nostrum, quasi coram cœlos adscendentem videremus, adorantes, ac diuina eius vestigia venerantes. Videre est in ipso Sacello locum quendam concauum interiori muro Meridiem versus cubitali formâ incisum, statuarũ loculis non absimilem, latum pedes tres, altum septem, marmoreo opere ornatum, Turcis sacrum: Dei siquidem nomen tabulę aureis literis inscriptum hic appensum habent, idque dum Orationes inibi fiunt

Matth. 16. Luc. 24. Act. 1.

Digitized by Google

fiunt, accenso lychno illustrant, & Seriphus hoc loco, vti sacratiore, Preces, Laudesque diuinas peragit. In medio pauimenti vnius tantùm dextri pedis Christi vestigium saxo coloris subalbidi impressum cernitur. Duo quidem relicta esse verisimile est, affirmantibus idipsum Sulpitio Seuero, Eusebio, Hieronymo, alijsque, qui vtrumque se vidisse scribunt, ac miranda de ijs narrant: hodie tamen alterum deest, & in Templo Hierosolymorum à Turcis asseruari (vti nobis retulere Minoritæ) existimatur. Dum hîc subsistimus, precibusque vacamus, Minoritæ concinuere sequentia.

Sulpit. Seuer. lib. 2. Euseb. in vita Const. lib. 3. c. 42. Hieron. in Loc Hebr. Act. Apost. lib. 1. Niceph. Hist. Eccles. c. 30. Paul Nolan. Epist. 11. ad Seuer.

Hymn. *Iesu nostra redemptio &c.*

O Rex glorioſe, Domine virtutum, qui triumphator hîc ſupra omnes cœlos adſcendiſti; ne derelinquas nos orphanos, ſed mitte promiſſum Patris in nos Spiritum veritatis. Alleluia.

Vers. *Adſcendit Deus in iubilatione. Alleluia.*
Resp. *Et Dominus in voce tubæ. Alleluia.*

Oratio. *Concede quæſumus, omnipotens Deus, vt qui de hoc loco vnigenitum tuum redemptorem noſtrum ad cœlos adſcendiſſe credimus, ipſi quoque mente in cœleſtibus habitemus. Per eundem &c.*

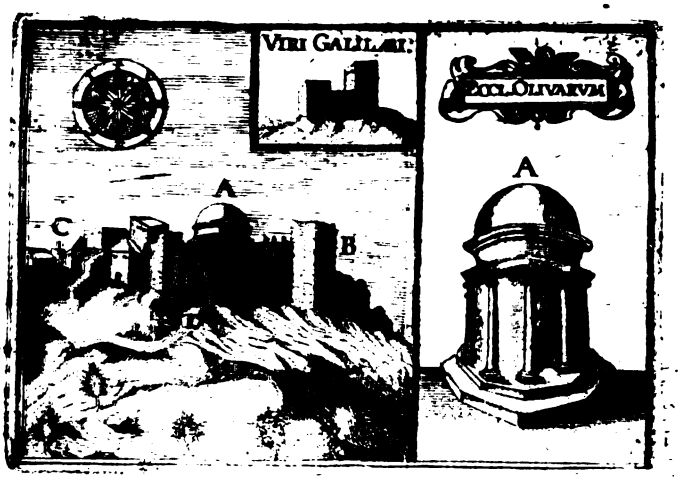
Diſcedentibus nobis à loco Adſcenſionis, iuxta muros maioris nũc ruinoſi Fani, ad læuam oſtenſus eſt locus, quo Virginem beatiſſimam, poſtquam filium conſcendiſſe cœlos vidiſſet, ſedentem & quieſctẽem paululum Angelum adijſſe, ſuique tranſitus diem prænuntiaſſe, nec non palmam ei è cœlo attuliſſe referunt Orientis Chriſtiani, pieque ab omnibus creditur. In cuius rei memoriam Minoritæ cecinere ſequentia.

Antiph. *Palmam quam Angelus B. Virgini de cœlo portauit, nimiâ claritate ſplendebat: quæ quidem virgæ viriditati conſimilis erat, ſed folia illius vtſtella matutina fulgebant.*

Vers. *Accipe ramum Palmæ virgo gloriosa.*
Resp. *Quem de Paradiſo ad te attuli.*

Oratio. *Deus pudicitiæ ac puritatis amator, qui Virgini Matri palmam præfulgidam, ac virentem foliis in ſuæ teſtimonium virginitatis egregiæ manu Angelicâ de cœlo miſiſti: cuiq; felicem eius tranſitum nuntiare feciſti, ac demum ne teterrimum dæmonis conſpectum res humanas relinquendo videret, eam benigniſſime exaudiſti: concede vt eius apud te interceſſio gloriosa nos ſemper ab omnibus tueatur inimicorum inſidijs. Per Chriſtum &c.*

Digitized by Google

Mons Oliuarum.

A Sacellum montis Oliuarum.
B Cellula D. Pelagiæ.
C Ruinæ monasterij.
D Introitus Templi maioris collapsi & diruti, ambie[tus] cellum Adscensionis Do[mini]

Priusquam autem iter prosequamur, de situ & vbertate Mon[tis] Oliueti nonnihil dicēdum est. Oliueti seu Oliuarum hic Mons a vbertate frequentium in eo crescentium Oliuarum sic dictus, In[de]is etiam, & Sanctus à Daniele appellatur. Tot verò mysterijs Christi clarus, toties à Saluatore frequentatus, eiusque sanctissimis lachrymis, ac sanguine irrigatus, pedumque vestigijs sacratus, haud iniuriâ celebre in Euangelio nomen obtinuit, & in omnium Christianorum [ore] versatur. Cęteris autem circumiacentibus eminentior, situ elegan[ti] fertilioréque, Viridarijs, Vineis, Oliuetisque cultissimus, Palmis [et] Terebinthis, Charnubis; Pistaceis. Citreis, Aurantijs, Myrtis alijque odoriferis plantis, & arboribus pulcherrimè consitus: tria continet cacumina; ex quorum medio, cæteris eminentiore, adstantibus & intuentibus Discipulis, facie ad Occidentem versâ, Saluator omnium Christus cœlos adscendit. In hoc item Montis cacumine Dauid Rex fugiens à facie filij sui Absolom, nudis pedibus, & aperto capite flens Deum adorauit. In hoc quoque Monte Salomon, omnis pietatis immemor, ethnicarum suarum vxorum instinctu dijs alienigenis Fana construxit, quæ postea Iosias cum cæteris Idolorum delubris destruxit. Distat autem summus montis apex ab Vrbe Hierosolymâ (vt Scriptura loquitur) iter Sabathi: hoc est duo millia passuum, quantum itineris Iudæis citra peccatum in Sabatho licebat conficere: tantæque

Zach. 14. Act. 1. Daniel. 11.

Matth. 16. Luc. 24. 2 Reg. 15. 3 Reg. 11. 4. Reg 23.

Digitized by Google

tæque altitudinis est, vt ex eo vastissimus vndique prospectus ad mare mortuum, Iordanem, Montes Quarantenam, Abarin, Nebo, & Phasgam, Arabiam, aliaque plurima loca pateat. Cacumen alterum Meridiem respiciens, nullum hodie habet ædificium. In tertio quod Septentrionem spectat, & vulgò Galilæa vocatur, turris est & domuncula recens exstrui cœpta, ast nondum perfecta. Id nos prætereuntes, ad lęuam sine omni cultu reliquimus: nec enim Templum habet, nec vllo mysterio notatur. Galilæam autem dictum aliqui putant, ab hospitio, quòolim Galilæi Hierosolymam proficiscentes diuertebant.

A *Ecclesia Montis Oliueti.*
B *Bethphagę viculus.*
C *Fons Apostolorum.*
D *Domus Marthæ.*
E *Petra sessionis Domini.*
F *Domus Mariæ Magdalenæ.*
G *Sepulchrum Lazari.*
H *Domus Lazari.*
I *Ædes Simonis leprosi.*
K *Ficus maledicta à Domino.*
L *Via Hierusalem versus.*

Inde Ortum versus pergentibus, iuxta viam quæ Bethaniam ducit in planitie quadam non multum amplâ locus ostensus est, quo olim Bethphage sacerdotum viculus extitit, distans à Montis Oliuarũ vertice passus circiter centum: vnde Saluator Christus in oppositum castellum duos misit Discipulos, vt asinam alligatam cum pullo soluerent

Matth. 21. Marc. 11. Ioan. 12. Hieron. in Loc. Hebr. lit. B.

rent, & solutam sibi adducerent, vti hanc historiam omnes Euangelistæ plenissimè describunt. In rei gestæ memoriam à Minoritis sequẽtia recitata fuere:

Antiph. *Cum appropinquasset Iesus Hierosolymam, & venisset in Bethphagé ad Montem Oliueti; tunc misit binc duos Discipulos, dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam, & pullum cum eâ; soluite, & adducite mihi.*

Vers. *Si quis vobis aliquid dixerit, dicite:*

Resp. *Quia Dominus his opus habet.*

Orat. *Omnipotens æterne Deus, qui Dominum nostrum Iesum Christum die azymorum super pullum asinæ hinc Hierosolymam adscendere fecisti, & turbas Iudæorum vestimenta ac arborum ramos ante eum sternere, Osanna decantare in laudem ipsius docuisti: fac nos quæsumus famulos tuos & eiusdem Filij tui sectari humilitatis exemplum, & illorum consequi meritum. Per eundem &c.*

Viculi Bethphage nulla prorsus hodie extant vestigia; adeoque in cinerem versa sunt omnia, vt ædificium ibi aliquando extitisse nequaquam colligas.

Hinc viâ decliui Bethaniam versus discedentibus, in ipsâ viâ occurrit fons instar putei; iuxta quem Saluatorem reuertentem à Galilæâ & Samariâ sedisse & quieuisse sæpius, ac dixisse discipulis suis; *Ecce adscendimus Hierosolymam*, veterum memoriâ proditum est.

Math 20. Marc. 10. Luc. 18.

Paulò vlteriùs ad Meridiem declinantes, relicto ad dextram Bethaniæ oppido, inde Ortum versus euntibus, ac passibus quasi quingentis peractis apparuit locus, quo olim Marthæ ædes Christi hospitio nobiles extitisse fertur: eas tamen solo æquatas, & in cinerem versas, nec vllum quidem vestigium reliquisse comperimus. Subsistentibus nobis, & orantibus, hæc à Minoritis recitata sunt:

Antiph. *Intrauit Iesus in hoc castellum, & mulier quædam Martha nomine excepit illum in domum suam.*

Vers. *Martha Martha solicita es,*

Resp. *Et turbaris erga plurima.*

Oratio. *Dulcissime Domine Iesu Christe, qui pro tuâ summâ pietate in hac famosæ tuæ Marthæ domo sæpius hospitari dignatus es: da quæsumus, ita nos meritis ipsius hospitæ tuæ conscientiæ nostræ habitaculum sanctis tibi præparare actionibus, vt cùm extrema dies aduenerit, in cælesti regno tecum perenniter hospitari mereamur. Qui viuis &c.*

Hinc ad iactum lapidis saxum vidimus coloris subflaui, albidis intersecantibus venis, duorum circiter pedum altitudinis, omnibus cùm Orientis tum Occidentis Christicolis venerabile. Illud enim esse produnt, in quo sedentem & quiescentem Saluatorem Martha hisce allocuta

Digitized by Google

locuta est verbis: *Domine, si hic fuisses, frater meus non fuisset mortuus.*

Porro maximâ admiratione dignum est, à tot iam seculis, & à tot Peregrinis fragmẽtis huius saxi asportatis (id quod & nos fecimus) non esse attenuatum. Rem gestam Minoritæ tali Oratione prosequuti sunt:

Antiph. *Nondum venerat Iesus in hoc castellum, sed erat adhuc in loco isto vbi occurrit ei Martha.*

Vers. *Dixit Martha sorori suæ,*

Resp. *Magister adest, & vocat te.*

Oratio. *Consolator optime Iesu Christe benigne, qui ad gaudium Mariæ & Marthæ sororum de interitu fratris ac pœnâ dolentium Bethaniam adsciẽdisti, & ex longo fatigatus itinere hic humiliter consedisti; Patris tui gloriam in defuncti Lazari suscitatione mundo gloriosissimè ostensurus: præsta propitius, ita nos per amplam præsentis vitæ viam fideliter incedere, vt soluti carnis ergastulo, in cœlestibus tabernaculis tecum mereamur æternaliter conquiescere. Qui vivis &c.*

Haud procul ab hoc saxo ruinæ quædam diruti visuntur ædificij, Templi & Monasterij vestigia, quæ in honorem B. Mariæ Magdalenæ supra fundamenta ædium ipsius à Christianis ædificata esse putantur. Hic rursum substitimus, & à Minoritis sequentia recitata sunt:

Hymnus. *Nardi Maria pistici sumpsit libram mox optimi,*
Vnxit beatos Domini pedes, rigando lachrymis.
Honor decus imperium sit Trinitati vnicæ,
Patri, Nato, Paraclyto per infinita secula. Amen.

Vers. *Optimam partem elegit sibi Maria.*

Resp. *Quæ non auferetur ab eâ in æternum.*

Oratio. *Beatæ Mariæ Magdalenæ quæsumus, Domine, suffragijs; adiuuemur qui precibus exoratus quatriduanum fratrem Lazarum viuum ab Inferis resuscitasti: Qui viuis &c.*

Inde rursus ad Occidentem flectentes, Bethaniam venimus. Id oppidum ad radices Montis Oliuarũ Meridiem respiciẽtes situm; distat ab Vrbe Hierosolymâ quasi stadia quindecim; Lazari sepulchro, resuscitatione, Christi lachrymis, Orationibus, frequentique hospito in primis celebre; neglectum tamen hodie, sordidum, ac ruinosum penitus, omnino infrequens est; paucis tantùm ibi extantibus domunculis, Maurorum habitaculis. In ipso oppidi ingressu Mauri aliquot occurrerunt, vt nos ad Lazari monumentum perducerent: quibus, vti & Antri custodibus, priusquam ingredi liceret, maidinos aliquot singulatim numerare oportuit. Super Monumentum ab Helenâ delubrum insigne structum etiamnum supereſt; à Mauris autem in Messitam versum cùm sit, Christianis eò ingredi non datur. Per id

Matth. 21. 26. Marc. 11. 14. Luca 10. 19. 24. Ioan. 11. 12. Hieron. in loc. Hebr. lit B.

Digitized by Google

olim ad Lazari Sepulchrum patebat aditus: sed eo impedito, alter ad id paucis abhinc annis à Guardiano Hierosolymitano proprijs impensis excogitatus est, per scalam subterraneam viginti duorum graduum, ab Occidentali Templi latere in ipsâ rupe excauatam. Est autem Spelunca Monumenti duplex: vna alteri super imposita, vtraque quadratæ formæ cellulam referens, inferior nonnihil superiori angustior. Hæc altari ornata lapideo, cuius tegumentum ostium quondam fuisse Monumenti Lazari affirmant, solis Catholicis ad sacra celebranda seruit. Ex hac ad inferiorem speluncam marmore ornatam, & altari pariter lapideo, sex descenditur gradibus. Hanc Lazari esse monumentum
Ioan 11. asserunt: ex quo iam quatriduanum & fœtētem eum adstantibus multis Iudæis Saluator noster diuinâ suâ potentiâ ad vitam euocauit. Precibus hoc loco pro more dictis, & à Minoritis Euangelicâ lectione rem gestam enarrante, ac sequentibus recitatis, discessimus.

Antiph. *Iesus ergo rursum fremens in semetipso, venit ad hoc monumentum, & ait, Tollite lapidem.*
Vers. *Hoc cùm dixisset, voce magnâ clamauit.*
Resp. *Lazare, veni foras.*
Orat, *Omnipotens clementissime Deus, qui mundum innumerabilibus renouas beneficijs; concede quæsumus, vt sicuti Lazarum in hoc Mausoleo quatriduanum fœtidumq; iacentem, ac magnâ mole lapidis obrutum, qui peccatorem in peccatis mortuum, tuâ solâ pietate suscitatum esse designat; ad hanc mortalem lucem per Vnigeniti tui vocem potenter redire iussisti, sic nos iubeas à vitiorum omnium resuscitatos pondere, per eius sacratissima Passionis mysterium ad æternam lucem feliciter peruenire. Per eundem Christum &c.*

Lazari Monumento egressi, ad Austrum aliquantulum fleximus: vbi collapsi ædificij (Lazari fuisse putatur) ruinas peringentes è quadrato lapide opere Rustico, instar Arcis constructi, & fossis vndequaque cincti, penetrauimus medias.

Inde quasi passus quinquaginta progressi, ædificium ingens atque
Ioan. 12. amplum accessimus, quod Simonis leprosi fuisse ferunt: in quo Christus sexto ante Paschatis festum die ad cœnam inuitatus, interuenientibus Lazaro, Simone, & quibusdam è suis Discipulis, à Maria Magdalenâ pretioso vnguento vnctus est; cuius odore vniuersa domus impleta fuit. Triclinium vbi cœna hæc peracta esse memoratur, in Sacellum postmodum à Christianis versum, Arâ etiamnum ornatum est marmoreâ. Ædificium nunc abiectum, ruinosum, & sordidum, à nullo habitatur. Sola quædam cubicula & cellulæ Mauris sunt pro stabulis,

Hic

Hîc rursus Precibus aliquantulum vacantes substitimus; Franciscanis interim concinentibus sequentia:

Antiph. *Cum autem esset Iesus in Bethaniâ, in domo Simonis leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum unguenti pretiosi, & effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem Discipuli, indignati sunt, dicentes, ut quid perditio hæc?*

Vers. *Quid molesti estis huic mulieri?*

Resp. *Bonum enim opus operata est in me.*

Orat. *Fac nos quæsumus, Domine, exemplo B. Mariæ Magdalenæ, quam in hoc loco super caput & pedes dulcissimi Filij tui recumbentis alabastrum unguenti pretiosi credimus effudisse, eiusdem Domini nostri Iesu Christi mortalitatem posteris designantem; omnes actus nostros rectæ intentionis unguento condire, ut istud venerandum recensentes spectaculum, certa redemptionis nostræ mysteria fideli mente pertractare mereamur. Per eundem Dominum nostrum &c.*

Inde rectà ad Occidentem, Vrbem versus, ad costam Montis Olivueti, qui nobis à dextris erat, iter fecimus. Haud procul inde, in quodam Montis descensu locus ficibus abundans ostensus est, vbi Christus ficui carenti fructibus maledixisse fertur. *Matth. 21. Marc. 11.*

Descendentibus ad iactum quasi lapidis, ostenderunt nobis Minoritæ locum ad læuam viæ, in quo Iudas, prodito iam Christo Iudæis, pœnitentiâ ductus, laqueo se suspendit, & crepuit medius. Iuxta hunc Iudæorum sunt sepulchra, è regione Montis Moriah, secus vallem Iosaphat: quo quidem in loco & olim extitisse Iudæorum cœmiterium, ex eo probari putauerim, quod in sacris legitur Literis, Iosiam Regem lucum de domo Domini efferri fecisse foras extra vrbem Hierusalem, in Conuallem Cedron; & combussisse eum ibi, & redegisse in puluerem, & proiecisse supra Sepulchra vulgi. *4. Reg. 23. Hierem. 26.*

Inde ad ima Vallis Iosaphat descendimus, eamque transgressi mediam iuxta Absolonis Monumentum (de quo postea) rursum Montem Moriah adscendimus, ac secus vrbis muros Meridiē respicientes, vbi Aream Templi Salomonis sepiunt, gradū fecimus, relicto ad dextrā Delubro insigni atque amplo, plumbeis laminis tecto, atq; elegātis operis ædificio. Id mœnibus vrbis incluſum, iuxta hodiernū Salomonis Templū, eodē fertur positum loco, quo quondā Porticus Salomonis extitit: vbi Virgo Beatissima à parentibus Deo præsentata, & cum alijs puellis Deo seruiētibus educata fuit: vbi etiā postmodū Maria & Ioseph puerum Iesum secundum Legem Moysis Deo Patri stiterunt, munusq; pro eo Pontifici obtulerunt: Vbi demū Simeon iustus spiritu plenus puerū *Luc. 2.*

Iesum in vlnas accepit, & Deum benedixit, *Nunc* (inquiens) *dimitte seruum tuum Domine.* Hinc etiam titulo Purificationis, & Præsentationis Mariæ olim insignitum fuisse, narrant Minoritæ : à Turcis autē iamdudum profanatum, & eorum sacris dicatum, Christianis hodie non patet: sed tantùm eminus salutare concessum est; vti & nos illac prætereuntes fecimus: Minorit's interim concinentibus sequentia:

Hym *Nunc dimittis seruum tuum Domine, &c.*

Antiph. *Postquam impleti sunt dies Purgationis Mariæ, secundum legem Moysi: tulerunt Iesum in Ierusalem, vt sisterent eum Domino.*

Vers. *Obtulerunt pro eo Domino,*

Resp. *Par turturum, aut duos pullos columbarum.*

Orat. *Omnipotens sempiterne Deus, clementiam tuam supplices oramus, vt sicut B. Virgo Maria in tenerâ ac purissimâ eius ætate in hoc sacratissimo Templo educata, Maiestati tuæ humiliter deseruiuit; nec non transactis suæ Purgationis diebus, Filium suum vnigenitum in eodem loco cum oblationibus præsentauit: sic nos suâ intercessione faciat purificatis tibi mentibus deseruire, & cum bonorum operum oblationibus præsentari: Per eundem Dominum nostrum &c.*

Hinc triginta passus ad Occidentem progressi, vidimus quæ adhuc supersunt antiquæ Vrbis mœnia, ex ingentibus constantia saxis, quadratis, oblongis, latitudinis pedum quatuor, longitudinis septem, & amplius; atque ita manibus artificum concinnatis, vt nusquam ferè iuncturæ compaginum appareant: super quæ noui Ciuitatis muri à Soleimane Turcarum Imperatore ædificati sunt.

* *Matth. 26. Luca 22.* Ad iactum sagittæ, iuxta Vrbis muros specus est, in quo Petrus Apostolus post trinam negationem, Saluatore eum respiciente, latitasse, & lachrymis peccatum expiasse dicitur. In cuius rei memoriam hoc loco sequentia à Minoritis cantantur:

Antiph. *Tunc cœpit detestari, & iurare, quia non nouisset hominem, & continuò gallus cantauit: & recordatus est Petrus verbi Iesu, quod dixerat, priusquam gallus cantet, ter me negabis.*

Vers. *Et egressus foras venit in hunc locum,*

Resp. *In quo fleuit amarè.*

Oratio. *Da nobis, quæsumus, Domine, Fidei, Spei, & Charitatis augmentum, vt exemplo B. Petri Apostoli (cui quantum trina de te displicuit abnegatio, amara eius hic ostendit contritio) admissa largissimè flere mereamur, & flendo eadem amplius non admittere. Qui viuis &c.*

Paulò vlteriùs procedentes, reliquimus ad dextram Portam Sterquilinij, per quam Christus, à Iudæis captus & vinctus, ad Annæ Pontificis domum deductus fuit.

Inde

Digitized by Google

Inde passus circiter quinquaginta progressis, ad lævam, iuxta semitam quæ ad Vallem Gehennon ducit, aceruus lapidum à Franciscanis ostensus est, quo loco (vt ferunt) perfidi Iudæi è manibus Apostolorum, corpus Beatissimæ Mariæ Virginis ad sepulturam deferentium, eripere conati, ab Angelo autem cæcitate percussi, ab incepto desistere coacti sunt. Cuius rei memoriam, dum hîc sistitur, fiuntque Preces à Peregrinis, tali Oratione Minoritæ celebrant:

Antiph *Hic impetum Iudæi in Domini nostri Iesu Christi Matrem vnanimiter fecerunt, eius Sanctum funus euertere conantes.*

Vers. *Dominus adiutor noster;*

Resp. *Et salus nostra in tempore tribulationis.*

Orat. *Omnipotens sempiterne Deus, qui cœlorum Reginæ corpus gloriosum ab immanissimo Iudæorum concursu, illud impudenter subuertere nitentium, in hoc potenter eripuisti loco: quæsumus nos eiusdem Genitricis Filij tui intercessione à cunctis cogitationum malarum incursibus defende placatus. Per eundem &c.*

Inde ad lævam relinquentes Cenaculum Montis Sion, & Domum Caiphæ, per Portam Dauidis, quæ & Sion, Vrbem ingressi, rectà ad Monasterium Sancti Saluatoris, ex longo itinere fessi, Sole iam medio flagrante cœlo, peruenimus, & post refecta aliquantulum corpora quieuimus.

CAPVT XII.

Aliæ rursum quamplurimæ ac diuersæ lustratæ antiquitates, ac inter eas loca sacris mysterijs memoranda, tam in Vrbe Hierosolymâ, quàm in suburbanis locis existentia.

PROXIMA luce, ipsis Idibus Octobris, Sole nondum exorto, Minoritis Interpretibusque (quos suprà memorauimus) comitantibus, Monasterio egredimur, Pisanorum præterlegentes Castrum. Id Portæ Iaffensi proximum, à Pisanis, Pisarum Italiæ Vrbis incolis, ac Republicâ quondam florentissimâ, dum Christiani rerum in Palæstinâ potirentur supra Vrbis muros constructum, atque ipsis mœnibus inclusum, formam habet quadrangularem, è quadrato cõstans lapide, turribus ac muris sic satis validis atque altis, fossisque profundissimis, aquâ tamen carentibus, vndequaque cinctum, tormentis bellicis, præsidioque centum Genizarorum militum instructum; cui cẽturio, titulo Boluc-bassi, præest: ad quod vnus tantum ex vrbe patet aditus, sublicio ponte, eoq; pensili, siue v[illegible], duplicique portâ præcludente ingressum. Christiani in hanc arcem haudquaquam admittuntur.

Digitized by Google

Castro ad læuam relicto, Ortum versus, Turcarum Messitam, olim Christiano ritui dicatam, eo (vt ferunt) fabricatam loco, quo Iacobus & Ioannes Zebedæi filij nati fuere, præteriuimus.

Hinc vno atque altero superato viculo, per vetustum è viuo lapide fornicem, quem Portæ Ferreę olim nomen habuisse ferunt, transiuimus. Is hodie terrâ obrutus magnâ ex parte, atque intra Vrbis mœnia situs, nullo ostio occlusus, transitum viatoribus ad vicinos viculos, viasque publicas præbet. Ad hanc olim Portam cùm Petrus Apostolus peruenisset, postquam se collegisset, intellexit se Angeli ductu è carcere liberatum. Act. 12.

Ab hac Portâ Meridiem versus pergentes, ad sacram peruenimus Ædiculam, vetustam, & obscuram; à Syris hodie possessam; quo loco (vt ferunt) ædes olim extitere Diui Marci, quas Petrus Apostolus è carcere eductus accessit, & à Rhode puellâ agnitus, & à fidelibus ibi in Oratione persistentibus, summâ omnium cum gratulatione susceptus est.

Inde ad Meridiem prosequentibus iter, ostensę sunt vetustæ [illegible] culæ muri, in angulo viæ constituti: quo in loco Thomam Apos[illegible] quondam habitasse opinantur.

Hinc ad læuam primum ingressi vicum, in eius ferè medio Atrium accessimus amplum & spatiosum, ad Orientale positum latus: cui per amplum atque insigne cohæret vetusti operis Templum, eo (vt fertur) fabricatum loco, quo olim Forum rerum venalium fuit: in quo Iacobus frater Ioannis primus Apostolorum ab Herode Agrippâ glorioso martyrio coronatus est: vbi etiam multis ante temporibus Iosias propheta mortem occubuit. Templum id ab Helenâ sanctâ exstructum, Hospitium satis amplum & magnificum contiguum habet, ab Hispanis postea additum; in quo Peregrini Hispani seculis per[illegible] hospitabantur: nunc Armenij vtrumque possident, eorum Episcopo inibi habitante. Ad sinistrum Templi latus Sacellum visitur angustissimum, in quo sub Altari fouea extat rotundo schemate, marmoreæ tabulę, pauimento infixæ incisa: quæ locum denotare dicitur, quo D. Iacobo ab Herode caput fuit amputatum. Hîc precibus nonnihil vacauimus, & locum sanctum deosculati sumus. Minoritis interim concinentibus sequentia:

Act. 12. Euseb. 2. Hist. Eccle. 9. Niceph 2. Hist Eccles. 12.

Antiph. *Tradent enim vos in Consilijs, & in Synagogis suis: Flagellabunt vos, & ante Reges & Præsides ducemini, propter me, in testimonium illis & gentibus.*

Vers. *Constitues eos [illegible]ri[illegible]ipes super omnem terram.*

Resp. *Memores erunt nominis tui Domine.*

Orat.

Digitized by Google

Oratio. *Præsta quæsumus omnipotens Deus, vt intercedentibus Sanctis tuis Iacobo Apostolo tuo, & Iosiâ, hic pro tuo nomine martyrio coronatis, à cunctis aduersitatibus liberemur in corpore, & à prauis cogitationibus mundemur in mente. Per Christum &c.*

Precibus eo loci finitis, ac Templo egressi, ędes Annæ Pontificis, ad iactum lapidis inde distantes, accessimus. Hæ in Templum (cui Sanctorum Angelorum titulus est) à Christianis versæ, & muris vndique cinctæ, domunculas aliquot atrio inclusas (quas inopes Armeni incolunt) cõtinent. Templum è fornicato constat opere, atque vnico Altari ornatum, sub Armeniorum curâ est: ad cuius sinistrum latus, Septentrionem spectans, vetustissima cernitur Olea, ad quam Christum Saluatorem nocte, dormiente adhuc Pontifice, à ministris ligatum, illusum, & contumelijs affectum fuisse, dum conuocato consilio adduci eum iuberet Pontifex, veteres prodiderunt. In his Saluator noster de doctrinâ suâ, & Discipulis interrogatus, alapâ à ministro cęsus, multaque alia opprobria passus est. Quorum omnium memoriam agentes, Precibus intenti, nonnihil hoc loco subsistimus: hoc modo interim Deum deprecantibus Minoritis: *Ioan. 18.*

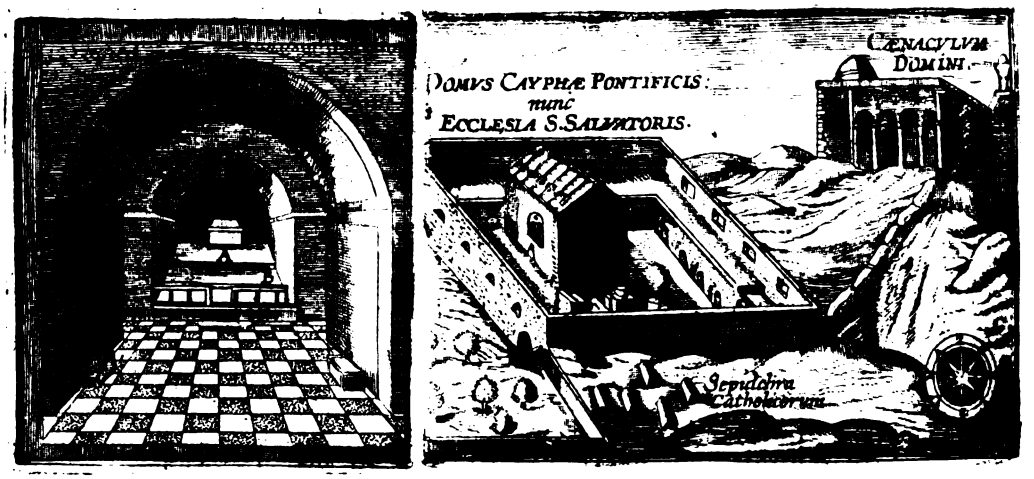
Antiph. *Ego semper docui in Synagogâ, & in Templo, quo omnes Iudæi conueniunt, & in occulto locutus sum nihil. Hæc autem cùm dixisset, vnus assistens ministrorum dedit alapam Iesu, dicens, sic respondes Pontifici?*

Vers. *Si malè locutus sum, testimonium perhibe de malo,*

Resp. *Si autem benè, cur me cædis?*

Oratio. *Domine Iesu Christe, mansuetudinis speculum, & pietatis forma, qui vt nobis humilitatis documentum præberes; irrefragabilem doctrinam tuam in hac Annæ domo examinari permisisti, ac in faciem illam sydeream in quam desiderant Angeli prospicere, turpissimè cædi sustinuisti: præsta quæsumus nobis peccatoribus, vt in omnibus aduersis te ducem sequentes, nos humiliter & patienter habeamus. Qui viuis &c.*

Digitized by Google

A Lapis ad ostium Monumenti Dominici olim positus.

B Carcer Christi vulgò appellatus.

Post preces Templo egressi, mox per Portam Sion, haud procul inde distantem, vrbe exeuntes, ad Domum Caiphæ Pontificis, in Mõte Sion sitam, perreximus. Hæc pariter à Christianis in Templum redacta, ac titulo Sancti Saluatoris insignita, sub Armeniorum curâ est. In eâ lapis Monumenti Dominici, Altari maiori impositus ostenditur. Iuxta Altare locus est angustus & obscurus, quem Carcerem Christi vulgò appellant: eo namque loco (vti veteres tradidere) Saluator noster Christus, iam reus mortis declaratus, in proximam lucem à Iudæis asseruatus est, vt cùm diluxisset, ad Pilatum Crucis supplicio addicendus, abduceretur. In hac Principes & Seniores consilio habito quomodo Iesum dolo caperent, & occiderent, Iudæ proditori triginta argenteos numerârunt. Hic Saluator palmis, pugnisque cæsus, spuris deturpatus, facie velatus, à Petro negatus, à perfidis Iudeis & ministris iniquis prophetizare iussus, multis modis illusus, ac totâ nocte variis blasphemijs vexatus, & à falsis testibus accusatus, denique à Pontifice adiuratus, vt an Filius Dei esset confiteretur: Quod cùm confessus esset, ille scissis vestibus exclamauit. *Quid adhuc egemus testibus, audistis blasphemiam, quid vobis videtur?* Hîc iam quasi blasphemiæ conuictus, ab vniuerso Concilio (quod nonnulli sexaginta seniorum fuisse autumant) dignus morte iudicatus est, acclamantibus omnibus, *Reus est mortis.* Quæ quidem omnia à Minoritis Lectione Euangelicâ ad memoriam reuocata sunt; hac addita ad Deum Saluatorem Oratione: quæ dum legerentur, nos quoque Precibus incumbentes, gratias egimus Deo nostro de infinito suo erga gẽnus humanum amore.

Niceph. 8. Hist. Eccles. 30.

Math 26. 27 Marc 14 15 Luc 22. 23. Ioan. 18.

Antiph.

Digitized by Google

℣. Antiph. *Hîc exſpuerunt in faciem Ieſu, & colaphis eum cecciderunt, alij autem palmas in faciem eius dederunt.*

℣. *Prophetiza nobis Chriſte,*
℟. *Quis eſt qui te percuſſit?*

Oratio. *Creator vniuerſorum Deus, & rector, qui pro redemptione & mundi ſalute ad hanc Domum Caiphæ non ſolum ligatus adduci, verum etiam accuſari ibidem, colaphizari, reus mortis proclamari, faciem conſpui: velari voluiſti: fac nos quæſumus, in præſenti vitâ ſic vniuerſas paſſiones dolores tuos amariſſimè ſtere, vt carne ſoluti de tuâ ineffabili gloriâ vnà Sanctis omnibus perenniter collatemur. Qui viuis &c.*

In ipſâ Areâ, quæ Templum cingit, ac muro vndique ſepta eſt, columnæ epiſtylium oſtenditur, ſupra quod, dum Chriſtum Petrus negaret, gallum ter cantaſſe vulgo fertur.

In eadem Areâ Meridiem verſus locus ſpectatur, Arbore, quæ Aurea mala profert, lapidibus circundata, notabilis: quem eum eſſe ferunt, quo Petrus olim, ſtans & calefaciens ſe cum miniſtris Iudæorum, tertiò negauit Dominum: quo eum reſpiciente, ſeceſſit in antrum, de quo ſupra egimus.

Iuxta hunc locum ſubdiale pauimentum fornicibus impoſitum adſcendimus, vbi per muri foramen Aream Templumque Saluatoris, quâ parte Meridiem ſpectat, munientis, ſacrum Domini Cœnaculum eminus conſpeximus: in quo ſupremâ ante Paſſionem nocte cum Apoſtolis cœnatus, corporis & ſanguinis ſui ſacra myſteria inſtituit; iuxta quod eſt locus, quo lauit Diſcipulorum pedes, linteoque accinctus exterſit. *Matth. 26. Marc 14. Ioan. 12. 1. Corint. 11. Tyr. Belſ. cr. lib. 8. c. 5.*

Varia præterea in hoc monte extant myſteriorum ſacra loca, ad quæ quidem hoc tempore accedere Chriſtianis non licet. Abhinc namque quadraginta annis, aut circiter, Minoritis ex ſacro Monte Sion (quem incolebant, & à quo eorum Antiſtes titulum nactus, Guardianus Sacri Montis Sion dici olim ſolebat) ejectis, cuncta circumiacentia loca myſterio aliquo notata, à Turcis profanata, Templum Sacri Cœnaculi in Meſſitam mutatum, & omnis Chriſtianorū cultus ſublatus, ceteraque loca vicina Seriphorum habitationi deſtinata ſunt: qui Chriſtianos difficillimè, & non niſi multo ære, ad ea loca admittunt. Putant illi ſiquidem violari ſua Templa, ſi alienigenæ legis quiſpiam ea ingrediatur; largitionibus tamen (quæ nihil non apud barbaros poſſunt) corrumpi ſe interdum ſinunt, & clam (ne alijs ſcandalo ſint) Chriſtianis aditum concedunt. Quæ verò præter iam dicta in Sacro hoc Monte extant loca Chriſti & Apoſtolorum myſterijs celebrata (vti à Franciſcanis accepimus) hæc ſunt.

Digitized by Google

Egredientibus Lotionis loco, alius se offert locus, vbi quondam extitere ædes, in quibus Apostoli & Discipuli Domini ipso die Pentecostes repleti sunt Spiritu Sancto, descendente super eos in dispartitis linguis, sonitu repentino: & vniuersam replente domum. Deinde vbi Christus ipso Resurrectionis die Discipulis apparuit ianuis clausis, stetitque in medio eorum dicens: *Pax vobis; ego sum, nolite timere.* Quo etiam loco octauo deinde die Thomæ Apostolo, cæterisque apparuit. Thomæ autem lanceæ & clauorum vestigia videnda & palpanda exhibuit.

Act. 1. 2. Tyr. lib. 8. c. 5

Luc. 24. Ioan. 20.

Inde proceditur ad locum in quo sors cecidit super Mathiam, qui in Iudæ proditoris locum subrogatus, cum vndecim Apostolis annumeratus est. Is præ foribus est iuxta gradus Sancti Cœnaculi, partibus maioris Ecclesiæ ab Helenâ Sanctâ ædificatæ, nunc temporis ruinâ collapsæ, & solo æquatæ, olim inclusus. Illinc passus decem ad locum, in quo Maria Virgo decimo quarto post Christi Adscensionem (vt quidam volunt) anno, extremum clausit vitæ suæ diem: quo omnes Apostoli ex diuersis Mundi partibus in ipsâ eius exitus hora uenere. Iuxta hunc locum Sacellum ostenditur, in quo Ioannes Apostolum sacra mysteria celebrasse opinio est. Inde ad Austrum declinantibus alterum occurit Sacellum, Oratorium Virginis vulgo nuncupatum: eo siquidem loco post Adscensionem Domini Mariam permansisse, Precibusque vacasse, ac reliquum vitæ tempus transegisse, piè ab omnibus creditur Christicolis. Hinc ad Septentrionem remeantibus se offert locus, Diuisionis Apostolorum dictus: vbi post primum Concilium eo loci celebratum, Spiritu sancto iubente, sunt separati, perque vniuersum missi Orbem, ad prædicandum Euangelium, testificaturi cunctis gentibus venisse Saluatorem Iesum, vnicum Dei Filium, qui credentes in se, & baptizatos in nomine Patris & Filij & Spiritus sancti saluos faciat. Iuxta hunc est alius, in quem corpus beati Stephani Protomartyris delatum, & à quodam Caphargamala Honorij Principis tempore iterum tumulatum ferunt. Sed iam de Monte in genere, deque situ eius & conditione quædam dicenda.

Euseb. in Chro

Nicoph. lib. Hist. Eccles. 2. c. 3. 21.

Tyr. lib. 8. c. 5

A Cœna-

Digitized by Google

A *Cœnaculum Domini.*
B *Domus Caiphæ.*
C *Locus vbi Iudæi volentes rapere corpus D. Virginis, cæcitate percussi sunt.*
D *Locus vbi D. Petrus fleuit amarè.*
E *Porta Sterquilina.*
F *Fons & Natatorium Siloë.*
G *Quercus Rogel.*
H *Ecclesia Præsentationis D. Virginis.*
I *Fons Draconis siue D. Virginis.*
K *Pons supra torrentem Cedron.*
L *Ager siue campus Acheldema.*
M *Locus vbi latitarunt Apostoli.*
N *Mons offensionis siue Mashit.*
O *Domus Annæ Pontificis.*
P *Cœmiterium Catholicorum.*

Mons hic Sion, varijs nominibus in sacris Scripturis appellatus, typum Ecclesiæ refert, ac præ cæteris Montibus tanquam gemma pretiosissima in sacris Literis fulget. Hunc arce validâ, atque altis firmisque muris, turribus, & portis munitum, Dauid Rex Iebusæis vi armisque eripuit, & primus in regni sui sedem elegit: mox muros, portas, turresque omnes multò munitiores reddidit, & à suo nomine Ciuitatem Dauid appellauit; quæ Iosepho Ciuitas Superior est: eo quod in colle sedeat, cæteris circumiacentibus collibus olim excelsiori. Arcem item in eius summo vertice à Iebusæis conditum firmiorem fecit

Psal. 4. 23. 47 86. *Ioel.* 2. 3. 2. *Reg.* 5. 7. 11 3. *Reg.* 1. 22. 1. *Paral.* 11. 17. 6. *Bel.* 8. 3. *Reg.* 9.

Digitized by Google

in eaque Palatium postea regium. Domum cedrinam, ac Solium regium ædificauit, mirumque in modum auxit; quæ ipsi & Solomoni cæterisque Iudę regibus domicilium fuit, atque arctâ militum custodiâ seruabatur. Hinc passim in sacris Literis Arx regia appellatur, & Domus Dauid, nec non sedes, Solium, & Thronus Dauid, itemque Aula & Domus Regis. Hanc arcem Antiochus Epiphanes, occupatâ Hierosolymâ restaurauit; in eaque militum suorum præsidium posuit; quo diu multumque Iudæos afflixit: donec tandem Simon Machabæus fame compulsus ad deditionem præsidiarijs, eam recuperauit, & ab idolorum sordibus mundatam, comitantibus Iudæis cum laude, ramis palmarum, cinnyris, cymbalis, nablijs, hymnis & canticis intrauit; dedicatque eam Iudæo militi custodiendam. Reliquam verò Montis planitiem intrinsecus sitam in plateas & vicos Dauid Rex distinxit, atque inibi Præfectis, Ducibus, cæterisque heroibus, ac viris fortioribus domos ædificauit; inter quas & Vriæ fortissimi militis domum fuisse aiunt; cuius vxorem Bersabeam lauantem se in fonte suũ pomarij, quod in imâ valle sub Regis Palatio extabat, atque etiamnum à Mi[illegible] ostenditur, è tecto subdiali Domus regiæ (quod Sacra Scriptura [illegible]rium domus vocat) visam, formâ mulieris captus, adulterauit. Hinc errorem illorum detegi putauerim, qui Dauidem conspexisse Bersabeam putant è Meniano Domus regiæ; vti quoque passim depingitur; cum id maximè Sacrę Scripturæ aduersetur, ac constet apud Orientis populos nullũ esse Meniani vsum: nisi largè sumpto vocabulo pro Meniano intelligas omnem editum locum, qui Soli & auræ pateat.

Ierem. 17. Luc. 1.

1. Mach. 1.

1. Mach. 13. 14.

2. Reg. 11.

A Cœnaculum Domini, & Mons Sion.

B Ruinæ arcis veteris Turris Dauid.

C Domus Caiphæ.

D Castrum

Digitized by Google

D *Castrum.* G *Fons Bersabeæ.*
E *Porta Iaffæ.* H *Mons Oliuarum.*
F *Aquæductus.*

Eundem montem postea Iudas Machabęus, fuso Lysiæ exercitu, per circuitum reædificâuit, solidisque muris, ac turribus altissimis ita muniuit, vt Iosephi testimonio vi nunquam, solâ verò fame capi potuerit: quod & Titus Imperator (teste eodem Iosepho) cùm Montem occupasset, confessus est. Cum enim (vt idem ait) Romani milites arietes muris admouissent, ijsque subito quodam timore percluſi Iudæi, munitiones dereliquissent, & à muris diffugientes se in cauacas occultassent, illi statim, muris vacuis defensoribus, Ciuitatem sine vllo suorũ sanguine præter omnem spem occupârunt, ac plurimâ æditâ hominũ strage, incendio vniuersam deleuerunt: eamque postero die ingressus Titus, & conspectâ murorum & turrium solidâ altitudine, magnitudine, subtilique singulorum lapidum compagine, quantum paterent, vel quantum erigerentur, miratus validas ciuitatis munitiones, turriumq; cautes; Deo (inquit) planè adiuuante pugnauimus, & Deus erat, qui detraxit ab istis munitionibus Iudæos: nam quæ hominum manus, aut quæ machinę aduersus istas valerent? In hoc etiam Monte (vt Sacræ referunt Literę) Dauid, Salomon, alijque Reges Iuda, itemque Ioiada Pontifex sepulti sunt, & à Salomone in patris sui monumentum maximæ illatæ diuitiæ: ex quo postea Hyrcanus Pontifex & Dux tria millia talentorum argenti extulit. Deinde etiam Herodes Ascalonita simile attentauit; sed flammâ erumpente, & duobus satellitibus interemptis, territus ab incepto destitit; &, vt se expiaret, Monumentum candido marmore exornauit. Quâ parte autem Montis hæc sepulchra existãt, certi quod asseram nihil habeo, nullo vestigio eorum superstite. Ea propter hallucinari eos, vel mendacia obtrudere putauerim, qui formam Sepulchri Dauidici describunt, & se in illud, Templo Cœnaculi subterraneo inclusum, intromissos dicunt. Nam & Beniaminus Iudęus in suo Itinerario illud iamdudum oculis hominum subtractum esse scribit: idem Breidenbachius innuere videtur; vbi asserit nullum dari accessum Christianis ad regum Iuda Sepulchra in monte Siõ existentia. Beniamini hæc sunt verba. Locus (inquit) Sepulchrorum „
Dauidis & Salomonis ab hinc annis mille iussu Patriarchæ Christianorum occlusus, & ab oculis hominum ad hodiernum vsque diem celatus est: corruente enim muro Templi quod in Sion est, lapides ex antiquis Montis Siõ murorum fundamentis ad Templi instaurationem eruti fuere: in quibus eruendis casu lapide quodam sublato, Antri ostium ab operarijs inuentum fuit, quod subeuntes, ad quoddam Palatium marmoreis innixum columnis peruenere in quo Monumentum videre

1. *Mach.* 4.
7. *Bel.* 24.
3. *Reg.* 2. 11. 2. *Paral.* 24. 26. *Neem.* 3.
Ioseph. 13. *Ant.* 15. *Niceph.* 8. *Hist. Eccles.* 30. *Ioseph.* 16. *Ant.* 12.

videre auro & argento obductum: ante quod mensa erat, in eáque
" sceptrum, & corona aurea; ad cuius sinistram simili ornatu Sepulchrũ:
" erantque illic vrnę conclusæ: quid vero continerent, ignotum fuit.
" Cùm verò homines illi in Palatium penetrare constituissent, turbinis
" spiritu percussi, ex Antri ostio in terram exanimati deciderunt. Iacue-
" runt autem eodem loco vsque ad vesperam; cùm spiritu alio rursus ex-
" citati, humanę voci similem audiuerunt; Surgite, exite ex hoc loco: illi
" verò impulsi, atque pauore correpti, maximè trementes exierunt; rem-
" que omnem ad Patriarcham retulere. Hæc ille. Ingentium autem re-
giorum ædificiorum, quæ in hoc monte olim fuisse sacræ Scripturæ & Iosephi testimonio constat, nihil præter rudera immensa & lapidum aceruos est quod cernas. Supersunt quidem altissimæ turris reliquiæ, quam Turrim Dauidis nonnulli vocant, eamque esse volunt, cuius in
Cap. Canticis fit mentio; cuiusque munitionibus ac pulchritudini Ecclesiæ Christi sponsa à Salomone comparatur: eorum tamen opinioni non
2. Bel. 24. facilè subscripserim, quod Vrbem vniuersam incendio penitus delerit scribat Iosephus. Ceterùm vt nunc se res habent, adiacet Mons meridionali Vrbis lateri, mœnibus exclusus, inclusus olim, cæteris omnibus eminentior, vallibus profundissimis, sed vt plurimùm ædificiorũ & mœnium ruderibus exaggeratis (olim licèt adscensu difficillimis) vndique cinctus, ab Aquilone, quà Vrbi cohæret, cum eâ exequatur. Denique ita deformatus est, vt vix vnquam in eo Vrbem fuisse adiuertas. Nihil enim est, Turri, Caiphæ domo, & Cœnaculo Domini, San-
Cap. 3. tonique Turcici ædibus exceptis, nisi immensus lapidũ acerus; quod multis ante seculis Micheas vates prædixerat. *Sion* (inquiens) *quasi ager arabitur, & Hierusalem quasi acerus lapidum erit.* Similiter & Hie-
Tren. c. 5. remias *Sion* (inquit) *disperijt, vulpes ambulauerunt in eo.*

Caiphæ domo lustratâ, Precibusque inibi (vt diximus) peractis, egressi, ad læuam fleximus. Haud procul inde, Meridiem versus, e muro seu macerie ostensum nobis fuit Cœmiterium Minoritarum, in quo cæteri Christiani Occidentis, qui Hierosolymis è viuis excedunt, impetratâ prius à Saniacco facultate, & pro iure sepulturæ soluto pretio, humantur. Intra Vrbis siquidem mœnia sepulchra habere nemini fas est.

Ex eodem quoque loco totum ædificium Cœnaculi Domini cubâ sphæricâ ornatum conspeximus; quam supra aperturam summitatis Templi respondentem, loco vbi Apostoli receperunt Spiritum sanctum, à Turcis paucis abhinc annis vnà cum turriculâ additam, Minoritæ nobis retulerunt.

Inde discedentes, per angustam mox semitam Austrum versus ad subiectam vallem Agrum Fullonis nuncupatam descendimus. Hæc pars

Digitized by Google

pars Vallis Gehennon est, atque ab Acheldemach agro in Occidentem protendens fullonibus olim vsui fuit. Hîc enim pannos suos in vicino torrente Gihon, qui ex fonte inferiori Montis Gihon fluit, lotos suspendere, & siccare solebant. 4. Reg. 18. 2. Paral. 33. Isai. 7. 39.

A *Cœnaculum Domini, & Mons Sion.*
B *Quercus Rogel.*
C *Locus occultationis Apostolorum.*
D *Acheldemach.*
E *Mons offensionis, & Domus mali consilij.*
F *Vallis Ennon.*

Valle superatâ, rectà ad montem Mashit, id est offensionis, siue Exterminij, perreximus. Is è regione Vrbis positus, montem Sion ad Occidentem, Oliueti ad Orientem, Vrbis mœnia ad Septentrionem habet. Dicitur autem Offensionis, quòd Salomon vxorum alienigenarũ instinctu in ipsius cacumine altaria & templa construxerit, Astaroth idolo Sidoniorum, Chamos offensioni Moab, & Melchon abominationi filiorum Ammon: quæ omnia Rex Iosias demolitus est; qui & lucos succidit, repleuitque loca eorum ossibus mortuorum. Supersunt etiamnum in eodem Montis fastigio veterum ædificiorum vestigia aliquot, quæ plurimi reliquias Templorum Salomonis existimant; quorum opinioni, quæ ex sacrâ Scripturâ iam retulimus, aduersantur. 3. Reg. 11. 4. Reg. 23.

Ad costam eiusdem Montis prosequentes iter Ortum versus, quasi ducentos passus, in ipso ferè cliui medio Agrum Figuli, vel Acheldemach, seu Acheldema, hoc est, Agrum sanguinis, vulgò Campũ sanctum, accessimus. Is Christi sanguinis pretio, triginta nempe denarijs argenteis, quos Iudas à principibus sacerdotum ad tradendum Christum acceperat, & postea pœnitentiâ ductus in Templum proiecerat, à Iudæis emptus, ad sepulturam Peregrinorum antrum quadratæ formæ Zach. 11. Matth. 27. Act. 1. Hieron. in Lor. Hebr. lit. A.

Digitized by Google

repræsentat, amplum equidem atque ingens, muro circundatum; qui à Montis superficie pedes eminet quindecim, habens in latitudine pedes quinquaginta, in longitudine septuaginta tres; cui superimpositi sunt fornices aliquot sphærici, quibus lumen immittitur, & mortuorum cadauera funibus inferuntur. Opus id ab Helenâ Constantini matre instauratum aliqui volunt. Ad antri latus occiduum paululum adscendentes, per foramen rupi incisum totum perlustrauimus, & cadaueribus pænè refertum inuenimus, plurimis adhuc integris atque illæsis, suisque sudarijs inuolutis, atque eo ordine in ipsâ Antri superficie compositis, & distentis, vt alterum alterius clauderet latus. Quotquot autem Christicolæ Hierosolymis obeunt, exceptis Latinis hoc loco, Saniacco Vrbis pro sepulturâ datis septem aut octo aureis (vt nobis narratum est) sepeliuntur. Fiunt hîc preces à Peregrinis. Minoritæ concinunt sequentia:

Niceph. 8. Hist Eccles. c. 30.

Antiph. *Principes Sacerdotum acceptis argenteis, dixerunt, non licet mittere eos in corbonam, quia pretium sanguinis est.*

Vers. *Concilio autem inito emerunt ex illis hunc agrum.*
Resp. *In sepulturam Peregrinorum.*

Orat. *Omnipotens clementissime Deus, qui vt mundum priorum parentum lapsu perditum redimeres, Filium tuum vnigenitum ad nos profugos non crucifigendum tantum demisisti, verum etiam vt largior quoque esset nostra redemptio, & Scripturæ de eo loquentes finem haberent, vilissimo pretio impretiabilem vendi sustinuisti: quorum equidem denariorum numero hunc agrum emptum fuisse credimus: nobis propterea præsta redemptis, vt pœnitentiæ fructus colligentes, eiusdem Filij tui Passionis meritum consequamur. Qui tecum &c.*

Indè triginta circiter passus ad Ortum declinantes, alium accessimus specum, plura habentem latibula, Anachoretarum pœnitentium quondam habitacula; in quibus Dominicæ Passionis tempore Apostolos latitasse veterum memoriâ proditum est. Variæ inibi visuntur Diuorum imagines, lateribus depictæ. Sepulchrum quoque ibi ostenditur rupi incisũ, Dominico Sepulchro persimile, si Fr. Bonifacio credimus; qui vtrumque se inspexisse testatur. Eius formam suprà expressimus, vt superfluum sit hîc eadem repetere. Hic rursum funduntur. Preces à Peregrinis, & à Minoritis concinuntur sequentia:

Lib. De perc. cult. Ter. Sanct.

Hymnus. *Tristes erant Apostoli de nece sui Domini &c.*

Antiph.

Digitized by Google

Antiph. *Omnes vos scandalum patiemini in me in nocte istâ: quia scriptum est; Percutiam Pastorem, & dispergenter oues gregis.*

Vers. *Omnes amici mei dereliquerunt me.*

Resp. *Dominus autem assumpsit me.*

Oratio. *Benignissime ac semper dulcissime Iesu Christe, derelictorum spes, atque refugium, qui Apostolos tuos nimio terrore perterritos in diuersis locis in tuæ Passionis agone latitantes, post Resurrectionem tuam in vnum congregatos, gloriosâ tui optatâq; præsentia consolari sæpius voluisti: sic nos facias tua maximâ pietate, & eorum precibus in omni tribulationis euentu solidatos esse, vt te in nobis resurgente, nulla nos aduersitate à te separari vnquam contingat. Qui viuis &c.*

Hinc rursum descendentes ad vallem filiorum Ennon, quæ & Tophet, & Gehennon, vel Benhinnon, aut Behennon dicitur, *Ios.15.18.* Aquilonem versus perreximus. Vallis hæc ab Ortu Montem Oliuarum, à Meridie Montem offensionis, ab Occasu Montem Sion, ab Aquilone verò Montem Moriah, vrbisque mœnia habet, estque profundissima, & hortis viridarijsque amœnissima, ac fluxu Torrentis Cedron irrigua, olim autem tota memorosa, & delitijs plena fuisse perhibetur. Hîc Adonias Dauidis filius ad paternũ adspirans regnum regium habuit conuiuium. Hîc etiam Hebræi idololatræ *3.Reg.1.* Moloch idolo (horrendum dictu) super altare Topheth proprios quõ- *4.Reg.17.* dam immolarunt filios. Hos Achab & Manasses Reges sequuti, filios *4.Reg.16.28* *2.Paral.28.* suos eidem consecrauerunt. Quem abominandum ritum Iosias Rex *23.* sustulit, Statuam Moloch contriuit, lucum succidit, locumque mor- *4.Reg.23.* tuorum ossibus alijsque sordibus impleuit. Ob hæc tam detestenda sacrificia, sparsumque tot innocentum puerorum sanguinem, hanc Vallem non amplius Topheth, sed Occisionis aliquando nuncupandam prædixerat Hieremias: qui hîc etiam Dei iussu coram senioribus *Cap.7.19.32* populi ad terram vas fictile allisit, atque confregit, vt Deum quandoque sic Vrbem populumque contriturum declararet. Ab his tam crudelibus infantum pœnis Saluatorem analogiam sumpsisse, & Infernũ Gehennam appellasse scribit Hieronymus. Abominandum id idolum *In loc. Hebr. lib.6.* concauum, & æneum fuisse tradunt authores, quod capite vitulum, diademate insignito, reliqua parte hominem exprimebat; quod cùm igne subiecto totum ignesceret, & mox brachia expansa contraheret, eius cultores filios suos filiasque summa crudelitate eius complexibus cremandos tradebant, vti Hieremias id quoque innuere videtur, vbi *Cap.32.* ait: *Aedificauerunt excelsa Baal, quæ sunt in valle filij Ennon, vt initiarent Filios suos & Filias suas Moloch, quod non mandaui illis.* Gratum id obsequium Deo suo credebant, qui Abrahæ exemplo proprios filios of-

Digitized by Google

ferrent; durante verò sacrificio Sacerdotes Meloch rauco tubarum clangore, ac ingenti tympanorum strepitu adstantium aures obtundebant, ne flebiles eorum voces, qui exquisitissimis supplicijs torquebantur, in horrendis illis tormentis à parentibus exaudirentur.

In extremo ad Orientem angulo, vbi cum Valle Iosaphat coniungitur, vetustum cernitur ædificium; quod Puteum contutationis sacri Ignis vocant: eo siquidem loco Sacerdotes Babylonicæ captiuitatis
2. Mach. 1. tempore Ignem sacrum de altari sumptum condidisse ac (vt loquuntur) contutasse ferunt: quem postea ex Perside reuersi in aquam crassam conuersum inuenerunt: eâ verò cùm ligna altaris conspergerentur, adstãte populo omnium cum admiratione Sole refulgente accensa fuere: in cuius rei memoriam postmodum festum Scenopegiæ institutum fuit. Puteus iste ad dextram relinquitur, atque à Peregrinis eminus conspectus præteritur.

Isai 8. 21. Neem. 3. Ioan. c. 9. Valle Gehennon superatâ rursum alta petiuimus montemque Moriah adscendentes, ad Siloah fontem perreximus. Is aquis optimis & berrimus ad radicem montis Moriah scaturit. Ob cæcum natum Christi virtute illuminatum, Christianis in primis venerabilis: quamo Turcæ Maurique omnes eius aquas magni faciunt, atque oculorũ vitijs prodesse aiunt.

2. Paral. 33. Hieron. in arg supra Proph. Isai. Haud procul ab hoc fonte iuxta transitum aquarum, quas Rex Ezechias iniecto obstruxerat puluere, Morus extat lapidibus ad ipsum trunci circumsepta, eo loco (vt volunt) quo olim Quercus Rogel extitit, sub qua Isaias, iussu Manassis Regis prope hunc locum serrâ ligneâ dissectus, cõditus est. Duas hic Fons efficit piscinas, quarum muros Sellum filius Cholhoza restaurasse legitur, erantque olim inclusæ
4. Esdr. 3. Horto Salomonis. Prior autem, quæ in viâ est, iuxta pontem, altera capacior, formam etiamnum refert quadratam oblongam, versus fontem paululum in rotunditatem desinentem, quam (cùm nos fontem viseremus) siccatam inuenimus: altera fonti contigua quadratâ formâ aquis abundabat.

Indè per gradus aliquot sub rupis concauo ad fontem descenditur, qui instar canalis, latitudinis pedum quatuor aut quinque, sub ipsâ ru-
Niceph. 8. Hist. Eccles. 30. pe protenditur. Insignis quondam supra hunc fontem exstructa fuit à pijssima Helena Ecclesia, titulo Saluatoris Illuminatoris, cuius etiamnum nonnullà remanent indicia. Peregrini antrum ingrediuntur, manus, oculos, faciemque religionis ergo hac aquâ lauant, vti & nos fecimus, precibus poscentes à Deo Saluatore, ac summo illuminatore, vt sicut cæco nato lumen oculorum restituerat, sic nobis lumen fidei augeret, corpusque fragile in bono opere corroboraret; quibus hæ quoque à Minorits additæ fuere Precationes:

Antiph.

Digitized by Google

Antiph. *Exſpuit Ieſus in terram, & fecit lutum ex ſputo, & liniuit ſuper oculos cæci nati; & dixit, Vade, & laua ad natatoria Siloë.*

Verſ. *Abijt ergo ille.*

Reſp. *Et lauit, & vidit.*

Oratio. *Deus, cui nihil impoſsibile, ſed ſolo verbo reſtauras vniuerſa, qui cæco nato eius oculos tuo iuſſu in his Siloë natatorijs extergenti, clarum tam ſpiritus quàm corporis reddidiſti viſum: concede nobis quæſumus, hac tua ſancta recenſentibus opera, vt oculi mentis noſtræ luto delictorum infecti, aquâ miſericordiæ tuæ valeant expiari. Qui viuis &c.*

A Fonte Siloë adiactum lapidis, Septentrionem verſus alium acceſſimus fontem, ab Hieremiâ, & Nehemiâ Fontem Draconis appellatum, ad Montis quoque Moriah radicem iuxta Vallē Ioſaphat poſitū, quem vulgò Fontem Mariæ vocant, quòd Filij ſui crepundia, alioſque pannículos in eo ſæpe abluerit. Hic profundiſſimus eſt, octoginta enim & ampliùs gradibus ad eius ima hodie deſcēditur, protenditurque ſub ipſa rupe, latitudine pedes duos continens. Mahometæi in eo quotidie ſe lauant, & Moſcheam in muro exciſam iuxta habent. Cùm nos illaciter faceremus, Arabes aliquot Fontem occupauerant, qui ne ad infima Fontis deſcenderemus, aut eius aqua faciem lauaremus (vti Peregrinis mos eſt) impediuerunt. Eminus itaque ſalutato Fonte, dictiſque pro more à Minoritis Precibus, quæ ſequuntur, diſceſſimus. Num. 2.

Antiph. *Aue Regina cœlorum, Aue Domina Angelorum;*
Salue Radix Sancta, ex qua Mundo lux eſt orta.
Gaude gloriosa, ſuper omnes ſpecioſa.
Valde valde decora, & pro nobis Chriſtum exora.

Verſ. *Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix*

Reſp *Vt digni efficiamur promiſſionibus Chriſti*

Deus, qui virginalem aulam Beatæ Mariæ Virginis in qua habitares, eligere dignatus es: da quæſumus, vt ſua nos defenſione munitos, iucundos ſuæ faciat intereſſe commemorationi. Qui viuis &c.

Digitized by Google

A *Monumentum Absolonis.*
B *Spelunca seu latibulum D. Iacobi Apostoli.*
C *Sepulchrum Zachariæ Filij Barachiæ.*
D *Torrens Cedron.*

A Fonte Ortum versus pergentes Vallem Iosaphat transiuimus mediam. Valle superatâ, ad Aquilonem processimus, vbi ad dextram viæ in costâ Montis Oliueti Sepulchrum offêdimus formâ quadratâ, rupi incisum; cuius frontispicium quatuor columnis dupliciqué coronide ornatum est, apice in formam pyramidis insurgente. Monumentum fuisse autumant Zachariæ filij Barachiæ à Iudæis occisi inter Templū & Altare.

2. Paral. 24. Matth. 23.

Iuxta hoc aliud quoque spectatur Sepulchrum, tribus in facie ornatum columnis, in ipsâ rupe excisis, formam porticus referens: in quo Iacobum Apostolum, cùm se voto obstrinxisset, non comesturum panem ab horâ quâ calicem Domini biberat, donec Christum à mortuis excitatum videret, toto passionis tempore latitasse, atque Saluatorem post Resurrectionem ei apparuisse asserunt, quod & piè ab omnibus creditur Christicolis. In cuius rei memoriam Minoritæ concinuere sequentia:

1. Corinth. 15 Hieron. in Catal. script. illustr.

Antiph *Tunc relicto Iesu omnes Discipuli fugerunt.*
Vers. *Iacobus venit ad hunc locum.*
Resp. *Non se comesturum voverat, nisi prius videret Christum resuscitatum.*
Oratio. *Domine Iesu Christe, consolator omnium, & Redemptor, qui B. Apostolo*

Digitized by Google

Apostolo tuo Iacobo Iudaorum metu in hoc latibulo tempore tuæ Passionis secretissimè latitanti, tua resuscitatus potentiâ, apparuisti, eumq; comedere benignè iussisti: esto nobis precibus ipsius Apostoli propitius, & præsta vt inter has barbaras nationes omisso omnis pusillanimitatis timore, fidem tuam constanter confiteri, & prædicare valeamus. Qui viuis &c.

A Pons lapideus supra Torrentem Cedron.
B Vestigia pedum Christi saxo impressorum.
C Torrens Cedron.
D Monumentum Absolonis.
E Sepulchrum Regis Iosaphat, vel secundum alios Manassis.
F Mausoleum D. Virginis.
G Muri Hierusalem.
H Aceruus lapidum iuxta sepulchrum Absolonis Mahometeorum proiectione ibidem processu temporis excretus.

Paulò quasi passus progressis tertium occurrit Sepulchrum, regiũ profectò, & egregium opus, ordinis Dorici, columnis, dupliciq; coronide, ac pyramidali fastigio decoratum. Totum ædificium ex perpetuâ rupe concisum, triginta circiter pedes altitudine continet. Absolonis id esse asserunt, ab eodem dum viueret ædificatum, licèt postea in illud illatus non fuerit. Testes sanè sacræ sunt Literæ Absolonem in Valle regis, quæ & Iosephat, erexisse titulum & Monumentum nominis sui, vocatumq; fuisse Manum Absolonis. Peringens aceruus lapidum Monumentum cingit, eius causam scisçantibus nobis retulere Franciscani, Mahumetæos prætereuntes lapides in Sepulchrum injicere, ac hominis impietatem, quòd vitæ patris insidiatus fuerit, his verbis execrari: *Maledictus Absalon, quiq; in parentes sæuiunt, maledicti æternùm.* 2. *Reg.* 18. *Ioseph.* 7. *Ant* 10.

Huic

Digitized by Google

Huic ferè contiguum hæret quartum, lapidibus pænè opertum, vt nihil præter introitus apicem videas, Corinthio constat opere, portæ frontispicium referens, Regis Iosaphat Monumentum, & Vallem subiectam indè nomen sumpsisse vulgò asseritur. Alij tamen Manassis regis esse Sepulchrum existimant, quod potius crediderim: Nam Iosaphat in Ciuitate Dauid cum patribus suis sepultum, Manassem verò in Sepulchro suo in horto Oza humatum esse, Libri Regum testantur.

2. Reg. vlt. & 4. Reg. 21.

E regione vltimi Sepulchri in infimâ parte Vallis, vbi rupes denudata cernitur, quam Torrens Cedron interdum superat, saxo impressa manuum & pedum aliquot vestigia conspeximus: quæ Saluatorem illis impressisse, dum ex Horto Oliueti illac ad Annam Pontificem peretur, piè ab omnibus creditur: minus integra tamen, nec co randa cum vestigio pedis Saluatoris, quod in Monte Oliuarum nos diisse & contrectasse suprà diximus: quod quidem Peregrinorum riâ (qui malleorum & lapidum ictibus, dum fragmenta conantur lere; ea vitiant) contigisse putauerim.

Post deosculata pro more Sanctissimarum manuum & pe stigia, ac sequenti à Minoritis dictâ Oratione:

Respice quæsumus, Domine Deus, super hanc familiam tuam, pro minus noster Iesus Christus non dubitauit manibus nocentium trad cis subire tormentum. Qui tecum &c.

Ad Hortum Oliuarum processimus, relicto ad læuam p lapideo, ex vnico constante fornice; quem Helena Imperatrix construxisse putatur. Is aquis torrentis intumescentibus (quod quidem tantissimè, & nisi cœlo imbribus abundante accidit) transitum supra torren præbet; aliàs siccis pedibus transitur.

Semitâ angustâ pergentes, ad dextram in costâ montis Arc midirutum, & pœnè collapsum eminus conspeximus, quem vul pulchrum Iudæ proditoris appellant. Iuxta sunt Sepulchra vu dæorum.

Procedentes paululum ad Occasum, reliquimus ad sinistram portam Auream Vrbis Hierosolymæ, quam, cùm cominus accedere non liceret, eminus salutauimus, ac Christum Ouantem adorauimus. Minoritis interim recitantibus sequentia:

Antiph. *Rex tuus venit, Hierusalem, sedens super asinam; & pullum filium subiugalis.*

Vers. *Aperite mihi portam iustitiæ.*

Resp. *Et ingressus in eâ confitebor Domino.*

Oratio. *Clementissimè Domine Iesu Christe, qui die palmarum fidelissimâ populorum in te credentium stipatus caterua, per hanc sacra-*

tissimam

Digitized by Google

tissimam pontam super pullum Asinæ, vt nobis præberes humilitatis exemplum, Hierosolymam ingredi voluisti: præsta quæsumus, vt tua nos humilitatis imitantes vestigia, per illam cælorum ianuam, quæ tu es, Hierusalem supernam ingredi mereamur. Qui viuis &c.

E regione Portæ Aureæ ad radices Montis Oliueti locus ostensus est, quo olim vicus Gethsemani extitisse putatur, vbi Christus à cœnâ nouissimâ mœstus ac pauens suos reliquit Apostolos, ac solis inde secum assumptis Petro, Iacobo, & Ioanne, ad Hortum Montis Oliuarum perrexit. Hodie verò ita in cinerem hîc omnia versa sunt, vt ne vllum quidem veterum ædificiorum vestigium supereſſe conspicias. *Matth. 26. Marc. 14.*

Inde ad iactum sagittæ progressis, in ipso Montis Oliueti radice ostensa fuit maceria vtrimque angusta, instar viculi, ingressum ad vicinum præbens Oliuetum: olim aditum Horti Oliuarum fuisse asserunt, in quo Saluator noster à Iudâ militum cohorte, ac ministris pontificum stipato, proditus osculo, & à cæteris captus, ligatus, atque inde immaniter per torrentem Cedron, ac vallem Iosaphat, Montemque Moriah, denique per Portam Sterquilinij ad Pontificis Annæ domũ abreptus fuit. Hîc quoque milites & ministri iterum interrogati, quèm quærerent, ceciderunt in terram supini. Hîc denique Petrus educto gladio Malcho Pontificis seruo abscidit auriculam. Hîc gradum sistentes, pro more precati sumus, recitantibus Minoritis sequentia: *Matth. 26. Luc. 22. Ioan. 18.*

Antiph. *Dederat autem eis traditor signum, dicens, quemcunque osculatus fuero, ipse est, tenete eum, & ducite cautè.*

Vers. *Dixit Iesus tradenti se.*

Resp. *Iuda, osculo filium hominis tradis?*

Oratio. *Domine Iesu Christe, humani generis benigne redemptor, qui ob maximum erga nos amorem tuum, à discipulo in hoc Horto Sancto primùm tradi, deinde ab immanissimâ Iudæorum manu capi, ligari, atque ignominiosè tanquam latro ad Pontificis præsentiam plectendus perduci sustinuisti: postremò vero turpissimam crudelissimamq; mortem oppetere, vt nos de inimici rugientis captiuitate absolueres, vltro voluisti: concede nobis quæsumus, vt cuncta huiusce modi aduersa æquo atque constanti animo tolerare, & tolerando protui nominis gloriâ eidem congaudere queamus. Qui viuis &c.*

Iuxta hunc locum ascendentibus nonnihil, in eodem horto nuda rupes ostenditur triplici culmine: qui locus esse dicitur, quo Christus tres reliquit Apostolos, quos secum adduxerat, Petrum nempe, Ioannem, & Iacobum, dicens eis *Vigilate hic & orate*. Vbi etiam paulò post rediens, inuenit eos dormientes, & dixit Simoni Petro, *Simon, dormis, non potuisti vnâ horâ vigilare mecum?* Quorum omnium hîc commemoratio fit à Minoritis tali Oratione:

Digitized by Google

Antiph. *Assumpto autem Iesus Petro & duobus filijs Zebedæi, cœpit contristari & mœstus esse: tunc ait illis: Tristis est anima mea vsque ad mortem: Sustinete hic & vigilate mecum.*

Vers. *Et reuersus ad Discipulos suos, ait Petro.*

Resp. *Non potuisti vnâ horâ vigilare mecum?*

Oratio. *Dulcissime Domine Iesu Christe, qui quantum possit humana fragilitas prænoscis, Discipulos tuos prædilectos, quos ex nimiâ cordis tristitiâ vrgens corporis necessitas in validum hic soporem immerserat, benignè excitasti, atque vt Orationi vacarent exhortatus fuisti: omnem negligentiâ nostræ somnolentiæq; torporem à nobis procul repelle, vt salutiferum vitæ tuæ decursum vigilantiùs ac deuotius contemplari mereamur. Qui viuis &c.*

In eodem Horto declinando paululum ad Occidentem locus ostenditur sessionis beatissimæ Mariæ Virginis, ab Orientalibus ita appellatus. Aiunt enim ab Adscensione Filij ad diem obitus sui circumvicina omnia Montis Oliueti loca à Filio suo frequentata, quotidie ferè perlustrasse, contemplatamque mysteria ibi ab eo peracta, & ex itinere sessam ibi considere solitam: stetisse etiam ibi, atque Stephanum Protomartyrem, Vrbe eiectum, cùm lapidibus haud procul inde obrueretur, confirmasse, & precibus suis iuuisse, ne in tormentis deficeret. Hîc igitur & nos substitimus, ac Deo fudimus Preces, Virginisque beatissimæ patrocinium deprecati sumus. Seraphicis interim concinentibus sequentia:

Antiph. *Quæ est ista, quæ adscendit sicut aurora consurgens, pulchra vt luna, electa vt sol. Alleluia.*

Vers. *Dignare me laudare te Virgo sacrata.*

Resp. *Da mihi virtutem contra hostes tuos.*

Orat. *Respice quæsumus Domine, oculo tuæ pietatis ad indignæ prolis seruorum tuorum, & meritis gloriosissimæ Matris tuæ, dum vitâ viuens, hunc sacratissimum Montem, diuinis ac copiosis refertum mysterijs, deuotissimè visitaret, sæpius hic sedendo, tuæq; Passionis acerbitatem lachrymabiliter meditando quiescebat: fac nos in hac lachrymarum valle sedentes in vmbrâ mortis ad glorioſum Olympum feliciter transmigrare. Qui viuis &c.*

Hortus Oliueti non continuâ sepe vel pariete sepitur, sed multis semitis intersecatur, & plurimis locis omnibus est peruius. Multæ in eo etiamnum vetustissimæ visuntur Oleæ; quas à Christi ætate superesse, vulgò persuasum est.

Hinc ad Aquilonem pergentes, relicto ad dextram Virginis Sepulchro, locum lapidationis Diui Stephani adiuimus, ibidemque precibus vacantes paulisper substitimus, Minoritiæ interim concinere sequentia:

Antiph.

Digitized by Google

Antiph. *Lapidauerunt hîc Stephanum Iudæi inuocantem, & dicentem, Domine Ieſu, accipe ſpiritum meum; & ne ſtatuas illis hoc peccatum, quia neſciunt, quid faciunt; & cùm hoc dixiſſet, obdormiuit in Domino.*

Verſ. *Stephanus vidit cœlos apertos.*

Reſp. *Vidit, & introiuit, beatus homo cui cœli patebunt.*

Oratio. *Omnipotens ſempiterne Deus, qui primitias Martyrum in beati Leuitæ Stephani ſanguine dedicaſti; tribue quæſumus, vt pro nobis interceſſor exiſtat, q ipro ſuis etiam perſecutoribus exorauit Dominum Ieſum Chriſtũ filium tuum, Qui tecum &c.*

Inde alta petentes, per Portam Gregis Vrbem intrauimus. Dein rectà iuxta Pilati Prætorium per Viam Dolorosam ad Portam vſque Iudicialem proceſſimus. Hinc ad lævam flectentes Meridiem verſus, per plateas vicoſq; teſtudinibus coopertos, raris tantum foraminibus in ſummitate luminis admittendi cauſâ hinc inde relictis, continuauimus iter. Hi etſi plerique collapſi ruinis pleni, & multis in locis neglecti, & ſordidi iaceant, ex parte tamen Turcis Mauriſque loco Bazarri (nos Forum vocamus) ſeruiunt Sub his enim fornicibus in tabernis vtrimque diſpoſitis venalia quæque habent, ſeque interdiu contra ſolis æſtum, ac pluuiam recipiunt, tutique obambulant.

His perſpectis, atque Occiduum verſus pergentes, Templum vetuſtum & ruinoſum, vulgò Petri Carcerem, præteriuimus. Inde ad Aream ſanctiſſimi Sepulchri Dominici proceſſimus, ad cuius dextram oſtiolo patente obſcuros quoſdam ingreſſi ſumus fornices: dein atriolum tranſgreſſi, & quaſi 32 paſſus difficili incommodoque gradu procedentes, Sacellum acceſſimus Abaſſinorum curæ & cuſtodiæ demandatum, Dominicæ Crucifixionis Sacello contiguum, ſoloque muro diremptum, quod Orientalium opinione locus ſacrificij Abraham dicitur, & in maxima eſt apud omnes Chriſticolas veneratione. Eodem ſiquidem in loco, Patriarcham Abrahamum, conſtructo altari Iſaacem filium ex diuino mandato voluiſſe immolare, ſed ab Angelo retentum, arietem pro filio in holocauſtum obtuliſſe veteres tradiderunt. In cuius rei memoriam etiamnum in ipſo Sacelli medio lapis oſtenditur pauimento affixus, nonnihil profundus, teſſellato opere, varijſque emblematis ornatus, quo loco ſacrificium ab Abrahamo peractum putatur.

Huic contiguum hæret & aliud Sacellum, in quo pariter Ara oſtenditur lapidea, ſupra quam Melchiſedechem Regem, & Sacerdotem Dei altiſſimi, ſacrificium Deo obtuliſſe referunt Orientales. Iſis egreſſis Sacellis peruetuſta occurrit Olea, eodem (vt fertur) poſita loco, quo aries vepribus irretitus ac hærens ab Abrahamo

Digitized by Google

apprehensus, & in holocaustum pro filio oblatus est. Hæc quidem ita se habere, & à Patribus accepisse Orientales narrant, quibus & plurimi Patrum Occidentalis Ecclesiæ consentiunt: licèt alij contradicant, ac locum Sacrificij Abraham non Monti Caluariæ, sed Moriæ adscribant. Melchisedech verò Sacrificium non hîc, sed in Salem oppido peractum velint. Vt vt est, sat sit relata referre. Solitis ibi exhibitis Deo precibus, salutatisque ante fores Templi Monte Caluariç, & Sepulchro Dominico, ad Monasterium Minoritarum, Sole iam medio hærente cœlo, reuersi sumus, viresque nostras cibo demum paululùm reparauimus.

CAPVT XIII.

Monumentum B. Mariæ Virginis secundò inuisum. Aedes D. Ioachimi & Annæ parentum Mariæ, Arx Antonia, Porta speciosa Templi Salomonis, aliaq; antiquitatis Lustrata vestigia.

DECIMO SEPTIMO Kal. Nouembris, illucescente iam die, ad Beatissimæ Virginis Mariæ Monumentum binis comitantibus Minoritis, perreximus, nemine neque in vrbe neque extra Vrbem nobis obuio. Vbi ad Mausolæum Virginis venimus, patente ostio ad inferiora descendimus, & sacrum Virginis Sepulchrum inuisimus, perque horam vnam atque alteram Precibus inibi vacauimus: altero interim Minoritarum in sacrâ ædiculâ supra Virginis Monumentum sacrum faciente: quo peracto, & nos sacræ mensæ participes facti sumus. Postfusas Preces, ac debitas Deo Opt. Max. eiusque Matri sanctissimæ habitas gratias, Templo egredimur, atque ad Vrbem reuersi, domum DD. Ioachim & Annæ, in quâ dum festa Hierosolymis agerent, hospitatos fuisse, vbi & obijsse vtrumque, veterum memoriâ proditum est, accessimus; Templumque à Christianis postmodum istarum ædiũ fundamentis superstructum, cum Monasterio illi contiguo, perlustrauimus. Templum id elegantis operis, à Turcis in Messitam versum, situm est haud procul à Portâ Gregis, è regione Templi Salomonis: sub cuius Choro specus extant, vulgò Ioachimi & Annæ cubicula crediti; ad quos Templum transgressis in ipso Monasterij claustro scalâ ligneâ patet aditus. Nos quoque vt locum B. Mariæ natiuitate celebrem inuiseremus, ad subterraneos hos specus, obscuros tamen valde, & omni prorsus luce carentes, ardentibus cereis ideò instructi, penetrauimus. Sunt autem tres numero, quadratâ formâ, cellulæ, viuæ rupi incisç, eo ordine vt sibi cohæreant, & ex vnâ in alteram detur transitus. Postrema sub ipsâ Arâ superioris Templi, Annæ Thalamus dicitur,

dicitur, in quo virgo Maria concepta & nata putatur. In cuius rei memoriam, Deo, eiusque Matri Preces fudimus; Minoritis sequentia dicentibus:

Antiph. *Gloriosa Virginis Mariæ & Annæ matris eius conceptionis & natiuitatis Ecclesiam deuotissimè visitemus; quæ & Genitricis dignitatem obtinuit, & Virginalem pudicitiam non amisit.*

Vers. *Ora pro nobis Sancta Dei Genetrix.*

Resp. *Vt digni efficiamur promissionibus Christi.*

Orat. *Famulorum tuorum, quæsumus, Domine, delictis ignosce, & qui tibi de actibus nostris placere non valemus B. Annæ & Genitricis Filij tui Domini nostri intercessione saluemur. Per Dominum nostrum Iesum &c.*

Precibus finitis ad superiora redijmus, donoque dato Seriphi famulo inibi habitantis, ad penetralia introducti sumus, totumque lustrauimus Monasterium. Ædificium est satis amplum, & magnificum, quadratâ formâ in plurima diuisum cubicula, duplici ornatum porticu, vnâ alteri superimpositâ, columnis marmoreis vtraque suffultâ, impluuio in medio satis spatioso. Id culturæ aptatum, pomis aureis, varijsque floribus refertum, in hortum amœnissimum, & cultissimum euasit.

Monasterio egressi, iuxta Salomonis Templi vestibulum quod Septentrionem spectat, Arcis Antonianæ reliquias ad dextram viæ reliquimus, vnicum Romanorum peramplum quōdam & regium monumentum. Hodie tamen maiori ex parte dirutum & concisum, exiguā tantum partem reliquam habet, constatque è saxis marmoreis miræ magnitudinis. Ab Hircano autem Machabæo in rupe quinquaginta cubitis altâ & vndique abruptâ ædificata, priùs Turris Baris dicta, & sacerdotalis stolæ custodiæ destinata, Pontificum ad Herodis vsque tempora sedes fuit. Herodes verò regnum adeptus restaurauit, & turribus excelsis communiuit, atque vt esset oportunum contra Templum & ciuium seditiones præsidium, militibus custodiendam dedit, eamq; Antoniam in gratiam Marci Antonij nominauit. *Ioseph. 15. Ant. 11. & 18. Ant. 12. Act. 3.*

Ab Arce rectà ad Occasum prosequentes iter, vbi ad Domum Epulonis venimus, ad Meridiem fleximus, Portam Speciosam Templi Salomonis inuisuri. Hæc ab Occasu ad Atrium Templi accessum præbet; eademque dicitur, per quam Petrus & Ioannes Apostoli adscendēres ad Templum horâ Orationis nonâ claudum mēdicum eleēmosynam petentem, cùm neque aurum neque argentum Petrus se habere respondisset, in nomine Iesu curauit. Ego tamen esse antiquam illā, non facilè crediderim, sed aliam potiùs, & recentiorem; nam Templum funditùs euersum, & Montem Moriah complanatum esse historicorum testimonio constat: ex quo facile colligere est etiam Portam *Act. 3.*

Digitized by Google

hanc parem cum Templo ruinam passam fuisse. Est autem opus regium, & admirandum, marmoreum & fornicatum totum, instar porticus amplissimæ, altitudinis pedum circiter triginta, latitudinis viginti quinque, vtrimque tabernis rerum venalium omnis generis ornatum. Porticum ingressis appropinquare Portæ Areæ Templi proximæ, aut inibi subsistere non licuit; sed quasi per transennam Templum, Areaḿque amplissimam introspicere tantùm datum fuit. Portâ conspectâ, & porticu, ad Caluariæ Montem perreximus, quem ab Orientali latere viâ acclivi atque apertâ conscendimus; vbi supra diuæ Helenæ Sacellum eiusque subdiale pauimentum procedentes, ad Cophtorum & Abassinorum habitacula & oratoria à Cophto quodam religioso introducti sumus. Quibus perlustratis ad Aream Templi Dominici Monumenti descendimus. Hîc quoque salutato Sepulchro Dominico, & Caluariæ Monte, Precibus aliquantulum vacauimus: mox ad Minoritarum Monasterium reuersi, quieti nos dedimus.

In omnibus ferè locis, quos suprà memorauimus, pro cuiusque conditione, ac mysterij significatione, à Peregrinis vnà cum Franciscanis modo quo diximus recitantur Orationes, cum Antiphonis, versiculis, & Responsorijs consuetis: leguntur adhæc plurimis in locis Euangelia, mysteria (quæ in ijs acciderunt) continentia. Religiosus verò aliquis Franciscanus Peregrinorum Dux & comes breui Oratione mysteriorum significationem explicat, & quid in singulis locis à Saluatore peractum sit, enarrat; exhortatione additâ, vt quæ oculis coram viderint, animo imprimant, eaque diligenter retractent, gratiasque Deo Opt. Max. agant, quòd ea conspicati sint, quæ paucis intueri concessum est. Si quis autem Peregrinorum legere nesciat, vel libellum orationes solitas continentem non habeat, recitatione Orationis Dominicæ & Salutationis Angelicæ satisfacit, consequiturque indulgentias à summis Pontificibus ea loca visitantibus concessas. In ijs solummodo locis, in Viâ Dolorosâ occurrentibus, nonnullisque alijs, intra Vrbis mœnia extantibus, ad quæ Christianis non datur ingredi, nullæ fiunt Orationes, aut Preces, cùm vel subsistere inibi, vel in reuerentiæ signum caput aperire non liceat. Quisque tamen in transitu corde saltem ea venerari, & salutare eminus, ac tacitâ oratione loci numen colere potest. Cæterùm solo eorum adspectu quemlibet contentum manere necesse est.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT XIV.

Sepulchrorum Regum Iuda, ac specus Threnorum Hieremiæ, extra urbem Hierosolymitanam extantium descriptio. Bombycum item in Oriente natura, ac earundem pastura.

DECIMO SEXTO Kal. Nouembris, horâ postmeridianâ, duce Baptista Hierosolymitano Monasterij Interprete, binisque comitibus Minoritis, Vrbe per Iaffæ Portam egressi, viâ quâ Sichem itur, Aquilonem versus, processimus. Ad lævam autem viæ hortos plurimos moris albis, Mauris *Tuth* dictis, distinctis ordinibus consitis, refertos præterijmus: quarum folia, ad alendos Bombyces aptissima, Hispanis & Italis inprimis vsui sunt. Longè autem aliter illius regionis homines (vt comites nobis retulere) vermiculos istos pascunt, atque Itali, alijque Occidentis populi. Hi quippe denudant arbores folijs, eaque virentia saccis ingesta domum conferunt, reptantibusque per tabulas Bombycibus ea in pabulum substernunt; bis verò in die pabula mutant, tabulasque ab animalculorum excrementis purgant: donec tandem pleniore alueo albescentes, atque adultiores, aranearum in morem ex ore spumâ ejectâ, tenuissima fila ducere, & sericeis globulis sese inuoluere incipiant: id vero vbi animaduertunt, detractis arborum ramis, eos imponunt, atque ita in orbem, nucumque modum (cui se irretiunt) glomerare sinunt. Orientales verò, vbi arbores plenæ folijs virescunt, ramos colligant, ac connectunt simul: recensque natos & iam repentes vermiculos arboribus imponunt: qui nulla prorsus humana adiuti ope, aut ministerio, per ramos colligatos ex vnâ arbore in aliam repunt, eas folijs denudant, & pabulum naturâ duce quærunt, donec tandem debito pascendi tempore expleto, robustiores effecti, ac fœti, sese ad texendum accingant, opusque suum natutæ instinctu in ijsdem arborum ramis conficiant. Licèt autem pascendi hic modus, vt multis notissimus, apud Occidentales facillimè introduci queat, tamen quo id minùs fiat, cùm aëris intemperiem, tùm tonitrua crebra, ac frigus intempestiuum, quæ nonnunquam etiam media æstate in Occidentis partibus, noctu præsertim, ex improuiso ingruunt, obstare crediderim. Nam hæc bombycibus sub dio expositis interitum illicò essent allatura. In Palæstinâ verò nihil horum verentur. est enim ibi aër amœnus, ac die noctuque innocuus, & sudus, nullusque vnquam rigor æstiuo præsertim tempore, hic viget. Mira autem huiusce vermiculi propago: ex exiguis siquidem minimisq; Bombycum seminibus, sabulo comparandis, circa

Kalendas

Digitized by Google

Kalendas Maias subtili linteo inuolutis & muliebrium mammarum calore confotis, vermiculi generantur: qui ne intereant, ab his quibus curæ sunt, alimonia ex mori foliis, modo quo diximus imbuuntur: atque ita fronde velati, educatique nono quoque die summam corpusculorum pelliculam mutant; posteà adultiores suapte naturâ ad texẽdum se accingunt, & telis suis semet irretiunt, reconditique rursum spoliantur, atque in subcandidos ad extremum papiliones exeunt: demumque ex mutuo congressu fœminæ pariunt, ex quibus propagatâ nouâ vermiculorum sobole ipsi depereunt.

Ex eorum deinde spolijs, quæ nucum ferè formam habent, colore albidis, vel croceis, in ahenum aquâ plenum focoque adhibitum iniectis, artifices fila glomeratorio extrahunt, torquentque digitis: quæ tandem lanificio aptata in pannos contexunt, quos Sericos vocamus.

Hortis à tergo relictis, iuxta Turcarum Mesitam Mahometæi cuiusdam Sepulchro celebrem, maceriam transcendimus. Eâ superatâ ad Orientem fleximus, hortumque ficubus & oleïs consitum transiuimus medium. Mox per Arcum in ipsâ rupe excauatum, latum pedes octo, Aream quadratâ formâ latissimam, viuo in saxo excisam, arboribusque cultam, & horto inferiorem, intrauimus: in quâ ad lævam Meridiem versus, vetustissimam Porticum, stupendi operis molem, frontispicio Dorici operis adornatam, offendimus. Porticus hæc è viuâ cæsa rupe, latitudinis pedum duodecim, longitudinis viginti quatuor Aquilonem spectat: altitudinem, ruinis maiori ex parte obrutam metiri non licuit. Grandes hîc subesse speluncas, cùm narraret Interpres, eas (vt est cupiditas hominum occulta cognoscere) auidiùs explorare statuimus. In extremo itaque sinistri lateris angulo, Ortum versus, per angustam foueam inter exaggeratos lapides erutam, ad inferiora descendimus. Vbi ad imum venimus, per foramen rupi incisum, lapidibus ferè obturatum, adeoque arctum, atque angustum, vt vix distentis corporibus humi prostratis, ac repentibus ad interiora penetrare daretur, maximâ difficultate, tenentes accensum manu cereum, fessi ac sudore pænè madidi ad penitiora tandem deuenimus. Subeuntibus primò sese obtulit grande vestibulum, ceu cella, formâ quadratâ, non testudineatâ, lata per quadrum pedes circiter viginti: inde ad alium Ortum versus progressi sumus specum, eiusdem ferè formæ, nonnihil tamen minorem, ex continentem Sepulchra, eo ordine dispositа, vt tria Aquilonem, totidemque Meridiem spectent, in rotundam superius desinentia formam, longitudine pedes septem, latitudine quatuor continentia, canaliculâ rupi incisâ medium intersecante ab inuicem diuisa. Hinc exeuntes, ad Occidentem fleximus, perque

perque portam valuâ lapideâ è rupe mirò artificio excisam, & versatilem, tertiam accessimus cellam, non minorem alterâ, eiusdemque formæ, ac totidem habentem Sepulchra. Hanc penetrantes, Occidentem versus, ad quartam profundiorem, sed minorem, per sex gradus descendimus: tumbas hîc duas marmoreas, diligenti manu, foliatoq; opere fabrefactas inuenimus, apertas ambas, & ex parte confractas; quas Regum Hierosolymorum fuisse Sepulchra vulgi opinio est; à veritate (meâ quidem opinione) haudquaquam aliena: cùm sacra Pagina Oziam Regem Iuda in agro regalium Sepulchrorum, quod esset leprosus, non autem in regijs Sepulchris Ciuitatis Dauid humatum referat, quo sanè testimonio planè liquet præter Dauidica Montis Siõ, alia quoque regia extitisse sepulchra. 2. Paral. 26.

Hac egressi ad Aquilonem rursus fleximus, transitisque, quas supra memorauimus, cellis, per portã, valuâ item lapideâ munitam, quintam ingredimur cellam, prioribus persimilem; itemque sextam, huic contiguam, sed inferiorem, & minorem, duobus quoque marmoreis decoratam Sepulchris, cæteris similibus, in quibus item Hierosolymorum Reges olim humatos existimant. Valuæ hæ ex vnâ eademque petrâ (vt diximus) excisæ in angulis prominentes rotundas extremitates vtrique posti ita insertas habẽt, vt facili ductu circumferantur, adeoque tanquam cardinibus suspensæ commodè claudi & reserari queant: quod vtique intuentibus stuporem injicit, & admirationis causam præbet maximam, quomodo nimirum ex vno eodemque saxo id exsculpi potuerit. Et quod magis mireris, etiam tumbæ lapideæ multò maiores sunt, quàm vt per portam introduci queant; vt hinc facilè quis existimet non eas arte humanâ importatas, sed intus ex eadem rupe excisas, & sculptorum operâ ibidem formatas esse. Porro specus hi subterranei ad vnum omnes obscurissimi sunt, miro artificio è viua rupe, non concamerato; sed quadrato opere excisi, lati per quadrum pedes plus minus viginti: profundioribus tantum exceptis, quorum latitudo sex, longitudo septem pedibus constat. Opus equidem mirandum, ac memorabile, & non nisi maximis impensis fabrefactum: vt meritò Regiâ Sepulturâ dignum censeatur. Sunt qui Sepulchra hæc regia vrbis muris olim comprehensa putent, licèt nunc longè extra muros conspiciantur: ex quo ingentem vrbis magnitudinem colligere facilè quis potest.

His ita conspectis, Hieremiæ (vt vocant) specum adijmus; in quo Threnos eum de Vrbis excidio composuisse ferunt. Distat is à regijs Sepulchris Occidentem versus passus circiter centum: estque quadratæ formæ Antrum, amplum & spatiosum, vnicâ columnâ eiusdem rupis suffultum, triginta circiter passus per quadrum continens.

Digitized by Google

Eo egressi, rectà ad Vrbem redijmus. In itinere nobis obuiam venere Maurorum aliquot familiæ: quæ collectis sarcinulis, nouam quærentes sedem, fame (quæ tunc per vicinas regiones grassabatur) cogente, aliò commigrabant. Itineris aliquod emensi spatium, per Portam, quam vulgò Damascenam appellant, vrbem intrauimus: inde per viculos quosdam deuios, sordidosque, ac ruderibus multis in locis pænè oppletos, ad Minoritarum Monasterium, cùm iam adueseraſceret, reuersi sumus.

CAPVT XV.

Arcus Ecce homo, & adium Herodis descriptio. Dei Supremi Chiecagiæ in vrbem Hierosolymam aduentus.

DECIMO QVINTO Kal. Nouembris, eodem, quem suprà memorauimus, Interprete duce, horâ primâ postmeridianâ ad Arcum Ecce homo per ædes quasdam Pilati Prætorio contiguas, aditu equidem difficillimo, & periculoso ducimur: nam Seriphi habitaculum, Messitamque paruulam Arcui vicinam pertransire cogebamur, quam licèt ingredi Christianos piaculum putant, barbarorum tamen animis dono prius placatis, quo difficillima quæque sæpissimè superantur, ad superiora ædium quàm occultissimè admissi sumus, scalaque ligneâ Maurorum operâ ædificio admotâ, ad summitatē Arcus peruenimus, ac summa spiritus consolatione lustrauimus. Id paruum admodum representat cubiculum, quadratum, oblongum, latitudinis pedum sex, longitudinis duodecim, collapsum ex parte, tectoque carens, parietibus vtrimque extantibus. Quâ parte Orientem spectat, duæ sunt fenestræ, à pauimento eminentes quasi pedes quinque, columellâ marmoreâ mixti coloris diuidente medias. Hîc Pilatus (vt est maiorum traditio) Iesum Saluatorem diris flagris concisum, consputum, toto corpore sanguine madidum, purpureâ indutum chlamyde, spineamque in capite gestantem coronam, in conspectum principum, ac populi produxit, & dixit *Ecce homo.* Arcus ille, Xysti porticus, frequentibus arcubus supra plateam publicam amplâ latitudine instar pontis exstructæ, ac subdialibus inambulationibus ornatæ, pars esse creditur. Per hanc à Pilati Prætorio in Antoniam Arcem, & inde in Templum Salomonis transitus erat. Ex hac Præsides Romani, & Agrippa Rex, tanquam è loco tuto populum alloquebantur: cuius frequens apud Iosephum fit mentio. Orationibus hîc persolutis, locoque perlustrato, nec non lapidum aliquot collectis fragmentis, discessimus. Mox Herodis Regis Palatium, è regione Prætorij accessimus, vbi in inferiori

Lib. 2. Bel. Iud. c. 17.

Digitized by Google

riori domus parte ab Interprete nobis ostensus est locus, quo adductus fuit Iesus ad Herodem Antipam; qui signum ab eo videre dudum desiderauerat; & cùm interrogatus nihil responderet, ab eo spretus, illusus, pro demente habitus, ac veste albâ indutus, ad Pilatum remissus est. Hinc rursus ne eâdem viâ regrederemur, per obliquos, deuiosque viculos Minoritarum Monasterium repetiuimus, vbi & postero die quieuimus.

XIII Kal. Nouembris à Bethleëmita quodam Monasterij famulo relatum nobis fuit *Seraij* regij, seu Portæ Ottomannicæ supremi Præfecti Chiecagiam, nobis Vicarium, Mechâ redeuntem, vbem amplo cum comitatu eo die intrasse: sequenti verò Bethleëmam, itemque Hebron profecturum, Patriacharum Sepulchra inuisendi causâ, plurimosque è primoribus Vrbis eum comitaturos. Ea siquidem Turcarũ animis insita est religio, vt voti rei, post Mahometis sui sepulchrum visitatum, non se legitimè votum soluisse arbitrentur, nisi postea Bethleëmam, Hebron, Hierosolymam, ac Lyddam adierint, & Christi incunabula, Patriarcharum, ac Diui Georgij Sepulchra, nec non Salomonis Templum visitauerint. Id vbi intelleximus, non spernendam hanc occasionem rati, quæ ad iter pertinebant summâ cum animi voluptate præparauimus: explere tamen animi desiderium minimè potuimus, dissuadentibus Guardiano, & primo Monasterij Interprete, *Anna* nomine, qui varia itineris pericula proponebant. Noctu siquidem Turcas, æstum diei declinantes, iter agere, minimè propterea nobis consultum fore tam temerè cum barbaris per loca deserta & incognita itineri nos committere. Summoperè namque verendum esse, cùm ipsi in equis proficiscantur, celeriqué incedant gradu, nos verò asinis vehamur, ne asinorum tarditate impediti eos assequi non valeremus, adeoque omni prorsus comitatu destituti, & à socijs derelicti, viam nescientes, intempesta nocte hac illacque vagari non absq; summo vitæ discrimine cogeremur. Quæ cùm vera esse & reliqui Minoritæ assererent, dicto parentes, ne pertinaciæ aut temeritatis notam incurreremus, mutatâ sententia à proposito abstinuimus. Licèt autem id malè nos omnes haberet, atque molestè hanc repulsam ferremus, ferenda tamen fuit. Ea quippe Pegrinorum ijs in partibus conditio est, vt velint nolint, id sepenumerò præstare cogantur, quod contra stomachum est, atque ea perferre, quæ nequaquam arrident, adeoque propriâ voluntate abnegatâ, aliorum sequi iussa, obtemperare alijs, & (vt apud Italos in prouerbijs est) longobardâ patientiâ omnia tolerare necessùm sit.

Digitized by Google

CAPVT XVI.

Mira quædam de Mahumetanis Peregrinis, natione Indis, eorumq; in Minoritarum templo precibus, necnon Mahumetæorum de Christo, eiusq; Matre Mariâ opinio.

NONO Kal. Nouembris accessere ad Monasterium Sancti Saluatoris religiosi quidam Mohometæi conditione Dervisij, natione Indi: qui Mechâ (vt ferebatur) cum Chiecagiâ Hierosolymam adorandi causâ venerant, prouectæ ætatis, simplices, rudes, ac subfusci homines, pannosi omnes, pileolis cinereis, lintæo obuolutis tecti. Horum alter cerninum cornu gestabat manu, alius pendentem de collo per humeros Tigridis pellem habebat: cumque acriter instarent, vt venia sibi à Guardiano intrandi Monasterium daretur; voti tandem compotes facti ad superiora claustra admissi, & in Templum ab Interprete Monasterij introducti sunt: quibus dum ille, nobis adstantibus, depictas altaribus imagines ostenderet, quid significarent, & quorum personas, atque acta referrent, declararet; nullis ante id tempus visis, stupebant, fixisque in imagines hærentes oculis, Deum suo more adorabant, Christum Dominum laudibus extollebant. aliqui genibus flexis, oculis clausis, ac velut taciti submisse orationes ad Deum fundebant, alij stantes, oculis in cœlum erectis, altâ voce exclamabant, repetebantque pluries *la Illah Illa Allah, Isan Roh Allah, Mahomet Rusul Allah.* quod nobis est, Non est Deus, nisi verus ille Iehoua, vel ille Deus, qui creauit cœlum & terram, Iesus Spiritus Dei, Mahometes Nuncius, siue Apostolus Dei. Anteponentes hoc modo Christum suo Mahometi: cùm hunc Nuncium, illum Spiritum Dei nuncuparent, & tanquam digniorem primo loco statuerent. Neque id mirum videri cuiquam debet: nam ex Alcorano & Zunâ Mahometæ Legis sacris codicibus constat Christum ab ipso quoque Mahomete magnifieri, omnibus præferri Prophetis, imò ipsi Moysi: fateri insuper Christum cum animâ & corpore cœlos adscendisse, & inde redituru, vt verum Iudicem, ad iudicandum Mundum, ac Deo proximè in Iudicio assessurum: esse Verbum Dei, virtutem, sapientiam, animam, spiritum, & cor Dei, afflatu diuino ex Mariâ semper virgine generatum, suscitasse mortuos, cæcis visum reddidisse, aliaque multa fecisse miracula. Ego quidem, cum in Orientis hærerem partibus, à plurimis intellixi, Mahometæorum vulgus Christum Prophetam tantum, & Mahomete suo inferiorem credere; doctiores tamẽ, & in literis Arabicis versatos, Santonos nimirum & Scheichos palam asserere, immortalem fuisse, è cœlo originem traxisse, è Virgine Maria natum, & glorioſum ad cœlos adscendisse, ac suo Mahomete digniorem esse. Licèt enim Mahometem magnum fuisse Prophetam asserant; hominem tamen, & mortalem, ac sepulchro conditum, adeoque cum Christo nequaquam con-

Digitized by Google

ferendum fatentur. Neque Mahometes ipse dissentit: testatur enim in Alcorano se neque miracula fecisse, neque facturum, plurima ignorare, esse purum hominem, tametsi à Deo missum, & inspiratum, neque posse dare veniam peccatorum, esse præterea in libris suis quædã, de quorum veritate dubitari posset, cùm tamen Euangelij auctoritatem sartam tectam habeat, & perfectionem, ac directoriũ salutis agnoscat. Hinc verò apud Mahometæos omnes mos ille seu religio inualuit, quãdo Hierosolymam veniunt, vt omnia loca Christi aliquo mysterio notata, Mortis tantùm, & Passionis, ac Resurrectionis exceptis, honore prosequantur, ac sedulò visitent, orationibusque frequentent. Mausolæum quoque Virginis crebro inuisant, & precibus honorent. In summâ namque existimatione etiam Virginem Mariam habent: quam & ante & post partum Virginem semper permansisse constanter credũt: eamque Alcorani testimonio tanquam à Deo electam, & summis virtutibus ornatam cunctis Mundi mulieribus anteponunt, atque omni laude dignissimam fatentur. Qua in re Christianis Catholicis proximè accedunt: nam & ipsi Sepulchrum Virginis summè honorant, precibus visitant, eamque beatissimam prædicant, & matricem sequentes Ecclesiam indesinenter salutant, tanquam patronam & aduocatam inuocant, eiusque intercessionem apud Filium suum Vnigenitum etflagitant, atque omni denique laude dignissimam (si diuinam excipias) credunt. Hebron quoque profecturi Mahometæi omnes vel in aditu vel in reditu Bethleëmam accedunt, Christi Natiuitatis specum inuisunt, precibus inibi vacant, tanto spiritus feruore, & reuerentiâ, vt etiã Christianis sæpenumero pudorem injiciant. Calceos namque exuunt, vestem superiorem in terram deponunt, ac priusquam ad locum Natiuitatis perueniant, ter quaterve humum deosculantur. Mox suo more profundunt vota & preces, locumque singultibus implent. Peractis precibus haudquaquam auersâ facie recedunt, vilipendi enim sacrum locum putant ab eo qui id faxit, sed inclinato capite retrogradi abeũt. Atque hæc ita se habere à Minoritis accepimus. Quid autẽ nobis hac de re innotuerit, cuius & testes oculati sumus, paucis subjiciemus.

XI Kal. Nouembris, dum Christi Incunabula reuisimus, perq; Portã ferreã superioris Ecclesiæ ad inferiorẽ Natiuitatis Domini specũ iterũ pergimus, obuiã se nobis exhibet Maurus quidã capularis senex, cereũ manu tenens necdum accensum, qui cùm Antrũ Dominicũ velle nos ingredi cerneret, perquàm obnixè Minoritas obsecrat, nobiscum precãdi causa vt intromitteretur, cumq; id ei negarent, nec æquũ esse dicerent, vt sacro in loco Mahometæi cũ Christianis simul orẽt, spe tandẽ frustratus, illacrijmans, nullamq; vindictã quærens, discessit nõ sine singulari & patiẽtiæ & humilitatis exẽplo. Non omnibus tamen idẽ est

zelus, nec deuotionis feruor, sed hic illo remissior, vti id quoque Christianis (quos non eadem in Deum pietas tangit) euenire quotidiana exempla docent. Nam & alij alijs firmiùs credunt, alij alijs vehementiùs Dei amore flagrant, gratiâ Dei apud hos quàm illos efficaciore existente.

Secundâ postmeridianâ horâ insequẽtis diei inuisum me venit Calogerus quidam nonagenarius, Diui Michaëlis Hierosolymorum cœnobita: cui ego nepotis sui literas Venetijs commorantis paulò ante attuleram: breui enim me abiturum ratus, literas ad eundem reddidit, atque in grati animi signum Crucem oleaginea, Saluatoris in Cruce pendentis imagine vtrimque insculptam, corollam item precariam nec non & lapidem ex monte Oreb dono dedit. Huic (mirum dictu) arbuscularum formas natura impresserat; cumque causam rei tam mirandæ à sene illo sciscitarer, ille mysterium eius loci, quo Deus Moysi in flammâ ignis de medio rubi ardentis apparuit, continere, ibidemque hunc lapidem inuentum, atque alios passim inueniri, vel à petris auelli asseruit.

CAPVT XVII.

Peregrinationis in Hiericho, ac montem Quadrantanam siue Quarantenam, aliaq; circumvicina loca descriptio.

OCTAVO Kal. Nouembris de peregrinatione Hierichuntinâ, deque præsidio nobiscum ducendo cum Guardiano egimus. Is supremo Monasterij Interpreti negotium dedit, vt cum Subassio Vrbis ea de re pactum iniret, & præsidium (sine quo tutò id iter non conficitur) peteret. Interpres iussa Guardiani facturus Subassium adit; quid in mandatis habeat, exponit; sed ille difficilem se exhibens, votis nostris annuere recusauit. Re itaque infectâ mox redit Interpres, nimium pro præsidio postulasse Subassium refert, atque è re nostrâ futurum, ne iter arripiamus ait. Voto idcirco frustrati, Ierichuntinam profectionem postponere coacti sumus. Licèt autem Hierichuntem non accessimus, quæ tamen nobis de eâ, deque locis in itinere occurrentibus, ac cæteris circumvicinis ex aliorum relatu innotuerunt, breuiter adiungenda duximus.

Vrbe egressi Peregrini, rectà Bethaniam petunt: inde non procul in ipsâ viâ ad Meridiem progredientibus occurrit Fons Apostolorum, ita dictus, quod sæpiùs iuxta illum quieuerint, & corpora lassa Apostoli refecerint. Dein ostenditur arbor Sycomorus, quam Sacheũ (vt Christum videret) adscẽdisse sacræ narrant Literæ. Non longè à Sycomoro

locus

Digitized by Google

locus est, in quo cæci sedentes secus viam Iesu, transeunte, clamabant *Miserere nostri Fili Dauid*; quorum misertus, visum eis restituit. Inde locus Adomim transitur, frequentibus olim, vt & nunc, homicidijs, & latrocinijs infamis. Hîc homo ille, de quo in Euangelio fit mentio, Hierusalem Hierichuntem petiturus, à latronibus vulneratus, à Samaritano curatus est. Hinc Hierichuntem pergunt. Hæc à Iosue euersa, reædificatori maledictionem imprecante, in hunc vsque diem, paucis tantum extantibus domunculis, ac turri quadrati operis lapidea, derelicta iacet. Est autem in planitie sita perampla, montibus in Theatri formam circundata, amœnissima quidem & pinguissima, sed inculta hodie, floribus tamen & herbis odoriferis abundantissima. Mirum sanè quod hîc palmas fructus maturos producentes conspicias plurimos: cùm tamen iuxta Hierosolymam fructus non producant, licèt vnius tantum diei itinere ab inuicem distent. In causa esse putauerim vtriusque loci differentem situm. Hierosolyma enim in montibus altissimis posita, non adeò æstu flagrat. Hiericho contra in valle sita, montibus vndique circundata, ob solis reflexum immẽsis caloribus obnoxia est: quibus cum Palmæ plurimùm gaudeant, maturitatem inde fructuum causari facilè quis viderit. Atque hinc etiam est quod fructus & segetes in valle Hierichuntina duabus ante hebdomadis quàm Hierosolymis matureſcant. Sunt autem tria Palmarum genera, vnum humile: quod dactylos communes profert; quales nostræ quandoque vident regiones. Alterum productius, vt nostra Pyrus: quod dactylos flauescentes & rotundos gignit, optimi saporis, sed non ita durabiles, cùm facilè marcescant. Tertium genus in magnam proceritatem excrescit, oblongos & sapidos habens fructus: quales ad nostras partes non deferuntur. Illud verò omnibus commune est vt in tertio vel quarto anno fructificent, maximè depressiores. Tertiò ferè ab Hierichunte miliario visuntur Castra Galgalæ, & secundę circumcisionis mysterium, itemque duodecim lapides, ex Iordanis alueo illuc à duodecim viris, ex tribubus Israhel electis, translati. Inde Orientem versus ad ripam fluminis Iordanis itur. E Peregrinis nonnulli in eum religionis ergo descendunt, alij faciem tantum, manus, pedesque lauant, aliqui etiam lagunculas implent, & ad proprias sedes secum deferunt. Lotione pro more peractâ, recitatisque & Lectione Euangelicâ, & Orationibus consuetis, Occidentem versus, prius ad Meridiem aliquantulum declinando, duo quasi millia passuum proceditur; vbi Templum insigne ab Helenâ supra ripam fluminis quondam exstructum, quo loco Ioannes Christum baptizauit, vnà cum adiuncto Monasterio videre est. Vtrumque tamen dirutum & collapsum hodie, & à flumine remotum. Nam cùm mutato alueo flumen refluxerit, ac retrocesserit, à

Luca 19. Matth. 20.

Luc. 10. Ios. 6.

fluminis

fluminis ripa duobus circiter millibus passuum abesse cõperitur. Hinc ad Meridiem pergentibus vasta illa occurrit solitudo, exusta Solis ardoribus, Monachis quondam horridum præstans habitaculum; in quâ Diuus Hieronymus (vt ipsemet testatur) quadriennium peregit. Templum ibidem & Monasterium miræ magnitudinis, vtrumque ruinosum & collapsum, etiamnum ostenditur. Indead Meridiem se offert planities perampla, olim Vallis Illustris, ob sui fœcunditatem & amœnitatem sic dicta: in qua quondam extitere vrbes Sodoma, Gomorra, Adama, & Seboim, in sacris Literis celebres: quæ ob nefandum scelus, igne è cœlo & sulphure demissis, conflagratæ, exstinctæ, & subuersę in lacum euasere Asphaltitem, sic dictum à bitumine in eo emergente: qui limus quidam est nigri coloris, instar picis, odoris sulphurei. Ex imo autem fundo ebulliens aquis supernatat, ventoque agitatus concrescit, & ad littus adnatans copiosissimè ab Indigenis colligitur: dein menstruo mulieris atque vrinâ maceratus resoluitur, & ad corporum curationes ac nauium iuncturas obturandas plurimùm prodesse fertur. Lacus hic Mare salsum, ab aquarum salsedine, vel salinarum, à maximâ salis copiâ, & Mare solitudinis seu Deserti, ob proximum Arabiæ Desertum, nec non Mare mortuum appellatur, quod nullum gignat piscem, nullumque aliud producat animal viuum: quinimo si Iordanes illi influens, crescentibus aquis imbribus, pisces illuc detulerit, statim moriuntur; est enim pestilens & horribilis totus: aquæ crassæ, spissæ, sordidæ, & fœtidæ: quæ ter in die colorem mutare dicuntur, manè enim nigricantem, meridie Sole intenso ceruleum, ante Occasum Solis rubentem vel potiùs flauescentem colorem exhibent. Latitudo eius sex, longitudo centum millia passuum continet. Fertur quoque ob aquæ densitatem grauissima quæque in eum iniecta fluitare; neque facilè in profundum demergi quenquam, etiam si velit, posse. Quod ipsum etiam Imperatorem Vespasianum in vinctis natãdi inscijs, quorum manus post terga reuinxerat, expertum esse scribit Iosephus: qui & eius longitudinem ad quinquaginta & octoginta stadia, latitudinem verò ad centum & quinquaginta adscendere narrat. Huius vtraque ripa ad iter medij diei adeò sterilis est, vt ne vllum quidem germẽ producat. In causa esse aiunt continuam Maris huius exhalationem sulphuream. Hinc montes etiam qui à dextris & sinistris adiacent, steriles omnino & aridi spectantur omnes. Nam quocunque vapor ille sulphureus è mari impellitur, ibi terræ nascentia, non secus quàm si pruinâ essent tacta, emoriuntur. Hinc quoque arbores illic spectes visu pulcherrimas, & poma viridantia producentes, adspectu ridentia & nitida, & quæ edendi generent spectantibus cupiditatem, sed intus fauillâ & cinere plena; quæ ipsa etiam, si carpas, fatiscunt, & in cinerem

resoluuntur,

Digitized by Google

resoluuntur, & quasi adhuc arderent, fumum excitant. Mari mortuo à tergo relicto, ad Fontem Helisæi itur; cuius aquæ anteà amaræ, immisso sale à Propheta saluberrimæ & dulcissimæ effectæ sunt: vnde ille nomen accepit. Scaturit autem è pede montis Quarantenæ; estque aquis vberrimus, & limpidissimus. Iuxta hunc visuntur arbores prunorum instar, spinosæ tamen, in quibus flores nascuntur vulgò Rosæ Hierichuntinæ, quæ aquis impositæ, etiam aridæ & clausæ statim dehiscunt; mox exemptæ rursum coëunt. Inde ad montem Quarantenam siue Quadrantanã Christi ieiunio, contemplatione, oratione, tentatione, celebrem, & circumiacentibus excelsiorem, difficillimè adscenditur. In eius Orientali latere tria etiamnum supersunt sacella, ab Helenâ (vt volunt) exstructa, sed pænè diruta, luxta maius cisterna est, in quâ pluuiales aquæ colliguntur. Haud procul inde Antrum ingens & horridum visitur, quod Sepulchrum Anachoretarum pœnitentium olim fuisse nonnulli autumant: quod & innumera mortuorum cadauera etiamnum integra & illæsa facilè testantur. In vertice montis sacellum extat ruinosum, eo loci (vt ferunt) fabricatum ab Helenâ, in quem Diabolus assumpsit Christum, ostenditque ei (vt Scriptura loquitur) omnia regna mundi. His visis, ad Vrbem, eâdem quâ ventum est viâ, reuertuntur, conficiturque totum id iter trium dierum spatio. Ob nimium autem diei æstum plerumque noctu ad fluuium Iordanem descenditur; sequentem diem in reliquorum locorum lustrationibus insumunt: alterâ verò nocte Hierosolymam redeunt.

4 Reg. 2. & Ephes. 5. Bel. 8

Matth. 4. Marc. 1. Luc. 3. Ioan. 3.

CAPVT XVIII.

In Dominici Monumenti Basilicam secundo admissi, cum primate quodam Turcâ, plurimis eum comitantibus vrbis Hoggijs, & Santonis, seu Mahometanæ sectæ religiosis.

SEXTO Kal. Nouembris iussu *Chiecagiæ* Constantinopolitani valuæ rursum Delubri Sanctissimi Sepulchri Dominici apertæ fuere. Mos siquidem est Turcis post Templi Salomonis lustrationem etiam Golgothanum Templum & Dominicum Sepulchrum, non religionis ergo, sed rei nouitate ductis, inuisere. Nam cùm Christi Mortem negent, atque eum in cœlos assumptum viuum asserant, nec mori potuisse affirment, rident Christianos, & meras ineptias putant Passionis & Mortis eius ostendere monumenta, qui nunquam eorum opinione tale quid passus fuerit. Nos autem eam nacti occasionem, vnà cum Turcis denuò Templum intrauimus, hæsimusque ibi per sesqui horam. Orationibus interim, & sacrorum locorum visitationibus vacantes,

Digitized by Google

donec perlustratis à *Chiecagia* eiusque comitibus Christianorum Sacellis, & sacratioribus vtriusque Templi locis, ac Minoritarum cubiculis, & receptaculis, exire denuò iuberemur. Præter magnam hominũ cateruam, quâ stipatus *Chiecagia* ad Templum venit, plurimi eum comitabantur Santoni & Hoggij (Sacerdotum hæc Mahometæorũ sunt nomina) quos in ipso Templi ingressu honoris causâ præcedere (licèt id præ modestiâ recusarent) *Chiecagia* ipse iussit. Etsi verò eorum aliqui essent penulati, vilibusque induti vestibus, nonnulli etiam nudis incederent pedibus, cęteriśque cultioribus ob id inferiores viderentur, pari tamen honore prosequendos eos censuit, personæ nimirum & gradui honorem deferens, non vestibus. Sunt autem vt plurimùm haudquaquam fastuosi, etiamsi sint diuites, nec ignominiam ducunt sine ministris per vias ingredi: nihilominus tamen per vniuersas Mahometæorum ditiones in summâ apud omnes existimatione habẽtur, vel ideo quod cœlestia & diuina tractent, quodque se doctores & expositores Mahometææ Legis profiteantur. Hinc quoque aliqui eorum nomine *Alfacqui*, id est Sapientis, decorantur, atque à cæteris omnibus etiam magnatibus capitis tegmine seu tulipanto distinguuntur. Quinimo vt Christianorum Archiepiscopis Crux, sic illorum primarijs Vexillum sericum hastæ impositum, ac Dei nominis inscriptione literis Arabicis insignitum, à pedite præfertur. Vbi in publicum prodeunt, omnes fere prælongas gestant manu corollas, Christianorum corollis (quibus in Oratione Dominicâ & Salutatione Angelicâ recitandis vtuntur) non absimiles; hoc solùm differentes, quod hæ sexaginta tres globulos, inter denos paulo maiori intercurrente, illę verò centum equales omnes contineant: quos submurmurando circumuoluunt, ad singulos dicentes *Iftagfurlak*, quod nobis est Miserere & vel peto veniam.

CAPVT XIX.

Emaus castella, Ramathæ Sophin, Machabæorum Modin, aliorumq; circumuicinorum locorum lustratio, & descriptio.

TERTIO Kal. Nouembris Sole nondum exorto, cunctis Monasterij religiosis comitantibus, vno laico ad Cœnobij custodiam relicto, Emaus profecturi pedites ad Iaffæ portam pergimus. Portâ autem Iaffæ nondum patefactâ per vicinam Dauidis vel Montis Sion Portam Vrbe egressi, clitellarios pro more conscendimus asinos: quibus iuxta Vrbis muros & Pisanorum castrum prosequentes iter, mox Iaffæ Portâ superatâ rectà ad Occasum per Montem Gihon perreximus. Vbi ad collem venimus ab Vrbe circiter quingentos passus dissitum, è quo

Sanctæ

Sanctæ Vrbis prospectus ab Occasu primùm patet, viâ, quæ Iaffam ducit, ad lævam relictâ, dextrorsum fleximus, ac semitâ decliui difficili & petrosâ ad subiectam vallem descendimus. In eâ Lyphtam pagum Mauris habitatum à dextris reliquimus. Vallis est opaca, pulcherrima, & amœnissima, oliuetis abundans, cultuique aptissima, fonte perenni aquæ optimæ & saluberrimæ nobilis. Paulò vlteriùs, occiduum versus Torrentem Dauidis pugnâ contra Goliath Philistæum celebrem, & in Vallem Terebinthi postea influentem, vado transijmus. Magna siquidem mensium aliquot siccitate torrentes vbique exaruerant. Hinc ad duo millia passuum locum accessimus Christi apparitione memorabilem, quo duobus discipulis, Lucæ & Cleophæ (vt aliqui volunt) Emaus euntibus se coniunxit, eosque ad Castellum vsque comitatus sacram Scripturam & Prophetas de sua Passione loquentes explanauit. Cuius rei vt memoria apud posteros esset, in sinistro iuxta viam cliuo Monasterium & Templum ab Helenâ exstructum est. Vtrumque tamẽ hodie dirutum & collapsum, nil præter ruinas reseruat. Hîc parumper pro more substitimus, Templum eminus salutauimus, orauimus, & post preces, & à Minoritis rei gestæ Euangelicam Lectionem, ad Meridiem fleximus; ac iuxta fontem aquis vberem, ad radicẽ montis pergentes, Lusam pagum in fastigio montis vicini positum, ad lævam reliquimus. Is vineis Oliuetisque vndique consitus, adeò situs pulchritudine & culturâ omniũ animos capiebat, vt eius adspectu satiari quisquam vix satis potuerit. Pulchriorem autem, vel cultiorem, elegantioremque me nusquam totâ Palæstinâ vidisse memini. Monte post terga relicto, occiduum versus perreximus. Paulò post alium mõtem seu cliuum arduum & adscensu difficilem adscendimus: in cuius summitate viculum obscurum & ignobilem, à Mauris habitatum pertransiuimus medium. Inde mille passus progressi Emaus Castellum, postea Nicopolim dictum, peruenimus. Id in edito situm colle, loco tamen plano, amœnissimo, & fertilissimo, insignis quondam Palestinæ Ciuitas fuit; quæ Bedâ teste, post expugnationem Iudeæ sub Marco Aurelio Antonino principe restaurata, cum statu mutauit & nomen: distatque ab vrbe Hierosolymâ septem millia passuum & quingentos. Quam amplum autem olim & frequens fuerit, ingentes ædificiorum ruinæ & rudera amplissima satis testantur. Hodie tamen desertum & habitatore vacuum, nihil præter ruinarum molem, & lapidum aceruũ ostentat. Accedentibus ab Ortu ad circumiacentes humiliores colles, fertilissimas quoque valliculas, & amplam latamque Iaffæ planitiem, atque ipsum Mare mediterraneum, lætum & pulcherrimum exhibet prospectum. Perpulchro olim ab Helenâ ornatum fuit Templo, eo (vt fertur) loco, quo Saluator noster in fractione panis à duobus Discipulis

Marc. 16. Luc. 24.

Hieron. in Epitaph. Paulæ

ſcipu'is agnitus fuit, Epiſcopali ſede (Chriſtianis in Palæſtinâ rempublicam moderantibus) nobilitato: quod quidem ſub metropolitano Cæſarienſi diu floruit: nunc verò ruinis plenum maiori ex parte collapſum, ſpinis & vepribus obſitum, neglectum iacet, nihilque præter Chori partem perexiguam reliquam habet. Dum hîc ſubſiſtimus, precibuſque vacamus, Minoritæ concinuere ſequentia, additâ etiam Euangelicâ Lectione, rem hîc à Saluatore geſtam, enarrante:

Antiph. *Ieſus autem iunxit ſe Diſcipulis ſuis in viâ, & ibat cum illis; oculi autem eorum tenebantur ne eum agnoſcerent: & increpauit eos dicens: O ſtulti & tardi corde ad credendum in his quæ locuti ſunt Prophetæ. Alleluia.*

Verſ. *Mane nobiſcum Domine. Alleluia.*

Reſp. *Quoniam adueſperaſcit. Alleluia.*

Oratio. *Paſtor bone, & infinitæ clementiæ Domine Ieſu Chriſte, qui die Sacratiſſimæ Reſurrectionis tuæ duobus Diſcipulis Emaus proficiſcentibus in peregrini transformatus effigiem apparuiſti; quibus de te loquentibus Prophetarum oracula interpretatus fuiſti, eiſq; demum in fractione panis te manifeſtans eſſe, infidelitatis velamen ab eorum oculis abſtuliſti: nobis quæſumus famulis tuis veræ ſapientiæ intelligentiam tribuens, vitæ præſentis peregrinationem diſponas in viam ſalutis æternæ. Qui viuis, &c.*

Poſt preces laudeſque Deo Opt. Max. dictas, cùm in Cœnæ memoriam à Chriſto cum Diſcipulis hîc peractæ, cibum ſumere vel maximè in votis haberemus, explere tamen mentem non licuit: accurrentibus ſiquidem è vicino Mauris, panemque fermentatum (quem ſubodorati fuerant) poſcentibus, à refectione abſtinere oportuit. Et quanquam vix tantum nobis eſſet, quantum in viâ ad famem pellendam omnibus ſufficeret, vt tamen eos placaremus, panes aliquot inuiti diſtribuimus: quos illi, cum panem rarò comedant, tam auidè deuorabant, vt canes eos famelicos non homines eſſe credidiſſes. Neque his quidam illorum contenti, ad ſecundum ab oppido lapidē aſſiduis vociferationibus *Ekmek* (quod Turcico, non verò Mauro, aut Arabico idiomate panem ſignificat) clamantes nos inſequuti ſunt: donec rurſum aliquot panes ipſis impertiremur. A Maurorum clamoribus tandem liberati, reliquum continuauimus iter: mox ad pedem Montis ſubſtitimus, cui *Soba* nomen eſt, Ramatha Sophin, aut Ramathain Sophim olim dictus, Samuelis prophetę patria, eiuſque tumulo celebris, atque ipſo meridie, æſtus, & reficiendorum corporum cauſâ in proximum Oliuetum declinauimus; vbi iuxta fontem Saulis, limpidiſſimas & frigidiſſimas emittentem aquas, è viuâ ſcaturientes rupe, ſub Olearum vmbrâ ſubſedimus, ac panè & aquâ paululum recreati, per horam vnam atque alteram quieuimus. Saulem nondum Regem, patris

1. Reg. 25.

Digitized by Google

tris asinos quærentem, hoc loco Samuelem prophetam obuium habuisse, atque in Regem Israhel ab eo ibi vnctum fuisse multorum opinio est. In montis apice insigne Delubrum est, Samuelis Prophetæ Monumento clarum, magnâ tamen ex parte collapsum & in barbarorum hodie Messitam versum; cui cohærent humiles aliquot domunculæ, Maurorum habitacula. Cùm vero Prophetæ tumulum (cuius ossa in Thraciam translata scribit Hieronymus) atque oppidum ipsum inuisendi desiderio teneremur, Mucharum ad oppidi Santonem à Guardiano mitti curauimus, qui veniam peteret. Is re infectâ mox redit: recusasse Santonem refert, & illico abeundum nobis esse renunciat. Spè hac deiecti discedimus, ac cœptum prosequentes iter, ad Meridiē fleximus. Aliquanto deinde viæ permenso spatio, ad montē venimus Machabæorum Monumentis insignem, Modin veteribus dictum; in cuius cacumine quina offendimus vetusti operis Monumenta, è durissimo saxo, atque in quadratum insurgentia opus, certo spatio inter se diuisa. Indæ viâ modò decliui, modò accliui, difficiliq; ad locum quendam venimus ruderibus refertum, ab Vrbe distantem Hierosolymâ duo circiter millia passuum: vbi ex asinis descendentes, hortum penetrauimus Oleis & Ficubus consitum: in cuius ferè medio Antrum accessimus, eleganti porticu, frontispicioque ornatum, quod veterū Hebræorum sepulchrum fuisse existimatur. Cereis accensis Specum ingressi, eum in tres diuisum Speluncas subterraneas, obscurissimas, atq; omni prorsus luce carentes, inuenimus. primam mediæ, mediam extremæ superpositam: quarum vnaquæque decem & octo cellulas, seu sepulchra continebat. Opus equidem mirandum, & maximæ impensæ, quam nisi summi Principes sustinere non potuerunt. Antro egressi, atque in viam reuersi, rectà ad Vrbem inter ædificiorum ruinas, & rudera peringentia perreximus; ac reliquo absoluto itinere, sub Solis occasum Vrbem per Portam Iaffæ ingressi, inde pedites ad Monasterium Minoritarum redijmus.

1. Reg. 9.

Epist. ad Vigilantium.

1. Mach. 2. 9. 13 16. Ioseph b 3. Ant. 11.

Pridie Kal. Nouembris duce Baptistâ Monasterij Interprete, Xenodochium Vrbis publicum, *Marath* à Mauris appellatum, iuxta Salomonis Templi Aream positum, accessimus. Ædificium id est amplissimum, Sultanæ cuiusdā vxoris Soleimanis Imperatoris Turcici sumptibus (vt fertur) exstructum, in varia diuisum cubicula; quę tamen penetrare Christianis non datur. Itaque ea solùm adiuimus, in quibus & cibi coquuntur, & in egenos quotidie distribuuntur. Caldaria hîc sunt ænea peringentia, ac stupendæ magnitudinis, suis accommodata furnis, in quibus partim hordeum, velorizam ad cremorem coquunt, partim veruecinam carnem in frusta secatam elixant.

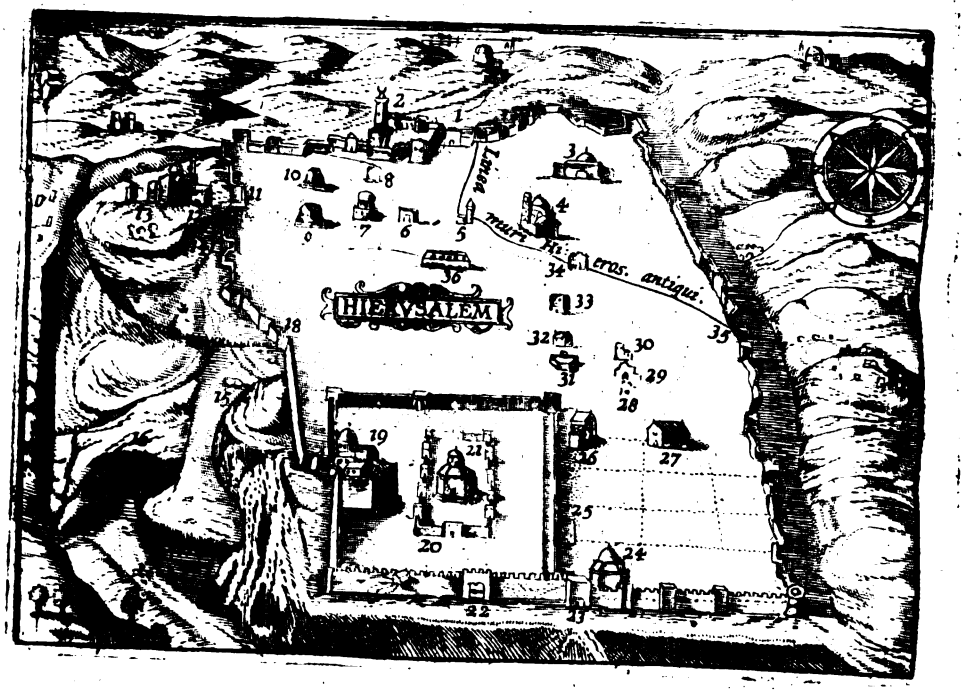
Hæc sunt quæ singulatim de præcipuis & insignioribus Hieroso-

Digitized by Google

notatis, aliisque nonnullis in circumvicinâ regione existentibus, memoratu digna nobis visa, vel aliorum relatu cognita, narranda breuiter duximus. Reliquum est vt de hodierno vrbis situ, conditione, facie, & regiminis formâ, quæ nobis innotuere, aliqua memoremus, vt inde quantum à veteri defecerit, faciliùs colligi possit.

CAPVT XX.

Vrbis Hierosolymæ breuis descriptio: & ab eâ discessus.

Portæ Vrbis Hierosolymæ loca sacratiora, & celebriora.

23 *Porta vallis seu Sancti Stephani*
22 *Porta aurea obturata.*
18 *Porta sterquilinij.*
11 *Porta Sion seu Dauidis.*
1 *Porta piscium seu Ioppensis.*
35 *Porta Damascena siue Ephraim.*
2 *Castrum Pisanum.*
13 *Cœnaculum Domini & templũ montis Sion.*
4 *Templum Sepulchri Domini & rupis Golgothanæ.*
21 *Templum montis Moreah seu Salomonis, hodie Turcarũ Mosschea.*
20 *Platea seu area inferior templi Salomonis.*
19 *Templum putationis B. M. Virginis.*
3 *Templũ S. Saluatoris & monasterium Minoritarum.*
26 *Prætorium Pilati.*
27 *Palatium Herodis.*

28 *Arcus*

Digitized by Google

28 *Arcus Ecce homo.*
29 *Templum spasmatis Virginis M.*
30 *Locus Simonis Cirenai, nunc Balnea publica Turcarum.*
31 *Domus Epulonis.*
32 *Domus Pharisæi.*
33 *Domus Veronicæ.*
34 *Porta iudicialis.*
5 *Domus Zebedæi.*
6 *Porta ferrea.*
7 *Domus D. Marci.*
8 *Domus D. Thomæ.*
9 *Templum D. Iacobi.*
10 *Domus Annæ Pontificis.*
12 *Domus Caiphæ Pontificis.*
25 *Piscina probatica.*
24 *Templum D. Annæ.*
36 *Bastarrum publicum Turcar.*
17 *Fos Draconis seu B. M. Virginis.*
16 *Natatorium Siloë.*
15 *Locus planctus Petri.*
14 *Locus vbi Iudæi conati sunt eripere Apostolis corpus B. Mariæ.*

HAEC, totius olim Orientis clarissima vrbs, Ciuitas Sancta ab antiquis, & Dei, itemque Magni Regis, passim in sacris Literis appellata, à barbaris etiam hodie eodem prope significatu *El Cods imbarih*, seu *Cudsimbarih* dicitur. Est autem in Iudeæ medio, loco cæteris eminentiori sita, & tanquam regia inter omnes accolas, ac velut caput in corpore eminet: riuis, tamen, syluis, ac pascuis penitus caret. Ob mirandam autem sui situs elegantiam, firmitatem, magnificentiam, cœli clementiam, solique fælicitatem, nec non rerum omnium vbertatem, Vrbs perfecti decoris, gaudium & exultatio vniuersæ terræ à Prophetâ meritò appellatur; vetustate verò, ac famâ rerum gestarum, Regumque splendore, qui eam inhabitârunt, & in primis Christi hospitio, Miraculis, Passione, & Resurrectione omnium Orbis totius vrbiũ celeberrima euasit. Eam conditam ferunt anno à mundo creato 2033 à Melchisedech Rege, & sacerdote Altissimi, à quo & Salem nominata: postea verò à Iebusæis occupata, Iebus, & Iebuseum dicta est: quibus, postquam eam tenuissent annos octingentos & viginti quatuor, à Dauide eiectis, eius pomœria ab eodem aucta sunt: qui & Arcem addidit, eamque à suo nomine Ciuitatem Dauid appellauit. Atque inde in totius Iudææ metropolim, ac regni sedem euecta, nomen Hierusalem obtinuit. Quam postea Salomon, Dauidis in regno successor, Templo toto terrarum Orbe celeberrimo, Palatio item regio, alijsq; clarissimis ædificijs vel maximè illustrauit. Quam etiam alij post Salomonem reges validissimis Portis, Turribus, Muris, Fossis, alijsque splendidis & regijs operibus, & publicis ædificijs illustrârunt, atque ita munierunt, vt totius Orbis inter vrbes facilè principem locum obtineret. Hoc rerum fælici statu annis quadringentis & septuaginta septem floruit, habens circuitum quinquaginta stadiorum, fossâ in lapide excisâ, sexaginta pedum profunditate, latitudine verò ducentorum

Ios. 15. 2. Mach. 3. Matth. 4. 5.
Ioseph. 3. Bel. 3.
Ierom. Thes. 2.
Gen. 14. Ioseph. 7. Ant. 3. & 7. Bel. 26.
3. Reg. 3. 5. 6. 7. 9. 10.
Strab. lib. 16.

&

Digitized by Google

Ioseph. 6. Bel. 8. 2. Reg. 25. Neem. 1. 2. 3. 4. 5. 6 7. 1. Mach. 12. 13. 14. Ioseph. 15. Ant. 10.

& quinquaginta circumdata. In eâ autem commorabantur hominum circiter centum & quinquaginta milia. Posita erat supra tres montes Moriah, Sion, & Acra, vallibus interiacentibus, & triplici muro diuisis, extremo tamen Vrbis muro firmissimo comprehensis. Regnante verò Sedechiâ, ob Regum & populi scelera, & abominandum idolorum cultum, à Nabuchodonosor Babyloniæ rege, funditùs euersa, ac septuaginta annos deserta fuit; quam Neëmias denuo restaurauit, atque ambitu triginta stadiorum, Portis, Turribus, valido que Muro muniuit. Succedente verò tempore à Machabæis, Herode, aliisque Principibus viris, publicis, priuatisque ædificijs m rum in modum aucta, & exornata, pristino nitori restituta est. Atque ita annis 524 nominis claritate, ac rerum magnificentiâ, populique frequentiâ excelluit.

Ioseph. 7. Bel 24. 25. 26.

Donec eam Titus Imperator, vti verus necis Christi vindex, anno post Christi Passionem quadrageſimo secundo, muro triginta nouem stadiorum circumuallauit, & Iudæos ex omni tribu Paschatis festum ibi celebrantes, velut indagine conclusit; ac post aliquot mensium obsidionem, posteaquam intestinis cædibus, fame, peste, & gladio vndecies centena Iudæorum millia in eâ perijssent, totam funditùs diruit, & euertit; Hippico tantùm, Mariamne, & Phaselo turribus, ab Herode exstructis, Romanis militibus præsidio relictis. Post annos deinde sexaginta quinque, Iudæis rursum rebellantibus, Aelius Adrianus Imperator turres illas cum reliquo Vrbis muro penitus demolitus est, Vrbemque sale conspersit, ac nouam à suo nomine Aeliam appellatam, antiquæ Vrbis pomœrijs plurimùm contractis, quo loco nunc Vrbs vi[illegible]r, condidit, mœnibusque cinxit. Cuius opere factum est, vt loca sancta id est Dominicæ Passionis, & Resurrectionis, quondã extra Vrbem iacentia, nunc eiusdem Vrbis muris circumdentur. Ne Christianorum verò odium, vtque Christi Passionem, & Resurrectionem obliteraret, in loco Resurrectionis Iouis simulachrum; in Crucis rupe Veneris è marmore statuam; & in Monte Moriah (vbi olim Sanctum Sanctorum extiterat) sui nominis statuam erexit. Helena autem Constantini Magni mater, non passa diutiùs tam immane scelus, demolitis gentium idolis, atque idolorum delubris funditùs euersis, Vrbem nouo Salomonis Templo illustrauit, aliaque in Christi honorem Templa ædificauit: eosque locos omnes exstructis Basilicis excoluit; in quibus salutaria nobis mysteria Pietatis suę, Incarnationis, Passionis, & Resurrectionis, atque Adscensionis sacramentis Dominus Redemptor impleuerat. Hæc antiquo postmodũ recepto nomine à Christianis habitata, & Patriarchali sede insignita, in Christiana religione annis quingentis floruit.

Eusebius in Chrõ & Hist. Eccles. lib. 4. c. 6. Niceph. 3. Eccles. Hist. 24.

Volater. li. 11. Hieron. in loc. Hebr. Act. Apost. lit. H.

Hieron. in Epist. ad Paulin.

Tyr. Hist. Bel. sacr. lib. 14. c. 12.

Tum

Digitized by Google

Tum anno â Christo nato 636 à Saracenis adempta Christianis, quadringentis & sexaginta annis sub Mahometæorum iugo fuit. Dein à Christianis Duce Godefrido Bullionensi, anno à Partu Virginis 1099 summa vi ac fortitudine, multâ cum barbarorum cæde expugnata, & Christiano cultui restituta est, quam per eosdem octoginta octo annos retinuit, tandem ob maximas Christianorum Principum simultates & discordias, ijs per Salahadinum Ægypti Regem erepta, & Mahometæo rursum cultu polluta, denique anno Salutis 1517 à Selimo Turcarum Imperatore eius nominis secundo, post debellatos Mameluchos, occupata, atque à Soleimane filio, patris in Imperio successore, nouis mœnibus ornata, & cincta, in eam formam, quâ nunc visitur, redacta est. Hæc figura quadrata oblonga, tota montosa est: Montem quippe Moriah, Salomonis Templo, quod nunc extat, Turcis *Cubisahara* dicto, insignem, itemque Sion, Gihon, Acrę montium partem occupat. Inter quos quasi medius assurgit Caluariæ mons, seu rupes Golgothana, non multum ampla, nec eminens, altitudine mõti Testaceo, qui Romæ est, non absimilis, tot in eo collocatis ædificijs, vt superficiem intueri, vel cognoscere vix possis. Hic olim extra Vrbem infamis habitus, Christi Passione, eiusque sanguine pretiosissimo, vsque adeò nobilitatus, & sanctificatus est, vt nunc Vrbis ferè medium obtinens, Angelis pariter & hominibus venerabilis sit. Porrò tria milliaria aut circiter ambitu suo Vrbs ipsa complectitur: cui ab Ortu adiacent Oliuarum Mons, & Vallis Iosaphat; ab Austro mons Offensionis, & Vallis Gehennon; itemque pars Montis Sion; ab Occidente Montis Gihon pars, & Vallis seu Piscina Bersabeæ, quæ aliàs etiam Vallis Ennon appellatur; à Septentrione verò montis Acræ pars. Extendebatur autem antiquitùs longitudo Vrbis, quantum ex veterum scriptis colligere licet, ab Austro in Septentrionem, sacrum Montem Sion, maximamque Acræ Montis partem mœnibus comprehendẽs: Latitudo verò quicquid est intra Portam Iudicialem, ad Vallem vsq; Iosaphat, complectebatur. Hodie pomœrijs eius plurimùm contractis, longitudine in latitudinem versa, maior Sion & Acræ montium pars, totusque borealis angulus ad Portam vsque Ephraim olim sese extendens, mœnibus excluduntur. Gihon verò Montis pars, & Calnariæ, olim extra muros, nunc includuntur. Ita vt ab angulo occiduo iuxta Sancti Saluatoris Monasterium, seu à Iaffæ Portâ ad Gregis vsque Portam, Orientem spectantem longitudo Vrbis hodie protendatur: latitudo verò à Portâ Sterquilinij Meridiem respiciente, ad Damasci vsque Portam, Aquilonem versus terminetur. Vrbem à ternis lateribus valles cingunt, vt diximus, latæ, & profundæ, à Meridie scilicet, ab Ortu, & Occasu, à latere autem septentrionali, vsque ad mœnia

Tyr. Hist. Lact lib. 8. c. 5 18. 19. 20. 21. & lib. 9. c. 1. 2 9

Ioseph. 4. Bel. 6.

Hieron. in loc. ebr. de Apost. lit. G.

Digitized by Google

patet aditus, non præceps, nec angustus, fossis tantùm non multum profundis, & aquâ vacuis interiacentibus. Portæ Vrbis sex hodie numerantur; nouæ omnes, Aureâ exceptâ, quæ vetustatem præ se fert: veterum, præter hanc, nulla vestigia. Valuę ferreis obductæ sunt laminis, ne flammis facilè obnoxiæ fiant, aut ab Arabibus incendantur: quod facilè alioquin fieret, cùm nulli pontes pensiles, aut fossæ aditum ad valuas impediant. Portarum aliquæ antiqua etiamnum obtinent nomina, quod eodem positæ sint loco, quo olim veteres: quas singulas velut ob oculos ordine collocare operæpretium duximus, vt situs inde Vrbis liquidiùs constare possit. Incipiemus autem ab angulo Vrbis Orientali, Septentrionem respiciente, atque ad Meridiem progrediendo, meridionale latus, dein Occidentale, postremo Septentrionale complectemur: vniuersamque Vrbem hoc modo circumibimus. Prima itaque Porta, olim Gregis, vel secundum alios Ephraim, & Vallis nominata, hodie à loco lapidationis Diui Stephani, qui proximus est, Sancti Stephani nomen obtinet, vtrimque Leonis simulachro rudi modo insculpto; quod quidem (cùm Mahometæorum Lege depictas aut sculptas habere hominum aut animalium imagines vetitum sit) multis admirationi causam tribuit. Quis auctor horum fuerit, nos latet. Putant aliqui, Idum muri portæque Vrbis restaurarentur, Christianæ Legis apostatam Vrbi imperasse, eiusque permissu id factum: quod vix crediderim. Huic proxima est ab eodem orientali latere Aurea vulgò dicta, ad amplissimam Salomonis Templi Areã ingressum quondam præbens, nunc obstructa penitus. Eandem esse, quam ouans Christus intrauit, putant Minoritæ, cui opinioni non facilè adhæserim: nam cum Templum Salomonis à Romanis dirutum penitus, & solo æquatum esse constet, muris proximis, atquæ Portæ Aureæ (quæ fere medium obtinet) nequaquam pepercisse credendũ est: vel eo magis, quod muros omnes Vrbis dirutos esse scribat Iosephus; quodque totus ille muri tractus, Aream in medio continens, nullam antiquitatem referat, nec ex eiusmodi, adeoque magnis constet saxis, quemadmodum illa antiquissimi muri pars, supra quam noua mœnia structa sunt, quæ iuxta Portam Sterquilinij etiamnũ supereſt, ędificata cernitur; Eo verò positam loco quo vetusta fortassis extiterit, concedendum potiùs existimo, quàm inficias ierim. Hanc à Meridie sequitur tertia, Sterquilinij vulgò dicta, cæteris angustior, antiquum vsque in hodiernum diem nomen retinens, licet recens constructa. Huic proxima ab eodem hæret latere Dauidis Porta, aliàs Sion nuncupata; quod in montem Sion ducat: quæ & ipsa noua, & in ordine quarta est. Ab Occiduo latere vnica & quinta occurrit, cognomento Iaffæ, quæ & Pisæium Porta, & Hebron dicitur, Castro Pisanorum

Digitized by Google

rum contigua. A Septentrione demum sexta & vltima sequitur, Nephtalim nomine, nunc Damasci Porta appellata. Omnes hæ portæ, & muri ciuitatis (Castro Pisano muris incluso, atque ea parte, quæ Orientem respiciens Portam Auream continet, & Salomonis Templi Areã munit exceptis) iussu Soleimanis Turcarum Imperatoris instaurati sunt: constantque ex quadratis & dolatis lapidibus, turribus quadratæ formæ certis intervallis interpositis: quorum crassities, quantum visu percipere licuit, ad tres circiter pedes extenditur, nullo tamen vallo aut aggere muniti, quos interius Menianum in summitate ambit, per quod circumire Vrbem commodè possis, foraminibus passim certo ordine in ipso muro relictis, quo tutiùs commodiusque eiaculari bombardas, sagittasque in hostes emittere defensores queant. Cæterum locus in quo Ciuitas sita est, arduus totus & inaquosus, flumina vel riuos nullos habet: incolæ aquis tantum vtuntur pluuialibus: mensibus enim hybernis in cisternis (quas in Vrbe habent plurimas) imbres sibi solent colligere, & per totum annum ad vsus necessarios conseruare. Vrbis plateæ fere omnes angustæ, sordidæ, ruinisque passim impletæ: imò nonnullis in locis adeò immunditijs & lapidum aceruis exaggeratæ sunt, vt occurrentes Arcus transuersarios nisi ad vterum caput inclinaueris, transire vix possis. Ruinarum acerui, collapsæ domus, neglectæ etiam & vacuæ plurimæ, vbique ferè sese offerunt. Nulla palatia, ædesve magnificas, nil quod delectet, aut spectatorem detineat vsquam conspicias. Deformata, fœda, squalore obsita omnia. Infrequens itaque & quasi neglecta iacet miseranda Vrbs; olim licèt frequentissima, & opulentissima; vt verè hic locum habeat Dominica de desertione Vrbis prædictio. Quæ verò hodie integræ visuntur ædes, lapideæ quidem omnes, sed humiles pleræque, & vnius tantum contignationis sunt, pauimento subdiali tectæ: paucæ ad secundam contignationem adscendunt; pauciſſimæ ad tertiam. *Bazarra* (id est *Fora*) etsi satis magnifica, arcuato quippe opere, atque è quadrato lapide æqua mensura conciso, multis in locis etiamnum integra sunt; vt plurimum tamen tabernæ vel ruinis deformes, & sordidæ, vel neglectæ, & vacuæ spectantur. Rari enim hic sunt artifices, nulli fere mercatores, præter eos qui annonam, & pannos ex camelorum vel caprarum pilis contextos, telasque gossypinas vendunt. Incolæ plerique artem textoriam exercent, ac texendis pannis, telisque gossypinis operam nauant. Cæteræ artes vt plurimum silent. Inter priuatas publicasque ædes structuræ magnificentiâ eminent Herodis Palatium, Pilati Prætorium, Samaritanorum hodie domicilium, Xenodochium publicũ, & Diuitis epulonis (vt vocant) ædes. Omnium vero Messitarum & Templorum præstantissimum est Salomonis, tum Præsentationis Ma-

Digitized by Google

riæ, vtrumque à Mahometæis possessum, & plumbeis lamiuis tectum. His non immeritò addi potest Sepulchri Dominici, seu Resurrectionis, & Golgothanæ rupis ad Christianos pertinens Basilica. Sunt præterea & alia Templa haudquaquam contemnenda, partim à Christianis, partim à Mahometæis, vel Mauris possessa; quorum pleraque suprà memorauimus. Incolæ Mauri ferè omnes, Christiani pauci, pauciores Hebræi, quàm quis credat; Turcæ verò pauciſſimi. Christiani montem Gihon, proximasque Monti Caluariæ ædes inhabitant. Hebræi partem Montis Sion incolunt: Turcæ, Maurique per vniuersam sparsi Vrbem. Hebræi vt plurimùm egeni, imò pauperrimi sunt, ditiorum alibi commorantium eleëmosynis viuere assueti. Viget namque apud illos opinio, suum quem exspectant Messiam, priusquam Hierosolymâ potituri sint, ignem ex improuiso è cœlo demissurum, & flammis vniuersam Vrbem consumpturum, mox imbre effuso eas exstincturum, vt ab immunditijs, & profanarum gentium, Christianorum nimirum, & Mahumetæorum (vt ipsi interpretantur) abominationibus, longâ habitatione commissis, Vrbs ipsa tot iam seculis prophanata, tota purgetur, & emundetur: eaque de causâ (vti accepimus adeò pauci, ijque egentissimi, & à cæteris mercede conducti, Vrbem tam horrendæ conflagrationi (vt putant) obnoxiam, incolunt. Præsunt Vrbi populoque tres supremi Magistratus, penes quos omnium & vita & mors consistit: primus Saniaccus appellatus, summum dignitatis apicem obtinet, præstatque cæteris auctoritate & gradu: nam præterquam quod in omnes Vrbis incolas, militesque imperium exerceat, etiam vniuersæ Hierosolymitanæ ditionis administrationem & curam habet. Dum nos Hierosolymis ageremus, Saniaccatus munere fungebatur Saniacci Gazeræ filius maior, sed cùm per ætatem magistratum obire non posset, per Vicarium (quem *Chiecagiam* vocant) patris intercedente auctoritate, rempublicam administrabat. Alter *Cadius* dictus (quod nobis Iudicem significat, Veneti Potestatem appellant) de causis litigantium cognoscit: estque in ciuilibus atque etiam criminalibus supremus Iudex. Hos sequitur *Subassius*, id est, Iustitiæ præfectus, qui nocte præest, in fontes inquirit, carceribus mancipat, Cadij sententias executioni mandat, & vltimum supplicium lictoris operâ de reis sumit. Hic à Saniacco constituitur, eiusque arbitrio suo munere fungitur. Hæc de Vrbis Hierosolymæ situ, conditione, & facie, eiusque incolis & magistratibus dicta sufficiant: ad institutum reuertamur.

Pridie Kal. Nouembris nunciatum nobis fuit *Chiecagiam* Constantinopolitanum post biduum Hierosolymâ discessurum, ac Damascum mox Alapiam suâ caruanâ profecturum: quam quidem occasionem ad

ad Samariam in primis & Galilæam perlustrandam, itinerumque euitanda pericula; vel maximè oportunam rati, in eius comitatu proficisci decreuimus. Postpositâ igitur Montis Sinęi, Ægyptique peregrinatione, id etiam dissuadentibus Minoritis, & in primis Reuerendo Guardiano, qui se quoque nobis itineris comitem cum suis futurum Alapiam vsque promiserat, de comparando commeatu, per solitudines necessario, conducendisque iumentis ad equitandum & sarcinas gerendas oportunis, præsertim verò de pacto cum Interprete, itinerisque duce aliquo ineundo egimus, sine quibus haudquaquam facile fuisset iter illud tutò conficere. His omnibus igitur diligentissimè curatis, impetrataque discedendi veniâ, ac perlustrandi Palæstinam facultate ab Vrbis Chiecagiâ, neque enim citra illam Vrbe excedere, vicinasque peragrare regiones vlli liberum est; necessarijs insuper in sarcinulas complicatis; cœnâ denique viaticâ in ipso Omnium Animarum festo vnà cum Minoritis sumptâ, sequentem recessus nostri diem auidè exspectauimus.

IOANNES

IOANNIS COTOVICI VLTRAIECTINI ITINERARII HIEROSOLYMITANI ET SYRIACI

LIBER TERTIVS,

Syriacam profectionem Alapiam vsque elucidans.

CAPVT I.

Syriæ (quæ Italis Soria est) descriptio.

ORDINEM seriemque itineris prosequuri, quo vniuersam ferè Syriam peragrauimus, haud absonum nostro instituto putauimus, si totius Syriæ prouincias, quo lucidior eius itineris ratio sit, breui veraque descriptione declaremus. Aduertat autem Lector non hîc totam illam à nobis describendam esse Syriam, quæ Chaldæam Babylonem, Mesopotamiam; Assyriamque olim comprehendebat: quæ item ab Issico sinu ad Euxinum vsque pelagus protenta, vtramque Armeniam, & Cappodociam, seu Leucosyriam continebat: sed quæ hodie apud Italos Græcosque Soriæ nomen obtinet, & quam Strabo in quatuor prouincias Comagenam Cælesyriam, Phœniciam, & Iudæam diuidit: nos verò in quinque regiones distinguemus.

Bib. 16.

Est igitur Syria Italis Suria vel Soria, Turcis Soristan, Hebræis olim Aram seu Aramæa ab Aram filio Sem appellata, Maioris Asiæ regio, in vmbilico ferè Orbis constituta, quondam potentissima, populosa, & opulentissima, sacris profanisque historijs celebratissima, atque (vt author est Plinius) terrarum maxima. Situm habet inter Euphratem amnẽ, Ciliciam, Arabiã, & Mare Mediterraneũ: cui ab ortu Euphrates adiacet, & Arabia deserta, à Meridie Arabię Petreę iungitur, ab Occasu Mare

Gen. 10. Num. 23. Ioseph. 1. Ant. 14. Plin. 5. Nat. Hist. 12.

Digitized by Google

Mare Magnum seu Mediterraneum attingit; quod & Syriacum pelagus ab eo nominatur; quâ parte à mari 350 millia passuum alluitur: à Septentrione Ciliciâ, & Amano monte, parteque Cappadociæ terminatur. Longitudo eius, vt Plinius refert, inter Ciliciam & Arabiã 470 millium passuum est, latitudo à Seleuciâ Pieriâ ad oppidum Zeugma in Euphrate 125 millium passuum. Regio omnis Vini, Olei, Frumenti, & cuiusuis generis frugum ferax est; Bombyce & Gossypio abundans, pascuis vberrima, Bobus, Capris, Pecudibus, Bubalis, & Camelis diues. Naturâ adeò pinguis, vt in plerisque locis nullâ culturâ Rosas, Rutam, Fœniculum, Saluiam, Glycyrrhizam, aliasque herbas odoriferas, nobilesque sponte producat. Porcos sylvestres, Capreolos, Onagros, Ceruos, Damas, Lepores, Cuniculos, Perdices, Coturnices, Turtures alit innumeros. Fluuijs irrigua est, tutissimisque portubus decorata. Præ maximâ autem temperiæ cœli nec nimio ardore riget, nec maximo calore torretur. Montes ibi celebres Galaad, Carmelus, Thabor, Libanus, Casius, Amanus. Fluuij Euphrates, Iordanis, Oron, Singas, Eleutherus, Adonis. Vrbes Hierosolyma, Damascus, Antiocha, Laodicea, Alepum, Apamia, Emesa, Tripolis, Tyrus, Sidon, Berytus, vtraque Cæsarea, Ptolemais, Sichem, aliæque. In quinque hodie diuiditur prouincias, Palestinam, Phœniciam, Syriam Damascenam, Cælesyriam, & Comagenam; de quibus singulatim pauca dicemus.

PALAESTINA ab Hebræorũ olim populo possessa, in sacris Literis Terra promissionis, & Terra Chanaan, seu Chananæa appellata, hodie Terra Sancta vulgò dicitur. Hæc à Deo Opt. Max. ad vsum Israheliticæ gentis electa, ditissima, fertilissima, frequentissima & celeberrima multis seculis extitit: nostrâ autem tempestate infrequẽs planè, deserta, & inculta vt plurimùm, nomine tãtùm claret. Ab Ortu Arabiâ Desertâ hodie *Beriarâ*, à Meridie Arabiâ Petræa nũc *Baraab & Bengancal* ab Occidẽte Mari Mediterraneo clauditur, à Septentrione Libano mõti, & Syriæ Damascenę iungitur. Eius longitudo, quæ ab Aquilone, à Ciuitate Dan, ad radices montis Libani sita, quæ & Cæsarea Philippi, & Paneas olim, hodie Velenas appellatur, initium sumit, & Meridiem versus ad vsque ciuitatem Bersabeam, hodie Giblin dictam, mõtesque Seir, & torrentem Besor, siue Desertum Magnum porrigitur, centum sexaginta conficit milliaria Italica, quorum tria vnius horæ iter constituunt. Latitudo verò, quæ ab Occidente, à Mari Magno vel Mediterraneo, in Orientem ad flumen vsque Iordanis plerumque sumitur, relictâ eâ parte, quæ trans flumen est, sexaginta tantùm milliaria complectitur: eâ verò comprehensâ ad vsque Montes Seir & Galaad, nonaginta millibus passuum constat. In duas diuiditur partes, Iordane

Gen. 10. Psal. 75. Ezech. 36.

Digitized by Google

Iordane interlabente mediam: quæ cis flumen est, tres continet dro-
uincias, Iudæam, Samariam, Galilæam; quæ trans flumen, plurimas:
Traconitidem, Gaulonitidem, Bataneam, Gamaliticam, Galaaditem,
Gergasenorum, & Gadarenorum regiones. Hanc sorte tribus Ruben,
Gad, & dimidia Manassis acceperunt, illam reliquæ. Regio omnis etsi
hodie inculta, & deserta pleraque, frugibus tamen multis in locis a-
bundat. Ficubus duplicis generis communibus, & Ægyptijs, Pharao-
nis siue Cyprijs appellatis, Vuis, Oleis, Dactylis, Citrinis, Aurantijs,
Punicis, Armeniacisque malis, Musis, Charnubis, Pistaceis, alijsque
copiosa. Pyra nostratia, Poma, Cerasa, Nuces, similesque fructus nulli
aut rari; Damasco tamen, vbi abundè proueniunt, subinde importan-
tur. Melones, Pepones, Cucumeres, Anguriæ, Colocassiæ, ac Saccha-
ri canneta ibi plurima. Rosas, Rutam, Fœniculum, Saluiam, aliasque
herbas medicâ virtute nobiles sponte humus producit. Mannâ etiam
ac Melle exuberat. Regionum quæ cis flumen sunt prima Iudæa est.

Hæc ab Oriente in Occidentem, à Mari Mortuo siue Asphaltite
lacu, & Iordane flumine ad mare Mediterraneum vsque protenditur,
à Septentrione verò in Meridiem à montibus Ephraim ad montes vs-
que Seir porrigitur. Quatuor olim complectebatur tribus, Iudam,
Beniamin, Dan, & Simeon. Est autem situ tripartita, maritima, monta-
na, & cliuosa ex parte & ex parte plana. Maritima à Gazâ hodie Gaze-
ra Ioppen vsque vergit: cliuosa planaque pars Ramæ & Lyddæ pla-
nitiem, ac tractum illum omnem qui ad Bersabeam in Meridiem se
diffundit, comprehendit. Reliqua, Ierichuntinâ Valle exceptâ, mon-
tana tota; paucis, ijsque angustis interiacentibus valliculis. Metropo-
lis ei Hierosolyma: plurimæque præterea olim vrbes episcopatu nobiles in
eâ extitere, Iericho, Azotus, Iamnia, Ioppe, Lydda, Ascalon, Gaza,
Bethleëm, Emaus, Hebron, Rama: quæ quidem omnes, vt & cæteræ
non nominatæ, nunc vel in cinerem versæ, vel desertæ, vel vici ignobi-
les sunt, & obscuri penitus Gazerâ, Ascalone, & Ramâ exceptis: quæ
etiamnum muris cinctæ supersunt. Gazera Arabiæ finitima, Saniacca-
tus hodie titulo insignis, & arce munita, olim Gaza fuit, Philistinorum
Iud. 16. metropolis: cuius portas Sampson mediâ nocte cum vectibus & serâ
asportauit in verticem montis respicientis Hebron, vbi & Templi
Dagon (concussis columnis) ruinâ, ad tria hominum millia, & seipsum
interfecit. Regio omnis sic satis fœcunda, deserta tamen, & inculta vt
plurimùm: circa Hierosolymam pleraque petrosa & sterilis est, ac ru-
pibus immensæ magnitudinis scatet. Ideoque vineis & oliuetis magis
accommoda, olei, fructuum, ac vini præsertim ingentem copiam pro-
fert: frumenti non item.

Ioseph. 3. Bel. 3. SAMARIA, quæ & Samaritis, & Samariensis regio, Iudææ conter
mina,

Digitized by Google

mina, Phœniciæ & Galilęæ iũgitur, Iudęâ à Meridie Phœniciâ ab Occidente, Galilæâ ab Aquilone adiacentibus, ab Ortu Iordanis allabitur. Olim à tribu Ephraim & dimidiâ Manassis possessa fuit, incipiens à vico Gineâ, atque in Acrabatenam desinens toparchiam. Est autem montosa vt plurimùm, natura nihil à Iudæâ discrepans, in colles valesque distincta, arboribus plena, pomisque tam syluestribus, quam satiuis abundans, aquis prædulcibus optimisque irrigua, atque vberrimis pascuis diues: deserta tamen hodie plurimis in locis. Præter enim Cæsaream Palæstinam, & Sichem, episcopatu quondam claras, nullas hodie vrbes habet.

GALILAEA Samariæ finitima, vberrima, & pulcherrima Palæstinæ regio, in sacrâ scripturâ celebris, inter montem Libanum & Samariam sita, ab Occasu Phœniciam habet, ab Ortu Iordanem fluuium, & Traconitidem regionem, à Septentrione Libanum montem, à Meridie Samariam attingit, diuiditurque in superiorem & inferiorem. Hæc à montibus Gelboë, iuxta mare Tyberiadis seu Genezareth, ad vsque Bethsaida & Zephet vrbes, ac montem Zabulon protenditur, comprehendebatq; olim tribus Isachar & Zabulon. In eâ fuere olim clari nominis vrbes Nazareth, Naim, Salem, Bethulia, Tyberias, Cana Galilææ, Sephoris, Bethsaida, Bethsan, Iesraël, montesque Gelboë Hermon & Thabor. Ab hac prouinciâ Saluator noster nomen accepit quòd hîc conceptus & educatus sit, ac plurimùm habitauerit; primùm denique Euangelicæ prædicationis semen sparserit; Apostoli pleriq; ex hac prouinciâ oriundi, atque adeò Christiani omnes Galilæi quoq; olim appellati sunt. Illa verò & Galilæa gentium quandoque per contemptum vocata, à Zephet initium ducens, longitudine ad montem vsque Libani, fontesque Ior & Dan; latitudine, verò à Phœnicia ad ripam vsque Iordanis, & Aquas Meron extenditur; fuitque olim Aser, & Nephtalim tribuum sedes. Celebres in eâ olim vrbes fuere Emath, Gedes Nephtalim, Cæsarea Philippi, quæ & Paneas, Cephet, Capharnaum: è quibus nostro hoc seculo supersunt Paneas, & Cephet, cæteris vel exstinctis, vel in cinerem versis. Vtraq; regio situs amœnitate, ac fertilitate soli plurimùm præstat, fontibus & torrentibus irrigua, ferax Olei, Vini, & Frumenti, Samariâ & Iudæa nequaquàm inferior, imò feracior, amœnioreque. Iudæâ tamen infrequentior. Quas quidem non sine animi dolore, dum eas peragraremus, desertas, derelictas & habitatore pænè vacuas offendimus.

Ioseph. 3. Bel. 3. Ios. 13. Iudith. 1. 1. Mach. 4. Hieron. in loc. Hebr. lit. G. & in loc. Hebr. Act. Apostol. lit. G. Matth. 2. 3. 4. 9. 17. 20. Marc. 1. 6. Luc. 1. 2. 4. 8. 23. Ioan. 4. Act. 1. 24. Isai. 9.

PHOENICIA, siue Phœnice, & Phœnix à Phœnice rege Antenoris filio nomen sortita, in sacris profanisque literis celebris, pænè omnis maritima est: extenditurque in longitudinem ab Austro in Aquilonem, à Castro nempe Peregrinorum ad vsque Valaniam fluuium, seu

Plin. lib. 5. cap. 12. Gen. 14. 3 Esdr. 2. 2. Mach. 3. Act. 11. 25.

Digitized by Google

Castrum Margad; ab Ortu partim Syriæ Damascenæ, partim Galilææ iungitur; à Meridie Samariam habet, ab Occidente mari Mediterraneo clauditur. à Septentrione Syriæ cœles contigua, solo Valaniâ amne dirimitur. Tyro & Sidone opulentissimis quondam vrbibus, itemq; Accone, seu Ptolemaide, Tripoli, Beryte, Biblo, Botro, Antarado, maritimis omnibus, alijsque præclaris vrbibus & oppidis, hodie tamen vt plurimùm deuastatis & desertis, celebris fuit. Regio in fœcundissimos colles, vallesq; fertilissimas distincta, agrorum fertilitate nulli terrarum cedit; inculta tamen hodie pleraq; & deserta iacet. Mare vicinũ ab eâ nomen habet, & Phœnicũ, seu Phœniceum appellatur. Sunt qui Galilæã & Samariam Hieronymo teste, ad Phœniciam pertinere putent.

SYRIA DAMASCI, seu Damascena, quæ & Libanicam cõtinet, cui & Palmirenam, & Syriam Sobal adiungimus, Phœniciam ab Occasu, Palæstinam à Meridie habet, ab Ortu Arabiæ desertæ, à Septentrione Cœlesyriæ iungitur, partim montosa & cliuosa, partim latâ planitie nobilis. In hac Damascus vrbs totius Syriæ regia visitur. Montana à Libani & Antilibani montium iugis occupatur. Regio omnis amœnissima, fœcundissima, pascuis vberrima & fluuijs irrigua est.

COELESYRIA, siue Syriacœles, id est Caua vel Curua Syria, quæ & humilis, & inferior dicitur, cuius in sacra Scriptura & Iosepho frequens fit mentio, à Valaniâ flumine ad vsque Ciliciam porrigitur; ab Occidente Sinum Issicum habet, à Septentrione Ciliciam, ab Ortu Comagenam, à Meridie Syriam Damascenam contingit. In eâ Antiochia vrbs quondam potentissima, Antiochorum Syriæ regum sedes, ad ripam Orontis fluuij sita, Seleucia Pieriæ, hodie Soldino, Apamia, & Laodicea, nunc Liza, vel Licha, Seleucidis quondam vrbes, & propter concordiam (vt Strabo tradit) sorores dictæ, itemque Emesa, & Alexandreta, in extremo Issici sinus angulo ab Alexãdro Magno condita, aliaq; spectantur oppida. Regio campestris, humilis, & concaua est: mõtibus altissimis quaqua verbum vallata, pascuis in primis abundans, soli vbertate, sitúsve pulchritudine, cæteris Syriæ prouincijs haudquaquam inferior.

5. Esdr. 2. 6. 7. 8. 1. Mach. 10. 2. Mach. 3. 4. 8. Ioseph. 11. Ant. 5 & 13. Ant. 19. & 14. Ant. 5.

COMAGENA, quæ & Euphratisia, eam Syriæ partem complectitur, quam Euphrates fluuius allabitur, estq; Mesopotamiæ contermina, à quâ solo Euphrate ab Ortu dirimitur, habetq; Syriam cœlem à Meridie, Montem Amanũ à Septentrione & Occasu. In eâ olim Samosata Regia, hodie præter cætera oppida Alepum visitur, omniũ nunc temporis Syriæ vrbiũ potentissima, opulentissimaque, ac totius Orientis nobilissimũ emporium. Est autem vt plurimùm regio montosa: frugibus tamen abundãs, ac lętissimis pascuis vberrima. Hęc paucula de Syriæ prouincijs sũmatim dixisse sufficiat: modò institutũ prosequamur.

CAPVT

Digitized by Google

CAPVT II.

Hierosolymis discessus. Mora in Bira pago: eius loci, ac Chani vicini, aliorumque Chanorum & Imarathorum Turcicorum descriptio.

TERTIO Nonarum Nouembris, Horarijs priùs apud Minoritas auditis precibus, quas Matutinas appellant, diuinoque pro felici faustoque itinere inuocato numine, horâ antelucanâ Monasterio egredimur, plurimis comitantibus Monasterij Fratribus; vbi ad Iaffæ Portam venimus, occlusam offendimus; largitione tamen à Ianitore facilè apertionem eius impetrauimus. Vrbe egressi & Minoritis, qui nos eò deduxerant, valedictis, Deo auspice institutum carpimus iter. Eramus autem vnà omnes numero quatuordecim, quinque Minoritæ, Peregrini quatuor, dux item & Interpres, ac Mucharitres. Minoritis hæc erant nomina: *Fr. Euangelista à Gabiano* Guardianus Hierosolymitanus, & *Fr. Nicolaus, Mediolanensis, vterque Fr. Franciscus Pedemontanus, Fr. Archangelus Brixiensis*, sacerdotes omnes, & *Fr. Aegidius Mortuipus Thuscus*, laicus siue conuersus Peregrinorũ nomina suprà recensuimus. Interpreti Bethleëmitæ nomen *Musa*, siue *Mousa*; Itineris duci, Ramæ oriundo, *Atlas*, siue *Attellas*; vterque Christianus, ac Græci ritus homines. Ex Mucharis duo Mauri, tertius Christianus erat. Relictâ itaque ad læuam viâ, quæ Iaffam ducit, iuxta Regum sepulchra (quorum suprà meminimus) Septentrionem versus pergentes, inter virentia prata gradum fecimus. Quintò ab Vrbe lapide ad dextram reliquimus Gabee vel Gabaa vicum, olim Leuitarum vrbem, & Regis Saulis patriam, sedemque, vbi à Dauide posteà sepultus est; vnde & Gabaa Saulis nomen accepit. Hîc quondam Leuitæ vxor nimio concubitu à Gabaonitis (qui tribus erat Beniamin) necata est: ea propter scelus vindicante populo, tota tribus Beniamin, sexcentis reliquis, interijt. Iuxta Gabaa contra viam publicam mons ostenditur, in quo septem filij Saul à Gabaonitis Dauidis Regis permissu crucifixi sunt. Inde ad septimum pergentes milliarium, nunc accliui, nunc decliui semitâ, in loco, cui nomen Bira, siue Elbir (quod nobis puteus seu Cisterna est) substitimus. Pagus est humili impositus colli, ignobilis planè, pauciscq; constans Maurorum tuguriolis. Solum habet optimum, Ficubus, Oleis, ac Sesamo sic satis cultũ. Frequens & amplum fuisse oppidum, ingentes etiamnũ ruinæ facilè testantur. Ionathan Machabęum hîc habitasse, ac Macmas antiquitùs appellatũ aliqui volunt. Supremũ collis verticẽ insigne Templũ occupat, D. Virgini Mariæ sacrũ, ex quadratis cõstructũ lapidibus; magnâ tamen hodie ex parte collapsũ, muris duntaxat & Chori parte perexiguâ reliquis, eo exstructũ (vt ferunt

Hieron. in loc. Hebr. Iis G. Ios. 18. 21. 1. Paral. 6. 4. Reg 23. Iud. 19. 20. 21. 2. Reg. 21.

1. Mach. 9. 1. Reg. 13. 14.

Digitized by Google

loco, quo olim Deipara Virgo Vnigenitum suum quęrens Filium, annos natum duodecim non esse in comitatu agnouit: quocirca Hierosolymam reuersa cum sponso suo Iosepho, dum ipsum summâ diligentiâ quærit, tandem in Templo disputantem in medio Doctorum inuenit. Ad dextrum Templi internum latus, ruinis quasi sepultum, labrum visitur marmoreum, etiamnum integrum, quod baptisterij loco quondam fuisse, forma ipsa ad modum Crucis satis indicat. Hîc pro more à Peregrinis oratur, legiturque Euangelium à Fratribus Minoritis, rem ibidem gestam enarrans: quod & nos præstitimus.

In ipso collis initio, ad lævam viæ fons occurrit, optimis abundans aquis, iuxta quem piscinæ visuntur duæ peringentes, è quadratis fabricatæ lapidibus, quas aquarum pluuialium receptacula fuisse opinio est: temporis autem iniuriâ collapsæ, hodie neglectæ iacent, nulliusq; vsus sunt.

E regione fontis, Meridiem versus, ædificium amplissimum ac vastum, instar arcis seu oppidi, muris vndique cinctum conspicitur concamerato opere, pauimento tectum subdiali, latam & patentem in medio continens aream. Huiusmodi autem ædificia per vniuersam ferè Syriam, cæterasque Turcicæ ditionis regiones, cùm intra tum extra vrbes atque oppida, & in locis etiam desertis, & ab vrbibus quàm longissimè remotis, visuntur plurima. Mauri & Arabes Arabico vocabulo ea *Chan* vocant; Turcæ *Charauanserai*, hoc est ædificium destinatum Charauanis: nos Pandocheum, aut hospitium, seu diuersorium publicum rectè dixerimus. In eâ quippe, præsertim extra vrbes constituta, Charauanæ (quæ hominum agmina sunt nonnumquàm maxima) cum equis, mulis, asinis, & camelis sarcinarijs, ob itinerum pericula turmatim se coniungentium, diuertunt, noctuque conquiescunt. Perpetuæ siquidem Arabum grassationes, excursionesq; suspicionem pariunt; quæ frequentiam illis in locis viatorum congregat, vt imminens periculum auxilio mutuo declinetur. Quæ verò vrbium & oppidorum muris inclusa habentur, habitationis, officinæ, & stabuli loco aduenis sunt, instar Fundaci: sic enim Veneti diuersorium publicum Germanorum negotiatorum ad tempus Venetias se conferentium & commorantium vsui destinatum appellant. Hæc ad Bassas primatesque viros pleraque spectant, & priuati iuris sunt: qui concamerata eorum cubicula, & testudinei operis stabula, mercibus deponendis collocandisque iumentis accommoda, exteris mercatoribus locant, atque ingens inde lucrum quotannis consequuntur. Sunt autem multiformia, alia alijs ampliora & magnificentiora. Vetera aliquantò longiora, quàm lata, ad quadratam tamen formam accedentia: recentiora pleraque quadrangularia. Horum aliqua vnam, quædam

Digitized by Google

dam binas areas continent; quarum prior ad officinas circumquaque positas pertinet, & Bazarrum seu Forum, itemque Messitam in medio areæ constitutam, plumbeisque tectam laminis complectitur; altera fontem & stabula, ponendisque sarcinis, camelis, mulis, cæterisque iumentis collocandis seruit. Hanc plerumque porticus circuit, sub quâ murus est, superficie planâ, tres circiter pedes altus, ac latus quinque, nonnumquàm sex & ampliùs, lapidibus constratus; quæ aduenis (cùm interior ædificij pars multitudini quandoque Carauanorum non sufficiat) cubicula præstat, vbi & sarcinas deponunt, & cibos coquunt. Quod si vnicam contineat aream ędificium, ea vt plurimùm fontem, & Messitam adiunctam habet. Nonnulla tamen, præsertim vetera, à Mameluchis exstructa, Messitis carent. Interior ædificij pars, in quâ homines pariter & iumenta pabulum sumunt, & conquiescunt simul ex fornicato constat operè, vel subdiali pauimento, vel plumbo tecta. Hæc aream ipsam ambit, & in quadratum insurgit opus: cuius extremis parietibus (qui fornicatum opus claudunt) murus adiunctus est ęquâ superficie, latitudinis pedum sex, nonnumquàm quinque, quandoque quatuor, prout ædificij ratio postulat. Hæc aduenis cubilia, hęc cœnacula sunt. Nonnullis ad eosdem parietes foci frequentes cum fumarijs sunt inædificati, ad rem culinariàm expediendam accommodi. Hîc paries iumenta & homines seiungit; equi tamen ad muri pedem ita ligantur, vt cāpite ac totâ ceruice promineant, dominisque se calefacientibus aut cœnantibus adstent, velut ministri, panemque si porrigant, aut aliud quippiam de manibus eorum capiant. Cameli quoque sub ipso muro infixis terræ vacerris ferreis, fune distento coniunctis, seriatim capistro alligati pabulum sumunt, mites adeò & innocui, vt licèt muro insidentes ac humi iacentes homines rostro suo tangant, nullam tamen molestiam adferant, præter tetrum odorem. In eodem muro lectos sibi sternunt aduenæ: tapetem aliqui explicant, penulâ superiectâ, nonnulli culcitram tenuem circumferunt, eaque pro lecto vtuntur; alij gausapinâ se tantum inuoluunt, quidam solo stragulo contenti obdormiunt. Turcis equestris sella ceruical præbet, cæteris vel bulga, vel sarcina, aut lapis aliquis. Nonnulla horum ædificiorum Maratha vel Imaretha à Turcis appellata, nobis Xenodochia, varijs cubiculis sunt distincta: ad quę cuiusuis religionis atque ordinis hominibus, non minus atque ipsis Mahometæis, liber patet accessus: siue enim Christianus quis sit, siue Iudęus, aut Idololatra, arcetur ab ijs nemo. Quinimò nec ipsi Barłæ & Saniaci, primoresque cæteri indecorum putant cibum in his more mendicorum capere: vti id quidem in hoc itinere frequenti obseruatione didicimus. Mos siquidem ita fert Turcarum, vt singulis qui eo diuertunt,

tunt, modò petant, cibum præbeant, oryzam nempe coctam, vel decoctum ad cremorem hordeum, frumentúmve, aut fabam, cum carnis plerumque vecuecinæ frusto, & colipho vno atque altero, vel pane biscocto: nemini tamen inuito præbetur, sed sumit ex eo qui vult. Et quidem peregrinantibus his cibis gratis vesci licet per totum triduum: posteà mutandum hospitium. Reliqua verò diuersoria longè aliter se habent: non hîc putes cibos venundari, aut gratis dari, vel mensam instrui, lautis varijsque dapibus refertam, quibus dato pretio vesci liceat, vti in nostratibus solet hospitijs: si nihil attuleris, aut quo vescaris tibi præuideris ante, latrante stomacho ieiunus discedes: præter tectum enim, & nudam humum, nudosque parietes, atque aquam frigidam præstant nihil. Quæ singula, prout nobis in itinere occurrerunt, quibusque vsi sumus, suis locis describemus. Nouerit interim lector, vt plurimùm his ædificijs esse custodem, perfectúmve aliquem, præsertim recentioribus, qui portas noctu occludat & referet; qui & hordeum, paleamque tritam (carent enim auenâ Syri, nec fœni apud illos vsus est) viatoribus diuendat. Interdum etiam Genizari deni aut duodeni pręponi ijs solent, qui aduersus iniurias Arabum locum tueantur. Hæc de diuersorijs dicta sufficiant; nunc ad iter pergamus.

In diuersorium igitur, cuius suprà meminimus, duce Interprete nos quoque pro more diuertimus, itineris ducem Hierosolymam reuersum in horas exspectantes: qui vbi primâ postmeridianâ hora Hierosolymitano quodam comite ad nos redijsset, sumpto mox vnà nobiscum prandio de discessu egimus. Ille verò multa adduxit, quibus nobis ne eo die discederemus persuasit. Serum esse, nemorosam viam, latrocinijs infestam, periculis plenam, nec nisi adhibitis ducibus custodibusque patere, distare proximum Chan quindecim ad minus milliaria, nec posse ad illud, priusquam aduesperasceret, vllo modo peruenire, ideoque consultum videri sibi vt pernoctemus. Hæc eadem cùm Interpres, & Mauri, Mucharique confirmarent, obtemperauimus. Interim cùm verspertinum tempus instaret, quo omnium saluti melius consuleremus, quóve tutior foret diuersorij locus, senos è vicino pago conduximus Mauros, qui noctè proximâ excubias nobiscum agerent. Veriti siquidem latronum impressiones, qui eo in loco grassari sæpenumerò solent, haud tutum putauimus absque Maurorum præsidio instantem transigere noctem. Sub Solis Occasum in patulo consedimus, cœnamque humi sedentes sumpsimus, non quidem opiparam, aut copiosam, sed frugalem, & naturæ necessitati satisfacientem, contenti his quæ ex Hierosolymis attuleramus. Vix cœnâ peractâ aduenium Mauri, atque ob noctis algorem, ex arbusculis aliquot aridis (quas collegerant) ignem sub fornice quodam horrido,

&

Digitized by Google

& ruderibus pænè oppleto exſtruunt, aſſident ſuo more, vtque nos etiam aſſideamus, inuitant. Paremus, non tamen ſcamnis, aut cathedris, noſtratium more, inſidemus; ſed vel humus ipſa, vel rudera, nobis ſeſſibula ſunt, vel viuo ſedilia ſaxo. Poſt moram aliquam diſcedimus, noctemque totam vigiles traducimus: Non enim ſomnus oculis, non quies animo dabatur: ſed pars in ſubdiali pauimento ſuperiori obambulabat, pars in inferiori hærebat areâ, pars iuxta portam excubias agebat. Attamen fauentibus ſuperis quieta nox, felicia omnia, aduerſum contigit nihil. Hactenus Hieroſolymis duris culcitris, ſine linteis, ſoloque tecti ſtragulo indormieramus, iniqua ſanè cõditio, homini præſertim Batauo, mollibus ſtratis plumeiſque lectis aſſueto. Sed leuiora hæc; maiora iam ſubeunda erant incommoda, relinquenda culcitra; humi cubandum, ſtratoque nonnumquam gramineo, etiam ſub dio, pluuioque cœlo: neque enim toto terreſtri itinere Alepum vſque quiſquam noſtrûm culcitrâ vſus eſt; ſed ſubſtratis humi clitellis, ſarciniſque, aut veſtibus, inter Agaſonum aulæa cubuimus omnes.

CAPVT III.

Diſceſſus ex Macmas. Difficilis eo die profectio. Silo mons, Lebna, Campus Iacob, & in eo Puteus Samaritanæ, aliaque notatu digna.

PRIDIE Nonarum Nouembris ſecundâ antelucanâ horâ, ſarcinas â Mucharis colligi, & iumentis imponi, ac maturare abitionem dux iubet. Ij ſtatim dicto audientes, equos aſinoſque onerant: quibus expeditis iter aggredimur nocte ſubobſcurâ, ſtellis aliquantulum micantibus. Præcedebant Mauri itineris duces, arcubus, ſagittiſque inſtructi: ſequebamur pedetentim & nos, ardûâ ſanè & præruptâ viâ. Illuceſcente iam die, ad dextram viæ Palmam monſtrârunt comites, quam vulgò Delboræ Prophetiſſæ palmam vocant: ſub quâ crebrò eam ſediſſe, & iudicaſſe populum Iſrahel vulgò perſuaſum eſt. Inde Aquilonem verſus continuantes iter, viâ accliui, decliuique, ſaxoſâ prorſus & aſpera, perque frondoſas ac denſas Cedrorũ & Ilicum ſyluas, horridos modò montes, ſaxeaſque crepidines, ac rupes, modò valles vmbroſas, & opacas ſuperantes, difficulter admodùm proceſſimus. Occurrebant in viâ præter Cedros Piceas & Ilices, nunc Oleæ, Eſculi, Areę, Lentiſci & Cocci arbuſculę, nunc Charnubi, Terebinthi, Andrachnæ, Alinternæ & Sycomori innumerę. Eſt autem Sycomorus, quæ & Ficus Cypria dicitur, eò quòd in Cypro abundet, Arabibus *Mumeu* dicta, arbor ingens, atque alta, folijs moro perſimilis, nonnihil tamen rotundioribus, atque integris. Fructum fert ſimilem *Ind. 5.*

ficui

ficui domesticæ, sed paulò dulciorem, sine seminibus, palato quidem gratum, sed stomacho noxium: ea propter in pauperum plerumque cibum cedit. Andrachna sylvestris arbor est, similis Vnedoni, folio minore, nunquam decidente. De Charnubis & Terebinthis suprà egimus. De Cedris suo loco dicemus. Herbæ præterea nobiles, puta Tragoriganum, Zygis, Onitis, Maron, Libanotis, aliæque passim in viâ se offerebant.

Iud. 18. 20. 21. Ioseph. 5. Ant. 2. 1. Reg. 1. 2. 3. 4. 14. 3. Reg 2. 11. 12.

Duodecimo à Macmas lapide, ad dextram viæ, montem prætervehimur, omnium qui in Iudæa extant altissimum, Silo antiquitùs nuncupatum; in summo cuius vertice olim ciuitas ædificata fuit eiusdem nominis; in quâ Israheliticus populus plurimos annos, ad Samuelis usque tempora, sacrificia celebrauit, & conuentus habuit. Arca enim Dei cum Tabernaculo Fœderis multo tempore, vsque dum caperetur à Philistæis, in eo mansit. Templum ibidem à Christianis postmodum exstructum, collapsum hodie penitus & dirutum spectatur.

Iudææ montibus asperis ac horridis superatis, ad ima cuiusdam vallis Samariæ prouinciæ horâ quasi meridianâ descendimus: mox ad diuersorium amplum, in ipso vallis initio ad radices montium positum, & ex parte ruinosum, diuertimus: Viæ namque longæ molestiâ fessis quiescere nonnihil, ac famem sitimque sublevare erat animus. Ex iumentis itaque iuxta fontem seu cisternam diuersorio proximâ descendimus, ac raptim & stantes cibum sumimus: cumque quatuor vix bucceas comedissemus, ingentem hominum cateruam per deuia montis ex improuiso ad nos properantem eminus conspicimus: equites esse omnes, pedites perpaucos animaduertimus. Terror illicò nos inuadit. Celerrimè itaque iumenta conscendimus, & fugam arripimus; sed frustrà: vix enim medio confecto milliario nos consequuntur. Subsistimus igitur, propiusque accedentes Turcas esse, & Subassij Neapolitani cohortem, insequentem Arabes latronesque, comperimus. Vbi coram astitere, qui simus, quóve tendamus interrogant, Dux noster itineris rationem patefacit; peregrinos nos esse, Christianos, Venetos, atque Hierosolymis Damascum; inde verò Alepum proficisci, respondet. Re intellectâ, verbisque ducis fide adhibitâ, dimittunt immunes. Solus Subassij coquus, cæteris insolentior & inhumanior, quamuis poscenti integros aliquot panes dedissemus; ijs tamen minimè contentus, vt erat vini auidus, vtriculum vino plenum (*Borachium* appellant Itali) muli clitellis alligatum, per vim vni nostrûm eripit, colapho etiam, cùm nonnihil reniteretur, addito. Id autem vbi Subassius resciuit, restitui nobis illicò, sed vacuum, satis humaniter iussit. Metu hoc liberati iter continuamus, vallemq; fertilissimam, oliuetis vndique refertam, amœnissimamque pertransimus mediam, relicto

relicto ad læuam vico quodam exiguo in Occidentali eiusdem vallis latere, cui olim Lebna nomen fuisse ferunt.

Valle superatâ rursum alta petimus: inde ad tertium milliarum planitiem denuò, seu vallē amplam adspectu pulcherrimam, atque vberis soli ingredimur. Hanc Campum Iacob vulgò indigitant: estque ille campus (vt volunt) quem Iacobum Patriarchā Iosepho filio suo extra fratrū portionem dedisse sacræ testantur Literæ; dicente Iacob ad filium, *Do tibi partem vnam extra fratres tuos, quam tuli de manu Amorrhæi in gladio & arcu meo.* Vallis hæc longitudine quatuor, latitudine duo tantùm milliaria continet, extenditurq; à Meridie in Septentrionem, montibus, seu collibus fructiferis, cultuique aptissimis, nitidissimisque vndequaque cincta. In extremâ huius vallis aquilonari parte Samaritanæ Puteus seu Fons ostenditur, iuxta quem Saluator Dominus (vti sacra testatur Pagina) Samaritanam allocutus, potum ab eâ petijt. Is in orbem lapidibus substructus, marginibus solo eminentibus collapsis, & demolitis saxis, hodie obtrutus, & ad summitatem vsque impletus, aquis omnino caret, desijtq; vllius esse vsus. Fano quandoque Christianorum operâ circumseptum fuisse, indicant ruinæ & reliquiæ amplissimæ. Est autem hîc puteus ad sinistrum Chori latus, iuxta Aram maximam. Gen. 48. Ioſ. 24. Ioan. 4.

E regione huius Templi Occidentem versus, angulus extat montis Garizim: in cuius vertice vetustum ædificium formâ sphæricâ spectatur, quod Iouis Delubrum fuisse aliqui existimant: alij tamen à Christianis ibidem exstructum ferunt. Hîc ille est mons, in quo Iosue altare Deo ædificauit, & Deuteronomium populo prælegit; in quo & benedicentes stabant, qui maledicentibus in monte Hebal aduerso stantibus respondebant; fuitque olim ab Israëlitis sacrificij & orationis causâ vel maximè frequentatus. Quod & Mulier Sichemitis innuisse videtur, dum à Christo ad colloquium admissa *Patres* (inquit) *nostri in hoc monte adorauerunt, & vos dicitis, quia Hierosolymis est locus vbi adorare oportet.* Ioan. 4.

Haud procul à Puteo, Aquilonem versus, duodecim Patriarchatū, seu filiorū Iacob sepulchra etiamnum extare, & ab accolis frequentari plurimi putant. Quæ dum nos deuotionis ergo pedites adire volumus, à Mauris in proximo hærentibus impediti, gradum sistere compellimur. Voto itaque frustrati, ad nostri itineris Ducem celeri pede reuertimur, conscensisq; iumentis Sichem versus procedimus. Sepulchrorum locum eum esse voluntagrum quem Iacob emit à filijs Hemor, patris Sichem, centum nouellis ouibus: in quo Deum fortissimū Israël inuocauit, & posteà Iosephi ossa condita sunt. Gen. 33. Iud. 24. Act. 7.

Digitized by Google

CAPVT IV.

In Sichem ingressus: ibidem mora; eiusdemq; oppidi situs, & descriptio.

RELICTIS ad dextram Patriarcharum Sepulchris, occiduum versus declinantes, vallem (in quâ Sichem est) ingredimur. Hæc ab Oriente in Occidentem procurrit, longitudine tria circiter millia passuum, latitudine quingentos, & ad summum mille passus continens. Vrbs ipsa, quam multi non Sichem, sed Thebas (licèt falsò) olim fuisse putant, montibus vtrimque circumdata, distat à Puteo Samaritano mille fere passus. Soli fertilitate, amœnitate, situsque elegantiâ, ac fontium perpetuâ scaturigine nulli secunda. Suburbana prata aquis irrigua, oliuetis, vineis, viridarijsque exculta, cuiusvis generis arboribus, hortensibus, fructicibusque, præsertim Moris albis (quarum folia ad nutriendos Bombyces aptissima sunt) vel maximè abundant. Melones, Cucumeres, Cucurbitæ, Raphani, Tuberes, Lactucæ, Caules, Borragines in tantâ illîc copia, vt nusquam in totâ Syriâ vberior. Adiacent autem ab Austro & Aquilone duo montes altissimi, ab Australi itemq; aquilonari ventis vrbem vallemque defendentes. Hinc verò miram illîc vigere cœli temperiem; salubremque ideò, amœnam, fortunatamque effici regionem putauerim: ventos siquidem illos plurimùm satis plantisque officere, ac noxios flatus edere, omnibus notum est: contrà his exclusis, ridere prata, ac perpetuò vere autumnoq; gaudere accolas constat. Montem meridionale claudentem latus Bethel olim appellatum, in quo Ieroboam Regem Israël vitulum aureum collocasse legitur, ex aduerso verò Septentrioni oppositum, atque Aquilonari vrbis adiunctum lateri, Dan nuncupatum aliqui volunt: quorum opinioni non facilè adhæserim; sed illorum potiùs veriorem existimauerim, qui eos Garizim & Hebal iure optimo quondam appellatos putant. Nam si naturam & conditionem vtriusque montis spectes, nomina rebus congruere comperias: Ille enim (quem incolæ etiamnum Garizim vocitant) soli vtique fœcundissimi, oliuetis, vineis, viridarijsque vndique cultissimus, fontibusque irriguus, pulcherrimum eò accedentibus præbet adspectum, Benedictionis propterea Mons non immeritò dicendus. Alter verò mons, huic oppositus, Char Ebal dictus, sterilis contrà, horridus, desertus, incultus, petrosus totus, atque aridus, maledictionis nomen accommodè meretur. Nec me mouet D. Hieronymi opinio. Licèt enim vehementer errare Samaritanos scribat, qui iuxta Neapolim Garizim & Gebal montes ostendere volunt, cùm

3. Reg. 12.

Iud. 9. Deuter. 11.

In loc. Hebr. Ita G.

Digitized by Google

cùm illos (vt ait) iuxta Galgalam esse sacra Scriptura testetur, quam quidem ad orientalem plagam antiquæ Hierichus cis Iordanem ponit, vbi Iesus secundò populum Israëliticum circumcidit, & Pascha celebrauit, quodque iuxta Hierichum duos esse montes vicinos, sibi oppositos, vnum Garizim, alterum Gebal appellatum, asserat: alibi tamen testatur iuxta Sichem ad fontem vbi Dominus Samaritanæ mulieri locutus est, Ecclesiam fabricatam esse ex latere montis Garizim. Idem quoque confirmat in Epitaphio Paulæ, vbi scribit Sichem (quæ nunc Neapolis appellatur) exstructam esse ex latere montis Garizim, circa puteum Iacob, super quo residens Dominus, & sitiens, atque esuriens, Samaritanæ fide satiatus est. Quibus equidem testimonijs Samaritanorum opinionem planè confirmat, nec sibi constare videtur. Neque enim videò, quomodo hæc sibi repugnantia conciliari vllo modo queant. Aut enim dicendum est, hunc aut illum librum non esse Hieronymi, aut in altero eorum hallucinatum esse; cùm vtique simul subsistere nequeant: vno siquidem concesso, alterum corruere necesse est. Nam si Garizim propè Galgalam (quæ à Iordane stadijs quinquaginta distat) iuxta primam Hieronymi opinionem ponas, falsum erit Ecclesiam fabricatam super fontem, ad quem Dominus Samaritanæ locutus est (qui Euangelij, atque etiam ipsius Hieronymi testimonio iuxta Sichem est) positam esse è latere montis Garizim: nisi duos dixeris fuisse montes Garizim, vnum iuxta Sichem, alterum iuxta Hierichum, quod nusquam sacra Scriptura indicat. Si verò huius fontis Ecclesiam (cuius etiamnum reliquiæ aliquæ supersunt, spectanturq; ad pedem montis australi lateri vrbis Sichem adiacentis) è latere montis Garizim iuxta Sichem ædificatam asseras, dici non potest iuxta Galgalam situm esse Garizim, nisi duas Galgalas, vnam iuxta Iordanem, alteram iuxta Sichem seu Bethel ponas: quod quidem Hieronymus innuit, cùm dicit iuxta Bethel aliam quoſdam Galgalam suspicari. Vnde cùm Scriptura dicat montes Garizim & Hebal esse trans Iordanem, pone viam, quæ vergit ad Solis occubitum, in tertâ Chananæi, qui habitat in campestribus contra Galgalam, quæ est iuxta vallem tendentem & intrantem procul; de Galgalâ potiùs eam loqui existimauerim, quæ iuxta Bethel seu Sichem est, quàm de eâ, quæ propè Iordanem esse nonnullis creditur. Quòd verò addit Hieronymus montes iuxta Sichem plurimùm inter se distare, nec posse inuicem benedicentium siue maledicentium inter se audire voces, hoc quidem ob loci distantiam facilè quis crediderit: vrbe namque interiacente mediâ, quasi mille passus disiunguntur. Parum tamen id mihi probare videtur, cùm clamantiũ voces inter concaua montium longiùs personent, quam quis credat: præsertim verò quod sacra Scri-

Deut 11.

In loc. Hebr. Act. Apost. lit. S. ad verb. Sichem. Epist. ad Eustoch. virg.

In loc. Hebr. lit. G. Deuter. 11.

Digitized by Google

ptura contrarium testetur, referatque Ioathan in vertice stetisse montis Garizim, eleuataque voce clamasse ad vitos Sichem, stantes iuxta quercum in Sichem, longumque cum ijs miscuisse sermonem. Quo sanè testimonio planè conuincitur, & montem Garizim iuxta Sichem esse, non autem iuxta Hierichum, vel Iordanem amnem, & clamantis vocem ex vertice montis Garizim ab habitatoribus Sichem in imâ valle commorantibus commodè intelligi potuisse. Non enim censendũ est Ioathan frustrà clamasse ad Sichemitas, nisi iudicasset illos clamorẽ suum exaudituros. Quod si Sichemitæ in imâ valle cõstituti, vocem Ioathan ex summo montis cacumine perceperint, non mirũ si benedicentium, & maledicentium in vtroque monte voces ad populum in mediâ stantem valle peruenerint; maximè cum sacra Scriptura excelsa voce eos clamasse, & non in summis montium apicibus, sed in ipsis radicibus benedictiones & maledictiones promulgatas testetur. Cæterùm vt meam de hac D. Hieronymi opinione, & quid verè Hieronymus senserit, sententiam dicam, haudquaquam existimauerim virum tam insignem, & Hebraicarum literarum peritissimum, locorumque terræ promissionis exactissimũ indagatorẽ, in re adeò leui lapsum fuisse, ac sibi contraria scripsisse. Igitur veram eius opinionem eam esse iudicauerim, quæ in Epitaphio Paulæ ad Eustochium virginem, itemque in locis Actorum Apostolorum de situ montis Garizim continetur, non autem quam in Tractatu de Locis Hebraicis videre est, quæque priori opinioni planè aduersatur. Nam id opus non esse Hieronymi, sed Eusebij, atque à Hieronymo tantum translatum, ipsum procœmium satis indicat. Sed hæc obiter, nunc ad institutum reuertamur. Mons Gebal aut Hebal antris & speluncis plenus, quasi totus cauernosus est, ab eo præsertim latere, quo vrbem spectat, & maledicentes stetisse opinio est; vbi innumeros etiamnum specus subterraneos videas; quos Hebræorum antiquitùs sepulchra fuisse, multi putant. Neque id absonum putauerim: nam & hodie Mauris, Turcis, cæterisque vrbis incolis sepulturæ loco cedunt.

Deuter. 27. Ios. 8.

Iuxta vrbis muros, ab orientali latere Messita visitur, quadrate formæ ædificium, cui fons adiunctus est, aquas suas in subiectum labrum, seu quadrati operis tumbam ex Pario marmore candidissimo effundens. Hanc D. Ioannis Baptistæ quondam continuisse ossa, fama est; à Sebasti autem Samariæ regiâ è Templo ibidem etiamnum extante, ac D. Ioanni quondam sacro, à Saniacco Neapolitano aliâs asportatam, atque eo loci, quo nunc spectatur, ad Messitæ fontisque ornamentum translatam asserunt.

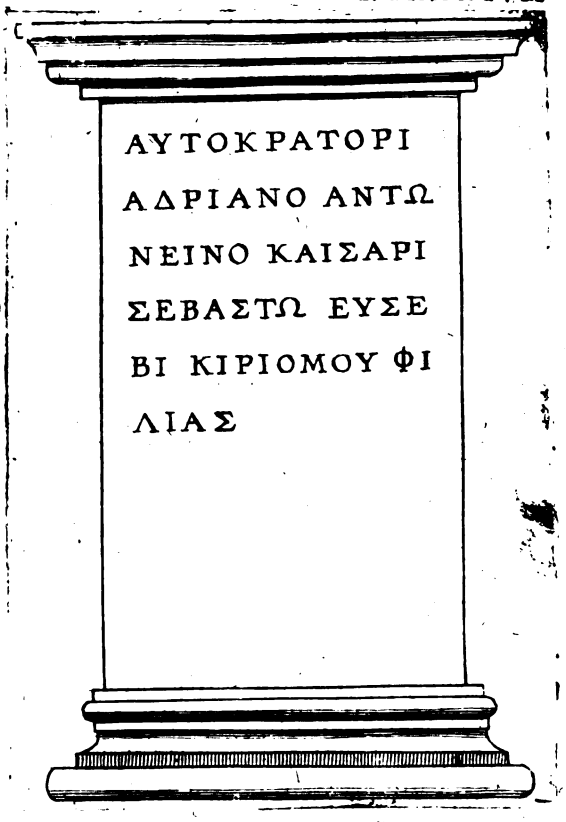
Haud procul inde extra vrbis mœnia, & altera cernitur Messita, iuxta quam sunt ædes satis amplæ, Seriphi siue Santoni cuiusdam habitaculum,

Digitized by Google

bitaculum, ad quas difficillimus Christianis patet aditus. Referunt indigenæ Sacellum seu cubiculum in ijs extare, arcâ lapideâ ornatum, depictâ in pariete arbore ramorum duodecim, quibus singulis additum est Arabico charactere nomen cuiusque filiorum Iacob, quorum ibi condita corpora idcirco multi putant: licèt alij propè Puteum Samaritanum eorum Sepulchra statuant: Hic vero Iosephi tantum ossa contineri asserant: quod & Hieronymus innuere videtur, & Beniaminus Iudæus in suo Itinerario testatur. *In loc. Hebr. Act. Apost. lit. S.*

SICHEM, quæ & Sichima, vel Sichimi, & Sichar in sacris appellatur Literis, Iosepho Mabortha, Plinio Mamortha, olim Abrahami & Iacobi Patriarcharũ sedes, à Simeone & Leui filijs Iacob, ob stuprum Dinæ sororis vastata, ac posteà sæpiùs rerum immutationem & excidium passa, hodie Neapolis, vel Naplos, seu Naplosa dicitur; Iustini Philosophi & martyris (vt Hieronymus meminit) patria. Estque totius Samariæ vrbs primaria, amœnitate, & delitijs (vt diximus) abundans, inter duos vtrimque posita montes, Garizim & Hebal, figuram referens quasi sphæricã, atque ambitu suo duo circiter millia passuum comprehendens. Aquis autem vel maximè abundat, fontibus vbique per plateas, viasque publicas passim scaturientibus. Insignior cæteris est qui iuxta vrbis Imarethum amplissimum spectatur, marmoreo ornamento decorus, Fons Iacob vulgò appellatus. Hic siue ob aquarum scaturientium vbertatem, siue quòd potu omnium opinione salubertimus habeatur, præstetq; cæteris in vrbe fontibus, adeò apud omnes vrbis incolas exterosq; celebris euasit, vt nemo non ex eo aquas hauriat, præferatque cæteris fontium aquis. Cunctæ ferè vrbis domus humiles, atque vnius tantum contignationis sunt, pauciſſimæ ad secundam adscendunt: lapideæ tamen omnes, & subdiali pauimento tectæ; plurimæ verò ruinosæ, collapsæ, & desertæ, vrbi plurimùm gratiæ adimunt, ac fœdam visu multis in locis efficiunt. *Meßitas*, siue *Zumæ* quatuor continet, satis amplas, turribus sphericæ formæ (quas *Maidanas* Mauri vocant) spectabiles. Multis in locis vijsque publicis variæ fractæ iacent columnæ marmoreæ. Præstant cæteris duæ miræ magnitudinis & marmoris qualitate eximiæ; quæ semifractæ, & neglectæ in Bazarro veteri, haud procul ab vrbis Imaretho spectantur, suntque Porphyretico lapidi non absimiles, tam crassæ ambæ, vt vix bini homines brachijs connexis eas complectantur: argumentum meâ opinione haud obscurũ, quòd opulenta olim, & sumptuosis, magnificisq; ædificijs ornata fuerit hæc vrbs. In Bazarro nouo, quod ad occidentalem vrbis plagam est, à sinistro seu meridionali viæ latere, vetustæ turris muro viam spectanti infixa hæret basis marmorea, hac inscripitone Græcâ. *Gen. 12. 33. 34. Ios 15. Ioan 4. Ioseph. 5. Bel. 4. Plin. lib. 5. cap 13. Hieron. in Epitaph. Paulæ. In tract. de Vir. illustr.*

Digitized by Google

Reliqua iniuriâ temporis corrosa, & vetustate obliterata legi nequaquam dantur. Præter Imarethum, de quo suprà meminimus, amplissimum quoque in vrbis fere medio visitur *Chan*, seu publicum diuersorium, quadratæ formæ opus, duplici ornatum porticu, vnâ alteri impositâ, spatiosam in medio continens aream; cuius vmbilicum fons & Messita occupat. Ædificium fornice constat duplici; estque duarum contignationum: cuius pars inferior animalium stabulis destinata: superior in quadraginta cubicula ad hominum vsus diuisa est; vnoquoque latere denas cellulas cum suis fumarijs continente. Ab anteriori ædificij parte (qua ingressus ad Aream interiorem patet) ampla atque excelsa spectatur Porticus; cuius vtrumque latus rerum venalium officinas plurimas comprehendit, & indigenis loco Bazarri seu Fori publici seruit. Est autem totum lapideum, & plumbeis laminis tectum: additque vrbi magnum ornamentum. Incolæ Mauri plerique, partim quoque Iacobiticæ sectæ Christiani, partim Turcæ, & Iudæi sunt: quibus in iure dicundo hodie præsunt tres supremi magistratus, Saniaccus, Cadius, Subassius: de quorum munere alibi egimus. Iudæi Samaritani sunt omnes, Cuthei etiam dicti, nec non Aharonitæ,

Digitized by Google

haronitæ, quod originem ab Aharone se ducere affirment; ideoque cum cæteris Iudæis extra familiam suã matrimonia nulla ineant: nam genus illorum alijs immiscerì piaculum esse putant.

Vrbem ingressi, ad proximum diuertimus Charauanseraium, seu diuersorium publicum, iuxta vrbis muros, loco accliui, & in ipso pede montis Garizim positum, ruinosum maiori ex parte, & casui proximum. Horridam dixisses spelunca, imò potiùs latronum receptaculum, non diuersorium Parietes fumo obfuscati, atri Vulcani officinam referebant. Pauimentum non lapide stratum, sed puluere & stercore tectum, haram porcorum ostentabat. Ostium, aut fenestræ, quæ noctu occluderentur nullæ. Denique præter horrorem & tetrum odorem nihil erat quod conspiceres, olfaceréve. O bellum diuersorium, cui nihil minùs quàm nomen diuersorij conuenit, quãtùm differs à nostratibus? In his omnia nitent, omnia splendent, varia hic supellex, vinaque varia, mensa instructissima, lecti mollissimi: in illo contrà horum omnium ne vmbra quidem: vt verè hic dixerim Syriam nobis patrias delicias planè ex animo deleuisse, memoriamque earum obliterauisse: sed hoc saltem nobis pacto profuisse, quod ad reliqua ferenda postmodum idonei facti fuerimus. Sarcinis igitur sub dio relictis, Agasonum seu Mucherorum operâ pauimentum sarmentorum fasciculo verri, & in angulum diuersorij sordium puluerisque cumulum projici curauimus: mox sarcinis intro portari iussis, loco patulo consedimus, & humi sedentes cœnam sumpsimus. Licèt autem horrorem omnibus incuteret, eâ tamen ratione gratum nobis hospitium fuit, quòd non solum tectum, sed & lætum prospectum præberet: nam ex editiori eo loco magnâ cum voluptate totam ferè vrbem lustrare dabatur. Hæsimus ibi toto biduo, Chiecagiæ Constantinopolitani exspectantes aduentum, cum quo Damascum proficisci proposueramus. Is siquidem pridie ante nostrum ex Hierosolymis discessum Lyddam profectus, Diui Georgij Fanum voti causâ inuisurus, inde Neapolim siue Sichem venire decreuerat. Est autem Georgij delubrum Mahometæis vel maximè venerabile, votisque percelebre, ob martyris ibi conditum corpus: quem suæ sectæ militem fuisse autumant, ac *Deselelhtozatel* id est candidi equi militem vocant, ideoque in summo honore habent. Vbi verò renunciatum esset concilium mutasse Chiecagiam, & à Lydda digressum, recto itinere Galilæam versus pergere, nec accessurum Sichem, periculum in morâ rati, parare abitum, ac cœptum prosequi iter statuimus, vt eò citius in eius esse comitatu liceret, fieretque nobis eodem duce securius iter. Quàm ocyssimè igitur discedendi veniam per Interpretẽ ab vrbis Præfecto impetrari curamus: non enim nisi cum veniâ, pretio

sio priùs emptâ, ab vrbe discedere, quod Frangios nos esse subodoratus erat, licuit. Sunt siquidem Turcici magistratus plerique pecuniæ auidissimi, quibus nisi cum munere adsis, surdæ sunt aures: nec quicquam concedendum putant, nisi donis muneribusque prius placati. Fungebatur tum Saniaccatus munere, qui præcipuus est vrbis magistratus, Saniacci Gazeræ filius minor, Hierosolymitani Saniacci frater: propter ætatem tamen, per Chiecagiam, cognomento Misemis, patris sui mancipium, & abiectæ conditionis hominem, rempublicam administrabat. Præter titulum autem nudumque nomen, vterque filius habebat nihil; summâ rerum penes patrem manente, cui omnis Palæstina obtemperare cogebatur. Is siquidem pecuniis maximè, ac rerum copiâ diuitijsque affluens, summæ apud suos auctoritatis erat, adeoque se omnibus Palæstinæ indigenis formidabilem reddiderat, vt nemo esset qui eius imperium recusaret.

CAPVT V.

Ex Sichem discessus. Sebastes vrbis situs, & conditio: Maurorum ibidem cum nostris Mucharis Litigium, & discrimen nostrum maximum. Ad oppidum Gilin seu Chilin appulsus, eiusq; descriptio.

SEPTIMO Id. Nouembris, sub auroram, à Sichem discedimus, continuâ concomitante nos pluuiâ: atque ita pergentes, cùm tempus & præsens occasio diuturnam moram non permitteret, nec subsistere, aut sub tectum nos recipere daretur, circa tertiam diei horam, post colles vallesque plurimas, incultas pleraque & desertas, viâ modo accliui, modo decliui superatas, Sebasten venimus, Samariæ quondam regiam, duodecimo à Sichem positam lapide.

3. Reg. 16. 15. Ant. 9. & 1. Bel. 6. Vrbs hæc Hebraicè Samrah vel Somer ab Amri rege Israhel condita Iosepho Samaritis, Ectenias, & Marion est postea in honorem Cæsaris Augusti ab Herode Antipatri filio Σεβάστη, hoc est Augusta, appellari cœpit. Fuitque olim Regũ Israhel sedes & regia: quibus extinctis, Herodes Galileæ & Samariæ tetrachæ in eâ sedem posuere. Est autem sita in vertice montis amœnissimi, cui Semeron antiquitùs nomen fuit, ex quo longissimus quaqua versum patet prospectus:

2. Paral. 13 3. Reg. 16. quem Amri Rex Israhel duobus talentis argenti à Semero eius domino emit, vrbemque in eo condidit. Olim quidem superbissimorum ædificiorum structurâ clara fuit: eam tamen cùm Hircanus Iudæorũ summus Pontifex fossâ, duplicique muro circumdedisset, cinctamque per octoginta stadia per filios Antigonum & Aristobulum tandem expugnasset, solo adæquauit. Quam rursus Herodes Antipatri filius

Ioseph. 13. Ant. 17.

à funda-

Digitized by Google

à fundamentis instauravit, firmissimisque portis, ac muro validissimo per viginti stadia munivit. Templum etiam maximum, lesqui stadij magnitudine, modis omnibus ornatissimum, Augusto Cæsari dicavit.

Hodie adeò devastata est tota ciuitas, vt præter lapidum acerùum & ruinarum molem, ac nudam humum, conspicias nihil. Neque enim ex tot veterum monumentis & regijs ædificijs quicquam superest, quam tres ingentium columnarum è marmore ordines, quæ in supercilio montis etiamnum stantes supereminent; quas platearum sustinuisse testudines plurimi putant; alij tamen regij Palatij, ac deambulatoriorum monumenta esse dicunt. Diuus Ioannes Baptista, Herodis iussu, suadente Herodiade Philippi fratris sui vxore, quam inuito fratre sibi pellicem adiunxerat, gladio cæsus, hîc palmam martyrij accepit, & à discipulis sepultus est. Locum Christiani postmodum rerum in Syriâ potientes insigni Ecclesiâ illustrârunt: cuius vtrimque parietes etiamnum integri extant; cætera collapsa omnia. Torquebat omnium nostrûm animos, cùm hîc hæreremus, cupido inuisendi Sanctissimi Præcursoris Domini Sepulchrum, sed ruinarum mole obstructis portis, nullus dabatur aditus: tandem ductore Interprete per foramen in imâ parietis parte excisum, quod Maurus quidam ostenderat, proni adrepentes ad interiora Templi penetrauimus, locoque tumulo quondam Ioannis Baptistæ, nec non Helisæi & Abdiæ prophetarum monumentis celebres inuisimus. Dum verò precibus intenti laudes hymnosque in Ioannis prophetarumque memoriam pro more concinimus, Mauri (qui sordida quædam tugurriola, seu antra potiùs, in decliuitate montis, iuxta Ioannis Baptistæ Templum, ex congestis lapidibus sine calce aut limo, rudi modo coacernata, inhabitant) superiorem Templi partem occupant, stomachantur in nos, deridēt, conuicijs, probrisque lacessunt, lapides in nos dejiciunt, atque exire Templo compellũt quâ venimus viâ, haud sine molestiâ, maiori tamen terrore quàm damno. Vbi verò ad altiora euasimus, Mauros & Mucharos nostros inter se rixantes inuenimus; quorum iurgium vsque adeò creuit, vt à verbis & contumelijs ad pugnas & verbera veniretur. Clamoribus interim in cœlum vsque omnia implentibus Mauris; accurrunt propterea & reliqui eius loci incolæ, atrocia minantur, & in Mucharos nostros irruunt. Vix à sanguine & cæde abstentum: & nî Interpres, sedatis Maurorum animis, pacem inter vtrosque composuisset, fortassis omnes in præsens discrimen incidissemus. Periculum itaque in morâ rati, barbariemque & insultus Maurorum veriti, statim inde auolamus; nec ob tam festinatum abitum cætera antiquissimæ ac Regiæ vrbis loca, & rudera ingen-

Mare. 6.

Hieron. in Epitaph. Paula

tia, montisque supremum verticem, & in primis seriem illam columnarum, vti vel maximè optabamus, cominus accedere & perlustrare licuit.

Relictâ igitur à lævâ Samariâ, sive Sebaste vrbe, in vallem propinquam descendimus, vbi sub ficu viæ proximâ ducem nostrum (qui in itinere cum Turcis sibi obuijs substiterat) exspectantes, atque æstū fugientes, nonnihil quieuimus. Mox vbi adueniſſet, cœptum carpsimus iter, colles vbique amœnos, & fœcundos, vberrimis & lætissimus interiacentibus vallibus, superantes; in quibus etsi nulla ferè cultura exerceatur (vacua siquidem est habitatoribus regio) sui tamen situs amœnitate adspicientium oculos mirum in modum perstringūt, oblectantque. Spectantur etenim hîc circumcirca Olearum & Lentiscorum syluæ, perpetuis frondibus virescentes, amœnissimæ quoque oræ Myrtis refertæ passim in itinere occurrunt. Vliginosa adhæc atque vberrima pascua, multa herbarum ac florum varietate ridentia, plurimis in locis conspiciuntur.

Sole ad Occasum vergente, Gianin, sive Ginum, vel (vt alij volūt) Gilin, seu Chilin, vltimum Samariæ prouinciæ oppidum, ac terminum peruenimus. Id ad radicem montis Ephraim positum, distat à Samariâ vrbe duodecim millia passuum, habitatore sic satis frequens. Incolæ plerique Mauri, Christiani pauci, Turcæ pauciſſimi. Nullis autem cùm sit cinctum muris, vicum potiùs refert, quàm oppidum. Fertili gaudet solo, situmque habet pulcherrimum: nam valli latissimæ imminet, lætissimumque inde in circumvicina loca montesque Gelboë (qui è regione sunt) prospectum præbet. Hîc Christum decem mundasse leprosos ferunt; quorum vnum post mundationem reuersum, Saluatori gratias egisse sacra Scriptura testatur. Pernoctauimus hoc loco in diuersorio publico amplissimo, & pinnatis cincto muris, instar oppidi, duas areas amplissimas, ędesque plurimas continente. Arearum altera insigni Messitâ testudinei operis, ac plumbeis laminis tectâ, itemque Cadij ædibus latissimè patentibus, altera fonte & fornicibus amplissimis Carauanorum vsui destinatis conspicuâ est. Præter Cadium nullus hîc magistratus. Is in oppidanos iuris dicundi facultatem habet.

Luc. 18.

CAPVT VI.

Salem, Naimq; oppida. Montes Gelboë, & Hermon. Nazareth oppidum, eiusq; situs & conditio. Varia ibidem tolerata à Mauris ducibusq; itineris contumeliæ, iniuriæ, exactiones.

POSTRIDIE, qui sextus Id. Nouembris erat, secundâ antelucanâ horâ excitamur omnes à Mucharis nostris, equitandum nobis esse

esse incondito clamore obstrepitantibus. Vnde dulci rupto somno, statim spissis nos credimus vmbris, atque oppido Chilin discedimus. Ad quartum inde milliarium vetusti cuiusdam delubri rudera & ruinas peringentes prætergressi sumus. Id autem eo loci à Christianis, quondam exstructum ferunt, quo Apostolos suos spicas in die Sabbathi colligentes Christus defenderit.

Inde ad octauum milliarium, Aquilonem versus, oppidum Salem Melchisedech Regis panis & vini oblatione, ac sede, atque Abrahæ ab eo datâ benedictione (vt vulgò persuasum est, celebre, ad dextrã reliquimus. Id nunc solo tenus dirutum, exiguum atque ignobilem refert viculum. *Gen. 14.*

Hinc ad pedem montis Gelboë continuantes iter, vallem mox Iesrahel, crebris olim famosisque conflictibus Gedeonis, Saulis, Achab, & Tartarorum contrà Saracenos illustrem, prętervehimur. Mox monte Hermon à dextris relicto, in eius aquilonari latere Naim oppidum eminus conspeximus.

Montes Gelboë & Hermon ab Occidente in Orientem ad Iordanem vsque amnem pertingunt; quos intersecat vallis Iesrahel, monte Gelboë ad Austrum, Hermon ad Aquilonem valli adiacentibus, sex circiter milliaria (quod spatium vallis latitudo continet) disiunctis. Suntautem quibusdam in locis aridi, petrosi, & steriles, quibusdam lætissimis pascuis vberes. Ob cædem verò Saulis & filiorum eius in sacris Literis percelebres. Hîc namque cùm contra Philistęos exercitum duceret, castrametatus, & ab hoste fusus Rex Saul, proprio gladio cecidit, vnaque Ionathan cum duobus fratribus interemptus est: quibus idcirco pluuiæ ac roris defectum Dauid imprecatus est. Atque hinc plurimi sterilitatem horum montium imprecationi Dauidis attribuunt; cùm tamen & alios eiusdem conditionis montes ibidem videre sit. *Ind. 6.7. 1. Reg 31. 3. Reg. 20. 1. Reg 31. 2. Reg 1.21. 1. Paral. 10.*

Naim seu Nain oppidum, filij vnici viduæ resuscitatione in sacris Literis notum; hodie perexiguum & obscurum refert pagum, paucis habitatum Mauris, situm (vt diximus) in latere septentrionali Montis Hermon minoris, in secundo milliario Montis Thabor, haud procul ab Endor, quem prætersluit Torrens Cison. *Luc. 7. Hieron. in Epitaph. Paulæ.*

Naim à dextris relicto, ad Occidentem fleximus, ac Torrentem Cison, vallemque Esdrelon mediam transeuntes, ad montana Nazareth iter direximus. Tantus autem hic erat æstus, vt terra scissuris confracta viscera panderet, hiaretque calore: nos quoque Sole medio flagrante cœlo, vehementissimo torrebamur ardore. Valle superatâ, in humili quodam vico, cui Buria nomen, ad montium Nazareth radices posito; exiumentis descendimus, reliquum itineris

Digitized by Google

Nazareth vsque ad adscensum montis difficilem & arduum, ac præruptas præcipitesque semitas pedibus factari. Sarcinis itaque depositis, ac subductis nostri custodes arcubus viam aggredimur. Erant itineris comites Interpres, ac duo Mucharij, quo nam Mauri, eius loci incolæ, arcubus iaculisque instructi, ab itineris nostri duce conducti; vt nobis contra latronum infestationes (quæ frequentes ibi accidere solent) Maurorumque insultus præsidio essent, reduceréntque salvos vnde eduxerant. Vix dum autem ad iactum sagittæ progressi eramus, cùm ecce alij quatuor subsequuntur nos Mauri, qui gradum sistere cogunt, ac velle se comitari nos obstrepitant: sibi enim vti veris Caffararijs, huiusmodi emolumenta deberi, non illis, cum quibus dux noster pepigerat, aiunt: Hi contrà audacter id negant, legitimos se esse duces, & caffararios, pepigisse nobiscum, ac standum pacto, illos verò, quòd serò venerint, sibi imputare: neque enim se iure suo cessuros vnquam respondent. Dum ad hunc modum inter se diu rixantur Mauri, atque mutuis sese conuicijs lacessunt, nec cedere alteri alteris volunt, Mucharorum alter, nostri itineris comes, maximum nobis imminere periculum ratus, siter prosequamur, reuertendum esse statuit. Hortatur itaque & admonet, ne progrediamur cum barbaris: quod si in proposito persistamus, sese solum ad ducem rediturum ait. Nos astum hominis veriti, ac ne studio id faciat, vt itineris incommoda effugeret, arbitrati, ipsius parere monitis, ac sequi consilium recusamus, præ nimio enim desiderio inuisendæ vrbis Nazareth, quæcunque accidere possint pericula, obfirmato animo pati decreueramus. Discedit itaque illo, nobis renitentibus; reditque ad herum suum. Remanent nobiscum Interpres, atque alter Mucharus, Christianus vterque. Priusquàm verò progrederemur vlteriùs, Maurorum componi litem curamus; atque animũ vtriusque nostrum per Interpretem exponimus; nihil nos curare qui ex illis nos comitentur, non esse nostrum inquirere ad quos huiusmodi emolumenta spectent: viderint ipsi quibus debeantur: Interim id sciant præter promissam mercedem nihil nos soluturos: Rogare itaque inter se conueniant. Quod si non faciant, iam iam reuersuros ad ducem nostrum. Illi vbi id nobis animo fixum sedere, acreditum parare animaduertunt, vt erant ingenio vafro, & ad fallendum maximè apto, pacem compositam simulant, promissâ mercede se contentos fore respondent, & licèt omnes nos comitentur, animi causâ id facere, atque è re nostrâ futurum si maior adsit comitatus: proinde procedamus alacriter, nec dubitemus quippiam, ex voto successura omnia. Credimus barbarorum perfidiæ, vanisque promissis, sed magno nostro malo? quos enim nobis subsidio futuros sperabamus,

hos

hos nobis damno & nocumento maximo fuisse re ipsâ posteà cognouimus. Continuamus itaque iter, atque arduâ quadam viâ, & præcipiti semitâ, altum petimus. Vbi ad montis verticem venimus, planitiem amœnam & herbidam offendimus: quâ superatâ, paulò post vrbem Nazareth læti eminus conspicimus. Inde viâ decliui ad imam vallem descendimus: eaque ponè relictâ, collem rursum (cui vrbs ipsa insidet) adscendimus. Hæc pulchra quondam & florens Galilææ ciuitas, Christi in primis conceptione, educatione, eiusque matris Mariæ habitatione clarissima, omni hodie ornatu & cultu destituta, ac suis pænè ruinis sepulta, vix humilem & abiectum refert pagum. Præter collapsas enim domos, arcus, murosque vetustos, ac viles aliquot domunculas, Maurorum habitacula, nihil est quod cernas. Hæ in foueis exstructæ, intùs & foris lapidibus sine calce aut argillâ temerè sepiuntur, vt extra vix domus appareant: adeò, vt si quis locorum imperitus ad oppidum venerit, naturalem arbitraturus sit lapidum esse congeriem, non hominum habitaculum, in domuum medio domos quæsiturus. Situm tamen habet pulcherrimum, & amœnissimum, soloque gaudet vberi: posita siquidem in costâ montis cultissimi, & nitidissimi, Meridiem respiciente, amœnis vndique & fœcundis collibus septa, valli imminet, vberrimus pascuis, fructiferisque campis opimæ. Incolæ Mauri omnes, atque omnium pessimi, quos toto itinere experti sumus: Duo tantum hîc è plurimis superstites Christiani: reliqui vel morbo exstincti, vel (vt intelleximus) ab iniquâ illâ generatione trucidati. In vertice montis oppido proximi, Meridiem versus, Templum cernitur semidirutum, à Christianis exstructum, iuxta locum qui Saltus Domini appellatur, quo Iudæis Christum Saluatorem præcipitem dare volentibus, ipse transiens (vt sacræ referunt Literæ) per medium illorum ibat. Ad radicem eiusdem montis, iuxta Maurorum tuguriola, in ipso oppidi ingressu, vbi Deipara Virgo ab Angelo salutata fuit, inclytum religione Templum extitit, Annuntiationi Virginis sacrum, Archiepiscopali olim sede præcellens, ex quadrato constructum saxo, columnis marmoreis, porphyreticisque sublime, & peramplum, sumptu atque magnificentiâ insigne: vti ex ingentibus columnis, partim cõfractis, partim ruinis sepultis, cæterisque Templi reliquijs, altissimisque parietibus, etiamnum extantibus colligitur. Ad iactum lapidis, Septentrionem versus, ruinæ conspiciuntur arcuati operis, orientalium Christianorum quondam Delubri, Gabrieli Archangelo (vt ferunt) dicati, & super fundamenta domus Ioseph, nutritoris Domini exstructi. Iuxta hunc locum fons est optimas emittens aquas, quẽ Mariæ Fontem vulgò indigitant, quòd ex eo Maria Virgo aquam

Matth. 2. 4. 13. Luc. 1. 2. 4. Ioan. 1. 1.

Luc. 4. Hieron. in Loc. Heb. Act. Apost. lit. N.

Hieron. in Loc. Heb. Act. Apost. lit. N.

Digitized by Google

hausisse, eamque bibisse, & linteola filij sui ad eundem fontem lauisse asseratur.

Dum oppido pedites appropinquamus, in ipso adscensus initio peringens Maurorum cuneus sit nobis obuius. Inclamitant barbari, rabida in nos maledicta conjiciunt; verbisque ignominiosis prosequuntur, detestantes & fidem nostram, & genus. Progredimur nihilominus, & salutamus pro more gentis comiter omnes, capite inclinato, manibusque ad pectus compositis, qui Turcis Mauriscque salutandi mos est. Interim præcurrunt aliqui, vt ostium Sacelli Annuntiationis Virginis (quod sub maiori Ecclesiâ est) occupent, atque ingressum prohibeant. Nos per Interpretem aditum petimus, munusculum ab exteris dari solitum pollicentes. Illi Cechinum à singulis expetunt. Nos nimium illos petere: sufficere Sultanium seu Cechinum pro omnibus: pauperes nos esse de industriâ subjicimus. Profiteri autem se egenos, imò pauperrimos, ijs in partibus, Occidentalibus vel maximè necessum est. Id enim nisi quis faxit, vel vanijs Turcicis, vel manifesto vitæ periculo se reddet obnoxium. Post multa, in duos Cechinos cum barbaris paciscimur: ijsque ante ingressum numeratis, præeuntibus illis introducimur. Descendentibus singuli singulis in fidei nostræ despectum impingunt colaphos, addunt verbera, & canes, porcos, bestias, atque infideles appellant: nobis interim hæc omnia vt externis æquanimiter & tolerantibus & dissimulantibus; cùm & tẽpus & locus id maximè postularent. Nam si ægrè quid feras à barbaris, ferendum tamen; aut si reclames, resistásve, in peius ne incidas, verendum est. Descenditur autem per gradus lapideos duodecim ad locum subterraneum, rupi incisum, vbi Virgo Maria ab Angelo salutata dicitur. Is sub ipso Choro superioris Ecclesiæ (vt diximus) in tres diuiditur cellulas, subterraneas sibi cohærentes, quarum prima longitudine pedes decem continet, latitudine sex; estque Altari decoratã lapideo, sicut & media; sed sex tantum per quadrum habet pedes, vt postrema quatuor: In mediâ, ab occidentali latere duas ingentes videre est columnas marmoreas, fusci coloris, candidis interuenientibus maculis, distantes inter se pedes circiter quatuor: quarum vna Meridiem respiciens eo fertur posita loco, quo Angelus Beatissimam salutauit Virginem, oppositа illi vbi precibus intenta sedebat, dum ab Angelo salutaretur. Precibus solitis hîc à Minoritis peractis, & rei gestæ historiâ Euangelicâ recitata, abitum paramus: cumq; iam scalæ essemus proximi, accurrunt Mauri, atq; exitum negant. Nos rei nouitate attoniti & perculsi, causam per Interpretem quærimus: nec enim quicquam debere putabamus nos ampliùs, cùm anteà ipsis ex voto satisfeciissemus. Illi cortesiã se velle (ita gratuitum appellant donum, huma-

Digitized by Google

humanitatis causâ dari solitum) respondent: nos, si exitum permittant, præstituros promittimus. Renuunt immanes barbari, atque omnis rationes expertes: addunt etiam minas nisi obsequamur illicò. Interim Maurus quidam ostio proximus, securim manu tenens, primũ prodeunti se conscissurum caput inclamitat. Reuocamus gradum itaque, & precamur vt quam velint cortesiam, exponant; obtemperaturos nos, quoad poterimus. Negant iterum, adduntque minas denuò ad maiorem metum. Nos rursus obnixè Interpreti saltem exitum concedant, vt de pretio cum illis agat, rogamus. Vix id tandem annuunt. Interprete egresso pueri, feminæ, alijque clamores tollunt, per Sacelli fenestras lapides & maledicta in nos ingerunt. Vix occultandi locus: & nisi in angulo extremi Sacelli nos abdidissemus, lapidibus obruti fuissemus. Post longam moram, redit Interpres, & Mauris pretio sedatis, exeundi veniam obtinuisse renuntiat. Læti igitur, etsi læsi, & lapidibus contusi, antro egredimur. Dumque altum petimus, circumstant Mauri, atque ostio proximi, rursum colaphos incutiunt, cedunt, maledicunt, execrantur. Antro seu carcere veriùs hoc modo egressi, etsi reliqua mysterijs notata loca adeundi summa nobis cupido esset, minis tamen Maurorum exterriti, ac veriti nouas insidias, illicò abiuimus; eminus ea conspicari contenti, cùm cominus accedere non liceret. Mediâ ferè superatâ valle, Mucharum nostrum abesse comperimus; quem dùm opperimur, accurrit ocyus Christianus quidã Nazareus, vrceolum aquæ ex fonte Mariæ (cuius suprà meminimus) afferẽs: gratissimum sanè donum. Bibimus ex eo omnes. Mox hominem donatum, gratijsque actis, dimisimus. Cùm autẽ diutiùs Mucharus morã traheret, ne rursum barbari nos insequerentur, cunctantiùs progredimur: binis tantũ comitantibus nos Mauris, & Interprete. Vallem trangressi, proximũ adscẽdimus montem: in cuius summitate rursum subsistimus; donec tandem Mucharum cum cæteris Mauris celeri aduentantẽ gradu conspicimus. Vbi accessere, barbaros in causâ fuisse, quod morã traxerint, referũt; eos quippe equis nostris ephippia detraxisse, nec voluisse nisi ære redẽpta restituere. Hæc cùm narrarẽt, efferendũ esse malum respõdemus, vtque iter continuẽt, rogamus. Præcedũt igitur, sequimur & nos: verũ vix viginti progressos passus, gradũ sistere cõpellũt Mauri, primi itineris duces, promissam sibi expetẽtes mercedẽ. Nos nullã nobis superesse pecuniã, nec posse illorũ votis satisfacere; deducant nos ad proximũ pagum, ibi ducem nostrũ ipsis soluturiũ respondemus. Illi cõtrà priùs quàm eo discedamus loco, sibi satisfieri velle, & nisi pareamus, statim verberibus nos oneraturos minãtur. Nec mora fustes arripiunt, retrorsum nos abigunt; ac quosdam progredi volẽtes fuste grauiter mulctant. Coacti igitur quod petierant soluimus. Quibus cùm

canina

Digitized by Google

camina ora, manusque ferales argento obstruxissemus, satisfactum iam omnibus esse arbitrati, progredimur. Ast non multò post referre pedem vrgent & reliqui quatuor; vtque ipsis tantundem demus, imperant. Obtemperandum protinus, nisi rursum fustes experiri, ac vapulare malimus, inclamitant. Quid multa? nullus neque excusationi, nec rationi locus. Cædunt iterum fustibus nonnullos, in fugam vertuntomnes, ac Nazareth versus abigunt. Mox reuocant, ac nî pareamus se sagittis nos esse transfixuros minantur. Fracti animo, ac metu & minis exterriti, inuiti barbaris obsequimur. Quid enim inermes contra armatos? Quid contra paratos imparati? Quid linguæ & locorum ignari, in barbarico solo constituti, atque hostibus vndique sepți, pauci cõtra multos egissemus? Sanè nihil restabat aliud quam vt forti animo aduersa hæc ferentes, & tempori seruientes & loco, ipsi spe meliorum nos consolaremur, cùm præter obsequium & patientiam nullum nobis supereesset remedium. Solutione hac se cõtentos simulant, pergunt iter: subsequimur & nos. Superato autem montis fastigio, vbi ad locum quendam præruptum & præcipitem venimus, tertiò viam intercludunt, ac gradum figere impellunt, & corteſiam (vt ipsorum verbo vtar) se velle exponunt. Demulcere verbis barbaros, excusare denuò, ac deprecari obnitimur: solutionẽ saltem vt differant, dum ad proximum pagum ventum sit. Nil tamen valuere preces, promissioneſque: nullæ denique admissæ excusationes, frustra tentata omnia: obtemperandum clamitant, & nisi sponte pareamus, vim illaturos. Nec mora: fustibus rursus in nos sæuiunt. Vapulamus innoxij, nemo tutus, vna omnibus conditio, senio nequaquam parcitur, nec stemmati. Neque his contenti immanes barbari, ictus ictibus accumulant. Interpretem namque ac Mucharum, vt magis, ac suo pro arbitrio grassari in nos, ac sæuire possent, abigere conantur. Resistunt illi pro viribus, ac verbera licèt excipiant, ictusque plurimos, non tamen discedunt. Nonnulli præcipites se nos daturos minantur, in terram protrudunt aliquos, adduntque verbera. Quibus cùm vnus restitisset, ac pugnum vni illorum intulisset: ille irâ concitus, ac frendens, pugione (quam Cugnaram vocant) hominem inuadit; ac nî Interpres ictum frustrasset, confodisset, aut vt minimùm grauiter læsisset. Dum hæc in nos moliuntur truces Mauri, ferę feroces, non homines, inexspectatò, ac velut è cœlo demissus superuenit Christianus ille Nazarẽus, qui paulò ante aquam nobis è Fonte Virginis propinauerat: oportunum sanè nobis subsidium, ac salus. Is enim, re intellectâ, truculentos barbaros placat, timorem soluit, atque efficit vt sceleratorum manus euadamus: sedatisque eorum animis, quantum corteſiæ soluendum illis sit, indicat. Cui obtemperan-

temperantes, ac gratias agentes, quod indicasset, soluere Interpretem iubemus; Christianum verò vt nobiscum maneat, atque ad proximum comitetur pagum, obsecramus, Hoc periculo ac metu liberati, Deo Opt. Max. quòd periclitantibus suppetias tulisset, atque Angelum misisset, qui nos è latronum manibus liberaret, gratijs actis, pagum versus pergimus, decliui ac præruptâ viâ. Vbi in imam vallem venimus, quartò iam aggrediuntur nos Mauri: rursumque pecuniam exposcũt, terrentque minis: interueniente tamẽ Christiano illo Nazaræo, feritatem deponunt, & à vi abstinent. Interim illorum primatius, sed ætate minimus, adspectu truculentus & sæuus, ferocior atque inhumanior cæteris, plenus irâ, contumelijs Christianum afficit, conuitijs proscindit, fidem improperat, ac ter quaterve fustem lateri eius impingit, in hæc fere prorumpens verba: Perfide & infidelis, causa es quòd maiorem summam ab istis Frangijs (sic enim vniuersi Occidentis populos appellant) non obtinuerimus: à te stetit, quo minus voti compotes facti sumus. Quid tibi rei cum exteris, quos nec noueris, nec videris vnquam. Nostram potiùs fouere debueras causam, quàm alienigenarum. Id quia non feceris, dignas aliquando perfidiâ tuâ lues pœnas, nec vindictæ suo tempore deerit occasio. Ille verò misericordiâ se motũ, ac nostri misertũ, nil præter pietatem exercuisse se, atque id fecisse quod sibi fieri voluerit; iustam causam exegisse vt miseris aduenis auxiliaretur, neque pœnam vllam ob id, sed præmium potiùs mereri, maximè, quod pace inter vtrosque conciliatâ, nobis persuaserit vt sibi suisque præter mercedem etiam munus daretur. His igitur, alijsque blandis verbis vix barbarum tandem placauit. Postquam verò ad pagum, vbi sarcinas reliqueramus, peruenimus, ducem nostrum non minori affectum damno & molestiâ comperimus; cibum namque ipsi omnem per vim Mauri eripuerant: largitione ad hæc res nostras bis tér ve à barbaris redemerat. Velis itaque equisque (vt aiunt) abitum parantes, Christiano in primis Nazaræo pro fideli suo patrocinio maidinos aliquot dono datis, & Interpreti ac Mucharo Christianis, qui nos defenderant, & verbera nostrâ causâ pertulerant, satisfactis, sarcinas raptim collectas iumentis imponi curamus, & ex pago illo infausto, execrando, nec nominando quidem, atque ab istis non tam hominibus quàm brutis discedimus. Quanquã verò omnes famelici essemus, & maximè sitiremus; cùm à secundâ antelucanâ horâ ad vsque secundam postmeridianam nihil præter verbera & injurias gustassemus, ac pedites multum viæ confecissemus (distat siquidem Nazareth à pago illo duo millia passuum, & ampliùs) de cibo tamen sumendo nullus nostrum erat qui cogitaret. Adeò siquidem omnium animos angor, & discedendi sollicitudo inuaserat, occupa-

cupaueratque, vt nihil magis nobis in votis esset, quàm inde auolare, satis esse putantibus gentem effugisse nefandam. Neque his omnibus immanissimæ bestiæ satiatæ, etiam abeuntes longissimè insequuntur, ac lapides in nos emittunt: quibus & nos oppressissent, nisi velocissimo cursu, & diuinâ in primis ope illorum sceleratas manus effugissemus.

CAPVT VII.

Ad montem Thabor profectio: difficillimus eius adscensus, situs, & conditio; quaq; ex vertice eius à nobis collustrata sint.

A PAGO illo infando Septentrionem versus rectà ad montem Thabor processimus; Vbi ad radicem venimus, cum Caffararioru principe casu nobis obuio, de Thabor monte inuisendo egimus: pacto inito, vt tribus numeratis toleris, duos è suis concederet itineris duces, qui nos ad verticem montis deducerent, à prædonibus defenderent, reducerentque incolumes ad proximum Chan. Conditione accepta, Mauros nobis permittit, & securitatem promittit. Iumentis itaq; sarcinisque ducis nostri curæ iterũ commissis, datoq; illi negotio, vt aduentum nostrum in proximo exspectaret Chano, iter arripimus, ac pedites omnes anteeuntibus Mauris, nostro Interprete, atq; altero ex Mucharis comitibus, lẽto gradu montẽ Thabor adscẽdimus. Ne verò à proximi pagi (in costâ montis Thabor Meridiem spectãte siti) habitatoribus Mauris conspiceremur, & noua pericula ac barbarorum molestias experiremur, ab occidentali montis latere gradum fecimus. Inclinante iam die, ad summum fere montis iugum, summo quidem cum labore & tædio peruenimus. Vrgebat omnes fames & sitis, toto corpore manabat sudor, rigebant præ nimiâ defatigatione membra, adeoq; lassi & fracti eramus viribus, vt vix vel respirare, vel loco se mouere cuiquam daretur: quinimò velut semimortui humi prostrati, spiritum iam emissuri videbamur. Posteaquam aliquantulum quieuissemus, spiritu reuocato, ac resumptis viribus, labori nos iterum accingimus, atque anhelantes, intercluso pænè spiritu, partim scandentes, partim reptantes per pendulas petras, scopulosque acutissimos, nunc baculis, nunc manibus nos vicissim erigentes, attrahentes, promouentes, in summum montis verticem euasimus; sed quantâ cum difficultate, obstantibus vbique vepribus, dumetis, & saxis ingentibus, non facilè dixerim. Estenim adscẽsus montis à medio vsque ad summum adeò difficilis, lubricus, præruptus, salebrosus, atque arduus, vt difficillorem nec viderim, nec conscenderim vnquã; vel eò magis, quod circumcirca ad montis

Digitized by Google

montis fastigium prægrandes ruderum & dirutorum ædificiorum dispersæ iaceant ruinæ, Templorum nempe & Monasteriorum (quæ ibidem sexdecim maxima fuisse fama est) reliquiæ; quæ viã vndiq; impediunt, & adscensum difficiliorem reddunt. In summo montis supercilio viginti stadia patet planities, quam Iosephus Galilææ, præfectus quadraginta diebus se muro scribit circumdedisse. Hæc maiori parte ruinis hodie obsita, tota squalida iacet. Inter has trium insignium sacrarum ædium semidirutarum perampla visuntur vestigia. Præstant amplitudine & operis magnificentiâ, quę in mediâ planitie sitę, adiunctas sibi amplissimi Monasterij, ducentorum quandoque Monachorum sedem, ruinas habent: quas ab Helenâ in honorem Apostolorum Petri, Ioannis, & Iacobi exstructas, & à Pannoniæ regibus postmodum auctas ferunt. Basilica maxima Episcopali sede quondam nobilis. antistiti suo à monte Thabor Episcopi nomen ac titulum dedit. Inter has Ecclesiæ ruinas collapsa Porticus spectatur, cui ostium ab Oriente est, quod ad locum Triũ Tabernaculorũ aditũ prębet; in quo Saluator Christus clarissimâ luce circumfusus, aliaq; formâ indutus, cum Moyse & Heliâ colloquutus est. Hic in tria diuisus sacella contigua, medium Saluatori, quod à dextris est Moysi, tertium Eliæ attribuitur: quæ quidem ob ingentem ruinarum molem difficilemque accessum cominus inuisere atque accedere non licuit. Eminus itaque salutare locum cõtenti, Christo glorioso debitas preces persoluimus. Iuxta hæc rudera ampla & profunda est cisterna, in ipsâ rupe excisa, aquis abundans: ex qua post preces, hydriâ æneâ (quam Minorita conuersus oportunè secum attulerat) appenso fune aquam hausimus, & cùm toto illo die nec cibum nec potum sumere licuisset, frustulo panis biscocti, & aquâ frigidâ nonnihil languida membra refecimus.

4. Bel. 4.

Niceph. 8. Hist. Eccles. 30.

Tyr. 2. Bel. sacr. 13.

Matth. 17. Marc. 9. Luc 9. 2. Petr. 1.

Mons Thabor Iosepho Itabiriũ, Polybio Mastoim, quatuor circiter milliaria altitudine continet; Iosephus in triginta stadia consurgere dicit. In medio Galilææ planitie situs, à radice paulatim attollitur, à medio ad summum vsque verticem maximè præceps, præruptus, adscensu est difficilis, & à Septẽtrione inaccessus: miræ alioquin pulchritudinis, amœnus, amplus, atque rotundus, à circumiacentibus (quibus sublimior est) seiunctus: varijs arbustis, arboribusq; vndique consitus, densisque syluis perpetuò virentibus refertus, & omnigenorum florum odore fragrantissimus, cœliq́ue temperie fælicissimus. In eo videre est Ilices altissimas, Arbutos, Lentiscos, Charnubos, Oleas, aliasq; varij generis arbores. Omitto plantas medicâ virtute nobiles quamplurimas, quas passim tellus hîc producit. Ex montis summo iugo magna cum lustrantium voluptate atque admiratione latè vndiq: prospectus patet. Ab Ortu siquidem & Austro Mare Mortuum, Arabiam Deser-

4. Bel. Iud. 4. Polyb. lib. 5.

Digitized by Google

tam, Montes Seir, Galaad, & Hermon, Iordanem amnem, Mare Genezareth, ac multos præterea colles, valleſque fertiliſſimas conſpicias: ab occaſu montem Carmelum, vrbeſq; Zephet, & Nephtalim, hodie Suzim, ac Mare ipſum Mediterraneum; ab Aquilone montem Libanum ſpectes. Cęterum planities Galilææ, quæ montem circuit, cui & Eggedon, & Eſdrelõ vallis, & campus Maggedo olim nomen fuit, hodie Campus Saba, à pago quodam vicino appellata, latiſſimè patentes habet campos, longitudine decem millia paſſuũ continens, latitudine ad mare Galilææ & Iordanem vſque ſeſe extendens. Olim glebâ optimâ, fertilitate, & rerum omnium copiâ, frumento, vino oleo, nulli terrarum ceſſit; agris hodie incultis & deſertis. Ob Siſaræ autem necem, deleto eius exercitu iuxta torrentem Ciſon, & Ioſiæ regis interitum celebris. Luſtrationibus in monte peractis, Precibus ac Laudibus Deo Opt. Max dictis, atque Euangelicâ lectione rem geſtam enarrante recitatâ, refocillatiſque demum corporibus, cùm longiùs illîc aduenæ noctis demorari non daretur, ſub Solis occaſum ab orientali montis latere, viâ maximè præcipite, ac plus minus mediâ horâ interdum ſupini cadentes, quod in deſcenſu facile contingit, ad ima montis deſcendimus. Inde rectà ad diuerſorium proximum *Ain el tuchiar* nomine tertio à Monte ſitum lapide properantes, poſt ſecundam tãdem noctis horam, nullo prorſus accepto incommodo, peruenimus. Ibi paulò ante Chiecagiam Conſtantinopolitanum, itemq; Mechanum Cadium cum ſuis Carauanis aduentaſſe ſummo cum gaudio comperimus. Tum verò à nobis omnis fugit timor, & trepidatio, videntibus tanto nos hominum ſtipatos exercitu, vel eò magis, quod Hieroſolymitani cuiuſdam nobilis operâ (qui & ipſe eodem in comitatu erat) Carauanæ duces nos noſtraſq; res omnes in ſuam tutelam & fidem recepiſſe, & tutò nobis in eorum comitatu licere eſſe, intelligeremus. Quare priorum omnium moleſtiarum obliti; curam omnem depoſuimus, in portum nos poſt id tempus nauigaturos ſperantes. In diuerſorium denique, & ſub tectum admiſſi, locus nobis ſatis quidem iniquus, pro multitudinis tamen, loci, & temporis ratione non ſpernendus, vbi pernoctaremus, aſſignatus eſt. Erat autem plenus ſordibus, & ruderibus oppletus; adeoque anguſtus, vt vix iumentorum onera noſtraſque ſarcinas caperet. Inter has dormiendum erat. Itaque partim ſedentes, partim ſuſpenſi, & cubito ſarcinis innixi, ſopori nos dedimus: & licèt incommodè quieſceremus, benè tamen nobiſcum agi putauimus, quòd ſub tecto eſſe liceret, cùm multi è Turcis ſub dio dormire cogerentur.

Iudith. 1. 4. 7
2. Paral. 35.

Iud. 4.
4. Reg. 23.
2. Paral. 35.

CA-

Digitized by Google

CAPVT VIII.

Turcarum Carauana; Horum proficiscendi mos; itemq; orandi: Ad Mare Tyberiadis descensus: eiusq; ac locorum circumiacentium descriptio.

POSTRIDIE, quinto nimirum Id. Nouembris, nocte nondum elapsâ in Turcarum comitatu viam ingredimur, facibus accensis præeuntibus. Mos siquidem ita fert Turcarum, vt, cùm noctu plerumque ijs in partibus, æstate maximè iter agant, Solis æstum vt effugiant, faces ardẽtes Carauanis suis præferri à seruis camelis insidentibus summoperè curent; eâ ratione, vt sint viarum indices, ne si qui tardiùs incẽdant, obscurâ nocte à ceteris separentur, neve à rectâ viâ declinent. Cùm iam luceſceret, Cadius & Chiecagia Carauanã subsistere iubent; Precibusq; vt vacent omnes, imperant. Ex equis itaque iumentisque descendunt, ac Preces, facie ad Meridiem versâ, stantes, solitis ceremonijs (de quibus alibi dicemus) fundunt. Quibus peractis iter prosequimur. Est autem Turcarum moribus receptum, vt ante Solis ortum, dum iter agunt, diuinum priùs placare precibus numen satagent, quàm iter prosequantur. Tam accuratè verò Preces hasce in omni fere actione obseruant, vt nec diuini nec humani quicquam auspicentur, quin Deum suo more sint cõprecati: Meliores hac in re censendi ipsis Christianis: quorum pleriq;, dũ iter agunt, in re diuinâ negligentissimi sunt. Ea quoque Turcis conditio est, vt itinerantes à summo manè ad serum vsque vesperum iter continuent; nec vsquam subsistant, semel tantùm singulis diebus cibum sumere contenti.

Superatâ circa Meridiem latissimâ Galilææ planitie, viâ leniter decliui, ad Mare Genezareth, seu Tyberiadis descendimus. Inde iuxta littus maris prosequentes iter, ad lævam reliquimus Bethuliam oppidum, Iudith viduæ patriam, eminenti situm in monte, ruinis deforme, & desertum penitus. *Iudith. 6. 7. 15.*

Paulò post montem præteriuimus in sacris Literis celebrẽ, quem quidam Christi & Apostolorum Mensam appellant, ob multa nimirum millia hominum ibi à Christo Saluatore septem tantùm panibus, pauciscq; piscículis saturata. Hic excelsus valdè, atq; ob virentem herbam, floresq;, quibus abundat, amœnissimus est: quem & frequentatum à Domino, eiusq; Apostolis legimus. Hîc enim sæpissimè orationi vacauit, Apostolos instituit sermonem de Octo Beatitudinibus, deq; cæteris Euangelicis Perfectionibus habuit. Ad pedẽ eius montis loco cãpestri, idem Saluator noster dæmoniacos plurimos, languentesq; curauit, & multitudinem præceptis salutaribus instruxit. Barbo vlteriùs *Matth. 15. Marc. 8. Luc. 6. Marc. 3. Matth. 5. 6. 7. 10.*

Digitized by Google

progressi, iuxta ipsum littus vallem transijmus pulcherrimam & vberem, etsi hodie incultam, diuersi tamen generis arboribus opacam. Hîc enim Ficus, Oleas, Musas, Palmas, Poma, nucesque cernas. Quibus visis, certè Naturæ vim vel maximè admirati sumus, quod deficiente culturâ & hominum industriâ, tam varias arbores inter se maximè repugnantes sponte humum proferre conspiceremus. Hanc vallem mediam interfluit riuulus, qui à fonte viuo, ex monte vicino (quem Mensam Christi appellari paulò antè diximus) scaturiente, originem trahit, ac tribus riuulis in Mare Galilææ labitur, suasque in illud exonerat aquas. Horum alter Bethsaidam præterfluit, tertius inter Bethsaidam & Carpharnaum marinis sese ingerit aquis.

Iosep. 3. Bel. Iud. 8.

Inde Aquilonem versus procedētes, à Meridie Bethsaidam veniunt, Petri, Andreæ, & Philippi Apostolorū patriam, & in sacris Literis celebrē: ibidemq; iuxta littus in virēti prato per horas aliquot, ob sacram lauationē à Turcis in Mari Genezareth fieri solitam; cum Turcarum Carauanâ subsedimus. Variæ in itinere occurrerūt plantæ singulares; Colocassia, Brassica sylvestris. Radix Rhodia, aliæque: Arbores item Musæ, & Napecæ plurimæ. Est autē Napeca antiquitùs œnoplia dicta, arbor spinosa, fructus habens dulces, & saporis optimi, formâ sylvestribus pomis non absimiles, sed intus nucē continentes, instar oliuæ: cuius folia perpetuò viresc unt. De Musâ eiusque fructibus suprà egimus.

Ioan. 1. 12.

Hiero. in loc. Hebr. lit. B. Luc. 9. Ioan. 1. 12.

BETHSAIDA nobilis quondam Galileæ vrbs, in ipso littore Maris Galilææ condita, vna è Decapoleos regionis vrbibus, hodie exiguus & ignobilis pagus, pauciſſimis constans tuguriolis, Maurorum habitaculis, aquilonarem maris angulum occupat: iuxta quem fluit riuulus, limpidis optimisque aquis scatens, quæ in vicinum Mare Tiberiadis influunt. Helenam hîc suprà fundamenta domus Petri Ecclesiam erexisse author est Nicephorus: eius tamen nulla hodiè extant vestigia. Hîc Christus Petri socrum febricitantem solo tactu sanauit, cæco visum restituit, multosque ante ædes Petri varijs afflictos morbis, dæmoniacosque curauit.

Libr. 8. Hist. Eccles. c. 30. Matth. 8. Marc. 1. 8. Luc. 4.

MARE GALILAEAE, quod & Tiberiadis Zenereth, & Stagnū Genezareth in sacris appellatur Literis, Iosepho Lacus Genezar, hodie Tabariæ dicitur, aquas habet dulces, salubres, & fōtanis ac fluuialibus aquis (vt volunt) & leuiores, & meliores: estque collibus amœnissimis fructiferisque vndique cinctum: longitudine (vt Plinius vult) sexdecim, latitudine sex tantum continens milliaria, & vt Iosephus, & Egesippus censent, longitudine centum & quadraginta stadia, latitudine quadraginta. Iordanis fluuius medium perfluit; & in lacum posteà Asphaltitem labitur. Oppidis quondam egregijs & celeberrimis circumseptum, hodie vel in cinerem versis, vel ruinis deformibus, & horridis

Num. 34. Deut. 3. Ios. 11, 12, 13, 19. Isai. 9. Ioan. 6. 21. Luc. 5. Plin. 5. nat. Hist. 15. Ioseph. 5. Ant. 1. Egesip. lib. 7. c. 28.

Digitized by Google

horridis : viles nunc tantùm & humiles aliquot in littore viculos habet. Christi autem miraculis clarum, in sacris Literis vel maximè celebratur. Nam in littore inter Capharnaum & Bethsaidam iter faciens Petrum & Andræam, ac Zebedæi filios in Apostolos eligere dignatus est; siccis pedibus suprà eius vndas ambulauit, vento & fluctibus imperauit: ortam tempestatem sedauit, & ventos compescuit, soloque verbo cunctis stupentibus mare tranquillum reddidit. Petrum hîc pænè submersum è fluctibus liberauit. Discipulis (quos post Resurrectionem suam frustrà piscatos esse nouerat) stans in littore ad dextram nauigij, vt rete mitterent, iussit: quo facto, præ nimiâ copiâ piscium scisso reti, agnouerunt Dominum, & Deum confessi sunt. Varij autem generis optimos & prægrandes in maximâ copiâ producit pisces hic lacus; Troctas, Lupos, Squalos, Cyprinos, alioſque, sapore tamen & specie (vt Iosephus vult) ab alterius loci piscibus discretos: cuius quidem rei experimentum (vt posteà dicemus) facere non licuit.

Ioan. 6. 21. Matth. 13. 8. 14. Luc. 5. 8. Marc. 4.

Quartò à Bethsaidâ lapide, contra Boream, eminenti in monte plurimæ visuntur ruinæ; quæ antiquę vrbis Cedes Nephthalim reliquiæ putãtur. Octauo quoq; à Bethsaida milliario, in ipso maris littore, Meridiem versus, Tiberias, olim Zenereth, totius quondam Galileæ caput, ab Herode tetrarchâ in Tiberij Cæsaris honorem ædificata, eminus conspicitur. Hæc Decapoleos terminus, & Galilæorum maxima, magnificis exornata ædificiis, magniſq; dotata immunitatibus, balneis quoque & aquis salubribus calidiſq; ex humo ipsâ scaturientibus (quas Tiberię thermas olim appellârũt) nobilis, frequentissima priscis temporibus extitit Postea, Christianis rerum in Palestinâ Dominis, Episcopi, & Principis Galileæ sedes fuit: nunc verò diruta, ruinis horrida, habitatore vacua, serpentum est habitaculum. Hîc ab Helenâ sanctâ Duodecim Thronorum Templum magnifici operis exstructum olim ferunt: quod solo æquatum, nullum penitus vestigium reliquit.

Ios. 11. Num. 34. 3. Reg. 15. Ioseph. 18. Ant. 4. & 3. Bel. 16. Tyr. 14. Bel. sacr. 12. & 18. Bel 6. Niceph. Hist. Eccles. lib. 8. c. 30.

E regione Bethsaidæ, Orientem versus secundo vix milliario, viculus cernitur in littore, Taboga nomine, Palmis consitus, vix sex aut octo Maurorum tuguriolis excultus, Hunc Magdalum nonnulli existimant, Mariæ Magdalenæ castellum, à quo & nomen sumpsisse putatur, purpuræ tinctura quondam celebre.

Haud procul inde, iuxta ipsum littus, supra ripã occidẽtalẽ Iordanis, Capharnaũ spectatur, præclarum olim ac nobile Galileæ emporium, Christi habitatione, ac miraculis celeberrimũ. Hîc enim paralyticũ sanauit, cæcis visũ reddidit, dęmoniacũ mutũ sanũ fecit, à Centurionis seruo paralysim depulit, mulierẽ à sanguinis profluuio liberauit, filiam etiã Principis Synagogæ iã mortuã ad vitã reduxit. Licèt autẽ opulen-

Matth. 4. 2. Luc. 4. 5. 7. 8. Marc. 2. 5.

Digitized by Google

tiâ,frequentiâ,& ædificiorum ſplendore maximè olim fuerit, hodie tamen in cinerem omnino verſum, ac ſepultum ſabulo,quatuor tantùm aut quinque Maurorum tuguriola in littore reliqua habet. E cuius regione eſt Chorozain ciuitas, inter Decapoleos vrbes quondam inclyta, in orientali Iordanis ripâ,ac in ipſo maris littore ſita, ruinis omnino deformis, & deſerta hodie, nil præter nudam humum ac rudera oſtendens.

Hieron. loc. Hebr. lit. C.

Matth.14. Marc.6. Luc.11. Ioan.6.

Montem quoque vltra mare ex vico Bethſaidâ conſpicias lic et, in quem Chriſtus cum Diſcipulis à prædicatione feſſus ſeceſſit, ac cùm ab Apoſtolis, vt multitudinem ſequentem abire ſineret, moneretur, quo ſibi quiſque commodiùs, imminente iam veſpere, in vicinis villis de cibo proſpiceret, miſericordiâ motus, vt maieſtatis ſuæ gloriam vniuerſo populo manifeſtam faceret, cateruatim in gramine accumbere eam iuſſit,& quinque panibus ac duobus piſcibus, Benedictione Diuinâ multiplicatis, ſaturauit.

Ex eodem quoque vico Geraſenorum mons ad orientale pariter maris littus ſpectatur,in quo olim Geraſa ciuitas munitiſſima fuit:quę nunc ſolo diruta, & in planitiem verſa eſt. Hîc Chriſtus dæmoniacos illos ſæuiſſimos,qui nullis cathenis aut compedibus conſtringi poterant,ex altero dęmonum legione eiectâ,liberauit. Huic proxima olim fuit Gadera ciuitas,in mõte pariter poſita, nũc ſolo tenus diruta,balneis quondam nobilis:cuius aquæ (Gadarenæ olim dictæ) ad radicem montis erumpentes,tanti apud veteres habitæ fuere,vt ſecundas poſt Baianas retinuerint, & plurimus ad eas fuerit populorum concurſus. Meminere harum Plinius & Hieronymus. Hæſimus Bethſaidæ in quartam poſtmeridianam horam. Cadius interim & Chiecagia fixis in ipſo littore tentoriis, ſacræ Lotioni ſuo more ſe preparârunt: eam namque quotquot è Mechâ eò veniunt,corporibus adhibere ſunt ſoliti, atque ad ablutionem peccatorum plurimum facere exiſtimant. Ne verò nudi à nobis conſpicerentur, extentis cortinis proſpectum in mare per aliquot paſſus prohibebant. Nos interim piſces guſtare cupidi, interpretem ducemque noſtrum ad piſcatores Mauros coëmendorum piſciũ à cauſa mandamus:qui cùm nullos captos eſſe retuliſſent, remittimus, & vt piſcatum eant petimus;promittentes duplum ſoluturos. Annuunt primò,ſed mox abnuunt. Veriti enim, ne ſi quos caperent, Turcæ eos nullo dato pretio vi auferrent, piſcari non auſi fuere. Itaque Turcarum ob præſentiam ab eſu piſcium Maris Galilæi nobis omnino abſtinendum fuit. Æſtu tandem aliquantulum remiſſo, Turcis proficiſcentibus, cætero cum comitatu ſubſequimur, viâ accliui, ac petroſa nimis & aſperâ,ad ſerum vſque veſperum. Sole ad occaſum vergente,ad diuerſorium publicum peruenimus, quarto

Luc.8.

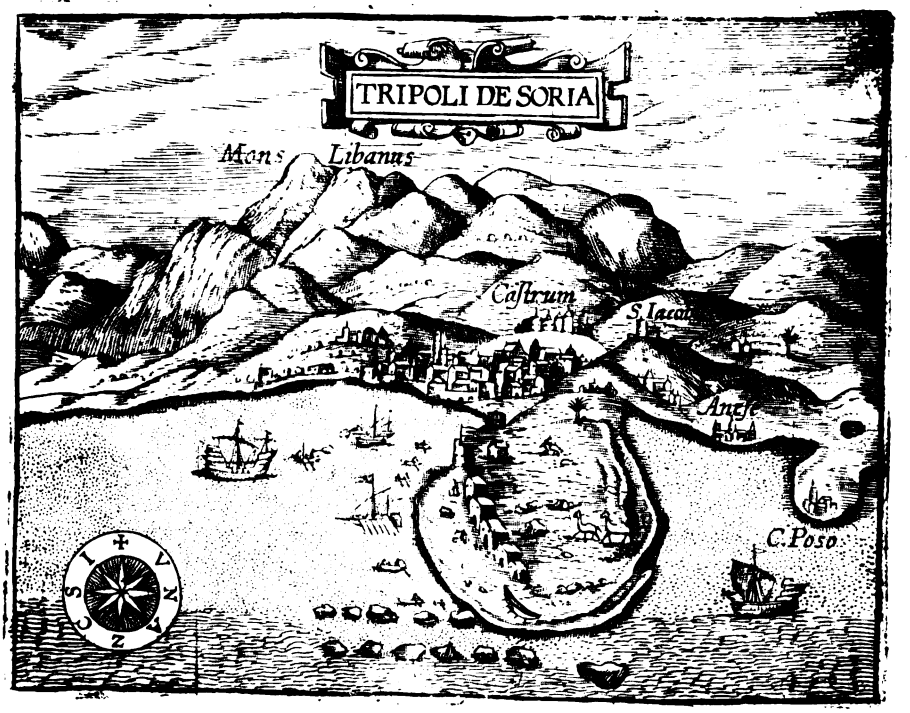
Plin. lib.5.c. 18.

Hieron.in loci Hebr.Littera G.

à Bethſai

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

à Bethsaidâ lapide, in valle situm Dothaim, iuxta cisternam Ioseph; in quam vt sacræ narrant Literæ à fratribus demissus, & extractus postea, Ismahelitis mercatoribus venditus fuit. Cisterna hæc marmoreo capitello etiamnum ornata, terniſque sustentata columellis, quartâ comminutâ, vel ablata, aquam continet optimam, & frigidissimam. Ex eâ hydriam impleuimus, bibimusque omnes.

Iuxta hanc duæ hærent Turcarum Messitæ, vtraque sphærica: maiori plumbo tectæ ędes cohęrent satis amplæ, à Santono quodam Mahometæo habitatæ. Ad Læuam occiduum versus in humili colle dirutarum ædium maximæ conspiciuntur ruinæ, quas à filijs Iacob, cùm armenta ibi pascerent, exstructas, vulgò persuasum est.

CAPVT IX.

Iordanis amnis: eius fons seu ortus, itemq; occubitus. Pons Iacob illi impositus. Aquæ Maron; & Traconitidis regio.

QVARTO Id. Nouembris, tertiâ antelucanâ horâ à Chano vallis Dothaim nocte subobscura, facibus pro more præeuntibus, discedimus: ac viâ leniter decliui pergentes, orto Sole ad Pontem Iacob Iordani fluuio impositum deuenimus. Is totus lapideus, tribus innititur arcubus, spondis vtrimque munitus, longitudine sexaginta passus, latitudine pedes circiter sexdecim continens. Positus est autem hic Pons inter Mare Tiberiadis & Lacum Samachenitem; hoc vix mille, illo octies mille passus ab eo distante. Lacus hic Aquæ Meron, vel Merom in sacris Literis, hodie autem Aquæ Maron nuncupatur; estque abundantibus aquis triginta stadia nonnunquam latus, & sexaginta longus: quem Iordanis amnis perfluit medium. Dum nos istac transiremus, rotundam referebat formam, atque aquis suis vix quingentos in circuitu passus continebat: cumque ab Interprete quæreremus cur adeò immunitæ essent aquæ, respondit, id quotannis ferè eo maximè tempore euenire: nam ex resolutione niuium à Libano Monte defluentium, sub finem hiemis, aut in ipso veris initio valdè excrescere: æstate verò & autumno deficere, & nonnunquam arescere, & exsiccari. Quod facilè crediderim: cùm enim niues liquefiunt, necesse est stagnari arua, atque obrui, nisi quis ingruentem fluxum & aquarum vim per fossas & canales diuertat. Propter humoris autem exuberantiam arbusta illic multa, calamique, ac spineta surgunt. Ad has aquas (vt habetur Iosue 11.) conuenerat Iabin Rex Asor, cum multis regibus auxiliaribus: super quos irruit Iosue, & tradente eos Deo, pleroſque ex ijs aut occidit, aut fugauit. *Ios. 11.*

Digitized by Google

Gen. 32.

Locum, quo Pons extat, Vadum Iacob vulgò nominant, quòd Iacob Patriarcha à facie fratris sui Esau in Mesopotamiam profugus, & inde reuersus cum duabus turmis in baculo Iordanem hîc transijsse putetur: nos equidem cùm illac transiremus, amnem vadosum comperimus. In cliuo Ponti proximo iuxta occiduam ripam plurimæ visuntur ruinæ, quæ vetustæ arcis, ibidem, à Balduino quarto Hierosolymorum Rege contra infidelium è Syriâ excursiones depræ dationesque exstructæ, reliquiæ putantur.

Priusquam pontem pedibus transiremus, relictis subducis & Mucherorum custodiâ iumentis, ad fluuium Iordanis pro more descendimus, facie & manus religionis ergo loturi, atque ex eo bibituri. Rapidissimum hoc loco cursum habet, alueo non multùm profundo, lato tamen circiter passus viginti; nigri coloris producente lapillos, eosque durissimos. Vtraque ripa Salice, Tamarisco, & Agnocasto, alijsque, ac præsertim cannis prægrandibus, è quibus Arabum plerique lanceas conficiunt, referta est.

Iordanem fluuium in sacris Literis celeberrimum, & Christi baptismo nobilitatum, à fonte Phialâ in Traconitide regione ortum ducere multi putant; alij tamen à fontibus Ior & Dan, ad radicem Libani scaturientibus, originem trahere volunt. Vt vt sit, nomen saltem ab his accepisse certum est. Hi enim supra Samaconitem paludem iuxta Cæsaream Philippi, siue Paneadem, quæ hodie Mauris Velenas est, confluentes, vno facto alueo, Iordani nomen indunt. Hinc mox Traconitidem ab Itureâ, & Galilæâ superiori separans, in vallem quandam, cuius medium Aquę Meron occupant, influit, stagnumque intersecat; Inde Orientem versus flectens, sub ponte fluit Iacob; mox iuxta Capharnaum & Corozaim Mari Galileæ miscetur; idque medium permeans, atque in Austrum cursum dirigens, iuxta pedem montis Hermon minoris, fluuij formam recipit: inde Cison torrentis ab Occasu, & Iaboc fluuij ab Ortu fluentium auctus aquis, Iordanis maior appellatur, diuidensq; Peream â Samariâ, & Moabitidem à Iudæâ, longissimo tractu ac ducentorum triginta stadiorum longitudine, per vastam solitudinem in Mare Mortuum delabitur; cui commixtus, & nomen amittit, & saluberrimas limpidissimasq; suas perdit aquas.

Isa. 3.
4. Reg. 2. 5.
Matth. 3.
Luc. 4.
Marc. 1.
Ioan. 3.
Egesip. lib. 3. c. 26.
Ioseph. 15. Ant. 10.

Lotione peractâ, Ponteque pedibus transito, rursum iumenta conscendimus, iterq; prosequimur, viâ quidem leniter accliui, sed petrosâ & difficili nimis. Regio omnis trans Iordanem Traconitidis nomen habet, extenditurq; à Meridie in Septentrionẽ, à Mari nempe Genezareth ad radices vsq; Libani, complectiturq; terrram illã omnem, quæ orientalem Iordanis ripã & montes Seir & Hermon interiacet. Solũ habet plerumq; saxosum, & asperum, multisq; subterraneis meatibus

&

Digitized by Google

& cauernis cõcauũ, vnde & nomẽ sũpsisse creditur: Τραχῶν enim Græcis locũ saxosum significat, & Trachones etiã dicũtur occulti sub terrâ meatus, ac specus. Fõtibus & riuis penitus caret; ideoq; pluuiales aquas incolæ per trachones in lacunis tam naturalibus quam artificiosè factis diligenter colligũt. Pascuis alioquin multis in locis lætissima, & nemoribus opaca, Esculo in primis, & Ilice ac Cocco arboribus copiosa est.

Hermon mons, qui hac in regione ob summam altitudinem longè lateq; se conspiciendum præbet, vltimus ad Orientem Terræ promissionis est terminus: eamq; à Syriâ Damascenâ, & Arabiâ Deserta diuidens, à Septentrione Libano monti se copulat; atque inde in Orientem sese extendens, totam Traconitidem circuit, iungiturq; tandem post longum tractum, Meridiem versus, Seir, deinde Galaad montibus. Licèt autem pro cacuminum ratione diuersa sortiatur nomina, vnicam tamen & perpetuam seriem montium constituit, atque vniuersæ Palæstinæ ab orientali atque etiam à meridionali latere pro muro est.

Primo à ponte milliario, in edito quodam colle pagum eminus monstrarunt comites, vulgò Lemie dictum, locum vulgi opinione asserentes esse illum, quo Iacob reuertenti è Mesopotamiâ occurrit Esau frater, & se mutuo amplexati sunt. Veteribus Socoth fuit; sic dictus à tentorijs, quæ Iacob hîc defixerat. *Gen. 33.*

Inde per densissimas Ilicum & Esculorum syluas, perq; loca saxosa & aspera, difficillimaq; profecti sumus. Circa Meridiẽ Ortum versus ex alto colle amplam latamq; planitiem eminus conspeximus (Tabernacula Cedar olim nuncupata, de quibus in Canticis & Psalmis fit mentio) vberrimam, amœnissimam, & prospectibus liberam, pascẽdisque gregibus aptissimam. Hîc, vt olim, sic etiamnum statis annis temporibus celeberrimæ aguntur Nundinæ, conuenientibus ex omni fere circumvicinâ regione negotiatoribus: qui cùm tentorijs vtantur versicoloribus, pulchrum admodùm adspectum præbent, & Ciuitatis amplissimæ, seu Castrorum faciem repræsentare dicuntur. *Cant. 1. Psal. 44.*

Sole ad Occasum vergente, post longam difficilemque viam, Conetrim venimus, vbi & pernoctauimus. Diuersorium id est, seu Imarethũ Turcicum amplissimum, instar Oppidi, muris vndiq; cinctum, portis, turribusque munitum, mille & ampliùs passus ambitu suo continens. Messitam egregij operis, amplam, & plumbeis laminis tectam, Bazarrum item, & Balneas magnificas, Areasq; plurimas, ac Stabula ingentia suis muris comprehendens. Mustapham Bassam authorem operis ferunt. In eo alienigenæ, cuiusvis religionis, toto biduo, modò id expetant, victum gratis habent; qui tamen vt nobis impartiretur haud quaquam postulauimus; licèt Turcæ omnes eodem vsi fuerint.

Tertiò Id. Nouẽbris secundâ ante Solis exortũ horâ, itineri nos rursũ

accingimus, per loca vmbrosa & syluis opaca pergentes. Longum denique emensi iter, latissimam ingredimur planitiem, vastum mare nobis quodammodo apparentem, scopulosam, horridam, aridam, squalidamq;, in quâ neque domicilium vllum, nec arborem, nec virentem vllam herbã, non spinas, non vepres, non arbusta, vel minuta quidẽ, sed nudam tantummodo humum, acuminatis vndiq; refertã lapidibus, offendimus. Fuit itaq; eo die præ nimiâ scabricie iter difficillimũ, & periculosissimum. Nam etiã equi sine sessoribus, quòd gressus firmare ob lapidum scabriciem nequirent, frequenter cespitabant, & in terrã corruebant, quantumuis tardissimè progrederẽtur. Longo hoc & difficili peracto itinere, ad Chan quoddã Zaza, inclinante iam die appulimus.

Ædificium id est amplum & magnificum, ære Sinan Bassæ (vt ferũt) recens exstructum, fontibus, balneis, & Messitâ insignibus instructum, viridario quoque eleganti, arboribus & hortensibus plantis exculto, exornatum, vnicam tantũ Aream in medio continens. Sitũ habet ad pedem mitis & amœni cliui, iuxta dulcis aquę riuulũ, cui horrida illa & petrosa planities à Meridie & Ortu adiacet, ab Aquilone verò & Occasu herbidis lætisque pascuis longè lateq; patentibus cingitur.

Substitere hîc Turcarum Carauanæ per horam vnam atque alterã, vires vt cibo reficerent, & iumenta pabulum sumerent. Nos quoque eam nacti occasionem, fessi & esurientes afflicta membra potu ciboq; nonnihil refocillauimus. Primâ noctis horâ discedendum inclamitãt, abitumque parant. præeuntibus Turcis, subsequimur & nos, ac totâ eâ nocte sideribus illustri, & plenâ lucente lunâ, Damascum versus pergimus, viâ quidem planâ & facili, sed sine omni quiete & somno.

Secundo à Damasco lapide, ad læuam ostẽsæ nobis fuere diruti cuiusdam Fani ruinæ, eodem (vti ferunt) exstructi loco, vbi Paulus insequens Christi fideles, luce è celo circumfulgente, ex equo prostratus, & cæcitate percussus, audiuit vocem cœlitùs dicentem *Saule, Saule, quid me persequeris?* Qui cùm interrogaret quid facere deberet, Damascum ire ad Ananiam, vt sanaretur, iussus est.

Act. 7. 9. 22.

CAPVT X.

Ingressus in Damascum: ibidem mora, & varij casus.

PRIMA antelucanâ horâ sequentis diei, qui pridie Id. Nouembris erat, Damascum peruenimus. Intromissis Turcis, nos quoque Ianitori dono dato ingressum impetrauimus. In vrbem recepti, sed quo diuertendum esset incerti, ducis suasu ad Maronitam quendam iuxta Australem commorantem Portã secessimus; Vbi in humili domũcula stabulo

Digitized by Google

stabulo potiùs assimilandâ quàm domui, (nihil enim præter nudam humum nudosque parietes continebat) deponi sarcinas curauimus. Mox somno oppressi, ac longo itinere languentes, humi per horam vnam atque alteram optatò quieuimus. Sed ob nimiam loci incommoditatem, ac pulueris & sordium copiam, sumpto prandio inde discessimus, & cubiculum apud Hebræum quendam Italicum callentem idioma conduximus.

Subsistentibus autem Damasci Turcarum Carauanis, & Cairensis Bassæ aduentum (qui cum ingenti comitatu iam breui affuturus dicebatur) exspectantibus, vt contra Arabũ vim & excursiones tutiores essent, & nos abitum distulimus. Non enim nisi maximis Carauanis propter latrocinantes in regione illâ vndiq; Arabes, terrestre illud iter patet, ac tutum est. Quæ verò interea nobis acciderint, quæque in vrbe ac suburbanis locis perlustrauerimus, paucis enarranda duximus.

Decimo septimo Kal. Decembris, ad ædes ducimur Ananiæ discipuli Domini, & Pauli Magistri. Hæ iuxta australem portam sitæ, locum referunt subterraneum, quindenis gradibus descensum præbentem, in duas diuisum cellulas concameratas, contiguas, imaginibus depictas: quarum cellularum altera (quæ intrantibus ad dextram est) altare habet lapideum, Christianorum hodie Iacobitarũ Oratorium, vbi sacra mysteria celebrant. Precibus eo loco dictis, vrbe egredimur, & secus vrbis muros ducimur, vbi aliquo viæ emenso spatio, à circumducentibus ostensa nobis fuit Porta quædam vrbis hodie muro obstructa, quam Diui Pauli nominant incolæ Iuxta hanc fenestra in ipso muro conspici datur, per quam Paulum Apostolum sportâ demissum Damascenorum euasisse manus ferũt, quod & sacræ testantur Literæ *Act. 9.*

Post triduum, relicto Hebræi hospitio, ad Christianum Maronitam Guardiani adhortatione secessimus. Is enim Christianis Orientalibus nos offendiculo futuros ratus, si diutiùs apud Christianæ fidei hostes nulla vrgente necessitate hæreremus, aliò commigrandum, ne quem offenderemus, censuit. Ea propter, opera cuiusdam sacerdotis Maronitæ, apud textorem quendam prope Ananiæ ædes duo cubicula in superiori ædium parte satis commoda, nulla tamen supellectili, nec scamnis, nec cistis, nec lectis instructa, conduximus, ibique donec discederemus, mansimus. Dum verò ob mutatum hospitium optimè nobis prospectum existimamus: ecce (vt est rerum humanarum conditio instabilis, & euentus varius) amari quippiam iterum prosperis nostris misceri voluit Deus. Decimo tertio namque Kal. Decembris Lictorum Præfectus magno comitatu nostrum accedit hospitium, ac quatuor è nostris, cùm reliqui exijssent, ædibus extrudit. Id vbi hospitæ nostræ innotuit, excurrit & ipsa, & exitium nobis imminere rata, crinem

Act. 9. *2. Corint. 11.*

Digitized by Google

ta crinem discerpit, pectus tundit, & magno vlulatu nos sublequitur; sed reuocare gradum iussa domum illachrymans redit. Vbi vero à populo conspecti sumus, inconditis clamoribus & sibilis maximè pueri nos excipiunt, vndecunque ad nos concursus fit; hi execrationibus nos lacessunt, illi lapidibus, alij immunditijs nos impetunt, plurimisque iniurijs onerant. Quos tandem lictorum prefectus compescuit, & ab iniurijs vt abstinerēt, admonuit: atq; ita demum illusos, conspurcatos, ac trepidos, post superatos aliquot viculos, nos secum ad Subassij ædes abducit, & in carcerem detrudit, mox reliquos domū reuersos abripit, & ad primos in carcerem trahit. Nos rei nouitate, etsi nullius mali conscij, obstupescimus. Turcicas quidem esse fraudulentias, vt pecuniam extorqueant, suspicamur. Verùm quid ei rei prætexant, quid nobis objicere, quámve in nos conferre culpam velint, ignoramus.

Tandem post morā aliquam iudicio sistimur: Subassius namq; Diuanum (id nobis concilium est) conuocari iusserat. Conuenerant autem septuaginta circiter Turcæ, Genizari omnes, & primores vrbis, quos scamnis parietibus admotis per gyrum insidētes inuenimus. In medio cōstituimur. Vbi coram adstamus, Subassius rugosa frōte, toruisq; oculis nos intuens, qui simus, vnde veniamus, quóve tendamus ab interprete nostro quærit. Is omnium nomine Venetos nos esse, ac religionis ergo Hierosolymorū vrbem, & Christi incunabula visitasse: nunc verò Alepum versus pergere: atque inde primâ nauium ex vicino Alexandretæ portu occasione Venetias transfretaturos respondet. Ille verò mendacij & falsitatis Interpretem arguens, longè aliter se rem habere compertū sibi esse; Vngaros nos, atq; emissarios, Osmannici denique Imperij hostes esse, subjicit. Stomachantur & reliqui in hominem, immerentem licèt & innoxium furere, fremere, & maximè terribilia ei minari incipiunt; temerarium & perfidum vocant, pœnas idcirco suæ temeritatis luiturū, quòd pessimos homines, atque Osmannicæ quietis perturbatores perditiones Turcicas circūducere ausus sit; & vt ipsi maiorem metum incuterent, mortem etiam, nisi nostrā conditionem aperiat, minantur: quod si Vngaros nos fateatur, prout iam satis id sibi constare asserebant, pœnâ omni liberandum, atq; hanc solā superesse spē, qua saluus euadat, aiunt. Is contrà se verè & ingenuè locutū, ignorare prorsus nostrā conditionem, cùm alienigenæ simus, illud sibi cōstare, Venetos nos esse appellatos vbiq;, Venetorum audiuisse nomen, aliorum nequaquam: nullam præterea nostri habere notitiā: esse nobis Hierosolymorū Chiecagiæ commeatū, in eo nostræ conditionis testimonium reddi, & discedendi ab vrbe, totamq; Palæstinam peragrandi veniā concedi: inspiciant ac legāt, id si fecerint, verum ipse an falsum

dixerat

Digitized by Google

dixerit, constiturum. Annuunt tandem barbari: ostendi literas iubent. Porrigimus: legunt, relegunt que sæpiùs. Vbi verò eorum votis haud quaquam respondere, sed testari nos Venetos esse, & voti causâ iter illud suscepisse, animaduertunt; mox literas (sumptâ occasione, quod incuriâ ducis nostri sigillo Saniacci caserent) suspectas, inualidas, nullaq; fide dignas esse inclamitant. Schedulã abjiciunt: ac protinus projici in terram Interpretẽ, calceis exui, ac vapulare iubent. Ille pœnam deprecari, ac innocentiæ suæ testem Deum inuocare: sed frustra: nil enim valuere preces, nil excusationes. Calceis exuitur, verberatur miser & innocẽs, nobis adstantibus, maiorem vt conciperemus metum. Mos autem est Turcis cùm flagris aliquem cædendum censent, pedum plantas fuste percutere, non virgis nates aut dorsa cædere. Interim dum plagas excipit miser, miserandoque clamore pœnam deprecatur, suggerunt illi lictores, & Turcæ, inculcantq; crebrò, Vngaros nos esse vt prædicet. Ille constanter id negare, Venetos nos esse asserere, non Vngaros, non speculatores, neque Imperij Ottomannici hostes. Post multa tandem verbera (quæ quidem pro iudicis arbitrio multiplicantur) conspicati quòd neque minis neque verberibus consentaneas sibi responsiones aliquas extorquere possent, noua tentant ac moliuntur. Viciniæ nostræ Præpositum, necnon hospitij dominum accersiri iubent; eosque mox à lictoribus adductos iudicio sistunt. Acriter vtrumque obiurgant, conuicijs proscindunt, & contumelijs onerant, hunc quidem, quòd inconsulto magistratu alienigenas, hostesque Imperij excepisset, ædiumque suarum cubicula nobis locasset; illum verò quòd nostrum aduentum Subassio non indicasset: tum etiam vt in posterum cautiores, atque aliis exemplo sint, pœnis afficiendos censent, ac fuste plecti imperant. Nec mora, obtemperatum illicò à lictoribus: Calceis exuuntur, vapulant & ipsi, immerentes licèt, & innoxij, dumque verbere sub duro tristes eorum fatigantur pedes, in cœlum clamores tollunt, ac pœnam deprecantur. Vbi verò iam satis pro iudicum arbitrio vapulassent, dimittuntur. Neque his contenti truces barbari, rursum nos minis aggrediuntur. Quo verò magis terrefaciant, seniorem è nostris pari plecti pœnâ iubent. Arripiunt hominem lictores, & in terram prosternunt: reclamantibus tamen nonnullis lanizerorum, ab incepto abstinuere. Interea dum sententiæ inter ipsos variant (hi namque pœnã de nobis statim sumendam; illi contrà experiundum priùs, anne sponte nos Vngaros fateamur, censebant) addunt ex ipsis aliqui animum, admouent, hortanturq; liberè conditionem nostram vt aperiamus: minorẽ namq;, aut nullam de nobis sumpturos se pœnã, id si faciamus: sin peruicaces nos exhibeamus, ac obstinato animo in proposito perseueremus.

Digitized by Google

seueremus, in crucem nos acturos minantur. Nos minis nequaquam perterriti, infracto animo Venetæ Reipublicæ nos esse subditos, non Vngaros, non emissitios, non proditores, sed innocuos, sed Peregrinos, ac voti reos religionis ergò iter hoc instituisse: nullum denique in Osmannicum Imperium nos fraudem, damnum, vel detrimentum moliri. Adesse insuper in publico Diuano viros quibus optimè noti simus, quique ante annum vnum atque alterum Hierosolymis nos & viderint, & familiariter nobis vsi sint, obtestari nos illorum fidem, vt nostræ innocentiæ testimonium præstent, respondemus. Aderat quippe inter alios Genizarus quidã Hierosolymis Bolucbassij, id est, centurionis anno præterito functus munere, ac Guardiano nostro optimè notus, quem vel eò magis nobis patrocinaturum sperabamus, quod crebrò Minoritarum accedere Monasterium, atque illorum vi mensâ, a[illegible]bis vesci solitus esset: ideoque Monasterió vel maxime obstrictus, specimen aliquod gratitudinis iure optimo Monachis edere teneretur. Verùm vt sunt Barbarorum ingenia ad ingratitudinem pleraque prona, Genizarus ille, acceptorum beneficiorum immemor, aut dissimulator, & ingratus prorsus, ne verbum quidem ad relata respondit; adeoque non agnoscere se quempiam è nostris simulauit. Tandem vbi intrepidos, constantes, minimeq; consternatos nos animaduertunt, nec quicquam nos velle confiteri pro votis suis cognoscunt, consilium mutans, exire nos moxque redire imperant. Vbi denuo coram adstamus: Etsi, inquiunt, satis sibi constet de nostrâ omnium conditione, mitiùs tamen nobiscum velle agere, quam mereamur: pœnam idcirco, quâ afficiendi eramus, in mulctam centum Cechinorum mutasse, atque hanc absque morâ soluendam esse. Interpres pauperes nos esse, atque infimæ sortis homines: quibus iam omni pecuniâ exhaustis vix tantum suppetat, quod alimentis necessarijs in itinere coëmendis Alepum vsque sufficiat: propterea lytrum nec posse nos soluere, nec spem esse vt soluamus, respondet. Illi contrà Frangios vt plurimùm pecuniosos esse, & prædiuites, eos præsertim qui longinqua adeant loca; non enim illa confici absque multo ære posse subjiciunt. Vtcunque tamen se res habeat, necessum fore, modum vt ineamus, quo sententiæ satisfiat, si salutem, si liberationem exspectamus, non defuturam pecuniæ acquirendæ occasionem; adesse enim Christianos, & Hebræos, qui spe lucri mutuam dent: denique absque integrâ impositæ mulctæ solutione minimè nos è vinculis liberandos. Quid multa? necessitati parere oportuit. Cechinos quadraginta per interpretem offerimus. Illi oblatos recusant: integrum lytrum soluendum inclamitant; adduntq; minas, nisi pareamus illicò. Interim ex Ianizaris vnus, Cypro oriundus, Soleimanes nomine, vir vtique humanus,

& quod

&, quod in apostata mireris, nobis propitius, ac fautor, operam suam interponit, ac tandem in quinquaginta Cechinos mulctam reducit; eosque statim nostro nomine Subassio se soluturum promittit. His itaque atque altero Cechino Lictorum Præfecto numeratis, è vinculis liberati, læti hospitium repetimus. Circa vesperum inuisum nos venit Genizarus, redemptionis nostræ post Deum præcipuus auctor; cui nihil lucri expetenti, quantum pro nobis exposuerat, restituimus; deque tantâ erga nos humanitate gratijs habitis, liberaliter excepimus, ac vino nonnihil exhilarauimus.

Vndecimo Kalend. Decembris, vicinæ nostræ Præfectus, pluribus comitatus Christianis, nos adit, de plagis sibi illatis queritur, ac satisfieri sibi pro verberibus nostrâ causâ acceptis postulat: cui etsi minimè obligaremur, suasore tamen Genizaro duos dedimus Cechinos. Capizilariorum quoque seu lanitorum Profecto quinque poscenti Cechinos, Genizaro deprecatore vnico satisfecimus. Interpreti adhæc & hospitij patrono quatuor soluere necessum fuit.

Genizarus hic quamdiu Damasci hæreremus, crebrò inuisum nos venit; prandium etiam multoties nobiscum sumpsit; vtque maiorem in nos testaretur adfectum & fidem, ad cœnam secum vt veniremus, suasque inuiseremus ædes, additis etiam precibus inuitauit. Cui id non semel recusauimus, quòd ob recentes carceres, Turcarumque vehementes suspiciones minimè tutum fore iudicaremus. Licèt autem iam sæpe humanissimum eum experti essemus, suspectam tamen habebant quidam è nostris hominis fidem, quod Græcus esset, & apostata, Venetici prouerbij memores. *Chi si fida in Grego, Non hà il ceruel intrego.* homini idcirco ignoto, barbaro, & infideli non esse credendum putabãt; veriti ne insidias nobis strueret. Victi tamen multis precibus, venturos nos tandem proximo die ad cœnam promisimus: maximè cùm aliqui nostrûm diffidentiam eam (vt pote in hostium potestate planè constitutis neutiquam nobis profuturam) meritò damnassent, vt præposteram.

Decimo itaque Kal. Decembris, circa secundam postmeridianam horam ad nos redit Genizarus, promissisq; standum admonet. Imus cũ illo, inuiti licèt, & vt ita dicam, cõtra stomachum; Ducit nos haud procul à Diui Pauli portâ, ad ædes quasdam muris vrbis contiguas, latâ areâ hortoq; ornatas. Eas se animi relaxandi causâ cũ commilitonbus sæpenumerò adire: præter has tamen & alias sibi esse, quibus familiam aleret, habitaretq; cum vxoribus, ait. In cubiculo autem eminenti, atq; à reliquo ædificio semoto, supraque vrbis muros exstructo, ex quo in vniuersam ferè vrbem prospiciebatur, cœnã præpari à suis (Christiani hi erant omnes) curauerat. Solũ tegumento stratũ erat serico: è parie-

Digitized by Google

tibus varia armorum pendebant genera, Lectuli ornatus sericus non inuenustus In medio cubiculi mensam rotundã instructam inuenimu (Tabaccam Mauri vocant) altam à solo semipedem, corio coopertam rubro, sine mappâ & mantilibus. Discumbimus solo vnà omnes, poplitibus complicatis more Turcarum. Dapidibus lautissimis mote gẽtis nos reficit, hilariter excipit, vinum quoque Sardanaticum optimũ, album & rubeum fũdit, propinatq; . Indulgemus genio in serum vsque vesperum. Cœnâ peractâ, ac gratijs habitis, discedendi veniã petimus. Concedit: comitemq; se nobis exhibet: extra vrbem ducit, & sacra se nobis ostensurũ loca promittit. Vbi è regione portæ Diui Pauli ventũ fuit, in latam quandam aream, sepe vndiq; cinctam introducit; in cuius medio capitellum ligneum, arâ ornatum lapideâ, de quo pendebat lychnus ardens, offendimus. Diui Georgij ædes hoc loco quondam extitisse, atque hinc Berytum abijsse, Orientalium Christicolarum opinio est. Iuxta capitellum antrum erat, in quo Paulum Apostolum rabiem Damascenorum fugientem aliquamdiu latuisse Orientales memorãt: posteà verò Martyrũ Sepulchrum effectum, in summo semper honore in hunc vsque diem à Christianis habitum asserunt. Locus is Christianorum ibi commorantium cultu crebrâ conuentione & Precibus frequẽtatur, ardẽti lychno illustratur assiduò, ac sacrosanctus habetur. Huc quoq; Genizarum illum cum cæteris Christianis precatum Christiano ritu quotidie venire solitum accepimus: quod etiã tum comprobauit. Nam adorantibus nobis Saluatorem omnium Deum flexis genibus, ipse quoque orationi vacare nostro ritu non erubuit: quinimo vt rem Christianam valdè sibi cordi esset declararet, capitellum id proprio ære à fundamentis se velle restaurare, atque ex ligneo lapideum efficere, aream q; latissimam (quæ sepe cingebatur) lateritio muro munire, ac tutam reddere testabatur. Inde ad vrbem regressi, primarias eius ædes accessimus, non tamen intrauimus, sed in ipso atrij limine substitimus: nam ingredi Turcarum penetralia, maximè vbi feminæ adsunt, Christianis non licet. Socerum verò prouectæ ætatis virum euocatum vt conueniamus, atque salutemus, petit: prodeunti salutem Turcico more manibus capiti nonnihil inflexo impositis impertimur, summam humanitatem & beneuolentiam generi sui per Interpretem prædicamus, æternùm nos ei obstrictos fore, palam confitemur. Ille probare se eius factum, Subueniendum aduenis, opemq; præstandam in necessitate constitutis: id enim Deo gratissimum esse ait: se quoque Frangijs (sic enim omnes Occidentales indigitant) fauere, ac fausta precari, adeoq; se suaque omnia nobis offerre. Nos rursum generum suum satis beneuolentiæ nobis præstitisse, nec esse quod desideremus amplius: pro isto tamen in nos animo gratias agere, eique

Digitized by Google

eique optata nos à Deo precari, respondemus. Post hęc veniâ ab vtroque impetratâ, discedimus, & hospitium repetimus.

NONO Kalend. Decembris ad Fontem Diui Pauli vulgò appellatum ducimur, in quo ab Ananiâ eum baptizatum ferunt. Is nunc publicæ plateæ est expositus, atque aquis abundat. Haud procul inde in ædibus Santoni cuiusdam Turcici ostensa nobis fuit Messita paruula, cui Gemma nomen est, sepulchrum continens marmoreum, coopertum panno cimatili, Arabicâ inscriptione insculptum; quod Ananiæ esse autumant. In vico adhæc iuxta australem portam vetustissimũ nobis ostendêre duces Templum, Syrorum hodie vsui dicatum: quo olim Iudæ Apostoli ædes extitisse volunt: in quibus Paulus hospitio exceptus visum recepit, & Spiritu sancto repletus est. Act. 9.

Aduenerat Damascum VIII. Kalend. Decembris maximo comitatu Ægyptij regni Bassa, Constantinopolin ad causam coram Imperatore dicendam profecturus. Hũc siquidem quod Genizarorum stipẽdia interuertisset, querelis eâ de re ad Portã Ottomannicam delatis, Masul (id est omnibus honoribus exutum (Imperator declarauerat, alioque in eius locum suffecto, ac die dicto, quo sub pœnâ capitis præsto esset, per Chiausium mutum ad se euocauerat. Castra hîc iuxta vrbis mœnia in prato latissimo ad ripam Abanæ fluminis locârat. Id vbi nobis innotuit, auidi spectandi res exteras, eò nos septimo Kalend. Decembris contulimus. Disposita hîc illîc eleganti ordine castrensia tẽtoria, mirificam sanè præbebant speciem, varietateq; suâ morabãtur omnium animos, & oculos. In medio Bassæ tentoria fixa erant, quæ à cæteris formâ & amplitudine distincta, & in varia diuisa cubicula, castri formam referebant, cortinis viridis rubriq́ue coloris veluti muris vndiq́ue cingentibus. Erat eius comitatus amplissimus, adeoq́ue illustris, vt cum regio fastu & splendore certare potuisset. Aderant quippe duo circiter millia hominum, cameli plus minus sexcenti, equi quingenti, centum & viginti muli, auro & argento (vt ferebatur) onusti, dromedes plurimi, equi item regij nobilissimi quasi centum, quos mancipia toto itinere manuducebant: omitto iumenta cætera, ac peditum ingentem copiam. Quis verò hæc in homine priuato, & peculatus reo non miretur? quis summam hanc & penè incredibilem barbarorum magnificentiam & fastum non obstupescat? Sanè si magnorum Principum, atque etiam Regum Christianorum spectes considereq́ue comitatum, nihil ad hunc esse fatearis necesse est.

QVINTO Kal. Decembris dux noster Bassam proximâ luce cum Mechano Cadio, & Chiecagiâ Cõstantinopolitano discessurũ nũciat: cũ his itaq; iter capessẽdũ nobis esse, & necessaria coëmẽda monet. Re auditâ obtẽperamus, ac statim annonã omnem, cęteraq́; res in itinere

Digitized by Google

nobis vsui futuras per Interpretē comparari curamus; habitū quoque Turcicū, Zonas itē, & capitis velaturas, vt hoc prætextu liberiorē vbiq; accessū & recessū haberemus, cōsilio ducis nostri emimus. Priusquā tamē ad hoc iter progrediamur, quæ de vrbe hac celeberrimâ cognouimus, quæq; obseruatu digna putauimus breuibus duximus subiūgēda.

CAPVT XI.

Damasci vrbis, eiusq; suburbanorum descriptio.

EST DAMASCVS Hebraicè Damseck, Schiā Turcis, Mauriscq; appellata, totius Syriæ regia, vrbs vetustissima, ampla, ac potens, publicis ædificijs nitida, mercaturâ, & negotiantium inquilinorum frequentiâ copiosissima, tota per circuitum muro fossaq; duplici, muro nempe & antemurali, ac robustissimis portis laminis ferreis obductis & iustæ altitudinis turribus æquâ proportione distantibus, cincta, ac munita: sex millia passuum suo ambitu comprehendens: sita in planitie latissimâ, ad radices montis Libani, ibi Hermonij dicti, à quo non amplius duo millia passuum abest. Ab Hus filio Aram (vt author est Iosephus) condita, & Aram antiquitùs dicta: â Damasco demum filio Eliezer, Abrahami procuratoris filio, qui eam postea instaurauit, Damasci, vt aliqui volunt, nomen obtinuit. Benignitate autem soli, ac rerum omnium copiâ, hominumq; frequētiâ, amœnitate, clementiâ cœli, situ, pulchritudine, ac omni deliciarum genere nulli Orientis vrbi cedit. Aquis in primis abundat, ac fontibus irrigua est; Percurrunt siquidem vrbem plurimi riuuli, qui toti vrbi fere vicatim fontes subministrant: adeò vt non solùm per Chana, Mesquitasque omnes, ac magnatum ædes, sed etiam per singulas fere domos, ædesque priuatorum diuisæ in plurimos digitos aut fibras fonticulorum venæ distribuantur; quas vbique locorum in atrijs & cœnaculis videre est. Fluuium quidem nauigabilē nullum habet, sed duos riuos, ex Hermonio monte delabentes rapidos & valde piscosos Abanam, seu Amanam, vel Amnam, & Farfar, vel Pharpharam appellatos sacris in Literis in primis celebres, aquas limpidissimas, optimas, atque saluberrimas producentes: quæ intus foriscque vrbem beant, Amna vrbem influens, Pharphara præterfluens, & hortos ac viridaria omnia irrigans, imò & circumuicinū omnem agrum ex propinquo deductis aquarum meatibus, irriguum omninò & vliginosum reddens. Hinc ager eius quamuis soli naturâ sterilis, & aridus sit; frumenti, vinique generosissimi ferax, atque etiam pecoribus pascendis aptissimus est. Addunt vrbi non minimam venustatem, pulchritudinem commoditatemque, innumera ferè pomaria, horti, viridaria, vineæque, quæ vndique vrbem ambiunt,

1. Ant. 14. Hieron. in Genes. 10. 15

4. Reg. 5.

Digitized by Google

biunt, atque instar densorum nemorum ad tria & amplius per circuitum milliaria sese extendunt: quæque populus alba & nigra, & salix procera vndique sepiunt, cuiusvis generis arboribus, fructicibus, rosis, floribusque adoriferis, mirè fragrantibus referta. Hîc namque Pyra, Poma, Prunaque diuersi generis suauissima, optimaque, Persica, Punica mala, Chrisomele, Amygdala, Musæ, Ficus omnium laudatissimæ mira vbertate proueniunt. Hîc vuarum recentium tanta copia, adeoque ætatem ferentium, vt toto ferè anno passim per vrbem venales extent. Hîc flores, colores, odores, delectabiles. Hîc denique tanta amœnitas, ac variorum fructuum vbertas, vt non immeritò Paradisus terrestris à multis appelletur: ideoque quod de Alcinoi hortis vatum princeps cecinit, Damasco adscripserim libens

Hîc nemora in cœlum latè crescentia surgunt,
Punicei pomum grani, malumq; pyrumque,
Et dulces ficus, & magnæ Palladis arbos.
Non illis borealis hiems, non officit æstas
Torrida, sed placidas Zephyrus spirantibus auras
Arbusta totum superat fœtura per annum,
Et pomo pomum vincere recentia poma priori;
Et noua iam uiti superaduenit vua racemo.

Hinc verò caput Syriæ, Ciuitas laudabilis, vrbs lætitiæ, & Domus voluptatis in sacris Literis meruit appellari. Haud iniuriâ: quicquid enim amœnum, quicquid suaue optari potest, licet hîc conspici, habere, frui. Quam benignum autem cœlum sit, ex eo argui satis potest, quòd nonnunquam noctu sub dio dormire coacti, nullam vnquam grauedinem capitis quisquam nostrûm senserit. Hæc tamen rerum omnium abundantia, ac mira vbertas, quæ luxus factusque, ac scelerum & vitiorum sepenumerò existit ministra; luxuriant enim (vt ille ait) animi rebus plerumque secundis; effecit, vt toties Damascus diuinam iustitiam vindictamque senserit, ac iuxta Prophetarum vaticinia excidium, deuastationem, euersionem, atque incolarum interitum, depopulationemque perpessa fuerit, adeoque non solùm Ciuitatis Regiæ formam amiserit, sed nec oppidi faciem retinuerit. quinimo lapidum potiùs aceruum, seu ruinarum molem quandoque representauerit. Hinc toties etiam rerum immutationem exporta, externis regibus seruiuit. A Dauide siquidem regni limites proferente expugnata, multo tempore Hebræorum iugum sensit. Donec tandem vltimis Salomonis temporibus seruitutis excusso iugo propriũ rursum regem

Isai. 7. *2. Reg 8.* *1. Paral. 18.* *Ierem. 49.* *Amos. 1.*

Amos. 1. 9. *Isai. 8. 10. 17.* *Ierem. 49.* *Zach. 9.*

2. Reg. 8. *1. Paral. 18.* *3. Reg 11.*

Digitized by Google

4. Reg. 16. elegerit. Verùm non multò post Achab regis auxilijs ab Armeniorum rege Teglatphalasar occupata, ac penitus exusta est. Viribus deinde nonnihil reparatis, rursum à Babyloniorum rege adeò deuastata est, vt dudum ciuitatis faciem perdiderit: donec tandem à Ptolomæis iterum instaurata, pristino decori restitueretur. Posteà sub Pompeio Magno à Marcello subacta, in Romanorum potestatem deuenit. Dein Romani Imperij labentibus rebus, à Saracenis 636. occupata, rursum à Tartarorum rege Haalos anno supra millesimum ducentesimo sexagesimo secundo expugnata: postmodum anno 1400. à Tamerlane Parthorum rege funditùs diruta, & solo æquata est. Denique in Sultani Cairensis ius cessit: qui eam in pristinum statum restituit, præsidioque Mameluchorum firmauit: cuius Imperio multis temporibus paruit. Tandem Selymus Turcarum Imperator eius nominis secundus, anno à nato Christo 1517. deuictis Mameluchis, ac Sultanico extincto Imperio, Ægypto omni atque vniuersâ Syriâ subactis, eam Osmannidarum Imperio subiecit, cui etiamnum paret, ac durum seruitutis iugum sustinet. Cæterùm Christianâ in Syriâ florescente fide Archiepiscopatus titulo vrbs ipsa claruit: fuereque ei subiecti vndecim Episcopatus, qui hodie ad vnum omnes extincti iacent. Græcorum tamen Patriarcha, titulo Antiochenus, ob solo æquatam maiori ex parte Antiochiam, hîc Græco populo præest, & sedem habet.

Hier. in Isai 17. Ios. 4. Ant. 14

Herold. 4. Contin. Bel. Sacr. 14. & 6 Contin. 4. 10.

Onuph. in Chron. Eccles.

Tyr. 14. Bel. Sacr. 12.

Suburbia hîc species elegantia & ampla, variorum ædificiorum & hortorum cultu, nec templis quidem Turcicis deficientibus, amœnissima, nonnullis verò in locis non eadem domorum frequentia, quæ in vrbe est, sed interiectis nonnullis areis separantur: structurâ alioquin ab vrbis ædificijs parum differunt.

Bazarra, foro nundinisque destinata, in vrbe visuntur amplissima, latissimaque, magnifico atque arcuato opere constructa, multò nobiliora, atque ampliora quàm quæ totâ Syriâ viderim. Hæc officinis vtrimque pulcherrimis (in quibus cuiusuis generis merces venales reperias, artesque mechanicas exercentium copiam cernas) ornata sunt; ad eum modum distincta, vt vnaquæque ars, & quoduis pænè mercium genus peculiarem habeat locum. Ex his plurima ferreâ cathenâ transuersâ in ipso aditu præcluduntur, ne interdiu equis iumentisque cæteris pateat transitus: noctu verò obserantur ostijs, ne vlli hominum animaliúmve in ea detur aditus. Horum officinæ tamen haudquaquam totis diebus patent, sed constitutis tantùm horis aperiuntur: quibus mercatores eò conuenire, suaque expedire negotia solent. Matutino namque tempore ab horâ diei tertiâ meridiem vsque; post-

meri-

Digitized by Google

meridiano verò ab horâ vesperarum, ad Solis vsque occasum patefiunt: cæteris occlusæ remanent, & negotiationes omnes silent. Mechanicarum tamen artium opificibus omnibus horis suas artes exercere liberum est: eoque iure fruuntur & annonæ venditores: integris enim diebus in obsopolij Bazarro tabernę patent Videre ibi est maximam ex ære portam, quam à Tartaris Hierosolymis illuc aduectam ante annos 350. ferunt incolæ.

Plurimæ per vrbem extant amplæ ædes. Chanseis Mauris dictę; Textrinę hæ sunt publicæ; in quibus sericarij textores, & polymitarij. Mauri plerique, summâ industriâ artem textoriam exercent Sunt quippe Damasceni in texendis byssinis, & sericis, vndulatisqu. omnifarijs diuersi generis floribus versicoloribus elegantissimo artificio intertextis, ac tapetis, itemque ex Xyli seu gossypij fruticis lanugine candidissimis tenuissimisque conficiendis telis peritissimi, ac inter omnes Syriæ indigenas celeberrimi. Hinc serica illa lineaq; vulgò Damascena appellata, ob operis elegantiam, & excellentiam, vti pulcherrima, rarissima, & præstantistissima per vniuersum ferè Orbem venum à mercatoribus exportantur. Arcus præterea, cultelli, enses, acinacesque vndulati in maxima hic conficiuntur copia, Damasceni & ipsi vbique terrarum nuncupati, atq; ob incomparabilem & rarissimam chalybis temperaturam, summo apud omnes in pretio habiti: ita vt verutum ipsum, seu lamina alicuius ensis aut acinacis centum aliquando & amplius constet aureis. Eius quippe ferri seu chabybis ea vis est, vt vno ictu, nihil retusâ eius acie, etiam militum galeæ discindantur. Varij item generis vtensilia ænea, emblemate vermiculato ex argento vel auro in tessellas aptato mirâ arte hic affabrè fiunt. Omitto cætera ad mechanicas artes spectantia; longum enim foret singula ordine recensere, quæ hic venustè sanè & expeditè Damasceni componunt. Qua in re maiorum suorum sequuntur vestigia: qui idcirco ab Ezechiele plurimùm laudantur in multitudine operum suorum, in multitudine diuersarum opum, in lanis coloris optimi, & vino pingui, vel potiùs D. Hieronymo interprete pinguissimo; nam maximè nutrit, & saporis optimi stomacho palatoque gratissimum est. Vt autem Damascenus populus industriâ, operibus, atque opibus cæteros Syrię incolas longè antecellit, sic etiam quicquid Damascena terra producit, optimum, atque apud omnes in pretio est, præstatque cęteris alibi natis. Hinc etiam vuarum acini, Mauris Zibib vel zibeben dicti, itemque Pruna passa, seu siccata, nostris longè maiora, & à Plinio laudata, hic præstantissima sunt: quæ idcirco sub Damasceno nomine tanquam

Cap. 27.

Lib. 13. c. 5. & l. 15. c. 13

Digitized by Google

tanquam nobiliora cæteris, vbiuis locorum venum à mercatoribus distrahuntur.

Varia præterea in vrbe videre est publica ædificia, sumptuosa, ampla, atque magnifica, Chana, Imaretha, Messitas, ac Balnea superbissima: quibus pulcherrimi additi sunt fontes, ad hominum iumentorumque quotidianos vsus accommodi. Præstat cæteris cùm structuræ magnificentiâ, tùm operis elegantiâ, atque amplitudine, vetustissima & augustissima Christianorum quondam Basilica, nunc in Messitam versa, ab Heraclio Imperatore (vt volunt) Divo Ioanni Baptistæ, vel (vt alij putant) Diuo Zachariæ eius patri dicata. Plumbeis namque laminis tecta, pinnaculo deaurato in tecto medio assurgente, vel maximè coruscat, varióque marmore & insigni celaturâ decorata, operis magnitudine, varietate, atque altitudine se maximè spectabilem exhibet. Eius aquilonari lateri spatiosa adhæret Area, marmore constrata, & nobilissimâ circumdata porticu, columnis è porphyrite lapide ornata; in cuius ferè medio octo visuntur columnæ marmoreæ, in orbem distinctæ: abacus seu armarium his superpositum, in quo sacræ Ecclesiæ volumina ab eo tempore quo vltimò capta à Mahumetanis vrbs fuit, recondita putantur. Ab occidentali latere in ipso Ecclesiæ frontispicio (quod totum marmoreum est, operisque elegantissimi) peringentes spectantur valuæ æneæ trigeminæ: quæ inter cætera vetustatis insignia principem locum tenent. Harum mediæ cæteris maiores, eleganti celatæ manu, Græcam inscriptionem continent; quam tamen eminus (nam propiùs accedere Christianis non licet) legere non potuimus. Viginti quinque gradibus marmoreis frontispicium longitudine æquantibus, ab eâ parte ad templum adscenditur. Hos iuxta fons visitur patenti Eurîpo, copiosas, perennesq; effundens aquas, crystalli instar limpidas. Ab australi verò latere tres alias eiusdem ferè magnitudinis valuas ex ære geminas insigni formâ conspicuas videre est: ad quarum medias, per porticum satis amplam longitudinis passuum circiter quinquaginta, columnis marmoreis vtrimque ornatam, patet aditus, descenditurque ad templum ab eâ parte decem circiter gradibus. Ab vtroque verò graduum latere duæ ingentes, & mirandæ magnitudinis visuntur columnæ, ex ophite lapide, Græca pariter inscriptione celatæ: quæ tamen literis magnâ ex parte corrosis, & temporis iniuriâ & vetustate exesis, difficillimè, nec nisi à propiùs accedente legitur. Referunt Græci ritus Christiani hanc inscriptionem vrbis excidium atque expugnationem Iustiniani temporibus factam continere. Ex eo autem loco interiora templi introspicere prætereuntes commodè queunt. Nos cùm eò transiremus quadruplici columnarum se-

rie

rie suffultum, & exornatum, lychnisq; pensilibus plurimis decoratum, ac marmore stratum animaduertimus. Affirmant Mauri duas in templo asseruari arcas marmoreas, etiamnum integras, & illæsas, viridi panno coopertas; quarum vnam Zachariæ Sepulchrum ferunt, alteram, cuiusnam ossa contineat, ignorant: vtramque tamen in veneratione habent. Ad Templi Chorum procedentibus, locus se offert marmoreis columnis circumdatus; in cuius medio monumentum item è marmore visitur, Sancti cuiusdam ossa continens, Mahometæi locum hunc, itemque Chorum ingredi religioni habent, aditumque omnibus prohibent. Ne verò quis temerè aut imprudenter ingressum tentet, vtrumque seris & repagalis perpetuò obdunt, & occludunt. In ipso ferè vrbis vmbilico Arx est altissima iuxtà ac munitissima, è candido marmore, quam Florentinum quendam ædificasse fama est: cuius rei vel maximè fidem faciunt insignia Florentinæ vrbis Lilio designata, in ipso muro insculpta. Est autem quadratæ formę opus, muris, turribusque lapideis altissimis, fossisque profundissimis cincta, præsidiario milite ex Genizarorum ordine munita. Fossæ diuersi generis arboribus, præsertim verò Moris albis, Vitibus insuper, atque oleribus consitæ, viridariâ, hortosque summâ cum spectantium voluptate repræsentant: quæ licèt aquâ careant, facillimè tamen, si occasio postulet, per deductos arte ex propinquis riuulis Eurîpos, in eas breuissimo tempore deducitur: neque desunt interim canaliculæ, per quas aqua, quatenus culturæ sufficiat, iugiter defluit, quâ & horti quotidie irrigantur, & humectantur abundè. Vnicam tantùm Arx habet portam, quæ ab ortu per sublicium pontem præbet accessum: cui vtrimque è muris dependent cathenæ lapideæ, mirâ arte fabricatæ, quatuordecim prægrandibus annulis oblongis, adeoque crassis, ac tantæ magnitudinis, vt stuporem intuentibus injiciant, vel eò magis, quod non arte coniunctas, sed ex vno eodemque lapide mirandâ industriâ perpolitè excisas narrent incolæ. Murus ambit Arcem (vt nobis Genizarus retulit) crassitudinis pedum quatuor; eiusdemque crassitudinis sunt & turres; quæ numero quatuordecim arcem sepiunt, muniuntque: eo ordine dispositæ, vt tres ab orientali latere, totidemq; ex aduerso, ab australi verò quatuor, & quatuor à septentrionali numerentur. Tormentis bellicis, è muris turribusque prominentibus, minoribus tamen, sic satis instructa, & præsidiario milite ex Genizarorum ordine (vt diximus) munita est. Præsidium ducentorum militum esse perhibetur; ex quibus in ipso ingressu viginti circiter quotidie excubant, ferreaque cathenâ per pontem transuersim ductâ animalibus aditum prohibent. Exteris, imò nec ciuibus, nec inquilinis Mauris accessus ad eam patet.

Digitized by Google

Viæ viciq́ue Vrbis plerique ſilice conſtrati ſunt, latera quadrupedali fere latitudine vtrimque eminent, medio inſtar canalis nonnihil profundo, latitudinis pedum quatuor, aut quinque, vt ſaltu quis inter medium id percommodè ſuperare, atque ex vno in alterum aſſilire latus queat. Hîc Carauanæ Camelorum ſingulæ, ac cætera iumenta ſarcinis nuſta ad diuerſoria publica pedetentim permeant, ſine moleſtiâ & impedimento vtrimque tranſeuntium Canalis ille medius pluuias ac fontanas aquas ſuperfluas, iumentorum excrementa, & viarum ſordes recipit, & ad cloacas defert. Hinc latera illa cùm nitidiora habeantur, cuiuſuis ſexus hominibus mundum & percommodum tranſitum præbent. Rhedarum ac plauſtrorum hic nullus vſus: aſinis, alijsq́ue iumentis ſarcinæ atque onera omnia quoquò portantur. Sunt præterea publicæ viæ, plateæque, præcipuis exceptis, vt plurimum portis ſeiunctæ, atq; in vicinias plurimas diſtinctæ: quarum vnaquæque ſuum habet Prætectum: qui, ſi quod ſcelus, furtum, aut homicidium maximè noctu committatur, manè Subaſſio indicare tenetur.

Priuatorum ædes ferè omnes è lateribus Sole ſiccitatis, & *atgillâ* rudi modo compactis, aut calce obductis conſtant: adeò vt maior pars maligno ſatis caducòque ædificio conſtructa ſit; nonnullæ tamen ex cocto latere, calce aut cæmento conglutinatæ, pauciſſimæ ex lapidibus compoſitæ ſpectantur. Omnes autem licèt extrinſecus inelegantes & viles appareant, intùs tamen comptè & ornatè diſpoſitæ, varijſq́; manſionibus & cubiculis diſtinctæ, vario etiam marmore atq; *opere teſſellato* egregiè elaboratæ conſpiciuntur: cumq́; pauimento ſubdiali, non tecto cuneatim coëunte cooperiantur, facilis eſt è ſuperiori parte ex vnâ in aliam tranſitus; maximè quando cohærent.

Incolę partim Turcæ, Mauri, & Hebræi, partim etiã Chriſtiani ſunt, varijs inter ſe ritibus diuiſi. Præter Turcas, omnes ferè mercaturam, vel artes mechanicas exercent Chriſtiani itemque Hebræi à Turcis Mauriſq́; ſeparatas habitant regiones. Omnes vnius Baſſę (qui ſummus eſt magiſtratus) agnoſcunt imperium: neque is in vrbem ſolùm, ſed velut Prorex in multas alias longè lateq́;, ac vniuerſam Palęſtinam, Ægyptum vſque, dominatur, multoſq́; ſibi ſubiectos Saniaccos habet. Præter Baſſam autem Cadius, Subaſſius, cæteriq́; inferioris ordinis magiſtratus, in his quæ ſui muneris ſunt, populo præſunt, ius dicunt, & iuſtitiam adminiſtrant: Cæterùm hic omnia pondere veneunt; panes nimirum, piſces, carnes, legumina, fructus, imò ligna: quorum mira ibi penuria, ob maximam hominum frequentiam. Nam rotulus Damaſcenus (qui ponderis eſt genus, libris ſeptem Venetis vncijſq́ue duabus reſpondens) Maidino Turcico (cùm illic hæreremus) conſtabat. Aquam roſarum albarum & rubrarum (quarum maxima hic copia)

Digitized by Google

copia (non pondere, vt Itali, sed ad mensuram diuendunt. Verueces hîc cernas adeò obesos, vt pinguedine fere diffluant, suntque adipe omni ex parte eum in modum obducti, vt carnem internoscere minimè queas; adeoque grandes, vt ducentas libras nonnunquam pendant: caudas verò duodecim pondo cubitali longitudine trahunt; reliquâ corporis formâ Cyprijs persimiles, licet maiores. Hæc de Damasco: nunc aditer nostrum redeamus.

CAPVT XII

Discessus ex Damasco; & Libani montis descriptio.

QVARTO Kalend. Decembris postquam Damasci sexdecim integros dies transegissemus, tertiâ diei horâ sarcinis complicatis, discedimus, damni accepti, ac molestiarum haud immemores. Suburbio superato, per planitiem spatiosam, campestrem, irriguam, & vliginosam juxta Libani montis radices iter flectentes, circa meridiem Rastã venimus. Pagus is est sic satis amplus & frequens, habitatore Mauro, quinto à Damasco situs lapide, à Libano duo distans milliaria, fœcundi atque vberis soli gaudens agris, ijsque cultissimis. Priusquam verò iter prosequamur, libet obiter de Libani montis, toto terrarum Orbe celeberrimi, situ, vbertate, amœnitate, fructibus, & populis nonnulla hic commemorare.

LIBANVS hebraicè Lebanon, insignis Syriæ mons, sacris Literis celebratissimus, Palæstinæ seu Terræ Promissionis ad Septentrionem terminus eam à Syriâ Damascenâ diuidit. Omnium Syriæ altissimus, iuga in cœlum tendentia, ac vertice nubes scindentia habet, mons montium idcirco non immeritò appellatus, quadragesimo & ampliùs milliario terrâ marique conspiciendum se præbet, suaque altitudine pluribus in locis perpetuas contrahit vmbras, à quibus frigora manant, & quibus demum exceptæ niues hærent rupibus, ac diuturnæ fiunt: vnde concretæ & in glaciem versæ caniculares etiam dies exspectant, & paleis, ne liquescant inuolutæ, ad vrbes circumuicinas deferuntur, atque in Bazarris venudantur. Brachiorum verò anfractibus ad Mediterranea vsque longè lateque porrigitur, & vt Plinius refert â Sidone Symiram & Palmirenam vsque regionem 1500. stadiorum longitudine extenditur, diuersaque sortitur nomina, ac multos includit vicos & pagos. Naturâ humidus, imbribus frequens, plurimis ac limpidissimis fontibus scaturit, non solum in radicibus, atque imis locis, sed & in medijs, atque etiam in summis iugis, è quibus adeò copiosæ emanant aquæ, vt earum potu nume-

Deuter. 3. 34 *Num.* 34. *Ose.* 14. *Ioseph* 5. *Ant* 3.

Hieron. in Zach 11. & *Ose.* 14.

5. *Mat. Hist.* 20.

Hieron. c. 18.

Digitized by Google

rosi pecudum greges (quibus maximè abundat, ob frequentia, læta, atque vberrima pratorum pascua) satis superque satiari queant. Plures præterea riuos, torrentesque, ac fluuios fundit, gignitque. Præcipui sunt Iordanis, Eleutherus, Adonis, Hodie, Canis, Lycus, Assi, Abana, & Pharphar. Valles habet plurimas planas & vmbrosas, quasdam etiam decliues, & apricas, vineis, frumento, hordeo indico, ac cuiusuis ferè generis leguminibus cultissimas. Frondosæ ac densæ olearum syluæ, varij item generis arbores vberrimè hîc crescunt. Cupressi, Larices, Abietes, Pini, Buxi, aliæq;. Propter quas dotes ab Oseâ maximè celebratur. Nec dissentit Hieronymus: qui nihil in Terrâ Repromissionis ait eo esse nemerosius, neque condensius. In summis iugis excelsæ Cedri, à Salomone toties decantatæ, quibus ad Templi Hierosolymitani ædificationem plurimùm vsus est, etiamnum spectantur. Vidimus quidem in confinibus Iudeæ & Samariæ Cedros, sed nusquam tam proceras: quarum speciem paucis describemus. Est Cedrus Libani arbor conifera, perpetuò virens, pino excelsior, tam crassa, vt vix quatuor interdum, imò quinque viri brachiorum coniunctione truncum complecti queant. E trunco exsurgunt rami frequentes, ac crassi. Hi longè lateque sese diffundunt, & grauitate suâ truncum quandoque incuruant, æqualitate ramorũ adspectu pulcherrimi: arte excultos & concisos existimes. Radices habet raras, per summa terræ dispersas, ac detectas vt plurimùm: folia angusta, tenuia, dura, & acuta, mucrone capillato, & spinoso: ligno contorto, nodoso: medullâ rubente. Fructus odoratos cypariſſi nucibus seu conis similes, aliquanto tamen maiores. Per autumnum autem nouos fructus cum anniculo dependentes cernas. Vina producit hic mons clarissima, pinguissima, mireque fragrantia, ac gustui gratissima, cùm alba, tum rubra: quæ epota hærent stomacho, ac leniter permeant, fouentq; naturæ vires, præsertim Sardanatica, sic dicta à pago Sardinaia; quo loco Noë primam plantasse vineam, ebriumque à Chan filio illusum fuisse veteres prodiderunt, Sæpiùs illud Damasci gustaui: & Cretico & Cyprio longè anteferendum iudico. Nullum quippe ventri tumorem, nullum vesicæ impetum gignit: gratum ori, gratum stomacho, ventriq; cibo commixtum facilè conquiescit, abstergitq; mordaces curas, humanis mentibus infestas: cuius laudem extollens Oseas prophera. *Memoriale* (inquit) *eius sicut vinum Libani.* Quare meritò cum Boëthio exclamare hic possem. *O felicia huius regionis vina, quæ labantem mœrore, animum curisq; depressum, modico haustu erigunt, firmantq; nutantem?*

Cap. 14. Hie. in Zach. 11. & Ose. 14. Cant. 3 Reg. 5. 4. Reg. 9. 2. Paral 2. Psal. 28. 36. Isai. 2, 60. Hier. in Isai. 60. & Ezech. 27

Ose. 14.

Manna quoque hîc copiosè colligitur, perfectissimum sanè atque optimum, Italicum longè superans. Cadit autem sub auroram in modum roris & pruinæ; adhæretq; graminibus guttatim, lapidibus quoque

Digitized by Google

que & folijs arborum : cumq; colligitur coagulatur, & ad Solem vel ignem resoluitur : gustu dulce, sicut mel, dentibus adhærens comedentis.

Thus quoque selectissimum, ac fragrantissimum, optimumq;, etiam Oseâ teste, hic colligi olim solebat, atque etiamnum colligitur, niuibusque perpetuis albescit : quod Liban (vt author est Hieronymus) Hebræis dictam, monti nomen dedisse putatur. Herbis item plantisq; medicis, aromaticisque diuersi generis, mirum in modum abundat: quarum optimo fragrantique odore venenosa animalia pelli, ac fugari dicuntur. Cæterùm reliquas Syriæ oras amœnitate, fertilitate, situ, pulchritudine, ac omni delitiarum genere, & rerum vbertate, Oleo, pecore, Bombyce, frugibus, ære, ferro, feris, ac volatilibus facilè antecellit. Maronitæ populi, Christianæ ac Catholicæ fidei obseruantissimi, nec non & Drusi, seu Trusci, Gallorum (vt ferunt) reliquiæ, Libanum, eiusque adiectam regionem incolunt. Hi nutriendis bombycibus (quorum maximam alunt copiam) summoperè dediti, sericisque conficiendis pannis aptissimi artifices, maximum suâ industriâ & opere quæstum faciunt. Hisce de monte Libano enarratis, ad institutum redeamus.

CAPVT XIII.

In Restâ pago mora, & pernoctatio. Bassa Cairensis comitatus ampliss imus. Genizarorum Damascenorum tyrannis, instituta, mores.

Mox vbi Restam venimus, Mechanum Cadium, itemque Chiecagiam Constantinopolitanum, in quorum comitatu Damascum veneramus, iam aduentasse, ac pagi Messitam cum suis occupasse comperimus : cumque nullum ibi esset publicum diuersorium, sub dio exponere sarcinas nostras, atque iumenta necessum fuit. Hæsimus eo loci in solis vsque occasum. Interim Bassam Cairensem regio sanè cum comitatu ac fastu ad proximum pagum prætereuntem auidè spectauimus. Comitatus is horas licèt ampliùs sex istac permearet, aduesperascente iam die necdum transgredi desierat. Tanta enim camelorum lentè progredientium, equorum, mulorum, aliorumque iumentorum aderat multitudo, vt copiosum dixisses exercitum. Agmen postremũ præcedebant viginti quatuor sclopettarij ; Occidentales omnes, ac Fidei Christianæ desertores. Sequebatur Bassa sex stipatus cursoribus. Erat is natione Persa, nomine Ibrahim, prouectæ ætatis vir, & (vt facies indicabat) sexagenarius, procerus, patrio more barbatus, barbâ oblongâ, capillis canescentibus, vultu seuero, facie pingui, ac suffusca,

Digitized by Google

adſpectuque grauis. Vehebatur autem nobili ac prestantissimo mulo, Turcico cooperto stragulo, Phrygio opere ex auro insignito: quod non sellis nostratium more injiciunt, sed equorum, mulorumve eo contegunt clunes. Indumentum Bassæ ex viridi serico raso, formâ communi talari, interiori cingulo leuiter stricto, è quo pendebat acinacis aureo ornatus capulo. Tegmen capitis (quod Tulipanthum vocant) amplum atque ingens, è gossypinâ telâ viridi & tenuissimâ, mirâ arte per varias circumflexiones compositum. Cursores vestibus induti purpureis crurum tenus, aureisque cincti zonis, è quibus pendebant acinaces, Seife Arabibus; Italis Cimitarri dicti, manubrijs auro obductis, pileolis (quæ Turcis Vscufij sunt) ex argento deaurato capitis tegumento vtebantur. Subsequebantur Bassam viri aulici, iuuenes quasi ducenti, in equis nobilibus, ac splendidè phaleratis. Post hos cameratum vehiculum, in quo languentem quendam Bassæ affinem (vt ferebatur) duo muli portabant, vltimum claudebat agmen.

Potuissemus & nos vlteriùs eo die progredi in Bassæ comitatu, verùm suasu ducis nostri in sequentem diem abitum protraximus. Dicebat hic è re nostrâ futurum si in Mechani Cadij & Chiecagiæ comitatu maneremus; eo præsertim intuitu, quod horum Carauana numero multo inferior esset, ideoque minus nobis immineret incommodi, neque eâ alimentorum in itinere laboraturos inopiâ, nec eas nos passuros molestias, quibus in Bassæ comitatu redderemur obnoxij. Esse præterea in hoc Chiecagiæ comitatu Genizaros sibi omnino deuinctos & familiares, eosque nobis maximo vsui atque adiumento in itinere futuros, si nostri, rerumque nostrarum patrocinium susciperent: pactum se initurum cum ijs, vt ab iniurijs nefariorum hominum nos defendant, & à Caffarrariorum vexationibus, exactionibusque liberent. locum etiam in Chanis procurent commodum, ne cum damno & detrimento nostro sub dio (pluuio præsertim cœlo & vento) noctu dormire toto cogamur itinere. His auditis probamus ducis consilium, rogamusque vt cum Genizaris pactum ineat, curetque quod è re nostra putaret: quicquid enim nostro nomine ageret ratum habituros. Is votis nostris annuens, omnia curat libenter, & sedulò. Genizaros, pacto iam inito, ad nos adducit, vinoque exhilarandos nonnihil admonet: sic enim captari, beneuolentiam & conciliari barbarorum animos asserit. Obtemperatum protinus: inuitati ad cœnam veniunt, mensæ nobiscum assident, cibumque sumunt, & per horas aliquot indulgent genio; ac tandem bene poti discedunt. Licèt autem Mahometæ lege vetitus sit Turcis vini vsus; Genizari tamen bibaciores cæteris, eâ neglectâ, magis illud appetunt quàm nostrates: imò cùm id consequi illis datur, multò auidiùs bibunt; nec enim finem bibendi

Digitized by Google

bibendi faciunt, nisi ebrij & vino sepulti sint penitus. Cæterùm quoniam in Genizarorum mentionem incidimus, lubet obiter hoc loco perpauca commemorare, futura vt opinor, auido cognoscendi res exteras animo nõ in iucunda, quę de eorum statu, militiâ, conditione, tyrannide, vitâ, ac moribus, dum in hisce Orientis partibus peregrinaremur, diligenti obseruatione didicimus, atque etiam re ipsâ experti sumus.

Sunt Genizari siue Ianizari (quod nomen Turcis Nouos homines, seu milites nouos significat) Turcarum sclopettarij, ac veterani milites, instar prætorianorum cohortium apud Romanos, bipartitò diuisi, in Constantinopolitanos, seu Aulæ Osmannicæ milites, & Damascenos Hi equestris, illi pedestris ordinis: qui tamen etsi pedites sunt, se alijs nobiliores ac pręstantiores putant, nec Damascenis cedunt. Omnes stipendio tenui militant, diurnas annonas accipiunt, non menstrua, nec annua salaria, vt apud nostros Principes moris est. Pro cuiusque tamen merito pecuniarij census assignantur, communiter seni, septeni, aut octoni, nonnunquam deni, ad summum duodeni quotidie maidini: quorum singuli Gazettam venetam æquant, vel solidum Gallicum; duodeni nostros stupheros octo. Deliguntur autem ex Christianorum filijs Europæis; qui à pueris ære publico educantur, Mahumetanâ lege imbuuntur, atque ad arma exercenda instruuntur; aut ex adultis Christianæ Fidei apostatis. Hi vt plurimùm ad omnia vitia proiecti, damnatique iudicijs, vel diuitiarum & libertatis cupiditate pellecti, Christo Saluatore abnegato, deciſisque præputijs, legem Mahometæam amplectuntur: ex aliâ gente vllâ censent neminem. Damascęni Genizari (de quibus hîc potissimùm agemus) mille & quingenti sunt numero, totius velut Syriæ primores habiti, diuitijs & opibus affluentes, & magnæ apud omnes auctoritatis. Tirones, Genizarotos vulgò, alunt plurimos, hic denos, ille quindenos, nonnulli vicenos, & plures, iuuenes omnes robustos, & laboribus assuetos; & pro numero seruorum etiam equos alunt; vt nullo ferè negotio, si occasio postulet, supra quindecim millia equitum (vti fertur) breuissimo tempore contrahant. Nulla his alia est cura quàm equos peritè in gyros flectere, arma exercere, equitare, hastâ ludere, aliasque disciplinas militares discere. Apud dominos non lecto, sed solo, storeâ tantùm vel tapeto constrato indormiunt, & Zamberlùchis suis, vel Gipenecis sese operiunt. Si Genizarorum quispiam vitâ excedat, ex his in demortui locum alius assumitur. Equos alunt præstantissimos; quos mirum in modum exornant, ephippia imponunt ex holoserico aut corio pulcherrimè elaborata, nostris non absimilia, nisi quod posterior pars paulò sit depressior.

Fræni

Digitized by Google

Freni lapillis candidissimis nitent: oreæ bullis aureis, argenteis ve inauratis, interdum æneis, pro cuiusque facultate instruuntur. Maior pars Damasci (quæ primaria ipsorum militiæ sedes est) domicilium habet, cæteri per vniuersam sparsi Syriam, Hierosolymam, Alepum, Amanum, Vmsium, Antiochiam, Lyzzam, Birrham, aliaque circumuicina oppida incolunt. Nullis subiecti legibus, nulli magistratui obediunt Superiorem, præter Imperatorem, agnoscunt neminem. Bassarum auctoritatem & imperium spernunt, negliguntque; suis tantum supremis ducibus, Agæ & Sardario (qui Tribunorum loco sunt) morem gerunt pro libitu. Hi ab Imperatore electi, imperium in cæteros exercent: in demortuorum Genizarorum locum alios ex numero [illegible] uorum, Bassis inconsultis, liberè eligunt. Licèt autem ab Imp[illegible] creati, ab eius solùm voluntate dependeant; reprimere tamen [illegible] zarorum audaciam, vindicare tyrannidem, ac debitam in scele[illegible] exercere iustitiam haudquaquam audent: mortem nimirum veriti, si se illis opponant. Quare tolerare eorum scelera, conniuere delictis, sontes dimittere impunitos, atque ad eorum sese conformare voluntatem sæpenumerò coguntur. Cæterùm si quæ enormia accidant, committantúrve crimina, quorum publicè interfit, quæque ad publicam militiæ dignitatem pertinent, ad Diuanum (ita militiæ supremum Concilium appellant) referunt: à quo hæc, aliaque diffidia publica deciduntur, ac componuntur. Huic enim Diuano præcipuus est scopus, vt publicæ militiæ existimationi consulant, eiusque auctoritatem pro viribus tueantur: quæ verò ad priuatos singulosque attinent, prorsus negligunt. Hinc facilè mutuis criminibus indulgent, maleficijs conniuent, vitia & scelera celant. Hinc quoque communi omnium voluntati aut placitis nemo contradicere, aut oppugnare nefanda consilia audet. Si quis fortassis synceriori, atque obseruantiori æqui, honestati studeat, rationem amplectatur, iustitiam æquitatemque suadeat, & castigandos nefarios moneat; non solùm inuisum se alijs reddit, verùm etiam oleum & operam perdit; frustraque suggerit, quæ cæteri existimant rejicienda. Ea propter Bassis omnibus, cæterisque Syriæ magistratibus adeò formidabiles euasere, vt illorum conatibus resistere, aut decreta oppugnare non audeant: quinimo impunè omnia pro voto peragere, ac quæuis perpetrare scelera permittant, nemine præsertim de illatis iniurijs, commissisque delictis reclamante. Proinde etiam in quemcunque indigenam aduenámve, siue Maurus is sit, siue Christianus, aut Hebræus, vel leuissimâ occasione sæuire, clavâ ligneâ (quam Pusdiganum vocant) ferire licere sibi persuadent: adeò vt honestioribus plebique iuxta intolerandi, omnibus exosi sint. Vi namque quæcunque placent, exigunt, expilant, extorquent

Digitized by Google

quent, & ad ossa vsque miseros subditos excoriant. Virgines sepenumerò inuitis parentibus, etiam Christianas abducunt, rapiunt, stuprantque. Prædia, domos, agros, supellectilemque omnem, alienigenarum maximè, si quem è vitâ excedere contingat, per fas nefasque sibi vsurpant: quâ ratione ditissimi euadunt, thesauros cumulant, atque opibus præstant cæteris. Vsuræ præterea (quæ quidem Mahometæis vel maximè vsitata est) summoperè inuigilant. Auanijs adhæc (quo nomine Turcicæ fraudulentiæ denotantur) innocentes opprimunt, grassantur in aduenas, quo pecuniam extorqueant, eorumque potiantur bonis: cuius rei nostro equidem malo & damno Damasci periculum fecimus. Nisi enim Genizari fraudis nobis illatæ auctores extitissent, atque adeò de illorum lucro actum fuisset, vti posteà ex multæ nobis impositæ & Subassio solutæ inter ipsos diuisione didicimus, facillimè Bassę operâ (qui illius iniustæ extorsionis minimè conscius erat) pecuniam à nobis per vim extortam recuperassemus. Etsi verò nonnulli vt Bassam adiremus, deque vi illatâ quererentur, authores essent, attamen quod de ipsorum ageretur emolumento, tentare quippiam ausi non sumus; Veriti ne cùm rebus nostris afflictis remedium afferre desideraremus, deteriores eas efficeremus, néve in maius incideremus discrimen; eiusdem Bassæ exemplo edocti & terrefacti: qui cùm ne proprijs quidem rebus par esset, adeoque neque magistratus sui auctoritatem, neque publicam dignitatem contra nefarios istos, atque insolentes milites sustinere, ac vindicare valeret; minùs ipsum nobis subsidio venturum, vllumve rebus nostris auxilium remediumque adhibiturum sperandum erat. Is enim paucos ante dies quàm Damascum appulissemus, cùm aduersus Genizarorum corruptos mores, tyrannidemque pro sui magistratus auctoritate nonnulla statuisset, peruersisque eorum restitisset placitis, cedere tandem coactus, inops consilij, ac planè animum despondens, intra Serai sui septa se continebat, ac velut carceri mancipatus, in publicum prodire non audebat. Adeò autem creuerant aduersus eum conspirantium motus, atque animorum ardor, vt etiam nisi ab incepto se destiturum, & iamiam decreta reuocaturum, atque illatam sibi iniuriam offensamque militibus remissurum promisisset, mortem ei & internecionem minitarentur: quibus quidem motibus & tumultibus ante discessum nostrum, nec dum pacatis militum animis, aut pace inter partes compositâ, finis minimè impositus fuit. Neque verò magistratuum tantùm auctoritatem (vt diximus) negligunt, contemnuntque, sed & ipsius Imperatoris maiestatem parui pendunt. Quàm longè enim ab antiqua illâ Osmmannidarum militari disciplinâ, ac Principis obedientiâ desciuerint, declinauerintque, vnum dunraxat ad id

Digitized by Google

probandũ exẽplũ recitasse suffecerit. Solẽt Pãnonico hoc vltimo bello quotannis ferè regio diplomate ex illorũ numero modò trecẽti modò quadringẽti euocari, quos etsi suis subsidio in Pãnoniam mittere vltrò debuissent, non solùm tamen spretis regijs mandatis, seueriſque magistratuum iussis neglectis, ex suorum numero nullos miserunt; sed neque indictum numerum militum ex tironum classe ablegârunt: quinimò cùm nos Damasci essemus, etsi trecentos ex suorum numero mittere ab Imperatore paulò ante iussi essent, solos centum quinquaginta tirones amandasse fide dignorum relatu accepimus. Est autem perneceſſarium istac iter agentibus, præsertim Occidentalibus, è Genizarotis aliquos sibi duces comitésve in itinere adhibere: vel si id per facultates non liceat, (est enim illis singulis diebus viritim Cecinus aureus pro menytro numerandus) horum gratiam largitionibus saltem emereri, quod nisi fecerint, manifesto se periculo sciant exponendos. Quòd enim multas difficultates in itinere superauerimus, quòd indebitas Turcarum ac Maurorum exactiones effugerimus, quòd denique commodè, quamuis frementibus & indignantibus Mauris & Turcis, in diuersorijs habiti fuimus, Genizarorum patrocinio & protectioni planè adscribimus: quæ si defuisset, infinitas propemodum ac intolerabiles perpessi fuissemus à barbaris iniurias, damna atque incommoda. Putant enim Turcę Mauriſque, Occidentales omnes ex auro conflatos, aurum (pace legentium dixerim) cacare. Aurum omnibus modis vbiuis locorum petunt, vi & minis exiguat, extorquent, atque iniurias inferunt, auro se quis vt redimat, & à molestijs liberet. Sed si vel vnus adsit Genizarus, qui te protegat, & illatas iniurias vindicet, seque illorum iniustis exactionibus opponat, facile multorum petulantiam & vim coërcebit. Adeò siquidem Mauri omnes ac cæteri Syriæ indigenæ (cùm sint naturâ viles, abiecti, ac timidissimi) milites hosce regios pertimescunt, vt vnus multorum audaciam repellere vel minimâ demonstratione par sit. Ex his facilè colligi datur, quanti apud Syros Damasceni Genizari auctoritate polleant, quamque metuantur ab omnibus: vt non milites stipendia merentes, sed Dominos ac Principes, seu Tyrannos potiùs, Mameluchorum posteros & successores iure dixeris. De Genizaris hactenus satis: ad institutum reuertamur iter.

CAPVT XIIII.

Doume, Sardinaia, & Hadra pagi: eorumq; situs; ac circumiacentium agrorum conditio.

TERTIO Kalend. Decembris, orto iam Sole in Cadij ac Chiecagiæ comitatu Restâ discedimus per latissimam fertilissimamque pla-

Digitized by Google

planitiem facientes iter. Ad quintum inde milliarum Doume vicum perexiguum Mauro habitatum ad læuam reliquimus: cuius territorium Cannabe ex plurimis aceruis congestis abundare comperimus. Hinc aliquid itineris emensi, vniuersam pænè terræ faciem glycyrrhizę floribus coloris purpurei rubentem magnâ cum voluptate conspeximus. Ad læuam mox ostensa fuit villa Sardinaia, in ipsa montis Libani costâ posita, Templo Diuæ Virgini sacro (in quo imago Deiparæ à Diuo Lucâ (vt ferunt) dipicta asseruatur) percelebris. Quatuor autem pinxisse Lucam imagines Mariæ Virginis vulgi opinio est: quarum vnam Romæ, alteram Venetijs, tertiam. Alexandriæ Ægypti, quartam Sardinaiæ custodiri volunt. Templum id in rupe altissimâ fornicato opere constructum, viginti columnis marmoreis (quæ opus sustentant) decorum est. Imago Virginis quæ iuxta Aram Maximam ferreis cancellis custoditur, plurimis lychnis pensilibus illustrari dicitur. Oleum autem ex eâ fluere, ac septennij spatio in formam carnis mutari, & ad varios multosq; morbos curãdos, atque tempestates maris compescendas præsentaneum esse remedium asserunt. Maronitæ Christiani, eius pagi incolæ, Templi curam & custodiam habent; neque magis his quàm Mahometæis, Turcis, & Mauris venerabile est. Pagus tamẽ à solis Christianis habitatur. Si Turcæ vel Mauri morari ibi tentent, priusquam annus exeat, secreto Dei iudicio varijs vexati morbis miserè pereunt. De nobilitate vini Sardinatici, quod hîc abundat, suprà meminimus.

Circa meridiem Hadram venimus. Pagus est satis frequens, habitatore Mauro, in latissimâ posita planitie, fertilissimę glebæ territorio diues, & segete variâ ac frugibus abundans. Quâ parte verò Austrum spectat, solum omne vitibus cultissimum est. Vineæ hîc omnes, vti & reliqui circumiacentes agri, per deductas miro ordine fossas (haud secus ac Insubres suos colunt & humectant agros) læto admodum intuentium spectaculo ab accolis irrigantur. Licèt autem vites Mauri colant, ob vetitum tamen vini vlum, vuas non torquent, sed ex acinis succum exprimũt, coquuntque; donec ad spissitudinem instar mellis ebullierit. Pacmas id Arabicè vocant, nos Defrutum, *Itali Mosto cotto*; eoque in cibis pro intinctu vtuntur. Nonnulli aquâ multâ dilutum bibunt. Sunt qui vuas deliccant, desiccataque per vicinas vrbes atque oppida distrahendas circumferunt. Alij etiam ex desiccatis, melle admixto & aqua, potionem coquunt.

Digitized by Google

CAPVT XV.

PER Loca deserta iter, & in ijs varia Chana, eorumq; descriptio.

PRIDIE Kalend. Decembris primo diluculo Hadrâ relictâ, Septentrionem versus pergimus. Difficilior vtique eo die profectio: per cliuosa namque & salebrosa loca fuit iter, Priusquam tamen montana adscẽdimus, altero ab Hadrâ milliario, iuxta vetustum & caducũ quoddam diuersorium Turcicum substitimus; Turcarum Carauanam (quæ de viâ ad dextram quasi trium millium passuum interuallo declinauerat (exspectantes: quâ propiùs accedente, per horridos, incultos, sterilesque montes, saxeasq; crepidines continuauimus iter: mox in angustum quendam incidimus transitum, in mõtis cuiusdam latere (cognomento Iubadin) excisum: qui vtrimque instar parietis ad perpendiculum excurrens, asperum transeuntibus præstabat tramitem. Vesperi superatis montibus, in planitiem descendimus: nec multo pòst ad Chan quoddam *Coteife* nomine peruenimus. Id recens ædificatum, amplissimum, ac elegantis structuræ ædificium, tres continet areas latissimas: prima Bazarro, seu Foro destinata est, altera Messitâ ornata, tertia animalium iumentorumque præsertim stabulis, itemq; aduenarum quorumcunque receptaculis cincta, & quadratis lapidibus strata, pulcherrimum ẽ marmore fontem aquâ vberrimum in medio habet. Hãc spatiosa & excelsa vndequaq; ambit porticus, cui reliquũ ædificiũ plumbeis tectum laminis accubat, totamq; per circuitum claudit aream. In eo locus sic satis commodus à Genizaris nobis assignatus est; vbi inter camelos, mulos, equos, asinosque in sequentem diem quieuimus.

Ipsis Kalend. Decembris per arida, squalida, & deserta rursum loca, difficili sanè profectione, & cœlo admodum pluuioso continuauimus iter. Vesperi Naph Chan, in cliuo quodam situm diuersorium panè madidi appulimus. Id ruinosum ex parte, nec multùm amplum, nostræ Carauanæ satis copiosæ capax non erat: vnde Mahometæorũ plurimi subdio dormire, atque algidam transigere noctem coacti sunt: nos verò vel inuitis, & reclamãtibus Turcis, Mauriſque, Genizarorum operâ sub tectum recepti, ibidem pernoctauimus, loco nobis assignato inter equos, camelos, mulos, ac cætera iumenta; adeò angusto & stricto, vt vix sedendi, nedum corpus extendendi spatium haberemus.

QVARTO Non. Decẽbris nocte nõdum exactâ, cœptũ prosequimur iter. Post præruptos, difficiles, horridosq; superatos mõtes, circa meridiẽ planitiem offendimus patentem, eminentẽ, adspectu pulcherrimã, diuersi-

Digitized by Google

diuersi generis arboribus stipatam, & vbique cultissimam: in cuius ferè medio Caram oppidum humili impositum clivo, & fœcundi soli, habitatore Mauro pertransijmus medium. Populosum quondam ac præclarum id fuisse oppidum dirutorum ædificiorum ruinæ amplissimè satis testantur. Subsistente hoc loco Carauanâ, dum Cadius noster ad oppidi Cadium pedes pergit, nos eam nacti occasionem & commoditatem, expositis in gramine cibis, iuxta limpidissimæ aquæ fonticulum lassa corpora paululùm curauimus: mox Cadio redeunte cum cæteris continuauimus iter. Paulò post in deserta rursum atque arida, campestria tamen, lateque patentia incidimus loca: in quibus nec domum nec tugurium vidimus, non agros, non vineas, non hortos, non arbores, non nemora; sed terram Solis ardore adustam, sterilem penitus, & infructuosam. Post longũ molestumque iter secundâ tandem noctis horâ Chan quoddam *Hasiam* Mauris dictum accessimus: ingentis sanè elegantisq; structuræ ædificium, à Soleimane Turcarũ Imperatore (vt ferunt) exstructũ: iuxta quod sunt Balnea satis ampla, & magnifica; temporis tamen iniuriâ ex parte collapsa, & ruinosa, nulliusque ferè vsus. Subsistente Turcarum Carauanâ, nos quoque ibidem pernoctauimus; & sub tectum recepti, atque ex longo itinere fessi, optatæ dedimus languentia membra quieti. Diuersorium id etsi in aridâ horridaque exstructum sit planitie, procul à riuis fluminibusque remotum, fonte tamen non caret, optimas; & copiosas aquas emittente. Res sanè admiranda, in desertis aridisque locis fontes reperiri; qui numerosissimis etiam hominum iumentorumq; Carauanis sufficiant. Incredibile verò dictu quanto studio, quantisq; sumptibus & laboribus Turcæ primates principesq; viri per subterraneos meatus profundissimos, aquas è locis longinquis, & à fluminibus fontibusque remotissimis ad publica eiusmodi diuersoria in viatorum commodum deduci faciant: animarum id saluti prodesse, ac Deo gratissimum esse existimantes.

CAPVT XVI.

Semsinì sive Chemsij oppidi situs. Ab Arabibus discrimen: eorumq; conditio, vita, mores, instituta.

TERTIO Non. Decembris, horâ secundâ antelucanâ rursum iter arripimus, perque scabrosos montes difficiliter admodùm proficiscimur: quos vt transcendimus, in planitiem denuò incidimus latissimam, & vberem. Circa tertiam diem horam Chems oppidum, aliàs Semsinum præterimus. Id in amplissimæ planitiei, & prospecti-

Digitized by Google

bus libertæ positum medio, muris, turribus, fossisque cinctum, mille circiter passus suo ambitu comprehendit. A Mauris autem habitatum, militumq; præsidio munitum, aduersus continuas Arabum excursiones, impressionesque, qui circumuicinam regionem quotidie infestant, Carauanis insidiantur, ac malè tutum reddunt iter, incolis vatoribusq; tutissimum præstat refugium, ac propugnaculi loco est.

Subsistere hîc paulisper Carauanæ nostræ Duces, Cadius & Chiocagia, euocatisque ad se militibus atque oppidanis diligenter percunctati sunt, an quicquam certi de Arabibus haberent, vt quo latérent loco indicarent: quos vbi vicinos esse, ac pridie eius diei oppidum circumequitasse, atque in latebris hærere intellexerunt, subsistere primùm Carauanam, pòst in tres cohortes diuidi iussere: hoc modo toto composito agmine, vt pars frontem, pars media, pars terga tueret. In primâ cohorte Genizari erant equites quadraginta, qui sclopettis armati, veluti exploratores, quasi ad duos sagittæ iactus præcedebant. Subsequebatur pari interuallo secundum agmen, è cæteris constans Genizaris, militibusque, & Turcis, & Mauris, partim hastis è cannis Indicis prælongis prępilatis, partim arcubus, sagittisque, nec non sclopettis instructis. Hos quasi eodem interstitio sequebantur postremæ cohortis ac Carauanæ nostræ Duces, Cadius & Chiecagia, mauricipijs stipati peditibus: postq; eos duæ lecticæ, quibus Cadij vxores & pedissequæ vehebantur, succedente agasonum, peditumque, ac reliqua Camelorũ sarciniarorum multitudine; cuius nos in medio mulisque vtrumque claudebamus latus, inermes planè, & metu perculsi non minimo; adeoq; neque ad pugnam, neque ad fugam arripiendam apti. Summo itaque cum animi angore, lento gradu prosequentes iter, ac veriti in singulas horas, imò momenta instans periculum, ac subitam Arabum impressionem (quorum manus euadere nobis impossibile debatur) quasi proximam & imminentem iam exspectabamus ruinam & cladem. Qui præcedebant, sæpiùs hominum multitudine, aut Camelorum aduentantium agmine eminùs conspecto, Arabes esse dixi, signo dato gradum sistere admonebant: cognito autem Carauanam esse, procedere iubebant. Sic proficiscentes, fauentibus superis, nullo accepto incommodo, nusquam etiam comparentibus Arabibus, fæliciter quidem, si timorem demas, eius diei absoluimus iter, ac sub Solis occasum Emesam peruenimus: vbi & substitimus, nocteq; proximâ languidi ac fessi quieuimus. Carauanæ quæ nobis in itinere obuiam venêre, præter actores & pedites, ducentis, aliquæ trecentis, quædam quadringentis & ampliùs constabant Camelis. Hi frumento onusti Damascum pergebant, ob summam tunc temporis frumentariæ

riæ annonæ penuriam, quâ Damascus, vrbs alioquin abũdantissima, vel maximè laborabat. Mirum autem fortassis Lectori videbitur quòd cùm regiones hæ fertilissimæ, atque omnibus rebus exuberantissimæ ab omnibus prædicentur, annonæ tamen caritate premi eas sæpenumerò intelligat: sed sciat, non vitio soli, sed agricolarum inopiâ, vel inertiâ potiùs id euenire. Nulla namque, aut rara hîc exercetur agricultura; imò nusquam tam neglectui habetur, vt apud hos. Hinc immensas per vniuersam ferè Syriam videas vastitates, & agrorum desolationes: hinc etiam oppida & pagos infrequentes, plurimos etiam desertos & habitatore vacuos reperias. Ad Arabes (quorum frequens suprà habita est mentio) reuertamur. De quorum conditione, vagationibus, moribus, vitæque instituto, priusquam ad vlteriora progrediamur, paucis hîc visum est aliquid commentari.

Hi mercatoribus, exteris, viatoribusq; omnibus formidabiles, non modò vniuersam Syriam, sed & Mesopotamiam, Chaldæã, ac vtramque Tigridis ripam ad Persicum vsque sinum atque Ægyptum ferè omnem longè lateque perpetuis excursionibus & rapinis infestant. Ob quorum grassationes, deprædationesque terrestre iter illis in partibus haudquaquam patet, minimeque tutum est. Siue enim Mahometæus quis sit, siue Christianus, aut Hebræus, vel idololatra, parcunt nemini; sed in quoscunque obuios, nullo habito personarum discrimine, æquè grassantur, ac sæuiunt. Alij tamen alijs mitiores, humanioresque habentur. Professione Mahometei sunt omnes, conditione pastores gregum, dicti Arabes ab Arabiâ, à quâ oriundi sunt. Gens autem est innumera, potens, bellicosa, atque armigera, vaga, tamen, sine domibus, sine statione, in tentorijs è gossypinâ telâ, vel caprarum aut camelorum pellibus confectis, habitant: sine quiete vllâ sub dio versantur, atque in continuo ferè sunt motu. Hinc ciuitates nullas incolunt, nullaque oppida aut arces possident, nec se eorum muris continent; ex vnâ regione in aliam migrant, & incertis sedibus vagantur, proque pascuorum vbertate, aut animalium commoditate loca commutant. Camelorum dorsis, vbi iter agunt, vxores, liberos, & quicquid habent supellectilis, circumferunt. Miseri sanè, atque omnium rerum egentissimi: quippe qui torpentes otio, labores exosi, neque agriculturæ dant operam, neque artes vllas mechanicas exercent, aut honesto aliquo studio victum quærunt. Licèt enim multis in locis agros colere, viridaria & hortos plantare non incommodè possent; malunt tamen fame, siti, ac frigore perire, quàm industriâ aliquâ aut manuum operibus victitare. Sunt verò adusti Solis ardoribus, fusci coloris homines, nonnulli etiam planè nigri, instar Æthiopum, macie confecti, torridi, pannosi, ac pænè nudi omnes. Præter gossypinum

Digitized by Google

pinum enim indusium, manicis quadruplo largioribus nostris, & penulam lanceam simplicem, *Haba* vel *gaba* nomine, è pilis camelorum vel caprarum rudi modo lineis albis nigrisque diuisim contextam, manicis vt plurimùm carentem, nihil quo se tegant habēt. Nudis adhæc incedunt pedibus: nobiliores calceos; pauci caligas induunt. Tulipantho (quod tegmen capitis est) è candidâ gossypinâ telâ multis gyris insinuatum, ac Turcis perusitatum, caput inuoluunt: idque pro symbolo fortitudinis habent, quo admoneantur in bellum ituri, ne de reditu, sed de morte potiùs viriliter oppetendâ cogitent. Fœminæ etiam discalceatæ omnes; vnico amictæ gossypino cyanei coloris indusio, quod cingunt medium: caput linteo obuolutum tegunt, ac faciem velant, passisque vt plurimùm incedunt crinibus. Cœrulei coloris notis frontem, genas, supercilia, ac labra tingunt & inficiunt, quibus venustatem sibi addere putant: cùm tamen deturpent potiùs, quàm ornent. Inaures, torques, armillas, monilia, atque annulos ex orichalco, pleræque ornamenti loco gestant. Cibus eorum panis est plerumque subcinericius: obsonia lac recens, atque acidum, caroque caprina, & camelina: mel & oleum in delitijs habent, & nisi raro vtuntur. Panem fermentatum perraro comedunt: cuius adeò sunt auidi, vt si viatores habere quippiam comperiant, id per vim, nisi sponte dent, auferant. Cœterùm ciborum condimenta nulla agnoscunt signa diuitiarū, atque inscij voluptatum, imò omnis planè ciuilis commoditatis atque vsus expertes. Aurum, argentum, gemmásve, aut *vestes* pretiosas, ducibus, atq; optimatibus exceptis, nō possident. Soli camelorum, equorum, & caprarum greges eorum sunt opes. Equos alunt graciles, macie torridos, ac tenues, minimeque edaces, cursu tamen velocissimos, & laboris tolerantissimos, semel tantùm in die pabulum potumque sumere assuetos, ea verò audacia & pernicitate præditos, vt in obuios impetum faciant, & vbi necessitas postulat, celeritate periculo se facilè subducant. Ephippijs Turcarū more vtuntur leuissimis, quibus laneum tegumentum, quo posteriora teguntur equorum, ac loco straguli est, affixum hæret. Arma, præter sagittas, longissimæ hastæ sunt, ex cannis confectæ leuissimis, suprà & infrà ferreâ cuspide munitæ: quas *Zagaias* vocant, ac medias agili manu comprehendūt: dumq; iter faciunt, haud aliter quam lanceārij seu hastati pedites nostri solent, humeris imponunt, vel pendentibus brachijs gestant, agitantq; circumcirca summâ peritiâ, atque admirabili agilitate, vibrantq; eas in hostes eminus & cominus, in aduersos pariter ac fugientes. Huiusmodi hastis & veteres vsos fuisse meminit Plinius. *Calamis* (inquiens) *Orientis populi bella conficiunt, calamis picula addunt, irrenorabili hamo mortem accelerant, pinna addita calamus.* Et paulò post

lib. 16. c. 39.

Cala-

Digitized by Google

Calami hastarum vicem præbent, additis cuspidibus. Pauci vtuntur gladijs; quos *Seife* nominant, nos acinaces reddimus: suntque leuiter incurui; quibus non punctim sed cæsim feriunt. Sclopettarum nullus apud illos vsus, aut rarus. Cùm nos Syriam peragraremus, fama increbuerat Principem Arabum, qui Syriæ oram Damasco conterminam, totamque eam regionem, quæ ad Orientem vergit, & ad Euphratem vsque porrigitur, longè lateque depopulabatur, trecentos sub se habere sclopettarios; quiob tantas vires & insolitam potentiam, Deserti Rex à suis appellatus, circumuicinæ omni regioni, ac cæteris Arabibus vel maximè formidabilis euaserat. Equorum velocitate in pugnis velitatibus plurimùm valent, præstantque cæteris Orientis equitibus: acie verò instructâ præliari nesciunt. Nullo namq; seruato ordine hostem temerè adoriuntur, horrendisq; clamoribus cœlum implentes, certamina ineunt; cominus manus conferere formidant: sed nunc magno agmine densi in hostem ruunt, modò rari dispersiq; huc atque illuc velitantes hostium copias eludunt, debilesque & defatigatos hoc modo hostes reddunt, adeoque astu magis, ac dolo, quàm prælio, aut robore, & aperto Marte pugnam cient: & exterrent magis hostem, quàm vincunt; superantque potiùs multitudine quàm ordine. Si copiæ contra eos ducantur, quibus se inferiores esse cognoscũt, postquam diù multumque eluserint, per lata campestria se spargunt, fugaque saluti consulunt, atque ita hostium euadunt manus. Hinc deleri, aut sub iugum mitti ab Osmannicis hactenus nequiuerunt; neque facilè subiugatum iri existimandum est. In fugam namque acti in intima deserta se recipiunt, vbi lacte camelorum se nutriunt, pelluntque famem ac sitim: si qui eos insectentur, ob annonæ penuriam necessariò interire, vel ad suos re infectâ reuerti coguntur. Cæterùm hic barbaris illis præcipuus vitæ scopus est, Carauanis vt insidientur, vias infestent, rapinis latrocinijsque victum quæritent, atque aliorum vel labore vel ære acquisita in suos vsus conuertant. Rarò propterea viatores negotiatoresque eorum effugiunt manus, nisi ijs numero superiores sint, aut sclopettis eminus pugnâ concitatâ deterreant. Quod si verò itinerantes inferiores esse contingat, aut bonis spoliantur, aut impositam hominibus & sarcinis mulctam, priusquam abire liceat, soluere coguntur: nonnunquam tamen datis obsidibus dimittuntur: quemadmodum Hebræorum Carauanæ (quæ paulò ante nos Damasco discesserat) contigisse cognouimus. Ea quippe, etsi numerosa, prope Serach pagum à quadringentorum Arabum turmâ ex improuiso impetita, in prædam barbarorum venit, & mulctatis in tres taleros singulis Camelorum sarcinis, cùm non haberent in promptu vnde soluerent, datis obsidibus, pactoque de solutione præstanda inito,

fuere dimissi, relictis interim vltrà obsides, ac dono datis octo camelis diuersi generis frugibus onustis. Ast multo peiorem passa fuit fortunam Chiecagiæ Ducis nostri Carauana. Is namque iuxta vicum Tumiam, duodecimo ab Alepo lapide, postremo nostri itineris die quo Alepum peruenimus, cùm nos mediâ nocte præcedenti à Serach pago cum Cairensis Bassæ Carauanâ ob Arabum insidias iter aggrederemur, ille verò tardiusculè sub auroram cum suâ Carauanâ subsequeretur, à barbaris cum suis interceptus, omnibus pænè sarcinis exutus est, nullo eius vel dignitatis, vel conditionis, vel religionis, aut auctoritatis apud suos habito respectu. Mirandum verò tam barbaram, ac sine iugo & legibus gentem, tam squalidam, & pauperem, se à plagis & nece hominum continere, cùm tamen impunè id facere possint: liberi enim, nec Otomanum, nec alium quempiam dominum recipiunt, neque supremo vlli obediunt Principi, aut vllius agnoscunt imperiũ; sed sine certo Imperatore in plures classes diuisi militant, ac suos quique sequuntur Duces; quibus vltrò morem gerunt. Etsi verò libertate fruantur, & potentiâ numeroque plurimas nationes superent; quia tamen diuersa illos studia & factiones exagitant, mutuisq; idcircò odijs & conflictationibus se lacerant; imperium hactenus nullum constituere, aut aliorum regna inuadere potuerunt. Duces quidem nobilitate & auctoritate præstant cæteris, ac magnæ apud suos existimationis sunt: omnes tamen se nobiles, omnes dominos se salutant; omnes naturali quâdam concordiâ æquo iure censentur. Se solos autem à nullo vnquam subactos, sed perpetuâ libertate hactenus fruitos gloriantur: ideoq; se cæteris totius Orbis gentibus & nobiliores & digniores autumant. Origines. Originem verò suam ad Ismahelem Abrahami ex Agar filium, eiusque filios duodenos, de quibus in sacris Literis fit mentio, referũt; atque Agarenos ab Ismaëlis matre, vel à Nabaioth eius primogenito Nabathæos olim appellatos volunt. Sunt præterea ex hac gente plurimi Turcis subiecti, sub Osmannidarum Imperio stipendia merentes: quorum nobilioribus etiam magistratus ac dignitates præcipuæ conferri nonnunquam solent, qui & magnificentiâ & opibus inter cæteris emicant, Mauriscque præsunt multis in locis. Sunt quoque ex illis plurimi, qui per vniuersam Syriam dispersi vectigalia (Cafarros vocant) à viatoribus exigunt; quos vel à publicis quæstoribus certo annuo pretio conducunt, vel ab Imperatore beneficij loco tanquam de republicâ benemeriti obtinent: eâ tamen conditione vt itinera publica à latronibus & sicarijs immunia ac tuta reddant: qui licèt idcirco viatorum securitati prospicere, eosdemque ab iniustis exactionibus & latrocinijs reddere immunes iure teneantur; sui tamen muneris vt plurimùm immemores, quæ in alijs punire scelera deberent: ipsimet

sæpe-

sæpenumerò committunt, atque in viatores ipsos negotiatoresq; sæuiunt. Inter Arabes, dum Syriam peragraremus, famâ celeberrimus erat dux quidam primarius, Turcis vel maximè infensus, qui apud Balzaram, insigne Persidis emporium ad Persici sinus ostium, exercitum ad triginta millia hominum in hostem eduxisse, & fortiter contra Turcarum vires & impetus res gerens, prosperisque elatus successibus, sumis eos cladibus afflixisse, atq; indies magis ac magis affligere ferebatur. Sed de Arabibus satis: reliquum est vt de Drusis siue Truscis (de quibus suprà quoque meminimus) qui & ipsi plurimas Syriæ regiones grassationibus & latrocinijs infestas reddunt, aliquid referamus.

CAPVT XVII.

De Truscorum siue Drusorum conditione, moribus & vitæ genere.

PRÆTER Arabes (de quibus iam diximus) est & aliud genus hominum in Syriâ viatoribus molestum, & itinera grassationibus & deprædationibus infestans. Hi Drusi, vel (vt alij volunt) Truſci appellati, partim Libani montis iuga, & editissimas rupes, partim cuncta ferè maritima loca à Sidone Tripolim vsque itinere trium dierum incolũt. Maronitis populis, Christianæ legis cultoribus finitimi, confœderatique, Gallorum sese reliquias (qui cum Duce Bullionensi vniuersam Palæstinam, ac ipsam Hierosolymorum Vrbem è manibus infidelium recuperarunt) iactitant: hodie tamen à suis maioribus vitâ & fide multum degeneres, barbaricam vitam ducunt, exleges planè, nulliusque religionis censendi; neque enim Christianam, neque Mahometæam, minus Iudaicam amplectuntur legem. Præputiati quidem sunt, vinum bibunt, & porcinâ vescuntur carne, Christianorum more: Deum tamen eorum trinum & vnum, & Saluatorem Christum non agnoscunt: sed prophetam quendam nomine Isman colunt & venerantur. Deum quoque esse credunt vniuersi factorem, quem suorum curam habere aiunt, ideoque altâ voce, vt eos protegat, inuocant, atque adorant. Congregationes verò, vel publicas Orationes, ceremoniásve, vt cęteræ gentes, nullas habent; templa nulla exstruunt, nec sacrificia celebrant; nullus præterea apud eos disciplinæ, aut sacrorum rituum vsus. Pythagoræ opinionem sequentes, animam ex boni hominis corpore discedentẽ in infantis eâdem ipsâ horâ geniti corpus; ex mali verò hominis corpore abeuntẽ in belluæ alicuius corpus migrare aiunt. Cęterùm brutis animãtibus persimiles, incestibus se mutuò polluũt, neque patres à filiarũ, neq; à filiorũ nuptijs matres abhorrẽt; fratres quoq; sororibus cõmiscẽtur, ferarũq; ritu in promiscuos cõcubitus ruũt. Quod si eâ de re à Maronitis increpẽtur, moneanturq; vt deinceps abstineãt, sana cõsilia floccipendũt, ac nugas autumant Maronitarũ monita: se

Digitized by Google

sibi inquiunt non alijs liberos procreasse; ad se itaque, non alios, pertinere eorum vsum; maximè cùm rei propriæ vsus nemini vetitus sit. Quem quidem morem apud varias Orbis gentes etiã olim inualuisse testatur Ouidius his verbis

Gentes tamen esse feruntur,
In quibus & nato genitrix, & nata parenti
Iungitur, vt pietas geminato crescat amore.

Quinimo in eam euasere vesaniam, vt etiam absurdam & iniquam illorum opinionem existiment, qui contrà sentiunt. Quis enim (aiunt) plantat vineam, & de fructibus eius non edit? hortum quis excolit, eiusque (vti sudoris sui pretio) non vtitur fructibus? Nemini sanè iniuriam facere, si quis id faxit. Ita qui ex vxore filiam procreat, eiusque fruitur amplexibus, nulli damnum inferre, aut iniuriam; maximè cùm cætera animantia idipsum naturæ instinctu obseruare manifestum sit. His alijsq; miseri ac malesuasi homines (ne dicam bestiæ) execranda ac nefaria sua stupra, incestusq; infames velare, atque excusare nituntur; cùm interim à vero rationis & honestatis scopo quàm longissimè aberrantes, non videant quantum humana ab animantium ratione carentium naturâ differat. Sed neque stupris hisce & incestibus contenti, addunt & adulteria. Festo namque annuo, quod solemne habent, tam viri quàm fœminæ omnes certis in locis ad commune conuiuium conueniunt, ibiq; vino madidi vxores inter se quandoque permutant. Est autem natio hæc velocissima, montibus & collibus percurrendis aptissima; homines in primis industrij, rei bellicæ studijs addicti, audaces, robusti, & peritissimi sclopettarij. Arma eorum acinaces, arcus, sagittæ, sclopettique: quos ipsimet sibi, cùm ex terræ cauernis fodinisque ferrum abundè eliciant, proprio marte atque industriâ conficiunt. Idiomate omnes vtuntur Arabico. Syrorum seu Maronitarum more se vestiunt; excepto Tulipanpho, quod Turcarum instar candidum tenuissimę telæ inuolutum spiris capiti imponunt. Addictiores quidem Christianis quàm Turcis, Mauris, & Hebræis: omnibus tamen, vbi prædandi occasio se offert, æquè infensi. In medio verò Turcarum etsi sedes habeant, libertate tamen plerique eorum fruuntur, & à iugo Turcico viuunt immunes, neminiq; parent: nec enim Regi vlli, aut Principi extero obediunt, cùm neque vllus hactenus Turcarum in ordinem eos redigere potuerit; sed ipsi aduersus Turcarum iniurias, hostilesque insultus fortibus inuictisque animis huc vsque suos fines tutati sunt. Sibi itaque leges & iura condunt, vtentes illis prout libet: suntque omnibus adiacentibus nationibus ob feritatem formidini. Duces sibi eligũt, quos Emiros vocãt; quorũ mandatis vltrò obtemperãt, ac morẽ gerunt: pręterq; eorũ nullius imperiũ agnoscũt.

Nume-

Digitized by Google

Numerosiores olim fuisse quàm nunc sunt, fama est: nam ad sexaginta millia hominum adscēdisse dicuntur: cùm nūc vix duodecim millium numerum (vt fertur) expleant. Sæpius autem ab Osmannidis armis periti, Turcicum iugum nunquam hactenus susceperunt: nec Selymus ipse Turcarum Imperator eius nominis secundus, post debellatos, deletosq; Mamelu chos, totamque subactam Syriam, sub iugum mittere eos potuit. Hîc ille Selymus, qui profligato in campis Calderanis Persarum Sopho Hismaële, & occisis postremis Ægypti Sultanis, detractâ Persis Mesopotamiâ, & Maioris Armeniæ magnâ parte, Syriâ & Ægypto occupatis, post auum Mahumetem Imperium Osmannicum maximè auxit, & dilatauit. Sed & in hunc quidem vsque diem vererem conseruassent Drusi libertatem, nisi fraudibus insidijsque Abrahimi Bassæ Cairensis anno 1583. insignem cladem accepissent. Is enim pace simulatâ, ducibusque eorum sub specie pacis euocatis ac retentis, cùm bellum minimè exspectarent, incautos improuidosque subitâ incursione inuasit, vicosque eorum plurimos ferro flammisque absumpsit; quod cùm cæteri animaduerterent, ne ad vnum omnes delerentur, fugæ sese dedere, atque inaccessa montium iuga petentes, inter abruptas montium crepidines, saltusque occultos sese abdidere. Est autem Turcis vsitatum, quod vi non possunt, aut absque multa sanguinis effusione, dolis & perfidijs aggredi: quibus artibus maximam Orbis partem suo dominio subiecerunt. Hæc de Drusis dixisse sufficiat: nunc iter prosequamur.

CAPVT XVIII.

Emesæ siue Humsi vrbis descriptio.

INCLINANTE iam die venimus Emesam, siue Emissam, Arabibus Humsi, vel Hamsa dictam Gregorio Emisseno alumno imprimis claram; quæ Christianis olim Syriam moderantibus Sardinella fuisse putatur. Hanc multi terram Hus Iob prophetæ patriam autumant: licèt alij eam in regione Traconitide statuant, vbi eius sepulchrum etiàmnum supereſſe memorant. Mihi prior opinio magis arridet, cùm & iuxta Iosephum & Hieronymum inter Palæstinam & Cælesyriam media iaceat. Cui consonum est quod à Turcis prædicatur, Moscheam huius vrbis primariam supra fundamenta ædium Iob structam esse. Est autem vrbs perpulchra, ampla, ac satis frequens, in planitie latissimâ Apameæ regionis posita, fossis, muris, turribusque validissimis è nigro ac viuo lapide cincta: cui arx imminet situ firma, oualem pænè referens formam, edito in colle, manufacto tamen atq; vn-

Digitized by Google

dique præcepiti, quadratis distincta turribus; fossis eam ambientibus profundissimis. Cliuus, cui arx insidet, quo difficilior ad summitatem detur adscēsus, lapidibus complanatis circūquaq; obductus est. neglecta tamen hodie, nulloque præsidiario milite munita, tota squalida & ex parte ruinosa iacet. Vrbem hanc olim Samareos, à Samareo decimo filio Chanaan prognatos, incoluisse nonnulli referunt. Archiepiscopali etiam sede, Christianis in Syriâ rerum potientibus claruisse, ac quatuor Episcopatibus imperasse, Tyrius scribit. Incolæ hodie Mauri pleriq;, reliqui aut Christiani Iacobitæ, aut Turcæ, vel Hebræi sunt: quorum pars maxima alendis bombycibus operam dat. Textrinæ ibi plurimæ, in quibus varias è gossypio conficiunt telas, auro & argēto ac varij coloris byssino intertextas. Duas etiamnū Christianorū ibidē videre Ecclesias, vnam Sanctorum quadraginta martyrū titulo claram, alterā Diuo Eliano dicatam: cuius corpus sub Arâ Maximâ marmoreâ reconditum tumbâ ferunt. Ædificia vt plurimùm foris exilia satis & turpia adspectu sunt, partim ex luto & latere, partim è saxis constructa. Fertilissimi soli gaudet territorio, & vbique cultissimi: cuius agri moris albis nigrisque in primis referti sunt: quarū folijs maximā nutriunt Bōbycum copiā. Aquarum tamen inopiâ nonnihil laborat: præter vnicū namq; riuulum, quo campi irrigantur, nihil habet. Iuxta vrbis muros, extra aquilonarē portā, duo spatiosissima visuntur Chana, seu diuersoria publica, nouū vnū, alterum vetus, vtrumq; magnificum, atq; aream latissimâ exornatū. Nouū, vti commodius, tutiusq;, Messitâ quippe, fonte, & portis munitū atq; ornatū, cùm vetus his omnibus careat. Cadius Mechanus, & Chiecagia cum suis nobis aduenientibus occupauerant. Ad vetus itaq;, cū locus in nouo non daretur, diuertere necessum fuit: quod ruinosum, squalidum, & immunditijs plenū inuenimus. Muchetorū autem operâ verri pauimentū, & sordibus liberari ex parte curauimus vt sessionis saltem locus aliquis nobis foret puluere & stercore vacuus; humi enim sedendum, cubandū, cœnādum, dormiendū erat. Pulueris & animalium fimo vt cunq; deterſis, sarcinisq; introportari iussis, cœnā satis frugalem humi sedentes sumpsimus, ac paulò pòst defatigata corpora aliquantulo refecimus somno. Alluit nouū riuulus aquæ optimæ, ex quo fons in interiorem aream, animalium adaquationi atq; hominum necessitatibus & lustrationi accommodus, deducitur. Alij quoque curipi ex eodem riuulo peringēti rotâ ligneâ aquarum rapacitate circumactâ, per adiunctas fistulas in vrbem quaqua versum ad Turcarum Messitas, Chanaq; publica fontibus exornata traducuntur. Haud procul ab hoc Chano Meridiē versus antiquum videre est pyramidali formâ sepulchrum, inguens atq; amplum, quadrato constructum lapide, Græcâ inscriptione insignitum: quod tamen, cum propius accedere

Gen 10. Ioseph. 7. Bel 27 Tyr. 14. Bel 12, 21.

Digitized by Google

cedere non liceret, haudquaquam legere datum fuit. Putant aliqui in Caij Cæsaris memoriam erectum esse, eiusdemque epitaphium continere Præsunt vrbi tres præcipui magistratus, Saniaccus, Cadius, & Subassius: penes quos incolarum omnium & vitæ & necis potestas est.

CAPVT XIX.

Ex Emesa discessus. A Cadio iniuriæ, eiusq; ac Turcarum superstitiosi ritus. Restel, & Haman vrbium situs, & descriptio.

PRIDIE Non. Decembris, quartâ antelucanâ horâ, ac cœlo pluuioso Emesâ discedimus, facibusque pro more præeuntibus, sub obscurâ nocte; denso ac continuo imbre iter prosequimur. Simul atque illuxit, ex nostris aliqui citato gradu nonnihil progredi, & Turcas antecedere conati, cùm in Cadij lecticam (quâ vehebatur) casu incidissent, acriter ab eodem increpati, maledictis, probrisque affecti, referre pedem, & retrocedere sunt coacti. Indignè siquidem ferens barbarus quòd primo diluculo Christianos sibi obuios habuisset, malum nimirum auspicium ratus, adeoq; irâ in ducem nostrum concitus accersiri statim eũdem iubet: qui cùm coram adstaret, vt solet hominum malitia ad insana maledicta confugere, stomachatur in hominem, execeratur, dirisq; omnibus deuouet; maximæ eum temeritatis arguẽs, quod cùm Mussulmanorum nosset mores, Frangios non prænonuisset ne piaculum tam grãde committerent. Turcæ siquidem ac Mahometæi omnes superstitionibus summopere dediti, cùm se solos fideles ac Deo gratissimos existiment, ac cæteros infideliũ loco habeant, ideoq; *Iaur* vulgò, quod infidelem denotat, Christianum appellent, malo omini attribuunt, si vel ante exortum Solis, vel sub auroram primò Christianum quempiam, aut Hebræum obuium habeant: inauspicatis nimirũ successibus, infortunijsq; eo die se fore obnoxios arbitrati. Tertiâ ferè diei horâ, latissimâ superatâ planitie, pascuis vberrimâ, in quâ domum nullam, nullum ædificium, nullum tuguriolum conspicias, Rostel siue Rustem vetustissimam vrbem (quam olim Sebastopolim dictam multi putant) attigimus. Plurimas ibi ædificiorũ reliquias, columnarũ series, & ruinarũ aceruos in dextro cliuo viæ proximo, prætereũtes conspeximus. Tota namq; vrbs in cinerẽ ferè versa, ruinis plena, habitatore vacua, squalida omninò, & deserta iacet. Assi fluuius rapacissimus, quem & Orontem vocant, eius septentrionale cornu alluit. Flumini pons lapideus impositus per commodum viatoribus præstat transitũ, elegãtis structu-

structuræ opus: ex quadratis enim saxis prægrandibus, longus ducentos pedes, latus sexdecim, arcubus denis innititur, & vtrimque lapideis spondis pulcherrimè munitus est. Ad pedem pontis in ipsâ fluminis ripâ ingens videre est ædificium, maiori ex parte dirutum, veteris Chani (vt multi putant) reliquias. Ponte superato ad dextram fleximus, viâ accliui & saxosâ. Tum rursus pluuia iugis ac gelida nos adoritur; quæ vento vehementi ac rigido commixta, adeò nos paucis horis afflixit, & madefecit, vt vix camisia remaneret sicca. In latissimam denique ac vastam incidimus planitiem, iam dictæ non absimilem, nec latitudine inferiorem, vbique lætam, ac herbidam, Sesamo quoque & Gossypio vtcunq; cultam: cui olim Campi Sabæi nomen fuisse putatur. Paulò post Montem Bellarbei vberis soli, nec multum eminentem transcendimus, perque campestria deinde pergentes loca, reperi Haman vel Aman venimus; quam tanquã fuisse Apamiam, à Seleuco Nicatore conditam, atque ab vxore eius Apamiâ nomen sortitam multi putant; cùm antea Pelle, vel Pella diceretur. Posidonius Stoicus (vt author est Strabo) hac oriundus fuit. Est autem celebris, ampla, frequens, & munitissima Syriæ vrbs, post Damascum & Alepum, siue amplitudinem, atque hominum frequentiam, sitúsve monimen, elegantiamque, siue annonæ varietatem, vbertatemque consideres, facilè cæteras Syriæ vrbes antecellens. Situs vrbis ita se habet: in imâ valle posita, fructiferis amœnisque collibus circumdata, arce eminentissimâ munitur: quæ tanquam alta specula tutissimam eam reddit, ac in circumiacentia arua longè lateque dominatur, magnoque ex interuallo eminus aduenientium conspectui se præbet. Vix autem in ipso aditu vrbs ipsa conspicienda datur; adeò enim collibus vndique septa profunda sedet, vt, nisi quis in ipso limine hæreat, vrbem in proximo esse nequaquam animaduertat. Fluuius Hase vel Assi, aut Asser Arabibus, veteribus Orontes, qui & Rostem vrbem præterfluit, mediam diuidit, ac suburbana prata, vrbemque ipsam irriguam reddit. Rotarum namque machinas, quibus ex flumine aqua extrahitur, quæque centenarium numerum superare perhibentur, suis vndis impellens, aquas in maximâ copiâ per fistulas, ligneeve tubos sine negotio per vrbem & hortos vicinos effundit, viridaria humectat, & terræ sata plantasque lætificat. Hinc fruticum olerumque hortensium tanta ibi copia, vt nusquam vberior. Ædificiorum forma quæ & Damasci; minora licèt pleraque, foris & turpia sint. Emicant inter cætera terna publici operis balnea, quæ eximia sanè & spectabilia sunt. Solum omne circumuicinum in fœcundos, amœnosque, ac nitidissimos colles, valles que distinctum, varij generis arboribus, præcipue ficubus, Musis, Morisque albis abundat. Vino quoque optimo, & frumentarijs

Plin. lib. 5. c. 23.
Strab. lib. 16.

ac

ac gossypinis campis cultissimum est. Arx situ licèt validissima, muris nimirum atque altissimis turribus cincta, fossisque profundissimis munita, vacua tamen præsidiario milite, & ex parte collapsa, neglecta omninò iacet. Hæc medium vrbis occupat; cliuoq; insidet altissimo, qualem referens formam, arci vrbis Humsij non absimilem. Adiacent vrbi, quâ parte Austrum spectat, plurima superbi operis ædificia, è marmore versicolore mirâ arte composita, Mesquitarum formam sphęricâ figurâ referentia, quæ veterum Circassorum ac primatum monumenta & sepulchra esse dicuntur. Vrbis imperium ac supremum ius penes Saniacum est. Is Damasceno Bassæ subiectus, vnà cum Cadio & Subasio Rempublicam administrat. Incolæ vt plurimùm Mauri & Christiani, Turcæ perpauci, pauciores Hebræi. Christiani Maronitæ templum ibidem habent satis elegans, Diuo Ioanni dicatum, in quo sacra suo more peragunt. Archiepiscopali quondam sede claruit, septem ipsi parentibus Episcopatibus. Sed ad Saracenos deuoluta, multisque seculis spurco Mahometæorum cultu polluta, iterum à Tancredo Antiocheno Principe post longam obsidionem expugnata, & Saracenis erepta, Christiano cultui ab eodem restituta est. Postea rursum labentibus Christianorum in Syria rebus, à Mameluchis occupata, Sultanico Imperio diu subiecta, tandem subacta à Turcis Syriâ, Osmannidarum Imperium subijt; cui etiam paret. Vbi vrbem ingressi fuimus, Cairensem Bassam hærere ibidem suo cum comitatu, nec nisi proximâ luce discessurum, intelleximus. Id res nostras plurimùm afflixit, nosq; vehementer turbauit: omnibus siquidem à Carauanâ eius numerosissima occupatis vrbis Chanis, quò diuerteremus nullus dabatur locus. Sarcinas idcircò publicâ in viâ in obscuram vsque noctem dimittere, Turcarumque iniurijs exponere, ac pluuiâ penitus madidi, & algore rigidi, intensum noctis rigorem, ac rorem sub dio perferre cogebamur. Operâ tandem Genizari nostri in Chano quodam proximo, discedentibus ex eo Turcis, cubiculum (conductionis priùs Chani præfecto soluto pretio) obtinuimus: vbi depositis sarcinulis, fessa longo & molesto itinere corpora, ac fame & siti ferè exhausta nonnihil refecimus, igneque exstructo quo calefieremus, vestesque madidas siccaremus, humi sedentes somnum cepimus. Ob loci verò angustiam, cùm vix sedendi nedum cubandi superesset locus, incommodè admodùm noctem transegimus, fælices tamen nos arbitrabamur, quòd ad pellendum frigus, ac rorem nocturnum, cæteraque noctis fugienda incommoda, & res nostras conseruandas tutum aliquod receptaculum nacti essemus.

Tyr. 14. Bel. sacr. 14. 15. & 10. Bel. sacr. 23.

Herold. Cons. Bel. sacr. c. 9. 10.

CAPVT XX.

Ex Haman discessus Cairensis Bassæ Carauana cum nostrâ coniunctio. Eius castrensia tentoria. Iuxta Sechon Chan Turcarum castrametatio. Coquendi modus: & victus parcitas.

NONIS Decembris sub diei crepusculum vrbe Haman egressi, Aquilonem versus continuauimus iter, cùm iam multo antè ac mediâ nocte Bassa Cairensis cum suis iter inchoassет: quem tamen subsistentem, ac Mechanum Cadium nostrę Carauanę Ducem exspectantem, quinto ab vrbe lapide adsequuti sumus; eiusque deinde comitatui associati Alepum perreximus. In quo quidem itinere latissimas nunc fructiferasque planicies, nunc colles vberes, amœnosque, Oleis, Terebinthis, ac Cocco refertos, nunc desertos & incultos eo die superauimus. Indigenæ Terebinthi semine loco pabuli, Cocci granis ad purpuram tingendam vtuntur. Seminant quoque plurimis in locis frumenti quoddam genus *Hareoman* Arabicè dictum, Occidentalibus vix cognitum, ac solus Epirotis & Corcyreis notum, qui vulgò id Calambochio vocant, & panem inde conficiunt, cuius etiam *suprà* meminimus. Plurimi hîc circumcirca visuntur Onagri; è quorum corijs elegantes & insignes conficiunt adaptantque vaginas. *Post* plurima peracta milliaria, ipso meridie iuxta quadratæ formæ *ædificium*, cisternæ aquæ frigidæ contiguum, Turcis religionis ergo subsistentibus, & nos substitimus. Interim primoribus illorum & honestioribus ad proximam diuertentibus Messitam, ipsi in virenti gramine vires lassas ci, bo potuque paululum reparauimus. Regio omnis circumuicina fonte caret & flumine: aquæ idcirco vel maximè indigens est. Hinc puteos & cisternas fodiunt accolæ profundissimas, in quibus pluuialem aquã conseruant, viatoribus in primis vtilem & percommodam. Recedentibus Turcis, continuamus iter. Sole demum ad Occasum vergente, Sechon Chan in imâ valle situm diuersorium ex eminenti loco tertio ferè inde milliario se nobis conspiciendum præbuit, vbi Cairensis Bassæ Carauanam iam castra fixisse eminus cognouimus. Arcem oppidúmve numerosi exercitus obsidione cinctum te videre dixisses, ob tantam hominum frequentiam, tantamque equorum, ac variorum iumentorum copiam, tot denique castrensia tentoria, pulcherrimo ordine circumquaque disposita. Vbi demum propiùs accessimus, hinc Dromedariorum Camelorumque mugitus, illinc equorum hinnitus, mulorum item, asinorum, cæterorumque animalium dissonus strepitus, tympanorum adhæc sonitus, clangorque tubarum varius omniũ aures

aures obtundebat. Fumabant passim coquinæ plurimæ, adstabant coqui sub dio cœnam suis præparantes heris; quæ res lætum spectaculum, nec ante visum nobis exhibuit. Vt autem Lectori innotescat quàm facilè Turcę (obsoniorum varietatem nil curantes) rem culinariam expediant, quàm parcè item viuant, lubet obiter hoc loco adjicere quis eorum in viâ coquendi modus, quis item ciborum apparatus. Scrobem effodiunt longam sesquipedem, latam palmos duos, nonnihil decliuem, extremo angulo aliquanto profundiore. In hanc ligna (quæ vel secum deferunt; arbusculas enim aridas in itinere euellunt, atque in fomentum ignis secum asportant, vel è loco vicino, arbusculârum defectu, petunt) immittunt, hæc igne è silice excusso accendunt: mox lebetem æneum scrobi imponunt, coquuntque ad cremorem vsque modò Oryzam, hordeum, vel legumina, modò carnes verunecinas: quas tamen nostratium more non elixant, assantve, sed ossibus denudatas in frusta minutim conscindunt, nullaque additâ aquâ proprio tantùm cum adipe coquunt. Nulla præterea illis obsonia, nullæ dapes, nullus vini vsus. Hinc nullis propemodùm morbis vexati, & robustiores euadunt, & longissimè viuunt. Subsistente hîc Turcarum Carauanâ, & à Cairensibus omnibus diuersorij locis occupatis, sub tectum recepti non sumus. Idcirco cum frigore & rore nocturno conflictantes, totam ferè noctem sub dio insomnem transegimus. Cæterum cùm frequens suprà de Camelis Dromedibusque mentio habita sit, visum est formam ac naturam vtriusque animalis paucis enarrare.

CAPVT XXI.

Camelus quid animalis. Genera horum duo; eorumq; conditio.

EST Camelus animal quadrupes, procerum admodum, ac multo altius equo, turpe adspectu, odore tetrum, exili, longo, incuruoque collo, sed truciori capite: maxilla ei superior quatuor duntaxat dentibus acutis longisque armata, inferior dentibus referta, vti & cæteris iumentis. Gibbosum habet tergus, causam asininam, crura tibiasq; prolixas, proplitibus duplicatis: quibus accepturus onus singulatim procũbit: carnosos & bisulcos pedes, vngueisq; aduncos, ac pedũ plantam pulposam & mollem, instar spongiæ. Est autẽ laboris patientissimũ, portandisq; sarcinis aptissimum, nam trium equorum onera facile ferũt singuli, & supra mille librarum pondus, imò decem medimnos frumenti, vel homines quatuor in lecto iacentes, ac cistis inclusos vehunt commodissimè. Pedatim tamen graditur hoc animal, vt sinister pes non transeat dextrum, aut præuertat, sed subsequatur. Etsi verò horrido aspectu, clamoreque ingrato ferox nimium videatur

Digitized by Google

ignaris: est tamen præter opinionem mansuetum admodum, adeoque cicur, suisque ductoribus obsequens, vt ad arbitrium vocemque eorum in genua, atque adeò in ventrem sese demittat; ac pronum, anterioribus priùs cruribus, mox posterioribus complicatis, onera sarcinásve tergori imponi sinat: mox vbi se satis onustum esse, ac consuetum habere pondus sentit, (neque enim plus oneris quàm ferre potest imponi sibi permittit, nec vltra assuetum procedit spatium) in pedes se erigit. Si assurgere vel inclinare se quandoque à ductore iubeatur, ilicò voci iubentis, ac si ratione veteretur humanâ, obtemperat. Genua callo obducta durissimo habet: subductis quippe sub se cruribus, dum vel depositis sarcinis quiescit, vel interdiu noctuque obiectum pabulum sumit, in ventrem procumbit humi, totumque corpus ijs sustentat. Cùm verò inediæ ac præcipuè sitis patientissimum sit, paruo sumptu alitur; cibi vtique ac potus pro tantâ mole pauciss. mi. Paleâ autem tritâ, vel furfure, aut gramine, vel modico sale vescitur, pascuisque asperrimis & uricosisque vtitur. Triginta, imò quadraginta continuos dies sarcinis onustum absque vllâ requie progreditur, æstumque diei feruentissimum suffert: triduo, quatriduo, imò diutiùs sitim tolerat, & impotatum incedit. Sed cùm bibendi occasio se offert ventrem implet, turbata concussatione priùs aquâ. Vrinam mittit transuersam, & eam modicam, & tenuem. Per deserta, arenosa, planaque loca, obeundis, conficiendisque itineribus aptissimum est: per aspros scabrososque montes non item; idque ob pedum mollitiem, & pulpositatem; quos idcirco facilè lacerat. Quod si lædi contingat, nec progredi possit, ilicò ductores mactant, corioque detracto, ossa carnibus purgant: quas (relictis in viâ ossibus) inter se diuidunt, & sale conditis ad cibum vtuntur. Sub aurâ frigidulâ pigrum est, nisi excitetur cantu hominis, vel sono fistulæ, aut tintinnabuli: quibus plurimis ornantur. Æstu Solis alacriùs graditur. Sunt autem Cameli duplici specie, partim villosi, partim glabri: illi frigidioribus regionibus & hiberno tempore aptiores; hi calidioribus prouincijs, & æstati. liores. Vidimus ex his plurimos, catenulas ferreas duplices anterioris dextri pedis cruribus gestantes causam scisciti, didicimus eos Mechæ fuisse, & his catenulis, tanquam sanctitatis notâ à cæteris distingui, ac præstantiores haberi. Dromedes, seu Dromades, vel Dromadi, vulgò Dromedarij, olim Anacoli, Lagariquedicti, parum aut nihil ferè à Camelis differunt, eiusdem planè formæ, & proceritatis; nisi quòd bina in dorso tubera habeant, graciliores insuper, macilentiores, ac celeriores sint. Hinc non tam ad portandas sarcinas, quàm ad equitandum Ægyptijs, Arabibus, Æthiopibusque plurimùm vsui sunt. Supra centum milliaria Italica vno die conficiunt, præsertim locis

Digitized by Google

locis arenosis, & aquis carentibus. Fœminis, quæ ad bellum præparantur, vuluas ferro exulcerant, quo coitu negato fortiores, & præliis aptiores sint. Duos in certamine sagittarios ferunt iunctis dorsis, alterum vtà fronte, alterum vtà tergo in hostem pugnet. In Ægypto Arabiisque plurimi nascuntur. in Syriá pauciores; tamen tamen frequentes, quos inter armenta pascit Orens. Cairensis Bassa, quos secum habebat Dromades, ex Ægypto eduxerat, eosque frontalibus cristis, ac depictis stragulis eleganter ornatos mancipiorum Æthiopum (quæ in ijs equitabant) curę & regimini demandauerat. Hos pastillis e farinâ triticeâ confectis, sed parcè admodum reficiebant. Vbi sessori descendendum esset, bacillo pedes animalis percutiebat: atque ita Dromedarius in terram procumbens, commodam descendendi facultatem illi præbebat.

CAPVT XXII.

Varij peragrati pagi; eorumq; situs: & in vrbem Alepum ingressus.

OCTAVO Id. Decembris in Cairensis Bassæ comitatu ante exortum solis Sechon Chan discedimus: mox Macharap pagum (cui Chan satis amplum sed dirutum contiguum est) post tergo relinquentes, circa meridiem Marram (quæ Maronias antiquitùs fuisse putatur) venimus. Pagus est satis frequens, & amplus, cliuo insidens non multùm eminenti, & feracis soli. Insigne olim fuisse oppidum, peringentes testantur ruinæ, & saxa prægrandia, formâ vt plurimùm quadrangulari per circumiacentes agros. Tyrius vrbem quondam munitissimam fuisse, & â Christianis duce Godefrido Bullionensi vi captam, ac mœnibus & turribus deiectis succensam, & in fauillam redactam scribit, Pago adiunctum hæret Diuersorium amplissimum, ac regij operis quadratâ formâ ædificium, á Sinan Bassa non ita pridem exstructum. Id plumbeis tectum laminis, aream in medio continet spatiosam, lapidibus quadratis vestitam, Mesquitâ egregiâ, fonte, & duplici porticu ornatam. Territorium omne fertilis soli est: Gossypio & Sesamo vtcumque cultum. Bassâ Cairensi cum suis hîc in sequentem vsque diem subsistente, nobis etiam permanendum fuit. Concameratis autem Chani interioribus à Turcis occupatis mansionibus, sub porticu exteriori satis incommodè vnà cum cæteris noctem transegimus. *Lib. 7. Bel. sacr c. 9. 11. 12.*

SEPTIMO Id. Decembris primâ antelucanâ horâ Marrâ discedimus, nunc modò aspero, modò declivi pergentes, deserta vndique

& inculta offendimus loca. Mox. Iouai pagum, quondam vrbem amplissimam (vti ingentes testantur ruinæ) transimus medium. Circa meridiem Meraim vicum, Chano elegantissimo & amplissimo ornatum, ad dextrã reliquimus. Tertiâ rursum postmeridianâ horâ iuxta Serach pagum, humili impositum colli subsedimus. Ad collis radicem Chan visitur satis amplũ, quadratâ formâ. Id cũ propiùs accederemus, postremum claudentes agmen, à Cairensibus occupatũ inuenimus. Cum cæteris itaq; Turcis nudâ recumbentes humo, sub dio dormire, intensum perferre frigus, roremque nocturnum, aliaque noctis incommoda perpeti coacti sumus.

Sexto Id. Decembris, qui Cõceptioni Diuæ Virgini sacer erat dies, mediâ nocte itineri se accingentibus Cairensis Bassæ & Mechani Cadij Carauanis, nos quoq; periculum in morâ rati, nocturnum iter tacibus accensis præeuntibus, vnà ingredimur. Secundâ ab Ortu Solis horâ Barchon siue Barchan Chã prætergredimur. Quinto inde milliario, haud procul à Tumia pago, quem fluuiolus præterfluit, agrosq; circũuicinos irrigat. Alepi montana adscẽdimus: quæ etsi mitia sunt, horrida tamen, ac squalida, steriliaque passim se offerunt. Inde duodecim millium passuum continuato itinere, viâ modò accliui, modò decliui, ad dextram reliquimus Lenzariam Messitam, secundo ab Alepo lapide, vbi primùm vrbs ipsa conspicitur. Inde decliui semper semitâ ad vrbẽ rectà perreximus; quã primâ postmeridianâ horâ læti admodùm, & cũ summâ omnium voluptate, vtpote optatam quietis sedem, appulimus. Annus enim iam videbatur quòd longo infesto & incommodo itinere exhausta ferè corpora quieti nulli dedissemus. Ad portam itaq; quam à Carcere vicino Portã Carceris, itemq; Damascenã appellãt ex iumentis descendimus, & pedibus nullo dato impedimẽto vrbẽ intrauimus, ac rectà ad Diuersorium *Sibene* pergentes, cui Minoritarum cohæret Monasterium, Guardianũ Hierosolymitanũ, & reliquos Minoritas itineris nostri comites eò deduximus: ijsq; valedictis ad Venetorum Consulis ædes, haud procul inde distantes, diuertimus: vbi benignè hospitio excepti, reliquum temporis, quo Alepi moram traximus, transegimus.

CAPVT XXIII.

Alepi vrbis encomion: situs, natura loci, merces, fructus, & incolarum conditio.

Est Alepum, seu Chalepum, Mauris Chalep, vel Halep, Italis Aleppo antiquitùs Berrhæa, vel (vt alij volunt) Hierapolis dicta, quam Iouius ab Alepio Iuliani Cæsaris præfecto ædificatam, ac nomen sumpsisse

lib. xiij. 17.

pſiſſe putat, notiſſima Syriæ Comagenæ vrbs, totius Orientis nobiliſſimum & celeberrimum emporium: populi frequẽtiâ, ac rerum opulentiâ cæteras Syriæ vrbes longè ſuperans: poſt Conſtantinopolim & Cairum Ægypti regiam inter Oſmannico Imperio ſubiectas vrbes primas tenens. Cuius ſi gloriam, ſi diuitias, ſi mercium copiam, ac rerum omnium abundantiam, hominumq; frequentiam ſpectes, regiâ quadã maieſtate fulgentem, velut reginam inter cęteras Orientis vrbes eminentẽ dixeris. Collibus autẽ vndiq; circundata, partim plano, partim cliuis inſidet, & ſitu peramœna eſt. Tres quippe colles mœnibus cõprehendit: quorum eminentiſſimus eſt is, qui in ipſo fere vrbis vmbilico arcem continet. Singa amnis (qui è Pierio monte per Comagenam tortuoſus & leuis haud magnam aquarum molem trahens fluit) vrbem alluit, ac ſuburbium medium præterfluit, riuuliſque arte deductis vallem adiacentem irrigat, lætificatque ſata, ac demum iuxta Byrram vrbem in Euphratem euoluitur. Ex eo varios per eurîpos alij in vrbem riuuli traducuntur, fonteſque plurimi per vniuerſa fere Carauanſeraia, ſeu Chana, Meſſitas, ædeſq; priuatorum plurimas eliciuntur. Ambitus vrbis ſex millia paſſuum continet. Muris autem foſſiſque etſi cincta ſit, nequaquam tamen ita munita eſt, vt hoſtium impetum ſuſtinere, aut longam obſidionem ferre queat: collapſa etenim mœnia, ac multis in locis Turcarum incuriâ aperta, & neglecta iacent, faciliſque etiam noctu aditum exitumque præbent. Muri omnes altiſſimi, & lapidei ſunt, ex quadratis conſtructi ſaxis, turribus quadrangularibus, ſexaginta circiter paſſuum interſtitio ſeiunctis, interſecantibus; foſſâ multis in locis ambiente profundiſſimâ, aquis tamen carente, & ſiccâ. Arx quæ media in vrbe eſt, in tumulo (vt arbitror) manufacto ædificata, eam ſatis tutam reddit, & ad propulſandam vim hoſtilem aptiſſima eſt; habetque turrim decimo ab vrbe lapide conſpicuam: quæ tanquam alta ſpecula in circumuicinam omnem regionem longè lateque dominatur. Formam refert oualem, arci Haman vrbis non abſimilem, amplior tamen, altior, munitiorque, foſsis circundata profundiſsimis; in quibus maxima auium piſciumq; omnis generis generatur aliturque multitudo: quos nulli fas eſt interimere. Mirum dictu, mulierculæ prætereuntes fruſta panis auibus præteruolantibus manu porrigunt: piſcibus etiam in ipſo foſſæ alueo natantibus, & quandoque exilientibus panem, & quicquid cibi habent projiciunt; Deo id gratiſsimũ fore ſtolidè arbitrantes. Vnico ponte ab auſtrali latere præbet acceſſum; quem triplici portâ, priuſquã ad penitiora detur aditus, ſuperare neceſſum eſt. Is totus lapideus, & mirandâ arte atque opere vel maximè ſpectabilis, è profundiſsimis foſsis,

pluribus

Digitized by Google

pluribus ſurgentibus arcubus inſtar turrium eminentibus innititur, ſtuporemque ſuâ altitudine, atque operis vaſtitate intuentibus injicit. Licèt autem vetuſti operis ſit arx, ruinam quoque minatur quibuſdam in locis muris turribuſque non ſatis firmis, imò fiſſis, rimoſiſque, ob ſitus tamen altitudinem, foſſarumque profunditatem, & latitudinem haudquaquam contemnenda eſt; vel eo magis, quòd bellicarum machinarum in eâ magnus habeatur numerus, bellicoque apparatu atque milite præſidiario munita ſit. Præſidium ad ducentos Genizaros adſcendere dicitur: quibus præeſt Arcis Præfectus Bolucbaſſius appellatus. Hi Caſtriaci dicti, pedites omnes, & ſclopetarij, ex Mauris & abiectâ plebe collecti, cæteris longè inferiores habentur, ac nullo ferè apud vulgus & reliquos Genizaros pretio ſunt: quippe qui indignos eos putant, quibus arma credantur, quique militaria munera obeant; quòd nec Europæi ſint, nec ab ineunte ætate armis aſſueti, ſed ex vilis & ſordidæ conditionis hominibus vnius Baſſæ auctoritate cenſeri ſint ſoliti. Vrbis portæ duodecim numerantur. Præſtant cæteris ſtructuræ elegantiâ atque amplitudine Damaſcena, & Babentachia, neutra tamen, vti nec reliquæ, interdiu ab aliquo cuſtoditur, aſt liber cuique patet aditus. Suburbia tria habet ampliſſima, ædificijs non minùs atque vrbs ipſa exornata, Giudeidam, Banchuſam, & Babentachiam, à Chriſtianis Orientalibus pleraque habitata. Celebrior cæteris eſt Giudeida, vbi campum cernas latiſſimum, & ſpatioſum: in quo ſingulis ferè diebus hippodromica feſta, ſeu equeſtres curſus in agitandis lanceis, equiſque exercendis celebrant Genizari. Inter varias plurimaſque Meſſitas præſtant ſtructuræ magnificentiâ, & operis multitudine, atque elegantiâ duæ recens exſtructæ, formam ſphæricam referentes, plumbeiſque tectæ laminis, rotundis turribus (Madenas vocant) exornatæ. His addi poteſt tertia, Chriſtianorum quondam Eccleſia, formâ oblongâ, areâ ſpatioſâ, marmore veſtitâ, ac porticu eleganti illuſtrata, turrim adiunctam habens quadratâ formâ æquilateram, quâ nullam totâ Syriâ vidimus altiorem. Huic cohæret aliud ſphæricâ figurâ Templum vetuſtiſſimũ, Diuo Ioanni (vt ferunt) olim ſacrum, nunc à Turcis in Meſſitam verſum: quod licèt à multo iam tempore poſſederint, ſuoque ritu ſacra inibi, publicaſque preces habuerint, Altaria tamen, Imagineſque in parietibus depictas integras atque illæſas hactenus multorum cum admiratione reliquere: cùm tamen vel maximè eas abhorreant, nec vſquam admittant, Lege nimirum Mahometçâ omnem Imaginum vſum illis prohibente. Hodie autem perpetuò clauſum nemini Mahometanorum patet; neque enim reperias quenquam, qui orationis causâ illud frequentare, aut ingredi vllo modo audeat, eâ ratione

(vt à

Digitized by Google

vt à viris fide dignis accepimus) quòd plurimis exemplis iamdudum didicerint, quotquot vel Mauri vel Turcæ id ingredi hactenus tentârunt, secreto quodam Dei iudicio vel membris esse debilitatos, vel morbis diuturnis afflictos diem obijsse, vel subitâ morte correptos perijsse, alijsq; varijs modis Diuinam vltionem sensisse. Licèt autem Veneti mercatores crebris apud Aulam Osmannicam (vt nobis relatum est) precibus institerint vt sua inibi peragere sacra ab Imperatore Turcarum concederetur, eo saltem intuitu, quòd nullius apud Turcas vsus esset, & multis in locis ruinam minaretur, proprioque ære id se restauraturos fuerint polliciti, attamen nec precibus, neque pollicitationibus voti compotes fieri hactenus potuere, Lege nimirum Mahometæâ id non permittēte, quòd semel publicis ipsorum precibus Mahometæo ritu consecratū esset. Indignos siquidem Turcæ Mauriq; existimant Christianos, suos vt peragant ritus, orationesq; eâ in Messitâ, quam ipsi vel semel tantùm diuinâ oratione publicè visitauerint.

Varia præterea & magnifica hîc sunt diuersoria publica, nonnulla à mercibus inibi venalibus nuncupata. Præstant amplitudine, vel mercium copiâ Chan Chibir, vel Quibir, Chan Sougier, Chan Gidat, Chan Atic, Chan Agemi, Chan Waivvoda, Chan Abrach, Chan Sibel, Chan Mahomet, itemque Can Sibene. In his etiam variarum gentium mercatores domicilij sui sedem habent. Plateæ publicę stratæ quidem omnes, sed angustę plurimæ, limbis pleræque vtrimque quadrupedali aut quintupedali latitudine eminentioribus munitæ: qui viatori pediti semitam siccam præstant, quos medius interiacet canalis profundus pedem vnum, latus tres, aut quatuor, pluuialibus, fontiumque superfluis aquis recipiendis aptissimus. Per eum Camelorum Carauanæ, cæterorumque iumentorum dorsuariorum agmina gradiuntur. Carrorum aut rhedarum nullus hîc vsus, sed cameli, muli, aut asini sarcinas portant. Priuatorum ædes lapideæ ferè omnes, duarum, rarò trium contignationum, quas subdialibus pauimentis contegunt: in quibus æstate cubilia statuunt, & nocte dormiunt. Exteriores muri, quâ plateas spectant, nullas aut raras fenestras habent, vt vxoribus & pellicibus (quas numerosas alunt) amoris illecebras, & confabulandi cum alijs omnem occasionem præcidant. Zelotypi quippe Turcæ omnes, & vxorum & pellicum pudicitiæ diligentissimi custodes sunt. In nonnullis tamen primatum & nobilium ædibus podia extra parietem pedes circiter duos aut tres ex tabulis ligneis ad primam contignationem constructa, supraque viam publicam eminentia cernas, quæ ternas in frontispicio fenestras, ac in vtroque latere vnam, omnes cancellis ferreis munitas habent. Huc non fœminæ, sed viri

Digitized by Google

conuenire solent, plausus vt captent populi, & aërem. Cæterùm omnes ferè priuatorum ædes foris nullo ornatu aut architecturâ spectabiles sunt, intùs tamen comptiores, & pulchris habitaculis distinctæ.

Bazarra, quorum ingens est in vrbe numerus, arcta, humilia, & angusta, pleraque portis separata, aliqua interdiu ferreâ cathenâ in ipso aditu extentâ, transitu equos cæteraque iumenta prohibent. Singula verò, paucis exceptis, certis mercibus, artibusque mechanicis destinata, à mercibus præstantibus, aut opificibus nomina consequuntur. In his Iudæorum & Christianorum bazarra à cæteris distincta facilè indicant vtra gens suos festos dies agat: nam si Christiani suos, officinas occludunt, neque negotia vlla, aut artes exercent: sin Iudæi, & illi officinis obseratis à negocijs abstinent. Turcæ laboribus vacant, & negotijs, siue hebdomadaria, siue annua festa celebrent, vno duntaxat festo annuo (quod Bairam vocant) excepto. Bazarra hæc vt plurimùm negotiationis tempore adeò omnis generis hominibus referta sunt, vt vix detur transitus. Solis autem (vt diximus) distrahendis mercibus destinata cùm sint, nec Turcis, nec Mauris, Christianisve, aut Hebræis domicilij loco seruiunt: sed separatas ab ijs quisque suas ædes habet. Fœminas propterea vendentes, aut ementes merces (vti apud nos moris est) nullas ferè in ijs videas, si vetulas aliquot excipias, quæ gossypium & fila torta velatâ facie nonnullis in locis quandoque diuendunt. Præter Bazarra hęc extant plurimis in locis amplæ plateæ, seu fora publica, in quibus viliores quique suas vendunt merces, & vtriusque sexus mancipia venum exponuntur. Suburbana prata hortis viridarijsque vt plurimùm consita, Aurantia, Citrina, Punica, itemque Persica mala, Ficus quoque, Musas, Oliuas, Pruna, & Amygdala producunt innumera: Pyra etiam Pomaque hîc vtcunque proueniunt; sed non in eâ copiâ, neque tam varia, adeoque colorata, vti apud nos. Horti omnis generis oleribus, hortensibusque abundant. Endiuia, Lactucæ, Caules, siue Brassica varia, Pastinaca, Raphanus, Capparis, Spinacea, Allium, Apium, Cinaræ, Cardus, Beta, Asparagi, Fœniculus, Sesamum, aliaque ibi in multâ copiâ; neque desunt Cucumeres, Cucurbitæ, Pepones, Melenzana varia, Mauris *Bedengiam*, Anguriéque, *Batiecha* appellatæ, quæ toto ferè anno perdurant, & in Bazarris venum prostant. Colocassia nusquam vberior. In valle, quæ ad Austrum vergit, vrbi, proximâ, ingentes visuntur Oleæ, Amygdalæ siluestres, Ficus, & Mori, itemque Sebesten, ac Pistaceæ arbores innumeræ, quas Mauri *Fistuc & Fisluc* nominant. His ineunte vere germinascentibus tenella germina Turcæ Maurique detra-

detrahunt, ijſque aceto & oleo conditis pro acetarijs vtuntur, quo modo Aſparagis Itali. Territorium omne in cliuos valleſq; diſtinctum, cultiſſimum ferè vbique ſe exhibet: eſtque ſic ſatis vberis ſoli, vt plurimùm cretacei, frumentum & hordeum, legumina quoq;, Ciceres præſertim, & Phaſeolos copioſè admodùm gignit; Vineis item vtcunque cultum eſt. Vinum tamen vt plurimùm ab vrbe Niſi ab Alepo duorum dierum iter diſtante importatur. Auenæ non multæ ferax eſt, vt nec Fœni: Palea idcirco trita, vel hordeum vel Eruiala vt Eruum (quæ ſemina puſilla ſunt coloris rubæi) equorum iumentorumque eſt pabulum. Fruges, ſegeteſque plerumque in fine Aprilis vel principio Maij demetuntur: id enim in totâ Syriâ meſſis tempus eſt. Demeſſas non domum ex agris (vt apud nos videre eſt) granis necdum excuſſis in horrea conuehunt; ſed in aream quandam ſub dio comportant, deinde ſparſis per aream manipulis, boues & bubalos immittunt, qui in gyrum euntes, pedibus grana nullo negotio excutiunt; daturque boum vel bubalorum domino certum pro trituratione pretium, ſeu granorum excuſſorum decuma: præbetur inſuper & animantibus pabulum: quod quidem etiam vetuſtiſſimis temporibus apud Orientis populos in vſu fuiſſe ſacræ produnt Literæ. Hinc enim legitur *Non ligabis os bouis terentis in areâ fruges tuas.* Mos hic triturandi & Italis quoque vſitatus eſt: in eo tamen differunt à Turcis, quòd hi bubalos & boues, illi vt plurimùm equos trituratione adhibeant. *Deuter. c. 25.*

Porrò quod ad magnum Alepinæ vrbis ſplendorem facit, mercatorum omnium commune quoddam receptaculum eſt, quo ex omni orbis parte terrâ marique pretioſiſſimæ quæque merces, Gemmæ, Aromata, & Serica aduehuntur, atque hinc in longiſſimas mundi regiones diſtrahuntur. Omnium ſiquidem propemodùm gentium in illâ exercentur commercia, vndique concurrente multitudine. Hîc enim Perſas, quos vulgus Agiamos vocat, Indos, Chaldæos, Armenios, vulgò Giolfalinos, Curdiſtanos, Caramanos, Turcomanos, Georgianos, Ægyptios, Arabes, Græcos, Syros alioſque cernas innumeros. Ex Occidentalibus Venetos in primis ibi reperias, Gallos item Maſſilienſes, Catelanos, Siculos, Genuenſes, Anglos, Germanos, Belgaſque plurimos. Ex Orientis partibus (vt merces precipuas enumeremus,) hic proſtant Piper Syriacum, longum domeſticum, itemque ſilueſtre, Piper Indicum, Gingiber, Bulla nuncupatum, Nuces myriſticæ, Caryophyllon, Macis, Cynamoma, Amoma, Cardamoma varia, Zeilana, Amabera, Myrrha, Spicanardus, Calamus aromaticus; Cina, Lignum Quaiacum, Lignum Aloës, Radix Pontica, vulgò Rheubarbarum, Caſſia fiſtula, Turbith, Scammonea, Opoponax, Beluinum, vel Benzuinum, Aloë epatica, Muſcus, Ambarium, Tutia,

Digitized by Google

Galbanum, Sal armoniacum, Assa fœtida, Manna Libani, Galanga, Cotollæ, Curcuma, Indacum, vel Indicum, Opium, Gallæ, Lac tamarinium, Camphora, Myrobalana varia, Costus, Cubebe, Malabathrum, Styrax, Crocus, Grana Cocci, Serapinum, Dactyli è Mesopotamiâ, Cânę Indicæ, vasa Indica, vulgò Porcellana: Margaritæ; Rubini, Smaragdi, Sapphiri, Cyrnei, Adamantes, Sardonices, aliæque gemmæ selectissimæ. Bezar item, seu Besoar, Turcis *Pazar*, miræ virtutis lapis. Is coloris subnigri, ad viriditatem tendens, caprarum ex stomacho à Persis Indisque eruitur; ac contra venena, febresque pestiferas præsentaneus est, & in summo propterea apud omnes habetur pretio. Eum tamen Hebręi (qui falsa pro veris sepenumerò diuendunt) plerumque adulterare solent. Explorandum igitur syncerus ne sit, an adulterinus. Modus probandi varius, nos talem accepimus. Linteolum tenuissimum sputo madefaciunt, aut aquâ: leuiter dein lapidem desuper fricant: quòd si flauo colore lapidem tinxerit, syncerum iudicant, aliàs secus. Præter Manna Libani, aliud quoque è Persidein maximâ aduehitur copiâ, vulgò *Transchibil* appellatum; quod supra spinosam quandam herbam Acatiam nomine) à Mauris *Agul* dictam) decidens colligitur, Coriandri semini persimile, aliquanto tamen maius, ab Italico, itemque Libanico omnino differens, à multis persimile habitum Manna illi, quod olim Israhelitis in Deserto Arabiæ pluit; cuius forma libro Pentateuchon quarto de-
Num. c. 11. scribitur his verbis; *Erat autem Man quasi semen Coriandri coloris Bdellij.* Aduehuntur præterea è Damasco serica varia, è Caramaniâ item Coria coloris varij, quæ vulgus Cordouanos appellat: Gossypium, Filamenta gossypina, Telæ gossypinæ, Persarum panni serico & auro intexti, Tapetes Persici, Cairenses, Syriaci. Zambellota varia, nec non & cineres ad Saponem conficiendum idonei, qui ex herbâ quadam *Schinam* nomine in montibus Syriæ in maximâ cremantur & colliguntur copiâ: herbâ namque exustâ oleosi redduntur cineres, & instar lapidis durescunt. Adeò verò his herbis Syriæ montes abundant, vt earum cineribus integræ quandoque naues onerentur, ac venum in varias mundi regiones exportentur. Ex Occidente plurimæ eo merces nobilissimæ importantur. Serica rasa, Holoserica, Purpura, Panni lanei versicolores, Plumbum, Ferrum, Stannum, Mineralia media, Coralia, Arminij pelles candidissimi, tenuissimæ quoque pelles Cebellinæ, quæ in suffulturâ vestium à solis principibus primatibusque vsurpantur. Martoræ item, Feliumque siluestrium pelles, atque aliæ merces quamplurimæ: præsertim verò Ducati aurei, cùm Vngarici, tùm Hispanicij, nec non & Taleri argentei, præ-

sertim

sertim Batauici, itemque Regales Hispanici : qui etsi Crucis, Diuorum, Principumque Christianorum imagines contineant) quarum vsus lege Mahometanâ omnino Turcis vetitus est) suis tamen aureis argenteisque nummis, Arabicis tantùm literis insignitis, longè præferunt, atque expetunt auidissimè. Suos autem Sultaninos aureos, cæteraque monetas argenteas, tanquam sibi suspectas, studiosè admodùm inuentur, voluunt, reuoluuntque sæpiùs, adulterinas suspicantes, & nisi iusti ponderis sint, non accipiunt. Nostrorum verò Principum Ducatorum aureorum, atque etiam Talerorum nec pondus quidem, nec probitatem explorant. Tanti verò est apud eos Christianorum Principum pecunia, vt si eam pro mercibus se accepturos sciant, de imo pretio trientem interdum vel quadrantem remittant.

CAPVT XXIV.

De mercatoribus Occidentalibus Alepi commorantibus, eorumq; Consulibus iudiciarijs. Item de mira columbarum industria & conditione.

INTER Occidentales mercatores (qui ad celeberrimum hoc emporium mercium & negociorum causâ aduolant) Veneti in primis numero, potentiâ, & opibus principem locum tenent. Quotannis namque supra vigesies centena millia ducatorum aureorum ex negotationibus merciumque permutationibus conficere dicuntur : quam summam ab hinc annis aliquot duplicatam fuisse nonnulli volunt. Præest in iure dicundo Venetis mercatoribus, eisque subiectis hominibus, iudiciarius Consul, natione Venetus, ex ordine patricio Senatus Veneti suffragijs censeri solitus; cuius magistratus toto durat triennio : quo finito alius in eius locum subrogatur. Est hic summæ apud suos auctoritatis, & existimationis, de causis litigantium cognoscit, mulctam indicit, & vbi occasio postulat, in infimæ conditionis homines, criminis alicuius reos, inobediẽtéve animaduertit, eosque pœnâ corporali afficiendos, & flagris cædendos per Genizaros suæ Portæ custodes iubet. Hi numero tres è Damascenâ militiâ selecti, publicâ auctoritate Consuli præsidio sunt. Vt verò ædes Consulis, eiusque familiares à Turcarum Maurorumq; iniurijs commodiùs tueantur, apud eas excubant, suumque equile & cubicula aliquot iuxta habent : quod si domo Consul egredi obambulandi vel Ecclesiam adeundi causâ velit, cum sarculis præeunt, baculisque oblongis (vulgò *Muchtir*) quos manibus gestant; obuios quoscunque citò loco cedere transeunti Consuli imperant, viam aperiunt, cæduntque renitentes. Singulis autem diurnum à Consule datur salarium, octo Mai-

Digitized by Google

dini, candela cerea, & certa mensura vini. Galli quoque & Angli suos peculiares consules habent : qui & eiusdem cum Veneto auctoritatis sunt, ijsdemque fruuntur immunitatibus, ac parem apud suos iurisdictionem exercent. Cæterùm quotquot ex Occidentalibus, præter Venetos & Anglos, Alepum accedunt, sub Gallorum Consulis tutelâ viuunt, eiusque mandatis obtemperant, & sententijs parent. Gallus, itemque Anglus, ad placitum Regis, cuius personam repræsentant, magistratum gerunt : Venetus (vt diximus) triennalis est. Omnes insuper Oratoris munere sui cuiusque Principis nomine apud Bassam funguntur; plurimi idcirco à Turcis Mauriſque æstimati, Bassarum titulo honorantur. Italico omnes vestiuntur more, purpureis, aut è serico rubro vestibus longioribus. In publicum prodeunt vel togati, vel Dulimannis Turcarum more induti : sed & ingenti mercatorum comitati cateruâ, præcedentibus Genizaris, famulis, cæteriſq; domesticis, non respuendam ostentant referuntque pompam. Præter Proconsulem, plurimos sub se curiales quisque Consul habet, præsertim Venetus, à Sactis, à Secretis, à Rationibus, Medicum, Interpretem, Præconem, Pharmacopæum, alioſque minoris conditionis homines, ac famulos domesticos. Quisque verò Consul, tanquam suæ nationis Princeps, protectorq;, quoslibet sibi subiectos â Turcarum oppressione defendere, & apud Bassam pro vindicandis iniurijs expostulare solet. Neque solùm suæ quisque nationis hominibus in iure dicundo præest, verùm etiam inter Occidentalem, suæ tamen nationis, & Orientalem quemcunque, si lis oriatur, de eâ cognoscere, & sententiam dicere liberè potest: si quis parere Consulis sententiæ recuset, atque ad Cadium prouocet, vel neglecto Consulis tribunali statim coram Cadio, Turcarum in ciuilibus iudice Occidentalium aliquem citet, aut in ius vocet, auctoritatem habet Consul interdicendi ei omnem cum suæ nationis hominibus negotiationem, additâ etiam pecuniariâ mulctâ, quam exsoluere statim habet, priusquam negotiari, vel commercia inire cum Frangio, vel Occidentali aliquo ipsi fas sit. Consules hi intra vrbis mœnia se continent, & domicilium habent. Proconsules Alexandreæ degunt: vbi exonerandis nauibus, auehendisque mercibus præsunt, cæteraque necessaria munera, quæ eo in loco mercium occasione quotidie occurrunt, obeunt. Porrò quòd ad Occidentalium Catholicorum Alepi commorantium religionem, & religionis exercitium attinet, liberum est ipsis & quidem publicè eam exercere. Extat enim Alepi Templũ, fornicato opere, Venetorum mercatorum in primis operâ egregiè ornatum, splendidisque vestibus ac vasis sacratioribus, ad cultum diuinum spectantibus illustratum; in quo quotidie à Minoritis in Monasterio

Digitized by Google

sterio contiguo commorantibus sacrum peragitur : concurruntque eo festis maximè diebus, quotquot in vrbe adsunt latini ritus Catholici, vt sacris intersint, Orationibus vacent, Concionesque (quæ certis statisque diebus à Minoritis ad populum habentur) audiant. Neque solùm Catholici Occidentales religionis suæ publicũ exercitium hîc habent, sed & arma quæcunque gestare, sclopettis vti, perque vrbem equitare permissum est; cùm tamen in cæteris Syriæ vrbibus haudquaquam id liceat: quinimo nec ipsis Syriæ indigenis Christianis præter arcum ligneum, sagittasque, alia ferre arma in totâ Syriâ fas est. In tantam verò euasere libertatem mercatores Veneti, Anglique, vt etiã (comitantibus maximè Genizaris) venationibus quandoque operam dent, atque armis instructi ad circumuicina oppida & pagos equis excurrant. Hæc tamen gratis nequaquam, sed Genizaris ad id multo ære conductis, ac præstito tributo concedi quis putet. Huic enim quotquot in vrbe adsunt Christiani redduntur obnoxij.

Id porrò silentio haud prætereundum est quis apud Alepinæ vrbis mercatores sit vsus in transmittendis literis vbi celeritate opus est, cùm maximè vel Carauanis ex Indiâ aut Persideaduentasse, vel nauem ex Occidente appulisse, aliaque quæ indies occurrunt negotia, scitu necessaria alibi commorantibus, puta Babyloniæ, Carahemidæ, Damasci, alióve, quorum maximè ea scire interest, indicare volunt: quâ in re miram sanè Orientalium industriam, miram diligentiam, & curam conspicias. Habent siquidem columbas ita edoctas, vt quocunque mittantur, eo redeant, vbi primùm excluſæ & educatæ sunt. Ad harum colla epistolam alligant, continentem quæ scire necesse est, easque sinunt auolare: quæ citissimo volatu vnde eductæ sunt, reuolant, ac scripta nunciant. Vt autem sciatur epistolam esse redditam, habent illi alias columbas similiter instructas, per quas si opus est rescribunt.

CAPVT XXV.

Alepinæ vrbis in olæ: eiuq; magistratus primarij. Bassa nempe in vrbem cum solemni pompâ introitus: ac publicæ preces: eiusdemq; in administrandâ republicâ solertia & cura.

ALEPI incolæ (præter varios exteræ nationis homines, qui ex Oriente atque Occidente magno numero eò quotidie confluunt) Christiani, Hebræi, & Mahometæi sunt. Christiani varijs inter se sectis diuisi, vt plurimùm in suburbijs suas sedes habent, vbi & Templa & Oratoria publica possident, in quæ statis diebus ad sacra exercenda conueniunt. Idem quoque iuris Hebræis est, nam & ipsi separatis in locis

locis vbi domicilia habent, suo more sacra peragunt. Mahometæi licèt in Turcas & Mauros distincti, sacra tamen & Templa ac ritus habent communia. Sunt autem hîc Turcæ vt plurimùm diuites atque opibus abundantes. alij negotiationibus dediti, alij Mahometęæ Legis studijs addicti, vel Messitis præsunt, vel magistratus obeunt : plurimi stipendia merent. Mauri contrà inopes, & mechanicis pleriqueartibus dediti, manuum laboribus viuunt, pauci mercaturam exercent, aut Messitis inseruiunt. His omnibus præsunt tres supremi vrbis magistratus, Bassa, Cadius, Subassius. Summa tamen rerum penes Bassam est; cùius imperio parent & vrbis magistratus, cæteri & priuati omnes, ac milites vniuersi stipendia merentes. Alepum siquidem (vt Osmannidarum primùm Imperio cessit) Beglerbegatibus cæteris annumeratum, ab hinc annis nonaginta titulo Bassatus claruit. Huius fanè maxima est auctoritas, & ampla iurisdictio : nam non solùm in oppidanos omnes (vt diximus) sed & in longè lateque circumiacentium vrbium & oppidorum Saniaccos. Cadios, & Subassios, cæterosq; minoris ordinis magistratus, ac stipendia merentes imperium exercet. Dum nos Alepum venimus, nullus in vrbe erat Bassa priore enim magistratu amoto, & ad Portam Osmannicam reuocato, successor indies expectabatur: summâ interim rerum penes nouæ Bassæ vicarium (quem Mutzelem vocant) existente. Est autem hæc apud primarios magistratus Turcicos consuetudo, vt simul ac quispiam magistratum ab Aulâ Osmannicâ consequutus sit, Musalemum præmittat, qui antecessori de suo magistratu indicet, vt ille, quem obtinuit, deponat : quo nuncio accepto, statim ex vrbe excedit priuatus, non exspectato successore. Quia verò nobis ibidem hærentibus nouus Bassa summo cum apparatu in vrbem receptus est, lubet obiter Pompam in eius aduentu obseruatam Turcis, hîc addere.

PRIDIE Kal. Ianuarij, anno à nato Christo 1599. cùm nouum aduentare Bassam nunciatum esset : fit ingens populi confusio, & coaceruatio : concurrunt vndique Genizari, atque in armis se congerunt omnes, equos speciosiùs insternunt, seseque vestibus melioribus induunt, coacto interim magistratuum & optimatum vrbis concilio, vt rationem ineant, quomodo Bassæ venienti obuiam prodeant, eumque in vrbem comitentur. Rebus denique constitutis, quinto ab vrbe lapide regio eum cum comitatu & splendore gratulabundi excipiunt, vrbemq; ingressi summo populi applausu ad suum Seraium deducũt hoc seruato ordine.

Præcedebant Genizari, & subgenizari Damasceni, numero circiter quingenti, nobilibus ac egregiè phaleratis equis insidentes. His ornamenta erant aurea, & argentea mirè splendentia. Sequebantur nobiles

Digitized by Google

les primatesque viri, vulgò Chelibei, circiter quinquaginta. inde Chiausij octo mox, Seriphi viridibus cooperti thulipantis quinque. Subsequebatur hos sicarius quidam ac nefarius homo, pali supplicio addictus, camelo insidens cathenâ inclusus & vinctus ferreâ, brachijsque extensis, transuersæ sudi (cui mox infigendus erat) alligatus, Moribus siquidem Turcarum receptum est, vt mortis reus palum ad locum supplicij vel inuitus deferat. Barbarus hic vulnere in pectore saucius rasis nouaculâ capitis & barbæ pilis, excepto mustace, caligisque tantùm gossypinis largioribus indutus, cætera nudus, vultu feroci sedebat intrepidus, atque in obuios quoscunque torues flectebat oculos. Vtrumque eius claudebant latus lictores aliquot, altâ voce rei scelera pandentes, monentesque singulos legibus vt parerent, & ab iniustâ cede abstinerent. Mos autem est Turcicis magistratibus, Bassis præsertim & Saniacchis, cùm populis sibi commissis seueros se legum executores futuros, & absque personarum respectu ex æquo iustitiam administraturos significare volunt, huiusmodi in primo ingressu vti spectaculis, vt his territi in officio contineantur. Post hunc Subassius erat, iustitiæ præfectus, splendidis amictus vestibus, præstanti regioque ac cultissimo insidens equo, magnâ eum lictorum stipante caterua. Huic muli sequebatur sex, binis capsis ligneis onusti; quas prouectus regios (*Casendam* vocant) continere ferebatur, eosque vtrimque cingebant Genizari Castriaci pedites duodeni. Post hos equitabat Dephterdarius (is nobis Ærarij Præfectus est) qui paulo antequam Bassa aduenisset, regiam pecuniam Constantinopolim miserat: quam cùm in itinere Bassa offendisset, atque ad quadraginta tantum millia Sultaninorum seu Ducatorum aureorum adscendere intellexisset, ad vrbem Alepinam remitti, ac Dephterdario restitui iusserat, dato illi in mandatis, vt maiorem summam quàm celerrimè deferendam curaret. Succedebant Dephterdario Turcæ pedites quadraginta, totidem manuducentes equos nobilissimos, cataphractos omnes, & ferreis laminis eleganter armatos, vno post alium pedetentim incedente. Quinquaginta dein sclopettarij pedites, Occidentales ferè omnes, & Christianæ fidei Apostatæ. Sequebantur hos signiferi duo, non iuncti, sed vnus post alium: prior vexilli loco hastam ferebat globo æneo deaurato, summo in hastili defixo, circumplexis ac dependentibus vndique crinium colligatorum manipulis, seu caudis equinis; cuius globi vertici Luna crescens ex ære pariter deaurato (Osmannici Imperij symbolum) imposita erat. Alter vexillum gestabat ex rubro serico, latum cubitos tres, longum sex, in acutam desinens formam, literis Arabicis aureis, Dei nomen exprimentibus, in eo depictis. Succedebant Curiales, & domestici Bassæ, numero circiter quinquaginta. Dein-

Digitized by Google

Genizari pedites bini quasi sexaginta, sarculis, & scifis, sclopettisq; instructi, subsequente eorum Duce in equo splendissimo, & nobilissimo, aureâ induto veste. Post hos tympanistæ, tubicines, alijque instrumenta pulsantes valdè stridula. Proximè equitabat Bassa, cui dexter erat Alepi Cadius. Mos siquidem ita fert Turcarum nostro contrarius, vt dignior & potior à sinistris collocetur, more veterum, apud quos sedere aut stare à dextris minùs honorificum erat, quàm sedere aut stare à sinistris: cuius rei indubitatam fidem faciunt picturæ vetustissimæ, Apostolorum Petri & Pauli; in quibus videre est Petrum stantem à sinistris, Paulum à dextris, cùm tamen constet Petro semper primum locum delatum fuisse. Erat autem Bassa natione Epirota, annos (si faciei credatur) natus quasi quinquaginta quinque, vultu iucundo & sereno, facieque gratâ, barbâ spadiceâ oblongâ, staturâ mediocri, vesto indutus è rubro serico raso, formâ vulgari talari, interiori cingulo seu zonâ sericeâ leuiter stricta; de quo pendebat acinacis aureo capulo gemmisque ornatus. Post Bassam ducentorum circiter equitum lanceas seu Zagaios Arabum more gestantium incedebat cohors. Postremum denique claudebat agmen captiuorum grex, miseri aliquot atque infælices Christiani Occidentales, Bassæ mancipia, cathenis vincti ferreis, & pannosi omnes, subsequentibus eorum custodibus, loris ac fustibus miseros gradum accelerare compellentibus. Fuit hic in vrbem solemnis Bassæ ingressus, populo Alepino vndique illi occurrenti, acclamanti, ac fausta precanti, gratum vtique ac lætum spectaculum. Dum verò arcem præterveheretur, tam horrendo strepitu bellicæ inibi quotquot erant machinæ, in congratulationis & publicæ letitiæ signum explosæ sunt, vt terra tectaque omnia quasi nutare viderentur. Vbi ad Seraij portam ventum est, ex equo desiliens pedes de felici vrbis ingressu publicâ oratione gratias Deo persoluit; eaque finitâ comiter omnibus salutaris, ac valedictis, lætos dimisit. Id verò licèt insolitum ante Bassis, optimam tamen futuræ administrationis spem plurimis iniecit. Altero post ingressum die febri correptus primariam vrbis Messitam (vti in votis habebat, ac maioribus magistratibus mos est) Deum pro fælici regimine precaturus adire nequiuit. Octauo denique ab ingressu die viribus integris restitutus, magno cum apparatu & comitatu templum adijt, hoc seruato ordine. Præcedebant primates Vrbis, *Chelibegi* vulgò appellati, circiter quinquaginta, regijs præstantissimisque equis vecti; quorum ornamenta vel aurea, vel argentea, gemmisque micantia regium splendorem referebant. Succedebat his Genizarorum satellitium, quasi centum pedites, vestibus induti

duti melioribus, ornati tectíque Zarcolis, & armati gladijs, est autem Zarcola tegumentum capitis, veluti galerus albus, latam auream fimbriam habens, quæ capiti imponitur: superiori verò Zarcolæ parti sesquispithamam altæ caput inseritur, inferior à vertice capitis infra ceruices in dorsum ad tres spithamas demittitur, & non aliter ac feminarum Gallicarum tegmen, quod *Chaperon* vocant, ab occipite dependet. A mediâ fronte oblonga quædam surgit fistula, seu vagina ænea, partim deaurata, partim deargentata, literisque Arabicis cælata; cui gemmas inserunt, vt plurimùm adulterinas: fistulæ seu cono cristà superponitur, quæ ornatum addit. Post hos sequebatur Bassa, sex stipatus cursoribus, Arabicè *Pecis*, vel *Peichis*. Hi vestibus induti erant sericis, tectíque pileis argenteis deauratis (quos *Vscufias* vocant) oualis pænè formę, & nonnihil oblongis, rotundi instar calicis, aureisque cincti Zonis, è quibus pendebant acinaces, aureis capulis. Subsequebantur in præstantissimis equis duo venustę formæ iuuenes, imberbes ambo, Bassæ (vt ferebatur) à cubiculis, aureis amicti vestibus, pharetrâ sagittis refertâ, arcu & acinace instructi. Quos demum sequebatur incomposito agmine commune vulgus, atque infima plebs, suum concinens *La Illah Illa Allah* Pompa hæc regia à Bassæ Seraio ad proximam procedens Mesquitam, concurrente vndique (vt in similibus solet) multitudine populi, & Bassæ fælicia acclamante, per aromatam bazarrum deducebatur, vbi singulæ officinæ, dum transiret, innumeris ferè ardentibus cereis ornatæ, pulcherrimum transeuntibus propter obscuritatem loci reddebant spectaculum. Vbi ad templi valuas ventum fuit, ex equis descendentes, relictis præ foribus equis, pedites templum ingressi sunt; cumque per duas fermè horas precibus inibi vacassent, Templo egressi, eadem quâ venerant viâ, ad suum Seraium Bassam reduxêre. Sed vt est rerum humanarum varius euentus, nec quicquã sub Sole stabilesic; ille qui modò summo populi applausu, militumq; congratulatione, ac fastu regio in vrbem introductus, omnibus acceptus fuit, inuisus nemini, multorum paulo post in se odium concitauit, non quidem suâ, sed aliorum culpâ, & præcipuè Genizarorum; idque ob perditos eorum mores, quibus ille vel maximè aduersabatur. Licèt enim æqui in primis obseruãtissimus, ac populo gratissimus esset, adeoq; irreprehensibilem, atque acrem se legum vindicẽ exhiberet; Genizaris tamen id minimè ferentibus, præsertim quòd seuerè in illorum scelera tyrannidemque inquireret, & in quosuis nullo personarum habito discrimine, æquâ lance animaduerteret, breuis illis inimicissimus & inuisissimus redditus est. Nec mirum equus siquidem iudex

bonorum amicus, malorum hostis est maximus. Ille nihilominus boni Principis & magistratus optimi ratus officium omnium commodo, & publico otio vt consulat, vrbem à nefarijs expurgandam statuit: certò sibi persuasum habens, nunquam securam ac fælicem eam rempublicam esse posse, quæ ex legum decreto non gubernetur: quinimò vbi iniuriari, & quæuis pro libitu facere liceat, eam tandem ex bono statu recedentem in profundum haud dubiè ruituram. Ea propter vt Damascenorum in primis arrogantiam, & insolentiam compesceret, eorumque flagitia (quę noctu plerumque perpetrare solent) reprimeret, vtque à furibus & latronibus quàm celerrimè vrbem expurgaret, dissiparetq; concursum impiorum, primâ itemque secundâ ab ingressu vrbis hebdomadâ integris ferè noctibus vrbem cum plurimo comitatu perequitare, alicuius sceleris reos aut criminis suspectos vbi inuenisset, in carcerem ilicò detrudere, ac proximâ luce pœnâ plecti imperare non est veritus. Adhæc quo maiorem cunctis incuteret metum, néve minùs in ciues quàm milites seuerus esse videretur, adeoque iusti atque optimi regiminis specimen aliquod daret, primis illis magistratus sui diebus pistores aliquot, qui in publici decreti nuper ab eo promulgati contemptum, panes haud iusti ponderis vendiderãt, in pœnam commissæ fraudis, manibus auribusque publico in Annonę Bazarro officinarum ostijs clauis affigi iussit. Lanios item nonnullos, qui carnes cariùs quam ille iusserat, venditârant, vnco ferreo proprias ante ædes genis perforatis affigi portis aliorum in exemplum imperauit. Persicæ quoque militiæ Genizarum, qui neruo bubulo (quem *Caruazzam* appellant) villicum vapulare iusserat, atque immodicis flagris pedem illi inutilem reddiderat, pœna talionis afficiendum, ac sinistrum ei amputandum pedem pronunciauit. De quâ quidem sententiâ certiores facti commilitones Persæ, ingenti excitato tumultu ad Seraij portam armati omnes (vt hominem ad supplicij locum educendum è lictorum manibus eriperent) aduolârunt. Subassius verò aduentu tumultuq; eorum cognito, omnem eorum cognàtum eluſit, ac ne vi sibi reus eriperetur, ipsis inscijs intra septa Seraij propriâ auctoritate, Bassâ inconsulto atque inscio, pedem militi præcidi curauit. Bassa vbi in Seraio de reo sumptum supplicium intellexit, id ægrè ferens, quòd iustitiam & mandata sua negligi diceret, neque maius vllum malum quam inobedientiam putaret; Subassium, quamuis multis rationibus se excusantem, magistratu abdicauit, altero statim in eius locum subrogato. Mox etiam Cadium, supremum vrbis iudicem, ob non ritè administratam iustitiam, magistratu abrogauit, altero quoque in eius locum suffecto. Hisce alijsque seueritatis exemplis adeò se breui tempore formidabilem cunctis reddidit, vt nemo

non

Digitized by Google

non eius imperium extimesceret, nec quisquam esset qui muneris sui metam excedere auderet. Licèt autem ad reipublicæ commodum, atque incolarum in primis securitatem faciat, vt iustitia illæsa seruetur, sceleraque omnia ex æquo puniantur, (Qui enim punit iniustos, reliquis facere iniuriam prohibet) Damasceni tamen milites iustitiam exosi, ac suæ magis libidini, quàm publicæ vtilitati consulentes, iustum Bassæ imperium ferre diutiùs recusarunt, omnemque mouerunt lapidem, vt supremi illius magistratus auctoritatem deminuerent: ast cùm id ex voto ipsis non succederet, exasperati animo, ingentes postea turbas excitârunt: quæ ante nostrum ex vrbe discessum nondum fuere sopitæ.

Digitized by Google

IOANNIS COTOVICI VLTRAIECTINI ITINERARII HIEROSOLYMITANI ET SYRIACI

LIBER QVARTVS.

Sacra, ritus, mores, instituta, habitus, & consuetudines Mahometæorum, itemque Christianorum in Syria commorantium comprehendens.

CAPVT I.

Trimestris in vrbe Alepo mora. Turcarum seu Mahometæorum sectæ origo, atque inde nata hæresis Persarum.

MANSIMVS Alepi totos tres menses, nullâ interim nauium oblatâ occasione, quibus Venetias renauigare daretur; maritimos cursus præcludente hieme. Nam & eo tempore, vtpote nauigationi incommodo, ac minimè tuto, Venetorum nauarchis nauibus è portu soluere, ac mari se temerè committere lege vetitutum est, pœnâ additâ non obtemperantibus. Quæ verò, dum hîc commodam nauigationem exspectauimus, de Mahometæorum religione, ritibus, moribus, cultu, habitu, cæterisque rebus memoratu dignis perscrutati fuimus, non ingratum, neque iniucundum fore lectori arbitrati sumus, si ea breuibus enarremus. Et de eorum quidem religione initium sumemus, apud quas gentes hæc secta hodie vigeat, quando orbi innotuerit, quomodo succreuerit, qui item postea inter se dissecta fuerit, exposituri.

Lex Mahometæa, quæ Turcis Mauriſque communis est, non solùm per vniuersum Osmannidarum imperium, puta Ægyptum, Syriam, Armeniam, Mesopotamiam, Chaldæam, Cappadociam, Asiam minorem,

Digitized by Google

minorem, Imperium Trapezuntinum, Græciam omnem, insulasque, & Maris Mediterranei & Archipelagi, Peloponnesum item, Epirum, Ætoliam, Achaiam, Macedoniam, Sclauoniam, Bosniam, Walachiam, Seruiam, Bulgariam, Mysiam, Vngariam, siue Pannoniam, aliasq; regiones; verùm etiam apud Scythas, Tataros hodie (vel vt alij volunt) Tartaros appellatos, Persas, Indos, Arabes, Æthiopes, Africanosq; cęteros longè lateque dominatur. Hi quidem omnes vnum Deum creatorem vniuersi confitentur, & adorant; Mahometem autem nuncium, atque prophetam Dei vltimum, itemq; Paracletum in Euangelio promissũ, cæterisq; qui ante eum fuerint, & digniorem, & gratiorem, ac Deo chariorem affirmant. Opinionibus tamen circa legis doctores, & Mahometis in Caliphæ dignitate successores, plurimùm inter se differunt, variosq; sectantur interpretes; quod vt exponam nostro proposito non videbitur absonum. Heraclio Cæsare cùm magnâ ex parte Imperium Rom. concidisset, noua è profundo barathro erupit religio, ęu clades potius, ac lues humani generis. Ea initium sumpsit ab Arabe quodam Mahomete nomine, qui humili & sordido loco natus, ad maiora adspirãs, ausus est Prophetam se dicere à Deo missum, qui leges perennes, nouissima sacra mortalibus traderet; cui nec acrimonia ingenij defuit, nec peritia sacrarum rerum: quam ex Iudæis & Christianis hauserat. Hic flagitia sua, ac mores quantumvis perditissimos callidissimè sciuit occultarè; & si quando emergerent, in Deum & religionem transferre, vt facilè barbaros & rerum ignaros à veri cognitione auerteret, atque in suam sententiam traheret: eoque magis, quod nouas leges (quas stupidis ea tempestate Arabibus & idololatris imposuit) ad Gabriëlem angelum referret: quo monitore sese omnia gerere mentiebatur. A Christiano autem Monacho Sergio, hæreseos damnato, & ab Italia profugo, adiutus, hæresim omnium pestilentissimam in lucem edidit, imò potiùs omnes antiquarum hæresum fæces, quas diabolo imbuente sorbuerat, reuocauit. Cum Sabellio & Arrio Trinitatem abnegauit: cum Ebione & Nestorio Christi diuinitatem abiecit: cum Macedonio Spiritum sanctum Deum esse noluit: cum Manicheo mortem Christi negauit: cum Cerintho circumcisionem tenendam docuit. Adhæc leges sanxit, quæ mortalibus maximè arriderent, neque iuberent quidquam, quod explendæ libidini aduersum esset; vt sic homines seueritatis legũ suarum pertæsos ad se pelliceret. Neque improbam spem fefellit euentus, nam vt sunt pleriq; magis ad vitia quàm ad virtutem proni, breui factũ est, vt etiam multi à Christianâ fide desciscentes, pessimam eius legem amplexi fuerint: Quibus artibus tandem regnum adeptus, hoc successu lætatus, nefariam hæresim longè latèque disseminauit: iacto quidem

dolis

dolis fundamento, gladijs tamen prolato imperio: nam quos arte capere non potuit, viribus in nouum dogma subiugauit. Quo humanis exempto rebus posteri aucti viribus & potentiâ, mirum in modum Imperij sui limites propagârunt, vt iam Asiam, atque Aphricam pænè totam, ac magnam Europæ partem inuaserint, victorijsque frequentibus fermè Mundum occupauerint vniuersum. Proximi in regno successores fuere Ebuhebir, Osmer, Osman, denique Alim: qui tanquam sacrorum reges & supremi legis Mahometæ Caliphæ, plurima Mahometis scriptis addiderunt. Hos, itemque Ebuhanifen, Malichim, Schaaffim, & Achmetem Sembelim, velut eximios Mahometæ legis doctores, seu Imamos, aut Santones, Turcæ, Arabes, Tartari, Indi, Africanique Mahometani omnes venerantur. Contrà Persæ hos omnes, Ali seu Hali excepto, velut hæreticos detestantur, scripta & libros eorum, vbicunque reperiant, flammis exurunt; crudeliter etiam in eorum obseruatores animaduertunt; Scheichadaris verò atque Haruftis doctrinam veluti legittimam, ac cæteris sinceriorem, & saniorem amplectuntur; quos tamen reliqui Mahometæ sectę cultores execrantur. Hinc cruentum & vehemẽs inter Persas & Turcas iamdudum ortum est bellum, atque ingens odium, vt in se mutuò tanquam hostes accerrimos, & hæreticos pestiferos, crudeliter sæuiant. imò in eam rabiem progressa est religionis dissensio, vt Muphtis (qui est apud Turcas supremus sacrorum antistes) in Persas sententiam tulerit, quâ gratiùs esse Deo affirmat religionis causâ Persam vnum occidere, quàm septuaginta Christianos Mahometæ legis hostes acerrimos. Sumpsit autem hæc noua Persarum opinio exordium à Santone quodam Scheichadare nomine. Is regnante Vssum cassane Persarum rege, posteaquam diu latuisset, & ab hominum conuersatione remotissimam duxisset vitam, tantam sanctitatis opinionem, atque auctoritatem apud vicinos populos est consequutus, vt simul atque è latebris prodijsset, ingens hominum multitudo (vt sunt semper humanæ mentes nouarum rerum cupidæ) ad nouum Doctorem è vicinis regionibus confluxerit, eique adhæserit. Inter cæteros verò quidam Erdebil illustri natus familiâ regulus, Ismaëlis Sophi Persarum postea regis pater: qui cùm causæ illius, tanquam rectæ religionis, ac sanioris doctrinæ patrocinium suscepisset, eius fretus viribus, in Rezâ Persidis oppido nouam doctrinam primùm disseminauit. Docebat autem ille non esse præstandam fidem tribus Mahometis prophetæ socijs, ac primis illius in regno & Caliphæ dignitate successoribus: verùm ijs posthabitis, solum Alim, si salui esse vellent, in omnibus sequendum: eum namque fuisse legittimum Prophetæ successorem, ac verum Legis interpretem, & Calipham, non alios. Ad suam verò doctrinam com-

pro-

Digitized by Google

probandam, Aliſque auctoritatem & dignitatem corroborandam, maiorem denique dictis ſuis fidem acquirendam, reuelatum ſibi à Deo aſſerebat, Angelum Gabriëlem è cœlis in terris quandoque miſſum, qui Alcoranum diuulgaret, eumque Dei præcepto Ali primùm traderet, ſed errore decepum Mahometi obtuliſſe. Deum verò eâ re nihil offenſum, quippe qui hunc quoque tali dono dignum cenſeret; prætuliſſe tamen Alim Mahometi, vel ſaltem æquaſſe. Hinc quoque Mahometem Alim tanquam cæteris digniorem, & rebus gerendis magis idoneum, atque etiam ſibi propinquiorem, vt qui eſſet ipſius gener, teſtamento non ſolum hæredem inſtituiſſe, ſed & Caliphem & regni ſucceſſorē declaraſſe. Ebukebirem nihilominus, ſpreto Prophetæ vltimo elogio, quorundum adiutum fauore per iniuriam ſe Caliphem conſtituiſſe. Hunc ſecutos Oſmerem, & Oſmanem: Ali interim dignitate ſibi teſtamenti iure debitâ ſpoliato, in ſpeluncâ quadā abditâ latente, & priuatā ducente vitam: donec tandem illegitimis exſtinctis Caliphis, Dei iudicio in debitâ ſibi Caliphis dignitate ſuccederet. Ideoque cùm manifeſtè inde conſtare diceret, primos illos poſt Mahometem Reges ſupremæ Prophetę voluntati reſtitiſſe, & decretum irritum feciſſe, perduelles atque hæreticos exiſtimādos, adeoque quæcunque literarum monumenta poſt ſe reliquiſſent, flammis eſſe mandanda. Vt verò ſui aliquo ſigno à cæteris ſecernerentur, voluit ne lineis inuolucris, vt Turcæ, ſtaſtuoſe caput ornarent, ſed tegmine tantum laneo & vili vterentur. Hinc Perſæ etiamnum, contra morem Turcarum nequaquam Tulipantho albido, ſed rubro è lanâ pileo, duodecim habente plicas, vel Tulipantho lineo verſicolore caput tegunt: qui idcirco à Turcis contemptim *Cuſelbaſſi*, id eſt, Ruber capite, appellantur.

CAPVT II.

De varijs Mahometæa Legis cultoribus, eorumq; (& præſertim Turcarum) conditione varia.

PRAEVALENT cæteris omnibus Mahometæ legis cultoribus quatuor præcipuę nationes, viribus, imperio; & numero: Arabes, Tatari, Perſæ, & Turcæ. Inter hos Arabes: vti legis primitiæ, vetuſtioreſque cæteris, ſuperſtitioſi admodū & Zelotypi in primis, maximo in Chriſtianos odio ardent. Perſæ contrâ mitiores, benigniores, & humaniores, Chriſtianis non adeò ſunt inſenſi. Tatari Gentilium ritibus ex parte dediti, ferocos quidem, & in Chriſtianos inhumanſ, cæteris tamē ſimpliciores rudioreſque habentur. Turcæ verò Chriſtianorum

ſtianorum infeſtiſſimi hoſtes, dominandi libine agitati, ac Marti quodammodo conſecrati, armis potiùs vacant, quàm religioni. Hinc regnorum amplitudine, potentiâ, fælicitate, ac rerum geſtarum gloriâ cæteros omnes Mahometæos longè antecellunt. Turcarum autem alij ſunt nati, alij facti. Hi vel Chriſtianæ vel Moyſaicæ Legis deſertores, Mahometanam ſectam vltrò amplectuntur, vel à pueris in ſeruitutem abducti, propriæ Legis neſcij, falſâ Mahometis lege imbuuntur. Ea enim eſt miſera ſanè Chriſtianorum in Europâ ſub Turcâ degentium conditio, vt vel inuiti filios à ſe diuelli parentes patiantur: cui namque terni ſunt filij, horum tertius Chiauſij arbitrio eligendus iure tributi cedit Imperatori. Hebræi, cùm Mohometanæ legem profiteri volunt, iam circumciſi, abiuratâ tantum Moyſaicâ Lege, ſolo iuramento profeſſionem ſuam edunt: ita tamen, vt baptizati priùs Chriſtum Mariæ Virginis filium fuiſſe Meſſiam, à Deo patribus promiſſum, & à Prophetis prænunciatum, iam in cœlo corpore & animâ manentem fuerint confeſſi. Chriſtiani adulti priùs circumciduntur, & crucem ſibi oblatam terpedibus conculcant, & ter conſpuunt; hæc ſubiungentes verba. *La Illah Illa allah, Mahomet raſul Allah*: id eſt. Non eſt Deus niſi verus ille Deus, qui creauit cœlum & terram, Mahometes nuncius Dei. Interim tres ex adſtantibus Turcis totidem cœlum verſus ſagittas emittunt; quæ priuſquam in terram decidant, nomen ei Turcicum imponunt Marem Thulipanto, ſplendidiſque veſtibus ornatum toto biduo per vrbem æquo vectum circumducunt, eâ ratione ne quis poſtea iniurijs eum veluti infidelem laceſſat, ſed omnes liberum ac Mahometæi iuris hominem eſſe agnoſcant. Si honeſtioris conditionis ſit, Chelibæi, procereſve vrbis, nec non Genizari, equitantem per vrbem honoris cauſâ comitantur; ſolemni ſanè pompâ. Præcedunt ſigniferi templorum inſignia Dei nomine inſignita geſtantes: ſuccedunt tibicines, tympaniſtæ, alijque diuerſa pulſantes inſtrumenta ſtridula: ſubſequitur multitudo populi, virilis ſexus homines; hi ſuum *La Illah Illa allah* elatâ voce decantantes, tanto ſtrepitu, tantoque ſtridore voces tollunt, vt adſtantium & prætereuntium aures obtundant. Inter hos medius equitat Nouitius; quem denique ſequuntur nobiles ac milites Genizari, in præſtantiſſimis equis. Tertio autem die circumciditur: & ex eo tempore Muſulmanus, id eſt Orthodoxus, aut Rectè credens ab omnibus appellatur; poteſtque liberè Mahometæorum ingredi templa, intereſſe ſacris, ac legere eorum ſacros codices, nec non quæcunque munia, præter eccleſiaſtica, vt nati Mahometani obire. Turcæ, Mohometæique cæteri liberos ſuos non octauo à natali die, quemadmodum Hebræi, circumcidunt, ſed cùm ad minimum octa-

Digitized by Google

octauum, nonum, decimum, vndecimum, aut duodecimum annum attigerint, Sunt qui in decimum tertium annum circumcisionem differant, exemplo Ismaëlis filij Abrahæ, eâ quidem ratione, vt per se fidei suæ professionem edat, quid ve agat intelligat, sciatq; fidei, quam quisque professus est, aliqualem reddere rationem. Circumciduntur Turcarum filij vel in templis, vel in ædibus parentum, proximis cõsanguineis conuocatis; & quemadmodum nostris liberis nomina in baptismo indimus, sic Mahometæi suis infantibus nomina in ipsâ statim circumcisione imponunt. Chelibei seu primates Turcici cùm filium circumcidi volunt, festum diem agunt, & solemne conuiuium celebrant. Inter epulas tempusque cœnæ adducitur puer circumcidendus, cuius glandem illius artis medicus retegit, & replicatam pellem forpiculis apprehendit. Deinde quo metũ adimat puero, ait se in proximam diẽ circumsionem peracturum; atque ita re infecta discedit. Mox simulans quasi omissum aliquid esset quod ad præparationem attinet, membrũ rursum attrectat, atque ex improuiso præputium abscindit, vulneriq; que parum salis & gossypinæ telæ apponit, Per triduum conuiuium continuant, eo absoluto circumcisus ducitur in balneum cum maximâ pompâ. Cùm domum redierit, ducitur per conuiuas; qui parata illi munera offerunt. Alij vestes sericas, alij scyphos argenteos, alij pecunias, alij equos. Mulieres quoque & sua addunt donaria, aliæ sudariola, aliæ induſia, aliàque linteola: & prout cuiusque sunt opes, suam quisque liberalitatem in circumcisum ostendit. Sunt ex primatibus qui in circumcisionis festo bouem integrum exenterant; ouem ventri, oui gallinam, ac gallinæ ouum includunt: ventrem hoc modo confertum consuunt, ac publicè assant, postea cum propinquis lautè epulantur: quod supereſt, in pauperes erogant. Circumcisum albido Thulipanto mox ornant: pueri siquidem Turcici nõdum circumcisi pileolo serico versicolore, eiusdem ferè formæ, quo apud nos honestiores pro tegmine domi vtuntur, caput tegũt. Diximus suprà, Turcarum factorum alios esse Christianorum filios Europæos, pueros adhuc à parentibus vel inuitis diuulsos, ac perfidâ Mahometis sectâ imbutos, alios grandiores natu Christo abnegato Mahometæã perfidiã amplexos. Vtrique autem armis destinati, illi vbi ea exercere incipiũt Azamoglani dicuntur, Genizaris postea adscribendi vbi in viros euaserint. Hi statim vbi Christianam fidem abnegauerint, ex ordine Genizarorum censentur, stipendiaq; merent. Horum pleriq; si mancipia fuerint, vel pœnas indictas veriti, vel seruitutis incommoda exosi, id scelus committunt; si liberi, vel causæ vindictæ, vel desperatione vt plurimùm ducti, vel publicis iudicijs damnati, spe lucri, atq; honorum

fastu allectati, in principes vt euadant viros, diuitias consequantur, ac sæculi commoditatibus abundent, liberè etiam voluptatibus operã dent, Veneremque præsertim illicitam impunè exerceant, in nefanda hęc incidant. Ex his in omnibus ferè primarijs Osmannici Imperij vrbibus, maximè Constantinopoli, Cairo, Damasco, Alepo inuenias plurimos: qui Turcis natis duplo peiores, inequioresq;, & Christianis in primis offensi, nihil præter lucrum per fas nefasque quærunt: delatores summi, vtque alienigenis noceant vel maximè intenti. Nonnulli tamen Christianis Occidentalibus quandoque confidentes, conditionem suam ipsis aperiunt, secretò se Christianos esse confitentur, & licèt palam ore Christianismũ negauerint, corde tamen Christum amplecti, Christumq; se coelre, non Mahometem, ac primam occasione paraturos abitum asserunt: quod tamen siue pœnè timore, si ex fugâ retrahantur perferendæ, siue spe maiorum opum accumulandarum, siue voluptatis causâ, cui renunciare nolunt, nunquam aut rarissimè præstant; sed vel pertinaces (prohdolor) in suo vitio pergere moriuntur, vel negligentes (quam anhelare debent) animæ salutem vsque adeò conuersionem & nefandæ hæresis abiurationem protrahunt, vt serò tandem medelam animæ quærentes, nõ inueniant, miserèque vitam finiant. Quare peregrinantem setiò admoneo, ne vnquam horum verbis fidem adhibeat, néve opem vllam [illegible] sed velut pestem fugiat, vel tum maximè cùm valedicere se velle Mahometæ perfidiæ, ac fugam tentare simulant: astu namque id faciunt, vt irretiant rerum ignaros, & quodam prætextu miseros aduenas tanquam Mahometææ legis infractores ad magistratus deferant, atque ex alterius detrimento nefarium sibi lucrum quærant. Si verò in apostatâ desit simulatio, & verè pœniteat, ac sedulò aufugiendi occasionem quærat, consilium etiam & auxilium ad id petat, neque tum his se immiscere rebus aduenæ tutum erit: nam si fugiat, infamiliares cadit suscipio, & tanquam fugæ authores grauissimè puniuntur.

CAPVT III.

Mahometææ Legis præcepta, ritus, ceremoniæ. Variæ item de Deo, de Christo, eius Matre Maria, de salute hominum, sacris Bibliis, vltimo Iudicio, Paradiso, Inferno, Angelis, & Dæmonijs doctrinæ, & opiniones.

MAHOMETAE Legis præcepta (vt ad rem redeamus) precipua hęc sunt. Adorare vnum Deum, eumque timere, circumcisionem

Digitized by Google

nem seruare, non tamen ob expiationem peccati originalis, quod nullum esse putant Mahometani: honorare parentes, tẽpla statutis horis adire, obseruare quotannis ieiunium menstruum, in pauperes eleëmosynas erogare, non habere imagines, siue pictas, siue sculptas, præsertim in templis, non committere homicidium, furtum, adulteriumvé, sed propria vxore, seu vxoribus, mancipijsque esse contentum: abstinere à vino à carne suillâ, à sanguine, à morticinis, ab animalibus immundis. Quod si tamen horum aliquid quis præuaricatus fuerit, lustratione, atque externâ corporis lotione vel tridui ieiunio, eleëmosynáve, aut carcerati alicuius redemptione peccatum expiari credunt: & cum tam facilem peccatorum expurgationem esse sibi persuadeant, omnia pænè mandata negligunt, & velut bruta animantia, & rationis penitus expertes in omnia vitia præcipites ruunt, & voluptatibus ac cenosæ libidini immersi, detestandisque erroribus impliciti nullum non scelus admittunt. Sodomiticum vitium pro peccato non habent, falsa testimonia, periuria, rapinas, extorsiones, latrocinia, pauperum atque aduenarum oppressiones, circumuentionesque, ac peiora his, tanquam leuiora & communia pro nihilo ducunt; adeoq; præter exteriores quasdã cerẽmonias, quæ plerumq; in Lotione, Oratione, Templorũ visitatione, Eleëmosynis, Peregrinatione, atque annuo Ieiunio, ciborumque delectu consistunt, nulla illis religio, nulla pietas, nullaq; penitus est disciplina. In eo tamen commendandi quòd in egenos miserosq; homines multò largiores, liberalioresq; sunt nostratibus: largas enim in pauperes quosvis vltrò erogant eleëmosynus carceratis cibum suppeditant, eosque proprio sæpius ære è carceribus redimunt: gratiorem namque esse Deo datorem illum putant, qui sponte quid det, quàm qui rogatus. Licèt autem vnum Deum æternũ, factorem cœli & terræ confiteantur, & adorent, eumque omnipotentem, omniscium, benignum, misericordem, expertem iracundiæ, veniæ datorem, bonis præmia, malis cruciatus tribuentem prædicent: verum tamen Deum, qui per Filium Vnigenitum adorari, & coli vult, nõ cognoscunt, cum trinum in personâ, & vnum in essentiâ negent, Sabellium hæreticum in hoc sequuti; qui vnam in Deo essentiam ponendo, negauit Trinitatem personarũ; asserens vnam personã quandoq; dici Patrẽ, quandoque Filium, quandoq; Spiritum sanctum. Negant adhæc generationem in diuinis, Arrium sequentes, qui Filium Dei creaturam esse dicens, manifestè generationem (quasi opus naturæ) in diuinis esse negauit. Cùm verò nullam aliam generationem esse norint, quam carnalem, per commixtionem maris & fœminæ, Deum non posse habere filium, cùm vxorem non habeat, putant; idq; vel eo magis sibi persuasum habent, quod indè vniuersi destructio-

nem causari posse quandoque existiment. Nam (inquiunt) si Deo filius esset, fieri posset, vt aliquando filius patri non obtemperet, sed aduersetur: quod si contingat, maxima inde creaturis sequutura incommoda, atque vniuersi futurum excidium. Quàm malè verò, quamque absurdè de Deitate sentiant, non est nostri propositi vt latiùs eâ de re hîc disseramus. Christianis saltem constat Ioannis testimonio, c. 5. *Nisi quis honoret Filium, Patrem nequaquam honorare*: adeoq; illos frustra Deum Patrem colere, eique seruire, qui Deum Filium ignorant. Nam, vt idem Ioannes ait, *Qui negat Filium nec Patrem habet; qui confitetur Filium & Patrem habet.* Vtcunque ergo de Deo Patre sibi placeant, nec Deum habere, nec Patrem certum est: cùm filium temnant, ac obstinatâ mente filij credulitati resistãt, quinimò illos Antichristi discipulos, & sectatores, eorumq; Prophetam ipsum esse Antichristũ eiusdẽ Ioannis testimonio planè conuincitur, dum inquit: *Hic est Antichristus qui negat Patrem & Filium.* Spiritus Sancti quoque processionem & Deitatem expressè negant, in hoc Macedonium sequũtur: qui Spiritum sanctum non Deum à Patre Filioque æternaliter procedentem, sed creaturam esse docuit. Eundem tamen nonnunquam cum personâ Christi coniungunt, ipsumque Christum Spiritum Dei nuncupant: quem tamen non Deum, nec Dei filium, neque etiam humani generis redemptorem, sed purum hominem constituunt, & Prophetã tantum sapientem, bonum optimum, & veracissimum fuisse prædicant. Sunt etiã qui Christũ ipsius Mahometis testimonio Verbum, Virtutem, Sapientiam, Animam, & Cor Dei, itemq; Messiam promissum Iudæis, nec non Mentem, Principium, & Caput omnium hominum appellent, & diuino quodam afflatu è Spiritu sancto conceptum, & ex Mariâ Virgine sine patre generatum, atq; omnis mendacij & peccati immunẽ affirment. ita vt sibimet planè contrarij suo se gladio iugulent, adeoq; vel inuiti Diuinitatẽ Christi palã profiteri cogãtur. Tãta nẽpe & vis veritatis est, & virtus, vt eam sæpe hostes, & ab ipsâ extorres, obtorto velut collo, velint, nolint, proferre & fateri compellãtur. Porrò è cœlo originem traxisse, conuersatione sanctum, doctrinam sanctam ac rectam docuisse, eamque miraculis illustrasse, ac confirmasse, cæcos enim illuminasse, leprosos mundasse, & mortuos suscitasse fatentur omnes. Mortuum autem, ac reuixisse, vt obstinatè cum Manichæo negant, ita imprudentiæ & stupiditatis arguunt Christianos, qui Christum probra Crucis, Mortem acerbam & ignominiosam perpessũ sibi persuadeant, credantq;. Cœleste namq; corpus eum assumpsisse, eoque Virginis vterum penetrasse cùm credant, morti obnoxium minimè fuisse existimant; sed immortalem, ac viuum, & incorruptum assumptum in cœlos in montem Oliuarum prędicant. In tantâ enim fuisse

Epist. 1. c. 2.

Epist. 1. c. 2.

fuisse eum apud Deum gratiâ ferunt, vt quum Iudæi in eum conspirarent, ex eorum manibus ereptum Deus in cœlestem gloriam transtulerit: quia nimirum Dei bonitati indignum fuisse putant Prophetam insignẽ & omni virtutum genere affluentẽ, nequissimorũ hominũ libidini exponere. Iudam verò proditorẽ in Christi similitudinẽ (cũ in horto quæreretur) mutatũ, eius loco ab inuidis Iudęis captũ, ac Cruci afflixum, & mortuũ affirmant. Deniq; Christum nũc corã Deo in cœlis in carne viuere, & Antichristũ (vbi aduenerit) gladio suæ virtutis interfecturum, & Iudęos reliquos ad legẽ suã conuersurũ. Extremi verò Iudicij die aduenientè cœlis se ostensurũ omni populo, & iudicaturũ suæ legis homines, ac Deo proximũ in Iudicio assessurũ perhibẽt. Propterea Christi nomen non minus quàm ipsius Mahometis execrantes acriter puniunt, honestiores pœnâ pecuniariâ, humiliores flagris. Neq; Christi solum, sed & Mariæ nomen blasphemantes castigant. Sic enim lege cautum est. *Si quis siue Christianus, siue Turca, vel Maurus, vel Arabs Christi illud verbum Dei, quem Virtute Spiritus Sancti à Maria procreatum credimus, vel etiam ipsam Virginem quam Deus omnibus creaturis purtorem fecit, & excellentiorẽ, blasphemauerit, præter mulctam pecuniariã, sexaginta fustiarij plagas sustinebit.* Cuius quidẽ Legis exactissima est apud Turcas obseruatio. Sanctos tam veteris, quàm nouę Legis, puta Abrahamum, Isaacẽ, Iacobũ Patriarchas, Moysem, Eliã, Dauid Prophetas, Mariã Virginem, Catharinã, Georgiũ, alioſq; inuocant, non vt totidẽ Deos, nam vnicũ tantum Deum agnoscunt eumq; adorãt, sed vt Dei amicissimos, & apud Deũ singulares intercessores. Horũ quoq; sepulchra inuisunt, & venerantur, precesq; iuxta ea fundunt: nõ ea ratione quod mortuos colãt, sed quod eorũ animas apud Deũ viuere ac Diuina fruitione gaudere credãt: itaq; licèt sciant eorũ corpora in cineres esse resoluta, quæ non alloquũtur, nec precantur, sperant tamẽ sanctissimas eorũ animas vti luce Diuinâ perfusas, preces suas exaudituras, atq; apud Deum pro se intercessuras. Libris Euangelij (quos *Iugiles* vocant) ac Moysis Pentateucho (*Trebir* illis appellato) si non integram, aliqualem tamen præstant fidem: nam & creationem Mundi, Adæ formationem, ac omnem ferè Hebraicam probant historiam; Christi quoque ex parte doctrinæ assentiuntur. His tamen longè præferunt Alcoranum, id est Articulorum seu Præceptorum collectionem; quem veritatis codicem nominant: estque ille velut Iudæorum Pentateuchus, aut Christianorum Euangelium. Huic addunt & Sunam. Is liber est, imò volumina multa, in quibus dicta atque facta sunt Mahometis: quæ si quis legat, neminem tam à communi sensu putauerim remotũ, qui non protinus superstitionem detestetur; adeo pleraq; sunt ridicula. Etsi verò in Sunâ nihil præter nænias & stulta fabulamenta inuenias; illi tamen hæc omnia verissima putant, & tanquam oraculum venerantur. Licèt autem

Digitized by Google

autem Mahometes suis hisce in libris Moysem & Prophetas cæteros commendet, Dauidem etiam, eiusque Psalterium summis efferat laudibus, ac Christum denique supra omnes extollat Prophetas, cunctisque viris, quos Mundus tulit, excellentiorem prædicet, nullumque Iudęos post Christum habituros Prophetam velit, adeoque & Legem Moysis, & Christi Euangelium ex parte approbet, atque etiam vtrũque seruari præcipiat, neutrum tamen amplectendum censent, quod Christianos Euangelium, Iudæos Legem Moysis corrupisse, tantumque in vtroque veritatis esse, quantum in Alcorano ex illis citatur, existiment. Cùm verò præcepta Christi obseruatu difficillima, imò impossibilia putent, Mahometem idcirco missum à Deo Prophetam ac Dei iussu mitiorem ac faciliorem edidisse Legem volunt, quo facilior foret credentibus via salutis. Et vt Euangelio prodito abrogata est Lex ceremoniarum Moysis, sic Mahometem successisse Christo, Deique mandato Alcoranum in Euangelij locum subrogatum existimant. Neque solum Christo Mahometem successisse, sed etiam *à Deo in mandatis habuisse*, vt non amplius exemplo Christi, hortatione, verbo, & precibus ad Legis suæ obseruationem homines induceret, sed ferro & viribus renitentes aggrederetur, & tanquam iustitiæ diuinæ vindex Christianorum perfidiam (in tot hæreses sectasque diuisam) castigaret, eorumque summam erga Deum ingratitudinem vlciceretur, ac de nefario prioris legis contemptu vindictam sumeret, prædicant. Vnumquemque tamen in sua Lege, siue Christianum, siue Hebræum, aut Mohometæum, modò honestè & iustè vixerit, saluari posse, & misericordiam à Deo consequuturum putãt: quod & Alcorani sui Azoara seu Capite secundo comprobant. vbi legitur. *Quod omnis rectè viuens, bonique operator indubitanter Diuinum amorem consequetur.* Et Azoara 5. *Deus pius & misericors priùs Testamentum Vetus, deinde Euangelium rectas vias hominibus tradidit, postremo Librum veracissimum Alfurcan vobis desuper præbuit.* Azoara verò 12. *Nemo perfectè fidelis est, qui testamẽti Veteris, & Euangelij, non minus quàm huius Libri (Alcorani) præceptis paruerit.* Hinc est quod Christianos sub Imperio Osmannico degentes ad fidem Mahometanam amplectendam minimè cogant. Cuiuscunque enim sectę Christiani fuerint, sua lege, suoque ritu viuere cuique liberum est. Peculiarem propterea quæque natio Christiana in eorum vrbibus oppidisq; Ecclesiam habet, & in ea publicum suæ religionis exercitium: Quod ad Imperij Osmannici incrementum plurimùm facit. Hac namque ratione Imperator subditos suos, etiamsi alienigenæ Legis sint: sibi beneuolos reddit, auctoritatem etiam ac regnorum amplitudinem sibi conseruat Quare vt prouinciam aliquam bello subiugauerit, sat sibi esse putat, si subditos obedientes habeat, & modo

Digitized by Google

dò tributum præstêt, quâ religione demum viuant, curat nihil. quâ arte amplitudinẽ imperij sibi peperisse, atq; hactenus stabiliuisse multi putant. Interim tamẽ quo modo saluentur animæ variæ sunt apud Turcas opiniones. Alij namque solã Diuinam gratiam sufficere ad salutem, alij contrà Legẽ quam quisque professus fuerit ad amussim debere obseruari ac semotâ gratiâ solis bonis operibus salutẽ acquiri posse existimant. Sũt qui solos Mahometææ Legis obseruatores saluandos credãt, cæteros nequaquã. Id verò vel maximè in gente hac cæcâ deplorandũ existimo, quod satanico quodã instinctu viã sibi præcludentes salutis, nullum contra Mahometis doctrinã, fabulasvé docentem, prædicantémve admittant, aut disputantẽ; sed solùm armis eam defendendam putent; idq; ex Legis præscripto; quo omnis disputatio de fide Mahometanâ Laicis sub pœnâ capitis interdicta est. Sacerdotibus autẽ permissa, cùm vel inter sese exercitationis ergo, vel cum Persis hæreticis ad refellendã hæresim disputant, aliàs nequaquam. Apostatas flammis mox interimunt; pariq; pœnâ Christianos, qui veram Fidem aliquem eorum docere præsumat, plectunt, puniũtq;. Siue enim Græcus aliquis siue Romanus, Mahometæũ ad suã quisq; religionem abducere conetur, Lex illi statim mortẽ decernit. Quinimo si Persa quispiã in suã hæresim Turcã aliquẽ pertrahere satagat, nõ minus hunc, quàm Christianũ mortis supplicio adiudicat: cùm neminẽ Turcæ patiantur à suâ ad aliam quamcunq; religionem auerti. Vt autẽ nullã suæ sectæ impugnationem admittunt; ita neque eam vti nullâ ratione ac veritate fultam, argumẽtis, disputationibus, publicisq; cõcionibus propagare satagũt; sed vi, minis, iniurijs, persecutionibus; aut his si nequeãt, pollicitationibus, largitionibus, sæculi blanditijs, honoribus, muneribus, carnisq; allectamẽtis peruertere fideles, & ad suam attrahere perfidiam conãtur. Si neq; hoc modo efficere, quicquã valeant, ex mandato sui Prophetæ studẽt vt ipsis imperẽt. Neq; solùm verâ Dei cognitione (vt diximus) carent, sed ridicula præterea multa, & gerris Siculis vaniora, de corporum Resurrectione, de extremo Iudicio, de Paradiso, & Inferno, deque Angelis & Demonijs somniant, & nugantur: quorũ aliqua hîc duximus subiungenda, vt ex ijs lector agnoscat, quã crassis erroribus, vanisq; sõnijs cæca hæc gens irretita sit. Extremi Iudicij diem in proximo esse, Antichristum vetustũ pessimũ hominẽ, & à Christo occidendũ: priùs tamẽ nescio quẽ Prophetarũ (qui mortales omnes de peccatis, quodq; Legi Mahometęę no paruerint, arguet) exoriturũ credũt. Vbi vero dies Iudicij aderit, Angelum quendã tubâ sonituru̇m; eiusq; terribuli sonitu Homines pariter & Angelos mortẽ occubituros, vnico excepto tibicine. Mox horrendo terræmotu vniersã terrã conquassandã, dein igne è cœlo lapso Orbẽ terrarũ conflagrandũ, montes & valles in cineres

Digitized by Google

vertendas, demum Angelum tubicinem etiam moriturum. Angelis hominibusq́ne exstinctis, totaq́ue Mundi machinâ incendio deletâ, tum futurũ, vt Deus quadraginta dies totidemq́; noctes *sui zechamas* hoc est, pluuiam misericordiæ pluat, eaq́ue rursus Angelos omnes & animas Hominum excitandas. Extremo mox ab Angelo edito sono, tum quoque hominum corpora vitæ restituenda, ac cum animis rursum coniungenda. Hisce diuersam tribuunt formam: nam eorum quos gloriæ participes futuros credunt, alios vt Stellas, alios vt Lunam, alios vt Solem splendituros, eosq́ue cæteros omnes illustraturos. Contra verò damnatos colore horridos, in varias item deformesq́ue formas distinguendos: vtrosque tamen in quinquaginta partes in singulos diuino priùs diuidendos, rationem scilicet anteactę vitæ vt reddant omnes: quod si pręcipua corporis membra, cor & caput peccata & crimina, quæ in vita commisere, vltrò confiteri noluerint, cætera tum membra coram omni populo scelera cuncta detectura. Demum Michaëlem Archangelum corpora humana in staterâ pensitaturum, quorum autem bona opera malis non præponderent, Inferni supplicijs tradendos: reliquos verò perpetuis Paradisi voluptatibus & gaudijs fruituros. Neque vero vnicum voluptatis Paradisum beatis tribuunt, sed septem beatorum sedes, seu Paradisos statuunt: quorum nomina hæc sunt: *Genete Alhord, Alfiducci, Anachim, Reduan, Azelem, Almaz & Almega*: quos nec eiusdem esse formæ, nec ex eâdem constare materiâ, sed alium argenteum, alium aureum, tertium gemmeum, quartum smaragdinum, quintum adamantinum, sextum è carbunculis ignitum, septimum ex luce Diuinâ compositum volunt. In his aulas & cubicula gemmis distincta, viridaria varia, miro odore fragantia, fontes item & flumina melle, lacte, & vino præstantissimis, dulcissimisq́ue scatentia constituunt. Eius medium arborem occupare *Tubam* nomine, adeò densam latamq́ue, vt omnem Paradisum obumbret, eius folia ex auro & argento constare, singula habere inscriptum nomen Dei, & Mahometis. Varia ibi fore ornamenta, supellectilem variam, ex argento, auro, & gemmis conflatam; vestes item, lectos, puluinaria è serico & byssо, auro & argento intexta. Has esse perpetuas beatorum sedes, hîc suum cuiq́ue à Deo quietis & beatitudinis affectarum locum: hîc beatos omnes vestibus indutos sericis, mollissimis & coloris omnigeni, sub amplissimæ arboris fælicissimâ vmbrâ æternùm gauisuros. Porrò quicquid ciborum & fructuum desiderari possit, singulis abundè & lautè hîc Angelos impartituros: eos namq́ue tanquam dapiferos, pincernasq́ue, delicatissimos cibos, vinaque suauissima, & pretiosissima aureis in vasis, argenteisq́ue singulis affatim ministraturos. Complexibus insuper mundarum & speciosissimarum fœminarum, stellarum

rum instar micantium, fruituros. Has non ab hominibus genitas, sed ab æterno ad beatorum vsum creatas fabulantur. Quas autem Alcoranus mundas appellat, illi liberas à menstruis interpretantur, scilicet vt quouis tempore liceat coire. Non tamen inde futuram prolem, sed voluptatis causâ adhibendas volunt. Quin & singulis viris complures illic futuras vxores pro meritorum ratione, Deumque huic plus, illi minus virium largiturum, vt vel paucis, vel multis reddat debitum: atque inde etiam colligunt, nihilque certiùs esse ducunt, longè plures futuras in Paradiso fœminas quam viros. Deniquè omnes tantas delicias, tantaque carnis delectamenta percepturos credunt, quantæ excogitari à quoquam possint. Harum omnium tamen miseras suas mulierculas nolunt fore participes; sed Paradiso excluſas eminus tantùm virorum gaudia intuituras nugantur. Transgressores verò legis Mahometæ & Prophetæ sui aduersarios, ac cæteres damnatos, priùs tamen grauia passos, huius quoque beatitudinis quandoque partem habituros, celebrato nimirum à Deo in Paradiso *Alcoduz* nomine conuiuio, quod *Hadrate Alcoduz* vocant: tunc enim omnes à pœna Inferni à Deo Mahometis operâ fore liberandos. Hunc siquidè flammâ exustos, atros, ac torridos ad fontem quendam *Alcanzar* nomine in medio Paradisi constitutam (de quo mira & anilia planè narrant somnia) deducturum omnes; in quo postquam se lauerint, iam niue candidiores cum cæteris beatis perpetuis delicijs fruituros. De Angelis absurda planè memorant, & à naturâ Angelicâ prorsus aliena: eos siquidem corporeæ substantiæ, de flammâ ignis generatos, mortales esse, ac peccare posse putant; diuersasque eis tribuunt formas, hominum, equorum, boum, gallorum, aliorumq; volatilium, & quadrupedum: quos etiam pro ijs animalibus, quorum formas referunt, offerre Deo preces existimant. In tertiò Cœlo Angelum inter cæteros statuunt *Melec Almeuti* nomine hoc est Angelum mortis, tantæ vastitatis, vt oculi eius ab inuicem distent itinere septuaginta dierum. Hũc in libro vitæ (quem iugiter voluit atque reuoluit) omnium nascentium nomina, atque eorum vitæ terminum à Deo cuique constitutum, scribere, eademque instante mortis horâ delere: cuius verò nomen deleuerit, statim è viuis excedere nugantur. In quarto Cœlo omnium vastissimum constituunt Angelum, plangentem iugiter condemnatorum peccata, dolentemq; miseram eorum conditionem & statum. In septimo Cœlo Angelum existere inter cæteros narrant, 7000. habentem capita, vnumquodq; verò caput septingentas mille continere linguas, singulis linguis totidem inesse voces, ijsq; absq; vllâ intermissione Deum laudibus efferre, ac Sanctum eius celebrare numen prædicãt. De Inferno, quem septem patere ostijs dicunt, deq; situ eius, & condi-

Digitized by Google

tione, de dęmoniis (quos etiam saluandos quandoque ex Origenis opinione credunt) eorumque variis formis, deformitatibus, & pœnis, nec non de condemnatorum statu & tormentis tam mira narrant somnia, tamque ridicula, vt qui ea legerit, risum continere non possit. Quis vnquam mortalium his quæ retulimus audiuit vaniora? quis stulta hęc blateramenta non rideat? & indigna putet quæ sanæ mentis hominibus exponantur? & tamen misera illa & cæca gens nihil verius hisce nugis putat, imò pro ipsâ veritate habet, & amplectitur; atque adeò dæmonum prestigiis excæcata & fascinata est, vt etiam Alcoranum suum ac Sunam aniles hasce fabulas & somnia continentem, Veritatis codicem appellare non vereatur. Sed de nugis iam satis; ad mulationes nunc eorum lotiones, quas expurgationi peccatorum in primis profecisse existimant, veniamus.

CAPVT IV.

De Turcarum varijs lotionibus, & balneis: deq; balneorum apud eos forma, & vsu.

NIHIL equidem Mahometæ legis cultoribus magis curæ est, quàm vt lustrali aquâ bis terue in die sese abluant. Idcirco Messitis suis pulcherrimos adiungi fontes curant: quo commodiùs quotidianæ *lustrationes* siue ablutiones ab omnibus Templum ingressuris peragi queant. Nefas quidem esse ducunt illorum quempiam Templum intrare: Hanc externam lotionem cæteris suæ legis præceptis longè anteferunt, neque quouis oblato impedimento prætermittunt: efficacissimũ siquidem remediũ ad animæ inquinamenta emundanda esse cùm putent, Deo maximè placere, eaque in primis se Deo reconciliatum iri sperant confidunt que. Triplex verò lotio apud eos in vsu est. Prima quoties vel templa adire, vel precibus vacare intendunt, nec enim se posse sine lustratione horatias preces ritè peragere putant. Hæc autem lustratio ita se habet: Brachiis ad cubitum vsque denudatis, manus imprimis lauant: dein dextrum erectum brachium, à manus summitate inchoantes, palmâ sinistræ manus abluunt, aquâ per extremum cubitũ in terram delabente: idem in sinistri brachij ablutione obseruãt. Vtroque abluto, os, nasum, oculos, aures ac faciem denique totam, collum item, verticemq; capitis, mox & pudenda, postremò verò pedes, si nudi fuerint, si verò calceati, extremitatem tantùm, superficiemq; calcei aquâ madefaciunt. Dum verò se lauãt, submissa voce preces obmurmurant, atque inter alia. *Elhemdo lillahi*, id est, gloria vel laus Deo: alij *istag furlak*, hoc est peto veniam, vel Miserere mei, subiungunt. Lotione peractâ, linteolo (quod ad zonam appensum habent) sese abstergunt. Quod si in deserto fuerint, aut loco vbi aqua desit, terrâ aut puluere

Digitized by Google

uere corpus adſpergunt. Hoc tum eandē obtinere vim autumant, quā habet lotio. Hac ad leuiora vitia emundanda; ad grauiora verò, puta homicidium, furtum, ſtuprum, adulterium, aliáve his ſimilia, lotione totius corporis opus eſſe ſtolidè arbitrantur. Hinc tot vbiq; per vrbes atque oppida videre eſt balnea publica, quæ dies noctesque cùm viris tum fœminis patent. Ne verò hîc indecora, libidinoſa, aut turpia fiant, viri cum fœminis promiſcuas lotiones haudquaquā peragunt, ſed quā horā fœminas intromiſſas norūt, ad ea accedere viros nefas eſſe ducūt. Sunt autem balnea hæc pleraque lapidea, nonnulla etiam marmorea, vel intus foriſq; marmore obducta; ampla quidem, atque in plurima diſtincta concamerata cubicula, eleganti ſanè opere, ac magnificentiâ inter ampliſſima Turcarum edificia publica priuataq; plurimùm eminentia. Ingredientibus primo loco ſe offert ſpatioſum patensque quadratâ formâ apodyterium, cuius pauimentum parietesque verſicolore veſtiti marmore plurimùm relucent. In pauimenti medio marmoreū labrum quadrangulare amplum fontem excipit. Circumquaque parietibus murus adiectus, marmore pariter verſicolore conſtratus, latus pedes quinque, à terrâ pedes tres, aut quatuor eminet. Hunc loturi aſcendunt, & veſtes complicatas in eo collocant, ſeruāturq; à balneariis, quoad loti eas repetant. Super labrum è fornice pendent perticæ quaternæ oblongæ; quarum imæ tranſuerſis infixæ perticis, triplici ordine, vno alteri eminentiori quadrangulū conſtituūt. In has balneatores ſudaria, aliaq; linteola, vt plurimùm ad balnei vſum ſpectantia, exſiccāda, mirâ quâdā dexteritate cannâ Indicâ injiciunt, extenduntq;. Veſtibus eo loci depoſitis, duo cuiq; loturo porriguntur ſudaria, alterum quo corpus pudendaque tegat, alterum quo caput cingat: atque ita ad penitiora pergunt loca. Progredientibus primùm ſeſe offerunt ſudatoria, quorum extremū maius & calidius cæteris patenti labro marmoreo & calidas continente aquas ornatum eſt. Omnes verò cellæ fornicatæ, cubisq; tectæ ſunt. Quarū ſuprema cubæ pars ſpecularibus verſicoloribus miro ordine compoſitis ornata, intus lucem reddit, additq; operi elegantiā & ſplendorē. His contigua hærent alia duo triáve cubicula; quæ nobilioribus tantùm patent, non item cæteris. Vltimò ſe offert ſpatioſa quædam & ampla cella, in quâ vas ingens marmoreum videre eſt, aquas recipiens calidas, frigidasque: quod poſt ſudationem quiſq; ingredi, aquas pro ſuo tēperare arbitrio, lauare corpus, aut lauandū dare balneatoribus, prout libet, poteſt. Cubicula hæc omnia vnico igne è fimo camelorū vel caprarū ſuppoſito calefiūt. Sunt autē balneatorū ſeruitia ſic ſatis ſtudioſa; habentq; mirabilem modū rectificandi mēbra balneātiū. Vtūtur adhæc ad pilos toto corpore depellēdos vllâ abſq; læſione, vnctione quadā, quā *Ruſma* indigitant, è minerali & calce

viuâ aquæ commixta composita. Lotis atque ad apodyterium reuersis duo munda sudaria exhibentur, quibus lotorum corpora balneatores deficcant. His ita peractis, ac balnei præfecto solutâ mercede, quæ sanè perexigua est, loti lætique discedunt. Neque solum viri, sed & fœminæ ad balnea hæc admittuntur: separatas tamen à viris lotiones habent; sudaria, cæteraque ad balnei vsum necessaria vt plurimùm secum deferũt: humiliores se mutuo, honestiores ancillæ vel seruæ (quas secum adducunt) lauant. Ad balneorum ostia, vbi fœminæ adsunt, linteum suspenditur, signum viris adesse mulieres, ne se temerè aut ignoranter ad eas ingerant. Christiani nulli, vt nec Hebræi, ab ingressu balneorum arcentur, ast liber cuique patet aditus: excipiunturque promiscuè omnes, modò ab ingressu abstineant, cũ fœminæ intùs lauant. Cauere autem summoperè debent Occidentis Christiani ne quispiam eorum balneum accedat, ingrediaturve solus: id enim si faxit, verendum maximè ne Turcarum, Maurorumve delationibus se reddat obnoxium, ac pœnam temeritatis vel immeritus luat. *Christianum itaq;* linguæ Turcicæ vel Arabicæ peritum, ne decipiatur à barbaris, adhibere sibi comitem ne negligat, si saluti, si crumenæ consultum velit. Et hæc de secunda lotione dicta sint. Tertiam necessariam putant, cùm vel aluum vel vesicam exonerauerint: graui enim naturæ onere depositò, tam viri quàm fœminæ, non chartâ, linteóve detergunt anum (id enim religioni habent, putantque sic Deum offendi posse, quòd eius nomen plerumque in chartâ scribatur) sed aquâ frigidâ sibi abluunt ipsi, primatibus mancipia. Latrinæ à nostris dissimiles cloacæ sunt, subdio positæ, & ab ædibus remotæ, profundæ, & latæ sesquipedem: quibus incuruato corpore insident. Refertæ expurgantur, & per contiguos subterraneos meatus sordes emittuntur. Dum verò lotium reddunt, viri (vt sunt superstitionibus addictissimi) subligacula dissoluunt, & vestes post terga rejiciunt, ne si vrinâ adspergantur, in legem peccent. Sunâ siquidem præceptum est, vt vbi quis minxerit, sinistræ manus digitis exprimat, si quid fortè circa præputium sit reliquum: atque etiam in eum vsum pannum plerumque secum deferunt, abstergendi causa: qui si defuerit, lapillum aliqui è proximo tollunt, quo summitatem virgæ perstringunt, ne vel guttula vestes coinquinet. Hinc quoque non recti, sed incurui, & ad terram vsque inclinati fœminarum more coniunctis cruribus lotium emittunt. Si adsit fons, statim membrum genitale abluunt; alioquin aquâ, quam vel secum deferunt, aut deferêdam curant, se lustrant: imò (quod magis miretis) si vel pepederint tantùm, lustratione opus esse existimant.

CAPVT

CAPVT V.

Templa Mahometaorum: precandi ritus & ceremoniæ: conciones & superstitiones.

LOTI (vt diximus) Templa accedunt, neque enim aliter se fore gratos Deo, & exaudiri suas Preces existimant. Templa Messitæ, siue Moscheæ vulgò Meschit appellantur: quod tamen propriè denotat lignea Templa, qualia exstruebant nondũ Imperij opibus auctis. Lapidea vero proprie *Zuna* dicuntur. Hæc sphericam pleraq; formam referunt, exceptis quæ primum ritui Christiano consecrata, in suas Messitas commutârunt. Sunt autem elegantis & magnifici operis ædificia, è lapide albido, seu viuo saxo, æquali ferè mensurâ conciso: testudine superimpositâ, ac plumbeis laminis tecta, pulcherrimo foris intuentibus spectaculo. Intus quidem tota dealbata, nullus tamen præterea ornatus, nullę imagines, nulla altaria, sed nudi tantùm parietes conspiciuntur. Quæ verò pars ad Meridiem vergit, ac portam plerumque è regione habet, concauitatem quandam in medio continet, cubitali formâ semirotundam, parieti interiori incisam, lapide marmoreo ornatam, statuarum loculis non absimilem. Locus is Dei nominis inscriptione insignitus, sacratior cæteris habetur, & Christianorum Aræ Maximæ respondet: ad quem accedere (dum publicæ in templo fiunt preces) cuiuis non licet, sed soli Seripho, qui Mahometæis loco sacerdotis est, & tum lychno pensili illustratur. Sunt præterea lampades plurimæ è fornice dependentes, quas tempore Precum accendere, iisque finitis exstinguere solent. Storeis è cannis pauimentum insternũt. His plebeij suo more insident, ditiores tapetibus vtuntur; quos mancipia ipsis substernunt. Ad hæc templa nemini Christianorum patet aditus: prophanari siquidem Mahometæi putant, si Christianus aliquis ea introeat: quare summoperè cauere debet Christianus ne temerè ea ingrediatur: id enim si faxit, vel fidem Christi abneget, & Mahometęis sacris initietur, vel vltimum supplicii sustineat, necesse est. Quemadmodum autem diligenter cauent ne Christianus quispiam eorum Mosqueas ingrediatur, interfit ceremoniis, libros eorum sacros legat, inspiciátve; ita multò studiosius obseruant, vt nemo nuper è Christiano factus Mahometæus ad ministerium ecclesiasticum assumatur. Ad sacra siquidem administranda apud illos portentum habetur, si quispiã adspiret, qui non Mahometano patre natus, à primâ ætate constans & assiduus fuerit Mahometanæ legis cultor. Etsi verò sepenumerò plurimi ad illos confugiant abiectis cucullis, & religione Catholicâ abnegatâ

gatâ religioſi, tam Græci, quàm Latini ritus, neminem tamen reperias, qui ad honorem Eccleſiaſtici miniſterij vel adſpirauerit, vel admiſſus vnquam fuerit. Tanta enim illorum animos ſacrarum rerum reuerentia occupauit, vt cæteris neglectis, ſolos illos ad ſacra adminiſtranda dignos putent, qui ab incunabulis Mahometæ religioni fuerint addicti. Præaltæ Meſſitis adiunctæ ſunt turres, quas *Madenas* appellant, figuræ quaſi ſphericæ, aut cylindricæ, ſeu teretes, eâ formâ, vt in ſuperiori parte propemodùm vbi occipiunt diminui, & tandem in acuminatum faſtigium deſinunt, in proiecturâ lapideâ quaqua verſum obambulari poſſit. Has ſtatis horis interdiù noctuque conſcendunt Hoggij, & circumeũtes proiecturã, ſeu porticum, acutiſſimâ voce clamorẽ tollunt, digitis in alteram aurium inſertis: eoq; clamore populum ad Orationem conuocant, & ad inuocandũ Numen exhortantur. Vox ipſa longiùs quam credi poſſit à quoquam, qui ea loca non adierit, perſonat, atque exauditur. A meridionali autem turris latere clamorem exordiuntur, dein ad Orientem vergentes, continuato gradu circumeunt, atque interim *La Illah Illa Allah*, itemque *Allah baibir*, (quod nobis eſt Deus viuus eſt vnus,) altâ, rudi, ac fractâ voce roboant, repetuntque pluries. Addunt quandoque & Hymnos, & Cantica in laudẽ Mahometis. Eo vero ordine atque obſeruatione clamores hoſce inſtituunt, vt niſi priùs ſupremæ Meſſitæ Hoggius inceperit, cæteri abſtineant; eo verò inchoante, ſubſequantur & reliqui; ac demum finem imponente eodem, ſileant omnes. Clamor hic noſtris reſpondet campanis, quarum nullus apud Turcas eſt vſus: nam præter Preces faciendas, etiam horas dierum populo denotat, cùm horologia nulla habeãt: ſi quæ tamen ad eos perueniunt, planè admiranda, & proceribus longè gratiſſima ſunt, eorumque vſui priuatim ſeruiunt. Hoggij verò ſine Choggij clepſydris vtuntur, ad diſtinguendum tam diurna quàm nocturna temporum ſpatia; quibus publicas Preces accõmodant. Quinquies autem interdiu noctuque ad horarias has preces populum excitant: quibus hæc indita ſunt nomina. *Aſcher, Adorh, Aſſera, Magreb, Leſcher*. Primam ſecundâ antelucanâ horâ obſeruant; quæ continet quatuor *Erket*, & duo *Chalamat*; Erket autem eſt gemina inclinatio, cũ totidem, proſtrationibus. Chalamat eſt ſecreta oratio, quæ cum certis ceremoniis perficitur poſt quamlibet proſtrationem: ſecundam circa meridiem faciunt, quæ continet, decem proſtrationes, & quinque orationes ſecretas: tertiam poſtmeridianâ: quæ continet octo proſtrationes, & quatuor orationes ſecretas: quartam ſole occidente, quæ habet quinque proſtrationes, & tres orationes ſecretas: quintam & poſtremam circa mediam noctem: quæ cæteris prolixior eſt, habens quindecim proſtrationes, & octo orationes ſecretas; ideoque à Santonibus inſtituta

Digitized by Google

stituta dicitur, vt populum augendum indicet, quo crescente, Fides quoque eorum crescat & multiplicetur. Has quidem preces quisque Mahometę orum cum Parochiano vel Hoggio suo in Ecclesiâ propriâ frequentare tenetur, nisi legitimè impediatur: tunc enim omni loco hoc licitè facere potest. Singulis diebus Iouis Talismāni, Choggiique, turriū proiecta seu porticus circa vesperum conscendunt, lampadibusque accensis illustrant: quas, dum per se extinguantur, relinquunt. Interea illi variis Hymnis Mahometis sui laudes celebrant, Deoque altâ voce gratiam qualemcūque referunt. Die Veneris, qui illis hebdomadatim, vt nobis Dominicus, sacer est, omnes certis horis ad Templa conuolant, & orationibus vacant, atque attentius orant: non tamē à laboribus, negotiisve eo die abstinent: sed officinas tantùm, dum Preces fiunt occludunt; finitis aperiunt, & ad sua singuli negotia redeunt, fæliciores se sequenti hebdomadâ futuros arbitrantes, si eo die merces solito plures diuendant, & lucrentur. In septem autem dies (vti & nos) tempora distribuunt, hebdomadasque constituunt, primum *Zuma ghiuni*, id est, diem Templi vocant, nos diem Veneris: secundum *Zuma Erteſi*, id est, post Festum, nos Sabbatum: tertium *Bazarghiuni*, id est, diem Mercatus hebdomadarij, nos diem Dominicum: quartum *Bazar Erteſi*, id est, post Mercatum, nos diem Lunæ: quintum *Salli*, nos diem Martis: sextum *Dſarſcamba*, id est, quartam Feriam, nos diem Mercurij; septimum *Peſchembè*, id est, Feriam quintam, qui nobis dies Iouis est, indigitant. Precum publicarum tempus vbi adpetiit, suo quisque relicto negotio, atque opere, ad Templum accurrit ocyus. Illoti in fonte Templo proximo diligenter se lauant, ante ianuam Templi calceos exuunt, & discalceati templum ingrediuntur, tacitè ad suum quisque pergit locum, nec respicit vsquam. Nullæ intus deambulationes, confabulationes, risus ioci, strepitus (vt in nostris prohdolor fit Ecclesiis) nullæ item tusses, nec sternutationes, imò ne sputantē quidem vllum audias: quieta, sedata, composita hic omnia. Viri interprecandum pileos vel Thulipanta sua non deponūt, sed summis digitis attingunt: quasi eleuaturi. Tum singuli in Seriphum vel Hoggium oculos figunt, eiusque motus & corporis gestus diligenter obseruant, & imitantur; in terram procumbunt, & versus Meridiem se statuentes Precibus incumbunt: hoc seruato ordine: Seriphus, vel Hoggius, aut alius, qui vel ætate vel dignitate aliquâ eminet, primò genua flectit: post eum reliqui, in Tēplo prę sentes: porrò primus ille vbi singulos genua flexisse putat, tum se prosternit: post eum & reliqui, prout ordine considerē, prostrati aliquamdiu cum gemitibus & profundissimis suspiriis orant. Tum primo illo erecto, erigunt se cæteri. Atque ad hunc modum plusies faciunt, prout tempus orationis postulat. Nam pro temporis ra-

Digitized by Google

tione (vti suprà recensuimus) vel minores, vel plures genu flexiones, prostrationes, & secretas orationes publicis huiusmodi Precibus adhibent. Tandem finitis precibus, quasi impetrauerint quod petierunt, læti consurgunt. Scriptum interdum Orationem cum cantu inchantem singuli cantantes subsequuntur, vnisonoque cantu, modo stantes, modo se inclinantes, ac rursus poplitibus deflexis terram deosculãtes, vel fronte eam tangentes, Deum suo more inuocant & adorãt. Est autem orationis, quam sepissimè iterant, hæc communis forma: *In nomine misericordis Dei. Sit laus Deo in æternum, Regi seculorum supremo, propitiatori & pio Regi Iudicij. Seruiamus igitur illi, quia adiuuabimur. Dirige nos in viam ô Deus, & in semitam eorum in quibus tibi complacuisti. & quibus non irascaris; & nequaquam errabimus.* Hanc *Elfata* vocant, estq; illis tam vsitata, quàm nobis Oratio Dominica Habent præterea & alterã quotidianam: quo recenso priùs omnium hominum statu, Mussulmannorum salutem, Imperij fælicitatem, sectæ Mahometicæ augmẽtum, hostium & præsertim Christianorum discordiam, atque excidium à Deo precantur. Precatione finitâ Laudes, Cantica, & Hymnos suo more ac modulo è suggestu concinunt. Postremò Canticum *La Illah Illa allah* elatâ voce quotquot adsunt personant. Dumque his clamoribus sunt intenti, alij corpus, caputq; continuo agitatu ita quassant, vtque, vt viribus & animo nonnunquam deficiant: alij collum caputq; in vtrumq; humerum in tantum flectunt, mouentq;, vt lassi tãdem in terram concidãt: quem quidem precandi ritum Deo in primis gratissimũ esse sibi persuadent. Nam non solùm corde & spiritu, sed & toto corpore, totisque viribus diuinum numen laudandum, & colendum autumant. Nonnulli tantâ festinatione (quâ inter se certant) & clamore *La Illah, Illa Allah*, repetunt, vt verba illa proferre amplius nequeuntes, vociferationem verbo *Hou* terminent; quod quoties proferũt (Dei enim nomen denotat) corpus inclinant, & manus ad terrã demittunt, rursumq; se eleuant, ac frontem tangunt: atque hunc clamorẽ in tantum protrahunt, vt nimio quandoque clamore fessi, spumam alij ore emittant, alij ob vim sibi clamoribus illatam facie nigrescãt, & velut semimortui in terram labantur. His corporis afflictionibus Deum maximè placari putant: imò quo maiorem sibi quis vim inferat, eo segratiorem Deo fore arbitratur. Id quoque sibi persuasum habent, negligenter orantium defectus & errores repetitione hac plurimâ corrigi & suppleri. Fœminæ plorumque Precum tempore ad Templa non admittuntur, nobilioribus exceptis, quæ & ipsæ rarò accedunt, habentq; locum à conspectu virorum separatum. Eas verò adeò negligunt & vilipendunt, vt nedum Templo, sed & Paradiso (vt suprà diximus) excludant: vnâ namq; cum Christianis ante fores Cœli seu Paradisi emi-

nus

Digitized by Google

nus Beatorum gloriam eas solùm inspecturas nugantur. Præter publicam Seriphorum Precationem, Conciones publicas, aut nullas, aut raras ad populum habent. Cum nouus Bassa aut Saniaccus inito Magistratu primò solemniter Templum adit, post publicas peractas Preces, populo concionaturus aliquis Seriphorum suggestum conscendit, & Concionem stricto ad terrorem acinace auspicatur; auditores admonet, vt Mahometæ Legis memores illius mandata exequantur, sese eius defensores alacres exhibeant, armisque Fidem tueantur, & propagent. Huiusmodi & diebus Veneris, cum *Ramadam* (quod annuum illis est Ieiunium) celebrant, populo proponunt.

CAPVT VI.

Ramadan siue Ieiunium menstruum, quot annis apud Turcas aliosq; Mahometas celebrari solitum. Festa annua, & superstitiosæ Turcarum obseruationes circa Lunæ incrementum & decrementum.

RAMADAM, vel Ramadan, seu Ramasan, Turcarum Ieiunium, nostro fere Ieiunio Quadragesimali respondens, singulis annis per integrum mensem, sed non eundem, obseruant; qui viginti nouem aut triginta diebus constat: sunt enim Turcarũ menses lunares omnes; Quo tempore à crepusculo ad solis vsque occasum, donec sidera conspiciantur, vel certa nox aduenerit, nihil cibi potúsve gustant. Si autem Ieiunium hoc anno mense Decembri incidat, anno sequenti mense Nouembri id celebrabunt: sic sequenti serie pergunt. Annum siquidem ex maiorum traditione constare diebus 354. docent, quot nempe dies constituunt menstrua spatia duodecim: vnde menses illis sunt errones, & incertis sedibus vagantes: quos tamen sua ratione constituunt & reuocãt ad Solis & Lunæ statos circuitus, anno interim Lunari vtẽtes suo postea modo accommodant ad solis conuersionem. Anni principium referũt ad mensem *Silchidse* nomine, secundus mensis illis est *Mucharem*, tertius *Sepher*, quartus *Rebuil euel*, quintus *Rebuil acher*, sextus *Dsciumasiel*, Septimus *Dsiumasiel acher*, octauus *Rezeb*, nonus *Scaban* decimus *Ramadan*, vndecimus *Schevval*, duodecimus *Silcade* Hoc autẽ Ieiunij tempore flagrantiùs omnes precibus incũbunt, & prolixiùs orãt: eleemosynas etiã largius erogant: orationem namq; & eleemosynã alas esse Ieiunij, nec sine his gratum esse Deo ieiunium arbitrantur. Si qui tamen tenuioris fortunæ homines non habeãt vnde aliis eleemosynas largiri queant, hos satisfacere, ac Deum placare, suæque saluti consulere putant, si tempus, quod habent ab occupationibus vacuũ, in viis publicis sternendis consumant, vel lignum, lapides, arenam, ad explendos hiatus hominibus vel equis periculosos comportent, vel fontibus effo-

Digitized by Google

diendis, vel fontanis aquis, ad cisternas, vel cellulas viis publicis vicinas, deferendis dent operam; qui autem negligentiùs hac in re se gesserit, vel quadragesimam integram non ieiunauerit, paradiso nunquã potiturum, quin potiùs diabolum, quem *Seitam* vocant, rectà eum daturum ad inferos sibi certò persuasum habent. Ne verò fraus aliqua fiat vel Ieiunio, vel Orationi, sed in officio contineantur omnes; Censores publici constituti sunt, qui in transgressores animaduertunt, honestiores pecuniariã pœnã multantes, humiliores corporis pœnã affligẽtes. Licèt autem interdiu à cibis abstineant, nocte tamen quibus libet liberaliter vescuntur, & indulgent genio: imò integras quandoque noctes crapulis consumunt, tabernis vbique patentibus. Ingens ibi hominum concursus, strepitus, sufurri, clamores infiniti. Hi cantilenas concinunt, illi tympana cytharásve pulsant, alij venustis pueris adhibitis turpibus, impudicisque confabulationibus, & contactibus tempus terunt, suaque Zerbeta largiter potant; quicquid enim plerique laboribus lucrati sunt, hoc totum ferè tum dissipant, dilapidant, & disperdũt turpiter; ita vt non ieiunium ad purgandam animam, & placandum Deum sed veriùs artificium quoddam ad saturandum corpus, & explẽdam libidinem, imò potiùs ad sacrificandum Baccho & Veneri dicendum sit. Vltimo Ieiunij hebdomadario festo circa meridiem, publicè à Santono fit Precatio; mox etiam à cæteris, legiturq; demum ex Alcorano caput, cui titulus est *Almeide*, hoc est Cœnæ. Interim sibi mutuo manus faciemque exosculantur, fælix faustumque Pascha precantur, dicentes *Baaram*, hoc est veniat vel sit tibi bonum Pascha. Si quis alterum offenderit, veniam ab offenso postulat, ac mutuas iniurias ignoscunt: id enim si negligant, Pascha Deo haud gratum fore arbitrantur. Finito Ieiunio, suum *Vlubaraam* siue Magnum Festum, instar Paschatis nostri, per triduum celebrant. Primò die (vt suprà retulimus) ab omni opere vacant, cæteris non item. Iis verò diebus ex antiquâ consuetudine paterfamilias etiam pauperrimus veruecem mactat, epulatur, indulgetque genio cum domesticis. Hunc sacrificij loco mactatum precibus animarum saluti putant, imò eos ipsos verueces omnes etiam Paradisi gloriæ participes quandoque futuros, ac pro dominis suis, qui eos in sacrificium obtulerint, in extremi Iudicij die precaturos Deum, stolidè existimant. Sexagesimo à Baraam die alterum obseruant festum quod *Chutsibaaram* id est, Minus, vel Paruum Festum, vel *Chairbaaram*, hoc est Religiosorum Festum, nuncupant. Eo namque tempore plurimi vel voti rei, vel religionis ergo Mecham ad Mahometis sepulchrum peregrinantur, veniam peccatorum suorum illic impetraturi: atque hi soli festum illud per triduum obseruant, cæteri nequaquam, cùm ad eius obseruationem minimè teneantur. Omnes interim manuum laboribus incum-

Digitized by Google

incumbunt, tabernas officinasq; suas aperiunt, & negotiationes exercent. Genizari verò ludicra populo exhibent, sub porticibus quippe Chanorum siue Carauansaraiorum pueros âmictos splendidè funibus insidentes, & in aëre libratos subuectant, libaque *Cachas* appellata ad summos fornices appendunt, auferenti præmium constituunt: à transeuntibus interim Christianis munus exposcunt, vel ab inuitis exigũt. Liba hæc annulari formâ ex farinâ frumentaceâ mixtâ ouis, Croco illitâ, Sesami aut Coriandri semine superstrato constant. Cæterùm multiplices apud omnes superstitiones deprehendas. Somniis autem in primis multum tribuunt. Crescentem & decrescentem Lunam obseruãt: Crescentem salutant, & adorant: Turcæ præsertim, qui in incremento felicissimum quoddam omen ponunt; eamque pro signo militari habent, veluti fatali quadam lege suo Imperio propitiam. Hinc crescente Lunâ omnia sua negotia (quæ quidem alicuius sunt momenti) auspicantur, existimantes maximarum esse virium in adiuuandis conatuum suorum successibus: decrescentem verò infortunia & tristia omnia portendere. Vnde cùm in itinere sunt subsistunt; nec nisi noua apparente Lunâ progrediuntur: & ita cursu eius & decursu se suaque regũt omnia. Atque de Mahomethæorum sacris, Ritibus, Ceremoniis, Templis, superstitionibus hactenus satis. Restat vt de eorum Ecclesiasticis vitiis aliquid dicamus.

CAPVT VII.

De variis Mahometæ Legis Ecclesiasticis viris; eorum muneribus, conditione, & vitæ genere.

HABENT quoque suos Ecclesiasticæ dignitatis viros diuersis muneribus & ordinibus distinctos. Alij enim ius dicunt, alij legem interpretantur, alij delubris præsunt, seruiuntq;, ac sacra exercent, alij mendicantes, paupertatem, quasi abdicato Mundo, profitentur. Auctoritate autem & dignitate plurimùm inter se differunt, atque alter altero dignior habetur. Supremum dignitatis gradum obtinet Muphtis, vel Mophtis, aut Mophti. Is enim reliquorum est Princeps, & veluti Catholicorum Summus Pontifex, sacrorum Rex, ac summus Iuris Mahometæi Iudex: qui vt in alios sui ordinis summam potestatem habet, sic Ecclesiastica solus gubernat: quibus nec Imperator ipse, nec Supremi Vizires, nec Bassæ cæteri se immiscent. Huius præcipuum munus est vt perpetuò obseruet ne quicquam in consilio Principis contra Mahometis legem, aut in Mahomethæ religionis præiudicium à Supremis illis Viziribus statuatur: qui licèt omnes vel singuli pro Imperatoris

Digitized by Google

arbitratu ad tempus mutari, vel exoludi à consilio possunt, Muphtis tamen nunquam excluditur, nunquam ab ingressu arcetur; eâ ratione, quod semper inuigilare debeat, tanquam supremus superintendens, & Mahometæ Legis Pontifex Maximus, vt ea perpetuò sarta tecta custodiatur: quam alioqui politici homines ex industriâ nunquam, ex negligentiâ tamen aliquando fortasse perfringerent, dum ad humana & ciuilia commoda nimis acriter mentis oculos intendunt; nisi assistens istiusmodi grauissimus Pontifex eos errantes in viam reuocaret, & doctrinæ Mahometis subinde commonefaceret. Hanc ob causam prædictis Veziribus (qui numero quatuor intimi & supremi Imperatoris Consiliarij sunt) quasi quintus extraordinarius perpetuò adiungitur: eiusque tanta est auctoritas, vt quamuis siue in Castris, siue in Curiâ, Lex à Principe, supremâ sententiâ omnes comprehendente subditos, feratur, nunquam deinceps reuocanda; eadem tamen statim irrita sit, & nulla, si ab hoc Pontifice pronuncietur Alcorano, & Legibus Mahometis contraria. In aliis autem quæstionibus de lege Mahometanâ, & difficillimis, & maximè obscuris solus exemplo Pontificis summi, & Veteris, & nouæ Legis, seu Hebraicæ, & Christianæ, controuersias omnes determinat, supremm iis finem imponens, omni prorsus sublatâ & appellatione, & cauillatione. Huic vni propter summam in rebus Ecclesiasticis dignitatem, & quod Mahometis personam in hoc religionis officio gerat, Imperator ipse eum honorem exhibet, quem nulli mortalium defert, vt quotiescunque eum accedat hic Pontifex, Princeps è solio suo exsurgat, admotaque pectori manu, & demisso in terram capite, eum veneretur. Præterea hic Pontifex in omnes Legis Mahomethæ transgressores pœnas statuit, edicta promulgat, ceterisque Magistratibus exequenda mandat. Muphti succedunt Cadilescheri, id est, Iudices supremi, aliàs Cadiascheri, id est, Iudices exercitus, numero tres, prouectæ ætatis homines, & Legis Mahometanæ peritissimi; qui ne Muphtis causarum multitudine distrahatur, eique faciliùs in hoc suo munere labatur, ei coadiutores & assessores sunt dati, & ex suo munere peramplos annuatim percipiunt redditus: quorum primus ministrorum omnium in Romaniâ vel Europâ, alter eorum, qui in Natoliâ, vel Asiâ Minori, tertius eorum, qui sub Sultanico Imperio sunt, generalis est speculator, & supremus superintendens. Hunc Selymus secundus eius nominis Imperator post deuictos Mameluchos prioribus adiunxit: qui licèt ordine postremus sit, dignitate tamen & auctoritate præstat cæteris, par Caliphæ Babylonio. Vni omnes tanquam præcipui & primarij Mahometanæ Legis interpretes, & Doctores eximij, Catholicorum Patriarchis respondent, & in Cadios, Seriphos, Santones, Choggios, Talismannos, Derui-

siosque

Digitized by Google

siosque imperium (vt diximus) habent, eosque quoad Ecclesiastica monent, dirigunt, corrigunt, & omnino quæ sunt in sacris agenda præscribunt. Vt hinc facilè quis videat etiam apud Turcas præcipuam haberi religionis curam, politicasque rationes sic moderari, vt nequaquam religioni aduersentur, sed cum Alcorani Legibus conspirent, Ecclesiasticorumque examini subiaceant. Cadilesqueri præterea Cadiorum officia seu munia suo arbitratu conferunt: sed ab ipsis constituti ab Imperatore mox confirmantur. In hos item, si munus suum negligenter aut indebitè administrent, vel alicuius criminis rei inueniantur, seuerè admodùm inquirunt, & animaduertunt acriter, eandemque auctoritatem ferè in omnes magistratus exercent, quam apud Venetos Syndici. Hos Cadij adeò extimescunt, vt quando prouincias inquisitionis ergo peragrare eos sciant, si sceleris alicuius conscij sibi fuerint, ac placare posse muneribus hominum seueritatem desperent, eorum aduentum non exspectent, sed publicum dedecus & ignominiam veriti, fuga saluti suæ consulant, & in aliis prouincijs sese abdant. Nam quos culpæ reos inueniunt, non solum exauctorant, sed & flagris (ac si vilis essent conditionis homines) acerbè admodùm cædi iubent. Si crimen est enormius, vel gladio, aut laqueo eos neci dant, vel ignibus comburendos tradunt. Muneribus tamen (auri cupiditate pellecti) corrumpi se sepenumerò sinunt. Cadilesqueros sequuntur Cadij, potestate Episcopis nostris assimilandi. Iudices hi sunt ordinarij, qui de diuortijs, cæterisque ciuilibus causis in aliquâ vrbe vel oppido cognoscunt, in eos qui blasphemi sunt, qui vinum bibunt, qui Templum Precationis tempore non frequentant, nec Quadragesimam obseruant, vel simile quippiam contra consuetum religionis vsum committunt, atque in legem peccant, animaduertunt. Nobilioribus vel ditioribus mulctam pecuniariam imponunt, humiliores flagris affici iubent: si tamen hos etiam aliquid in bonis habere subodorent, quo corpus redimant, pecuniâ mulctandos censent. Christianos quoque & Iudæos, si quid criminis commiserint, puniunt acerrimè, etiam capitali pœnâ, si cum Mahometanâ quapiam rem habuerint, vel Mahometæ Legi maledixerint, vel cum Mahometano contra Prophetæ sui Legem disputauerint, eúmve Christianam fidem docere præsumpserint, vel Mussulmannum detestati fuerint. Maximũ siquidem scelus existimant si quis Christianorum Mussulmanno maledicat. Mussulmannos autem vel Muslimonos se vocari volũt Mahometæi, auentq; maximè salutari se hoc nomine, cũ id rectè credẽtes & orthodoxos sonet, alienigenæ nãq; legis cultores omnes cũ infideles reputẽt, se solos tali nomine dignos arbitrãtur.

Cæterùm

Ceterùm in controuersiis cuilibus diiudicandis, Veteris Testamenti leges, vt plurimùm sequuntur. In exercendis verò litibus quæ fermè incidunt ob matrimonia & diuortia quisque suam agit causam, sibi quisq; defensor, non alius: nullus ibi aduocatus, nullus procurator, nullus sollicitator: verùm vtraque pars iudicem adit. Is momento temporis rem transigit, litemq; decidit. Si quis probare quid habeat, scripto, vel testibus, vel iuramento probat, iuratque hic super Euangelium, ille super, Talmud, alter super Alcoranum. Nullæ præterea dilationes, nulla iuris subterfugia, sed summaria omnia iudicia. Nec enim sciunt quid sit sententia interlocutoria, quid Appellatio, quid Reuisio. Vbique est sententia definitiua: & fermè lis sopita est, antequam contestata. Succedunt Cadiis Santoni, vel Hoggij & Talismanni: illi Presbyteris, hi Diaconis Catholicorum assimilandi. Templis namque inseruiunt, sacra peragũt, ad Preces horarias populum conuocant, Precibus vacant, concionantur, sed rariùs, Hymnos, Cantica, Psalmosque sacros in Missicis concinunt; Scribarum præterea seu Notariorum munere fungũtur. Nulla tamen illis circa curam animarum occupatio, neque vllis in scripturis sacris, aut etiam in humaniore literaturâ eruditiores vt euadant, curant quicquam: sed satis sibi esse putant si Alcoranum legere, & secundum literam interpretari queant; quoniam non vulgari, sed [illegible] linguâ à Mahomete est traditus; & nefas existimant, si vulgari linguâ interpretatus describeretur. Eliguntur Sacerdotes à populo, stipendũ autem accipiunt è publico. Vxori, liberis, & familiæ dant operam: quod si stipendium non sufficiat propter multitudinem forte liberorum, agriculturam exercent, iumenta curant, mercantur, vsuram capiunt, vel mechanicis artibus insudant, quibus victum sibi suisque procurant. Ex his nonnulli Mauris Seriphi Nobiles, Turcis Emiri, vel Seithi dicũtur, & viridibus Thulipãtis à cæteris distincti, in summâ apud omnes [illegible] ratione habentur, eo præsertim intuitu quod à Mahometis stirpe geniti, vel ab Ali Prophetâ originem ducere communi opinione [illegible] tur. Præter hos, & eos, qui Mahometis sepulchrum visitârunt, Thalamo vel vestitu vllo viridi vti licet nemini: piaculũ quippe ingens putant viride quempiam adhibere capiti tegumentum, aut viridi indui vestimento, qui genus suum ad Mahometem vel Alim non referat, vel Mahometis sepulchrum non adierit. Hinc etiam Christianis & Hebræis, caligis, manicis, tibialibus, aliisve interioribus vestibus viridibus indui, lege vetitũ est, pœna cõstitutâ in eos qui contrà faciunt. Adhæc sacerdotes omnes, cuiuscunque sint ordinis, propter officium, & quod coelestia & Diuina tractent, à seruitute liberi sunt, & ab omnibus exactionibus, tributis, & aliis oneribus immunes, nec pendent tributum, cùm tamen reliqui omnes Imperatoris subditi, cuiuscunq; demum conditionis sint, vectigalia

vectigalia fisco soluant, ac cæteris exactionibus & oneribus sint obnoxij. Neque solum Seriphi in maximo apud omnes sunt pretio, sed & cæteri Ecclesiastici plurimùm à reliquo populo honorantur: putant enim Mahometæi ad legis & religionis suæ honorem & laudem vel maximè pertinere, si Sacerdotes honore afficiantur, quem quidem honorem & legis prouidentia, & Imperatoris voluntas, ac populi pietas Sacerdotibus tribuendum duxit, & longo vsu confirmauit, nec immeritò: Nam sacerdotum splendor & existimatio sine dubio ad ipsius religionis gloriam redundat, nec fieri potest quin religio illa sordeat & negligatur, cuius ministros populus contemnit, & despicit, neque vllâ veneratione prosequitur.

CAPVT VIII.

Mira quædam de Santono quodam Mahometæo, vulgò pro sancto habito: eius mores, conditio, ex vrbe Alepo discessus, & in Palæstinam peregrinatio. Deq; peregrinantium ad Mahometis sepulchrum numerosissima caruana.

IN Sacerdotum numerum Santonos etiam supra retulimus, qui bifariam diuisi, alij *Alfaquij*, alij *Scheikij* dicuntur, & vitæ genere, & nominis claritate reliquos omnes longè antecellunt, ideoque ab vniuerso populo vel maximè venerãtur; quod vel ex hoc vnico exẽplo liquebit. Morabatur Alepi, nobis ibi moram trahentibus, capularis senex, annorum circiter septuaginta septem, religione Mahometæus, ordine Santonus. *Scheick el Belloni* vocitatus. Is ex opinione vitæ religiosæ, ac duriter actæ eam sanctitatis & innocentiæ famam apud vulgus, imo proceres acquisierat, vt sibi quisque honori duceret, si quo modo ad virum hunc, eorum opinione sanctissimum, sibi pateret aditus. In tantum verò creuerat hominis fama, vt & ipsi Bassæ eius ædes accedere, & inuisere hominem non dedignarentur: honorificum id sibi esse putantes, si quandoque ad colloquiũ eius admitterentur: idem primoribus vrbis erat studium. Si difficiliorem aliquando ad se præberet aditum, precibus munera addebãt: quæ etsi sperneret, preces tamen non intermittebant; donec victus eos ad se admitteret: quos paucis alloquutus, statim dimittebat; & vt declararet quam parui, etiam Bassarum amicitiam faceret, initio sermonis oculos ab iis auertebat, vel clausis alloquebatur, impietatẽ iis interim, iniustitiam, tyrãnidem, & crudelitatẽ exprobans: quos nec veros nec æquos esse iudices, sed latrones, raptores, pauperum atq; aduenarum oppressores. Legumque præuaricatores diceret: quæ quidem omnia æquo animo sufferebant; vel saltem sufferre se simulabant. Neque enim hactenus fuit quisquam qui tam liberè monentem

Digitized by Google

vnquam vltus fuerit: sed cum hęc obiicerentur, obmutuisse, vel verbis demulsisse hominem, vel muneribus eius animum placasse, & gratiam redemisse ferunt. Tantam energiam habet vel apud Barbaros etiam virtutis simulachrum. Senex hic totis duodecim annis proximis domi continuò hæserat, nec vnquam in publicum prodierat, toto triennio (quod magis mirandum) cubiculo suo non exierat; sed diuinis se totum studiis, contemplationibus, ac sacræ lectioni, precibusque, tenui contentus victu, consecrauerat; adeoque hominum consuetudinem solitarius declinauerat, atque asperam vitam duxerat, vt omnibus Alepinæ vrbis incolis imò etiam vicinis miraculo esset. Hinc nomen eius in omnium ore versabatur, nec erat quæ in cœlum vsque laudibus hominem non extolleret, virumque sanctissimum non prædicaret: quod vel hoc vno exemplo declarasse suffecerit. Fama percrebuerat apud Alepinos eum Hierosolymam religionis ergo breui profecturum, munus ibi ad Dei cultum vt offerret, & celeberrimum Salomonis Templum, & Christi incunabula inuiseret. Ea namque apud Alepinos Mahometæosque cæteros inualuit religio, vt Salomonis Templum quod hodie extat, omnes pęnè sacrosanctum putent, ac summâ in veneratione habeant, adeoque singulari ritu in maximâ frequentiâ visitent, & colant, eâ præsertim ratione quòd Christum hoc loco mysteria perfeciſſe, & Mahometem suum variis multisque gratijs à Deo donatum esse prædicent. Namab animali quodam *Alborah* Mechâ eo aduectum, dextraque ei datâ ab Angelo Gabriële ad penitiora Templi introductum, miranda vidisse mysteria fabulantur. Septimo itaque Idlanuarij, anno à nato Christo 1599. qui ipsius profectioni scitissimè constitutus erat dies, à primo diluculo ad tertiam vsque diei horam antędes eius frequentissimus fit concursus Alepinorum, qui honoris causâ eum extra vrbem comitarentur. Vbi verò iam hominem in procinctu stare intellexere, publico applausu suum *Lalliah, Illaallah*, inclamant & in quatuordiuisi turmas, cum extra portam deduxerunt, hoc seruato ordine. Præcedebant signiferi, labara deaurata Dei nomine auro literis intexto gestantes. Hos incomposito agmine sequebatur ingens hominum multitudo, elatâ voce idem carmen suo more concinentium. Post hos supremus Seriphus equitabat, prouectæ ætatis vir, & adspectu grauis, viridi Thulipanto, vestibusq; indutus. Succedebat alia hominũ turba, canentiũ eadem quæ præcedentes; hoc tamen ordine, vt primis clamando fessis integri succederent, & cantũ consueto modulo prosequerentur. Secundũ hos tertia incedebat turma, numero prioribus nõ inferior. Hi quoq; alternatim idẽ succinebãt canticũ. Inter hos medius equitabat Sãtonus hic noster, adspectu venerabilis, facie maciẽtiâ, barbâ promissâ & canâ, veste amictus albâ cymatili, penulaq; indutus cãdidâ gossypinâ, albidis ouium suffulta pellibus, mulo insidens leucophæo, lento incedẽti gradu: dumq; iter faceret clausis oculis submurmurabat

preces

Digitized by Google

p reces assiduas. Præcedebat eius filius, maturæ ætatis homo, mulum ducens, regensq; frænum: eorum verò qui vtrumque eius claudebant latus, duo per vices sustinebant hominis brachia, ne ex mulo decideret, reliqui mulo viciniores manu illum contingebant: magno id sibi honori ducentes. Postremum agmen erat ex promiscua & numerosa hominũ multitudine, priorum cantũ imitantium. Hac pompâ & ordine per Bazarrum Ghani Abraci hominem deduxere, mox Messitã vrbis nouam prętereuntes, perq; portã Damascenã vrbe longiùs egressi, tertiò tandem ab vrbe lapide veniâ à Santono habitâ dimissi sunt. Cõfluebant vndique quocunque pergeret vtriusque sexus homines; tam frequẽtes, vt vix per publicas plateas pateret transitus: totus siquidẽ ad spectaculũ populus effusus erat, vt quasi migrare ciuitas putaretur: neque solũ intra vrbis mœnia, viæ per quas transibat populo refertæ erant, sed & maxima turba portis effusa per suburbana loca latamque planitiem, quà transiturus esset, hominem operiebatur. Auidi namq; Alepini spectare virum, qui tot annos domi resederat, tantaq; sanctitatis fama percrebuerat, cùm nomine tantùm multis innotescceret, tã cõmodam sibi eripi occasionem nemo sinebat. Concurrebant itaque ex omni loco & viri & fœminæ, quo visu tanti hominis frueretur: applaudebant extollebantque voces, summisq; eum preconijs prosequentes fausta omnia illi precabantur. Nec mirum, est enim conciliatrix amicitiæ virtutis opinio; cui illud proprium est, vt animos hominũ ad se alliciat, faciatq; diligere eos, maximisq; efferre laudibus, quibus existimãt excellentes quasdam & singulares inesse virtutes. Nos quoque vt exitum tam solemnis pompæ spectaremus, ad Lenzariam altero ab vrbe lapide Messitam pedites pertexímus, atq; vrbe egressi, Venetorũ Interprete duce ac comite, iuxta Maurorũ cœmiteria, ac supra vrbis lapidicinas gradũ fecimus. Specus hæ sunt vastæ amplitudinis, mira diuerticula, ac latebras continentes, Arabũ Bedoinorũ pauperculorum ex parte habitacula, & restionum officinæ, quibus lumen desuper per saxorũ foramina (noctu illac transeuntibus periculosissima) immittitur. Vbi ad primùm lapidem venimus, obuius nobis fuit Bassa Alopinus, ducentorũ circiter aulicorũ comitatus equitatu, eodem properãs, quo Santonũ gratulabundus exciperet, & honoris causa comitaretur: poscereteque ab eo veniam priusquàm discederet. Nam & paulò ante Cayrensem Bassam insigni cum equitatu eodem profectũ cognouerat, qui paulo post sibi obuiam facti se mutuò amplexati sunt, ac solitis humanitatis præstitis officijs inter se colloquia miscuere, lentũ interim Santoni exspectantes aduentũ: cui eminus conspecto iuere obuiam: mox corã salutarunt comiter, ac vtrũq; eius claudẽtes latus, exceperunt mediũ, & pauliper substiterunt, donec debitæ obseruantiæ & beneuolẽtię cõplerent officia. Ille verò paucissimis vtrique gratijs actis,

dimissos statim voluit: vetuitque ne vltrà procederent, tamen progressis aliquantulum, cùm iterum ne vlterius progrederentur iuberet, eius iussis parentes ad suum quisque Seraium redierunt. Nos quoque his visis vrbem repetiuimus. Mos autem inoleuit apud Alepinos, vt quot annis Baarami tempore, quotquot voti vel religionis ergo Alepum accedunt, Mecham ad Mahometis sepulchrum profecturi, eos extra vrbem comitentur, ac solemni cum pompâ deducant. Conueniunt siquidem hanc in vrbem paucis ante Baarami festum diebus frequentes Mahometæi, cùm Europæi, tum Asiatici, Mechanum inuisuri sepulchrum: eâ præsertim ratione, vt Genizarorum comitati satellitio contra Arabum incursiones tutiores sint. Hi Alepo iam discessuri, diebus aliquot continuis, magno satellitum numero & turbâ canticis perstrepente comitati, oppidum perambulant, & quo maximo possunt apparatu se populo spectandos præbent. Camelos namque, aliaque iumenta sagmataria sericis egregiè ornata, tintinnabulisque de collo pendentibus plurimis exculta, circumducunt. Horum alij pretiosis vestibus ornati, partim equis, partim camelis insident: alij camelos sessoribus vacuos, aquâ, lignis, pane, vestibus, cistis, cæteroque commeatu onustos ducunt. His etiam immixti sunt Drauisij plurimi, qui nudis capitibus sibi inuicem acclamantes, ecmiris gestibus cateruatim spumantes procedunt: quos idcirco spiritu Diuino afflatos vulgus putat, ac velut sanctitate conspicuos mirum in modum veneratur. Post peracta publica illa spectacula, cùm iam Carauanæ Præfectus ab Imperatore Turcico electus, & Bassę titulo insignitus, vt maius imperium in Carauanam & Genizaros habeat, aduenerit, iter instituunt: quos denuo Alepini solemniter cum canticis & clamoribus immensis Lenzariam vsque deducunt: atque inde omnibus valedicentes, ac fausta precati, ad vrbem reuertuntur: illi verò comitantibus Genizaris Damascum pergunt, vbi per dies aliquot quiescunt: postalis acceptis à Bassâ Damasceno Genizaris institutum iter persequuntur. Vbi ad solitudines Arabiæ Petreæ venerint, relicto prioris Genizarorum comitatu, alios rursum ex vicinioribus oppidis asciscunt: quibus comitantibus Mecham vsque pergunt. Peregrinorum hæc Carauana nonnunquam ad sexaginta hominum millia adscendere dicitur, vt non Carauanam, sed iustum potiùs exercitum, præsertim ob magnam camelorum aliorumque iumentorum sarcinariorum multitudinem referre videatur.

CAPVT.

Digitized by Google

CAPVT IX.

De variis Mahometanæ Legis religiosis. Eorum mores, vitæ genus, & vitia.

ACCEDVNT vltimò Deruisij siue Drauisij, Ecclesiasticis annumerandi. Hi Græcorum Calogeris, & Latinorum Monachis ferè respondent, atque inter se, vti & nostri Monasticæ vitę homines, diuersis distincti ordinibus, vxores non ducunt. Horum alij Deruislares, alij Calenderes, alij Huggiemales, alij Torlaces appellantur. Omnes quidem religiosam vitam simulant; sed sub hoc prætextu omnibus sceleribus immersi, infinita perpetrant flagitia: fures sunt vt plurimùm, fornicatores, adulteri, prædones, latrunculi, sicarij; nullis equidem parcentes quos in itinere obuios superare se posse confidunt. Fœdi præterea pædicones, masculorum concubitus adamant: neque à grauioribus, à quibus castæ aures abhorrent, etiam se continent.

DERVISLARES (vt de singulis aliquid dicatur) nullos in capite pilos nutriunt, tonsi vbique, frontem temporaque cauteriis, vel ignito ferro, vel accensâ spongiâ aut lineâ quâdam fasciâ inuruunt: aures perforant, in quibus ex laspidibus inaures & annulos satis magnos gestant. Ouillis autem vel caprinis amicti pellibus, quorum altera dorsum, altera pectus cooperiunt; reliquum corpus (præter pudenda) nunquam tegunt. In suburbanis & in pagis habitant, vernis & autumnalibus mensibus quòlibet diuagantur, ac stipem emendicando victum quæritant.

HVGGIEMALES, iuuenes plerique robusti, stricta tunicâ vsq; ad genua pertingenti induũtur: quam latâ Zonâ cingunt; ad hanc cymbala appendent, & per omnem Osmannici Imperij ditionem incertis sedibus discurrunt. Tunicæ Leonis vel Pardi pellem injiciunt, vngulis ab anticâ parte colligatam, reliquâ corporis parte, pedibus exceptis, nudi. Calceos funiculis constringunt: inaures habent ex argento, vel ære, aut alio quouis metallo. Capillos in humeros demittunt: quos oleo terebinthino vel iuniperino perungunt. Eleëmosynis victum comparant quos cantiunculis suis amatoriis, Arabicâ vel Persicâ linguâ à se compositis, conuocato populo, publicis in foris Chanisq; consequuntur largissimas, Italorum Mimis simillimi. Inter cantandum cymbala pulsant, transeuntes allectant, & verbis demulcent; atque ita à dementato vulgo stipem satis abundanter cogunt.

TORLACES ouillis caprinisq; se vestiunt pellibus; quibus vt sinam, pilis extrinsecus versis, vnguibus ad pectus colligatam injiciunt, quâ

Digitized by Google

velut pallio se inuoluunt; Acuminato pileo prælto & albo plures habẽte plicas tegunt caput, cætera nudi. Tẽpora etiam cauteriis inurunt. Ad tabernas, fora publica, balneaq; stipis expetẽdæ causâ vt plurimùm se conferunt, & precariò viuunt.

CALENDERES continentiæ precipuè sibi laudem vendicant, Mahometæorum opinione sanctissimi. Iuxta Imareta & Templa angustas inhabitant cellulas. Tunicas gerunt strictas & breues, absque manicis saccorum instar, è pilis camelorum contextas; quas *Habà* vocant. Crines penitus abradunt. Pileos ferunt albos, non absimiles iis quos Græcorum Papassi & Episcopi nigros & valdè latos gestant, in eo tamen differentes, quòd ex oris longiusculi crines vndique dependeant. Annulos ferreos auribus, collo, brachiisq; annexos habent.

Vidimus præterea Deruisiorum plurimos strictâ amictos tunicâ, pileolo albo absque alis tectos, qui sibi dentes excussérant, quo sanctiores haberentur. Alios etiam qui iuxta tẽpla domicilia habẽtes præ foribus hastas erexerant, quarũ supremæ cuspidi lanei, linei & *gossypini* plurimi panniculi verticolores, & in orbem torti affixi erant, notæ (vt Interpres nobis affirmabat) magnæ sanctitatis. Nam cuius hastæ plures appendices seu panniculos habebat, is præstantior & sanctior cæteris vulgi opinione habebatur. Et tamen fœdissimum id genus hominum, luxuriæ omnimodo deditum, publicè cum mulieribus cõgreditur, & (vt verè mihi narratum est) turpia etiam adulteria in oculis omnium commitere non veretur. Neque verò dedecori cuiquam vertitur, sed honori potiùs asscribitur, cuius vxorem spurcissimus scurra subagitauerit. Adeò namque cæca illa gens dæmonum præstigiis dementata est, vt diuino impulsu id factum putet. Ideoque se omnium beatissimas iudicant fœminæ, maritis earum idem sentientibus, quòd horum amplexibus dignę fuerint, & (quod magis mireris) agunt etiam istis impurissimis nebulonibus mariti supremas gratias, quòd cum vxoribus suis coiuerint: nam si horum concubitu grauidæ prolem peperterint, eam sanctam habetur. Hinc quoque (si aliquæ prolem ex marito desiderent) hos adeunt, & benedici ab his volunt: & si postea se prægnantes esse senserint, id horum deprecatione factum arbitrantur, miraculo asscribunt, & tanquam accepti beneficij memores munera religiosè offerunt, simul & panniculum hastæ affigunt, vel affigendum transmittunt.

SVNT & alij qui vrnas lagenasque fictiles aquâ plenas circumferunt, poscenti haustum scutellâ æneâ porrigunt, atque hoc vitæ genere, vestibulatim stipem cogunt, & mendicato pane viuunt.

QVIDAM etiam velut insani, deliri, lymphaticique, ac planè phrenetici clamoribus omnia implent, quibus obuiorum aures maximè aduenarum

Digitized by Google

aduenarum obtundunt, canticum suum *La Illah, Illa allah*, vndique perstrepunt, & totis diebus vrbium vias publicas circumeunt: quæ omnia astu quodam faciunt, suam vt tegant nequitiam, maioremque sanctitatis opinionem acquirant. Ad hæc maslaco & opio vescuntur, quibus in phreneſim actos misera plebecula veluti sanctos & diuino afflatos spiritu, ac Deo charissimos amicos colit, & venerationem non leuem exhibet. Horum aliqui vbi maslacum in puluerem redactum hauserint, carnes cultro latiore, nouaculæ instar incidunt, & vulnera sibi infligunt, iisque facili negotio medentur. Nam solâ fontis aquâ cum quibusdam herbis vulneribus adhibita breui tempore obducuntur.

SVNT & alij qui vitæ inquinatissimæ pœnitentiâ ducti, voluntariam paupertatem profitentur, nec tamen interim fœdissimis moribus ac vitiis valedicunt, nam licentiâ quâdam effræni domos quaslibet intrant, edunt, bibunt & (heu scelus) cum vxoribus aliorum libertinè commiscentur; quibus superstitibus, vti Deo amicissimis magnos honores exhibent, defunctis templa vel monumenta ampliſſima exstruunt, eosque contingere & sepelire fortunatissimum esse censent.

PRAETEREA qui fatuus nascitur, & in ipsâ fatuitate vsque in senectam perseuerat, sanctus apud Turcas existimatur, & colitur. In quantâ autem sanctitatis existimatione hi, cæterique Deruisij (nebulonum quos terra tulit omnium pessimi) apud omnes sint, quantâ denique veneratione stultos & fatuos Turcæ prosequantur, quoniam in Mahometæorum simulatæ sanctitatis mentionem incidimus, vno exemplo declarabimus.

CAPVT X.

Senis Mahometani, vulgò pro sancto habiti, mores, vita, & conditio.

MORABATVR Alepi, nobis ibi degentibus, senex quidam alius septuagenarius, caluus, barbâ canus, mirum in modum corpulentus, & pinguedine ventris deformis. Is nudus totus, & (quod mireris) etiam pudendis, sedebat, stabat, obambulabat, atque indies ferè per bazarros viasque publicas mediâ etiam hieme vagabatur. Alternis diebus ad fontem Chani maioris hospitio suo vicinum accedebat, & frigidissimâ aquâ totũ se lauabat, nec abstergebat linteo, verùm ita lotus, ac madidus totus suum hospitiũ repetebat. Statim vt se lauerat, aquam illam, veluti sacram, & contactu corporis ipsius benedictã, ad salutem corporis bibebant, vel ad suos deferebant ægrotos adstãtes Mauri,

Mauri, Turcis longè superstitiosiores. Habebat hic hospitium in opso-polio, seu annonæ Bazarro fumo adeò obscuratum, vt horrorē intuentibus incuteret, ac atram potiùs Vulcani officinam, quàm hominis habitaculum referret. Lecto vtebatur nullo. Humi procumbebat, storeâ suppositâ. Penulâ è pilis camelorum noctu se contegebat, & propemodum sub dio apertis foribus & fenestris dormiebat. Eleēmosynis (quas liberales ab omnibus consequebatur) victitabat. Plurimos alebat discipulos, sed vestitos omnes, idque more Deruisiorum, tunicâ nēpe strictâ & pileolo albis. His in ministerio vtebatur quotidiano. Hi hominem quàm diligenter obseruabant, assistebant assiduò, colligebant stipem, & animalium ossa congerebant: quibus lignorum loco *ad fomentum* ignis interdiu noctuq; in ipso hospitij medio vtebantur. Canticis adstantem populum integris ferè diebus detinebant, quo pecuniā ab adstantibus elicerent largiorem. Tacentibus discipulis ipse suum concinebat carmen *La Illah, Illa allah*, submissâ voce, erectus corpore, ac continuâ corporis agitatione, idemque in tantum protrahebat, quoad lassus deficeret. Spatulam interim ferream, acutam, oblongam assiduò manibus voluebat. Ingens quotidie ad fores hospitij illius confluebat hominum multitudo; qui mirabundi, ac velut attoniti fixis in eum hærebant oculis, applaudebant hominis sanctimoniæ, prædicabant vitæ duritiem, & pœnitentiam asperam, summisque eum laudibus extollebant. Adcurrebant & fœminæ plurimæ, largas ei adferentes eleēmosynas. Hæ cùm propiores assiderent, manus eius osculabantur, ac genua; quædam etiam, quod se grauidas fieri exoptarent, post longas preces (pace legentium dixerim) genitale membrum, quod cùm assecutæ essent, hilares discebant, ac lætæ. Cæterùm paucíloquus erat; stupidus alioquin, & stolidus, nec aliquo præconio dignus, ob nuditatem tamen rarus, & vitæ genere ridiculus. Nam & muscas, quotquot caperet, glutiebat viuas: canum oculos, à discipulis, aliísve sibi dono datos, quasi vis crudos, vorabat; imò lauti obsonij loco habebat. Quoties verò per vrbem obambulans canem conspiceret, vti venaticus canis leporem, sic ille canem insequebatur, ac capto statim spatulâ illâ ferreâ, quam semper apud se habebat, oculos eruebat. Si in tabernarios vel institores incideret, detinebant hominem, instabant precibus, vt spatulæ suæ cōtactu vel merces, vel pondera eorum benediceret; id cum faceret, se feliciores fore in diuendendis mercibus sibi persuadebant: pōdera autem (in modum prægrandium annulorum ex ære conflata) spatulæ affigebat, & terve quaterve volutabat, quædam interim suo more submurmurans; murmure absoluto, mox ea reddebat heris; quæ illi, velut iam sacrata, osculo recipiebant, vel in signum reuerentiæ capiti imponebant. Ob hos mores, hominem licèt dementem, & insipidum,

summè

summè venerabantur, & velut eximiæ ac ratæ sanctitatis virum, Deoq; amicissimum prædicabant, cæterisque omnibus Deruisiis vno ore præferebant.

CAPVT XI.

De religiosis Sacquatsiis nomine, aquam cuilibet obuio offerentibus. De studio Turcarum in exstruendis Imarathis, Chanis siue Caruansaraiis, Pontibus, aliisq; publicis ædificiis. Deq; variis Mahometaeorum eleemosynis, votis & piis operibus.

EST & aliud genus hominum præter Deruisios, cognomento *Sacquats* eleëmosynis victitare solitum. Hi mercede à ditioribus conducti, vtres circumferunt aquâ plenos, tria item quatuórve vasa ænea, speculum quoque, ac vas aquâ odoriferâ refertum; quibus velut asini onusti Bazarros & plateas circumeunt, altùm clamantes *Allah acciara*, hoc est Deus liberalis. Obuio cuiuscunque religionis, etiam non poscenti vas aquâ plenum porrigunt. Quo verò clarior, lucidiorque aqua appareat, aliqui laspidem, Calcidonium, aliasque gemmas in vas immittunt, bibenti speculum exhibent, vt se hominem & mortalem reminiscatur. Aliqui Poma, Piráque deferunt, quæ tamen notis tantum distribuunt, & à quibus eleëmosynam exspectant; quos etiam discedëtes aquâ odoriferâ adspergunt. Stipem nullam expetunt, vltro tamen oblatam non recusant, aut læti accipiunt, gratiusque odoriferæ aquæ aspergine referunt. Pietatem autem exercere se putant maximam, qui huiusmodi suo ære conducunt homines, Deo gratissimum esse arbitrantes sitientibus aquam frigidam porrigere. Hinc verò Turcæ Mauriq; ditiores labrum marmoreum siue lapideum aquâ perpetuò plenum suas ante ædes statuunt, addito cochleari ferreæ catenæ annexo, quo transeuntes sitim subleuare commodiùs queant: quod à nostræ quoque religionis hominibus, Iesuatis nomine, Italiæ in primis notis, obseruatum didicimus. Locupletiores præterea Mahometæi, maximè Turcæ, vel adhuc incolumes, vel morituri testamentis præscribũt, disponuntque, qui ipsorum nomine plateas bis térve in diem propter æstum pluueremque conspergant, ter item singulis diebus more suo Deum laudent. Plurimi quoque, quòd magnam facultatum partem in pios vsus conuertendam existiment, suis hæredibus imperant, vt turres ædificent, Templa restaurent, vel faculas, lampadesve ardentes ad turres appendant. Id verò quo magis hæredes obseruent vltimis eulogiis sanciunt. Omnes enim sic instructi sunt, vt Deum bonis operibus placari credant, eorumque magnam fore in æternâ vitâ mercedem

non dubitent, quod quia certissimò statuunt, hinc fit vt omnes quisque pro suo vtili in vitâ quidem diligenter, in morte autem diligentiùs istiusmodi operibus studeant; quibus & Dei nomen glorificari, rempublicam augeri, & priuatorum cõmodis consuli existimant. Inde quoque Imperator ipse, eius Sultanæ, Bassæ, Beglierbegi, primoresque, cæteri. Moscheis, Imarathis, Caruañsaraiis, Balneis, & Põtibus exstruẽdis dant operam: reliqui etiam locupletiores, qui maximis negociis & occupationibus distracti, in varia peccata incurrunt, huic generi pietatis plurimùm impertiunt, tùm quod ad Dei gloriam, cùm etiam quòd ad hominum vtilitatem, & peregrinorum commodum ciusmodi monumenta spectare arbitrentur, nihilque gratius esse Deo credant, quàm aduenarum commoditatibus, & pauperum necessitatibus inuigilare. Horum operam formam & conditionem suprà satis expressimus, vt superfluum sit hîc eadem velle repetere: itaque id solum dicemus, in eo totos esse, vt vel vetera collapsa Xenodochia & publica hospitia restaurent, vel tenuiora annuis redditibus locupletent, vel noua extruant: quæ quidem vel in ciuitatibus fabricata, & plurimis possessionibus dotata (vbi ali possunt bis in die non modo peregrini, sed & Sacerdotes, & studentes plurimi, qui pro fundatoris animâ quotidie precantur) vel extra vrbes in plerisque viis maximè tritis, & ad ciuitates ducentibus, passim commodo interuallo constituta spectantur: quorum plerique, 6. 8. 10. 12. millia ducatorum & ampliùs ex agris & fundis, vel aliis emolumentis annuatim colligunt. Vtraque maximæ capacitatis & amplitudinis sunt, ideoque inter præcipua Turcici Imperii ornamenta non immeritò annumeranda. Nam præterquam quod ad excipiendos viatores ex æquo omnes, Christianos, Turcas, Hebræos, cuiuscunque ordinis & conditionis, (qui in Imperio Turcico magno numero turmatim solẽt à ciuitatibus ad ciuitates negociorum causâ commeare) sunt destinata, nonnulla etiam itinerantibus victum gratuitò ex donatoris largitate suppeditant. Ad hæc qui loco celsiore sunt Turcæ, [illegible] ex locis remotioribus ad Imaratha, vel Chana, publicasve vias, [illegible] commeantium, vt sit in promptu vnde se possint reficere, & [illegible] pellere, desiuari, vel pontes ad traiectionem fluuiorum accommodos exstrui, vel vias, quæ aliàs futuræ erant hominibus & iumentis impeditissimæ, lapidibus consterni summoperè curant. Sed & qui vel mediocriter pecuniosi sunt, hisce operibus incumbunt, ac magnam substantiæ partem impertiunt. Nihil enim est frequentius in testamentis Turcarum, quam legare certam pecuniæ summam vt riui deducantur ex longinquis partibus ad aliquod hospitale, vel templum, vel vt viæ pubicæ restaurentur; idque pietatis gratiâ, & pro salute animæ. Vt iure dixeris Mahometæos omnes publicis magis esse intentos operibus.

Digitized by Google

bus & Reipublicæ inuigilare commodis, quam propriis, aut priuatis. Atque hinc est quod inter Turcici Imperij ornamenta vel maximè celebrentur Mosqueæ, Imaratha, Caruansaraia, siue Chana, Balnea, Fontes, Pontes, & Viæ publicæ: de quibus hoc vulgare extat distichon.

Mosqueæ, Imaratha, Caruansaraia, Lauacra,
Fontes, & Pontes fluuiorum, strataque viarum.

Neque solùm in homines hæc & alia pietatis opera exercenda, atque esse satisfactoria pro peccatis autumant, sed & si quis brutis, & mutis animantibus, puta canibus, felibus, piscibus, atque auiculis victum suppeditet, ingentem apud Deum promereri gratiam superstitiosè sibi persuadent. Præterea volucres ad victum hominum captas necare religioni habent: quas pretio idcirco à Christianis sæpè redimunt, ac pristinæ libertati restituunt. Piscibus in aquis natantibus frustula panis obiiciunt. Canes item ac feles publicis in plateis, locisque ad id destinatis statis horis gregatim conuenientes, pane, carnibus, aliisque cibis pascunt. In cœmiteriis ad hæc, dum singulis hebdomadibus suorum inuisunt sepulchra fœminæ, quicquid ex dapibus secum allatis superest, auibus, canibusque deuorandum relinquunt, animis mortuorum profuturum, ac Deo id gratum esse existimantes. Immolant quoque victimas, sed plerumque votiuas: quas *Chorban* appellant. In morbo enim aut periculo constituti, ouem vel bouem pro cuiusque conditione & opulentia certis in locis se sacrificaturos voto obstringunt. Voti deinde victimas in holocaustum haud quaquam comburunt, vt Iudæi solent; sed mactato animali, siue victimâ, cutẽ, caput, pedes, & quartã partẽ carnis sacerdoti relinquunt, lateram deinde partẽ pauperibus impertiunt, tertiam vicinis, reliquam partem ipsi victimantes sibi & comitibus seruant, atque in cibum præparant. Si tamen qui votum fecerint è morbo vel periculo ereptinõ fuerint, se minimè voto teneri existimant. De ritibus autem eorum quibus in sepeliendis mortuis vtuntur, qualia item eorum cœmiteria, & sepulchra, restat breuiter dicatur.

CAPVT XII.

Agonizantium Mahometanorum status & conditio, eorum testamenta. Mira quædam somnia de animarum statu in diem vsque iudicij. Mos item sepeliendi mortuos. Eorum cœmiteria. Vulgarium sepulchrorum forma, & primatum monumenta; itemq; parentalia. Necnon Christianorum & Hebræorum cœmiteria & sepulchra.

PRIVSQVAM modum sepeliendi mortuos Mahometanis vsitatum, eorumque cœmiteria & sepulchra describamus, operæpretium duximus, nonnulla quæ ægrotantes dum se è viuorum contubernio migraturos arbitrantur curare summoperè solent; quidque de defunctorum statu ante Iudicij extremi diem sentiant, commemorare. Superiùs retulimus Mahometæos omnes lustrationibus, eleëmosynis, ieiunioque plurimùm tribuere, iisque peccata, quantumuis enormia, purgata existimare; attamen si quid vi ablatum sit, aut alteri debeatur, id etiam restituendum, & soluendum, si non verè, saltem apparenter, existimant. Hinc vicinâ laborantes morte in primis operam dant, syngraphum solutionis à creditoribus vt nanciscantur, etiamsi se verâ solutionem nõ præstiterint, restituerintve ablata, eoque velut præstitæ solutionis testimonio capiti agonizantis suppositio, satisfactum debito putant: quinimò etsi quandoque morientium amici aut familiares syngraphã huiusmodi à creditoribus vi etiã & metu extorqueant, crimini hoc sibi à Deo nequaquã verti, sed proinde prodesse defuncto, ac si verè satisfeciisset, putant. Si quas verò furto, latrociniis, aliisve malis artibus diuitias sibi conflauerint, & nesciant quibus reddi debeant, tum pecuniæ summam aliquam Xenodochijs legant, vel balneum publicum erigi, aut Messitam certo numero lampadum illustrari, Santonisve annuam eleëmosynam elargiri, aliáve pietatis opera (de quibus in præcedenti capite egimus) pro se fieri testamento statuunt, quod à Santonis Seriphisve plerumque conscribi solet. Quia verò per fas & nefas vt plurimùm opes cumulant, maiorem idcirco bonorum partẽ Messitis & Xenodochiis legandã, vel in vsus prædictos conuertendã satagũt, residuo hæredibus relicto; hac lege, vt vxorũ in primis dotes, seruorũ mercedes ac cætera debita soluãt, suisq; satisfaciant creditoribus. Neq; tamen hæreditatẽ statim à morte testatoris adire hæredibus liberũ est, sed eam à iure Imperatoris redimere, & à magistratibus enundinari necesse habẽt, nisi defunctus ex eorũ numero sit, qui libertate gaudeat, quiq; priuilegio Imperatoris liberè de bonis suis statuere possit. Testamẽto confecto, vbi supremum spiritum ægrotum ducere animaduertũt, Santonũ aduocant. Is Alcoranũ ei imponit, atq; ex eo Caput quoddã *Chuberet elizi* nomine, id est, Tractatum Iesu Christi septies legit: id enim

animam

Digitized by Google

animam agenti viatici loco fore, ac facere ad certam salutem, credunt. quam tamen non statim defunctos consequi, sed (ita dictante eorum Zuna) in sepulchro quemque suo in diem vsque Iudicij manere, ibique prout in vitâ hac mortali se gesserit, vixeritque, vel ab Angelis consolari, vel pœnis affligi. Mox enim atque sepulchro quis conditur, ad tumulũ defuncti accedere Angelos duos piceos, *Mungir & Quarequir* dictos; horum alterum clauam ferream, alterum vncum tenere, eosque iubere cadaueri vt eleuato capite in genua se erigat, induatq; animam; quam vt induit, ab vtroque Angelo interrogari, num Mahometis legem obseruauerit: quòd si bonam anteactæ vitæ reddat rationem, hos discedere, ac duos alios instar niuis candidos eam accedere. Hos sese custodes ac socios defuncto adhibere, assistere & subleuare iugiter in diem vsque Iudicij. Sin malam, remanere nigros, & hunc clauâ ferreâ defuncti caput tantis viribus contundere, vt vnico ictu vlnis quasi septem corpus defuncti in terram adigat; mox illũ pari impetu vnco ferreo defuncto vulnus infligere, eumque è terrâ eruere: atque hoc horrendo supplicio continuò miserum vsque ad extremum Iudicij diem torquere. Hinc verò linteola, quibus cadauera inuoluunt, abimo & supremo (vt ad Angelorum imperium caput tollere, & in genua sese erigere facilius possint) non consuunt. Ne tamen huiusmodi pœnis reddãtur obnoxij, valentes profundũt vota & Præces indies, his verbis: *Libera nos Deus ab Angelo interrogante, à tormentis sepulchri, & à viâ mala.* Cadauera priusquam ad sepulturam efferantur lauari proximores consanguinei quàm diligenter curant, aromatibus insuper, atque aquis odoriferis vngunt, odorantq; ne fœtore cubicula inficiantur. non enim capulis (vt apud nos moris est) includunt: sed feretris Italorum more imponunt: mox Thulipãtum capiti addunt, & melioribus vestibus induunt, ornantque floribus, atque ita omnibus conspicua efferunt. Præeunt viri frequentes, & primo ceroferarij cum candelis, monachi illorum, dein Sacerdotes, posttèmo cõsanguinei non bini vti nostrates solent, sed confusim, Pæana canentes suum, *la illah illa allah*. Feretrum post hos quatuor aut sex ad summum gestant baiuli. Subsequuntur fœminæ, Mahometço eiulantes ritu, voce stridulâ, lugubriq;e. Ad sepulchrum vt ventum est, consistunt, lapidem remouent, fossam effodiũt, corpus vestibus spoliant, rursum gossypino linteo aut sindone illud inuoluunt, ac tegunt: atque ita facie ad cœlum versâ, brachijs, manibusque extensis, ac lateri admotis, non in crucis modum cõplicatis, neque pectori impositis, vt apud Italos moris est, sepulchro impositum terrâ operiunt. Interim dum hæc sedulò curantur, consanguinei, cæteriq;e, qui proximi ad feretrũ adstant, suum *la illah* cõcinunt; idq; in tantũ protrahunt, do-

Digitized by Google

nec omnia quæ ad funus pertinẽt, ritè peracta sint. Sepiùs etiam amici cum luctu ad monumentum redeunt, & pro defuncti animâ eleëmosynas pauperibus distribuunt. Solent quoque plerique religiosis in funere prodeuntibus plenâ manu eleëmosinas impertiri: quod si defunctus pauper fuerit, nec habeat vnde religiosis funus comitantibus satisfiat, plateatim collectæ pecuniæ in eleëmosynam illis elargiuntur. Cœmiteria iuxta vias publicas pleraque posita sunt, vt transeuntes se mortales reminiscantur; Deumque pro salute defunctorum precentur; extra vrbes tamen & oppida: in vrbibus oppidisve conspicias nulla; cùm id lege vetitum sit, ne cadauerum fœtoribus vrbes inficiantur. Eademque de causa etiam remotiùs ab vrbe pecora sua mactant, excoriant, & exenterant. Quâ in re veterũ Romanorum secuti sunt morem; qui ne in vrbe sepelirentur aut cremarentur demortuorum cadauera, legibus statuêre: quemadmodum id etiam lege Duodecim Tabularum sancitum constat: cuius verba sunt: *In vrbe ne sepelito, nẽve vrito.* Cùm tamen ante id tẽpus in domibus, quas singuli incolebãt, doliis, aut vasculis cadauera, aut demortuorum cineres conderentur: vnde Lares (quos domesticos vocitabant Deos) colere antiqui cœpêre. Neque Romanis tantum, sed Hebræis quoque olim vsitatum fuit suos extra oppida sepelire mortuos, vt in viduæ Naimitanæ filio vnico à Christo resuscitato videre est; idq; è Legis Mosaicæ zelo: vetuit enim Lex, ne quis se cotactu cadaueris coinquinet: in quam quo minùs quis impingeret, voluit Synagoga sepulturas longiùs abesse. Solis autem melioris notæ Santonis, aut principibus viris, suis impensis Mausolæa & sepulchra intra vrbis mœnia habere permissum est: quod itẽ ab antiquis Romanis accepisse videtur. Sũt autẽ Turcarũ cœmiteria ampla, ac latè patentia: plebeiorum pleriq; sub dio tumuli vnius ferè visuntur formæ, lapidei omnes, ac tres, quatuórve, ad summum quinq; pedes longi, instar cunarum, superficie planâ, canaliculam in medio continentes, quam terrâ implent, floribusque, aut herbis odoriferis exornant. Extrema sepulchri latera supra mediam superficiem quasi sesquipedem eminent, in frontispicijs demortuorum nominibus ac die obitus, Arabicis literis insculptis. Inter vulgaria hæc sepulchra quibusdam in locis Circassorum veterum, ac primatum Mausolæa conspicias plurima, non pyramidalem, sed sphericam seu Mesitarum formam referentia: aliqua etiam Christianorum monasterijs, neque minera, nec structuræ magnificentiâ ornatuque inferiora, Mesitã, porticum, claustra, ambulatoria, variaque cubicula continentia, in quibus ditiores, Talismannos suis sumptibus alunt: qui sacra inibi in demortuorum memoriam peragũt, Precesque, ac Psalmos, humi dinaticatis sedentes cruribus, quotidie ad certum numerũ pro animâ fundatoris

l. mortuorum ff. de relig. & sumpt. fun. & l. prætor ait §. diuus ff. de sepul. violat.

Digitized by Google

datoris iuxta eius sepulchrum obmurmurant. Id ex marmore quadratæ tumbæ instar panno viridi coopertum, qui à capite defuncti Thulipantũ è lino subtilissimo contortum spiris candidissimis, quo viuus uti consueuerat, itemq; ornamenta equestria, galea præsertim, & acinacis superposita sunt. Sanctoni verò, cum nefas esse putent in Templis quemquam sepelire, non in suæ curæ commissis Mesitis, sed iuxta eas sua sepulchra habent: quæ muro, cancellis ferreis impositis, pretereuntium conspectui patent. Marmorea hęc, vel lapidea sunt pleraque oblonga, ad quadratam tamen formam accedentia, superficie planâ, duobus, tribúsve circumsepta gradibus, canaliculas in medio excisas, ad modum vulgariũ tumulorum, liqèt latiores, continentia; quas terrâ paritet impletas floribus atq; herbis odoriferis ornant. Alij Palmis, vel Oleis sepulchra circumsepiunt; quarũ vesci fructibus ob defuncti reuerentiam religioni habent. Illud verò in primis mirandum, quod nullo ferè mortis timore ducantur, neque etiam à pestiferâ contagione sibi præcaueant. Si causam sciscitetis, Diuinæ vindictę morem esse gerendũ, nec eius voluntati renitendũ, neminemq; mortem posse effugere, nec nisi destinatò euenire aiunt: ideóque frustra vitari loca peste infecta putant; irridentq; Christianos, qui tanquam diuinæ ordinationi resistẽtes luẽ pestiferã fugiendo declinare se posse autumãt. Cæterũ fœminæ singulis diebus Iouis, qui Mahometis profestus hebdomadarius est, frequentissimo concursu ad suorũ consanguineorũ sepulchra, Preces, Sacraq; pro ritu Mahometæo ibidem dicturæ, conueniunt, eaq; ramis frondentibus, & herbis odoratis, in aquã frigidam intinctis, adspergunt; hærentq; ibi à primâ vsq; in seram lucẽ, pane, caseo, carnibus, aliisq; obsoniis, quibus naturæ necessitati eo die satisfaciãt secũ allatis, miscẽtes hoc modo cũ supplicationibus & parentalia. Christiani itemq; Hebræi extra vrbes & oppida sua quoque peculiaria cœmiteria habẽt; sed à Mahometæorũ cœmiteriis longè remota, quæ saxorum formâ, sepulchris impositâ; eorũq; inscriptione internoscuntur. Christianorum namq; sepulchra, maximè Occidentaliũ, saxa habent oblonga, & quadrãgula, lõgitudinis pedũ quinq; aut circiter, nominis defuncti inscriptionẽ, atq; diem obitus Latinis verbis cõtinẽtia. Hebræorũ quadrata, & minora, ac Hebraicis characteribus insignita. Neq; hæc cœmiteria gratis Christianis & Hebræis concedi quis putet: sed vectigal inde soluendum Imperatori nouerit. Vbicunq; enim siue Christianum, siue Hebræum mori, ac sepulchro condi contingat, pro cuiusque conditione tributum pensitare coguntur omnes. Orientales Christiani, itẽq; Hebræi grossos aliquot pro iure sepulturæ exsoluunt. Occidentales vel Europæi maius tributum dependunt. Si consul vitâ functus fuerit, quadraginta quinque Cechinos, si mercator sex, reliqui tres. Soli vero Mahometæi ab hoc tributo immunes sunt. CAP.

CAPVT XIII.

De Baſsis, Santſiacchis, & Subaſsiis, ſupremis Turcarum magiſtratibus: eorumq; munere, moribus conditione. Deq; variis Turcarum militibus, nec non atrocium criminum pœnis.

DIXIMVS de ius dicentibus, aliiſque ſacris apud Mahometæos præfectis, Sacerdotibus, puta & Monachis: ſupereſt modo, vt de cæteris magiſtratibus, Baſsis nimirũ, Santſiacchis, & Subaſsijs aliqua addamus, & primum quidem de Baſsis. Nomen id Turcis Caput *ſignificat*, daturq; iis in primis, qui *Vezirum* titulo claret. Vezires autẽ nobis Cõſiliarij ſunt Imperatoris intimi, quondã quatuor, ſed nũc vel plures vel pauciores, prout Imperatori viſum fuerit, deligũtur: quorũ ſupremus *Vezirazem* Turcis dicitur: quæ prima apud Turcas ab Imperatorĩa eſt dignitas. Is enim cæteris præeſt, auctoritate ſuperat, ſupremo Synhedrio ſiue Concilio (Diuanum Turcæ vocãt) præſidet, ac ſolus vniuerſum maximâ cum poteſtate adminiſtrat Imperium, Principis præterea ſcrinio, gemmaque ſeu Sultanico ſigillo potitur, & Scribis atque Notarijs regiis decreta dictat. Vnà verò omnes ſummum in Imperio magiſtratum gerunt, & grauiſsimarum rerum conſilijs, præſunt: per ſingulas verò hebdomadas quatuor continuis diebus in regiã coëunt, ſupplicibus libellis reſpondent, lites dirimunt, ipſo Imperatore nonnunquam ex protectã velo feneſtellã cunctas controuerſias, querelaſque populi, ac Baſſarum reſpõſa intentis auribus excipiente. His præter Muphtim, de quo ſuprà egimus, adiunguntur, & parem in ſedendo locum & honorem obtinent cum ipſis Baſsis Veziribus, quoties in Diuanum publicum veniunt, tres ſupremi militiæ præfecti, qui ſuperbâ appellatione *Beglerbeghi*, id eſt Domini Dominorum vocitãtur; *Rumeli* nempe *Beglerbeg*, hoc eſt Romaniæ, ſiue Græciæ, *Anatoli Beglerbeg*, id eſt Anatoliæ, vel Minoris Aſiæ, & *Bemizi Beglerbeg*, hoc eſt maris. Præter hos etiam ſuam in Diuano publico ſeſsionem habet. Supremus Portę Cancellarius, *Niſſanzibaſſa* nomine; qui litteras omnes, omniaque mandata, & inſtrumenta, quotquot apud Portam expediuntur, obſignat. Tres item *Dephterderg*, id eſt præfecti ærarij, necnon Vicecancellarius, *Rais Kiutap* dictus: in cuius manibus ſunt omnes libri, commentarij res ad archiua pertinentes. In eodem quoque Diuano ſedent Iaſitſchi, id eſt Secretarij, ſiue actuarij, numero plus minus quadraginta: qui acta Conſilij in ſcripta redigunt, ſcripturas omnes ſummâ ſedulitate conficiunt, literasque expediunt. Baſſarum deinde titulo decorãtur & cęteri Prouinciarum Præſides, Beglerbegi & ipſi.

Digitized by Google

& ipſi nominati: qui quidem triginta octo in Oſmannidarum Imperio numerantur; triginta in Aſiâ, tres in Aphricâ, quinque in Europâ: atque integris prouincijs, regniſque cum imperio præſunt, noſtris Proregibus nõ abſimiles, auctoritate tamen & opibus longè ſuperiores. Hos ſi quis adierit, ne auerſus ab eorum conſpectu recedat ſummopere cauere debet. hoc enim ſi fecerit, luet pœnam contemptus; negligi ſiquidem ac vilipendi ſe putant Turcæ primores, ſi quis in diſceſſu faciem auertat. Plurimos ſub ſe habent magiſtratus, Cadios, Sanzachos, Subaſsios, alioſq; inferiores duces & præfectos. In Begos item, Timariotas, Spachios, & vniuerſam Genizarorum militiam in prouincijs ſibi ſubiectis degentium, & militantium, cæteroſque gregarios milites, Acanzos, Azapos, Olophagos, ad nutum ipſis obtemperantes. dominantur, & imperium habent, vt hinc non immeritò domini dominorum vocitentur: nam Sanzachi & Beghi (quibus imperant) minorum (quod aiunt) gentium domini ſunt. Ne verò ſilentio ſingulorum conditionem prætereamus, paucula hæc de ſingulis retuliſſe ſatcrit: & primo quidẽ loco Begos ponemus; nam de Sanzachis & Subaſsijs poſtea ſuo loco dicendum eſt; de Cadijs ſuprà egimus. Beghi igitur apud Turcas Barones ſunt, ſiue proceres cuiuſque regionis, vel Baſſarum, ac benemeritorum de Oſmãnidis filij; omnes quidem ſtipendia merentes, non tamen ijs legibus obnoxij, quibus cæteri milites Oſmãnici; nam niſi ipſemet Sultanus in expeditionem prodeat, illi in militiam proficiſci non tenentur. Timariotæ & ipſi Imperatoris benemeriti ſunt, atque equeſtris ordinis milites: in quorum equitatu præcipuum Othomannorum robur cõſiſtit. Nam ad repentinum Imperatoris edictũ pauciſsimis diebus ſeptuaginta amplius equitum milliâ in vnum locum à præfectis adducuntur. Vniuerſis duo Magiſtri equitum præſunt, qui & ipſi Beglerbeghi (vt ſuprà diximus) appellantur. Aſiaticus vnus, Europęus alter. Hic ad Sophiam Miſiæ inferioris, ille ad Cutheiam Galatiæ vrbem ſedes habent. Spachi vel Spachij equites item ſunt prætoriani, Imperatoris cuſtodiæ deputati; qui à dextrâ leuaque diſtinctis agminibus, equitantis Imperatoris, dum in expeditionẽ prodit latera præcingunt, & à pueritiâ ex delectibus prouinciarum adducti in regiam, poſtquam à religione Chriſtianâ defecerint, per eunuchos literis & armis liberaliter inſtituti, quàm puberes euadunt, ad ſummos honores prouehuntur. De Genizaris ſuprà retulimus: vt ſuperfluum ſit hîc eadem velle repetere. Id vnum dicemus. Ex mirifico hoc inueteratæ diſciplinæ genere, tanquam ducum & præfectorum ſeminario, plerosque in alas prætorianas ad equum reſcribi, alios ad ſuperiores ordines traductos ad præfecturas ſcandere, alios nulla ferè aliâ quam tentatę virtutis commendatione Sanzachos, &

Digitized by Google

quod ſupremæ eorũ fortunæ munus eſt, Beglerbegos, & purpuratos Baſſas creari. Acanzij verò vel Akenzi Turcarum ſunt pedites, ſine ſtipendio militantes, ruſticum genus hominum, Vngarorum Haiduchis non abſimiles: quicquid enim prædantur, ſibi retinent, prædarum tantum decumas Imperatori ſoluunt. Itali genus hoc militum Ventureros vocant; priſcis Volones dicti fuiſſe videntur. Azapi item Turcarum ſunt pedites peregrini, ſtipendijs conducti, quemadmodum & Olofagi, ſiue Vlefedſi, ſic dicti ab Vlefe, quod ſtipendium ſignificat. Duo autem apud Turcas ſtipendiorum ſunt genera; quorum vnum Vlefe, vel Olofe, alterum Timar vocatur, Vlefe ſtipendium eſt diurnũ, ſingulos in dies à rationalibus vel quæſtoribus militibus, vel aulicis ſolui ſolitum; quod more noſtro menſtruum, vel annum eſt. hoc qui fruuntur Vlefedſiorum nomen habent. Timar verò eſt penſio, vel ſtipendiũ, vel redditus aſſignatus in prædijs, vel poſſeſſionibus caſtrorũ, oppidorum, pagorũ, agrorum, vel in percipiendis decumis, aliiſve fructibus. Græci Timarion appellant; inde Timarijs donati, Timariotæ dicuntur: quod nomen à Græcis mutuaſſe Turcas veriſimile eſt, nam vox ipſa Τιμὴ Græcè honor ſignificat; à quâ Timarion deriuatum videtur; quod huiuſmodi Timaria, velut honoraria, ſiue beneficia honeſtioribus, Regis nimirũ, & Spachijs, aliiſque bene de republicâ meritis, concedi ſolent; qui idcircò noſtrorũ principũ Vaſallis, ſiue Beneficiarijs (quos Feudatorias appellamus) haud incongruè cõparari poſſent: niſi in eo different, quod apud nos feuda perpetua ſunt, quæ à parentibus ad liberos & poſteros deuoluuntur, apud Turcas verò temporaria tantum, nec vltra principis beneplacitũ durantia. Nam ſi quis eorũ, qui hoc ſtipendio vel beneficio gaudent, non ritè ſuo munere functus fuerit, & diſciplinam militarẽ non obſeruauerit, à iudicibus ad hoc deputatis (qui circumeundo præfecturas ſigillatim turmas recenſent, arma, equos, & mores inſpiciunt) ſtatim notatur, & exauctoratur, aliuſque in exauctorati locum aſſũmitur. Atque hæc de militibus dixiſſe ſufficiat, ad Baſſas modò, vnde digreſsũ, reuertamur. Præter Spachios, & Genizaros, quos ſibi cuſtodes Baſſæ adhibent, quique interdiu noctuque in Seratorũ portas vicißim excubias agunt, ſuos etiã habent Chauſios, Capizilares, ac Pecos, qui nobis Præcones, Ianitores, & Curſores ſunt; Baſſarumque iuſſa ad nutu conficiunt, & quotidianum miniſterium in Seraijs exhibent: de quorum munere alibi egimus. Aliud præterea Baſſis Seraiũ eſt, in quo, non aliter atq; ipſe Turcarum Imperator, vxores ſuas, & pellices alunt, virgines etiam alienigenas venuſtiores, raptas, vel magno emptas, aut dono acceptas educant: quarũ cuſtodiæ ac curæ Eunuchos adhibent, & præficiunt, non ſolum teſtibus, ſed etiam pudendis mutilatos. Porrò Sabaſſij, cęteri-

que

que duces & præfecti omnes, qui in regijs vrbibus, Bassarum sedibus destinatis adsunt, singulis diebus horum Seraia adeunt, ijs assistunt, & in publicum prodeuntes honoris causâ comitantur, deducunt, reducuntque. Licèt autem apud Turcas omnes, ac Mauros in maximâ æstimatione sint, diuitijs abundent, potentiâ, imperio, & auctoritate plurimùm valeant, ac magistratus omnes, primatesque cæteros dignitate superent, atque integris regnis, ampliſque prouincijs præsint, ad vnum tamen omnes, etiamsi ipsius Imperatoris affines & generi fuerint, non desinunt vocari, & re verâ esse Imperatoris serui, adeoque velut mancipia ab eodem haberi. Hinc verò neque oppida, neque arces, nec pagos, more Christianorum, vel etiam Persarum possident, imò nec paulò munitiores domos ædificant, neque etiam vt nostri Principes, Duces, ac Comites solent, testari liberè, deque suis facultatibus ad libitum disponere, & suis liberis, vel propinquis eas relinquere valent; sed quæcunque ipsis exstinctis ex eorum bonis supersunt, fisco (veluti in ius Imperatoris deuoluta) cedunt; liberis tantum post patrum obitum ab Imperatore tenui assignato stipendio, quo se & familiam alant. Rarò autem, & nisi ob maxima parentum merita regiâ liberalitate, & priuilegio liberi patris hæreditatem adeunt. Eâ propter palatia nulla exstruunt, nec prædia, villásve comparant, sed publicis tantùm ædificijs, Messitis nimirum, Imaretis, Chanis, Fontibus, Balneis, & Pontibus ædificãdis (vel pietatis, vel memoriæ post se relinquendæ causâ) dant operam, In hoc verò omni studio incumbunt, aurum, argentum, gemmasque pretiosas vt cumulent, quo tutiùs ac commodiùs liberorum necessitatibus in posterum prospiciant. Hæc enim sciunt faciliùs ab hæredibus recondi, & occultari posse. Familiam alunt numerosam fastu regio; & nihil sibi honestius quicquam ducunt, quàm plura seruitia, decore militaris formæ præstantia, pompæ modo ad decus ostentare. In hunc siquidem vnum præcipuè sumptũ omnes pænè fortunas conferunt, ac profusiores sunt, cum alioqui exquisitis epulis minimè studeant, nec sũptuosè ædificent, neq; vllis omnino damnosæ aleæ ludis indulgeant; quod si quandoq; latrunculis ledant per otiũ lusisse, vicisseq; ad ingenij laudẽ quàm ad pecuniæ quæstũ, nobilius existimant. Splendidis equidẽ ac pretiosis vtuntur vestibus, non tamen proprio ære cõparatis, sed vt plurimùm à suæ ditionis hominibus, vel ab exterorũ principum Legatis, aut mercatoribus alienigenis dono acceptis. Hi quidẽ honoraria hæc munera illis offerunt, quo tutiùs sua negotia exerceant, & à Turcarum Maurorumque iniurijs se reddant immunes; illi verò, vel vt fauorem obtineant, gratiámve aucupentur, vel criminis alicuius rei à pœnâ corporali

se liberent, eximantq; noxæ, Cùm autem regis ad arbitrium magistratum gerant, sciantque se vltra triennium in magistratu haudquaquam continuandos, in hoc toti sunt, vt diuitias quas possunt maximas, congerant, quibus exacto hoc magistratũ, alium Veziribus nundinentur, vel si noui magistratus spes prorsus nulla supersit, familiam ac seipsos pro dignitate priuati degentes sustentent. Propterea nouas sæpenumerò exactiones excogitant, subditisque imponunt, negotiatores expilant, in carceres trudunt, cathenis vinciunt, ac grauissimis tormẽtis subjiciunt, vt pecuniam emulgeant, ac quicquid possident, per vim metumque extorqueant. Si verò alienigenarum aliquis, siue mercator, siue artifex, aut alius quispiam, cuiuscunque tandem religionis existat è viuis excedat eius bona interdum etiam reclamantibus nationum Consulibus per vim sibi vsurpant, si non omnia, præcipua saltem, & pretiosiora. Par quoque conditio Saniacchis est, gradu licèt & dignitate inferioribus: vt enim illi prouincijs & regnis, sic hi vrbibus præsunt, instar Prætorum, ita tamen vt Bassæ imperium, in cuius prouinciâ sunt, agnoscant, eiusque mãdatis subjaceant. Saniach autem siue Sanzach Turcis vexillum est militari, à quo Saniacchi nomen habent: nam plerumque quùm ad expeditiones suscipiendas mandato Sultani euocantur, vexilla ante se gestari faciunt, cùm strepitu tympanorum, aliorumque instrumentorum stridulorum. Cæterum omnes hi magistratus, vt sunt pecuniæ auidissimi, ac nihil magis quàm lucrum quærunt, ita vt plurimùm iustitiam venalem habent, & plus offerenti palmam concedunt, nihilq; absque euidenti lucro agendum putant. Rarissimi quidem sunt qui se pecunià corrumpi non sinant, aut enormia hæc non committant crimina, & tamen iustitiæ obseruatores tenacissimi, & iudices æquissimi haberi & videri ab omnibus volunt. Eo verò liberiùs in huiusmodi incidunt scelera, suãque nequitiam atque iniustitiam facilius tegunt, cùm non desint è Turcis qui pretio publicè in iudicijs pejerent, Quinimo ex ipsis Seriphis inuenias plurimos, qui etsi virtute, vitę innocentiâ, atque etiam pietatis exemplo præstare cæteris debeant, spe tamen lucri falsum reddere testimonium non verentur; atque in tantam venêre mentis insaniam, vt etiam perfidum dicere sacramentum pro consueto habeant, nec crimen esse putent, si pejerent, vt verè illis in prouerbium cesserit: Vnquam non deerit, testem qui quærit inanem. Ad hæc iniustis, falsisque delationibus (vulgus Auanias Turcicas vocat) vexare, atterere ac perfundare aduenas, quos vel diuites, vel pecuniosos nouerint, Turcis Mauriscque vsitatum est. Adeò enim id vitium apud barbaros hosce inoleuit, vt perpaucos inuenias, qui malis his artibus operam non dent: non enim vitio aut crimini ducunt, si alienis

Digitized by Google

à alienis quis inhiet bonis, si ditari studeat, etiam cum damno proximi: nam quoquo modo quis lucrum quærat, per fas aut nefas, quibus denique mediis quantumlibet euadat, curant nihil; facile ipsis cum sit purgationis, & satisfactionis remedium. Imò & Subassij, qui tertium in ordine gerunt magistratum, & à Bassis Saniacchisve creari solent, quorum est in reos inquirere, deque sceleratis supplicium sumere, muneris sui prorsus immemores, sæpe miseros subditos circumueniunt, dolis, fraude, perfidiâ fallunt, radicitùs expilant, funestantque: vbicunque enim pecunias esse præsentiunt, eas tanquam odore canes insequuntur mendaciis, dolis, insidiis extorquere satagunt: fatelliteſque suos sæpenumerò subornant, vt innoxios accusent, ac crimina obijciant. Et hæc quidem eo liberiùs committunt, quòd supremos magistratus criminũ conscios, & pecuniæ iniustè à se extortæ socios habeant, eosque conniuere suis delictis certò sciant. Quare etiam si quis homicidium, aliúdve graue & capitale delictum commiserit, vnde iubente lege mortem mereatur, modò tantæ ei suppetant opes, quibus implere crumenam magistratibus queat, facilè immunis redditur, pœnam effugit, & à meritâ nece liberatur. Hinc quoque ditiores plerique in pauperiores securè grassantur, vimatque iniurias inferunt, calumniantur, & opprimunt; certi nimirum, quicquid tandem egerint, pecuniâ se pœnam composituros, debitamque punitionem haud dubiè effugituros. Inde etiam fit vt nisi in triobolares, laceros, & penulatos, seu infimæ conditionis homines, quibus nihil in bonis est leges ipsæ locum nullum habeant, debitumque sortiantur effectum. Nam si quis horum hominem occiderit capitali plectitur pœnâ, si adulterium commiserit, Mahometæus cũ Mahometeâ, lapidatur vterque. Cum Christianâ verò si rem habeat Mahometæus, præposteræ alino impositus, caudæ manibus alligatis, per vniuersam circumuehitur vrbem, pueris, puellis, viris, fœminisque præter probra & contumelias, fœdissima quæque illi in faciem conjicientibus. Christianus autem cum Mahometæâ inuentus ignibus aut pali supplicio addicitur. In simplicem fornicatorem fuste animaduertitur. Furtum pari pœnâ plectitur: bis terve quatérve commissum manus aut pedis amputatione punitur: sepiùs autem quàm quater in furto deprehensus, gabalo adiudicatur, atque vnco suspenditur. In reliquis delictis talionis pœna obseruatur; nonnunquam tamen pro magistratuum arbitrio pœna minuitur vel augetur. Quia verò Pali & Vnci supplicium Occidentalibus incognitum & inusitatũ est; libet obiter vtrũque paucis hîc exponere. Cruces & patibula extra vrbes conspicias, in vrbibus nulla, formâ tali. Tres eriguntur trabes & æquali interuallo terræ infiguntur. His aliæ duæ trabes transuersariæ affiguntur; superior supremas partes erectarum trabium tegit, & innititur; in-

ferior medium occupat: huic Vnci ferrei tres prominentes paulò minus sesquipedem affixi sunt; superiori totidem annuli ferrei, qui subiectis vncis respondent. His funis immittitur, quo reus innectitur, & ad summitatem attollitur. In altum sublatus, ex fune laxato in subiectum decidit vncum, transfigiturque vel humeris, vel ventre, vel natibus, prout sors tulerit, atque ita hæret immobilis in tertium quandoque diem, prius quàm exhalet animam, ac mortem oppetat: cui si quis subuenire, aut mortem accelerare præsumat, eiusdem pœnè sc reum efficit. Pali supplicio addictus palum ipsum vel inuitus ad locum supplicij defert, longum plerumque pedes octo, aut nouem, rotundum totum, mucrone acuminato. Vbi ad carnificinam ventum est, stipitem deponit, & vestibus exutus pronus diuaricatis cruribus extenditur. Adstant lictores, qui manus pedesque rei firmiter stringunt, ne loco se mouere vllatenus queat. Carnifex dein palum podici apponit; quem crebris mallei ictibus per hominem adigit, donec per humeros, caputvé, aut pectus erumpat. Palo hoc modo affixus erigitur: scrobique Palus infigitur: atque ita nonnunquam in tertium vsque diem summo cruciatu extremum spiritum protrahit: nec quispiam interim, pœnam veritus, misero vel aquæ guttulam porrigere, aut succurrere laboranti aliquo modo audet. Sed iam satis de pœnis. Ad magistratus redeamus Turcicos; eorumque perditos mores. Hi non solùm iustitiam omnem (vt diximus) venalem habent: sed & muneribus tam auidè inhiant, vt auxilium & subsidium omne, aut etiam fauorem muneribus venundent. Neq; enim, quisquis ille sit, siue Mahometæus, siue Christianus, aut Hebræus, si muneribus vacuus accedat se voti compotē fore speret: quinimò & aditus ei denegabitur. Dedignantur enim, & se negligi & floccifieri arbitrantur, si quis eos sine eximijs muneribus aut donis accedere audeat. Priùs itaq; liberalē se exhibeat, & munus offerat oportet; deinde si quid velit, exponat: aliâs enim non auscultabitur. Surdas siquidem Turcici magistratus habent aures, quæ solis donis & muneribus aperiuntur. Hinc Iudiciarij Christianorū Consules, quotiescunq; nouus Bassa Alepum vrbem ingreditur, vt aditum sibi apud eum parent, splendidissima dona ei largiri necesse habēt, sicuti à Veneto Consule Alepi factum obseruauimus. Is enim fælicem Bassæ aduentum gratulaturus, priusquā ad colloquiū admitteretur dono ei misit vestes sericas duodecim, laneas duas, candelas item cereas, ac vasa vitrea cristallina plurima. Par cæteris quoque Consulibus ratio est: nemo etenim immunis, nemo à munere præstando vacuus. Neque verò illa solùm occasione munera offerunt, sed quotiescunque nationis suæ indemnitatem vrgent, vel patrocinium aduersus Turcarum insolentiam iniurias, insidiásve, vel iustitiam exercendam in delinquen-

Digitized by Google

linquentes Turcas Mauróſve Chriſtianorum nomine poſtulant, præmittere dona coguntur, antequam ad colloquium admittantur. Dum verò Baſſam adeunt, magnâ mercatorum ſtipati cateruâ accedãt oportet: id enim ſi negligant, ingrati habentur: opprobrio ſiquidem & ludibrio fieri ducunt Baſſæ, niſi longo ordine comitum Conſules acceſſerint. Non ſolum autem magiſtratus, ſed nec priuati abſque largitione quicquam præſtare ſunt ſoliti: oculatæ quippe omnibus ſunt manus, & credunt quod vident. Hinc vſuræ immoderatæ illis quotidianæ, vt ne teruncium quidem abſq; euidenti lucro alicui dent, & trigeſimam quandoq; ſortis partem & ampliùs quotannis accipiant. In ſummâ, pecunia (vnica Turcarum eſca) nihil non apud barbaros efficit; Hac ſolâ allectantur, reconciliantur, placantur, & manſuefiunt. Hæc crudelitatem eorum delinit, feritatem mitigat, vindictam tollit, atque ex aſperis & duris mites & humanos reddit. His dictis, cæteros eorum, itemque Chriſtianorum in Syriâ degentium mores percurramus.

CAPVT XIIII.

Varia quædam circa Syriæ indigenarum mores, & conditionem tam Mahometanorum, quàm Chriſtianorum.

SYRIAE indigenę vel Mahometęi, vel Chriſtiani, vel Hebræi ſunt. Mahometæi in Turcas & Mauros diſtinguuntur. Turcæ vt plurimùm diuites ſunt, & opibus præſtant cæteris. Horum alij negocationibus incumbunt, alij Mahometææ Legis ſtudijs addicti, vel Meſſitis ſeruiunt, vel magiſtratus obeunt: alij vel ampla, vt Genizari, Spahi, vel Timariotæ, ab Imperatore merent ſtipendia, vel nobilium, ſeu primatum dignitate gaudentes, Begi titulo clarent. Mauri contrà numero præſtantes (nam qui ruri dęgunt, oppidaque & pagos incolunt, ferè omnes Mauri ſunt) mechanicis pleriq; artibus dediti (quarum omniũ opifices aſſequuntur egregios) manuum laboribus viuunt. Homines etenim induſtrij, laboris minimè pertæſi, atque inediæ patientes, ſudorem ocio potiorem ducunt. Plurimi tamen vel mercaturam, vel agriculturam exercent, vel Meſſitis inſeruiunt. Reliqui vel Imperatori militant, vel ſeruilibus operibus ſibi victum queritant, vel ſtipe emendicandâ vitam tranſigũt. Ad vnũ verò omnes imbelles, effœminati, inermes, molles, ac timidi vitam agunt inglorij, & Turcicum iugũ inuiti licèt, ferunt. Arma illis nulla, arcu, ſagittis, & curuo ad latus pugione (quem *Cugnaram* vocãt) exceptis. Quo verò pugnaciores atque audaciores appareãt, dum iter agunt pectore & brachio dextro

nudi-

nudi incedunt, induſio veſteque ad tergum reiectis: quo corporis habitu ſibi mirè applaudunt, ac ſe viros putant, & bellatores egregios. Turcæ verò otioſam pleriqueagunt vitam, laboris pertæſi, & mechanicarũ artium oſores, & rudes, commeſſationibus, otio, luſibus, potationibus, aliiſque rebus friuolis integros dies abſumunt. Nobiliores venationibus vt plurimùm dant operam, vel armorum exercitationibus equitationibus, haſtarũ concurſibus, vel latrunculorum luſibus tempus terũt. Hinc marceſcentes otio, voluptatibus omnifariam immerſi, nihil ferè præter Mercurium & Venerem tractant: quinimò, quòd in Venerem ſunt ardentiores, eò ſe Mahometi gratiores eſſe arbitrantur; tantumq; Veneri tribuunt, vt etiam in earnis deſideriis, ac cõmeſſationibus dies feſtos agi debere exiſtiment. Cęterùm in familiari colloquio, ac mutuis officiis, & quotidianâ conuerſatione ſatis humanos & ciuiles ſe exhibent: frequentibus namque honoribus ſe mutuò proſequuntur, & ſalutant ſedulò, ac comiter. Minor maiori citò loco cedit, tranſeunti aſſurgit, caput inclinat, non aperit, ſed manu dextrâ ad pectus applicatâ, vel capiti impoſitâ, capite inclinato honorem exhibet. Vulgaris autem Turcârum ſalutatio hæc eſt *Salam aleck*, id eſt, Saluet te Deus, vel Pax tibi: cui reſpondet alter *Alecieme Salam*, quaſi dicat: Tibi quoque Pax, vel Reddat ſalutem tibi Deus, qui me ſaluum iubes. Maurorum hæc; *Sabalcheir*, quod nobis eſt, Fœlix ſit tibi dies vel bonum manè: ſubjicit alter *Sanacheir aſia*, hoc eſt, Et dies & annus vteque ſit tibi fœlix vel Tibi bona ſanitas. Chriſtianis ſalutem non imprecantur: hac enim illos indignos exiſtimant. Obuio tamen, & maximè noto, aut cùm eius accedunt ædes, *Marchabà*, dicunt; quod nobis eſt Benè venias, ſeu Fauſtè adſis. Cæteroquin Turcæ omnes hoſpitalitate plurimùm gaudent, aduenas ad capiendum cibum ſepenumerò liberaliter inuitant: pręmiũ ſi quis exigat, ruſticitatis maximæ loco ducunt: cuius rei & nos in itinere ſæpè experimentum fecimus: nam ad cibi comeſtionem & communionem frequenter inuitati, aſſentientes eis grati fuimus: renuentes verò deſpecti. In eo quoque laudandi, quod nullus tam durus caſus eis cõtingit, vt fracti impatientiâ redigantur in blaſphemias; id quod (proh dolor) apud Chriſtianos nimis commune eſt. Verum quicquid Turcis Mauriſque euenerit, non ſtomachantur, vt pleriqueapud nos ſolent, ſed illud habent in ore *Suphan allah*. hoc eſt Laus Deo. Vulgare Syrorũ idioma Arabicum eſt: in vrbibus autem oppidiſq; primariis etiam Turcico vtuntur, maximè Turcæ, primateſque viri, & Milites Genizari: qui & Arabicam quoque callẽt linguam, quam quidem maximi æſtimant, nec in minori pretio habent, ac nos Latinam: nullumque ferè inuenias Turcam, nobilem præſertim & honeſtiorem, qui Arabicum ignoret idioma, etiam extra Syriæ prouinciam: quinimò adeò omnibus cordi eſt,

Digitized by Google

eſt, vt eo paſſim inſtrui liberos curent, quò doctiores euadant, Legiſq; ſui Mahometis incumbere ſtudijs cõmodiùs queant. Hac enim linguâ ſacra ipſis volumina conſcripta ſunt, hanc preces publicæ, & priuatæ, Pſalmi item, Cantica, hymniq; in Meſſitis fũt. Publicæ idcirco per vrbes paſſim ſpectantur Scholæ, vbi pueri Arabicis literis dant operã. In hoc autem toti ſunt, vt à primis annis ad verbum ediſcant Alcoranũ, & infigant memoriæ librum, quẽ nõ intelligunt. Neq; verò vllus in Scholis hîc comparet codex, ſed ludimagiſter è memoriâ depromit penſũ, & in tabula ligneâ deſcribit: id puer reponit in animo, & poſtridie alterum ſcribitur pẽſum: donec anni aut biennij ſpatio totũ ediſcat Alcoranũ, ideoq; multo plures reperias qui teneant ſic Alcoranũ, quàm quiplum habeant domi codicẽ. Poſt hunc ad verbum ediſcunt libellum, in quo præſcriptæ ſunt gentis cremoniæ: nec tamẽ eis quippiam declaratur, niſi quantũ aſſequuntur commercio ſermonis vernaculi, qui tametſi diſtat multũ ab ea ratione quæ conſpicitur in libris, tamẽ magnum adfert aditum ad percipienda pleraq; vocabula. Hinc iam perguntad Grammaticã, quæ mille diſtichis compoſita eſt. Hunc verſuum Chiliadẽ tabulis ſuis commendant memoriæ, & quotidẽ apud præceptorẽ penſum reddunt: nã in Scholis nullus compâret codex. In hac Grammaticâ fermè biennio aut triẽnio verſantur. Inde ad alteram pergũt alijs in ſcholis. Sũt namq; & alij in vrbibus Ludi Literarij, quos doctiores, & in Grammaticâ iam verſati frequentãt, in ijsq; Mahometis ſui atq; Imperij ciuilibus politicisque Legibus ſtudent, & doctoribus ſcholaſticis inſudãt, vt poſtea ad magiſtratus obeundos digniores reddãtur. Liberalibus ſtudijs nullã nauãt operam: neq; enim Philoſophiã, aut Medicinam, vel Matheſim, aliaſq; artes liberales quicquam curãt, ſed negligunt prorſus, atq; inutilia ſtudia putant. Pauci ſaltem Dialecticam, Rhetoricam, & artes reliquas attingunt. Etſi verò inuenias aliquos, qui Medicinam calleãt, profiteanturvé; quam ex Auicẽnæ, Hippocratis, & Meſue libris Arabicè conſcriptis hauriunt, rariſſimi tamen eam exercẽt, manẽte interim Medicinæ ſtudio vt plurimùm apud Hebræos; qui vbiq; ferè locorum apud Turcas & ſub Turcicâ ditione eam profitentur, & exercitant. Hi namque linguarum peritiæ ſtudioſiores quàm Turcæ, Mauriq;, Hebræorum, Græcorum, atque Arabum ſcriptis adiuti, luculentiùs Medicinæ artem addiſcunt, doctiores & peritiores euadunt cæteris Orientis populis: adeò vt & ipſe Imperator eorum operâ in re medicâ, cæteris poſthabitis, vtatur. Verſibus autem cõponendis vtraq; linguâ & Turcicâ & Arabicâ multi cũ Turcæ tũ Mauri tempus omne impendunt, quibus egregia & præclara ſuorum Imperatorũ, ac Ducum, & fortium virorum geſta factaq; enarrant, laudeſque ſui Mahometis decantãt. Typographos nullos habent, prælaque ignorant.

rant. Hinc libri eorum non typis excusi, sed à publicis Scribis cõscripti prostrant: ideoq; & rariores & cariores habentur. Magni autem laboris est hîc aut emere codices, quòd nullæ sint tabernæ librariæ, aut hinc istas merces auehere; ideoq; difficillimum parare supellectilem librariam. Eâ verò ratione calcographos nullos admittunt, quòd pernicioſos & Reipublicę & Fidei esse autument: Hinc enim Fidei nostræ scismata & hæreses pullulare aiunt. Scribarum pleriq; supra genua scribunt, non pennis anserum, vt nos, sed calamis, more veterum. Chartâ verò vtuntur nonè membranis, aut linteis nostro more confecta, sed gossypinâ, eaque candidissimâ, & leuigatâ, quam supra asserem complanatùm, cote, seu dente, aut conchyli aliquo mirificè poliunt, & nitidã reddũt. Mos hic scribendi & chartæ vsus omnibus passim Orientis populis communis est, Scribis præsertim & Chiecagijs, qui ingẽs eo munere sibi lucrum comparant. Chartas autem Occidentalium more haud quaquam complicant, sed in longũ protentas conuoluunt; conscriptas ad alios vsus non accommodant, sed religioni habent, & crimini vertunt si quis id faxit: putant enim Dei nomẽ despici si fortè in ijs descriptum fuerit. Pleriq; syngrapho non suâ manu subscribunt, sed sigillo æreo (cui nomen cuiusq; proprium insculptum est) atramẽto madefacto id firmant. Sigillis tamen Occidentaliũ more vllis in literis non vtuntur, sed contenti nudis literis, si nomen adsit mittentis, vel syngrapha, cætera vana reputant. Cæterùm cuncti matrimonium ineunt, & vxorati sunt etiã Ecclesiastici, exceptis Drauisijs: quibus cõnubia licèt vetita sint, adulteria tamen, & stupra, ac nefanda cõtra naturã peccata impunè committunt. Neque vnâ contenti, etiam duas, tresvé & plures sibi copulant Mahometæi vxores. Mahometæa siquidem Lege quatuor cuiq; legittimas simul ducere vxores permissũ est. Has etiã prout libet dimittere, aliamq; in locũ missæ subrogare liberũ est: eâ tamen lege, vt quaternũ repudij numerũ non excedãt. His pellices, & mãcipia, quotquot volunt, atq; alere possunt, adiungũt, quæ illis velut vxores secũdę notę sũt. Lex enim Mahometęa emptas ante bello captas tot habere cuiq; permittit, quot quis nutrire præualet: illasq; pro voto vti, & reuendere pro arbitratu, modò steriles fuerint, haud quaquã grauidas: quã enim herus ex se grauidã agnoscit, hæc seruitutis excusso iugo libertatẽ perpetuã adipiscitur, neq; amplius seruituti ob noxia reddi, aut reuendi, sed donari tantùm potest. Neq; solùm extraneas fœminas, sed agnatas quoque & affines ducere vxores Alcorani edicto conceditur, quod eâ ratione institutum dicunt, vt genus vniuscuiusq; propagetur, & ex duplici coniunctione amicitia inter eos firmior reddatur, mutuaq; beneuolentia commodiùs conseruetur. Nec mirum cuique videri debet Mahometæos omnes tantoperè intemperantiæ

Digitized by Google

perantiæ & rei venereę esse deditos, ac velut bruta pecora solam carnis voluptatem, solam libidinem spectare, cùm & ipsum Mahometem eorum Prophetam, effrenis licentiæ hominẽ, & planè belluinũ sexdecim aut septem supra decẽ vxoras habuisse auctores tradant, tredecim saltem Chronicon Turcicũ ei fuisse vxores non dissimulet, quibus & cõcubinas plurimas adsciuisse, atq; etiã aliorum vxorum adulterio se polluisse scribunt historici. Quæ tamen omnia sua adulteria, scortationes, & libidines Deo adscribere, ac tantæ fœditatis Deum ipsũ auctorem constituere, ac iactare patronũ nõ est veritus Deũ enim hæc sibi omnia concessisse, & sibi vni decẽ aliorũ prophetarũ in coëundo virtutem & fortitudinẽ tribuisse audacissimè ausus est gloriari. In contrahẽdis verò nuptijs non nostratium more Sponsæ à parentibus dotatæ Sponsis offeruntur, sed Sponsi, siue Turcæ, siue Mauri, dotẽ Sponsæ constituunt, & propemodùm à parentibus emunt, quæ quidẽ cõsuetudo apud omnes Orientis Christianos etiã viget, eamq; veteribus vsitatã fuisse sacræ produnt Literæ. Noua nupta, pridie quàm cum viro congrediatur, solemni pompâ numerosâ propinquorum comitante cateruâ, accensis prælatis cereis, ad balnea procedit. Postero die Sponsus dona Cadio mittit, petitq; de dote iam solutâ dotale sibi confici Instrumentũ. Hac vestes, & ornatus omnis muliebris, cæteraq; ad vsum Sponsæ necessariâ comparantur. Mox Sponsi Sagosius, nos Paranymphum rectè dixerimus, plurimis comitatus Sponsi conuiuis, instrumentisq; musicalibus ædes Sponsæ adequitat, & sumpto cum suis in ipso vestibulo, aut impluuio domus ientaculo, Sponsam euocat, quàm à patre sibi traditam, equo imponit, atque ad ædes Sponsi ducit, egregio apparatu. Præcedunt tibicines, & tympanistæ: subsequũtur varij generis vtẽsilia, omnis supellex Sponsæ, omnisq; ornatus muliebris, equis (qui à Sponsi Sponsæq; mancipijs manuducuntur) impositis. Inter hæc media subumbellâ equitat Sponsa, velata facie, ac telâ gossypina tenuissimâ obuoluta, cuius vtrumq; claudunt latus Sponsæ pedissequæ, & nutrices plurimæ, pedites omnes, luctuoso vlulatu & voce stridulâ hæræ deplorãtes virginitatẽ. Illa interim cuicunq; obuio, noto maximè honorẽ exhibet, capite nonnihil inclinato, quod aliàs fœminis nõ licet. Accedẽs ad limẽ Sponsi ex equo deponitur; cui obuiam Sponsus, occurrit, gratulabũdus excipit, & ad penetralia introducit; nuptiasq; eo die cùm amicis celebrat, fœminis à viris separatim epulantibus. Cœnâ completâ choreas ducunt, & tripudijs terunt tempus. Post horas aliquot à Sagosio ad Sponsi thalamum ducitur, traditurq; Eunuchorũ custodiæ: mox ab accedẽte Spõso deuelatur; quæ si ipsa exuere se vestibus recuset, aut differat, à Sponso eiusvé à cubiculis exuitur, & lecto imponitur. Postridie rursũ cũ suis balnea repetit, minori tamen ac consanguinearũ tantum comitatu; lota denique ad domum mariti læta reducitur. His quidem

Gen. c. 34.

Digitized by Google

ceremonijs nobiliores fœminæ nuptias celebrant, cæterę non item. Id vnum ab omnibus obseruatur, vt dotatæ priùs ac lotæ maritis tradantur. Quòd si quandoque Turcarum Maurorúmve quispiam tædio, vel leuiori quâuis causâ, imò nullâ, ex primarijs aliquam sibi amplius habere vxorem nolit, solutâ vel parentibus vxoris, vel ipsi vxori dote, Cadij accedente auctoritate, dimittere eam, atque aliam ducere pro arbitratu potest. Fit enim sine vllâ culpâ diuortium, modò dotem certam initio pactam maritus dimissæ coniugi persoluat; concessâ interim dimissæ alteri nubendi facultate. Neque semel tantùm vnam eandemque repudiare coniugem cuique fas est, sed & tertiùm dimittere, ac denuò recipere, modò alteri interim nupserit, permittitur, vltra nequaquam, nisi infamiæ notam subire quis velit. Hinc facilè videre est non magis firma esse apud Turcas virorum & mulierum coniugia, quàm impuros vulgò prostitutarum & scortatorum amores. quinimò æquè leuibus de causis matrimonia dissolui, vxoresq; à viris rejici, quàm apud nos morosi & imperiosi domini dominæve suos ex ædibus famulos famulasq; sibi non ad nutũ seruientes expellunt. Adeò vt ob tantam diuortiorum crebritatẽ, & vxorũ leuissimis de causis mutationem, eò spectare Turcarũ matrimonia iure dixeris, non vt pietati, sed spurcitiæ, nõ spiritui, sed carni, nõ vni Deo cœli, sed Ventri, & Veneri, & Cupidini seruiatur, hominumq; impotentiũ immoderatæ intẽperantiæ quàm laxissimè remittantur habenæ. Plures autẽ cùm alant vxores, quibus singillatim quotidie victũ distribuunt, auaritia immẽsa, summa discordia, contẽtiones, rixę continuæ, illos torquẽt, quas demũ diuortia plurima, & de repudijs controuersiæ ferè infinitæ (vt diximus) sequũtur. Vtrisq; enim & viris & fœminis vel quauis datâ occasione, etiã nullâ interiectâ causâ, quouis tẽpore diuortiũ petere cõceditur. Hinc verò filij quandoq; parentes, ijdemq; filios suos non cognoscunt, ac nullo idcirco amore se mutuò prosequuntur. Christiani Orientales, itemque Hæbræi, vnicâ vxore contenti, polygamiam non admittunt. Fœminæ tamen, lotæ priùs & dotatæ à viris, vti & Turcę, matrimonia ineunt. Cæterùm Christiani Syriæ indigenę (qui quidẽ per vniuersam Syriam plures sunt quàm quis credat) ob diutinã cũ infidelibus cõsuetudinẽ (ex cõuictu enim vt author est Seneca, mores formãtur) plurimi immersi vitijs, nihil præter nomẽ Christianũ præ se ferũt, peiores quãdoq; ipsis Turcis, ac Mauris. Non tamen omnibus eadem conditio est: sunt enim multi vitæ sanè exemplaris, synceri admodùm, simplices, & hęreseos nescij, Christo in primis deuoti, ac carnẽ ieiunio macerantes, quibus & Mũdus mortuus est, & ipsi mũdo, adeoq; virtutibus dediti, vt etiã quandoq; moribus & vitæ sanctitate nostræ religionis monasticos lõgè superẽt. Licèt autẽ varijs, exactionibus, oppressionibus, iniurijs, & oppro-

opprobrijs à Turcicis Magistratibus, lucro plerumque inhiantibus, indies vexentur, deprimantur, & affligantur, vilipendantur que ab omnibus cùm Turcis tùm Mauris, sub iugo tamen viuere assueti, ac libertatis commoda prorsus ignorantes; secum optimè agi putant, suamq; cæterorũ gentium conditioni longè præferunt, ac se solos fœlices arbitrantur, quinimò se longè beatiores Occidẽtalibus prædicant, quod fœliciores ac tẽperatiores regiones inhabitent, cùm tamen omnium miserrimi atque infœlicissimi habendi sint, quibus ipsa miseria pro solatio est. Quid enim acerbiùs quid calamitosiùs euenire alicui possit non inuenio, quàm per tyrannidẽ sepenumerò bonis spoliari, stuprari filias, abduci filios, eosq; in suitæ fidei ac proprij sãguinis pernicie educari; denique vapulare innoxios, & quibusvis barbarorum exponi iniurijs; neque tamen vel hiscere quidem audere. Atqui his, alijsque malis calamitatibusq; premi plerosq; Orientaluum manifestum est: neminem tamen reperias, qui de illatâ iniuriâ, aut vi, vel damno accepto apud magistratus Turcicos conqueratur, cum nulli tutus ad iudices pateat accessus: id enim si quis facere præsumat, priùs omnem consumat substantiam, vitæ etiam incurrat discrimen, quàm suis rebus afflictis auxilium ferat, vel maximè verendum est: fraude nimirũ & potentiâ Turcarũ omnia confundente. Interim hoc vnicum miscellis in hac lecrimarum valle solarium superest, quod publicũ Religionis Christianæ exercitium impunè omnibus permittatur. Habet namque sua quæque natio & Templa & Oratoria, vbi sacra peragere, & conuenire religionis ergo libere possunt. Lex enim Mahometæa Christianos cuiuscunque generis sub Imperio Turcico degentes non attigit, nisi vsque eò vt neminem à Lege Mahometis dehortentur, cæterùm omnibus liberum est suæ quibusque Ecclesiæ parere decretis. Hinc heri famulos, parentes liberos, & Episcopi subditos quotidianis exhortationibus admonent, excitantque, vt in suâ quisque Fide constantissimè retinendâ ad mortem vsque perseueret. Licet autem Patriarchæ vel Episcopi Christiani sub Turcâ degentes Romam quandoque se conferant, vt à Pontifice Romano vel vngantur in Episcopos, vel ab alijs inuncti confirmentur, vel suam Ecclesiæ Romanæ subiectionem, & cum câ cõmunionem confiteantur, nunquam tamen quisquam illorum damnum aliquod eâ de re passus est: multò minùs à magistratibus Turcarũ vel in carcerem coniectus vel supplicio affectus est, nisi prætextu religionis aliquid contra Rempublicam eos egisse constiterit, aut eâ de causâ apud Magistratus Turcicos fuerint accusati. Quinimò nec religiosus Romæ in academijs educatos, literis imbutos, & sacris initiatos, cùm in patriam reuersi ad dignitates eruditionis ergò promoti fuerint, vllâ iniuriâ vnquam à Turcis acceptos, aut detri-

mentr, quicquam hactenus à magistratibus Turcicis sustinuisse quisquam intellexit. Præter publicum autem religionis exercitium etiam arcum ligneum, ac tela, sagittásve Christianis Orientalibus, cùm iter faciunt, gestare, ædificare domos, agros colere, vineas plantare, armẽta possidere, propriaque re vti omnibus liberũ est. Neque tamen hæc gratis concedi quis putet, sed soluto à singulis tributo annuo, ahisque præstitis & angarijs & vectigalibus, fisco pensitari solitis, quibus omnes nemine excepto redduntur obnoxij. Sunt autẽ varia apud Turcas tributa, vt vectigalia publica: pro cuiusq; tamẽ magistratus arbitrio modò maiora modò minora. Ordinaria, vti accepimus, hęc sunt. Quotannis singuli patresfamilias pro cuiusq; capitis redẽptione Cechinũ siue Sultaninũ aureũ soluunt. Si parentes soluere nequeant, ad liberos suos in seruitutẽ vendendos compelluntur. Alij cathenis vincti ostiatim obãbulant, vt stipem emendicent. Quod si nec ita quidem soluendo sint, perpetuis carceribus mancipantur. Adhæc pro Ove, Caprâ, aut Vitulo Maidinos quinque: pro Boue, Equo, aut Camelo tria Saiata: quartã item partem fructuũ, quos colligunt, in publicum inferre horreum, aut ære redimere coguntur. Mechanici quoque de suo quæstu quartas dependunt. Pro domo, si quis propriã habeat, pretio domus ęstimato, certum annuũ tributum publico exactori pendit. Cùm nos Alepi hæreremus, inter cætera maximum à Bassâ Alepino Christianis vrbis incolis impositũ fuit vectigal: quo taxatis domibus pro cuiusque valore, quisque semestris locationis pretium soluere cogebatur. Publici exactores seu Publicani, *Emini* vulgò appellati, vt plurimùm Hebræi sunt, gens exationibus & vsuris supra mortales cętetos dedita. Hinc *Seisech*, id est Cornuti per ignominiam dicti, odio ab omnibus, cùm Christianis, tùm Mahometæis habentur, quùm ipsi etiam Turcæ paulò synceriores homines cõscientiæ, nolint audire publicani; non aliter ac si cũ infamiâ coniuncto propter aliorum nequitiã nomine virũ bonum appellari nefas sit, etiamsi præter officium nihil ipse faciat.

CAPVT XV.

Varia Turcarum monetæ: earumq; genera & pretia.

FREQVENTEM suprà Turcicæ monetæ mentionem fecimus: pretiũ tamen nullibi expressimus. Locus idcirco hic postulat vt nummorũ Turcicorum valorem breuibus explicemus, quo singulorũ pretium lectori innotescat, colligique possit qui nostrorum Principũ nũmis respondeant. Varia sunt apud Turcas Mamrosq; Syriæ indigenas monetæ genera, argenteæ præsertim, vt aereæ, vnibum aureæ. Hanc

Turcæ

Digitized by Google

DESERTVM ARABIÆ
Adrach
REGIO ED
Cedar
PARS
Taber nac.
Cedar
SEPVL. IOB.
HEMAN
ERRA HVS.
SVETA
Corozain
Argob
Vadum Iacob
Capharnaum
Aquæ Meron
Bethsaida
TERRA HVS
OLIM IOBI ET AMICORVM
ILLIVS. POSTEA DIMIDIÆ
TRIBVI MANASSE TRANS
IORDANEM ATTRIBVTA

Turcæ *Altumler* Mauri *Dahab*, Itali *Sultaninum* indigitant: respondet autẽ Venetorũ Cechino, seu Ducato Vngarico; eiusque pretium ratione ẽporis, vel ab bellorũ grauamina, vel alias ob causas Bassarum edicto modò augetur, modò minuitur. Cùm nos Syriã peragraremus valoris erat Maidinorum nonaginta; licèt paulo antè minoris extitisset pretij. Diximus hanc valore æquare Cechinum Venetum, & Ducatũ Vngaricum: sunt tamen qui Gallica quoque atque etiã Hispanica scuta aurea iusti ponderis (etsi minus apud nos valeant) pro Sultanino expendant. Monetæ argenteæ plura sunt genera: vel enim Sajat vel Maidini, vel Aspra, Turcicè *Achtsia*, nuncupantur. Asprum minus cæteris valet: id Turcis etiã *Osman*, Mauris *Atmenie* dicitur. Duodecim Aspra decẽ Gazettis, vel viginti Marchettis, aut Solidis Venetis æstimãtur: quæ nostris stupheris octo respõdent. Maidinus verò Asprum cum dimidio facit, ac nostrum Stupherum æquat: quinque Maidini, vel octo Aspra vnũ Sajat conficiunt: quatuor Sajat duas libras Venetas cũ dimidiã, seu nostros Stupheros viginti valent: Sajat octo Ducatum Turcicũ valoris quadraginta Maidinorũ constituunt, duo Ducati cũ semisse Sultaninũ efficiunt. Præter Turcicos hos omnes Christianorũ quoque Principum nummos argenteos admittunt plurimos; Ducatos argenteos Venetos, Taleros Germanicos omnis generis, Batauicos itẽ, & Regales Hispanicos; qui omnes eodẽ æstimantur pretio, valentq; singuli Maidinos sexaginta quinque, licèt apud nos pretio multùm interse differãt; adeò vt talerus vnus cum semisse Sultanini aurei valorẽ æquet. Ob tamẽ euidens atque ingens lucrũ Taleri præsertim Batauici eò plurimi aduehũtur, Cechini verò Veneti nulli penitus, aut rari, cùm pluris æstimentur Venetijs. Habent & Syri æneos nummos varij pretij; Zibit, Mangurem, Direm, & Nuccaros appellatos. Nuccari sex Maidinum efficiunt, Mangures item sex Asprum valent, vnus verò Nuccarus duobus constat Diribus, duo item Zibit vnum Direm faciunt. Hierosolymis, perque vniuersam Palæstinam Damascũ vsque Maidini Cairenses in pretio sunt: valentque duplo plus cæteris Syriæ Maidinis. Hinc Cechinus siue Sultaninus aureus dum nos moram Hierosolymis traheremus, quadraginta quinque tantùm Maidinis ijs in partibus constabat, Talerus verò triginta estimabatur. Damasci nobis istac iter facientibus Cechinus centum & sexdecim Maidinos valebat; Talerus sexaginta quinque. Alepi sub discessum nostrum Cechinus ad centum & viginti Maidinos, Talerus ad sexaginta octo excreuerat. Cæterùm Turcicæ monetæ argẽteæ pleræque adulterinæ sunt, vt etiam ipsi mercatores ijs recipiendis assueti probas ab improbis vix discernant. In Cypro insulâ Venetæ monetæ nummi & argentei & aurei indigenis in primis grati sunt, magisq;

expetuntur

expetuntur quàm Turcici: quinimo Saiatos & Maidinos Syriacos omnino recusant, solaq; admittunt Aspra. In Cretâ cæterisque Veneti iuris insulis sola Veneta moneta in vsu est, eaque cum lucro expenditur, cùm majoris ibidem sit pretij, quàm Venetijs.

CAPVT XVI.

Priuatorum in Syriâ ædes & habitacula. Variam ijs supellex, & circa domestica cultus.

DIXIMVS hactenus de varijs Turcarum Ritibus, Ceremonijs, Templis, Religiosis, Magistratibus, Publicis ædificijs deque priuatorum in Syriâ moribus, vitæ instituto, ac monetæ genere, & pretio: superest modò vt de Ædium in Syriâ qualitate ac conditione, Ciborum, item & Vestium genere aliqua subjiciamus; ac primùm de Ædibus Syriæ dicendum, & Supellectili variâ. Hæ vnius ferè contignationis sunt, paucæ duarum, pauciſſimæ trium, lapideæ pleræque: tecta non cuneatim coëuntia, sed plana, & pauimentis subdialibus ex contusâ testâ fistucatâ operta: quę transuersis trabibus sustentantur. Sacra Scriptura Domata vel Solaria vocat, nostræ leges etiam Solariâ vel Meniana appellant: suntq; vt plurimùm corona cincta, ne facilis in præceps lapsus sit. Ianuę ita humiles & angustæ, vt quisquam nisi incuruato corpore ingredi nequeat. Introitus aliqui profundi adeò atque obscuri, vt specus ingressum potiùs, quàm Domus putes. Frontispicia plateas adspicientia nullas feneſtras habent, aut raras. Impluuijs pleræque ditiorum exornatæ, quibus lumen deorsum cubicula capiũt. Quadratæ præterea formæ continent diætas, hieme ad Solem, æstate ad vmbram admittendam percommodas, magnifico sanè & fornicato opere constructas. patent ab vno latere, & nonnihil eminent, ternis quaternisve gradibus marmoreis, vel lapideis adscensum aditumq; præbentes: parietes marmore incrustati, pauimentum è marmore versicolore est; id tapetibus insternunt, quibus (calceis in ipso aditu relictis) more suo insident. Hic conuiuantur, latrunculis ludunt, confabulantur, ac quosvis illos conuenire volentes admittunt. Seris clauibusque vtuntur ligneis, non ferreis, vti apud nos moris est. Claues palmares, quadratæ, oblongæ, digitum crassæ; quarum alteri lateri extremo infiguntur claui ferrei quini, vel seni, aut septeni, plurésve, prout seræ exigit ratio: qui certò spatio seiuncti quasi vnciam eminent. Claues hæ serarum foraminibus insertæ clauis infixis, illos (qui in serâ occuluntur mobiles & oppositi) eleuant: atque ita sera reseratur. Rara in his ædibus supellex, nullus aulæorum splendor, pictarum

1. Reg. 11. Proverb. c. 21 25. Leo Imper. Constat. vlt.

pictarum tabularum varietas nulla, nullus insuper cathedrarum aut scamnorum vsus: non mensæ, non mappæ, non quadræ, non mãtilia, imò nec fulcra, nec capsæ, aliáve cubiculorũ ornamenta nostratibus visitata. Ditiorum quidẽ cubicula tapetibus insternũtur, culcitris è byssо vel holoserico superpositis. Culcitris adduntur puluinaria, cernicalia, & coopertoria serica, linea nequaquam: eorum namq; vsum minimè cognoscunt. Arma pendent de parietibus. Cysta hîc tantum vna, atq; altera, eaq; viminea, & corio tecta. Rarissimi præter Bassas, scamna cathedráve in vsu habent, easq; deauratas & holoserico vestitas. Plebeij vnicâ culcitrâ contenti, storeâ tãtùm suppositâ, humi decumbunt; tegumento autem gossypino, aut lineo depicto, & gossypio suffulto noctu se contegunt, & superioribus tantùm exutis vestibus, subuculâ, caligisque gossypinis induti, dormiunt. Mensa illis est corium rotundum, *Sofra* dictum, humi extentum: cui panem, obsoniaq; imponunt. Huic assident more suo, & velut bruta animantia, capite inclinato, auidissimè simul & immundissimè vorant. Ante cibum preces præmittunt. Panem non scindunt, sed frangunt. Tribus aut quinque digitis cibum sumũt, nunquam duobus: Diabolum enim hoc modo vesci stolidè nugantur: quem nequaquam imitandum censent. Honestiores tabulam rotundam, pediculo palmaris altitudinis affixam (quam *Tubacam* vocitant) mensæ loco habent; eamque corio pro mappâ instermunt, & substratis storeis, vel tapetibus, aut paruis puluinaribus insidentes, cibum sumunt. Cœnâ peractâ, aut prandio, spongiâ madefactâ corium abstergunt, ac lauant: mox fune extremis infixo oris, veluti marsupium contrahunt; cui panem reliquum, ac cochlearia includunt, & in angulo cœnaculi suspendunt. Tenui autem victu contenti, non eos ciborum apparatus, nec tam varias dapes habent, neque ea celebrant conuiuia, quæ nostrates solent. Fœminæ cum viris nunquam aut rarò prãdent; sed separatis in cubiculis prandia sumunt, ac parcè admodùm victitant. Seruis duodecimum annum egressis mulierum ingredi habitacula non permittunt: sed minoris ætatis pueros adhibent: qui illis inseruiant, & necessaria quæq; deferant. Seruæ seu captiuæ vxoribus cohabitant, ijsque inseruiunt, & domi continuò latitantes manuũ operibus incumbunt, nec seruorum vti consuetudine, aut colloquia cum ipsis miscere vllo modo illis liberum est. Quinimò nec domo egredi, aut in publicum prodire conceditur: nisi cùm vel heras ad balnea progredientes, vel extra vrbem, orationis vel recreationis ergo exeuntes, comitantur. Inter empticios seruos seruasque matrimonium quidem permittitur: sed geniti ex illis vernæ fiunt, & vtriq; separatim ab heris cibum sumunt. Sed dè ciborum genere nunc disserendum.

CAPVT XVII.

Varia apud Turcas ciborum genera, & coquendi modus: ac potiones variæ.

SIMPLICIBVS Turcæ Mauriq́ue, ac Mahometani omnes, & naturalibus cibis famem pellunt, nec curiosum conuiuiorum apparatum (vt diximus) vllatens curant; sed quàm diligẽtissimè fugiunt; quinimò epulæ eorum adeò simplici, adstrictaq́ue apparatione fiunt, vt parciùs vel frugaliùs peragi nequant: cùm & ipsæ Bassarum & Procerum lautissima conuiuia longè absint à communibus ditiorum apud nos mercatorũ & nobiliũ cœnis & conuiuijs. Nullæ enim secundæ mensæ, nulla bellaria, nulla hîc irritamenta gulæ, nullæ vini cõpotationes; adeò vt tãtâ suâ frugalitate, tantaq́; in esculentis & poculentis simplicitate non obscurè nimiam nostrorũ luxuriam, nimiã epularum lautitiam taxare videãtur. Quæ (eò proh dolor) creuit, vt non solũ nobiliũ & mercatorum mensas opiparas, variisq́; dapibus instructas, sed etiam infimæ plebis ad epulas ac delicias parandas immoderatam suprà suas facultates profusionem vbiq; spectes. Quæ enim omnium ferè mentes de optimis cocis parandis, de venatu, de aucupio, de caponum saginatione, quæ ventri, luxui & libidini seruiant, inuaserit cura & sollicitudo, nemo non nouit. Neque his cõtenti, etiam vini generosi copiâ studiosissimè mensas instrui curant: certant cyathis, nimioq́ue potu se ingurgitant; & dum certatim Principum, aliorumq́ue vitam & salutem propinant, ac magnos plenosq́; cyathos epotant, propriæ sanitati officiũt, morbos sibi accelerant, nimiaq́; vini ingurgitatione seipsos quandoque necant. Nec enim quis satisfeciſſe conuiuis putat, nisi cyathis & numina & amicos lædat, exemploque suo cogat alium, cui propinauit, alienæ fauere valetudini, vt suam mergat: à quibus omnibus Turcæ vel maximè abhorrent.

Quotidianus autem Turcarũ Maurorumq́; cibus panis est vt plurimùm frumentaceus, optimus Alepi, & Damasci: qui pondere vbique diuenditur, & plerũq; recens pistus. Caro item veruecina elixa, vel assata; quam minutim secãt, ossibusq́; detrahunt, mox in proprio adipe, non additâ aquâ, lebetibus impositam coquunt, vel verubus affixam, & in minutulas partes concisam ad ignem torrent, assántve: vel concisam, adipe immixto, manibus subigunt, & artocreas conficiunt. Esculenta hæc in publicis opsolijs apud fartores & coquos in maximâ prostant copiâ: qui & omnis ferè generis legumina decocta, pulmẽtaq́; ex Farre, Hordeo, vel Oryza, suo more præparata venalia habẽt. Hîc quoque Pistores, Furnarios, Laniones, Oenopolas, & simile genus hominũ, suas habentes officinas, cõspicias plurimos. Ab his minutula plebs victũ quotidianum emere est solita: domi namq; cum nulla ferè vten-

silia

Digitized by Google

filia ad coquendũ necessaria humiliores habent, ad publicas hasce culinas, quo cibos emant, & cõferant necesse est. Nullæ enim hic tabernæ hospitijs designatæ, aut publica diuersoria; in quibus indigenis, aut viatoribus exteris cibus præparetur, vtin nostris videre est partibus; sed publicè in plateis prostant cibaria omnia. Caro præterea veruecina, salita, vel siccata. Placentæ item ex Saccharo, Nucibusq; cõpositæ, Mala citrina melle condita, Mustum ad spissitudinem mellis coctum, Vuæ passæ, Caseus, & Butyrũ (quod quidem prius coctum animaliũ vtribus seu pellibus caprinis in vsus necessarios condunt.) Turcis Mauriscque in cibũ cedunt. Herbis quoq; hortensibus fructibusq; Amygdalis, nẽpe Nucibus, Auellanis, Pistaceis, Pyris, Pomis, Ficubus, Vuis, Musis, alijsq; vescuntur vt plurimùm. Licèt autẽ in maximâ hîc reperias copiâ omnis ferè generis volucres, & domesticas & siluestres, Turtures præsertim, Perdices, Coturnices, Colũbos, Turdos, Gallinas, Anseres, Anates, Melagrides, aliasq;; rarò tamẽ eas comedũt, cùm religioni id habeãt, & crimini ducãt. Patinæ, Lãces, Paropsides, Cucumæ, Ollæ, Cacabi, Caldaria, Sartagines, aliaq; vtensilia culinaria ænea sunt, stanno obducta: Cochlearia lignea, depicta vt plurimùm, formâ oblongâ & præacutâ. Mauri humiliores cochlearia nil curãt, sed digitis vtendũ & cibum sumendũ putant. Dum enim liquidi quippiã edent, & præsertim Oryzã coctã, digitis insimul cauè cõtractis, cochleare efficiunt, ijsq; pulmentũ sumunt, oriq; admouẽt, atq; ita cibo inter digitos per barbã defluẽte, vt sunt barbari, barbaro planè more vorant, deglutiuntque. Mauris aqua est potus, vino ipsis lege interdicto. Turcæ & maximè milites Genizari lege hac neglectâ, bibunt auidius vinũ quam Christiani: quorum nocturna cõuiuia cupidè sectantur, & quandoq; integras noctes vino epotãdo absumunt. fœminis suis legẽ hãc prohibitoriã (licet fortè inuitis) seruandã relinquentes. Vinũ propterea siue rubrũ siue album) vtrũq. enim Syria producit) apud Turcas Mauróve vẽditur nullum: sed solis Christianis id venale habere, soliscque Christianis diuẽdere, non Turcis Mauríve fas est. quòd si quis contra faxit, pœnam incurrit pecuniariam. Vtribus more veterum vina vrbibus inferunt, ac testaceis vasis sub terrâ defossis recondunt, conseruantque diu. Nonnulli etiam (vti Amanti obseruauimus) vitreis vasis in vsum necessarium lõgo tempore asseruant. Rotulam (mensura est Venetam æquans vini libram, ac sesquipoculum nostrum) Maidinis octo aut decem, nobis in Syriâ moram trahentibus, vẽdebant. Turcæ nobiliores, ditioresque aquam Saccharo dilutam vel succo Citrinorũ mixtã (*Zerbetã* liquor is vulgò vocatur) bibunt, eaq; sitim sublenãt. Vinum quidẽ negligunt, nõ vt legi obtẽperent, sed vel ideo abstinendũ ducunt, quòd ad multa mala impellere, ac cerebro in primis noxium esse cognoscant. Hinc illud

Digitized by Google

Memoriæ Mortẽ, & pestem, ac letale venenum appellant. Neque verò (vti apud nos moris est) potum cibo intermiscent, aut inter edendum bibunt, sed remotis vel absumptis iam cibis potant, ac veluti post diu neglectã sitim, pleno se vase proluũt. Sunt præterea aliæ potiones Turcis Mauriſque vsitatæ, ex Mette & Vuis passis aquâ mixtis, quã *Hassap* vocant: ex hordei quoque & Frumẽti farinâ in massam coactâ & aquâ decoctâ. Posco vel poscet appellata, nec non ex Musto cocto aquâ diluto: quibus æstiuo tẽpore Niuem injiciunt, vt magis refrigerent. Adeò verò hisce potationibus publicis in diuersorijs quandoque indulgent, ac in tantum eas protrahunt, vt non minùs inebrientur quam *nostri* Zythopotę ac vẽtres cereuisiarij ceruisiâ. Ad hæc quotidianâ quâdam vtuntur potione, quam *Cahua* Arabicè indigitant. Itali *Cauo*. Aqua hæc instar atramenti nigra, gustu amara, in herbæ cuiusdam semine (cui *Cahua*, vel, vt alij volunt, *Bunnu*, seu *Bunchi* nomen est, & in Ægypto copiosissimè nascitur) decocta, stomacho prodesse, corroborare cerebrum, ac noxium expellere humorem fertur. Semen id molâ trusatili priùs cõtusum vel cote contritum, aquâ decoquitur, in hunc ferè modum. Sesquilibram seminis viginti libris aquæ immiscent: quàm ad dimidiæ partis consumptionem bullire sinunt; eamque calidissimam, ac ferè bullientem fidelijs Indicis vulgò Porcellanis bibunt, vel potiùs guttatim sorbent, sibique inuicem propinant, tam lentè vt interdum integrâ horâ vnã fideliam vix epotent, exhauriántve: quòd quidem eâ se ratione facere asserunt, ne simul & feces, quæ paulatim sidunt, ebibant: eas siquidem, vti noxias, absorptâ aquâ abjiciunt. Sunt ex plebe quam plurimi qui Bazarros viasque publicas, matutino præsertim tempore percurrunt, aquam hanc venalem circumferunt, & foculo suppositò calefaciunt, calefactam poscenti porrigunt, nec nisi calidissimam præbent. Nulli siquidem vitio vertitur, aut dedecori, cuiuscunque demum conditionis aut religionis sit, si eam in publico bibat. Ad publicâ verò diuersoria singulis ferè horis aquæ huius (*cuius sunt appetentissimi*) potandæ causâ infiniti conueniunt, & confabulationibus terunt tempus. Adsunt præterea in vrbibus plurimi, qui Capras circumducunt, ac caprinum lac publicis in vijs diuendunt, & modò mulsum ac tepidum cuique poscenti porrigunt. Sed iam satis de cibis ac potionibus, vt de vestibus nonnihil dicamus.

CAPVT XVIII.

Vestes Turcarum, Maurorumq́: iisque Christianorum & Hebræorum habitus: & in quibus ab inuicem secernantur.

TVRCARVM Maurorumque vestes eandem referunt formam, ita-

lares

lares ferè omnes, non conciſæ, ſed integræ, manicis in terrã defluentibus: in eo ſolũmodo differẽtes, quòd aliæ alijs laxiores ſplendidioreſq; ſint, pro cuiuſq; cõditione. Omnes quidẽ byſſo & ſerico ſe veſtire, quocunq; colore tinctis, excepto viridi, liberè ac licitè poſſunt, modò vires ſupperãt. Præter ſericas, ac laneas, goſſypinaſq; etiã ex panno cymatili ſeu vndulato (Zambellotam vocant Itali) veſtes habent. Is ex caprarum pilis cõtexitur &, Ancyræ præſertim (quæ vrbs Galatiæ eſt, hodie Angori vulgò dicta) egregiè laboratur, atq; omniũ præſtãtiſſimus habitus per vniuerſum ferè orbẽ abundãtiſſimè diſtrahitur. Supremã veſtẽ vulgò *Spahi* appellatã, nonnulli pellibus magni pretij ſuffultã, alij ſimplicẽ tãtùm, lineâ vel goſſypinâ telâ ſubplicatâ, oblongis, ſtrictiſq; manicis, ad talos vſq; pendẽtibus (quas in humeros aliquãdo reiiciũt) geſtãt. Vtuntur & aliâ ſuperiori, nõnihil à priori differente quã Dulimannũ appellant, mediis manicis cubito tenus largioribus. Interiorem veſtẽ, vulgò Iubã, (quam goſſypio pleriq; ſufficiunt) alioqui talarẽ, quidã ad mediam vſq; tibiã deſcendentẽ gerunt, poſticâ nõnihil excedẽte anticã. Hanc fluxiore cinctura, ſiue Zonâ byſſinâ, vel goſſypinâ leuiter ſtringũt, diſcincti cætera. Humiliores pleriq; pecuniã Zonis inuoluũt, veteres ſequuti, quibus in more poſitũ fuit, vt pecuniã Zonis cõderẽt, quod & ſacra pagina teſtatur, Domino ibidẽ Apoſtolis prohibẽte ne aurum néve argentum aut pecuniam poſſideant in Zonis ſuis. Interior hæc veſtis, vt ſuperior, integra, nullas cõciſuras habet, vtraq; collariis caret: collũ propterea dum iter agunt, cõtra ſolis æſtum linteolo vel ſudario cingunt. Sunt autẽ Turcarum veſtes ſiue ſericæ, ſiue laneæ, lineæve, aut goſſypinæ, coloris omnigeni, vnico excepto atro colore, cuius nullus apud eos Mauroſq; eſt vſus. Hunc enim vti funeſtũ, & turpẽ contemnunt, vilipenduntq;, ac ſolis idcirco Chriſtianis Occidentalibus vtendũ reliquunt, cùm etiam Orientales Chriſticolæ eum abhorreant. Thoracẽ noſtratibus vſitatum prorſus ignorant, eius tamen loco laxâ vtuntur ſubuculâ vmbilico tenus, quam ab anticâ duplicato cõplicant. Brachas caligis adhærentes, iis non abſimiles, quas vulgus Italũm apoſtolicas appellat, induũt, eaſque ligulis aſtrictoriis ſubuculæ non alligant, vt nos thoraci noſtras, ſed leuiter tantum goſſypinâ faſciâ ſtringunt, firmãtque. Caligas verò etſi laxas fluxaſque gerãt, nullâ tamẽ faſciâ crurali (vti nobis vſitatum eſt) ſubcingunt. Æſtate ſubligacula ex goſſypinâ telâ laxiora, & ad talos dependentia geſtant. Calceos ſimplices è corio cæruleo, vel flauo caligis aſſuunt. His crepidas *Babas* dictas, ſubtus ferratas, atque in fronte acuminatas ſuperaddunt. Induſia pleraque goſſypina ſunt, ſine collariis, manicis duplo laxioribus noſtris, ditioribus è telâ goſſypinâ tenuiſſimâ, pauperioribus ex viliori materiâ: quorum extrema humiliores aliqui non ſubligaculis

Matt. 10.

cõdunt, sed supra femoralia pendula relinquunt. Dum verò iter agunt, aut obequitant, ocreas induunt genuum tenus. Tulipantho etiam pluuio maximè cœlo, acuminatum pileum præaltum, plures habẽtem plicas, ex rubrâ vel albâ materiâ imponunt. Tunicis adhæc & aliam superinjiciunt vestem, *Gepenecam* vel *Lamurluchion* appellatam, à prioribus non multùm dissimilem, laxiorem tamen, longioremque, ad arcendas pluuias, niues, gelu, cæteraq; aëris incõmoda aptissimam: quâ & noctu in Chanis stragulí loco vtuntur. Pauperiores pleriq; cùm capsarum vsum prorsus ignorent, si quas habent vestes, distentis funibus superextendunt, ditiores cistis vimineis corio obductis includunt. Capitis velamina apud Turcas varia. His enim optimates à plebeis, militibusq; distinguuntur: his & optimatum inter se discrimen dignoscitur. Bassæ namq; & Saniacchi Tulipãthum ferunt ex telâ Indicâ tenuissimâ, arachnidis telis tenuitate cõferendâ, & candidissimâ, varijs circumflexionibus & gyris mirâ arte contortâ, formâ oblõgâ potiùs nonnihil quàm sphæricâ. Muphtis, Cadileschери, Dephterdarij, ac Cadij omnes sphæricum ac Bassarũ Tulipantho longè maius, ex sexaginta nonnunquam & ampliùs gossypinæ telæ tenuissimæ constans vlnis, spiris aptatum cãdidissimis, Primates cæteri, Chelibegi nuncupati, Santoni, Seriphi, Hoggij, & Talismanni eiusdem ferè formæ habent tegmina, sed paulò minora: Seriphi ex gossypinâ telâ viridi, cæteri ex albâ, Mercatores, ac reliqui ciues, & incolæ, inferiorẽ Tulipanthi partẽ nonnihil planã habent, superiorẽ in rotunditatẽ desinentẽ, multilq; gyris sinuosam, viginti vt plurimùm vlnarũ lõgitudinis; in reliquo prioribus nõ absimile, minori tamen formâ. Reliquus populus seu minutula plebs pileolo cineraceo, è camelorum pilis, vel rubro è lanâ caput tegũt: quod spirâ ex telâ gossypinâ circumuinciunt, apice eminentiore, & intecto. Chiausij Imperatoris aulici, Bassarũ item & Saniacchorũ, qui præconũ munera, subeunt, inter cæteros Tulipãthi formâ emicant. Eminens enim supra lineum velamẽ instar diadematis gestant pileolũ, ex holoserico rubro, gossypio suffultum, & confarcinatum; quod in rotundâ desinens formâ Tulipãtho summũ addit decorẽ. Genizari, dum Zarculis non vtuntur, (quod præcipuum illis est capitis tegmẽ, cuius formam alibi descripsimus) purpureo strictoq; pileolo, quam Tachiã vocant, caput operiunt: quod candidis tenuissimæ telæ inuoluunt spiris, vt tamen cacumẽ nudum supereminеat. Genizarorum serui, atq; Bedoini, & Arabes plurimi pileolum nigro & vel rubro vittarũ volumine contegunt. Cæterùm Mauri tenuiores, à pueris inediq; & laboribus assueti, nec caligis vtũtur, nec subligaculis, nec frigus metuunt, nec æstum maiorem; autem vitæ suæ partem nudis peragunt pedibus, nisi frigus nimis intensum sit, vel via cœnosa; tunc enim vel crepidas, vel calceos induunt. Hinc plurimi calca-

Digitized by Google

calcanea callo obducta, rimisq; scissa habent. Vilibus verò è lanâ amicti vestibus, surarum tenus (quas *Gabà* vocant) manicis vt plurimùm carẽtibus, superiorem discinctam ferunt, interiorẽ vix ad media genua protensam, longâ lataq; Zonâ è corio cingunt, quã tamen indusium longitudine superat. Neq; enim (vt supradictum est) indusia aliqui subligaculis condunt (vti apud nos moris est) sed pendula ferunt, quorum manicæ adeò laxæ sunt, vt vrgente frigore manus per eas ad nudum pectus facillimè complicent, ac calefaciant. Ex pannis laneis *Meska* vulgò appellatis, quos ex caprarum seu asinorum pilis rudi modo texunt, limbis nigris albidisq; diuisim interuenientibus, Mauri cæteriq; tenuioris fortunæ homines non solùm vestes, sed & saccos conficiunt, in quibus commeatum omnem per vias deferunt, & Muchari animalium pabula condũt, eorumq; tergoribus supernjiciunt: cuiusmodi idcircò antiquis Hebræis cæterisque Orientis populis & cilicia & saccos fuisse putauerim: quibus dum vel mortuos lugerent, vel crimina sua plangerẽt aut pœnitentiã agerent, se induisse sacra Scriptura memorat. Christiani Orientales, etiã opibus afluẽtes, vilibus & sordibus pleriq; induuntur vestibus, eiusdem tamen formæ, cuius & Mahometæi. Plurimi tunicã gestant superiorẽ è lanâ manicatam duplam genu tenus, cuius suffultura candida est, exterior verò pars colore infecta: aliqui pelliceam arietinam & candidam & rubram habent, interiorem ex lino gossypio suffultam: vel ex lanâ coloris cinẽracei talarẽ. Occidentales verò nec non Hebræi eadẽ vti & Turcæ ferunt genera vestiũ, soloq; capitis tegmine à Turcis Mauriq; distinguuntur. Orientales Christicolæ vt plurimùm Tulipãtho è gossipinâ telâ versicolore, non tamẽ candidâ, simplicem in modum complicatâ caput tegunt. Armenij Pileum acuminatum pellibus suffultum, vel cerulei coloris Tulipãthum formâ communi capiti imponunt, Occidentales Christiani vulgarem Italicum nigri coloris Pileum ferunt. Hebræi rubrum præaltum in rotunditatem desinentem, atq; alis carentem. Iam verò de fœminarum amictu ornatuq; aliqua referamus.

Gen. c. 37. Ioan. c. 3. Luc. c. 10.

CAPVT XIX.

Turcicarum ac cæterarum in Syriâ fœminarum habitus, ornatus, ac mores.

TVRCICAE fœminæ, magnatũ præsertim vxores, & pellices, superbè ac sumptuosè vestiuntur. Harum indumẽta nõ solũ serica & byssina sunt, sed auro quoq; & argento intexta, gemmis micãnt, formâ tamen vitis vsitatâ. Vestibus autẽ quas plurimæ ad talos nonnullæ ad suras dependẽtes terũt, vbi in publicũ prodeũt (quod rarò accidit, cùm vel ad balnea, vel ad propinquorũ tumulos procedũt) vtũtur simplicibus, nullamque ostẽ-

ostentant pompam, nullam lasciuiam. His indusium albidum superinduunt, vel tenuissimæ telæ linteo sese inuoluunt, extremamque linei oram (vti nos pallium) in humeros reiiciunt. Caput præterea linteo tegunt, faciemque velant, oculis reticulo ex equinis setulis tenuissimis contexto, vel fasciâ sericâ transperante & nigrâ adhibito, vt spectare illæ commodiùs alios possint, & ab alijs ipsæ spectari nequeant: idque ex legis præscripto: cauetur enim Alcorano ne fœmina in publicum prodeat apertâ facie: quod adeò studiosè obseruãt, atque ita diligenter se obuelant, & operiunt, vt nedum proximi & familiares illis occurrẽtes, sed nec ipse maritus vxorem suam possit internoscere. Si quos obuios habeãt, etiam notos, neminem salutant, neminem alloquuntur. Vix etiam etsi centies aliqua maritum obuiũ habeat, vel semel eum alloquentẽ reperias: quinimò adeò fugiunt virorũ colloquia in publico, vt etiam monstrum habeatur virum & mulierẽ in aperto sedere aut simul equitare. Quo sanè modo, quemadmodùm omnis prorsus ad adulteria & illicitos amores sollicitandi præciditur occasio, ideoq; multo rariora apud Turcas sunt adulteria quàm apud Christianos, ita etiam simplicitate vestium publicè prodeuntes nostrates fœminas nobiliores præsertim longè superant: quæ prodigiosa vestiendi inconstantiâ, & sumptu, ac varietate adeò lasciuiunt, vt histriones in scænâ magis repræsentare iure dixeris, quàm matronas. Brachatæ omnes per vias plateasque publicas obambulant, subligaculis è telâ gossypinâ ad talos vsque pendentibus, & subter corrugatis, longioribus ipsis vestibus, quas superinduunt. Nonnullæ ocreatæ, quædam caligatæ; quæ & calceos crepidasque ferunt viris vsitatas. Plebeiæ ac vulgares fœminę eodem quoque vtuntur genere vestium, sed vilioris materiæ: gossypinis etenim, aut lineis, laneisve amiciuntur. Brachatæ insuper atque ocreatæ, vt cæteræ, lineo indusio superinduto incedunt; vnaque omnes, etiam vetulæ, & deformes, faciem velant. Porrò nobilium fœminę nõ solum splendidis, & sumptuosissimis, ac insigni arte elaboratis vtuntur vestibus, sed etiam Torques, Armillas, Pedalia, Brachialia, Dextralia, Periscelides crurum, Monilia, Inaures, atque Annulos aureos gerunt; vulgares argenteos. Nonnullæ etiam nobiliores cùm domi hærent quo proceriores appareant, magisque placeant viris, palmaris altitudinis calopodijs argenteis deauratis vtuntur. Oculos pænè omnes depingunt, fucantque stibio, quod venustatem addere putant, veterem in hoc seruãtes Orientis morem; de quo apud Ezechiam & Hieremiam passim fit mentio. Digitorum etiam vngues ceromate quodam ex puluere herbæ (quæ illis *Alcanna* dicitur) aquâ admixtâ illiniunt, ac rubros efficiunt. Turcarum Maurorum & Christianorum Orientis filiolæ fasciâ sericâ frontem

Digitized by Google

tem ornant, & ex quâ iuxta vniuſcuiuſq; opes plurimi pẽdent nummi, vel aurei, vel argẽtei. Hebrçorũ verò Vſcufiam argenteam, vel æneam deauratam ornamenti loco capiti imponunt, quâ & grandiores natu vtuntur, capillis arte compoſitis, ac in byſſinâ vel holoſtericâ fiſtulâ incluſis per dorſum ab occipitio pendentibus. Puellis quoque teneræ ætatis, ditioribus tamen, cuiuſcunque tandem religionis ſint, non minùs quàm grandioribus Armilla, Pedalia, Monilia aurea ſiue argentea vſitata ſunt. Dum per vias nuptæ obambulant, ſuos ſæpenumerò ſecum ducunt infantulos; quos non brachijs Occidentaliũ more, ſed humeris diuaricatis tibijs impoſitos circumferunt, aut mancipiorum operâ in geſtando vtuntur. Cæterùm Orientis fœminæ rudes, inſulſæ, ineptæ, ac malè moratæ ſunt, inceſſum habent incompoſitũ. curſitant pleræque, ventilantque brachia, agreſti planè modo, nullũque prorſus (vt noſtrates) obſeruant decorem. Neque ſolum Mahometęæ (vt diximus) ſed & Chriſtianæ, Hebreæque omnes velatâ incedunt facie. His etiam & eadem veſtium forma, & mores paſsim. Nonnullæ tamen Chriſtianæ Dulimanno laneo pro ſuperiore veſte vtuntur, cùm in publicũ prodeunt, nullo ſuperinduto indufio: lineo atq; in eo in primis à Turcicis differunt, quòd manibus detectis incedãt, cùm Turcicę eas linteo condant, atque inuoluant. Ad vnum verò omnes balneis delectantur, frequenterque vtuntur. Baſſarum ac Magnatum vxores ac pellices priuatas balneas habent, reliquæ publicas accedunt, bis vt minimùm ſingulis hebdomadibus. Dum verò eò pergunt, non ſolæ ſed comitatæ vt plurimùm commeant, præcedunt ſeruæ, ſeu pediſſequæ: quæ ciſtulas linteis ſudarijſque refertas capiti impoſitas deferunt: ſequuntur heræ plures quandoque, quandoque ſingulæ. Humiliores ſua ipſæmet conferunt ſudaria, lauantque ſe mutuò. Honeſtiores ab ancillis lauari ſe curant; quæ poſtquam heras lauerint, ipſæ quoque ſe mutuò lauant. Hinc corpore mundiſsimæ Occidentales munditie longè ſuperant: nec enim putent, aut fœtent; quinimò adeò corporis munditiem colunt, vt etiã quotieſcunque earum aliquæ opera faciunt, quæ natura fert (pudor vetat dicere) pudenda lauent. Eam verò ob cauſam tam frequens illis eſt balneorum vſus, quod id ſanitati in primis prodeſſe, ac eo ſpeciẽ ſibi addere ſe putent, quâ ſe gratiores viris fere cõfidunt; vel quòd honeſtã aliquam exeundi occaſionẽ quærant, cùm alioqui perpetuò ipſis domi hærendũ ſit. Zelotypi enim cũ ſint mariti, nõ ita facilè fœminis exeũdi veniã cõcedũt, niſi vel balnei, vel parẽtaliũ occaſio id poſtulet. Id autẽ mirandũ quod altera alterius, etiã diuerſæ religionis, aut cõditionis cõſortiũ in balneis nõ euitet. Siue enim Chriſtianæ, ſiue Turcæ, vel Hebręæ ſint, à ſe mutuò haudquaquã abhorrẽt, ſed ſimul omnes balnea frequentãt, ſeq; inuicẽ

Digitized by Google

nudas conſpicere, & attrectare non verentur: quapropter maxima inter eas neceſſitudo viget; ſeque inuicem intenſiſſimo amore proſequuntur. Maurae inopes, nec non & Bedoinae Arabes, Cinganae Italis dictae, goſſypinis vt plurimùm induræ veſtibus, velatæ pariter incedunt, ſed pedibus & cruribus nudæ: vt verò ornatiores appareant, labra, frontes, palpebras, genaſque colore cæruleo ſubfuſco fucant; digitorũ etiam vngues colore quodam ſubrubro tingunt. Armillis, Monilibus, Pedalibus, Annuliſque non minùs ac cæteræ Mahometæ vtuntur, ſed æneis, ſtanneis, ferreis, vel chalybeis. Aliquæ æneis, vel ferreis circulis, quinis, vel ſenis brachia onerant potiùs, quàm ornãt: nonnullę teſtaceis vario colore depictis. Faciem inſuper characteribus cæruleis inurunt, vel genas leniter cultello incidunt, & vulnere obducto cicatrices relinquunt. Auricularum quoque torulos Maurae perforant, æneoſque vel ſtanneos Annulos in ijs ferunt, Naſi item extremũ puellis perturant, & foramini æneos Annulos inſerunt. Indecentiùs me vidiſſe quicquam haud memini: putant tamen illæ ſibi ſpeciem addere, ac nihil eo eſſe elegantiùs. Quo exemplo quàm vanè ruat gens humana in ſui cæcitatem, quamque fallamur omnes, edocemur. Exiſtimat Æthiops nigrum colorẽ candido pulchriorem, putat & candidus aliter, detonſus capillato, barbatus imberbi ſe credit eſſe ſpectabiliorem. Hinc tam varij, ſibique contrarij apud Orbis incolas & mores & habitus, Orietales vniuerſi imberbes ac glabros exoſi, raſis nouaculâ capitis pilis, barbam intonſam relinquunt. Occidentales contrà comam nutriunt, barbam tondent; & vitiũ putant, ſi quis barbâ incomptâ procedat, aut in publicũ prodeat. His ſuccinctæ, illis longæ placent veſtes. Hi variam veſtium conciſuram ornatum veſtimentis addere exiſtimant; illi id deteſtantur, ac meram ſtultitiã putant. Sic alter alterius ridet ineptias, & ſuum cuique pulchrum videtur. Eſt enim (vt ille ait) amor & rerum cunctis tutela ſuarum. cùm tamen interim appetitu potiùs vrgente quàm ratione ſuadente vanitati ſtudemus, ſtultitiaſque ſectemur omnes.

IOAN-

Digitized by Google

IOANNIS COTOVICI VLTRAIECTINI ITINERARII HIEROSOLYMITANI ET SYRIACI

LIBER QVINTVS.

Antiochię, aliarumque Syrię Vrbium luſtrationem, ac reditum per mare in Italiam, Vrbiſque Venetæ breuem deſcriptionem continens.

CAPVT I.

Genizarorum in vrbe Alepina ſeditiones, & aduerſus Baſſam, Caſtriacoſque milites motus.

DAVCOS ante dies quàm de abitu ex Alepo cogitaremus, Vrbs inteſtinis tumultibus exagitari cœpit, maximâ inter Damaſcenos Genizaros, & Alepini caſtri milites, Caſtriacos vulgò appellatos, ſubortâ ſeditione. Quæ res originẽ inde traxerat, quòd Baſſa propenſiore erga Caſtriacos animo pro horũ potiùs, quàm illorum partibus ſtaret. Neglectis enim Genizaris Damaſcenis, ijſq; inuitis, Caſtriacos in eorum locũ ad Occidentaliũ Conſulũ cuſtodias ſubrogauerat: cuius auctoritate fulti Caſtriaci, Damaſcenorum infringere iura, & occupare ſedes nitebãtur. Obſiſtebãt Damaſceni, neq; vnquã ſe ſuo ceſſurosiure, tot annorũ longiſſimo vſu confirmato liberè profitebantur. Admoditi verò à Baſſâ, vt publicis edictis obtẽperarent, vel ſtatim vrbe excederẽt, ſuæq; militiæ ſedẽ Damaſcũ repeterent, quando eorũ præſidio ſe diutiùs nõ indigere diceret, nõ ſolùm dicto nõ ſuẽre audiẽtes, ſed inſoleſcere indies in Caſtriacos, ijs inſidias ſtruere, affligere iniurijs contumelijs proſcindere, atq; ipſius Baſſæ ſpernere dignitatẽ magis ac magis cœperũt. Ea propter irâ atq; odio mutuo accẽſi milites, per multos dies inter ſeſe fœdis cædibus, & quotidianis ferè contentionibus, &

Digitized by Google

conflictibus certârunt. Bassa verò indignè ferens auctoritatem suã pro nihilo æstimari, vt tantam Damascenorũ insolentiam, rebellionemq; compesceret, sedaretque tumultus, ac Castriacorum in primis saluti consuleret, edictum in Damascenos promulgauit, quo quemq; illorum tanquam hostem Imperij & perturbatorem publicæ quietis impunè interimere cuilibet liceret. Proceres insuper, Begos, cæterosq; milites omnes Alepinos armatos ad se vocat; imperatq; vt sibi ad reprimendam Damascenorum audaciã celerrimè adsint: qui statim Bassæ iussis obsequentes, maximâ suorũ collectâ manu, ad Bassę Seraiũ aduolârũt. Id vbi resciuere Damasceni, vim maiorẽ & periculũ veriti, vt rebus suis consulerent, consiliũ de occupandâ Vrbis portâ Damascenâ inierunt: eo quidem intuitu, vt si qui in eos irruere vrbe expellere, & inferre vim tentarent, impetum hostium sustinere commodiùs possent, & haberent, si quid aduersi accideret, quò se tutò reciperẽt. Erat ea amplissima, & turribus munitissima, vt vel maximè Damascenorũ afflictis rebus videretur oportuna, ne vrbe excedere cogerentur, sed viribus hostium tantisper resisterent, dum vel pax componeretur, vel Sardarius (id est militię dux) & Agà (quod supremum tribunum denotat) iam paulò ante Damasco euocati sibi cum auxilijs adesset. Res hæc etsi factu ardua, fæliciter tamen & ex voto Damascenis cessit: portam namq; summâ celeritate, nullâ acceptâ clade occupârunt, & in tutum sese recepere omnes. Eam statim, quà vrbem respicit, ita muniuerũt, vt omnem aditum exitumq; præcluderent. Dum hæc geruntur, custodias Consulũ relinquere sunt coacti, Castriacis à Bassâ ipsis substitutis. Hoc vrbis statu nunciatur naues Venetas è portu Alexandretæ breui soluturas, & si vnà proficisci animus esset, abitum pararemus: nos etsi abire vel maximè optaremus, quos tamen nobis securitatis causâ comites, Castriacósne an Damascenos adhiberemus, anxiè dubitabamus. Vtrosq; enim euidenti periculo ac damno nobis futuros hoc rerũ statu intelligebamus. In Damascenorũ siquidem proficisci comitatu non licebat, minusque tutum erat, quippe quos Bassa, vti hostes ac perduelles proscripserat, & edicto cauerat ne quis Occidentaliũ eorum comitatu ampliùs vteretur, pœnâ additâ non obtẽperãti. Castriacos verò adsciscere è re nostrâ futurum minimè arbitrabamur, ne Damascenæ militiæ hostibus fauere videremur: atque id mercatores Veneti quoque summoperè dissuadebant. Quandoquidem Antiochiam profecturis (vti iam primùm institueramus) quò Damascenorum plurimi tanquem ad azylum è vicinis oppidis profugerant, haud parum verendum erat, ne illi in nos tanquã hostiũ suorum fautores hostile quippiã patrarent, omneq; res nostras diriperent, aut prędæ suis exponerẽt. Expectare verò incertum dissensionis exitum præsens atq; vrgens nauiũ occasio nullo mo-

Digitized by Google

lo modo permittebat: cùm maximè nulla affulgeret spes, quando tandē sedatis militū animis motibus hisce finis imponeretur. Militū enim animi semel in furorem concitati non facilè ad tranquillitatē reducūtur: nec potest talis furor nisi temporis diuturnitate ac lapsu exstingui. His difficultatibus Consul. Venetus oportunissimè subuenit: suasit enim neutros admittendos, sed orandū Bassam vt nobis de comitatu prouideret. Nos vt id nostrâ causâ faceret, rogamus. ille negotium suscipit, & publicum nationis suæ interpretem ad Bassam mittit, vt nostri itineris causam ac iustum timorem exponat, petatq; ab eo vt Capigiū nobis è suis, qui comitetur, permittat. Bassa re intellectâ perhumanè statim annuit, atq; è Capigijs vnum ad se vocat, Venetorū adire cōsulem, eiq; obsequi iubet. Nec mora, Capigius ad consulem venit, operam fidemq; suam pollicetur. Consul gratijs ei actis, itineris nostri rationem aperit, quo minus Dámascenos Castriacósve milites nobis adhibeamus comites, exponit: ideoq; à Bassâ Capigium petiuisse, qui nobis Alexandretam vsq; præsidio sit: cumq; benignè ille assensisset, ipsiq; id negotij demandasset, petere vt nostri tutelam suscipiat, & quid mercedis habiturus sit, enunciet. Ille se sedulò & ex animo negotium curaturum spondet: de mercede autem nihil cōstituturū: esse se Bassæ ministrum publicum, non mercenariū respondet. Consul cognitâ Barbari superbiâ, vera esse quidem omnia quæ diceret, eaq; se optimè scirè, verùm nostrum esse illius operā, & itineris sumptus, ac incōmoda liberaliter rependere Moris esse apud Venetos merita meritis cōpensare, ac benefacta benefactis cumulare: ideoq; certò sibi constare tam grato & liberali animo haudquaquam nos ingratos fore, sed condigna largitione promptissimum eius adfectum compēsaturos. Atque his dictis barbarum dimisit: quem, de itinere nobiscum ineundo datà fide, in tertium diem exspectauimus. Interim cōmeatum omnē itineri opportunum coëmimus, equos, muloscque conduximus, ac sarcinas nostras componentes, diem recessus auidè exspectauimus.

CAPVT II.

Ex Alepo, Capigio comite, discessus. Iter Antiochiam vsq; & Antiochena vallis, lacusq; descriptio.

IPSIS Nonis Martij, anno à partu Virginis 1599. necdū orto Sole, nostrum accedit hospitium Capigius, duobus comitatus militibus, atq; iter arripiendum admonet: nos verò in procinctu iam stantes, paratisq; omnibus, quæ in itinere necessaria ducebamus, singuli singulos equos muloscq; cōscēdimus, & præeūte cū suis Capigio per vrbē ad portā Occiden-

Digitized by Google

talem equitamus: quâ egressi, rectâ Occidentem versus per arida, inculta, & deserta pleraque loca eo die proficiscimur; humiles modò colles, ac mitia montana, modo apricas atq; vmbrosas superantes valles, Terebinthis, Esculis, Alaternis, & Andrachnis arboribus vestitas. Circa vesperum Damam venimus. Pagus is est in vigesimo quarto ab Ale positus lapide, latissimæ ac pulcherrimæ vallis occupans vmbilicum, situs amœnitate, soliq; feracitate nobilis, cultioris sanè omnibus, quæ eo die in itinere occurrerant. Amplũ, quandoq; ac frequens fuisse oppidum, templorum ac veterum ædificiorum docent plura & perampla vestigia: quæ ex dolatis & miræ magnitudinis saxis, æquâ mensurâ quadratâ formâ incisis constant, & regiam planè magnificẽtiam ostentant. Ea olim Christianorũ fuisse delubra, vel à Christianis exstructa, non leui argumento sunt salutaris Crucis signa, superis portarum liminibus insculpta. Magnatum quoq; sepulchra duo eximia, ac regij operis monumenta in quadratam formam exsurgẽtia ibidem videre est: quorum alterum testudo tegit quaquà versũ in crucem fornicata, atq; tota ex marmore pulcherrimo, quaternis fulta columnis ex ophitico mormore, marmoream tumbã in medio continens. Alterum marmoreũ item totum, eiusdemq; formæ, sed tumbâ vacuum: quã ab indigenis ablatã, aut confractam putauerim. Haud procul inde & alia conspeximus vetustissima sepulchra, rupi incisa, formâ quadratâ oblongâ, quorum vnum Græcâ inscriptione insignitum: literis tamen tẽporis iniuriâ corrosis legere haud quaquam datum fuit. Cumq; nullum hic adesset Chan, sub veteris ædificij tecto recepti pernoctauimus.

Octauo Eid. Martij, primo diluulo carpentes iter, per loca deserta, ac squalida viâ admodum abruptâ, saltuosâ, ac difficili gradũ fecimus. Circa meridiem amplissimam ingressi planitiem, oppidum mox (cui olim Heirim vel Seriũ fuisse nomẽ putatur) præterlegimus. Id eminẽti situm loco, rupiq; impositum, desertum licèt & habitatore vacuum, non spernendum propugnaculum refert, habetq; in proximo præterfluẽtem dulcium aquarum riuulum. Oppido ad læuã relicto, in proximum nemus Adrachnis & Alaternis arboribus consitum, declinauimus; ibidemque per horam vnam atque alteram, vt equi & nos longo & difficili itinere fatigati vires resumeremus, substitimus. Inde paulo post viâ modò accliui, modò decliui continuauimus iter, nec quicquam præter summas vastitates vsquam conspicati sumus. Sole ad occasum vergente, in colle quodam eminenti, atq; Antiochenæ valli imminenti subsedimus: cumq; nullus in proximo esset pagus, aut Chan, quò diuerteremus, aut tuto nos reciperemus, angusta quædam Maurorum magalia, mapaliáve, seu animalium potiùs stabula intrare coacti sumus; vbi colligatis equis, sarcinisq; depositis, dato pretio, post aliquas

Digitized by Google

aliquas preces, hoſpitati ſumus, & noctis incommoda effugimus. Septimo Eid. Martij orto iam Sole, Mauro quodam ductore vicinam ingreſſi planiciem, inceptum continuauimus iter: ſolus quippe Capigius abſque ductore ignotam ſibi viam ingredi non audebat: vel eò magis, quod paludoſam, atque præcedentium dierum frequenti pluuiâ iam valdè vliginoſam multis in locis intelligeret. Id verò oportunè nobis & vtiliter ceſſit; vix enim etiam experto & perito itineris duce præeunte pericula effugimus. Cœnoſa quippe mirum in modum erat via, foſſas inſuper, lacunas, paludeſque plurimas, & profundas non ſine ſummâ difficultate & vitæ diſcrimine ſuperare cogebamur, Longiſſimo denique iuxta Orontem fluuium (rapidiſſimo curſu mediam perlabentem vallem) cõtinuato itinere, per lapideum tandem vetuſti operis pontem quinis innixum arcubus, flumen impetuoſiſſimum traiecimus. Tum adlæuam, Auſtrum verſus flectentes, perque vberrima aclæta pratorum paſcua pergentes, quartâ demum poſtmeridianâ horâ Antiochiam necdum pranſi acceſſimus. Occurrebant in itinere plurima paſſim per vallẽ diſperſa paſtorum tuguriola, ſeu tentoria pileata, certo ordine diſpoſita, ac numero quandoque pagos referentia. Hæc ſecum deferunt paſtores quocunque pergunt: ſæpiùs enim paſcua vberiora quærentes ſedem mutant, vallemque totam peragrãt. Opiliones hi nullas domos vel poſſeſſiones præter tentoria, hæc & greges armentorum poſſident. Paſcunt autem camelos, mulos, equos, boues, oues, capras. Ex lacte caſeum conficiunt, itemque butyrum, quod more noſtro non ſaliunt, ſed coquunt ac pellibus caprinis condunt quò diutiùs conſeruetur. Lanam præterea tondent, inde penulas conficiunt & diuendunt. Omnes autem decimas animalium quotannis natorum Imperatori dependunt. Eſt autem planities ſeu vallis hæc Antiochena ampliſsima maximaque, quâ vel vberiorem vel maiorem in vicinâ regione vidimus nullam. Lacum habet piſcibus abundantem, & in primis optimis & prægrãdibus anguillis copioſum, diſtantem ab vrbe ſex millia paſſuum; vnde & Antiochenam nonnulli quandoque appellatam volunt; quem olim ſtagnum Meandriopolis dictum fuiſſe multi putant. Longitudine latitudinem ſuperat, continetque in ambitu ſexaginta circiter millia paſſuum. Onocrotalos & Ciconias iuxta hunc lacum videre eſt plurimos.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT III.

In vrbem Antiochiam ingressus. Discrimen à Genizaris Damascenis. Cadij intercessione sedati milites. In vrbe mora, eiusq; lustrationes.

VRBEM ingressi per Occidentalem portam, nullo prorsus impedimento dato, aut incommodo accepto, secus vrbis muros ad publicum Chan seu diuersorium, ad meridionale vrbis situm latus, pedites perreximus, vbi & hæsimus in sequentem vsque diem. Ædificium id est magnificum sanè, & amplissimũ, Mesitâ fonte, & latissimâ areâ ornatum. Dissolutis autem atque in diuersorium conditis sarcinis, mox vbi Frangios aduentasse percrebuit, aduolant Genizari Damasceni, & in comites inquirunt. Vbi Bassæ Alepini Capigium esse cognôrunt, pleno ore inuehuntur in hominem, lacessunt iniurijs, adduntq; minas, mirari se aiunt eius audaciam, impudentiã, temeritatẽque, quod Damascenorum infringere iura audeat: spectare ad se huiusmodi emolumenta, non ad alios: quòd cũ probè sciret, non debuisse alienis se immiscere rebus, militumque lucris inhiare: licèt autem huc vsque comitatus fuerit, non tamen passuros se vt institutum prosequatur iter. Itaque si suis rebus consultum velit, suadere vt ad Bassam redeat, neque longiùs Frangios comitetur. Ille vt eorum iratos animos nonnihil placaret, nihil sibi negocij cum Castriacis esse, neque ab ipsis stare, abhorrere potiùs & execrari hominum vilitatem. Bassæ se esse ministrũ & Capigiũ; inuito sibi iniunctam hanc à Domino prouinciam, tamen cepisse eam, quia fugere non licebat. Neque de Damascenorum emolumento sibi vsurpando vnquam cogitasse; imò deiunctum se esse Damascenis, ideoque omnia illis fælicia & prospera imprecari. Quòd si imperent vt Frangios deserat, obtemperaturum ilicò: precari tamen ne dum suis studeant commodis, alijs exitio sint. Si enim eos comitari desistat, neque Bassæ iussa exequatur, nunquam ausurum sub Bassæ adspectum redire: seuerum esse, neque parsurum sibi, etiamsi coactu ipsorum Frangios à se desertos intelligat. Sedatis his verbis nonnihil Damascenorũ animis, dimittitur, discedunteque Genizari. Ille nouas veritus militum insidias, comite interprete nostro, vrbis Cadium adit; quid in mandatis habeat, exponit; vtque nobis subsidio sit, Bassæ nomine petit: in primis autẽ Genizarorm primores aliquot ad se accersiri vt mandet, moneatque ne damno vlli nobis sint, aut iter impediant: sed saluos nos, nostrasq; res omnes esse iubeant, & ex satellitibus suis qui Baulacium nos deducant, atque ab insidijs tueantur, adhibeat. placet hæc

Digitized by Google

cet hæc oratio Cadio. Aduocantur Genizari, ijsq; Bassæ mandatum exponit. Hortatur etiam ac suadet à vi vt abstineant, supremoque magistratui obtemperent, atq; id ipsum cæteris militibus iniungant, ne rem suam deteriorem faciant, néve ipse, si quid damni Frangijs inferatur, eorum culpâ immeritas pœnas luat. Ipsi contrà de iniuriâ sibi à Bassâ illatâ expostulant, violari sua iura, sibiq; debita lucra ad indignos transferri; iniquum eum esse, & inhumanum, ac aduersum planè eorum cõmodis: inultam propterea tantam iniuriam non esse relinquendã. Cadij tamen verbis libẽter assentire: eiusq; causâ innoxios nos dimissuros, maximè quod Venetos esse mercatores erga Damascenã militiã optimè affectos intelligant. Liberè itaq; discedamus, atq; timore omni soluto quibuslibet itineris comitibus ac ducibus vtamur, aiunt. Hæc Capigius itemq; interpres ad nos reuersi læto animo retulêre: atq; vt quã celerrimè abitum paremus, suaserunt. Successus rei benè gestæ exhilarauit quidem omnium animos; sed perturbauit nonnihil tam repentinus ab vrbe discessus: cùm enim circumvicina quæque, & præcipuè celeberrimæ amplissimæq; vrbis vetusta monumenta peruestigare vel maximè nobis in votis esset, tempus ad id dari optabamus: sed moram dissuadente Capigio, obtemperandum duximus.

Postridie itaq; summo diluculo itineri nos accingimus: priusquam tamẽ vrbe egredimur, à Capigio impetramus, vt saltem Diui Petri Cathedralis Ecclesiæ vestigia, & Diui Pauli fontem celeberrimum adire atque inuisere liceret: quod cùm permisisset, per hortos atque vrbis viridaria, Moris albis nigrisque ac Loto exculta, Christiano quodam Syro duce, iuxta vrbis muros, ingentibus veterum ædificiorum transcensis ruderibus, ad portam vsque vrbis orientalem pedites pergimus, quam à fonte vicino Diui Pauli portam appellant. Fons hic ex rupe vrbis muris inclusâ, ac portæ contiguâ, ingenti prorumpit hiatu, atq; in subiectum vas quadratæ formæ opus peramplum & profundũ limpidissimas & saluberrimas aquas effundit: quæ inde per deductas arte canaliculas vicinos hortos irrigant, sata lætificant, ac longè latéque excurrunt. Ex eo loco rupem præruptam & adscensu difficilem Ortum versus adscẽdimus: in cuius ferè medio æquo quidem & plano loco peringentes collapsi delubri reliquiæ nobis ostensæ fuere: Chori in primis pars extrema, arcuato opere hemicycli formam referente. Delubrum id quõdam fuisse primarium, ac Diuo Petro (cuius ibi sedes extitit) dicatum asserunt incolæ. Haud procul inde Meridiem versus in costâ alterius montis huic contigui, à circumducente ostensa nobis fuit cauerna amplissima, triplici patens aditu, viuæ rupi incisa, instar spatiosissimi templi elaboratæ, plurimisque columnis ex ipsâ

rupe cæsis suffulta: quam Diui Pauli cauernam Christicolæ vocitant; quorum vsui ac sacris celebrandis in hunc vsque diem seruit. Alteram quoque priori non absimilem, in tertiâ rupis costâ mediâ excisam eminus in transitu conspeximus, cùm cominus intueri & adire eam non liceret. Hæc Diui Georgij spelunca ab incolis appellata, desertaomnino & neglecta iacet, & ab hominum commercio remotissima, atq; accessu perquàm difficilis, latronum & nefariorum hominum latibulum est: neque tutus obid ne ipsis quidem incolis ad eam patet aditus. His ita cursim conspectis, per ingentes ædificiorum ruinas, lapidumque aceruos, atque immensa rudera, ad Capigium nos exspectantem properauimus. Cæterùm quę de hodierno vrbis situ & facie animaduertere licuit; paucis subiiciamus.

CAPVT IIII.

Descriptio vrbis Antiochiæ.

Strab. lib. 16. Zach. 9. 2. Reg. 24.

ANTIOCHIA à Seleuco Nicanore condita, & à patris sui nomine sic dicta, priscis temporibus Hebræis Emath, & Reblata fuit, adquàm Zedechias rex Iuda cum filijs ante Nabuchodonosor Babyloniorum regem deductus & oculis priuatus est, in patris præsentiâ filijs eius occisis. Posteà à Theophilo quodam septimo eius vrbis Antistite Theopolis appellata, Hodie Turcis Mauriſque *Antac* dicitur. Hæc Syriæ quondam caput, ac sedes regia, sex aut septem suo ambitu millia passuum continēs, in amœnissimâ & fertilissimâ sita valle, ad ripam Tiphonis fluuij, postea Orontis (ab eo qui primus in eo pontem fecit) nunc Far vel Pharphar dicti. Vberes circa irriguosque salubribus aquis campos habet, montibus altissimis vndique ferè circumdata. Situ partim plana, partim montosa est. Duos quippe montes, seu colles altissimos profundissimâ sed angustâ valle ab inuicē separatos, per quam torrens demissus à montibus ingreditur & vrbem mediam perfluit, suis mœnibus comprehendit: in quorum alterius (qui celsior est) supremo vertice vetusti operis Arx deserta tamen & ruinosa iacet: quàm Syriæ quondam reges, & postmodùm Mahometos, dein Christianos Principes Antiochenos dictos, incoluisse opinio est. Vrbs hæc Daphnidis fonte, à quo & Epidaphne dicta est, tribus ab eâ distante milliaribus, Apollini dedicato, eiusque oraculis claro (quem Iulianus apostata Pithonē consulturus de belli Persici euentu, accessit) itemque asylo Apollinis, & Dianæ delubris, quæ in proximo erant, quondam celebris fuit. Postea Christianâ in Syriâ clarescente religione, Patriarchali sede insignis, multis temporibus sub Christianâ fide

fide in veri Dei cultu claruit. Hîc primùm à Patribus Concilium celebratum. Hîc primùm Christi cultores Christiani appellati, cùm Discipuli anteà & Nazaræi dicerentur. Ex hac Theophilus & Lucas Euangelista oriundi. In hac Petrus Apostolorum princeps cathedram obtinuit sacerdotalem, & Pontificali primùm hîc functus est dignitate. Trecenta & sexaginta Christianorum templa magnifica in eâ olim extitisse, eiusque Patriarcham viginti prouincias in suâ iurisdictione habuisse scribũt historici, quarũ quatuordecim singulos habuisse metropolitanos cum suis suffraganeis, sex verò reliquas duobus subfuisse primatibus: adeoque centum & quinquaginta tres Episcopos illi subiectos fuisse narrant authores. Hac autem tempestate diruta & prostrata penitus, solo aratro proscisso, suisque maximæ ruinis sepulta, nulla priscę magnificentiæ, & splendoris, ac veterum ædificiorum indicat vestigia. Quâ parte in plano est, portas quinque continet: quarum tres salutaris Crucis signaculo insculptas conspeximus: quæ ad Orientem est Diui Pauli, à fonte vicino, quæ ex aduerso, Diui Georgij à Christicolis appellatur. Inter has duas vrbs in longum protenditur, longitudine (quæ plusquam duo millia passuum cõtinere dicitur) latitudinem superante. Ab eo autem latere qua Aquilonem respicit, tres visuntur portæ: Superior Tanis dicitur, ponte munita, per quem palus muris contermina tranſitur: media Ducis appellatur: inferiorà ponte lapideo vicino, quo Orontes fluuius trajicitur, Pontis nomẽ obtinet. Si veteribus creditur, qui amnem eam per fluxisse volunt, dicendum est eam solito nunc contractiorem esse, cùm is extra vrbis mœnia iam fluat. Exteriorem muri formam si contempleris, pulchriorem, aut politiorem, altioremque, vel munitiorem te vnquam vidisse negabis. Sunt siquidem mœnia ipsa ex quadratis saxis miræ magnitudinis, turribus (quæ quadringentæ & septuagintâ esse dicuntur) altissimis, validissimisque quadratæ formæ intersecantibus, atque æquâ inter se proportione distantibus exornata, latissimâ, profundissimaque ambiente fossâ; quæ ad singulas ferè portas versatilibus pontibus trajicitur. Eo autem ordine composita sunt, vt per menianum, quod in summitate est, inter eminentes vtrimque pinnas, quasi per viculum circumire vrbem liceat, vbi enim eluare se muri incipiunt, gradibus lapideis ad proximam quamque turrim adscenditur, atque ita de gradu in gradum ad superiora tenditur, donec ad supremum ad Ortum positi montis verticem ventum sit. Ibi denique eminentiorem montem Occidentem respicientem (qui præsidium, eminentissimo & insuperabili quondam muro turribusque circundatum, continet) ambiendo, ac rursum declinando, ad alterum vrbis latus, imamque partem descenditur. Res equidem admiran-

Act. 11.

Tyr. Bel sacr. 4. c. 9. Herod. Constin. Bel. sacr. lib. 2. c. 2.

Plin. lib. 5. c. 21.

Digitized by Google

admiranda, mœnia integra & illæſa toto ferè vrbis ambitu videt
cùm intra mœnia omnia ædificia, etiamſi maxima fuerint, ita pla
in cinerem abierint, vt vix vllum veſtigium reperias, aut ſolum plurim
in locis ædificijs quondam ornatum aut tectum fuiſſe aduertas: Neq
enim præter hortos, vineas, & egeſta rudera, ac lapidum aceruos, qui
quam adſpicias. Pars quæ ad Occidẽtem vergit (reliquâ habitatore v
cuâ) Turcis, Mauris, Chriſtianiſque vtcunque habitatur; quorum c
ſæ humiles ſunt, atque vnius contignationis, non pauimento ſubdia
vti cæterę totius Syrię ædes, ſed tegulis noſtratiũ more cuneatim coẽ
tibus tectæ: quod ſanè vti rarum ijs in partibus, omnibus admiration
cauſam præbuit, Morantur præterea à multo iam tempore in vrbe h
quinquaginta circiter Damaſceni Genizari, quò alij item, cùm n
illac iter faceremus, ex vicinis oppidis confluxerant, vt ab Alepini Ba
ſæ vexationibus tutiores eſſent. Omnes equidem prædiuites plurim
Genizarotos (vt vocantur) ſub ſe habent. Vrbem hanc, poſt morte
Alexãdri Macedonis Antiochus occupauit, eiuſq; poſteri Syriæ rege
in eâ ſedem regni conſtituerunt. His deuictis in Romanorum poteſt
tem venit. Dein declinante Imperio, ſub Heraclio Cæſare in ius M
hometæorum ceſſit, nunc Arabibus, nunc Perſis, nunc Ægyptijs ſul
iecta: quorum iugo circiter 490. annos oppreſſa, à Chriſtianis tande
duce Godofredo Bullionenſi anno à nato Chriſto 1098. tertia Iuni
poſt nouem, vel (vt alij volunt) ſeptem menſium obſidionem, operâ c
iuſdam *Emirferri* Chriſtiani Armenij capta, & Boëmũdo Principi T
rentino tradita fuit: qui primus inde Princeps Antiochenus dictus,
ſibi longo tempore poſteriſque ſuis ſubditam habuit: donec tande
Chriſtianis Syriâ pulſis, rurſum à Mameluchis occupata, deniq; à Tu
cis poſt debellatos Mameluchos anno ſalutis 1517. Oſmannico Imp
rio addita eſt; cui etiamnum paret. Præeſt vrbi in iure dicundo Cadiu
itemque Subaſſius; alij præterea magiſtratus nulli. Cæterùm territ
rium circumvicinum, etſi (vt diximus) vberis ſit ſoli, incultum tame
maiori ex parte iacet, ob hominum, vt puto, infrequentiam: quoru
pleraq; pars alendis Bombycibus, ac Moris excolendis (quibus reg
illa vel maximè abundat) victum ſibi quæritat. Montes autem vici
(qui eam ex latere vallans vtroque) etſi ſublimes ſint, ex ijs tamen du
ces & perſpicuæ manant aquæ, & vſque ad ſuprema ferè culmina
cliuis & lateribus ſuis agriculturæ aptiſſimi ſunt; & in primis Coc
Alaterno, Andrachne, Stolcade, & Stachi abundant. Sed de Anti
chiâ iam ſatis: ad iter noſtrum redeamus.

CA

Digitized by Google

CAPVT V.

Ex Antiochiâ discessus. In montem Amanum adscensus; eius conditio, & situs: ac Bailani Chani omnium maximi descriptio.

AD nostrum tandē Capigium reuersi, duos eum sibi adiunxisse præsidij loco Cadij satellites, arcubus, sagittis, & acinace instructos, inuenimus. Vrbe egressi, per portam Pontis superato suburbio, inter steriles, opacasque, ac miræ altitudinis platanos perreximus: mox Orontē amnem haud procul ab vrbis muris præterfluentem ponte superauimus. Is vnius diei ab Vrbe itinere in mare labitur, suasque iuxta Soldinum oppidum in sinum Issicum effundit aquas. Flumine transito rectâ ad Aquilonem per vallem latissimam herbidamque iuxta ripam Antiocheni lacus continuamus iter. Vallis hæc (cuius partem Vrbs ipsa occupat) agrum habet optimum, & glebam vberem, estque riuis & fontibus tota pænè irrigua: extenditurque ab Ortu in Occasum, longitudinis milliarium quadraginta, latitudinis pro diuersitate locorum sex vel quatuor. Circa meridiem ad Bailani montis radicem venimus. Is veteribus Amanus fuit, Italis mons ater *Monte negro* dictus, præceps nimium & adscensu difficilis, atque omniū quos vnquam adscenderim altissimus. Inde alta petentes, ad Occidentem fleximus. Septimo deinde lapide, in ipso montis adscēsu à læuâ aream vetustam, desertam, & habitatoribus vacuam, turribus licèt mœnibusque munitam (quam Saramellam olim dictam putant) præteruehimur. Hinc per densas vmbrosasque syluas, in quibus Platani, Larices, Abietes, Cedri, Ilices, Lauri, Myrti, Efculi passim occurrebant, accliui semper viâ & cœnosâ, difficili præcipitique multis in locis tramite, maximo cum labore & tædio ad altiora perreximus, & ferè sex horarum spatium in ipso montis adscensu cōsumpsimus. Vbi ad summa montis iuga venimus, (quæ Cedris, Iuniperis, & Andrachnis scatēt) magnâ cum voluptate & admiratione omnem circumquaque regionem longè lateque lustrauimus. Cœlo namque sereno (vti tunc erat) in planitiem vniuersam, ac totam circumiacētem regionem liber prospectus patet. Ab Ortu latissimum lacum, vallemque amplissimam, atque vrbem ipsam Antiochiam, colles ac montes omnes circumvicinos spectauimus: ab Occasu humiliores colles, fertilissimas quoque valleculas, densasque syluas, ac Mare ipsum Mediterraneum eminus conspeximus. Ab Aquilone adiacent, spectanturque hinc inde circumcirca horridi admodùm & inculti montes, saxeæque crepidines, & rupes, & vastissimæ syluæ: idemque ferè & aduersi lateris montium situs est, & conditio. A Septen-

Digitized by Google

trione enim in Meridiem altissimorum montium continuaseries, qua Tauri montis pars est, atque Amanus dicitur, instar muri eminentissimi per longissima spatia sese extendit & Ciliciam à Syriâ disterminat. Vesperi Bailanum Chan, seu Imaretum amplissimum appulimus. Id in decliuitate montis situm, loco satis eleganti, & amœno, atque aquis irriguò, rupibus à Meridie & Aquilone cincto altissimis, ab Ortu & Occasu in proximas valles, ac densa & frondosa nemora, atque in ipsummet Mare Mediterraneum, siuesinum Issicum prospectum præbet. Chani seu Imarathi ædificium lapideum est totum, formâ quadrangulari, omnium quæ in totâ viderim Syriâ maximum, plumbeis tectum laminis, plurimisque ornatum cupolis, seu fornicibus sphericis, à Selymo Osmannidarũ Imperatore eius nominis secundo à fundamentis erectum; cui & Mesita satis amplâ, & egregij operis Templum additum est. Opus sanè augustum & Imperatore dignum: quodque elegantiâ, magnificentiâ, ac sumptu quicquid est in Syriâ admirandum, non solùm exæquare, sed & superare videtur. Quibusvis istac iter agentibus, cuiuscunq; demùm conditionis ac legis sint, triduò victus suppeditatur gratis, modò expetant. Ædificij valuis fons adhæret, qui intrantibus à dextris est, è viuo prorumpens saxo, ac triplici eurîpo aquam limpidissimam non sine grato murmure in subiectum lapideum labrum maximâ copiâ effundens: quæ dum summâ cratêris labra continuo gurgite excedit, per effossam canaliculam medium præterfluit pagum, & habitantibus vel ad lauandos pannos, vel adaquanda iumenta, irrigandosque hortos summo vsui est. Iuxta ipsum Xenodochium plurimæ spectantur vnius cõtignationis domunculæ, Maurorum habitacula: quæ sanè haud contemnendum constituunt vicum. Sub tecto Imarathi recepti hîc satis commodè pernoctauimus. Turcarum tamen cibos non gustauimus.

CAPVT VI.

Iter Alexandretam versus. Eius situs, ac tam veteris quàm nouæ descriptio: ibidemq; mora.

QVINTO Id. Martij, orto necdum Sole, ex Bailano discedimus, Alexandretam pergentes, viâ semper decliui, quam post virentes & frondosas Laricum atque Abietum transitas syluas, in quibus & Myrti, & Lauri, Smilaxque aspera, & Platanus passim occurrebant, quartâ diei horâ attigimus. Est autem Alexandreta Curopalato Alexandrona, hodie *Scanderona* à Turcis Mauriscque appellata in differentiam Alexan-

Digitized by Google

Alexandriæ Ægypti quæ *Scanderia* vocatur, olim Alexandria minor aut Syriæ dictæ (quamuis in Concilio Constatinopolitano Ciliciæ asscribatur) ad Issicum sinum situm oppidum; in medijs nempe paludibus, haud procul à littore maris, non hominum sed ranarum hodie & serpentum habitaculum: adeoque deuastatum vt nullæ ferè illius aut paucæ saltem superfint reliquiæ. Præter minimam enim collapsi muri partem, ac lapidum aceruos aliquot, lacunis pænè sepultos, nihil est quod cernas. Haud procul inde vetustissima visitur turris lapidea quadrangularis, ampla quidem, sed ex parte ruinosa, & à nemine habitata; quam olim in ore portus, nunc clausi aut exaggerati conditam nonnulli putant. Cùm verò antiqua Alexandreta in cinerem ferè (vt diximus) abierit, nullius que vsus sit, Veneti mercatores & gens nautica, annis abhinc octo aut circiter, in ipso maris littore, altero ab illius antiquæ ruinis lapide nouam condiderunt. Huius ædes, duabus tantum lapideis exceptis, pleræque ligneæ sunt, plurimæ etiam ex arborum ramis rudi modo contextis constant: quæ quidem omnes paulò antè quàm eò veniſſemus, præter lapideas, casu quidem conflagrauerant. Hanc interfluit riuulus nigri coloris producens aquam planè insalubrem & palustrem; quæ in mare mox se exonerat. Riuulus hic Alexandretam ab Ortu adeuntibus ponte sublicio transitur, locumque ab eâ parte nonnihil munit. Etsi verò solùm omne vicinum sterile & incultum sit, & habitatore vacuum spectetur; annonæ tamen ibi nulla caritas; nam præter pisces, quibus vel maximè abundat, piscolentum cùm habeat mare, & optimis varij generis ac prægrandibus piscibus copiosum, qui exiguo admodùm emuntur pretio; carnes quoque, & frumentum, leguminaque ac cætera ad victum necessaria vicinum oppidum Aiassum abundè suppeditat. Id antiquitùs Issus dictum, vnde & Sinus nomen sumpsit, in littore situm Ciliciæ, Alexandretam è regione habet; distatque ab eâ quasi septem millia passuum; celebre Alexandri Magni contra Darium Persarum regem victoriâ. Nihil verò Alexandretæ carius vino est, quod aliunde à nautis, maximè ex Cypro aduehitur. Iniqua autem soli sedes, pestiferi ac corrupti aëris ob cœnosos vapores inclementia, habitatores breui, æstate præsertim, reddit inualidos, ac morbidos, imò non apparente vllo adhuc morbo, liuidos efficit, aut pallidos, vt antè tempus sæpenumerò plurimi intereant: quocirca nautarum vulgò sepulchrum ac cœmiterium à Venetis appellatur. Cæterùm præcipua ac totius Syriæ omnium maxima scala est, & cõmodissimum emporium, tàm ad exponendas, quàm auehendas terrâ camelorũ operâ merces aptissimum. Scalã autẽ cùm Græci tùm Veneti vocant, locum, quo naues adpellunt, & in terram exitur.

Digitized by Google

exitur. Quotquot enim ex Occidente naues Syriam adnauigant mercium adferendarum, aut asportandarū causâ, hoc loco subsistunt, & stationem habent. Aderant cùm istic moram traheremus, in proximâ statione, fundo vtique ad iaciendas anchoras apto, nitidoque, onerariæ caueatæ omnes, cùm Gallicæ, tùm Venetæ, ac Genuenses viginti quatuor; quæ vel merces exoneraturæ, vel in Europam onustæ mercibus renauigaturæ erant. Mercium auehendarum cura, vbi è nauibus in littore expositæ sunt, nationum Proconsulibus, eâ de causâ ibidem commorantibus, demandata est: quorum quisque suæ nationis hominibus imperat, ius dicit, consulit & opitulatur, prout occasio postulat, atq; exigit necessitas. Scala hæc à Tripoli Phœnices vrbe (quæ ab hominum memoriâ mercatorum occidentalium ac Proconsulum præcipua sedes fuerat) annis abhinc octo Venetæ nationis operâ ac studio, ob immensas Tripolitani magistratus exactiones, & tyrannidē, eò translata est: quos denique cæterarum nationum Occidentalium negociatores euidēti lucro ac commodo allecti; sequuti sunt, cunctasque naues Syriam adnauigaturas ad hanc stationē adpelli statuerunt, ibique velut loco tutissimo, libero, & ab omni prorsus vectigali immuni, vniuersas Syriæ negotiationes stabilierunt. Hinc nullę fere naues, perpaucis Anglicis, Gallicisque exceptis, Tripolim Syriæ hodie adnauigant: reliquæ hoc loco suas merces exonerant: quæ postea camelorum dorsis impositæ, Alepum (vti præcipuum ac maximum totius Orientis emporium) deferuntur, minori vtique pretio, facilioriq; viâ, quàm Tripoli solent, cùm hæc septem dierum iter ab Alepo distet, & pro singulo cameli sagmate taleros ad minùs octo soluere necessum sit: ab Alexandretâ verò Alepum vsque trium tātum dierum fit iter, atque singula sagmata quaternis ad summum taleris expediantur.

CAPVT VII.

Ex Alexandretâ discessus. In nauem adscensus. Horrida mox in ipsâ statione tempestas, & discrimen maximum. Sinus Isici descriptio; & in Cyprum appulsus.

HAESIMVS Alexandretæ toto octiduo, mercatores quosdam Venetos nobiscum in Italiam nauigaturos indies exspectātes. Interim in littore conchylia miræ dispositionis, lapillosque versicolores collegimus; commeatu quoque comparato oportunum nauigandi exspectauimus tempus.

Decimo quinto tandem Kal. Aprilis circa vesperum nauem Venetam, cognomento *Siluestram* Venetias nauigaturi conscendimus: proximâ

Digitized by Google

ximâ namque luce se vela ventis daturum, modò temporis ratio ferret, ac tuta esset pelago fides, promiserat Nauarchus. Is *Peregrinus de Rubeis* nomine, Scribam sibi habebat *Lucam de Sanctis* cognominatum: Venetijs vterque Oriundus.

Decimo quarto Kal. Aprilis, aduersantibus ventis anchoras extrahere non licuit: quinimò magis magisque crescentibus ventis, & exasperato vehementiùs mari, ingentesque voluente iam fluctus, adeò sæua mox atque horrida suborta est procella, vt ventorum vi atque impetu agitati ac conquassati mirum in modum, de salute desperaremus, cùm etiam in ipsâ licet, statione, post quatuor iactas anchoras vixdum subsistere daretur: parumque abfuit quin in proximum littus Gallica quædam nauis (quæ ruptis rudentibus anchoras duas amiserat) illideretur: cùm & cæteræ eius anchoræ vndarum impetu reuulsæ & loco motæ essent. Cessit tandem sub occasum Solis radibus ventus, placidumque mox se reddidit mare. Pelagus hoc loco sinum efficit, patentem ambitu ducenta circiter millia passuum, figuram referentem amphiteatralem, Pamphyliam cum Ciliciâ & Syriâ coniungentem. Hodie ab oppido Aiasso nomine littori vicino, Aiasicus *Golfo di l'Aiasso* appellatur, quem prisci ab Isso Issicum dixere. Nullas in eo videre est naues, si exteras demas, nec etiam actuarias, cùm vicini accolæ nec mare frequentent, nec nauigia vlla possideant.

Decimo tertio Kal. Aprilis spirante Cæcia, nobis vtcunque secundo, vela ventis damus; portuque egressi altum petimus. Quatuor tum aliæ securitatis causâ se nobis adiunxere naues, & Venetæ, & Gallicæ: quas idcircò nautarum vulgus Conseruas appellare solet. Postero die itemque tertio, quiescente vento parum aut nihil profecimus, nocte verò subsequenti, crescente vento, adeò fælici cursu sulcauimus vndas, vt proximâ luce Cyprus se nobis conspiciendam daret: extremum namque orientale insulæ promontorium (cui extrema Clides antiquitùs nomen fuit, hodie Caput S. Andreæ vulgò indigitant) nobis oppositum esse animaduertimus. Circa meridiem ad Africum flans obstitit quo minùs progrederemur: quinimò ad lævam vertere proram coacti, rursum insulæ prospectum perdidimus. Ad vesperum denuò vento propitio extremam Clidem superauimus, atque inde Cyprũ ad nauigantes, sub Solis occasum Famagostam nobis aduersum esse cognouimus. Nocte sequenti vento placido littus legentes, sub auroram promontorium Pedalium vel (vt Strabo vult) Pedasium, nunc Caput Græcũ *Capo de la Grega* eminùs cõspeximus, idemq; horâ quasi meridianâ superauimus. Vento tamen paulò post nonnihil aduerso, ac terrã petere cogente, cùm in altũ ducere necessum esset, quo faciliùs scopulum Clidem nomine superare daretur, vertere, ac flectere, & com-

Digitized by Google

mutare vela oportuit. Sole tandem ad Occasum vergente, Monasterium sancti Nappæ, in ipso littore maris conditum, lento pede præterlabimur. Nocte proximâ placido à terrâ spirante vento satis prosperè littus legimus, ac promontorio Trono, nunc Pilâ cuspide superatâ, Salinas versus nauigauimus. Solent autem naues Venetæ, cum nullus est ventus, vt plurimùm littus lambere, quo citiùs iter peragant: valles namque, & littora, & insulæ, quantacunq; sit malacia, semper aliquem ventum emittunt, quo spirante iter aliquatenus prosequi datur.

CAPVT VIII.

E naui descensus. In Cypro mora, & in eâ lustratæ vrbes.

VNDECIMO Kal. Aprilis, qui Annunciationi Beatissimæ Mariæ Virginis sacer erat, ad Salinarum tractum appulimus. Verùm cadente mox vento, ad stationem progredi haud datum fuit. Nautæ itaque nauē duobus lembis seruitorijs alligant, atque adminiculantibus alterius Venetæ nauis in portu hærentis nautis, ad solitam nauium stationem remulco protrahunt. Vbi tandem iactis anchoris, ac veniâ ab Emino obtentâ, in terram descendimus, peditesque omnes Arnicam, distantem à littore mille circiter passus, Franciscanos inuisuri fratres, pertreximus: apud quos ad decimum inde diem moram traximus: atque interim Leucosiam & Famagostam vrbes primarias, aliaq; circumuicina loca (de quibus suprà meminimus) perlustrauimus.

Decimo namque Kal. Aprilis Arnicano quodam duce & interprete conscensis equis nóctu ad euitandos nimios æstus Arnicâ discessimus, rectâ Nicosiam pergentes: quam distantem ab Arnica 24. millia passuum circa quartam horam sequentis diei attigimus: vnde paulò post perlustratâ vrbe, & refectis nonnihil viribus, Famagostam discessimus: quò postero die sub prandium peruenimus. Hæc à Leucosiâ quadragesimo posita est lapide: plurimique in eâ visuntur fornices Aquæductuum celsi sublimesque, sed magnâ ex parte vetustate exesi, collapsique. Reliqua quæ ad hanc vrbem itemque Leucosiam pertinent, suprà recensuimus. Ad ducentos circiter passus à Famagostâ Sacellum est subterraneum, Diuæ Theclæ sacrum, aliquot gradibus descensum præbens. In eo fons visitur aquæ optimæ, & febricitantibus (vt fama est) salubris.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT IX.

E Cypro dissessus. Iterum mari discrimen maximum, & procella horrenda. Nautæ obitus, & sepultura Methone tandem conspecta.

PRIDIE Non. Aprilis, atque ipso Palmarum festo die, nauem rursum conscendimus: sed vento haudquaquam propitio, in sequentem diem abitum distulimus. Circa prandium tandem, spirante Subsolano anchoras eruimus, & è statione soluimus, dolone tantum proræ erecto, ne longiùs quàm in votis esset à littore seiungeremur. Tabellio siquidem nauis (qui aqud Eminum discessum procurabat) exspectandus erat: cui diutiùs remoranti displosione tormenti bellici, vt maturaret significatum est. Quo in nauem recepto, seruitoriâ quoque scaphâ, seu lintre (*Fregatam* vocant Veneti) quâ scriba vehebatur, funibus attractâ, nauique imposita, artemonem laxauimus, ventoque in puppim flante fæliciter per horas aliquot nauigauimus. Circa vesperum, subsidente paulatim vento, in malaciam incidimus; quę in sequentem vsque diem nos detinuit ociosos, vt toto eo tempore, postquam è statione solueramus, quadraginta tantùm milliaria percurreremus. Declinante iam die Limisum pagum, itemque Phrurium & Zephirium promontoria fælici cursu præternauigauimus.

Quintò Id. Aprilis, sub prandium S Epiphanij cuspidem, antiquitùs Acamanta promontorium, eminùs conspeximus, eoque præterito, paulò post vento euronoto spirante, ac magis magisque crescente, vela in altum mare protendimus, ac priusquam ad vesperascere, insulæ conspectum perdidimus. Satalicum ingressi mare, ab alto iter peregimus, & in tertium vsque diem continuato cursu, ac vento satis prospero nauigauimus. Inclinante iam die, mutato vento, Caurus se nostræ nauigationi opposuit, & impetuoso suo flatu nos Africam versus abegit. Ad quartum inde diem inquietissimo feruescente motu pelago, furibundus Boreas (iniquus sanè nobis ac sæuus admodùm) tanto impetu ac maris fremitu erupit, adeoque horridam non ita multò post excitauit tempestatem, vt fluctibus pænè obruti & sepulti, non sine ingenti vitæ discrimine, & summâ molestiâ, animique angustia diem noctemque integram transigeremus. Sæuiebant venti intumescebant vndarum cumuli, mugiebat à profundo pelagus: superabant salientes vndæ, instar montium eleuatæ, non solum vtramque nauis spondam mediam, sed & proræ puppisq; castella obruebant, ac quasi deglutire videbantur. Nec erat quicquam in superioribus nauis,

Digitized by Google

quod non fluctibus vndique irruentibus perfunderetur, ac pænè operiretur, vt iam iam absorptam aquarum voragine dixisses nauem. Mediâ prætereà nocte, malo nauis maximo terribilem edente fragorem, casus hîc mala metumque auxit, imò magis gubernator ipse, qui victam vi artem fassus, & malum disruptum existimans, oratione concisâ & tristi inclamitat, quisque se fatis paret, ad meliorem abiturus vitam. Quâ vehementer perculsi, ad preces tanquam ad sacram anchoram confugimus. Fit gemitus, & comploratio: in genua prouoluimur: manus ad cœlum & Deum tendimus, ac vt ex manifesto naufragio nos eximat, sin minùs animas nostras ad se recipiat, feruentissimè precamur. Nec inanis fuit oratio: nam Diuinâ in primis opitulante gratiâ, eò nautarum insuper accedente diligentiâ & solerti curâ, tam euidenti & præsenti periculo erepti sumus. Malum enim palis trabibusque circùm admotis firmiter colligauerunt, stabilemq; breui tempore reddiderunt. Hoc facto Nauarchus rursum monet ad Deum Opt. Max. supremum in periculis refugium, nec in necessitatibus se implorantes deserentem recurramus, precibusq; eius numen imploremus; communibus quoque votis vocibusque Deiparam Virginem inuocemus. Obtemperatum illicò. Precibus incumbentibus cunctis, ille votum omnium nomine, ter in sublime manibus cum clamore porrectis, nautico more emittit, & donum Diuæ Mariæ templo Episcopio nomine in Zacyntho miraculis claro offerendum promittit. Exaudite mox preces, & vota. Circa auroram namque quiescente aliquantulum venti rabie, & sedatâ paulisper tempestate, metum omnem adueniens dies ademit. Actæ deinde Deo gratiæ, quod de tanto nos liberasset periculo. Cessante iam Boreâ, paulò post rursum Caurus spirare cœpit: quo spirante gyros per altum agere, modò puppim, modò proram opponere vento, nunc flectere, nunc velâ commutare, atque obuertere vento necessum fuit. Interim è nautis quidam vitâ defungitur. Corpus Nauarchi iussu stragulo inuolutum, ac lapidibus appensis, vt subsideret, grauatum, à nautis in mare injicitur. Dum id fit, omnes preces pro animâ defuncti (vt moris est Catholici) Deo exsoluimus.

Decimo quarto Kal. Maij, cùm iam per duodecim dies nusquam conspectâ terrâ nauigassemus. Methonem Peloponnesi seu Inachiæ vrbem maritimam nobis aduersam esse cognouimus.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT X.

Maris discrimen tertium. Ragusæa nauis occursus: nautarum mutua salutatio. Piraticæ nauis nos insequentis effugium, aut pragressio. Malacia maris.

VETVS est dictum, quod nos verissimum probauimus, calamitatem calamitati succedere. Vix enim vno liberati periculo, in alterum priori non leuius incurrimus. Circa vesperum siquidem, Peloponnesiacum nobis præterlegentibus littus, à quo plus minus duodecim millia passuum aberamus, ad Aquilonem vento stationem mutante, turbo violentus ex improuiso erupit: increuit ventus, simul & fluctus intumuere, pluit vehementer, cœlum obtenebrescit, crebræ coruscationes, & tonitrua horrenda mortem minantur: timor itaq; non modicus omnium animos incessit: nauis enim plerumq; fluctibus inferior, imbrē marisq; recipiens procellas, tota ferè nobiscum operiebatur: mox fluctibus eam demergere volentibus, quasi & ipsa periculū timeret, enatabat Sed quia misericordiæ Domini multæ nimis, Diuino sanè auxilio, quod laborantibus illebenignè suppeditat, velis summâ celeritate demissis periculum effugimus: mox etiā nimbo euanescente procellosa tēpestas conticuit. Dolone itaq; rursum erecto, atq; vno duntaxat expāso velo, cœptum carpimus iter. Paulò post iuxta scopulum. *Venetihos* vulgò dictum, se nobis adiungit nauis oneraria Ragusæa, frumēto onusta, quæ Constantinopoli Anconam versus nauigabat: cumque propiùs accederet, pro more nautico se mutuo clamore sublato salutārunt nautæ; vnde venirent, quóve tēderent sciscitantes. Atq; his verbis vix fine imposito, rursum à nobis diuulsa est. Paulò post artemonem denuo distendi, & vela in altum dirigi iubet Nauarchus: atque ita vastum mare sulcantes, ocyssimo cursu Conseruam nostram breui præter nauigauimus.

Decimo tertio Kal. Maij, primo diluculo, spirāte Zephyro retrouertere vela coacti, terram versus nauigauimus Dum verò caueam nauta speculator (vt moris est) adscendit, nauem quandam passis plenisque velis citato cursu ad nos properantem videt; eamque ex nauis formâ Anglicam esse animaduertens, piraticam ratus, prædones in proximo esse inclamitat, ne tamen frangeremur animo, esse eam nostrâ multo minorem, addit. Arrectis ad hanc vocem omnium animis, singuli suis locis prosiliunt. Nauarchus verò ænea tormenta præparari, armaque in promptu esse iubet, vt si propiùs accedant, propulsare hostes, ac vi vim repellere commodiùs daretur. Etsi verò turgentibus velis, ac summâ

mâ celeritate nos insequeretur, assequi tamen nauem nostram non valuit: quinimò post horas aliquot longè post terga relictâ, rursum alta petijt, ac procul se à nobis seiunxit, nec conspecta est ampliùs. Sole ad Occasum vergente, Sapientiam scopulum, seu Sfragiam ad occidentalem Peloponnesi situm angulum, detegimus.

Duodecimo Kal. Maij, ob malaciâ parum aut nihil profecimus: tanta quippe ad vesperum vsque æquoris vndique erat tranquillitas, vt immobile & planitiei persimile dixisses. Sub vesperum placidum nacti ventum, Sapientiam scopulum præteruehimur. Nautæ verò cautes, quæ illic plurimæ sunt, veriti, bolidem demittunt, vt quantum à fundo scopulisq; abessemus, experirentur: repereruntque profunditatem passuum viginti. Mox iterum atque iterum fundi altitudine tentatâ, lentè admodum, & testudineo (vt dicitur) gradu cautes præterlabimur, periculumque tandem euadimus. Nocte proximâ ad læuam vertentes proram, rupes nimirum scopulosque veriti, rursum altum petimus.

CAPVT XI.

Pueri in mare casus, & interitus. Delphinorum conspecta copia. Belluaq; eius descriptio breuis.

ALTERO die vento Aphrico paulisper increbrescente, satis prosperè nauigauimus. Interim ex pueris vnus (quos vulgus nautarum *Mozzos* vocat) velum puppis soluturus, antennam conscendit: cumque ad summitatem peruenisset, ac veli soluisset ligamina, nescio quo infortunio ex antennâ procidens, in mare labitur miser: ea propter retineri cursum nauis, ac retrouerti statim vela iubet Nauarchus, vt commodiùs periclitanti opem ferre possent: nec sibi deerat puer, sed nunc infra nunc supra fluctus enatans, summo conatu adnitebatur vt euaderet; natanti siquidem & dolia & asseres projiciebantur, quo substentare se, ac superare vndas faciliùs posset. Cùm verò puerum projecta non posse apprehendere, sed summis viribus adnatantem schaphæ appropinquare animaduerterent, seruitorio attracto lembo, nauique admoto, se in eum demisere. Descendentibus nautis, atque inter alios pueri patre, qui Pedota nauis erat (Index is est itineris interdiu noctuque, à vulgo nautarum Pilota nuncupatus) iam pænè lembo proximus periculum euaserat. Veruntamen dum manibus rudentem (quo lembus naui alligatus erat) arripere tentat, & frustra bis tervé è mari cum impetu exilit, lembo caput impingit, atque illicò in omnium oculis, frustra conantium opitulari, submergitur, ac miserum rapidus vortex hausit.

Deci-

Digitized by Google

Decimo Kal. Maij, sub auroram Striuales insulæ deteguntur. Ingentem paulò post Delphinorum instar rotarum se volutantium, nauemque præternatantium conspeximus numerum; quod multi aliquod infortunium portendere suspicabantur. Est autem Delphinus piscis marinus, seu potius Oceani bellua, omnium non modo marinorum, sed etiam terrestrium animalium velocissima, pernicitate pænè volucrem æquans, & nisi multum infrà rostrum illi os foret, medio ferè in ventre, nullus piscium celeritatem eius euaderet: sed moram adfert ei naturæ prouidentia, quia nisi resupini non corripiunt quicquam. Lingua illis est, contra aquatilium naturam, mobilis, breuis atque lata, haud differens à suillâ: pro voce gemitus, humano similis: dorsum repandum, spinæ dorsi cultellatæ: rostrum simum, vnde & nomen Simonis agnoscere dicuntur. Mulcentur arte musicâ, præsertim symphoniæ cantu: hominem non expauescunt, obuiam nauigijs veniunt (vt de Arione citharœdo produnt historię) puerorumq; ducũtur amore: id quod Appion se vidisse Puteolis scribit: idẽ & Theophrastus tradit: Rarò capitur hoc animal: & si capiatur, vix edule est, & palato ingratus cibus. Captum concremare solent quidam, & oleum ex eo effluens ad varios vsus hominum in vasa recondere.

Dum verò iuxta vtriusq; insulæ littus lentè preterferimur, Calogeri aliquot Græci ritus, & monasticæ vitæ homines, Strophadum incolæ, cymbâ remis actâ ad nos properãt, munuscula pro more adferẽtes, Hydriam nimirũ dulci recentiq; aquâ plenam, aurantia & citrina aliquot poma, lacticinia item, lactucas, & endiuias: quibus in nauem receptis, & largâ eleemosynâ compensatis lætis, hilaresq; fuere dimissi.

CAPVT XII.

Insularum Strophadum descriptio.

STROPHADES, teste Plinio, in mari Ionio ante Zacynthũ positæ, priùs Plotæ, post Strophades dictæ fuere: cui nomini originem dedisse Harpyiarum fabulam authores volunt. Narrãt enim Phineũ Arcadię, siue (vt alij putãt) Paphlagoniæ regẽ liberis suis superinduxisse nouercã, quos cũ vxoris instinctu necasset, iratos ob eã rẽ Deos oculos ei sustulisse, & Harpyias adhibuisse, cibos ei vt abriperẽt. Sed cùm Iasonem cũ Argonautis propter vellus aureũ Colchos petẽtẽ hospitio suscepisset, eisq; dedisset ductorẽ, tanto beneficio illectos Argonautas Zetim & Calaim filios Boreæ & Orithyę, alatos iuuenes, ad pellendas misisse Harpyias: quas cùm strictis gladijs persequerentur, pulsas Arcadiâ, peruenisse ad insulas Plotas, atque hîc etiam eas insequentes Boreades admoni- *lib. 4. c. 12.*

Digitized by Google

admonitos ab Iride, vt desisterent abinsequendis Iouis canibus, suos volatus conuertisse, & ad Argonautos redijsse: eorumque reditum seu conuersionem, id est Strophen (στροφὴ) nomen dedisse insulis fabulantur. Meminit harum Virgilius.

Æneid lib. 3.

----- Strophades Graio stant nomine dictæ
Insulæ Ionio in magno: quas dira Celæno
Harpyiæq; colunt aliæ: Phineia postquam
Clausa domus: mensasq; metu liquere priores.
Tristius haud illis monstrum, nec sæuior vlla
Pestis, & ira Deum Stygijs sese extulit vndis.
Virginei Volucrum vultus, fœdissima ventris
Proluuies, vncæq; manus, & pallida semper
Ora fame.

Sunt autem Strophades (hodie *Striuales* appellatę) planitie nobiles, salubres, amœnæ, clementiâ cœli, ac glebâ fertilissima fortunatæ: portu ditatæ satis commodo, littus habent ab Ortu scopulis rupibusque purgatum. Estq; vna maior altera: quæ Ortum respicit, quatuor millia passuum suo ambitu complectitur; quæ Occasum, duo. Vtraque à Calogeris habitatur: qui numero quadraginta iamdudũ ibi sedem posuere, & in maiori insulâ Monasterium incolunt satis commodum, turri quadratæ formæ validissimâ, & sex tormentis bellicis instructâ munitum; quæ contra vim hostilem, præcipuè piratarum & latronum excursiones, ac deprædationes tutum monachis præbet receptaculum. Solent vt plurimùm piratæ Fustis suis (naues expeditiores, reiq; piraticæ magis idoneas sic vocant) latére hoc in portu, quo commodiùs faciliusque prętерlegentes naues ex improuiso adoriantur. Abundat vtraque insula vitibus, oleis, citrinis, aurantijs, puniciſque malis; pecudum copiam alit ingentem: frumento item & leguminibus cultissima est; ac mare habet mirâ piscium copiâ pollens.

CAPVT XIII.

E naui in Zacynthum descensus: ibidem mora; atque abitus. Aduersi venti, auraq; demum fælix. Cephalenia, & Corcyræ, totiusq; tractus Maris Adriatici, Quarnarium vsque nauigatio.

Circa meridiẽ medio nobis apparet fluctu nemorosa Zacynthos, vt ait Poëta. Mox vento placido Nauarinum Peloponnesi oppidum maritimum prætерlabimur. Paulò post Zacynthi orientale promontorium

Digitized by Google

torium præternauigamus. Sub occasum Solis insulæ portum (quem à fano littorali Diui Nicolai appellant) intrauimus. Mox tribus explosis tormentis æneis(quibus pro more nautico templum Marię Episcopiæ eminus salutauimus)anchoras in portu iecimus. Cũ verò per tempus à magistratu exeundi nauem veniam impetrare non liceret,in alterum vsque diem exitum distulimus. Tres hîc Hierosolymitani itineris comites substiterunt, vt primis triremibus(quæ indies exspectabantur) Corcyram trãsfretarent, & inde ad euitanda maiora maris incommoda in Apuliam nauigarent:solus ego è Peregrinis cum mercatoribus, qui in naui aderant, Venetias petij. Hæsimus in portu senis diebus, ventis aduersis abitum impedientibus. Interea temporis voti nostri in summo periculo facti memores, D. Mariæ Episcopiæ templum altissimæ rupis vertici impositum, quarto ab vrbe situm lapide, vnâ omnes accessimus,votum inibi soluturi. Munere itaque oblato,vitamque deprecationibus Virginis debere testati debitas Deo optimo maximo eiusque Matri reddidimus gratias. Insulam suprâ descripsimus, vt superfluum sit eadem hîc repetere.

Tertio Kal.Maij,Sole occidẽte anchoris eleuatis è portu soluimus, cumque aliquamdiu vento secundo fæliciter nauigassemus,labentibus paulatim ventis in malaciam incidimns, ac tantâ maris tranquillitate laborauimus, vt parum aut nihil eâ nocte proficeremus.

Pridie Kal. Maij,promontorium seu verticem Lasinicam(quẽ hodie nautarum vulgus Caput Nattæ,*Capo Natta* vocat)præterlegimus.Inde Echinadibus insulis, ac freto (quod Zacynthum à Cephalenia diuidit) superato,in altum vela direximus.Mox tamen obstitere venti,quo minùs prosequi iter liceret,primum Cauto,dein Fauonio,vtroque hobis aduerso spirante:cumq; processisse nos proximâ nocte putaremus, magis retrogressos esse cognouimus:atque in tantum aduersi hi venti nos detinuere,vt sequentibus quinque diebus vix quinquaginta milliaria prorepere datum fuerit. nam quinto demum die vix Cephaleniam superauimus Nocte verò proximâ,Euro spirãte nonnihil profecimus. Clarescente iam die vẽtus à puppi exoritur, & tumido impletur carbasus Austro;quo paulatim inualescente,Corcyram,& Aërias Phæacum arces eo die fæliciter prꝛterlegimus. Nocte subsequenti continuato cursu, ac vento prospero Merleris insulis & Fanaro scopulo à tergo relictis, prouehimur pelago vicina Ceraunia iuxta, libet enim tot ac tantis periculis defuncto aliquantum poëtari.

Ipsis Nonis Maij, prospero continuante ventorum flatu, fugimus spumantibus vndis quà cursum ventusque gubernatorque vocabant; tantumque secunda nauigatione profecimus, vt Saxonem (hodie Saseno vel Sasonem) scopulum eo die præternauigaremus.

Digitized by Google

Octauo Id. Maij prosequitur surgens à puppi ventus euntes: mox Sinum siue Culphũ Lodrinũ ingressi, turgidis velis sulcamus vndas, volat vncta carina, ac portus nobis vrbesque recedunt, fæliciſſimoq; cursu Dalmatiæ Croatiæq; superauimus littora: atque tantum eo die secundissimo vento profecimus, quantum antea nunquam.

Altero die Quarnarium attigimus Sinum. Potuissemus quidem nocte proximâ Ruigni portum appellere: verum vicinos Istriæ scopulos veritus Nauarchus, ne per noctis tenebras naufragij periculum incurreret, auersâ prorâ retrouerti vela iussit. Hinc obliquantes cursum summâ cum molestiâ ac tædio noctem totam traduximus.

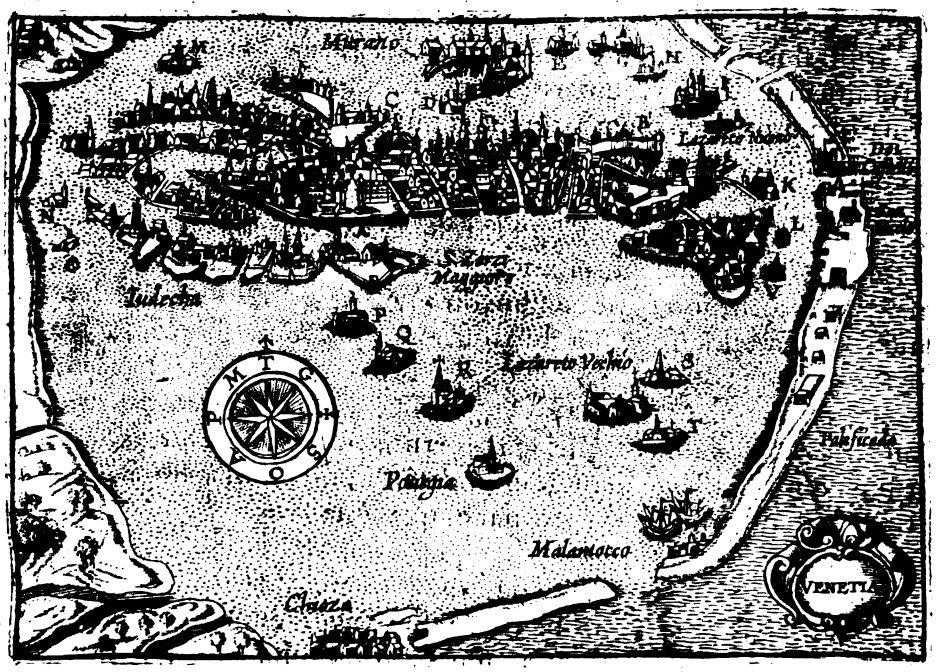
CAPVT XIV.

Ad portum Ruigni appulsus: atque aliâ conductâ naue Venetias vsque nauigatio.

PRIMO diluculo Istriam versus nauigantes, haud multò post ventis propitijs, & in puppim spirantibus Ruigni portum læti admodùm appulimus. Substitimus in portu per diem integrum, dum veniâ ab oppidi magistratu obtentâ, in terram descendere liceret; neque enim terram petere vlli permittitur nisi priùs nauis tabellio veniam à magistratu impetrauerit. Actuaticam mox à tabellione conductam nauem, nonnullis comitantibus mercatoribus Venetis, proximâ nocte Venetias nauigaturi conscendimus: rebus nostris in nauem transpositis quartâ noctis horâ placido vento portu egredimur, velaque ventis dantes Istriæ littus lento pede legimus. Sub meridiem sequentis diei, inualescente vento, eoq; prospero ab alto iter perigimus: nec multò post Diui Marci turris altissima, mox & cæteræ Venetæ vrbis turres, ac templorum cacumina, atque alta palatia se nobis conspicienda dedere. Tunc læti, quòd ærumnarum finem tandem Deo duce nacti essemus, summâ cum animi hilaritate eminus vrbem salutauimus. Secundâ demum ante occasum Solis horâ Venetiarum portum, Castrorum dictum, atque vrbem desideratam exultantes intrauimus. Inde rectà per interiora æstuaria Marcianam plateam præteruecti, ad Forum piscarium (iuxta quod est Salubritatis Senaculum, vbi Prouisores Salubritatis suum tribunal habent) substitimus. Hoc enim inconsulto magistratu nulli peregrè aduenanti, ne quidem patritio Veneto egredi in terram licet. Eos verò cùm publicis negotijs occupatos inuenissemus, ante primam noctis horam veniam exeundi obtinere nequiuimus. Egressi quisque ad suum diuertimus hospitium.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT XV.

Venetæ vrbis breuis descriptio.

DE celeberrimæ huius vrbis situ, conditione opulentiâ, magnificentiâ atque splendore, eiusque potentissimæ ac florentissimæ Rei publicæ formâ, multa dicenda forent: sed nostri instituti non est ea hîc persequi, cùm iustum volumen requirant: quæ vel ideò linquẽda duximus, quòd ab alijs locupletissimè explicata cognouerimus. Interim ne tantæ vrbis gloriam silentio prætereamus, id vnum dicemus admirabilem esse eius situm, mundi miraculum: non vrbem, sed orbem potiùs dicendam, cùm in eam vniuersi pænè orbis gentes confluant; in quam item innumeræ merces ex omnibus terrarũ oris ac regionibus perpetuo quodam ac constanti tenore inuehuntur, atq; inde in longè diuersissimas gentes terrâ mariq; euehuntur, vt commune orbis emporium non immeritò dixeris. Nullis autem licèt munita sit muris, sed aperta vndique, ad quam noctes atque dies liber omnibus patet aditus, non vrbem, sed pagum veriùs amplissimum appellaueris.

Est tamen quâuis vrbe etiam munitissimâ tutior firmiorq; ; cui mare ipsum pro muro est. Sedet enim in medijs aquis,& ex vna parte pro mœnibus littora habet;quæ prouida natura velut firmissimum vallum marinis fluctibus atq; procellis obiecit,ne iratum mare aperto liberoq;aditu in mediam vrbem irrumpat,ex alterâ verò Continentis oram, quæ quâ proximè vrbem attingit,vt minimùm quinq; millia passuum abest. Etsi verò interiora æstuaria, paludesque, & stagna (quæ magno circuitu littora & Continentis oram lambunt,ipsamque vrbem vndequaque cingunt, marisq; fluxu & refluxu sextâ quaque horâ aguntur) septem ostijs nauibus accessum ad interiorem stationem, vrbemq; ipsam præbeant;non tamẽ nauibus omnibus(maioribus præsertim & caueatis)liber est aditus:quinimò nisi leues adinodùm sint, vel actuariæ naues,in locis vbi vada occurrunt,extra littora consistant necesse est; & nisi tranquillâ tempestate loco se mouere,aut capescere portum nõ audent vlli nauium patroni ; sed accersitis peritis vadorum exploratoribus, qui angustâ quadam & implicatâ viâ, vbi altior vnda est , ad internam stationem, atq; vrbem naues ipsas remulco deducunt.Hinc fit vt terrâ mariq; obsidione cingi vix queat, nullamq; idcirco vim hostilẽ Veneti extimescant. Ob situs autem rationem ad cùiusque rei copiam siue ex Mari, siue ex Continenti ciuibus suggerendam , atque ad cõmercium omnis generis mercium cùm omnibus pænè nationibus aptissima est: &, quod mirandum maximè, etsi nihil eorum quæ ad vitam pertinet in eâ proueniat , omnia tamen satis superque abundãt. Ambitus in septem millia passuum extenditur. In septuaginta autem paruulas distincta est insulas , pontibus siue lateritijs siue sublicijs coniunctas : quorum Riuoalti pons amplissimus , totusque lapideus , atque ex vnico constans arcu , instar montis eleuato , triplici plateâ , ac geminâ ædium serie in primis spectabilis , amplitudine suâ , & mirandâ mole.operisque magnificentiâ, & splendore primas sibi partes iure vendicare videtur. Intus per fossas naucul æ aguntur , vulgo *Gondolæ* dictæ , mirum in modum expolitæ , & ornatæ : quæ ad numerum quatuordecim millium adscendere dicuntur. Sumptuosissima & magnifica vbique assurgunt palatia , cùm publica tùm priuata ; quæ peregrinum spectatorem detinẽt , & in admirationem rapiunt. Templa & sacræ ædes apparatissimæ , & auro , picturis , statuisque nobilissimis ornatissimæ occurrunt plurimæ : quibus insignes atque eximiæ altitudinis turres adiunctæ sunt. Multa præterea amplissima , opulentissimaque cernas Xenodochia , Oratoria item Sodalitatum magnifica , sumptuosa , & superbissima , ac regij planè operis ædificia , celeberrimorum artificum picturis , & statuis decorata , ornamentisque ex auro & argento splendidissima. Relinquo viridaria amœ-

Digitized by Google

amœniſsima, & miro odore fragrantia, herbarum exoticarum, ac florum varietate ridentia, ac mirificè exculta: quæ Muriani & Zuecæ (adiacentes ſunt inſulæ) viſuntur plurimæ, omni delitiarum genere plena. Ampliſſima adhæc Monaſteria, in oppidorum ſpeciem toto ſtagno circumiacentia, mirum in modum vrbem exornant. Inter publica autem ædificia principem locum tenent Diui Marci Baſilica, Ducarium, ſeu Aula Ducalis, Armamentarium. Illa Diui Marci reliquiis, ſubarâ maximâ conditis, in primis venerabilis, operis ſui magnificentiâ, ſplendore, & ſuperbâ mole vel maximè admiranda eſt. Marmoreis namque, porphyreticis, ophiticis, leucophæis, alijſque peregrini lapidis columnis innumerabilibus intus foriſque exornata eſt. Fornices ac quicquid à columnarum epiſtylijs ad ſumma vſque faſtigia aſſurgit, auro muſſiuoque ac teſſellato opere fulgent: quod inde ad pauimentum vſque ſubiacet, marmore varij generis opertum eſt. Pauimentum quoque ipſum teſſellato opere decorum, mirificam præbet ſpeciem. Adeoque miranda hæc opera varietate ſuâ omnium animos atque oculos detinent, & morantur, vt etiam in ſtuporem ſpectatores adducant. Ducarium autem, quo nihil vſquam ſpectari datur magnificentius, nihil ornatiùs, aureis intus coruſcum laquearibus, aulæis ſericis auro intertextis ornatum, & clariſsimorum hominum ſtatuis & picturis, ac Principum omnium imaginibus, cum elogijs rerum quas optimè pro republicâ geſſerint conſpicuum, foris variò marmore ornatuque nobili decorum eſt. Frontiſpicium, qua parte aquis incubat è candido Iſtriano marmore, in adamantis ſpeciem faſtigiato, conſtat: quà verò Forum ſpectat, triginta ſeptem innixum columnis, Porticu & Meniano nobile, quod autem ſupra Menianum ad tectum vſque aſſurgit, ex rubri candidiq; marmoris cruſtis, quadratâ formâ compoſitis, intectum atq; elaboratum cernitur. Nauale denique ſeu Armamentarium mœnibus turribuſque vndiq; munitum, tantæ amplitudinis eſt, vt inſignis oppidi eminus ſpectantibus præbeat ſpeciem: cuius ambitus duo & amplius millia paſſuum continere dicitur. Præter minora nauigia, triremes hîc cernas omni numero abſolutas, vltra ducentas. Variæ hîc officinæ, in quibus opificum ingens numerus ſuâ quiſq; artem affabrè exercent. Taceo immenſam cuiuſq; generis armorũ copiam, atq; omnifariam belli apparatum, miro ordine in ſpacioſis domibus officiniſq; ad ſtupore diſpoſita. Marciana adhæc area, *la Piazza di ſan Marco* vulgò dicta, ampliſsima, ac toto terrarũ orbe celeberrima, ſumptuoſis, ſuperbiſsimiſq; è marmore ædificijs vndiq; clauſa: quorum præſtantiſsimum, & ſtupendâ ſymmetriâ, ac magnificentiâ, ſumptu, ornatuq; anteferendũ cæteris in vrbe ædificijs, illud, quod è regione Ducarij eſt, atq; à duabus è Phrygio ſolidoq;

Digitized by Google

marmore columnis, altitudine ſtupendis, mare ipſum ſpectantibus, ad vſque Diui Marci turrim eminentiſſimam, inde verò angulo effecto ad alteram areæ faciem in paſſus ferè octogint. protenditur, Ærario, ſeu Monetario, *Zeccha* vocant, Bibliotheca, Statuario publicis, itemque auguſtalium Diui Marci Procuratorum Senaculis, ac domicilio in primis ſpectabile, ſummum addit vrbi decorem. Denique vt verbo dicam nobiliſſima hæc vrbs, vt magnificentiâ, diuitijs, potentiâ omnes Italiæ vrbes facilè antecellit, ita inter cæteras Orbis vrbes, tanquam Regina Maris, & Domina Continentis caput extollit, & omnibus meritò ſummæ eſt admirationi. Formam autem regiminis, ac Magiſtratuum ordinem vt paucis hîc attingamus, SYNOPSIN eâ de re in calce duximus addendam. Cum verò iam itineris noſtri difficillimis laboribus defuncti, ac rude, vt ita dicam, donati, in vrbe hac florentiſsimâ aliquamdiu morati, eaque tanquam libertatis azylo, tranquillitatis portu, communique patriâ multo tempore vſi ſimus, hîc tandem ſiſtemus ratem & ITINERARIO noſtro finem imponentes, narrandi quoque finem faciemus. Debitas interim agentes gratias Deo Optimo Maximo, vni & trino atque in æternum benedicto: qui Diuinâ ſuâ potentiâ ac miſericordiâ in omnibus noſtris anguſtijs, ærumnis, periculis, laboribus, & neceſſitatibus cœleſtem ſemper nobis præſtitit opem, è barbarorum manibus nos eripuit, ſeruauit incolumes, & tandem poſt tot pelagi terræque ſuperata pericula, & tolerata incommoda, ſaluos non ſolum Venetæ vrbi, ſed & patriæ chariſſimæ reſtituit. Cuius ineffabilem atque immenſam miſericordiam quàm obnixè precamur, vt glorioſam vrbem, & ſupernam Hieruſalem, cœleſtemque patriam anhelantibus nobis, poſt hanc miſeram, caducam, & fragilem vitam concedere dignetur; per eum qui vitæ mortiſq; habet imperium, Chriſtum Deum, & Saluatorem omnium, in ſecula benedictum. Amen.

FINIS.

Libri QVINTI & vltimi Hodœporici Hieroſolymitani & Syriaci.

APPRO-

Digitized by Google

APPROBATIO.

Hoc Itinerarium Hierosolymitanum & Syriacum Clarissimi Domini Ioannis Cotovici V. I. Doctoris & militis Hierosolymitani est iucundũ lectu, & passionis Dominicæ nos memores reddit. Quare dignum iudico vt in publicum prodeat, ad plurimorum hominum animos & in hac magna & graui tempestate oblectandos. Dedit 13. Octob. 1618.

Egbertus Spitholdius S. T. L. Canonicus & Plebanus Antuerpiensis Librorum Censor.

SVMMA PRIVILEGII PRINCIPVM BELGARVM.

ALBERTVS & ISABELLA CLARA EVGENIA Archiduces Austriæ, Duces Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Sereniſſimi Belgarum Principes, Diplomatibus ſuis ſanxerunt, ne quis præter *Hieronymi Verdußÿ* voluntatem imprimat librum cui titulus eſt *Ioannis Cotovici Vltraiectini I. V. D. & militis Hierosolymitani Itinerarium Hierosolymitanum & Syriacum*, aut alibi terrarũ impreſſum in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venalémve habeat. Qui ſecus faxit, cõfiſcatione librorum & alia graui pœna multabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, xvj. Octobris M. DC. XVIII.

SIGNAT

Stoenhuyſe.

SINOP.

Digitized by Google

Digitized by Google

INDEX

ITINERARII HIEROSOLYMITANI

ET SYRIACI CLARISSIMI D. D. IOANNIS COTOVICI I. V. DOCTORIS

ORDINE ALPHABETICO DIGESTVS.

A

ABassinorũ cerimoniæ, ieiunia, errores, 211
Abassini vel Abyssini Æthiopiæ populi, maris rubri accolæ, eorum ingenia, iustitiæ vindices, 210
Abuna Abassinorum primas Ecclesiasticus à Cophtorum Patriarcha confirmatur. 210
Achanzij vel akenzi Turcarum pedites. 466
Achelous amnis ab ortu Epiri terminus, poetarum fabulis clarus. 44
Acris prius Accho, & Ptolomais, dein Claudij Cęsaris colonia. 125. Phœnicię vrbs, eius forma: præcipuum Palestinæ emporium. 126. olim Episcopatu nobilis. 127
Adami caluaria in monte Caluariæ inuenta. 169
Admiranda species hominis in præsepi Domini. 133
Ædes Ananiæ discipuli Domini & Pauli magistri. 365
Ædes Zachariæ patris Ioannis Baptistæ in templum ab Helena mutatæ. 250
Aedes D. Marci. 280
Aedes Annæ pontificis nunc in templum versæ. 281
Aedes Iudæ Apostoli, nunc Syrorum templum. 371
Aedicula sacra Abacuc Prophetæ. 224
Aga supremus tribunus. 492
Ager figuli vel Acheldemach vulgo campus sanctus. 289. eius situs & forma. 290
Aiassum olim Issis. 503
Albania Macedoniæ pars, eius situs, termini, vbertas, incolarum indoles. 24.
Alcalha oppidum. 246
Alcorani de Christo opinio. 308
Alepum Mauris Chaleph, Italis Aleppo totius Orientis emporium, eius encomion, situs, ambitus, structura, arx, forma. 407. suburbia 408. diuersoria publica, plateæ. 409. bazarra suburbana. 410
Alepum mercatorum omnium commune receptaculum: merces ibi Venales. 411. 412. monetæ Christianæ vsus 413. Mercatores habitantes, eorum consules, 414. incolæ 415. Magistratus. 416
Alexandretæ situs & descriptio: olim Alexandria minor dicta. 504
Altare flagellationis. 158
Amanus nunc Barlanus mons. 502
Amathus vrbs quondam regia ab Assyriis condita, nunc solo æquata, nihil præter rudera ostendit. 101
Anabaptismi apud Abassinos species. 212
Annæ thalamus. 300
Ancyra hodie Angori Galatiæ vrbs. 485
Andrachna siluestris arbor. 336
Angariæ fructus, eius descriptio. 137
Antiochia Hebræis Emath & Reblata, Turcis Antac Syrię caput, eius situs: S. Petri Cathedra sacerdotalis, trecenta & sexaginta templa Christianorum in ea fuerunt, eius descriptio, magistratus. 499
Antiochia vrbs quondam potentissima. 330
Antipaxi situs & vbertas nullum hic venenosum

Digitized by Google

sum gignitur animal. 42
Antonij Bragadeni Patricij veneti fortitudo & constantia. 106
Antrum Montis Oliueti, eius descriptio. 264
Aquæ Mecon in sacris litteris, nunc aquæ Maron. 361
Ara Melchisedech. 299
Arabum conditio, mores institutа, inertia, paupertas, opes, arma. 391. 392. prædationes. 393. 394. origo.
Arabica lingua Turcarum sacra volumina conscripta. 473
Arcus Ecce homo. 306
Arcus Ecce homo. 255
Armenij per omnem ferè Orientem sparsi, eorum indoles, studia: Græcis infensi, Latinis studiosiores: duos habent Patriarchas, qui nihil proprii possident. 206 eorum errores: vsuræ & magicis artibus dediti. 207
Arupinum nunc Ruignum, marmore Istriano celebre: huius oppidi fœminæ claudicant. 10
Arx Antoniana. 301
Asphaltites lacus, eius nomina, etymon, ambitus, mira natura. 312
Atici olim oppidum maritimum, nunc solo æquatum. 128
Ater color Turcis funestus & turpis. 485
Aulonia hodie la Vallona, eius situs, salis fodinis ditissima. 24
Azapi pedites peregrini. 466

B

Babylonis veteris ingentes ruinæ, eius tractus nec arborem nec virentem herbam in Diuini maledicti testimonium profert. 205
Babus crepidæ Turcarum. 485
Bagadotes veteris Chaldææ regia: non est antiqua Babylon. 204
Baldiuini quinti mors. 193
Balnæorum Turcicorum forma & descriptio. 437
Bassarum Seraium. 466
Bassam Alepi recipiendi ratio. 416
Bassa. 464
Bassæ Cairensis comitatus. 382
Bassæ ordo in ingrediendo templum. 382
Bassæ Imperatoris serui, eorum bona ad hæredes non transeunt, eorum fastus. 467
Beghi apud Turcas Barones. 465
Beglerbeghi tres supremi militiæ præfecti. 464
Bersabeæ piscinæ descriptio. 223
Besar lapidis vires: eum probandi modus. 412
Bethania oppidum, eius descriptio. 275
Bethleem, quæ & Lebam & Ephrata, eius situs, multis illustrata mysteriis. 138. olim amplum oppidum, nunc obscurus pagus: eius incolæ, interpretes Occidentalium, eorum miseriæ. 139. soli vbertas 240
Bethphaghe Sacerdotum viculus. 373
Bethsafata oppidum. 246
Bethsaida quondam nobilis Galileæ vrbs, nunc ignobilis pagus. 358
Bombyces pascendi modus apud Orientales. 303
B. Bonifacius Dominicanus multos incolas conuertit, & ad obedientiam Rom. Ecclesiæ induxit. 208
Boticella pagus olim Besech Adombezec regia. 240
Butua siue Bulna ad Venetos pertinet: fœminarum laus & fortitudo. 20

C

Cacha liba Turcarum. 445

Cadi-

Digitized by Google

Cadileſcheri iudices ſupremi numero tres. 446. eorum munus. 447
Cadij iudices ordinarij. 447
Cahua Turcarum quotidiana potio, eam conficiendi modus. 484
Caiphas olim ciuitas Epiſcopatu inſignis, hodie Cafas nunc humilis pagus. 127
Calenderes Mahometæorum opinione ſanctiſſimi. 454
Cameli deſcriptio & natura, duo eius genera. 404
Campus Iacob. 225
Campus Ciceris ſterilis & arenoſus. 245. nominis cauſa. 246
Campus Iacob. 337
Candida, Candia vel Candax olim Matum vrbs Cretæ, inſulæ metropolis: eius ſitus, forma, arx, portus, nauale 66. eius magnifica templa: Burgundionum hoſpitale, 67. Archiepiſcopatu inſignis: Venetorum colonia. 68. patritiorum Cretenſium priuilegia: Veneti ibi magiſtratus 69. Prouiſoris generalis authoritas, 70. vrbis præſidiarij. 71
Capharnaum Galilææ olim emporium Chriſti miraculis celeberrimum. 359
Carauana ad Mecham tendens iuſti exercitus inſtar. 452
Carmelus mons excelſus olim cultus, nunc totus ſterilis & horridus, in ſacris litteris nobilis. 128
Carpathus hodie Scarpantus: varia eius vetera nomina, ambitus, forma, vbertas, portus, incolæ, Turcis paret. 87
Carcer Chriſti. 282
Carcer Chriſti. 159. Hymnus ad carcerē Chriſti decantatus. 159
Carlij Sanzachi, Subaſſij militiæ præfecti. 465
Caſtrum nouum Turcici iuris oppidum: eius forma & ſitus. 20
Caſtrum peregrinorum, alias Petra inciſa, Mauris Tortoza, hodie habitatore vacua. 128
Caſtrum Neſiſum Turcis in ſumma veneratione, olim Antipatrida, 129
Caſtrorum Baſſæ Ægyptij deſcriptio. 371
Caſtra Galgalæ. 311
Cathari vrbis munitio. 20
Cauerna D. Pauli. 497
Cæſarea Paleſtinæ, vrbs quondam maxima, hodie ſuis ruinis ſepulta, 128. eius ſitus: poſt varias caſus Turcarum imperio addita. 129
Cœleſtis flamma Nur Arabibus dicta. 183
Cæmiteria Turcarum circa vias publicas quare. 462
Cedar, vbi Stephanus lapidibus obrutus. 260
Cellulę Saræ. 241
Cellula D. Pelagiæ. 269
Cephalenia variis nominibus olim dicta & culta, nunc habitatoribus infrequens, eius ambitus, forma, vbertas, aquis indiget. 45. in vndeviginti regiones diuiditur: vnicam vrbem habet opere munitiſſimam. Venetis paret. 46
Cerauniorum montium deſcriptio, vulgò Cimera dicti, horum incolę Cimeritæ vulgò Chimarioti, agreſte & ferox hominum genus, rapinis aſſuetum, Turcis infeſtum, nomine tenus Chriſtiani. 25. Turcis fame parere coacti.

Chaldæi ſeu Neſtoriani, populi ferociſſimi, rapinis aſſueti, peſſimi Chriſtianorum Orientis, duobus ſubſunt Patriarchis: pars ſchiſmatico, pars Catholico paret. 203
Chaldæorum errores. 205. 206
Chamæleon in Cypro naſcitur, eius forma. 111
Chan diuerſorij Turcici deſcriptio. 342
Chaniſo Imarathi diuerſorij Turcici deſcriptio. 502
Chairbaraam religioſorum feſtum. 444
Charnubi arboris deſcriptio, fructus, eius copia. 92

Digitized by Google

Chathſibaraam Turcarum minus feſtum, 444
Chauſſi, Capizilares, Peci Baſſarum miniſtri, 466
Chriſtianis alienigenis ſine Zaniacci venia Hieroſolymam intrare non permittitur. 150
Chriſtianorum victoria nobiles. 47
Chriſtianus Occidentalis caueat Turcarum balnea ſolus ingredi. 438
Chriſtianorum Syriæ virtutes, 477. eis miſeria pro ſolatio eſt, 477. eorum apud Turcas immunitas. 477
Chorban victima votiua Turcarum. 459
Chriſtiani Orientales vilibus veſtiuntur veſtibus. 186
Chorozain olim Decapoleos vrbs inclyta, nunc ruinis omnino deformis 360
Cithium Cypri oppidum antiquiſſimum Zenonis ſtoici & Apollonij medici patria. 101
Cithera nunc pagus conuclia nomine, optima aqua cirrigua. 101
Ciſon torrens, eius origo. 127
Ciſterna Ioſeph. 361
Ciſterna Dauidis. 244
Corcyra inſula nunc Corfu, Samiorum & Corinthiorum colonia, Vlyſſis naufragio & Alcinoi hortis pendulis nobilis, eius ſitus & forma. 26. eius fertilitas: nullus in ea fluuius nauigabilis: lacus Corizi dictus optimis anguillis abundans: portubus accommoda: vrſos & lupos non profert: in quatuor regiones diuiditur. 28. lacus foſſa exſiccatus, duo in ea oppida: vrbis maritimæ Corfu deſcriptio, caſtri munitio. 30. 31. vrbis ſitus & forma: eſt Archiepiſcopatu nobilis. 33. incolarum pietas, S Spiridionis in ea fanum miraculis clarum. 34
Coeleſyria ſiue Syriaceles in ſacra Scriptura nominata, termini eius: paſcuis abundat. 330
Cœmiterium Minoritarum: nam intra vrbis mœnia ſepulchra nemini habere fas eſt. 288
Cœnaculum Domini. 283
Columna ad quam Chriſtus flagellatus eſt. 159
Columbarum mira induſtria & conditio. 417
Comagena quæ & Euphratiſia Meſopotamiæ contermina, eius termini, 330
Comitis Tripolitani ambitio Latinorum gloriam in Aſia euertit. 194
Confirmatio Patriarchatus interdum Græcis maximo conſtat, Conſtantinopolitano præſertim, qui triginta aureorum millibus eum à Turca nundinauit. 197
Conuallis Mambre. 241
Cophti ſeu Copti Aegypti populi peculiarem habent Patriarchã, eorum errores, 209. cum Rom Eccleſia in gratiam redeunt. 210
Corinthus nobilis olim Achaiæ vrbs: lumen Græciæ à Cicerone dicta. 57. ob æmulam potentiam à Romanis bello perita, & ſolo æquata: à Iulio Cæſare reſtituta. 58
Corona vrbs nauium ſtatione percommoda quondam Venetis paruit, nunc Turcæ ſubeſt. 60
Cos hodie Lango inſula Hippocratis & Apellis patria. vino optimo celebris. 91
Cretæ valles fructiferæ. 76
Cretæ vrbes, & arces. 71. Creta olim centum vrbibus nobilis. 73. eius antiqua nomina: inuẽta, fabulis clara, eius forma, longitudo, latitudo. 74. inſularum viciarum ſitus & deſcriptio, portus habet plurimos, nullus in ea fluuius nauigabilis, incolarum cenſus. 75. eius montes. 76
Cretę vbertas. 79. piſcibus mare abundat: herbis medicis nobilis. 80. Creta ſoli vbertate nulli cedit terræ: Cretenſes mendaces, eorum ſtudia. 81
Croia, olim Antigona, eius inexpugnabilis ſitus Albaniæ regia: Croyorum inde nomen manaſſe fama eſt. 25
Crux Chriſti non amplius ſeruatur Hieroſolymis. 176. 177
Crypta montis Caluariæ, eius longitudo, latitudo, forma, olim vallis cadauerum: in hac cruces Chriſti & latronum coniectę. 161. ab Helena effoſſæ. 162
crypta lactea. 137
Cunæ ſeu preſepe Domini. 230
Cuthei Aharonitæ dicti, & quare. 343
Cyclades numero 74. earum etymon hodie Iſole

Digitized by Google

Isole del Archipelago. 62
cypri incommoda, diuitiæ. 112
cypriorum indoles: fœminarum lasciuia. Cypri fertilitas. 109
cypriorum incolarum imperio Venetorum distributio. 108
cyprus ob Turcarum tyrannidem magna ex parte deserta: eius incolę. cypriorum querelæ. 107
cyprus diuersos experta rerum dominos. 102.
cyprus insula nobilissima & feracissima, eius termini, longitudo latitudo, ambitus: varia nomina, olim nouem regnorum sedes, quindecim illustria oppida habuit, quæ nunc in humiles abiere pagos. 100
cythera mōtosa, eius fertilitas, de ea poetarum fabulæ: Venetis paret. 63
cythera insula: olim Porphyrusa, hodie Cerigo ad Venetos pertinet. 61. eius situs. 62

D

Damascus totius Syriæ regia, eius munitio, ambitus, situs, conditor, vbertas. 372. nomina, excidia. 373 suburbia, bazarra. 374.
Damescena textura, vinum, pruna. 375
Damasci publica ædificia: templi ab Heraclio ædificati structura, elegantia. 376. Arx in media vrbe, eius structura. 377. incolę, magistratus. 378
Daphnidis fons Apollini dedicatus. 498
Dama pagus olim amplum oppidum. 494
Delphinus piscis marinus, eius descriptio: mulcetur arte Musica. 511
Deruisij religiosi Mahometæi natione Indi, eorum de christo opinio. 308
Deruisij multis sceleribus obnoxij, eorum ornatus, vestitus. 453. apud Turcas in summa veneratione habiti. 455
Descriptio templi sacri Monumenti. 179. non est idem quod ab Helena constructum. 180
Desertum Ioannis Baptistæ. 247. eius descriptio. 248
Dies Veneris Turcis sacer: Turcica nomina dierum. 441
Dignitas & antiquitas ordinis equestris. 219
Diomedęæ insulę, nunc Tręmeti dictæ, D. Virginis templo celebres, aues Diomedeas natriunt. 15
Diphterdarij tres præfecti ærarij. 464.
Diuanum supremum Turcarum concilium. 464
Diuersoriorum Turcicorum descriptio. 388. 389
Diuersorij Turcici descriptio. 332. 333
Diuersorium Turcicum instar oppidi. 363
Diuisio christianorum Orientis. 195
Diuortiorum frequentia apud Turcas. 476
Domus Ioachim & Annæ. 300
Domus boni latronis. 143
Domus Simonis Phariszi. 254.
Domus Caiphæ pontificis in templum redacta. 282
Domus Berenices vulgò Veronicæ. 254.
Domus Simonis leprosi. 276
Domus diuitis epulonis. 254.
Dromedarij parum à camelis differūt, sed sunt celeriores. 404
Drusi seu Trusci Gallorum reliquiæ Libani accolæ. 381
Drusorum siue Truscorum conditio, mores, religio errores. 396. arma, idioma, libertas. 397
Dulimannum superior Turcarum vestis. 485
Duplex spelunca. 242

E

Eboziæ cannæ circa Ioppen miranda seges, eius cultus, forma. 137
Ecclesia septem fratrum Machabæorum nunc Mesquita Turcarum. 143
Ecclesia Saluatoris illuminatoris. 292
Echinades insulæ desertæ, saxosæ, exiguæ. 46
Emaus castelli situs, olim vrbs Nicosia dicta, hodie deserta. 315. episcopatu olim celebris. 316.
Emesę siue Emissę vrbis descriptio, olim Sardinella dicta. 39. Incolæ, eorum studia. 398. magistratus. 399
Emini publici Scifut dicti. 478
Engaddi montes balsami hortis & Dauidis fuga notabiles. 225
Epidamnus postea Dyrrhacium, Romanorum

Digitized by Google

colonia. 24
Epidaurum Limera, à nautis Neapoli de Maluasia dicta à nobili vino. 62
Epirus olim chaonia & Molossa, à Cosmographis Albania, olim quatuordecim gentium sedes 40. 70. olim in ea vrbes à Paulo Æmilio euersæ: hodie inculta: incolarum ingenia: regio piscinis celebris. 41. Turcis paret. 44
Erdebil Ismaelis Sophi Persarum pater. 424. eius doctrina. 425

F

Famagostæ etymon, forma. 104
Fanum S. Annę Natiuitatis Virginis percelebre 258
Fanum Adscensionis Domini. 270
Fanum D. Catharinæ, indulgentiæ eidem concessæ. 229
Fœminarum Orientaliũ ingenia, vestitus, mundities. 489
Fœminarum apud Turcas contemptus. 442
Fluuij Istriæ. 11
Fons D. Pauli. 371
Fons Saulis. 316
Fons Helisæi. 313
Fons Siloach. 292
Fons aquæ viuæ, olim Nephtoa. 250
Fons signatus, eius descriptio. 241
Fons Iacob. 341
Fons Draconis vulgò fons Mariæ. 292
Fons Mariæ. 349
Fons Apostolorum. 310
Forum rerum venalium. 280
Forma monumenti. 181
Fouea Crucis Christi, eius forma, latitudo. 165
Fraus Episcoporum Orientalium in igne sacro. 183. quomodo eandem excusent, 184
Franc-Armenij Catholico ritu viuunt: vnum habent Primatem: monachos sub se habet ordinis S. Dominici: eorum oppida. 208

G

Gabaa olim Leuitarum vrbs, Regis Saulis patria. 331
Gaba vilior Turcarum vestis. 486
Gadera ciuitas olim in monte posita: nunc ruinæ. 360
Galli cuiusdam ambitio abiurationem hæresis Cophtorum impedit. 209
Galilææ gentium termini, longitudo, latitudo, vrbes, vbertas. 329
Galilæa diuiditur in superiorem & inferiorem, eius vrbes antiquæ: ab hac Christus nomen olim accepit. 329
Gauatæ promontorium à felibus cognominatum, earum ope serpentibus regio purgata. 91
Genizarorum Alepi seditio. 491
Genizari præfectorum seminarium. 465
Genizari bibaces. 382, Genizarorum status, militia, conditio, stipendia, tyrannis, scelera. 383. 384
D. Georgij delubrum Mahometæis venerabile. 343
D. Georgius non solum à Christianis sed etiam Mahometanis in honore habitus. 138
Georgiani populi Asiæ, eorum termini, indoles: D. Georgium in summa veneratione habent: Turcarum hostes: eorum fortitudo. 200. in Persas propensi, Persarum regum cũ iis affinitas. 201
Gepeneca vel Iamarluchion vestis Turcarum laxior. 486
Gerasa olim ciuitas munitissima, nunc diruta. 360
Gilin seu Chilin vltimum Samariæ oppidum: eius incolæ, soli fertilitas. 360
Golgothæ templi fabrica, forma. 187
Gossypium Limissi in maxima colligitur copia, eius serendi modus. 93
Græci putant sua altaria profanari, si Latini in iis sacra celebrent mysteria. 168
Græcorum varia nomina: in quatuor Patriarchatus diuiduntur. 196
Græcorum status, conditio, mores: contemnunt Latinos, hostes Ecclesiæ Romanæ. 82. scientia Græcia exulat: Græci multibibi. 83. Græcorum mos lugendi mortuos. 84
Guido Lusignanus regnum à Templariis mercatur. 193

Habitacu-

Digitized by Google

168
Hymnus ad Sepulchrum Domini dictus. 172.173
Hymnus & preces ante aram Sacelli apparitionis dici solitæ. 176
Hymnus in loco crucis dici solitus. 167
Hymnus à Minoritis dictus ad locum vnctionis. 170
Hymnus cantari solitus ad cryptam. 162
Hymnus decantatus in loco, in quo milites super Christi vestem miserunt sortem. 160

H

Habitaculà concubinarum Salomonis. 242
Hadra pagus vinearum ferax. 387
Haman vel Aman, olim Apamia & Della, eius situs, 400. incolæ. 401
Harcoman frumenti genus. 402
Hase vel Assi aut Asser, Orontes. 400
Hassap potus ex melle & viuis. 484
Hebron, olim Arbree & Mambre & Chariatharbei Dauidis regia sedes, hodie Chalil. 242
Hármon mons terræ promissionis terminus ad Orientem. 363
Herodis palatium. 256
Herodis palatium. 306
Hexamilos murus Peloponnesum à Græcia secludens ab Amarathe Turca dirutus. 58
Hierosolyma non est in medio orbis. 188
Hierosolyma conspecta terram deosculantur peregrini & Deo gratias persoluunt. 149
Hierosolyma, ciuitas sancta, sita in medio Iudææ, eius nomina, totius orbis vrbium celeberrima, eius conditores. 319. eius situs, excidia, Patriarchali sede insignita. 320. Christianis à Saracenis adempta, recuperata, à Turcis occupata, eius figura, in ea montes, ambitus. 321. eius portæ. 222. 223. plateæ, ruinis plenæ, incolæ, 224. Magistratus. 324
Hierichuntis descriptio, amœnitas, ficus. 314
Hortus conclusus Salomonis, eius vbertas, amœnitas. 243
Hortus Oliueti. 297
Huggiemales Italorum mimis simillimi. 453
Hymnus in D. Helenæ laudem decantari solitus. 163
Hymnus in memoriam flagellationis decantatus. 158
Hymnus in sacello Abassinorum dici solitus. 164
Hymnus in memoriam preciosissimi sanguinis Christi copiosam effusionem cantari suetus.

I

Iacobitæ, eorum nomina, Asiæ populi, pauperculi, primum à D. Matthæo ad fidem conuersi, postea in errores inducti, Peculiarem habent Patriarcham, eius sedes, monachorum ibidem institutum. 201. eorum errores, fides ceremoniæ, igne suos baptizant. 202
Iaderæ situs, vbertas, Venetis vendita. 13
Iaffa seu Iapho veteres, nunc Ioppe, vetustissima Iudææ ciuitas quondam amplissima, eius situs, portu tutissimo nobilis, sacris literis celebrata, hodie vastata ciuitatis faciē amisit. 135. portus descriptio, vrbs sæpius excidium passa, olim Episcopatu nobilis. 135
Iasitschi Secretarij. 464
Ictus flagellatium in loco flagellationis continuò audiuntur. 257
Idem olim crucifigendi mos. 177
Idæus mons Cretæ altissimus, frigori niuibusque obnoxius. 76
Idoli Moloch forma. 291
Illyricorum genius, virtus bellica. 14
Illyrici descriptio & termini, portubus abundat. 21. piscium ibi copia, eius Archiepiscopatus, ab Augusto primum domita, incolarum indoles, idioma, 22
In cypro duæ tantum vrbes remanserunt. 102

Iobi

Digitized by Google

Iobi puteus. 143
Iordanis fluuius Christi baptismo nobilitatus. 362
Iouai pagus olim vrbs ampliſſima. 406
Iſtrorum ingenia & indoles. 11
Iſtriæ deſcriptio. 4
Ithaca Vlyſſis domino illuſtris, eius ambitus: forma, ſitus: olim Neritos, nunc Theaciæ à nautis dicitur, exulum ſedes. 44
Iuba interior Turcarum veſtris. 485
Iudæa ſitu tripartita, eius Metropolis Hieroſolyma, olim vrbes in ea nobiles, quæ nunc euerſæ. 328
Iuſtinopolis caput Iſtriæ, eius conditores, vnde nomen. 5

L

Lac Virginis, eius efficacia. 138
Lapis vnctionis Domini. 156
Largitiones plurimi apud Barbaros fiunt. 182
Lectus ſcalæ ſanctæ. 256
Leges militum Hieroſolymitanorum. 216. 217
Latus Bethel. 338
Leucoſiæ v[illegible] Nicoſę ſitus, forma, munitio. 104
Lex Mahometæa imaginum vſum prohibet. 488
Libanus inſignis Syriæ mons, omnium altiſſimus, ſitus, plures riuos fundit, valles plurimas habet, vini ferax, in eo Manna colligitur, & thus optimum. 380. 381. eius etymon. cedri Libani forma, fructus. 380
Lidda olim Dioſpolis D. Petri prædicatione nobilis, nunc ſola æquata. 138
Limiſſus veteribus Curias quondam ciuitas nunc pagus, eius fertilitas. 92
Limiſſi incolæ. 93
Liſſæ inſulæ ſitus, Venetis paret. 14
Liſſus Romanorum colonia, hodie Aleſſio, celebris patria Schanderbegi. 24.
Locus crucis Latronis dextri, & ſiniſtri. 167
Locus, in quo Chriſtus in ſpecie hortulani apparuit. 175. Hymnus ibi dictus. 175
Locus Diuiſionis Apoſtolorum. 284
Locus ſeſſionis ſanctiſſimæ Virginis Mariæ. 298
Locus lapidationis S. Stephani. 298
Locus ſacrificij Abraham. 299
Locus Adomim. 311
Luſę pagi amœnitas. 315

M

Macmas nunc Bira ſiue Elbor, Ionathę Machabæi olim ſedes. 331
Magiſtratus Turcarum pecunię auidiſſimi. 468
Magiſtratus vrbis, mores, & eò ſpectantia 37. eorum pompa. Vrbis incolæ ferè omnes Græci: incolarum genius. 38
Magorum ſeu ſtellæ ciſterna. 223
Mahometæ legis præcepta, errores, deliria. 433. 434
Mahometæorum agonizantium conditio, teſtamenta, eorum ſomnia de die iudicij: ſepeliendi mos. 460
Mahometis de ſe opinio. 309
Mahometæorum ſectę origo. 423. Mahometes eius author, eius dolus: hæreſum omnium fæces reuocauit: eius errores. 423. quos arte capere non poterat, viribus in nouum dogma ſubiugauit: eius in regno ſucceſſores. 423
Mahometęi in ſumma D. Virginem habent veneratione, & eius ſepulchrum honorant. 309
Mainæ portus, qui & Qualliarum dicitur, tutiſſima nauium ſtratio. 61
Mainæ portus olim Tenarus, nunc cabo Mattapan, Neptuni æde celebris. 61
Mainotæ ferox hominum genus, nullius parēt imperio, rapinis viuiunt, chriſtiani nomine, re barbari. 61
Manna ſimile Iſraelitico. 412
Maronitæ Rom. Pontifici obediētiam præſtāt, eorum etymon, indoles, peculiarem habent Patriarcham. 195. eorum Epiſcopi, eorumdē ornatus: azymo pane, vt Latini, ſacra faciūt, cœlibem vitam agunt, eorum Sacerdotes vxores ducunt, ſub vtraque ſpecie laicos communicant. 196

Digitized by Google

Maronitæ populi Catholicæ fidei obseruantissimi Libanum incolunt. 381
Maiori ex parte Venetis, pars Austriacis paret, eius fertilitas: aeris intemperies. 5
Maleæ promontorium vulgò Capo malio nimbus opertum, circa idem difficillima nauigatio. 62
Mare Galilææ, quod & Tiberiadis, & Stagnum Genezareth, eius longitudo, latitudo. 358. Christi miraculis clarum. 359
Mariam olim Maronias oppidum nunc pagus, territorium eius fertile. 405
Mauri in Syria manuum laboribus viuunt, eorum indoles, arma. 471
Meandriopolis stagnum. 495
Mensa Christi & Apostolorum. 358
Methone hodie Modona vrbs munitissima, portu insignis, Saniacci totius Peloponnesi sedes. 59
Minois Labyrinthus descriptus 77. Vespertilionum domicilium: ab eisdem periculum. 78
Minoritarum hospitalitas & humanitas erga peregrinos. 96
Minoritarum humanitas & hospitalitas. 152
Mira de sepulchro Dauidis. 288
Mira bombycum propago. 303
Mira de sene Mahometæo pro sancto habito. 455.456
Modus circumcidendi Christianos. 426
Modus circumcidendi Turcarum nobilium filios. 427
Monasterium S. Mariæ ad præsepe, eius forma ac situs 227. splendidum ac magnificum, eius structura: in eius templo quælibet natio suo more Deum laudat. 228
Monachi Græcis Calogeri nuncupantur: eorũ habitus, austeritas ieiunia. 197. errores: laicos sub vtraque specie communicant. 198. bigamos à sacerdotio reijciunt: tertias nuptias laicis prohibent. 199
Monasterij Minoritarum Hierosolymitani descriptio. 251
Monasterium Eliæ Prophetæ. 224.
Moneta Turcarum varia. 478. eius valor. 479.
Mons Char Ebal dictus. 338
Mons Gihon sacris literis celebris & perrosus. 350
Mons Garizim. 337
Montes Gelboe & Hermon, in sacris literis celebres. 347
Mons Gebal aut Hebal, plenus sepulchris Hebræorum. 340
Mons Modin Machabæorum monumentis insignis. 317
Mons Mashit, id est, offensionis, eius etymon. 289
Mons Oliueti mysteriis Christi clarus, eius fertilitas, altitudo. 272.273
Mons Prophetarum. 243
Mons Quarantena siue Quadrantana. 313
Mons Soba Samuelis Prophetæ patria. 316
Mons Silo. 336
Montes Seir, Abarim, Nebo. 225
Montis Sion situs & descriptio. 285. eius munitio: sepulchra in eo Regum. 287
Montis in Creta situs, amœnitas, vbertas. 65
Monumentum Christi gloriosum: hinc Iudæi mendacij convincimus. 174.
Monumentum Regis Iosaphat. 296
Monumentum Zachariæ filij Barachiæ. 294.
Mossel vel Mussul seu Mozal vrbs munitissima ad ripam Tigridis. 203
Mos recipiendi peregrinos Hierosolymæ. 151. 152
Mos salutandi Maurorum. 350
Mos impetrandi olim ignem sacrum. 183
Mos Turcarum in verberando. 366
Mos Turcarum inuisendi templum sanctissimi sepulchri. 313
Mungir & Quarequir Angeli Mahometæorum pilei. 461
Muphtis vel Mophtis sacrorũ rex, eius munus 445. authoritas. 446
Musa arbor seu frutex, eius fructus paradisi poma dictus, in eo prodigium. 93
Musæum B. Hieronymi. 136
Mustaphæ Turcę perfidia & immanitas. 105

N

Naim seu Nain. 347
Nauarinum olim Pylus, Nestoris, oppidum maritimum, commodo portu ditatum: olim

Digitized by Google

Venetis nunc Turcis paret. 59
Nauis veneta vrbis instar. 3
Nazareth Galileæ ciuitas suis ruinis nunc sepulta, eius situs, solum fertile, incolæ. 349
Nicodemi domus in monasterium & hospitale à Philippo Burgundionum Duce olim conuersa. 139
Nissanzi bassa supremus portæ Cancellarius. 464
Nullus hactenus fuit, qui sepulcri euersionem vnquam tentauerit. 185
Nuptiarum contrahendarum mos apud Turcas. 475

O

Olofagi siue Vlefedzi pedites, eorum etymon. 466
Olympus altissimus in Cypro mons, eius altitudo, circuitus, Veneris templo quondam clarus, à monachis Græcis cultus. 103
Opinio Hebræorum de Hierosolyma & suo Messia. 324
Oratio Guardiani Hierosolymitani ad equites creandos. 214
Orsarium vnicum Pontificij iuris in Istria oppidum. 10
Ostium Ecclesiæ S. Sepulchri, eius descriptio: areæ situs, 155. sacelli situs & forma. 156
Ostium antri Dominici. 182

P

Palęocastrum arx in Creta: eius situs & munitio. 65
Palæpaphos poetarum carminibus nobilis, item prædicatione Pauli & Barnabæ. 100
Palæstina in sacris litteris Terra promissionis, nunc terra sancta, olim fertilissima, nunc inculta: eius termini, longitudo, latitudo. 327.
In duas diuidítur partes. 328
Pali & vnci supplicium. 470
Pallium quid sit. 204
Palma Delboræ prophetissæ. 335
Paphos Veneris templo, portu & regiâ statione insignis. 100
Parentij descriptio. 10
Paricorum seruitus. 108
Patriarcha Antiochenus Damascum incolit. 196
Patriarchæ Græci omnes cœlibes & monasticæ vitæ, ordinis S. Basilij: celebriora eorum monasteria. 197
Paula Romana, eius sepulchri titulus. 135
Paxi situs & vbertas. 42
Pecunia vnica Turcarum esca. 470
Pelopõnensus hodie Morea peninsula nobilissima, eius descriptio: varia nomina: ambitus, longitudo, latitudo. 57
Peloponnesi vbertas: in octo prouincias olim diuisa, fortissimis viris celebris: amplissimis habitata vrbibus: nunc solo æquatæ nil præter nomen retinẽt. 58. amnes in ea celebres: montes clari: plurimas habet adiacentes insulas. 59
Persarum noua opinio vnde habeat exordium 424
Persæ omnes Mahometęæ legis doctores, præter Ali seu Hali hæreticos detestantur, vnde inter Persas & Turcas bellum. 424
Petra vnctionis, supra quam Christus de cruce depositus invnctus, eius descriptio, longitudo, latitudo. 171
Petri carcer. 299
Phanatici sinus nunc Carnarij descriptio, etymon. 259
Philippi fons. 247
Phœniciæ nomen, pęnè tota maritima, longitudo, 329. vrbes, fertilitas. 330
Preuesæ olim Nicopolis situs, ab Agrippa olim restaurata. 43
Pisanorum castrum. 279
Piscina probatica, à Salomone exstructa, Bethesda dicta. 258. 259
Pistaceum arbor Occidentalibus incognita Syriæ peculiaris. 263
Planities Galileæ, quæ Eggedon & Esdrelon vallis, & campus Mageddo, olim fertilissima hodie deserta. 356
Pola olim pietas Iulia, Romana colonia, eius antiquitates. 6
Poma fauilla & cinere plena. 312
Pomus rupes falconibus celebris. 12
Pons Iacob. 361
Porta aurea, hodie à Turcis obturata. 259

Porta

Digitized by Google

Porta iudiciaria antiquissima Hierosolymæ porta. 254.
Porta speciosa templi. 301
Porta sterquilinij. 278
Porta S. Stephani, quæ & porta Vallis & porta gregis olim appellata. 259
Prætorium Pilati. 256
Principum Christianorum mores & moderamina à Turcarum regimine longè absunt. 107
Promontoriũ Lasinica hodie caput Nattæ. 513
Porta ferrea. 280
Puteus contutationis sacri ignis, eius miraculum. 292
Pyrrhicæ saltationis modus. 82
Puteus aquarum viuentium. 124
Puteus diuino miraculo redundat, vt D. Virgo commodè libat. 226

Q

Quercus Abraham. 241
Quatuor Lucas imagines D. Virginis pinxit 387

R

Ragusia olim Epidaurum, Turcis Dobronica dicta nobilissimum Dalmatiæ emporium, eius situs 16. amœnitas, respublica est, cui aliquot insulæ parent. 17. Incolarum indoles, Vestitus, sub tutela sunt Pontificis Romani, suis legibus viuunt, eorum senatus 18, castellanus vno die solum præficitur, vrbs Archiepiscopatu nobilis. 19
Rais Kiutap Vicecancellarius. 464
Ramadam Turcarum ieiunium, mos ieiunandi. 443
Ramma, Turcis Remle olim vniuersę Iudeæ emporium, vt testantur ruinæ, nunc infrequens & collapsa. 141. solo gaudet fertilissimo, eius incolæ. 142
Ratiora apud Turcas quam christianos adulteria. 488
Raræ pluuiæ in Palæstina, & quare. 243
Raspi opimi prouentus. 10
Rhodus Lyciæ insula, olim Soli sacra, eius antiqua nomina, re nauali & peritia militari celebris: Turcis post longam obsidionem dedita, eius habitatores. 89. Colosso insignis, eius vrbes, vrbis forma, eius incolæ, vbertas. Rhodus in sole. 91
Ritus in creando militibus Hierosolymitanis seruari solitus. 213
Rosæ hierichuntinæ. 313
Rostel siue Rustem vrbs vetutissima olim Sebastopolis ruinis plena. 399

S

Sacellum D. Helenę 162
Sacellum in loco, vbi Christus cruci affixus, in summa apud Christianos veneratione. 168
Sacellum Abassinorum, in quo columna coronationis, eius descriptio. 163
Sacellum Sepulchri Domini. 156
Sacellum apparitionis Marię virginis. 157
Sacellum Copthorum. 184
Sacellum sepulchri Iosephi nutritoris Domini. 26
Sacellum Natiuitatis ac præsepis Domini subterraneum, eius situs, ornatus. 231
Sacellum Ioachim & Annæ ossa continere dictum. 261
Sacelli Annũtiationis Nazareth descriptio. 350
Sacquatsij aquam transeuntibus bibendam porrigunt. 457
Sacra loca ingressus suum pectus molliri sentiat necesse. 177. 178
Sagosius apud nos Paranymphus. 475
Saladinus Palæstinam & Hierosolymam occupat. 194
Salamis humilem refert pagum, hinc Asclepiades & Solon orti. 101
Salinæ Armicæ. 96. aquæ dulces soli natura vel solis feruore salsedinem contrahunt, & in sale albissimum obdurescũt, sal regij iuris est. 97
Salis copia in Corcyra conficitur. 35
Salis conficiendi modus. ibidem
Salomonis Hettan. 243
Salomonis piscinæ, earum situs, longitudo, latitudo. 242
Saltus Domini. 349
Samariæ termini, situs. 329
Samaritanæ puteus seu fons. 337
Samosaca totius Orientis emporium. 330
Sanctorum vallis in Corcyra salinis nobilis. 34
Sancta Maura, olim Leucadia seu Leucas. 43
Saniacchi apud nos Prætores. 468

Digitized by Google

Santoni & Hoggij sacerdotes Mahometæi. 314
Santoni, Hoggij, Talismanni Turcarum presbyteri & Diaconi, eorum munus. 448
Santonus pro sancto habitus, eius ex Alepo discessus. 450. 451
Sardarius magnus militiæ dux. 492
Saxum, in quo Christus sedit, non attenuatur fragmentis asportatis. 275
Scala montis caluariæ. 165
Scedia nunc Scutari Illyrici oppidum: pascuorum vbertas. 21
Sebaste Hebraicè Samrath, vel Somer, Regum Israel olim sedes, eius situs. 244. excidia, exstructiones: nunc ruinis deformis. 245. pascuorum vbertas. 346
Seirim oppidi situs. 494
Semsini seu chemsij oppidi situs. 389
Sepulchrum Anachoretarum pœnitentium. 313
Sepulchrum Absolonis. 295
Sepulchra vulgi Iudæorum. 296
Sepulchrum Iudæ proditoris. 296
Sepulchrum, in quo Iacobus Apostolus latitauit. 294.
Sepulchrum Lazari. 276
Sepulchra Patriarcharum seu filiorum Iacob. 337
Sepulchrum Rachelis, eius descriptio. 245
Sepulchrum Samuelis. 317
Sepulchrorum Turcicorum forma. 462. 463
Sepulchrum D. Virginis. 262
Sepulchra Regia. 304. 305
Sepulchrum Gotifredi primi Hierosolymorum Regis cum epitaphio. 189
Sepulchrum Balduini secundi cum inscriptione ibidem.
Sepulchra quatuor alia lacera. ibid.
Sicci vrbis situs, fertilitas: incolarū indoles. 74
Siehem, eius prata, vbertas, montes. 338
Siehem nomina, est Samariæ vrbs primaria, eius forma, ambitus, aquis abundat. 341. incolæ: magistratus. 342
Sidon hodie Sait vel Saida, quōdam vrbs celeberrima, eius conditores, nunc horrida ruinis, spelunca latronum, portu dirata insigni, & solo vbere. 126
Sidonij multarum artium magistri, idololatriæ celebres, Osmannico subiunt iugo. 117
Sareptæ vrbis reliquiæ, sacris literis claræ. 117
Siliquæ panes Ioannes Baptistæ. 249
Simeonis iusti habitaculum. 223
Sinus ambracius, hodie Golfo del Arta Cæsaris naualibus celebris, abundat optimis piscibus. 43
Solemnis supplicatio Hierosolymis. 158
Soroth olim nunc Eemie, eius etymon. 363
Spahi suprema vestis Turcarum. 485
Spahi equites prætoriani. 45
Spachiæ populi Spachiotti vulgò ferox genus hominum, optimi sagittarij, magni fiunt, eorum vestitus: tripudiis delectantur. 81
Species Hieremiæ. 35
Spelunca Odolla. 241
Spelunca D. Georgij. 497
Strophades insulæ: nominis earum origo, situs, incolæ, vbertas. 502
Supremi Turcarum magistratus. 464
Sycomorus arbor, quam Zachæus adscendit. 310
Sycomorus quæ & ficus Cypria, eius descriptio fructus, forma. 335
Syriæ Damasci termini, situs, vbertas. 330
Syriæ ædium structura. 480
Syriæ indigenæ. 474
Syri vel Suriani, eorum ingenia. 199. peculiarē habent Patriarcham: cum Græcis de fide dissentiant. 200
Syria Italis Suria vel Soria, Turcis Soristā, Hebræis olim Aram vel Aramea maioris Asiæ regio celeberrima. 326. eius situs termini, lōgitudo, latitudo, vbertas, cœli tēperies, montes, vrbes, prouinciæ. 327

T

Tabacca Turcarum mensa. 481
Taboga viculus olim Magdalum, Mariæ Magdalenæ castellum. 359
Tabernacula Cædar amœnissima & gregibus pascendis aptissima: in iis celeberrimæ nundinæ. 363
Tachia pileus Genizarorum. 486
Terebinthus à Mauris Botin dicta D. Virginis quietē

Digitized by Google

quiete celebris. 223
Templa Mahometæorum, eorum forma, structura: ad hæc Christianis non patet accessus. 439
Templi Hierosolymitani excidia. 265. 266
Templum Nativitatis Ioannis Baptistæ. 250. à Mauris profanatum. 251
Templum sepulchro Virginis Mariæ memorabile. 261
Templum Hierosolymitanum cætera omnia maiestate vincit. 178. Idem vnum est non duo, sed ex duobus vnum effectum. ibid.
Templum dictum Spasmus Mariæ. 255
Terra promissionis olim fertilissima, nunc inculta & sterilis, 148
Thabor montis situs, altitudo, olim sedecim templis & Episcopatu nobilis: eius nomina. 355
Thecua, post Bethulia. 225
Tiberias vrbs Galilææ maxima, nunc serpētum habitaculum. 359
Timariota equestris ordinis milites. 465. eorum etymon. 466
Torlaces precario viuunt. 454
Torrens Dauid. 315
Traconitidis regio trans Iordanē sita, eius termini, etymon, pascuis est lætissima. 363
Tria palmarum genera, 311
Tres cruces eiusdem formæ fuerunt. 177
Thulipantus Turcarum pileus. 486
Turcæ somniis multum tribuūt: Lunam obseruant. 446
Turcarum oculatæ manus. 471
Turcarum periuria. 468
Turcarum scribendi mos. 474
Turcarū in noxios animaduertendi ratio. 469
Turcarum studia: salutandi modus. 472
Turcarum supellex. 481
Turcarum varia tributa. 478
Turcarum vestes. 485
Turcarum frugalitas. 482. eorum varia ciborū genera. 482. 483
Turcarum precandi mos. 441. preces vsitatæ. 442
Turcarum variæ lotiones. 436. Lauādi modus: ibidem. & 437
Turcarum viri Ecclesiastici. 445
Turcarum modus coquendi & cibi parcitas. 403
Turcarum mos in itinere. 357
Turcarum nigrauia. 97
Turcarum pia opera. 458
Turcarum est magnifica quęque ad nihilum redigere 115
Turcas ad templa conuocandi mos 440
Turcarum statæ preces. 440
Turcæ Christi mortem & passionem negant. 313
Turcæ Arabicam callent linguam. 472
Turcæ pro sepultura tributum exigunt. 463
Turcæ superstitionibus dediti. 389
Turcæ armis potius quam religioni vacant. 426
Turcarum alij nati, alij facti. 425
Turcæ calcographos nullos admittunt. 474
Turcæ die ieiunant, nocte epulantur. 444
Turcæ quare se Musselmannos dicant. 447
Turcæ cuncti matrimonium ineunt, exceptis Dauisiis, plures sibi copulant vxores, rei Venereæ dediti. 475
Turcæ Sodomiticum peccatum pro vitio non habent. 429. blasphemantes puniunt: sanctos colunt. 431. Apostatas flammis interimunt. 435
Turcici Magistratus muneribus aperiuntur. 470
Turcicæ fœminæ superbè vestiuntur. 486. earum vestium modus. 486
Turcis vsitatum quod vi non possunt, dolis aggredi. 397
Turris Dauid. 288
Turcis pecunia omnia venalia. 469
Turris pastorum seu Ader. 225
Tyrus Phœnices vrbium vetustissima, eius cōditores, adeò diruta vt desierit esse ciuitas. 119. forma, ambitus, tredecim annis à Nabuchodonosor obsessa. 126. ab Alexandro capta: vrbis ruinæ. 128
Tyrij olim potentissimi, & industrij primi literas docuerunt, inuentores coloris purpurei, olim Archiepiscopatu vrbs insignis: à Balduino expugnata, post à Selymo Turcarum jugo subiecta: multis coloniis celebris, eius vbertas. 122

Vadum

V

Vadum Iacob. 362
Vallis Anthiochenæ descriptio. 495
Vallis illustris etymon. 312
Vallis Iosaphat varijsnominibus nũcupata. 260
Vallis Terebinthi pugna Dauidis & Goliath celebris,quondam templo notabilis , oleis consita. 147
Vallis Raphaim. 246
vallis filiorum Ennon,eius nomina situs. 291
Varij legis Mahometęæ cultores. 425
Vectigalia Turcis soluenda. 154
Venetiarũ situs admirabilis,firmior vrbs quavis muntissima vrbe. 516. ad commercia aptissima,eius ambitus,sumptuosa palatia. 516
Vestigia veræ fidei & traditionis Apostolicæ apudOrientales,Christianos. 212
Verizazẽ prima ab Imperatoria dignitas. 464
Via crucis seu Dolorosa. 254
Vicus Gethsemani. 297
Villa Caiphe,vel mali consilij vicus. 223
Vini vsus Mahometęis interdictus à Turcis & maximè à Genizaris negligitur. 483
Vinum memoriæ pestis, mors & letale venenum Turcis dictum. 483
Violatio sepulchri à Deo vindicata. 287
Vlubaraam Turcarum magnum festum. 444
Vmbilicus mundi,sed falsò. 187
Vscochi agreste hominum genus, piraticam exercent,prædantur,Turcis infensi. 13

X

Xenodochium Marath. 317

Z

Zacynthi insulæ situs,circuitus, tota montosa, eius fertilitas , salinas habet & portus plurimos, 49. Ciceronis cineres ibi inuenti,50. hic græcorum est Episcopus , & quare. 54. incolarum ingenia, Venetis parent. 55
Zelotypi sunt Turcæ. 409
Zerbeta Turcarum nobiliorum liquor. 483

BIBLIOTH
DE LA
VILLE DE
LYON

FINIS.

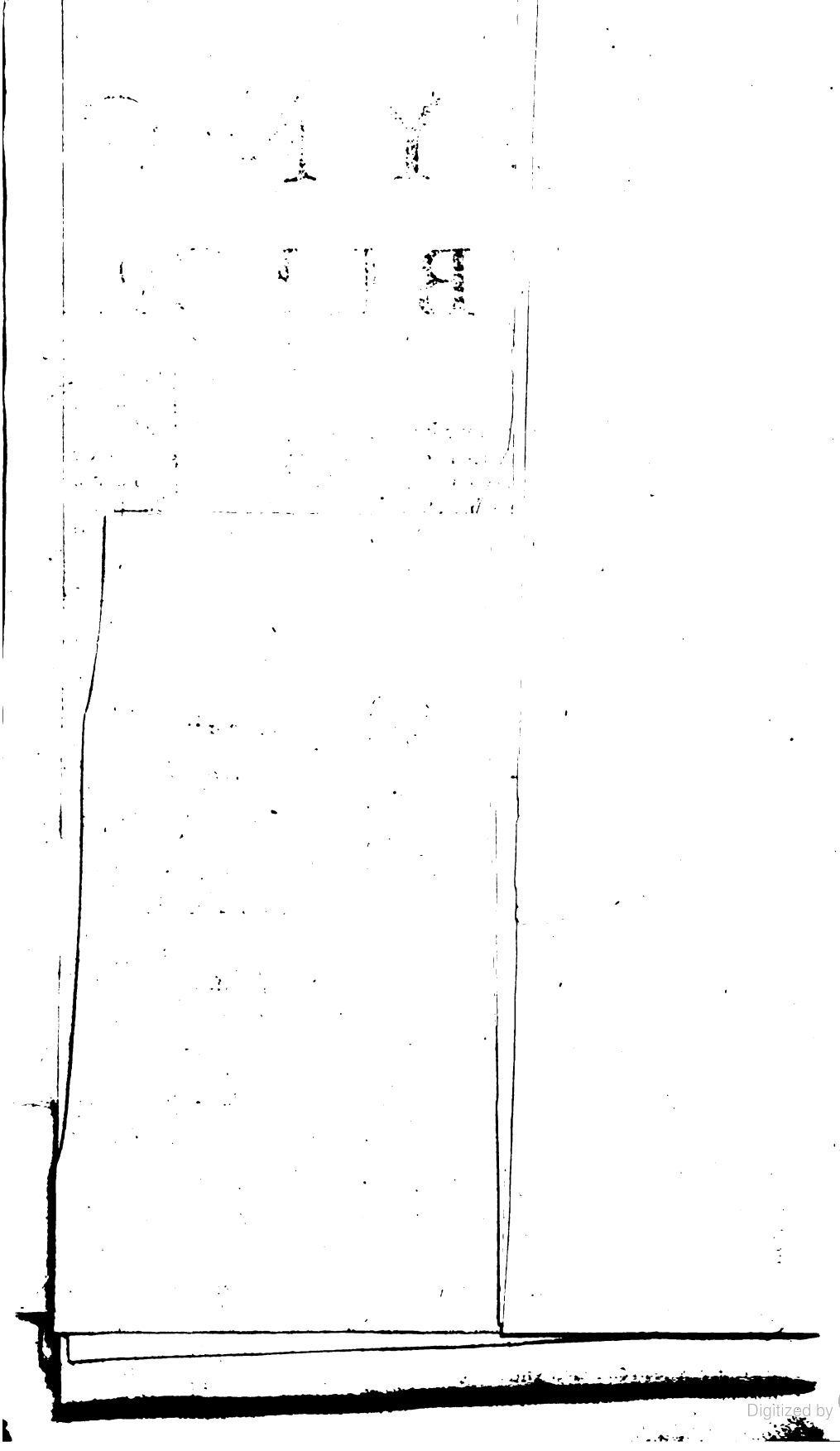
Digitized by Google

ERRATA.

f.2. l.41. obſtpuit: lege: obſtupuit. *f.* 11. *l.* mamaior l. 8. maior. f. 17 l.6 dele ſcilicet. f 17. l. 42. Cranoſa l. Granoſa. f. 19 l. 31. deliniatio l. delineatio. f. 21. l. 12. octuaginta l. octoginta, f. 26. l. 25. teſto l. teſte. f. 31. l. 13. Melalima l. mezalima f. 31. l. 21. apparata l. apparatu. f. 33. l. 4. propugnacula l. propugnaculo f. 25 l. 39. Aleſtim l. Aleſtini. f. 39 l. 5. miliaria l. militaria. f. 41. l. 6 reliquas l. reliquias, f. 45. l. 17. aotem l. autem fo. 47. l. 5. Cuſolares l. Cuzulares. fo. 49. l. 10. aut l. eod. linea 11. vicmio lege vicino. eod. linea 26. id lege in. fol. 57. linea 5. Capieiam l. Capreram. eod. l. 14. prouinciæ l. prouincia. f. 59. l. 17. Hauariño l. Nauarino. f. 60. l. 28. Caprerum l. Capreram. f. 61. l. 22. leactrum l. leuctrum. f. 72. l. 2. Inſulæque l. Inſulæ. f. 77. l. 17. Alexum l. Alepum. f. 90. l. 31. Marmocam l. Marmoram eod. l. 37. rari l. ruri. f. 93. l. 40. meſſicam l. meſſicam f. 97. l. 40. agendis l. augendis. f. 98. l. 3. colore l. colere: eod. l. 4. fraudelentias l. fraudulentias f. 100. l. 32. Eraphram l. Epaphram. f. 103. l. 3. vindidit l. vendidit eod. l. 32. etiam l. etiamnum f. 707. l. 3. Otima l. Otima f. 108. l. 4. leſteros l. lefteros eod. l. 5. Parihi l. Pariki eod. l. 18. Leſteri Elefteri l. Lefteri Elefteri. f. 110. l. 34. Zaabelota l. Zamabelota. f. 111. l. 9. vt l. & f. 116. l. 28. Candmo l. Cadmo. fo. 123. l. 7. Balduinis l. Balduinus fol. 125. lin. 9. Sandalinum leg. Sandalinam fol. 129 l. 39. adileuam lege ad leuam fol. 141. l. 19. permittur leg. permittitur fol. 144. l. 3. concedant l. concedunt. fol. 149. l. 14. & l ex. f. 158. l. 21. ſuffeceras l. ſuffecerat. f. 161. l. 26. Quæ l. Qui. f. 171. l. 7. ferreris l. ferreis f. 10. l. 11. & 12. Heyden l Hequen eod: l. 20 od. l. in eod. 23. imittit l. immittit. eod. l. 36. abducta l. obducta. f. 181. l. 22. vbi l. vti. f. 184 l. 5. Regij l. Regi. eod. l. 15. miſeriam l. miſeram. f. 187. l. 8. turcis l. tutris. f. 189. charectere l. charactere. eod. l. 9. Chriſtiano l. Chriſtiani. f. 198. l. 29. ruiturum l, fruiturum. f. 204. l. 5. Antiſtis l. Antiſtitis. f. 216. l. 7. çum l. eum. f. 228. l. 20. teſſellata l. teſſellato. f. 241. l. 31. Sacræ l. Saræ. f. 270. l. 2. Antiochæ l. Antiochiæ. eod. l. 27. mormoreis l. marmoreis. f. 275. l 33. hoſpito l. hoſpitio. f. 277. l. 18 ficibus l. ficubus. f. 283. l. 22. ſprema l. ſuprema. f. 286. l 9 compulſus l. compulſas. f. 288. l. 17. mon. l. mons. f. 291. l. 25. deteſtenda l. deteſtanda f. 312. l. 31 quinquaginta l. quingenta f. 319. l. 6. Baſtarum l. Bazarum. f. 337. l. 3. milliarum l. meliarium. f 343. l. 35. tozatel l. rozatel.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google